

CHR. G. HEYNI

BRITANNIAR. REG. A CONSILII IUSTITIAE INTIMIS
ET PROFESSORIS ELOQV. ET POES. IN ACAD. GEORGIA
AVGVSTA

OPVSCVLA

ACADEMICA

COLLECTA

ET

ANIMADVERSIONIBVS

LOCVPLETATA.

VOLV MEN V.

GOTTINGAE

APVD HENRICVM DIETERICH.

1802.

10257

~~6089~~

89360

II

PRAEFATIO.

Cum saeculi XVIII. exitum tanquam metam aliquam constitutam esse viderem, qua rerum simili eodemque tramite procedentium, inprimisque laborum ac studiorum publicorum, in orbem per vices redeuntium, statio quasi signari posset, ita, ut noua inde spatia viribus denuo collectis ac relictis iniri viderentur: Georgiae quoque Augustae hoc prospicere volui, ut, cum illa habeat hoc annuorum commentariorum genus, Prolusiones inquam, quibus et anniuersaria, et Prorectorum vices semestres et alia sollemnia euentusque memorabiles signantur, annales hi vsque ad saeculi exitum continui et integri volumine hoc quinto comprehensi prostant. Quod si enim ii, qui nos in his officii partibus excipient, iisdem curis ac studiis aliquid tribuendum esse putabunt, ut Prolusiones suas

aliquando in volumina sua colligant: habebit Georgia Augusta, cui numen propitium fa-
 veat, invidendam aliquam fortunam in hoc,
 quod inde ab auspiciis suis *) suppetent acta
 publica eaque perpetua, vnde rerum condi-
 tio ac status, incrementa, gradus, vices, fal-
 tem ex parte, cognosci possint, et ea qui-
 dem ab aequalibus rerumque gestarum testi-
 bus actoribusque perscripta.

Cum haec animo agitarem, consentaneum
 esse visum est, vt ipsarum quoque Prolusio-
 num esset finitum et absolutum argumentum,
 vtque hoc Volumen complecteretur commen-
 tationes eas, quas ad illustranda artis prisca-
 rum aetatum opera ex Philostrato exorsus
 eram. Cum enim per bellum superius inter-
 necinum id agi videretur, vt omni humani-
 tate sublata et extincta ad ferarum lustra mor-
 tale genus reuocaretur, et ex priore vitae
 cultu nil nisi vitia, flagitia ac facinora cum
 super-

*) Gesneri Programmatum per 25 annos inde ab a. 1735
 vsque ad a. 1760. recensum factum cura sinit Eyringii,
 grati in memoriam Gesneri discipuli, Biograph. Gesn.
 Vol. III. p. 456 sqq. nec tamen nisi pars aliqua in col-
 lectionem venit Opusc. T. V. p. 87. T. VI. p. 163 sq.
 Meae Prolusiones procedunt inde ab a. 1763.

superstitionibus et odiis fanaticorum remanerent, cum, inquam, per hanc exeuntis saeculi tanquam malorum sentinam litterarum quoque studia insidiosa ac periculosa haberi coepissent, in ipsis Proclusionum argumentis deligendis providendum mihi esse visum est, ne, quandoquidem Academiae iussu et auctoritate ista scribebam, in medium afferretur aliquid, quod aut invidia et malignitas male interpretaretur, aut fanatica Erinnyes pro fomite arriperet, quo pestiferae faci alimenta suppeditaret. Dimisso itaque superiorum Proclusionum genere, ex populorum ciuitatumque antiquarum institutis, vitiis, fortunisque petito, redii ad artium vetustarum monumenta et opera; quod studiorum genus, ante XX et XXX annos magna celebritate habitum nunc, pro nostrae aetatis more, ita elanguit, ut cum eo ipsa fama fere sepulta esse videatur. Etsi itaque hoc ipso tempore operae meae haud magnam gratiam fore praeuidebam, cum tamen expectari possit, ut, rerum et studiorum orbe reuoluto, aliquando forte hoc ipsum antiquitatis studium reuiuifcat: non prorsus infructuosam rem me acturum esse putavi, si *Philostratorum Imagines*

castigationi censoriae subiicerem; cumque tabulae sint rhetorice enarratae, ego vero quaererem, num quid inest, vnde de ipsa re et arte operum antiquorum certi aliquid colligi possit. Opera itaque erat haec iudicii liberantis penicillum a fuce rhetorico, et exquirentis lineas ab eo obscuratas et oblitae, saltem restituentis argumenta tabularum, quae sibi prisca ingenia constituerant exprimenda. Quod propterea quoque vtile factu videri poterat, quia operum antiquorum memoriae in his tabularum recensibus latent, multaque in iis occurrunt, multorum artificum studiis, vt in arte euenire solet, etiam aemulatione, iterato expressa, adeoque aliorum quoque monumentorum illustratio inde peti potest; vt taceam in his ipsis porticus Neapolitanae picturis oblitescere haud dubie multas picturas veras antiquas; docti autem viri, qui has Imágenes ediderunt et illustrarunt, de lectione et dictione constituenda potius solliciti fuere, quam de ipsis imaginum argumentis; Vigenerius quidem, qui ipsas picturas aere delineandas curauit, etsi laude sua haud priuandus, nec iustas antiquitatis notiones nec sermonis graeci notitiam subtiliorem habuisse videri potest;

potest; etsi velim aliquem eius vestigia sequi, et tabulas, quarum argumenta et formas, quantum fieri potuit, proposui, aere sculptas, extremis saltem lineis redhibere. Nec vero in iis exponendis quicquam, nisi quod ad ipsam artificis mentem et consilium spectaret, afferre volui; ipsas itaque fabulas non ex copiis mythologicis illustrare, sed ex ipsis Sophistae verbis declarare studui. Vnum erat, quod ab initio in decretis haud erat; quod multis in locis sententias videbam esse obscuras ac difficiles, saepe etiam lectionis corruptelis; in his cum impeditum me sentirem, facere non potui, quin ad verborum illustrationes, lectionis emendationes sensusque sophistici meliores interpretationes deflecterem: reieci tamen ea in notas, ne lectionis impetum retunderent. Ita sane is, qui aliquando Philostratarum Imaginum nouam recensio- nem parabit, adiunctis Iacobsii nostri animaduersionibus, copias habebit paratas, quibus operam suam leuatam esse haud inficiabitur.

Addidi *Callistrati statuas* simili modo illustratas. Ceterum, dum has Prolusiones prelo iterum subiiciendas perlustrabam, liberiore nunc operis, olim per particulas secti et per

interualla in manus sumti, prospectu et accuratiore intuitu capto, haud pauca interposui, quorum nonnulla vncis inclusa occurrent.

Erat alterum Prolusionum genus, quibus certaminum litterariorum iuuentuti academicae propositorum fortunā, simulque eorum, qui praemiis ornati ex certamine discefferant, nomina publico praeconio erant vulganda. Quod quidem institutum, a regia liberalitate et litterarum nostrarum amore ac cura incomparabili profectum, per annorum XVII decursum tam clara ac manifesta suae vtilitatis documenta dedit, vt, in hac quidem saeculi nostri mollitie ac desidia, ingeniorum ad studiorum leuitatem procliuitate, intentioris autem studii, in primis, quando stili cura opus est, odio, nihil videatur excogitari potuisse fructuosius; effectum enim est, vt saltem nonnulli supersint, qui ad seuerius studium in litteris, doctioribus quoque, quae antiqua eruditione et latini sermonis vsu indigeant, excitentur; de quo alioqui omnino diceres conclamatum esse. Prolusiones istas non ceteris interponere, sed vna serie deinceps exhibere, fatius esse visum est.

His absolutis, etsi consilio operis satisfactum esse videri poterat, subiunxi tamen nonnulla, cum Philostratis cognata, quae mihi, quoties per superiora tempora antiquae artis monumenta illustranda susceperam, moram iniiciebant: *certam* dico et exploratam, et a meris ariolationibus liberatam, *descriptionem temporum*, quae, seiunctis aliis, ea comprehenderet, quae ad artes, artifices eorumque opera seu aperte essent notabilia, seu, vnde argumentatione probabili aliquid, quod artium fortunam et conditionem declararet, posset elici. Desiderabam tales annales maxime in historia artium Italiae et in comparatione graduum profectus, respectu ad Graeciam cultu artium florentem habito. Vt itaque ii, qui non somnia captare et nugari, sed vera rerum vestigia sequi volent, haberent certa aliqua rerum momenta, ad quae, tanquam ad notas et signa, cursum dirigerent, selegeri potiora ex historiis Graeciae, tum et Italiae, Etruriae maxime et Graeciae Magnae, quae quorsum spectent, quamque vim et vtilitatem habeant, intelligent illi, qui harum rerum notitias habent, et historicarum inuestigationum, opinionum et veritatum. leges norunt. Mihi
fatis

fatis est, ea studiis aliorum proposuisse, quae ad retinendum bonarum litterarum decus superiore saeculo popularibus nostris partum vtilitatem habere possunt.

Scr. in Georgia Augusta M. Februario
c1812.

C O N S P E C T V S P R O L V S I O N V M

V O L V M I N I S Q V I N T I

A. 1796—1800.

- I. *Legatum tabularum pictarum Zschornianum. Philostrati Imaginum illustratio.* Particula I. lib. I. tab. I. Ad commendandum Prorectorem Chph. Meiners Kal. Mart. 1796. Pag. 1
- II. *Philostrati Imagines illustratae.* Part. II. lib. I. tab. II—X. ad indicenda anniuersaria inaugurationis sacra LIX. et ad commendandum Prorectorem Car. Frid. Stündlin, simulque ad gratulandum Io. Steph. Püttero sacrum semifaeculare muneris Professorii Kal. Sept. 1796. 21
- III. — Part. III. lib. I. tab. XI—XVII. ad commendandum Prorectorem Iustum Frid. Runde Kal. Mart. 1797. 39
- IV. — Part. IV. lib. I. tab. XVIII—XXVI. ad indicenda anniuersaria sacra LX. et commendandum Prorectorem Henr. Aug. Wrisberg Kal. Sept. 1797. 60
- V. — Part. V. lib. I. tab. XXVII—XXXI. lib. II. I—V. ad commendandum Prorectorem Io. Godfr. Eichhorn Kal. Mart. 1798. 77
- VI. — Part. VI. lib. II. tab. VI—XVI. ad indicenda anniuersaria sacra LXI. et ad commendandum Prorectorem Chph. Frid. Ammon Kal. Sept. 1798. 101
- VII. — Part. VII. lib. II. tab. XVII—XXV. ad commendandum Prorectorem Io. Petr. Waldeck Kal. Mart. 1799. 121
- VIII. — Part. VIII. lib. II. tab. XXVI—XXXIV. ad indicenda anniuersaria sacra LXII. et ad commendandum Prorectorem Henr. Aug. Wrisberg Kal. Sept. 1799. 139
- IX.

- IX. *Philostrati iunioris Imaginum illustratio*. Part. prior tab. I—VIII. ad commendandum Prorectorem Tho. Chr. Tychsen Kal. Mart. 1800. Pag. 159
- X. — Part. posterior tab. IX—XVII. ad iudicenda anniuersaria sacra et commendandum Prorectorem Theoph. Jac. Planck Kal. Sept. 1800. 180
- XI. *Callistrati statuarum illustratio c. I—XIV. extr.* ad commendandum Prorectorem Ge. Jac. Frid. Meister Kal. Mart. 1801. 196
- Epimetrum in Philostratos et Callistratum. 222
- XII. *Gratulatur Academia Collegae Abr. Gotth. Kästneri sacrum semisæculare, L annis, profitendis disciplinis mathematicis, exactis M. Novemb. 1796.* 226
- XIII. *Ad promulganda nomina eorum, qui præmia in d. IV. Iunii proposita, Ordinum academicorum iudicio reportarunt; cum nouis quaestionibus in annum sequentem propositis: et quidem in certamine litterario d. IV. Iunii 1796.* 231
- XIV. — in certamine litterario d. IV. Iunii 1797. 244
- XV. — in certamine litterario d. IV. Iunii 1798. 265
- XVI. — in certamine litterario d. IV. Iunii 1799. 282
- XVII. — in certamine litterario d. IV. Iunii 1800. 302
- XVIII. — in certamine litterario d. IV. Iunii 1801. 319
- Accessere:
- XIX. *Antiquior artium inter Graecos historia ad tempora sua probabiliter reuocata.* 338
- XX. *Origines, vestigia et memoriae, artium et litterarum in Italia antiqua per tempora sua descriptae.* 392—456
- Index.

I.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
IO. FRIDERICVS GMELIN D.
CVM SENATV
SVCCESOREM
IN
MAGISTRATV ACADEMICO
CHRISTOPHORVM MEINERS
CIVIBVS SVIS
HONORIS ET OFFICII CAVSSA
COMMENDAT
IN KALENDAS MARTIAS cIdIdcccxcvi.

*Legatum tabularum pictarum Zschornianum. Litterarum
artiumque connubium in academiis. Philostrati
Imaginum illustratio:
Particula I.*

Magistratus academici vices semestres indicimus, Commilitones; succedet enim die crastino in magistratu, propitii numinis secundis auspiciis per hoc semestre gesto, Illustris noster Collega,

CHRISTOPHORVS MEINERS
spectatus ille et notus integritate, fide et constantia, quam in reip. academicae cura et administratione
Vol. V. A tione

tione nunc iri spectatum laetamur, et inde disciplinae academicae, qui bonorum nostrorum vberimus fons est, cursum constantem et perennem ominamur. Vestri amor, Commilitones, vestrorumque commodorum studium quantum in hoc viro sit, nostis ipsi. Spem itaque fouemus luculentis argumentis conceptam, fore, vt, quae per superiora semestria bene inchoata et informata sunt, perficiantur; quae bene instituta radices egerant, roborata maturescant; inprimisque vt teterrimus tot malorum fomes, pestifera sodalitorum conspiratio, omnibus bonis applaudentibus e medio tollatur. Inter quae non minus intimo laetitiae affectu gratoque animi sensu exultamus, dum felicitatem nostram, fortunae multorum (quibus vtinam melior fortuna affulgeat!) comparatione, reputamus. Dum enim alios *patriae fines et dulcia* relinquere *arua*, dum *patriam fugere* eos videmus, aut omnibus belli ac discordiae furoribus exagitari audimus, nos *lenti in umbra* Musarum sacra colimus, litterarum otio et tranquillitate fruimur, nouosque doctrinae fructus, vtilitates vestras, Commilitones, et litterarum incrementa meditamur. Quod autem vix votis expetere ausi essemus: hoc ipso tempore nouas publicorum doctrinae apparatus et instrumentorum accessiones nostrae Academiae obtigisse gratulabundi nuntiamus.

Nam primo, Collegii summi, quod redituum Principis tuendorum curam sustinet, munificentia, post *Friderici Ehrhart*, Botanici regii, decessum ex copiis botanicis ab eo relictis herbarium integrum collectum

collectum Academiae dono est transmissum. Nunc autem alia accessio, eaque ex eo genere, quo academiae tantum non omnes destitutae esse solent, secunda aliqua fortuna nobis contigit. Cum enim praesens studiorum liberalium ratio intra quatuor scientiarum cardinalium angustias vix porro se contineat, sed primum litteras elegantiores, mox etiam artium studium, tam antiquiorum quam recentium temporum, in ambitum suum iure meritoque admiserit; non quidem eo consilio, ut a feuerioribus studiis auocentur ingenia, verum ut institutio liberalis, quam omnes omnino Musarum sacris adscripti consequi debent, in academiis perficiatur, nec manca et truncata relinquatur; quae, inquam, cum ita sint, bona aliqua fortuna Georgiae Augustae euenit, ut temporum successu multa ingeniorum alimenta cum artium cognoscendarum suppellectili eam bearent ornarentque. Praeterquam enim quod Bibliotheca academica apparatu librorum instructa est, quibus omnium temporum artes, opera et fata exponuntur, aliisque libris, quibus hominum rerumque monumenta caelo et aere reddita sunt; tam diuite quidem penu, ut vix multae sint bibliothecae huic vni generi destinatae, quae maioribus copiis instructae sint aut esse possint: accessit *Vffenbachianus apparatus cum librorum, artes omnis generis complectentium, tum chartarum, nobilium pictorum artem et opera aere et caelo aemulantium, partim artificum summorum manu delineatis formis insignium.* Quod autem locupletissimis huius generis thesauris perraro contingit, ut nanciscantur aliquem, qui eos recte disponere,

rite rebus his vti aliosque earum vsum docere possit, nostrae Academiae singulari aliqua fortuna obtigit, vt virum habeat *a*) pictorem, non modo artis suae peritia commendabilem, quam communem habere aliquis potest cum multis, verum artium litterarumque copiis in paucis instructum, ita vt chalcographa, quae in Bibliotheca academica seruantur, per artificum manus et picturae archetypa rite disposuerit, iisdemque siue ad artem docendam siue ad artium, artificum, operumque notitias impertiendas vti, eosque, qui ea loca, in quibus artium monumenta visuntur, aliquando adituri sunt, notionibus veris ac necessariis instruere possit.

Vt antiquiorum artis monumentorum aliqua saltem exempla apud nos extarent, gypso efficta signa iam ante plures annos curata erant. Deerant picturae exempla idonea, publice proposita. Nam priuatum apparatus seruat ab aliquot inde annis *domus Böhmeria* haud vulgarem, nec pro merito suo satis notum *b*); at publice nullum omnino picturae

a) *Io. Dominic. Fiorillo*, Inspectorum chalcographici apparatus Bibliothecae academicae. (* Nunc Professore Ordinis philosophici extraord. inde ab an. 1799).

b) Est hic apparatus pars dimidia earum copiarum graphicarum, quas olim *Io. Gotthilf Vockerodt*, a Consiliis Confessui secretiori Regis Borussiae, memorabili cum studio collegerat; sunt in eo insignioris artis et laudis tabulae haud paucae; vt, *Paulus Apostolus*, cui *Lystrenses* sacrificium parant; *Francisci Mieris* effigies, ipse manu facta; *Ferdinandi Poll* et uxoris effigies; *Danae* a *Guilielmo Mieris*, *Flores* a *Dan. Segers* efficti; vetula ab aliquo pictore e schola *Rubens*; plures omnino tabulae a *Flandricis* seu *Belgicis* artificibus pictae.

pieturae iustae opus extabat *c*). Videte, quam propitiam fortunam Academia nostra hac quoque in re habuerit. Vixerat Cellae *Io. Guilielmus Zschorn*, Consiliarii titulo ob merita ornatus, summo Appellationum Tribunali a secretis litteris, vir probitate, humanitate, modestia optimo cuique probatus *d*). Is, in vita priuata sobrium et moderatum victum cultumque seruando, tantum non ultra priuatae fortis modulum tabularum picturarum apparatus acquisiuerat, non sine iudicio artisque sensu, nec, vt multi solent, cupide nimis, verum caute ac dissimulanter fortunae casuum opportunitates speculando, simulque modeste opes suas premendo magis, quam praedicantium rumoribus efferendo; vnde etiam non adeo magnam famam Museum hoc Zschornianum habebat; neque ille ad tabularum ornamenta aut ad atrii, quo habebantur, splendorem impensas fecerat; ipsa re contentus, etsi non nitesceret externo fuco. Itaque nec inter nos magna fuit exquisitoris artis expectatio. Obiit fato *Zschornius*, immortaliter de nobis

A 3

meritus,

- c*) Fuerunt in aedibus sacris, et adhuc seruantur, nonnullae tabulae haud contemuendae, quarum dabimus enarrationes futura aliqua Prolusione; digna enim res esse videtur, vt vna quaeque vrbs domestica saltem decora et artium monumenta, aut etiam vestigia et reliquias, publica memoracione ab obliuione et interitu vindicet.
- d*) Arguit has ipsas animi dotes viri vultus, Generos. *Fried. Guil. Basili de Ramdohr*, in summo Tribunali Appellationum iudicis, manu scite expressus, quo apparatus hunc tabularum picturarum locupletatum videmus; cuius viri praestantissimi curae, fidei et peritiae artium exquisitae, debemus hanc fortunam, quod illaesa et saluae opes hae ad nos sunt Cella perlatae.

meritus, sub anni exitum, legauitque Academiae nostrae apparatusum suum tabularum pictarum, ea cum conditione, vt, in perpetuam sui memoriam, publice propositus ille indiuisus et integer seruetur. Summorum Virorum his terris regendis inuigilantium voluntate et auctoritate legatum est acceptum. Academia ea de re certior facta e); his ipsis diebus omnem apparatusum aduehi vidimus. Cuius adspectu non leuiter miratione fumus percussi; plura enim et maiora expectatione ad nos peruenisse manifestum erat. Est enim ea copia, ea praeclararum rerum congeries, quae non modo nullius priuati, vel locupletissimi, fortunam deceat, verum etiam publico cuique instituto, non scientiarum, sed artium quoque studiis destinato, laudi et decori, nobis autem ingenti vtilitati, esse possit. Numerum ea CCLXX. tabularum excedit; exclusisque aut subductis iis, quas casus forte viro optimo, dum vixit, obtulerat, ultra CC. tabulae sunt satis probabiles, et in iis aliquot eiusmodi opera, quibus forte ipsa Principum Musea haud carere malint. Artis quidem pleraeque omnes sunt Flandricae, Belgicae et Germanicae, non vltimorum ingeniorum f).

Haud

e) Per Rescriptum sub 1. Decembr. a. pr.

f) Dabit aliquando tabularum recensum iustum et accurate confectum *Fiorillo* noster supra cum laude memoratus. Memorabimus interea, ad eius ductum et iudicium, nonnullas potiores. Eminent itaque: caput virile hominis conuersis ad caelum oculis pia meditantis, quae litteris perscripturus est, primum opus, *Davidis Bailly*; aliud a *Rembrandtii* manu, vt probabile

Haud ignoramus fore multos, qui pronuntiant, paucorum vñibus huiusmodi opes lautiores inferire; adire enim academias scientiarum et litterarum feueriorum caussa plerosque omnes. Recte hoc, nec optandum est, vt ex iis multi in litterarum et artium elegantias infumant tempus, quod consilii rationes aliis studiis vindicant; attamen etiam paucorum vñibus in academiis bene institutis prouidendum est; nisi praestare putamus, vt iterum ad pristinum *Ianum quadrifrontem disciplinarum academicarum* redeamus. Sunt in his, qui

A 4

ad

habile fit. Duae tabulae *Otonis Marcellis*, altera floribus, altera insectis et amphibis affabre elaboratae. Conuiuium *Cleopatrae Ioannis Steen*, *Tonstrina Kaedyck*. Excubitorum diaeta *Le Duc*. Popina castrensis *Bredael*. Taberna institoria *Guil Mieris*. Chorographia pecudibus inambulantibus, *Ioannis Momper*. Praelium praeclare effictum, ignota manu. Christus dormiens in nauis, *Simonis de Vlieger*. Prospectus loci a luna collustrati, in duabus tabulis, alter cum vici incendio, ab *Arthus van der Neer*. Caput senile *Ioannis Lievens*. Ioannes concionans in deserto, cuius auctor esse *Breenberg* fertur, Prospectus manu *Bassen*, alius *van der Neef*. Flores a *Dan Segers* picti. Chorographiae *Salomonis Ruysdal*, *A. Goewaerts*, (eximium opus!) *H. Roos*. Direptio vici, *Caroli von Fulens*. Christus docens in templo, et, *Philippus* sacra aqua initians Eunuchum Aethiopem, *van de Wett*. A *Ioannis van der Noort* manu *Cimon*, et *Nympha* dormiens; a *Bloemart* haud paucae; multae ab *Ostade*; a *Savery* manu plures, aliae ex eius schola; inter alias duo praelia *Caroli Breydel*; plures manu *Huchtenburg*, inter quas tabula magna equile referens, plures e schola *Rubens*, in quibus magna tabula, *Meleagrum* et *Atalantam* referens. Ecce homo *Alberti Dürer*. Paucae tabulae sunt a secunda manu; in his adumbrata nota illa *Madonna della Sediola*. *Raphaelis*, et *Christus* in sepulcro depositus *Federici Barozzi*.

ad nos confluent, iuvenes, qui generis, fortunae vitaeque futurae consiliis suadentibus non tam iurium subtilitate, quam litterarum variarum copia et artium elegantia, imbuta ingenia ex academiis referre cupiunt: quibus si studiorum suorum opportunitates, subsidia, exempla et instrumenta defuerint, habent quod academiam numeris suis perfectam esse negent. Verum ad eos quoque, qui seuerioribus studiis vnice vacant, fructuosum est, eo loco viuere, quo elegantiorum litterarum et artium monumenta saltem videant, sermones audiant, et obiter notiones ac notitias variarum rerum percipiant; ita enim, etsi aliis in studiis occupati, adspectu, auditu, vsu, confabulatione, exemplo, sensum aliquem bonarum litterarum et artium elegantiae, tanquam in sole ambulantes colorem, imbibunt; quem, nisi exemplis ante oculos positis et iudiciis aliorum auditu perceptis, nemo facile consequitur; ad ingeniorum tamen expolitionem, ad mores ac virtutes publicas privatasque, et ad omnem humanitatis sensum, quantum vim habeat pulcri ac decori, quod sensibus percipitur, vsus aliquis: nondum quidem omnibus, permultis tamen viris intelligentibus cognitum perspectumque habetur. Intelligamus itaque bona nostra, propitiamque Prouidentiae voluntatem laetabundi et grati praedicemus, quandoquidem illa Georgiae Augustae tot munera ac decora indulgenter prouidit, quae, etsi nos ea omnibus communia esse litterarum causa velimus, multarum tamen academiarum desideriiis frustra expeti videmus.

Omnino

Omnino mirationem facere potest, tam fero nostras aetates *de litterarum artiumque studiis coniungendis* cogitasse. Etiam ex eo tempore, quo et artes et litteras excolere coeptum est, vtrumque genus tanquam diuersissimae naturae seorsum et sigillatim coli solitum est. Inde perpetua illa inter eos, qui alterutrum genus amplexi essent, dissidia, obrectationes et contemptus mutui. Inde non nisi fero artium principia et rationes sub examen vocarunt philosophi, et praeclarorum operum laudes et vitia exposuerunt viri docti; etsi plerumque dissidentibus iudiciis, quod nec artifices satis haberent litterarum, litterati autem viri artium essent non satis gnari. Verum vix aliquid cogitari potest, quod tam parum cum ratione et iudicio constitutum fuerit, quam studiorum inde a renatis litteris constitutio, et formula. A casu pleraque profecta sunt, quem vtilitates et necessitates cuiusuis aetatis ac temporis moderabantur. Inde quatuor facultates subnae; atque, etsi a septem liberalibus artibus studia processerant, parum tamen aut nihil liberalitatis iis inerat, nihil quod ingenia et mores ad humanitatem fingeret. Vnde euenisse haud mirabimur, quod, cultu meliore per reliquam vitam iam propagato, extremam morum asperitatem, barbariem et foeditatem, in academiis regnasse nouimus; adeo ad emollienda ingenia parum habent vim studia in disciplinis posita, nisi aliunde culturae auxilia acceperint. Fatendum quidem est, posse ipsam morum disciplinam, cum omni litterarum humanitate, siue mercenaria aliqua opera et socordia expositam, siue ad subtilitates et argutias

reuocatam, professorie e cathedra tradi, vt tamen ad animos et ingenia non magni fructus inde red- eant. Ita videmus studia theologica magna cum assiduitate multos prosequi, libros sacros inter- pretari, de doctrinis inde ducendis disputare; nec tamen animorum habitum ad pietatem formatum per mores et vitam elucescere. Scilicet ipsa tra- dendi ratione ac modo excitandus est sensus veri, honesti, pulcri; id quod fieri nequit sine exemplis litterarum, artium, vitae, propositis, quibus affi- ciantur sensus, animus moueatur, excitetur gene- rosus impetus, decretum animi firmum, et volun- tas efficax.

Etiam antiquis temporibus, iisque aetatibus, quibus maxime litterae artesque floruerunt, nul- lum institutum meminimus, quo de vtrisque si- mul, et coniuncta opera, praeciperetur. Fuere Corinthi et Sicyone, tanquam officinae pictoriae et sculptoriae artis; instituerunt ipsi artifices alios, *Pamphili autem auctoritate*, vt Plinii verbis vtamur (lib. XXXV, 10 f. 18) *effectum est, Sicyone pri- mum, deinde in tota Graecia, vt pueri ingenui ante omnia graphicen, hoc est picturam in buxo, docerentur, recipereturque ea ars in primum gradum liberalium.* Verum cum philosophorum scholis nihil iis erat commune; ad liberaliorem tamen institutionem re- ferebatur hoc, vt et philosophiam salutasset aliquis et idem artes attigisset. Ptolemaeorum aetate Ale- xandria et Museum habuit et viros doctos qui litte- ras traderent, habuit et officinas artium; nullum vero litterarum et artium contubernium. Multo mi- nus

nus Romani, qui institutionis publicae omnino rationem fero habuere, de liberalium artium litterarumque disciplina vnquam solliciti fuere; itaque nec pictores habuere litteris eruditos, nec viros litteratos in artium studiis versatos. Quod, si quo alio, Plinii vtique exemplo apparet, qui, si artium ipse accuratiores notitias habuisset, de priscae artis operibus haud dubie et vberius saepe et subtilius disputaturus fuisset. Etsi negare nolumus, multos forte fuisse, a Scipionibus inde et Aemiliis, qui artium studia probarent *g*). Fuere qui honesto studio statuas et hermas et tabulas appetent, in quibus Cicero, attamen vt ornamenta Academiae suae ea haberet; fuere qui prauo, vt Verres, cuius flagitia et latrocinia in conquirendis signis, tabulis, vasis, omnisque artificii deliciis, exagitata a Cicero adhuc legimus.

Subortum est ferius litterarum genus, quod exempla produxit doctrinae in artium non minus quam litterarum monumentis curiosae. Scilicet sophistae et rhetores vmbatici, qui artem dicendi ita tradebant, vt pro praeceptis exempla bene dicendi sua declamatione proponerent, postquam argumenta sollennia e forensibus causis petita vel adumbrata ad taedium omnium iterata decantaerant, vt orationem variarent, argumenta adoptarunt cum alia, tum descriptiones et enarrationes tabularum pictarum et statuarum. [Longe aliud ac diuer-

g) Paullus Aemilius liberis suis non modo grammaticos, sophistas et rhetores, verum et sculptores et pictores magistros adhibuisse narratur. ap. Plutarch. in Paulo Aemilio p. 258 B.

diuersum genus fuit aliquando interpretum in templis donariorum et monumentorum copia insignibus, quos ἐξηγητὰς et περιηγητὰς appellabant, etiam mystagogos, qui memorabilia locorum et rerum aduenis et hospitibus monstrarent et enarrarent; fuere viri docti, qui ex iis comperta litteris confignarent, historias et titulos donariorum colligerent, et ex iis rerum temporumque notitias constituerent. Vtinam ex hoc genere superesset Polemo, Periegetes dictus, Aristophanis Byzantini discipulus! circa a. CC ante C. N. Saepe is Straboni, Athenaeo, aliisque memoratus, conscripserat plures libros περὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν ἀκροπόλει. περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι ἀναθημάτων. περὶ τῆς ποικίλης ἐν Σικυῶνι στοᾶς. et alia; in quibus eminuit liber περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων. Fuere huius generis permulta alia volumina; enimvero meliora interierunt; nec seruata sunt nisi nonnulla seriora et deteriora.]

Extant prioris generis, praeter Luciani nonnulla, Philostratorum libri inscripti *Imaginum*: in quibus multarum pictarum tabularum argumenta exposita sunt oratorio cum studio. De Philostratis, etsi non ad liquidum perducta sunt omnia, teneri tamen possunt haec: quod praeter antiquiorem aliquem rhetorem, qui sub Nerone vixit, cuius nulum scriptum superstes est, duo fuere Philostrati, quorum alter in Iuliae, Seueri Imp. vxoris, gratiam, *Apollonii Tyanensis vitam* h) conscripsit, tum

libros

h) Vixerat is vsque ad Domitiani et Neruae, sub exitum saeculi primi, aetatem. Quod cum ita se habeat, non

libros duo Imaginum, et Heroica, alter istius ex fratre Neruiano nepos, cui Vitae Sophistarum, circa Alexandri tempora (circa A. C. 223.) scriptae, probabili de causa tribuuntur; eiusdem superest liber singularis Imaginum ad patruum aemulationem exaratus. [Qui duo hos scriptores inter se comparauerit, corruptelae istorum temporum intra haud multos annos progressum facile animaduertet. A natiua aliqua elegantia et facilitate, Atticae dictionis venustate se commendante, multum iam discessisse cum aegre feras Philostratum maiorem: non sine taedio exantlabis studium affectatum Philostrati iunioris in verbis doctis et exquisitis captandis, fuco rhetorico, ornamentis et nimis cumulatis et longe petitis, cum subtilitate et acumine sophistico novandis. Haec enim illa sunt, quae pro simplici ornatu, lepore et venustate ingeniique felicitate cum iudicio recto sensuque incorrupto, ii, qui melioribus scriptoribus succedunt sequiores, nostra quoque aetate, obtrudere solent.]

Quandoquidem autem semel hunc in locum deducti sumus, cum scriptionis hoc genus symbolam aliquam e doctrina encyclia desideret: agedum substitamus in Philostratis eosque pro crepidine ponamus, quibus tum huius tum aliquot futurarum Prolusionum commentationem superstruamus;
 si

a se comperta, nec, nisi aliorum fide accepta, centum fere annis post, sub saeculi secundi exitum, de Apollonio quae narravit, Philostratus tradere potuit; ut mirum non sit, tam prodigiosa de isto homine narrari potuisse. [Perperam ideo γόητος Tyanensis praestigiae sollicitos habuere viros doctos ac pios.]

si vita modo suppetierit ad tempora attingenda, quibus opera, per annos plures distribuenda, aliquando absoluantur.

Faciamus initium a *Philostrati senioris* Imaginibus; poterunt aliquando succedere iunioris, cum *Callistrati statuis*. Narrat ille se Neapoli versatum deuertisse ad hospitem in suburbio ad mare habitantem; *In hoc suburbio esse porticum ad occidentem conuersam* (ad excipiendas leniores auras et solem mitiorem) *quatuor vel quinque contignationum, mare prospicientem, marmoribus exquisitis ornatam, inprimisque tabulis pictis parieti insertis conspicuam* i); *ab homine artium amore flagrante collectas tabulas videri, plurium enim pictorum manus in iis conspici*; fuere ergo

- i) Nam disertè Philostratus p. 763 f. *μάλιστα δὲ ἦν θει γραφαῖς, ἐνηρμοσμένων αὐτῇ πινάκων*. Non ergo fuere picti parietes; sed tabulae parieti insertae, eaeque vndique conquisitae seu collectae. Erat autem is sollennis mos, ut tabulas pictas conquisitas in parietibus porticum includerent, quas etiam habebant gymnasia et academiae bibliothecis contiguae, ut inambulando ac disputando animum corpusque recrearent. Adiunctae quoque erant porticibus, etiam publicis, *scholae*, seu quae Graecis *λέσχαι*, ut in *Οὐρανίας porticibus schola* memoratur Plinio XXXVI. p. 27. in qua Antiphili Hestione et Alexander ac Philippus cum Minerva in tabulis picti conspiciebantur, et in *Philippi porticu* Liber pater, Alexander puer, Hippolytus tauro emisso expauescens; in *Pompeia* vero porticu Cadmus et Europa: omnia ab Antiphili manu. Ita plures in iisdem porticibus memorantur tabulae Zeuxidis, Cephalodori, Pausiae, Theodori. [E signis superest nobile illud Amazonis, cum titulo in basi: *translata de schola medicorum*: ex Villa Mattheorum translatum in Museum Pio Clement. Tom. II, t. 38. nunc in Museum nationis Gallicae Parisios migrare iustum.]

ergo collecta diuerforum pictorum nobilium opera. Narrat porro, se ab hospitis filio adolescentulo, discendi audiendique cupido, exoratum, coetu iuuenum in eam domum ad se priuatim dicentem confluente, exercitationes dicendi instituisse. Quae quales fuerint, ex temporum rationibus est iudicandum, et ex ipsis scriptoris verbis apparet *h*). Docebant sophistae artem dicendi, non praecepta tradendo, eaque interpretando, et exercitationem secundum ea proponendo; verum, vt diximus, ipsi, vt suo exemplo bene dicere discerent audientes, declamabant; cumque mos seu fiduciam seu vanitatem flagitaret, vt ex tempore dicere aliquis videretur, postulabant a praesentibus, vt proponeretur qua de re dici vellent. Adolescentulo itaque tabularum enarrationem a se petenti Philostratus negotium dat, vt argumentum hoc in coetu proponat; annuunt ceteri. Sermone hos vere ita habitos esse vix credere licet; potest sophista hoc inuento ad lucubrationis genus hoc publice prodendum vsus esse. Quae potest, verene ista porticus, publica an priuata, et verene iste tabularum ordo in illa extiterit: qua de re nondum habemus, quod in alterutram partem iudicium inclinet.

h) *ὀμιλίας* appellat, p. 763. *μελέτας* et *ἐπίδειξιν*. [Comparari posse putes Cebetis tabulam, in qua senex aliquis, qui tabulam interpretatur, inducitur; potuere forte seniorum Sophistarum ingenua per hoc aut simile exemplum ad nouum hoc genus *ἐπίδειξως* inuitari: quod Luciani exemplo probabile fit. verum ista Cebetis tabula non vera, sed ficta fuit: pictura, qua per allegoriam exponerentur placita philosophica, non sola disputatione, sed, nouo more, tanquam in tabula adumbrata.]

clinet. Animo magis obfirmato pronuntiare licet in auctoris disputatione non esse expectandam artificis doctrinam ac iudicii subtilitatem, non artis ipsius demonstrationem; sed, ne fallamini, declamationes, quibus argumentum substratum est id, quod ipsius picturae est argumentum; quando quidem tamen hoc in tabula picta exhibitum erat: oportunitas inde exoritur sophistae, ut nouitate tractandi fabulas et varietate detineat audientes seu legentes; ipsa quoque picturae ratio, rerum delectus, color, ars, velificatur stilo. Utinam argumentum saltim picturae cuiusque, sine rhetorico fuce, quale fuerit, praemisisset! nunc magna plerumque sagacitate opus est, interdum sola ariolatione assequi licet, quod verum tabulae argumentum fuerit; raro licet exputare ac perspicere, quae pictoris tractatio, qui eorum, quae bene pingi possunt, dilectus fuerit factus; qui modus fuerit, quo quodque redditum esset. Nam multa ille narrat, quae aut omnino non pingi, aut parum commode, nec nisi artis natura repugnante, pingi potuere. Nec tamen de his imperatorie pronuntiare licet, nec contendere, quod bene pingi nequeat, id nec pictum unquam esse. Nam etsi summi artifices meliorum aetatum bene assequuti animis esse videntur, quos limites picturae, maxime qualis tum erat, natura ipsa fixerit; imprimis ratione ad poësin habita; pictores tamen inferioris iudicii multa pinxerunt, quae aut omnino pingi nequeunt aut ista saltem artis conditione, qualis tum erat, pingi nequibant; multa quoque coloribus reddiderunt, quae poetis relinquere debebant. Interea librorum lectio est iucunda et

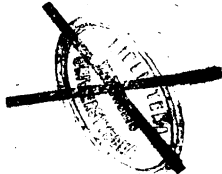
et esse potest vtilissima, si non modo verba sequaris, sed, quid sophistae ante oculos positum fuerit, aut esse potuerit, assequi studeas. Tabularum numerus est haud exiguus nec varietate caret; sunt vtriusque libri Icones numero LXIV. et a iuniore accedunt aliae XVII. Sunt pleraeque omnes e genere picturae *historico*, quod vocant, h. e. *mythos* antiquos partim *deorum*, partim *heroicae vitae* reddunt; ex *vera historia* petita non sunt nisi argumenta quinque: II, 5. *Rhodogune bellatrix*, 6. *Arichion Athleta*, 9. *Panthea*, 12. *Pindarus*, 32. *Themistocles*. *Chorographiae* sunt I, 9. *Regio interamna et paludosa*, 12. *Bosporus*, 13. *Piscatores*, 25. *Andrii*, 28. *Aprorum venatio*, II, 14. *Thessaliae regio*, 17. *Insulae in mari*. Duae tabulae *Xenia* inscriptae *ἑνώματα* seu *poma floresque* exhibent. *Symbolici et allegorici* generis II, 3. est *Palaestra*; etsi in ipsis *mythis* nonnulla eo possunt referri.

Exacto paene spatio, quod huic scriptionum generi praefinitum esse solet, ne tamen in ipso limine substituisse, aut verius ante limen discessisse, quid? ne a limine quidem salutasse, videamur *Philostrotum*, delibanda nonnulla esse videntur e primis saltem versibus; seruanda alia futurae prolusioni; quorum hanc tanquam *arrham* accipitote. Exordium igitur operis a commendatione *artis pingendi* ducitur; sociam eam ait esse et contubernalem ipsi rerum naturae ac veritati, tum poesi, et arti quoque oratoriae; quandoquidem haec, non minus quam illa, in verbis et sententiis constituendis *symmetriae* studet; esse eam ipsorum *deorum* inuentum habendam: picturae enim genus ex-

Vol. V.

B

hiberi

hiberi tempore verno, aliud exhiberi in aere ac caelo; originem ducere eam ab innata homini facultate et studio imitandi res sensum oculorum ferientes. Constituit duo imitandi genera: *plastice*n (latiore utique sensu) et *picturam*, quam praefert; omnem enim fingendi artem superari a pictura, colorum beneficio; de iis, qui picturae laude excelluere, aut qui eam studio et honore prosequuti sunt, nolle se dicere; dixisse iam alios, et nuper *Aristodemum* e Caria, quem per quatuor annos hospitem apud se habuerit; de quo nihil nobis aliunde constat; nec magis de *Eumelo*, nobili pictore, quem ille aemulatus erat, ut multum tamen gratiae et venustatis ipse arti adderet. Progreditur inde ad exponendum, quae sibi occasio enarrandis his tabulis obiecta fuerit; quam paullo ante iam memorauimus.

Tabula I. Scamander. Monitum est supra, pictores saepe aberrasse ad ea, quae bene pingi nequeunt: cuius erroris exempla satis multa hae Philostrati imagines suppeditant, et primo statim loco prima haec tabula. Est ea argumenti admodum *poetici*, quod tamen, quantum nos quidem assequimur, vix scite reddi potest penicillo. Cum Scamander, Simoente aduocato, iuncto quasi aquarum agmine, omnem inundaret camporum planitiam, ut Achillem Troianos caedentem aquis opprimeret, Iuno contra annum excitat Vulcanum; is ignium vi omnem agrum inuoluit; quo facta aquae efferuescentes ebulliunt, et in vapores resolutae molem vndarum ita imminuunt, ut in alveum annis se colligat. Pictura ita instituta esse narratur, ut incendium per totam planitiam grafsetur

fetūr ignium contagione omnia corripiente; exustis in ripa arbuſtis ab igni, qui Vulcanum circumdabat in aquas irruentem 1); dolet Scamander, et

B 2

Vulcano

- 1) Τὸν δὲ Ἡφαιστον ἐμπροσθεὶν Φησιν (ἢ γράφη) τῷ Σκαμάνδρῳ πολὺν καὶ ἀκρατον p. 764. et p. sequ. τὸ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἡφαιστον πῦρ ἐπιβῆει τῷ ὕδατι. non satis assuquimur, quomodo haec satis bene reddita fuerint. Extant Icones gallice versae et argumentis annotationibusque instructae a *Blasio Vigenerio*, homine profectis temporibus haud indocto nec artium ignaro; adierat enim Romam. 1566. et iam ante alio anno; nam p. 653. narrat ipse, se, cum Romae esset 1550, vidisse Michaelum Angelum in marmore sculpendo occupatum, quod erat capitulum vnus ex octo columnis templi Pacis, vnde ille effingeret supplicium Christi cum X. vel XI. figuris adstantibus. Emendatus ille liber postea a viro graece docto, quem *Federic. Morellum* fuisse aiunt. Serius impressum opus subiecta interpretatione Heroicorum, Imaginum *Philostrati iun.* et *Callistrati Statuarum*, sub a 1615 sumtibus viduarum *Abel l'Angelier* et *M. Guillemot*, qui magnam pecuniae vim in illud impenderant, Paris. fol. inscriptum *Henrico IV.* cuius tamen patrocinium operi haud multum profuisse videtur. Extant certe exemplaria nouo titulo ornata, notatis annis 1629. 1637. Praefatus est is, qui epigrammata gallice facta in titulo profitetur se addidisse. *Artus Thomas d'Embry*. Adiectum: *Iaspar Isac Incidit*; praefatio tamen fidem facit, tabulas a pluribus artificibus, partim in Flandria degentibus, esse delineatas et aeri incisas. Hae vero tabulae (numero LXIV.) spectant tantum ad duo libros Iconum. Iconum ipsarum veritatem raro reddunt; antiquitatis notione aut nulla aut exigua imbuti fuere, qui illas exararunt; nam, vt ne artis quidem praecepta respicerent, putare potuerunt vetari se ab ipso *Philostrato* eiusque expositione. Liceret ad singulas tabulas in criticen acerbam excurrere, vt statim in hac prima; verum praestat ea afferre, quae veriora aut veris similia esse putamus; comparet haec cum aliorum inuentis is, cuius ea interest accuratius excutere.

Vulcano supplicat, (recumbens humi, vt credere licet, more Fluuiorum) exustis comis; notatur porro, Vulcanum non claudicare, sed currentem exhiberi; e longinquo prospici Troiam. Addit Philostratus, ignem non naturali colore, sed auro et soli simili, esse redditum *m*).

Enimuero videmus ad alia progredienti ingenio frena iniici: seruanda sunt alia in aliud tempus. Vos, Commilitones, agite id, quod pietas et officium facere suadet, vt crastino die sollenne, quod mos et ratio sanxit, frequentia vestra celebretis, spectabilius illud et grauitati ac dignitati philosophorum conuenientius futurum, quod remotis nonnullis ritibus, qui nostrorum temporum fastidio non satis respondere visi sunt, ad simplicitatem, magis decoram et augustam, illud reuocatum est. PP. in Georgia Augusta pridie Kal. Martias c1010ccxcvi.

- m*) Videtur in his de vera, non ficta, tabula loqui. Caussam inuenti in ignis colore non assequimur. *καὶ τὸ ἀνθος τοῦ πυρός οὐ ξανθόν, οὐδὲ δὲ τῇ εἰθισμένη ὄψει, ἀλλὰ χρυσοειδὲς καὶ ἡλιώδες. ταῦτ' οὐκ ἐστὶ Ὅμηρου* h. e. non nititur hoc Homeri auctoritate, non ex eo petitum est, sed a pictoris ingenio. Fuit ne aliquid in loci natura eiusque temperie aeris, quod colorem mitigaret, an alia caussa? Pictura in Gallico opere proposita cum omnibus artis praeceptis repugnat, tum ad topographiam prorsus erroneam composita est. Caylus (*Tableaux tirés d'Homère* p. 112.) aliam tabulam concinnauit, in qua videtur ipsum Achillem in medio statuere velle. [Ceterum in sequentibus adhibui codices tres Guelpherbytanos, de quibus v. inf. IX. de Tab. Philostrati iun. Nota *b*) nec tamen vsus criticus fuit valde fructuosus.

II.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

CHRISTOPH. MEINERS

CVM SENATV

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS SACRA

LIX.

IN KAL. SEPTEMBRES 1699ccxvi.

CELEBRANDA

INDICIT

SIMVLQVE

SVCCESSOREM

IN

MAGISTRATV ACADEMICO

CAROL. FRIDER. STAEVDLIN D.

CIVIBVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

COMMENDAT

TVM VERO

COLLEGAE SVO DE ACADEMIA MERITISSIMO

IO. STEPH. PÜTTERO

SACRV M SEMISAECVLARE

MVNERIS PROFESSORII PER L. ANNOS CONTINVATI

GRATVLATVR.

Philoftrati Imaginum illustratio.

Particula II. Tab. II — X.

Habent mutuae de re aliqua laeta gratulationes plurium, qui seu necessitudine aliqua officii ac studii seu voluntatum et animorum consensu inter se coniuncti sunt, mirificam vim ad sensum hilaritatis et iucunditatis non modo communicandum et propagandum, verum etiam ad fructum communis laetitiae amplificandum et augendum. Etenim tanquam contagio aliquo laetitia diffunditur, et altius animos penetrat, datque mutua incrementa et accipit; exhilarat enim ipsa alterum alterius frons, aspectus, vocis sonus, verba. laetantur laetandi causae, praedicantur prosperi casus, exponuntur bona omnia futurorum; et ipsa gratulatione votisque faciendis animi incalescunt. Ipsa ideo natura adduxisse homines videri debet, ut in festis sollennibus magni hominum coetus conveniant, gratulationes fiant, conuiuia et epulae habeantur, inter quas seueriorum quoque animi, remissi et a curis soluti, hilaritati indulgeant, et societate ipsa laetitiae sensus cuiusque seu eliciatur seu inflamnetur. Non itaque est quod ii, qui omnem maiorum morem et institutum sublatum esse volunt, improbent ritum academiarum sollennia habendi, in iis coetus cogendi, communi ac publicae laetitiae indulgendi, oratione aut scripto laetitiae causas exponendi; quae quidem cum alias huius diei sollennibus sint duae, altera anniuersarii facri, altera auspiorum suscipiendi magistratus academici: accedit nunc tertia, tanto magis memorabilis et insignis, quo magis illa raro incidere, et paucissimis obtingere solet. *Primo quidem sacra acade-*

academiae nostrae anniuersaria redeunt, cumque iis memoria tot tantorumque prouidentiae diuinae beneficiorum, quibus res haec academica per LIX. annorum cursum stetit, viguit, effloruit; gratulamur tot incrementa et ornamenta eximia, quibus illa eminet, tot instituta disciplinis litterarum necessaria et vtilia, tantum virorum doctrina meritisque insignium numerum: quibus omnibus effectum est, vt ad bonarum litterarum diligentio-rem culturam, meliorem singulorum generum curam, et feliciores multorum auctus, multa a Georgia Augusta profecta esse nemo, ne inuidus quidem et detractor, inficiari possit. Neque inter eius laudes vltimo loco memorandum est, quod nec nouarum opinionum commentis sectarumue furoribus, tanquam vorticibus, abrepta et mersa illa est, nec humanitatis et honestatis fines egressi sunt, qui de disciplinarum finibus et iuribus contenderunt. Inprimis gratulamur hanc felicitatem optimi numinis beneficio nobis obtigisse, quod, cum per tantum annorum decursum externis fortunae casibus grauioribus nullis perculsa illa steterat, tum nouissimis etiam annis et hoc ipso tempore, inter tot tantosque terrores, a belli calamitatibus, tanquam ab incendio late omnia vastante, intacta illa est, quodque his ipsis diebus digna illa visa est Regi Potentissimo Principibusque Regiis a), quam ipsi inuiferent. Haec cum sint prosperae alicuius fortunae documenta summa, gratis piisque animis publica supplicatione recolenda: *accedit*, quod, fe-

B 4

mestri

a) Friderico Guilielmo II. Regi Boruff. et Friderico Principi heredi Regni Daniarum cum Coniuge Principe.

mestri hoc feliciter exacto, *magistratus academici honores et insignia transferenda sunt in virum summe reuerendum,*

CAROL. FRIDER. STAEVDLIN D.

cuius virtutem et constantiam vt faustus rerum consiliorumque successus excipiat, et precamur et ex rerum praesenti statu, disciplina publica seuere ac prudenter exercita et tot exemplis bene firmata, ominamur.

At *tertiam* sollemnium nostrorum agendorum causam accessisse diximus? Recte. Vnus e Collegio nostro singulari diuinae prouidentiae beneficio seruatus est huic Academiae nostrae totique reipublicae hunc in annum muneris professorii continuati semisaecularem. Per L. annos, quod paucis contigit, disciplinas ille cum alias iuris, tum Iuris publici Germanici, e cathedra tradidit; per L. annos, quod vix vni contigit, disciplinae ille suae, Iuris publici Germanici, auctor fuit; habeturque is, qui eam hoc habitu, hoc loco, quo nunc eam videmus, constituerit; quique ad eam ornandam perficiendamque tot scriptis clarissimis, ex temporum ratione vsuque vulgatis, elaborauerit: quibus ille meritis suis ad Georgiae Augustaе celebritatem plurimum contulit; vt habendus sit inter eos, quibus, etsi huic Academiae laudum suarum incrementa et nominis claritatem ipsi debeant, non minus tamen Academia celebritatis suae causas magna ex parte debeat.

Tales itaque viros huic Academiae contigisse vt laetandum est, ita gratulandum est, ad profectionem

rem

rem vitae humanae gradum eos Academiae feruari. Gratulamur adeo et Tibi, Illustris PÛRTERE, et nobis, quod hanc Georgiam Augustam, doctrina Tua, auctoritate, prudentia, meritis, adhuc ornas, quodque Tibi integris animi corporisque viribus vti, consiliis et auctoritate reip. consulere, docendo ac scribendo disciplinam Tuam tueri et ornare, diuino aliquo munere singulari concessum est. Seruentur Tibi haec bona integra in multos annos, iisque, quae de Te commemorabit posteritas, in celebranda nominis Tui fama accedat et hoc: eos vitae terminos, ad quos vix alii peruenire licuerit, Te viuendo attigisse.

Videtis, Commilitones, causas laetandi et gratulandi sollennium in crastinum diem indictorum. Nunc nostrum est, parere mori et instituto, et adiacere his commentationem aliquam e studiis communibus hausitam; nec diu circumspicienda est dicendorum summa; cum enim Zschornianum legatum tabularum pictarum publice nuper commemorandum esset: factum est initium exponendi libelli Philostrati, qui, tabularum pictarum antiquae artis argumenta et laudes complexus, *Imaginum* nomine insignitur. Quo itaque vestigio substiteramus, eo nunc in via progrediendum est.

Tabula II. Comus. Comus, deus, ex hoc potissimum loco innotuit. Pictum memorat Philostratus sic, vt adstet foribus thalami, in quem noua nupta deducta sponsi amplexibus tenetur; vestibulum ante fores indicare opulentiam domini. Sera

nocte rem agi, facile credas; tenebris itaque obducta omnia; ita vt difficile esset singula dignoscere. Debuit ergo artificis follertia spectari in tabula illustranda per facem, quam Comus manu tenebat: de hoc tamen Philostratus nihil memorat. Comus narratur esse puer adhuc impubis, capite floribus coronato, ex vino rubicundus, statu recto obdormiscens, ore prae temulentia ad pectus inclinato, vt tamen nec ceruix ad spectui pateat; videtur itaque aduersa facie ab artifice exhibitus fuisse; sinistra manus, innixa venabulo *b)*, soluta est et laxata, vt pote ingruente somno; dextra autem tenet facem, languore ita remissa, vt elapsura fax sit, longius tamen

b) [τὴν δὲ ἀριστεράν προβολίῳ ἐπέχων — προβολίον esse venabulum docent lexica, et primo loco Pollux V. 19. 20. 22. vtitur quoque ea voce Philostratus alibi. Male tamen me habebat, quod iuuenis illud manu *sinistra* tenet, eique innititur. Itaque sensum voci quaerebam magis loco accommodatum. Προβολή dicitur omne quod obiiicimus alteri, aut quod obiiicitur nobis, *προβάλλεται*, ipse quoque status, cum quis ἐν προβολῇ stare dicitur. Ita est munimentum ap Sophocl. Aj. 1203.; est prominentia montis; suspicabar ergo inniti somnolentum iuuenem prominentiae parietis. ἐπὶ προβολῇσι πυλάων est ap. Coluth. 303. Et *προβλή*, *πρόβολος*, est *προϊετήρα*, *lorica*. Video tamen vsum τοῦ προβολίου pro hasta seu venabulo constantem; et obtemperaui viro doct. Jacobs Exerc. II. p. 72. et loco simili inf. c. 23. de Narcisso; vt Comum exhibitum credam herois specie hastam gestantis, saepe in artis operibus obuia. Cum *προβολή* fit etiam pellis, qua pro scuto utebantur antiquissimi homines, aut lacerna, qua inuoluebant brachium: alius erat vir doctus, qui amiculum laeuae iniectum, τὴν ἐφ' ἐστρίδα intelligebat; nec tamen *προβόλιον* alibi sic dictum occurrere memini; et h. l. iuuenis dicitur ἐπέχειν τὴν χεῖρα τῷ προβολίῳ. manum admouere ei, vt sustineat se.]

tamen a corpore protenta, ne illud flammam sentiat; sinistrum enim crus impositum est dextro, et dextra cum face versa est sinistrorsum. Cum tenebris obducta sit tabula, quia noctu res geritur, Comi facies conspicitur parum distincte, cum inclinatum sit, et umbram trahat a fronte et occipite; alioqui enim, ait sophista, quodcumque iuuenile corpus pingitur, ore aduerso et patente pingendum est: quod ni fiat, caeca est tabula c), hoc est, caret parte sui praecipua. At *reliquum corpus eminebat lumine facis illustratum*. Coronam commendari ait, non tam ab arte, qua veritas naturae reddita est d), quam a molli et tenero habitu; insidente adeo rosis rore, ut odorem sentire tibi videaris. Haec quidem sunt, quae ad picturam referri debebant; non cetera, quae rhetori debentur, qui omnia; quae in comestatione sunt ac fiunt, comestantium turbam et habitum, et ipsum plausum, κρότον, apposuit, non quasi ea in tabula visa fuerint, sed quae ipse mente et animo videre sibi visus est; sunt ea adeo orationis ornamentum, non argumentum picturae. More veterum vna figura absolvitur tota tabula e).

Omnino,

c) Τυφλαίτρουσι γε ἄνευ τούτων (τῶν προσώπων) αἱ ἰγραφαί.

d) Addit: facile enim est coloribus distinctos reddere flores, scilicet, ut cognoscas e vestigio, quae rosa, quae viola sit, et sic porro. — Sequitur: ἀλλ' ἐπαινεῖν χρὴ τὸ χαῦνον τοῦ στεφάνου καὶ ἀπαλόν. Est χαῦνον proprie inflatum, tumidum, fungosum, tum molle ac fluidum, nunc tenerum ac molle.

e) Quod cum non perspectum esset, tabula parum scite a Vigenerio est expressa. Comum ceteroquin nusquam alibi memoratum vel exhibitum meminimus, praeter-

Omnino, si Philostratus veram tabulam ante oculos habuit, dubitari potest, an recte Comum in ea exhiberi censuerit; non minus enim de Somno aliquis cogitare potuisset, nisi forte corolla obtare videbatur. Verum Genii coronis cincti et alibi occurrunt: Tibull. II, 2, 6. Genius — *Cui dicorent sanctas mollia ferta comas*. Et I, 7, 52. Genius *Et capite et collo mollia ferta gerat*. Genius diademate cinctus obuius est in numis familiarum; et Genius capite laureato vr̄bis Catinae extat apud Principem de Bischaris *f*). Etiam *Hymenaeus* face et capite coronato insignis est: Ovid. Ep. VI, 44. *Pronuba Iuno adfuit et fertis tempora vinctus Hymen*: quomodo exhibitum eum videre se putabat WINCKELMAN. *Mon.* tab. CXI. p. 154. adiuncto Hespero; etsi Genius, face altera iublata, altera manu facem extinguenti similis, vix Hymenaeum referre potest. Verum *somnolentum* Hymenaeum in nostra tabula mali ominis et nouae nuptae abominandum esse dixeris: multo magis foribus thalami adstantem: etsi eo nomine signum insignitum est in Oxon. Marmor. tab. XIII. inuenili specie, alata, manu faci inuerfae innixa, dormienti simile. Somnum dixeris; nam vbique de Morte cogitare non licet, quoties faces inuerfas videmus. Illigatus tamen trunco

praeterquam in gemma passim memorata, ab Aenea Vico adumbrata, aliis tamen ignota, vt de artis vetustate iudicium fieri nequeat: stat iuuenis cum face ante fores, potest ideo nec minus Hymenaeus esse. Repetita est gemma ab Augustino et Maffeio vol. III. tab. 83. Alius est Comus Pindari; non comessantium, epulis factis; sed chorum cantumque ac pompam victoris designans.

f) v. BARTELS *Briefe über Sicilien*. Vol. II. p. 299.

trunco apposito arcus ad Cupidinem reuocare in-
tuentes videtur. Somnum dixeris et illud signum
binis facibus instructum, quod Hymenaei nomine
insignitum occurit e museo Garimberti in Caua-
lerio Vol. II. tab. 62. male adumbratum, et ca-
pite, vix antiqui operis, ornatum.

*Tabula III. Μῦθοι. Fabulae. Verius Fa-
bula Aesopia.* Accedunt Myths, qua specie, quo
habitu, Philostratus non docet, coronam frondeam
taeniis religatam manu tenentes, quam Aesopo
imponant. Aesopus, sedens, vt probabile fit,
oculis in terram defixis, meditati similis, subri-
dentibus oculis, tanquam fabulam contexens, cir-
cumdatus est animantibus, quae in eius fabulis ce-
lebrantur; inter quae primo loco vulpes conspicitur;
secundo loco haud dubie lupus: qui secundas
ab eo partes agere solet. Argumentum simplex et,
si recte iudicamus, felix g).

*Tabula IV. Μενόειος. Argumentum peti-
tum ex rebus Thebanis; notum vel ex Phoenissis
Euripidis.* Tiresias Thebas saluas fore edixerat,
si Mars placetur, Menoecio Creontis filio pro vi-
ctima mactato, ante antrum Draconis h); patre
ignaro, filius suo consilio se iugulat, apud Euri-
pidem

g) Tabula a Vigenerio non minus male, quam superior
illa, adumbrata est: id quod in sequentibus haud
monebimus; comparatione enim facta facile id con-
stare potest.

h) v. Phoeniss. 918 sq. 938 sq. De muro se iugulat
etiam ap. Statium Theb. X, 756 sq. Cum Philostrato
fere conuenit Apollodor. III, 6. 7. — *ἑαυτὸν πρὸ
τῶν πυλῶν ἐσφάξεν.*

pidem quidem de muro, qua parte spelunca moenibus subiacebat, iugulo resecto; apud Philostratum autem stans ante specum, latere ense perfollo. [Addit hic plura, quae, qua arte reddita fuerint, non tuto licet pronuntiare. Urbem septem portarum in conspectu esse ait; non, putamus, quasi omnes septem portae in conspectu sint. Admouentur urbi septem turmae Argiuorum; appropinquat Amphiarus tristi vultu, quippe infaustum euentum, ut vates, edoctus; reliqui duces manus ad caelum tollunt. propitium Iouis numen exorantes, praeter Capaneum, qui, despiciens propugnacula, muros adspicit, tamquam scala expugnata faciles.] Muris urbis insistant Thebani propugnatores; Philostratus narrat tanquam mirabile artificium, in muris alios pleno corpore, alios dimidio, pectore vel capite tenus alios, prospici: quae eo spectare videntur, quod murus in orbem procedens erat effectus, ita, ut longinquius recedentibus partibus stantium imminuerentur corpora i). [Haecenus locus

- i) Ita Philostratus: ἀναλογία ταῦτα. (non necesse, ἀνάλογα scribere) δεῖ γὰρ κλέπτεσθαι τοὺς ὀφθαλμούς, τοῖς ἐπιτηδείοις κύκλοις συναπιόντας; h. e. fallendi sunt oculi, progredientes per ea, quae in eadem linea posita sunt; nam haec deminui optica fraude necesse est. Minus bene Olearius subiectum constituebat ἄνδρας, ita ut nec sensus nec ratio grammatica sibi constaret. [Paullo ante: Καπανεὺς δὲ τὰ τεύχη βλέπει, περιφρονῶν τὰς ἐπάλξεις, ὡς κλιμακί ἀλωτάς. possis suspicari περιφρονεῖν h. l. esse, obseruare, non, despicerere; modo de eo vsu satis constaret. Quod λέχχοι δεδίασι ταῦτα (f. ταῦτα), respicere videtur mala omina quae se obtulerant. — καὶ τὰς χεῖρας εἰς τὸν Δία αἴρουσι. glossema εἰς τὸν αὐρανόν, ut cod. Laud., habent quoque codd. Guelfh. et inf. εὐαγγελία pro εὐπαγία, quod

locus est memorabilis ad disputationem de perspectiua lineari et optica veterum in picturis. Cum Menoecus facinus ediderit, quod animum magnum et fortem prodit, pictor elaborate corpus robustum et validum effinxerat.]

Tabula V. Nilus. Pictura haec haud ablu- dit a signo Nili, quod nunc in Museo Pio-clemen- tino visitur, sedecim pueris (Πήχεις; cubitos, eos appellat Philostratus cum Luciano) circa deum lu- dentibus, ad designandam mensuram Nili auctus, felicem prouentum frugum promittentis, ad exem- plum statuæ a Plinio memoratae (lib. XXXVI, 7, 11.) in templo Pacis. Varii sunt puerorum lu- sus, accommodati huius ætatis ingeniis et prae- clare inseruientes arti variandae. Abesse ait so- phista crocodilos et hippopotamos, scilicet qui pue- ros perterrefacere possent; quibus tamen alias Ni- lus declarari solet. Accesserat in pictura aliquid, quod in statua non erat: Nilo ex aduerso apparet daemon

quod Olearius substituit. In verbis: διαφράττει δὲ αὐτὸ (τὸ μειράκιον) στέρνοις εὐαφέσει mirum vitium est in Gud. 25. εὐβαφέσει.] Difertus est sophista in iuuenis specie ac formâ; corpus athleticum per par- tes describit: de colore est: οἶον τὸ τῶν μελιχρῶν ἀνδρῶν οὗς ἐπαινεῖ ὁ τοῦ Ἀριστωνος: Plato de Rep. V. p. 474. (p. 55. Bip.). Legerat adeo non modo Plu- tarchus de auditione p. 45. A. verum etiam Philostratus, in Platone μελιχρῶν, non μελαγχλῶν, ut in eo editum legimus: idem tamen Plato, cum ὑποκο- ριστικῶς pallidos μελιχρῶν appellari ait, alio eos signi- ficatu videtur dixisse, ut sint *subflauis*, quam Philo- stratus, qui accepisse videtur de *fusco* colore, qualis esse solet robustorum adolescentum, sub dio se in palæstra exercentium. Conuenit hoc cum Lucre- tiano IV, 1154. *Nigra μελιχροος* est.

daemon Nilo praefidens, ingenti specie: quem respiciens Fluius supplex precari videtur, ut aquarum incrementa ex voto largiatur *k*).

Tabula VI. Amores. Sunt iusus Amorum; artis fatis ingeniosae; dispositio tamen totius operis iusta, ad certa praecepta facta, haud occurrit. Sunt varia per aream dispersa symplegmata; modo cateruae, modo plures pueri inter se sociati. Quod facile probes: geritur res in' viridario, quod rhetorice describitur *l*). Amores circumuolitant, alii versicoloribus, caeruleis, puniceis, aureis, alii arborum ramis appendentes pharetras suas; stratum solum amiculis variegatis, quae ad leuandum corpus abiecisse videri possunt, cum calathis ad colligenda poma. Alii choreas agunt, discurrunt, dormiunt,

k) [Phantasma hoc daemonis fontibus Nili insidentis et aquas, aquarii caelestis more, effundentis; petatum est ex Pindaro: v. Fragmenta Pind. Incerta p 125. XC. qui eum Ganymedi assimulauerat. Porro in princ. cap. προσάγεται οὖν καὶ οἶον ἔρχεται αὐτῶ ἐκ τοῦ ὕδατος βρέφη ἀπαλά καὶ μειδιῶντα. In binis codd. Guelpherb. est pro αὐτῶ, αὐτοῖς: ut ad Αἰγυπτίους referatur. Inferius: ἐν Αἰθιοπία δὲ, ὅθεν ἔρχεται Nilus. Guelph. 25. Gud. ἄρχεται. Paulo ante est locus, in quo haereas: pueri Nilo insident; at ille iis flores progignit, ὡς στεφάνους τε ἀπ' αὐτῶν διαπλέκουσιν, καὶ καθεύδουσιν ἐπὶ τῶν ἀνθέων, ἱεροὶ καὶ εὐώδεις. quid ἱεροὶ, dixeris? Leg. διεροὶ, roscidi, inter flores, et fragrantcs, ipsi pueri. Video Wakefield in Add. ad Moschum corrigere ἱμεροὶ. quid tamen tunc εὐώδεις?]

l) [In verbis μῆλα — προσάγονται τὸν ἐσμόν ὅλων τῶν Ἐρώτων apertum vitium est ὅλων, pro τὸν ἐσμοὺν ὅλων Ἐ. Paulo post pro μονοῦ, est in codd. Guelph. μονοουχί.]

miunt, pomis vescuntur. Inter ceteros duo se mutuo pomis petunt, alter iaciendo, alter iacta excipiendo; alii duo se petunt fagittis: quorum istos sophista interpretatur de iungentibus amorem *m*), hos de amore alte in pectus descendente, ita vt constantiam promittat; alii sunt luctantes, alii leporem venantes *n*).

Est in extrema tabula in prospectu rupes cum antro, quod Veneris esse, donaria cum titulo in foribus suspensa, speculum argenteum, sandalia aurea

m) Alter Φιλήσας, *amans* (non, vt Olear. accipit, *exosculatus*) alter ὡς ἀντιΦιλήσων

n) In utroque rhetor admodum verbosus est. Lucta in eo est obseruatu digna, quod, etsi lusus causa illa fit, tamen luctantes sibi mutuo dolores creant, alter intorquendo digitum, alter mordendo aurem. Quo forte dubitationi occurri potest in interpretando nobilissimo symplegmate Florentiae seruato, quo duo Niobes filios exhiberi luctantes probabile fit; nisi quod exercitationi et lusui non conuenire videretur violenta brachii intorsio, qua alter victum ad confessionem victoriae adigit. Mira Olearius comminiscitur in verbis εἰς πύγμα ἀπολαμβάνει; accipinus simpliciter dictum: eum *comprehendit, tanquam suffocaturus*, seu, vt eum suffocet; et de digitis. vno ex iis reflexo, quo fit vt reliqui non amplius firmiter tenere, neque tenaciter inhaerere possint: μὲν δ' ὅν οὐκέτι οἱ λοιποὶ ἔχουσιν, οὐδέ εἴτιν (an pro μένουσιν?) ἐν τῷ ἀπρίξ. Poterat sufficere οὐκέτι ἔχοῦσι (tenent) ἀπρίξ. [Lepores utroque sexu potentes, et ex iis philtum, illustrat Olearius haud male. In verbis: λέγεται μὲν ὅν περὶ τοῦ θήλεος, θηλάζειν τε αὐτὸν ἀ' ἔτεκε etc. Est τὸ θήλυ, ideoque leg. αὐτό. Sicque in Gae'ph. 25. Gud. In seqq. σὺ δέ μοι, τὴν Ἀφροδίτην βλέπε. ποῦ δὲ, κατὰ τὴν τῶν μήλων, ἐκείνη; vbi illa et qua parte pomarii!"] Ita lenior oratio, quam quod d Olear. posuit, ἐκείνη. Sunt τὰ μήλα pro ταῖς μηλέαις dicta.]

argrea, et aureae fibulae arguunt; tum Amores pomorum primitias deae ferentes et vota facientes.

Tabula VII. Memnon. Memnonis ab Achille caesi corpus in medio Aethiopum, qui circumstant, et planctus faciunt, positum est. Locum apparet esse castra Troianorum, e longinquo Troiam urbem. Memnon insignis est ingenti corporis specie, capillis densis ac crispis, vultu virili, prima lanugine. Nigredo corporis nitore aliquo se commendat o). Dies iam est vespertascens, coelumque subnigrum; ita ut locum habeat, quod narratur Aurora filium clam surreptum in Aethiopia abduxisse; [conspicitur in extrema tabula concursatio hominum et, in aliquo terrae loco, tumulus, non Memnonis; nam is in Aethiopia in saxum nigrum versus est p).]

Tabula VIII. Neptunus et Amymone. Neptunus mari inuehitur insitens currui iunctis hippocampis, profecturus ad Amymoneam unam e Danaï filiabus rapiendam: illa hausta ex Inacho aqua rediens conspectu dei perterrita, stans attonita, urnam, quam portat, manu sibi effluere haud sentit,

o) τὸ ἀκράτως ἐν αὐτῷ μέλαν ὑποφαίνει τι ἄνδρους. scil. ἄνδρος est in omni colore, imprimis in purpura, splendor coloris. [In pr. cap. τὰ ὄπλα δὲ αὐτοῖς ἀπόκειται. Gud. 25. legit ὑπόκειται.]

p) Ita enim putamus constituenda esse haec picta, quae rhetorice sunt exornata. [Ait deos ferri nubibus, Auroram lugere filium, et contristare Solem, et Noctem orare, ut ea tempus suum anteuertat et exercitum inuoluet, ut ipsa possit filium surripere, Ioue haec annuente, Καὶ ἴδου, pergīt, ἐκκέλεπται, καὶ ἐστὶν ἐπὶ τέρασι τῆς γραφῆς σκουδῆ, καὶ κατὰ τι τῆς γῆς τάφος, οὐδαμοῦ Μέμνονος. nisi fuit, οὐδαμοῦ Μέμνων.]

tit. Argumentum nec infucundum nec tractatu indignum. Ceterum mare candido colore pictum erat, scilicet fluctibus spumantibus, auro tamen circumcirca fulgens ex caeli serenitate q)

Tabula IX. Paludes. Chorographiam esse puta, cuius generis tam pauca exempla memorantur inter antiquae artis opera. Est conuallis irrigua montibus vtrinque inclusa, plantis, quae loca irrigua amant, virescens. Montes autem variis arboribus confiti sunt, quae diuersae naturae solum arguunt; tenuis, argillofae, saxosae, pini- bus, cupressis, abietibus. A montibus descendunt riuuli et incertis flexibus vallem pererrant. Aquis innatant aues aquaticae, anates, anseres, ciconiae, non vno motu et habitu. Colliguntur aquae e limpidissimo fonte in piscinam, cui innatant cygni, quibus Amores insidentes lusum varios exercent. [Cernitur Zephyrus, iuuenis alatus, tanquam cygnorum cantibus adspirans: quo statu exhibitus
C 2 fuerit,

q) Quae adduntur de fluctibus iam se tollentibus et incuruantibus in arcus modum, sub quo deus potiatur amplexu puellae, rhetoris sunt, non pictoris. Respexisse Philostratum notum locum Homeri Iliad. N, 17 sqq. manifestum fit; non tamen cum poetae reprehensione, quod Olearius autumabat; discrimen tantum indicat, quod in poeta equi χαλιόποδες, in tabula sunt hippocampi. [ungulis superficiem maris radentes et nantes (νευτικοί) et glauci et delphinis plane similes. Porro de his hippocampis sunt verba haec: ἐνταῦθα δὲ ἰπποκίμποι τὸ ἄρμα, quod per se potest ferri in Sophista: sunt illi vectura, vehunt currum; amplectenda tamen est emendatio Iacobi Tom. II. Exerc. p. 75. sophistico acumine digna: ἰπποκίμποι τὰ οὐράκια, inferiori parte.]

fuerit, non memoratur, r).] In prospectu est amnis s), ripis palma in aquam prolapsa iunctis, pro ponte, quo incedunt caprarum et pastores ouium cum gregibus; palmam marem esse sophista contendit, quae alteram palmam feminam in aduersa ripa natam appetens demiserat se ad eam attingendam et fecundandam; quandoquidem vtriusque sexus arbores in mutuos amplexus ferri et puluere maris feminam maritali ferunt.

Tabula X. Amphion. Sedet Amphion lyrae cantu saxa mouens, vt ad murum Thebarum extruendum sponte illa accurrant. Ars rhetoris se exerit primo in lyra describenda; ita vt locus hic sit ad lyrae structuram admodum notabilis t); tum
Amphion

- r) [*ἐνδιδούς* est proprie exorsus, auspicatus (*der den Ton angibt*), vnde τὸ ἐνδόσιμον. Videtur Sophistae praecuisse poeta antiquus lyricus. Est quoque apud Nicophorum Gregorium Hist. Byz. VIII. p. 205. Par. *ὡς ἂν ὑπὸ Ζεφύρῳ πρῶινῳ κύνοι ἄσσιαν ἐμμελές.*]
- s) *ἰδοὺ καὶ ποταμὸς ὑπεξέρχεται τοῦ ἔλους εὐρύς καὶ ὑποκυμίνων.* putes riuulos in amnem fuisse collectos. Verum res ita traditur, ac si ex ipsa conualle prodierit amnis. [Ceterum cumulata sunt in hoc capite ornamenta rhetorica et poetica orationis. In his cygni alii narrantur cingere ripas *ἐπάδοντες, οἶμαι, τὸ ὄρθιον, ὡς πρὸς τρόπον τοῖς ἀμιλλωμένοις.* Lege τὸν ὄρθιον scil. νόμον, sicque est in Guelph. 25. Gud. scriptum. Tum iungenda sunt *ἀμιλλᾶσθαι πρὸς τρόπον*, certare ad numeros musicos. Quod alias est ὑπὸ. vt incedunt milites *ὑπ' αὐλοῦ* ap. Xenophontem; *σημαῖον τῆς ὠδῆς* autem iunge per appof. cum τὸν ὄρθιον.]
- t) [Affectata tamen Sophistae oratio multa obscurat. Amphion ψάλλει. καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ τείνει τὸν νοῦν εἰς τὴν πηκτίδα. quomodo dextra animum intendere potest in plectrum, quod ille dextra tenet? An χεὶρ — τείνεται οὖν εἰς τὴν πηκτίδα. extenditur ad plectrum, vt id arripiat, atque fides pulset. Forte tamen τὸν νοῦν

Amphion ipse accinit chordis; coma ei est fronti oberrans, flaua, fascia religata u); chlamys vario colore;

C 3

νοῦν spectantis intelligit. In antecedentibus testudinem ambiunt circuli ξανθοῖς τοῖς ὀμφαλοῖς, recte haud dubie; in cod. Guelph. 77. perperam est ὀφθαλμοῖς. Versus finem, vbi sedet Amphion in colliculo: cod. 71. κάθηται δὲ ἐπὶ κολωνοῦ, τῷ μὲν ποδῶ (quod praefero) κρούων ξυμμελὲς, τῇ δεξιᾷ δὲ πλήττων. non παρακλήττων.]

- u) ἡ κόμη ἀναλύουσα μὲν τῷ μετώπῳ oberrans; (libentes caremus coniectura Pierſon, Verif. p. 230. ἐπισαλεύουσα) — ἡδίων δὲ μετὰ τῆς μήτρης, ἣν Φασιῖν οἱ τῶν ἀποθέτων ποιηταὶ Χάριτας καμεῖν, ἀγαλμα ἡδιστον καὶ πρὸς ἔσχατον τῇ λύρῃ. δοῦναι (δοκεῖ) μοι τὸν Ἑρμῆν, ἔρωτι κατελημμένον. δοῦναι Ἀμφίονι ἄμφω τὰ δῶρα. Infunt in his, quae lectorem teneant: *mitram*, diadema puta, fasciam affabre textae, *quam poetae dicunt Gratias elaborasse*: sed sunt οἱ τῶν ἀποθέτων ποιηταί. τὰ ἀπόθετα inter modos aulodicos, secundum alios, etiam inter lyricos fuisse, satis constat, et monuit h. l. Olearius: docet Pollux IV, 65. Ad poetas tamen quomodo illi modi spectarint, vt ἀποθέτων poetae h. l. memorari possint, haud apparet; nisi sophista doctrinam affectauit, cum omnino lyricum poetam declarare vellet. [Nec meliora didiceris ex Wernsdorf. ad Himerium Or. III, I. p. 430. quem Iacobs l. c. laudauit cum Iungermanno ad Polluc. l. c. Conueniret forte, τὰ ἀπόθετα dici carmina minus frequentata et lecta. In cod. Guelph. 77. τῶν ἀποθέτων ποιητῶν legitur. Notabo adhuc lectionem e codd. χάριτας κοσμεῖν pro καμεῖν, glossema. Male Olear. οὔσα post μήτηρ extrusit, quod tamen etiam codd. seruant; interpungendum est: ἄδει δὲ, οἶμαι, τὴν γῆν, ὅτι, πάντων γενέτειρα καὶ μήτηρ οὔσα, καὶ αὐτόματα ἡδὲ τείχη δίδωσιν. quod cum illa sit genetrix omnium et mater, edat quoque ea nunc muros ex se.] Quis autem sensus in istis: ἀγαλμα ἡδιστον καὶ πρὸς ἔσχατον τῇ λύρῃ? Vertitur: *donum acceptissimum lyraeque non inferius multo*. His Graeca vix respondent. Suspiciari licet legendum esse καὶ προσεχέστατον τῇ λύρῃ et cum lyra coniunctissimum: quippe

cittia-

colore; quem Sophista cum iride comparat; vt in ipsa tabula colorem variasse credas; eminere quoque digiti videntur e tabula, qui fides tractant. Ipse Amphion insidet colliculo; solum pede ad numeros pulsat.

Hactenus in Philostrato continuata esto tela, vt et hac ex parte satisfacisse videamur officio nostro: Vos, Commilitones, satisfacite pariter vestro, vt frequentes affluatis sollennibus, bona verba dicatis faustumque rerum cursum precemini, praeuentibus iis qui e cathedra verba facturi sunt. PP. pridie Kal. Septembr. clobcccxcvi.

citharoedo solenne; tam praeclarum, vt vtrumque, lyra et diadema, cum chlamyde, de qua statim agitur, ab Mercurio donatum esse videri posset Amphioni, tanquam dei amasio. [Hanc suspicionem video nunc firmatam codice Gudiano, in quo diserte ita legitur, etiam in cod. 82. Vtque ex Jacobs l. c. disco, ita iam coniecerat Koen ad Gregor. p. 85.] In descriptione pulsatarum fidium verba: τῇ δεξιᾷ παρακλήτων τὰς νευρὰς ψάλλει, καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ ἐν ὀρθαῖς ταῖς τῶν δακτύλων προβολαῖς, (supple, ψάλλει.) ὅπερ οἶμαι πλαστικὴν ἀπαύδαδιεῖσθαι μόνην. quod solam fingendi artem exprimiere ausuram credo. Olearius bene monet, cum his parum conuenire anteccedentia, si vertantur: *altera manus recta protensus habet digitos* hoc sensu, vt admoueantur digiti fidibus, protenti illi, adeoque ὀρθαῖς προβολαῖς. etsi sic etiam *προσβολαῖς* accommodatum esset; nam admouentur, *προσβύλλονται*. digiti protenti fidibus pulsandis. Nihil in hoc esse, quod miretur aliquis pictura exprimi posse; at esse aliud, quod Philostratus mirationem facere dicere potuit: *extare visos esse et promineri tabula digitos*, non secus atque statuarum extantia ac prominentia reddere potest: quod v. c. mirati sunt veteres in Apellis tabula: *digitos eminere videri et fulmen extra tabulam esse*.

III.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
CAROL. FRIDER. STAEUDLIN D.
 CVM SENATV
 SVCCESOREM
 IN
 MAGISTRATV ACADEMICO
IVSTVM FRID. RVNDE D.
 CIVIBVS SVIS
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA
 COMMENDAT
 IN KALENDAS MARTIAS CIOIDCCCXCVIE

Philoftrati Imaginum illustratio.

Particula III. Tabulas Lib. I. XI - XVII. complexa.

Cum temporis, quod nobis viuentibus effluit, in partes suas maiores minoresque dissecti ac dispositi, vtilitates sint plurimae: habet ea res etiam hoc beneficii, vt partim rerum, eodem cursu perpetuo et continuo eodem tenore decurrentium, taedium animis eximatur, partim certis tanquam spatiis subsisti atque dispici possit, quantum cursus emensi simus, quantum emetiendum restet, quae sint spes, quae vota; quae rationis consilia, quae prudentiae; imprimis autem ad animi pietatem

C. 4

magnum

magnum in his temporum discretis interuallis est inuitamentum, magnum quoque incitamentum, cum, his temporum notis facilius possit recensus institui et in summam colligi, qui progressus in vitae emendatione, virtutis ac bonae mentis litterarumque studio, sint facti a); qua fide, quo fructu ad nos ipsos, ad rempublicam, eiusque partes, quae nobis mandatae sunt, res sint gestae ac curatae; quae tandem bona optimi numinis indulgentia intra certi temporis fines in nos cumulauerit. Habent itaque hoc quoque boni semetrium horum decursum academicorum interualla, cum in lectionibus publice proponendis habendisque, tum in magistratu academico sumendo ac deponendo, quod vel inuitis aut alia agentibus offert se recordatio ac recensus eorum, quae per semetire hoc tempus in republica gesta, acta ac curata sint; tum cogitatio deducatur necesse est ad felicitatis nostrae considerationem, quod, bellicis calamitatibus a tot inde annis Germaniae fines misere vexantibus, nobis adhuc licuit in otio ac securitate viuere, bonarum litterarum studiis vacare et armis vndique strepentibus pacis tranquillitate frui. Quid? quod res nostra academica multis bonis aucta et locupletata est, inque his vno inprimis magnoque beneficio, quod legum academicarum noua recognitio curata et emendatius earum digestum euulgatum est; quod enim prudentissimi quique viri saepe monuere, legum post aliquot annorum interuallum perlustrandarum, et aliarum expungendarum aliarum

a) [Secundum Pythagoreum illud: πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτέλεσθη.]

aliarum temporum vicissitudinibus et rationibus accommodandarum necessitatem in rep. suboriri: hoc multo magis in republica academica locum habet. Docuit etiam studium huius generis subtilius, esse leges tanto meliores, quo sint pauciores ac breuiores; magnum contra malum esse, si leges ad magnum numerum excreuerint *b*); cum tamen tempora subinde aut ferant aut flagitent noua decreta, quae seu euentus seu casus seu metus postulare videatur: summa cum laude praedicandum est summorum, qui res nostras curant, virorum studium, quo legum codici repetitae praelectionis prouisum est, adhibitis in consilium viris ex nostro ordine prudentissimis, reip. amantissimis, inque his iuris peritissimi viri, cuius nobis nunc indicendus est magistratus academicus, quem crastino die bonis auspiciis ingressurus est,

IVSTVS FRIDERICVS RVNDE D.

C 5

specta-

b) Multae sunt veterum hanc in rem sententiae egregiae, iam primum ipsius Platonis: *καρ' οἷς πολλοὶ νόμοι καὶ δίκαι, κατὰ τοῦτοις καὶ βίαι μοχθηροί.* Et notum illud: *corruptissima republica plurimae leges.* De breuitate autem Senecae notus locus Ep. 94. (p. 704. ed. Lipf.) *Legem breuem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur, velut emissa diuinitus vox sit; iubeat, non disputet etc.* Et de legibus saepe nouatis istud trochaicum:

*Lex saepe innouata, quamuis sit bona, est peior mala,
Nec memoria elabatur necesse est alterum:*

Nil valent, nisi et custodes naturae sunt, leges bonae.
[Hoc quidem postremum illud esse videmus, quo plerumque optima instituta, primum languore, tum tanquam tabe correpta, intereunt. Tanto difficilior est assidua inspectio et constans disciplinae seueritas, quam bonarum legum condendarum sagacitas et prudentia.]

inspectatus ille vobis, Ciues, iam antea magistratu magna cum laude gesto, nobis autem per omne tempus, amore academiae, et iusti rectique custodia, ea cum seueritate quae a legum ac iurium perito proficisci potest ac debet. Magistratum itaque eius faustum prosperumque vobisque, commilitones, fructuosum decursum esse habiturum, cum ominamur, tum animo praeuidemus et tanquam pignore posito spondemus.

Quae ex officii nobis impositi ratione cum iam sint expedita ac peracta: faciemus id, quod grauioribus curis expediti facere solemus, vt ad leuiores delabatur sermo, et, cum proposita semel sit huic sermoni tabularum, quas Philostratus rhetorico furo plerumque ornauit, saepe corrumpit ac deformauit, expositio ad artis normam instruenda: agite redeamus ad hanc quam exorsi nuper eramus telam, non iam detexendam, verum, vt res ferent, iterum iterumque in manus sumendam atque bono cum deo aliquando pertexendam. Peruentum erat in superiore commentatione ad tabulam vndecimam libri primi.

Tabula XI. Phaethon. Cum in hoc commentandi instituto non de fabulis, sed de arte ac modo, quo illae ingenio artificis per lineas et colores redditae fuerint, agatur: aliena esset omnis doctrinae ostentatio cum in expositione fabulae, tum in eius illustratione; attingenda sunt ea tantum, quae cum consilio coniuncta sunt et argumento illustrando inseruiunt; itaque nec in verbis Philostrati opera occupata esse potest ac debet, nisi quoad
 ipsa

ipsa res id postulat; cuius tamen generis pleraque in marginem reiicientur. Fabulam itaque de Phaethonte haud commemoramus, neque eius originem probabilem diuersarumque fabularum confusionem, qua compages ea concreuit, quam Ouidius aliisque exposuere, quamque auctor noster sequutus est, attingimus; speciem ipsius tabulae exhibemus: id quod, cum alias raro id sequi liceat, in hoc capite Sophistae ipsius verbis magna ex parte facere licet. Quod itaque caput et summam tabulae constitueret, esse debuit *currus* et *Phaethon*; "Caelestia turbata; medio die suboritur nox; solis orbis in terram defluens stellas trahit. Horae, quae caeli portas seruant, in tenebras sibi occurrentes ruunt" c). Equi, iugo excusso, oestro aguntur. Terra (feminae scilicet habitu, ut saepe occurrit, etiam in Onyche Brunsvicensi, humi recumbens) iam in eo est ut deficiat, et palmas ad caelum tendit, igne in eam cum impetu ruente d). Excidit curru adolescentulus et praeceps ruit, comam ambutus et fumo iam suffocatus e). In Eridanum

c) Αἱ δὲ Ὠραι, τὰς πύλας ἐκλιποῦσαι, Φεύγουσιν εἰς τὴν ἀπαντῶσαν αὐταῖς ἀχλύν. Tenebras subortas versus orientem volui sic necesse est. [At prius illud in pictura portentosum esse debuit: Sol in terram pronus cum stellis cadentibus; quod rudis seriorum ars in Iudicio nouissimo, quod appellamus, pingendo sequuta est. Nec vero apparet, quomodo artifex *Solis orbem* (ἡλίου κύβλου) apponere potuerit; cum ille Phaethontem Solis curru inuectum et ex eo solis lucemspargentem exhibere debuerit.

d) Ornauit haec Ouidius *Mét. II, 272* sqq.

e) Τὰ στέφνα ὑποτυφεται non: *inflammatus pectora*, ut vertitur latine. Ouid. *Met. II, 229-232. Feruentes*

danum autem delabitur, (fabulosum illum priscae vitae et priscorum poetarum amnem, (v. Herodot. III, 115.) quem seriores minus bene in Padum mutarunt; de quo nec Sophista cogitasse videtur). [Quae sequuntur: amni innatare cygnos, iamiam canentibus similes: quam fabulae partem multis ille modis ornat, rhetoricae ostentationi forte conuenienter f), magis quam arti: haec inquam, ad picturam haud spectant, quod Interpretes

tes auras, velut e fornace profunda, Ore trahit, — calidoque inuoluitur undique fumo. Idem 319. At Phaethon, rutilos flamma populante capillos, voluitur in praeceps etc.

- f) Est enim rhetoricum aliquod pigmentum, quoties cygnorum canentium mentio fit. *Zephyri auram adspirantem* commemorari: vt sup. in Paludibus, tab. IX. add. inf. XX. princ. Affrictum hoc pigmentum passim sophistarum fucatae orationi; vt Himerio Or. XIV, 7. σιγά καὶ κύβνος παρὰ Καύστρω, ἐτέρου τινὸς ἀνέμου πνεύσαντος, ἀλλὰ — αὐτὸς περιμένει τὸν Ζέφυρον, ὑπ' ἐκείνῳ μόνῳ βουλόμενος τὴν ἐκυτοῦ μουσικὴν ἐργάζεσθαι. Praeuiit his deliciis Anacreon Hymnò in Apollinem: (ed. Fisch. p. 328. ed. 93.) ἄτε τις κύβνος Καύστρου πολιοῖς πτεροῖσι μέλπων ἀνέμου σύναυλον ἤχην. In verbis nostri loci difficultas est: Ζεφύρω τε χρῆσονται (cygni) πρὸς τὴν ᾠδὴν, ἐλαφρῶ καὶ ἐνοδίῳ λέγεται γὰρ ξυναυλίαν τοῦ θρήνου ταῖς κύβνοις ὁμολογῆσαι. ταῦτά τοι καὶ πάρεστι τοῖς ὄρνισιν ὥστε ᾠρα καὶ ψαλλεῖν αὐτοῖς οἶον ὄργανα. Versa sunt: *Zephyro autem ad hanc cantilenam utentur facili atque obuiio* (ἐνοδίῳ: non clarum, quo sensu; an de vento leni terrae superficie, herbas et flores, perfringente? Sed legendum, ἐνοδίῳ. vt Ζέφυρος. ἐυδίοις fit lenis, qualis sereno caelo esse solet: vt ex Xenoph. H. Gr. I, 7, 39. laudatur, ἐπεὶ ὁ ἄνεμος ἐυδιαίτερος ἦν. et ἐν δ' ἀνέμοιο ἐυδίοι ἄκραι Apollon. I, 521.) *dicitur enim ille ad lessum ipsum conspirare. Haec itaque in auium istarum quoque natura sunt; vt et expectandum sit, vt perinde atque organa canant.*

tes credidere, et ipsi prima lectione arripueramus; sed interponuntur haec a Sophista tanquam futura, et ex hoc Phaethontis casu euentura, quandoquidem Cycnus, eius cognatus et amator, luctu ac desiderio eius in olorem est mutatus: a quo cygnorum genus ortum habuit g).] In ripa adsunt fiores Phaethontis, Heliades, iam radicibus in terra fixis, manibus in ramos exeuntibus, et supra caput eminentibus populeis frondibus; lacrimae autem aureae sub palpebris emicant, succinum referentes h). Lacrimatur quoque Fluius supra aquas emer-

g) [Verba Philostrati sunt: Phaethon ποταμῶν τε Ἡριδανῶν ἔμπεσεῖται, καὶ παρέξει μύθον τινα τῶ ὕδατι. κύκνοι γὰρ δὴ, ἀναφυσῶντες ἡδύ, τὸ ἐνθεν (h. e. κατὰ τὸ ἐνθεν) καὶ (hoc interpositum in codd. et edd. omis- sum ab Oleario) ποιήσονται ὠδὴν τὸ μεριάκιον. pergit: et olores casum hunc Καύστρω καὶ Ἰστρῶ ἄσονται. Istro cycni additi videntur ex fabulis Hyperboreorum. Pierfonus suspicabatur καὶ Ἰστρῶν natum esse ex antecedente Καύστρω.]

h) Καὶ ἡ γραφή ταῦτα οἶδε. ῥίζας γὰρ βαλομένη (sc. ἡ γραφή) ταῖς κορυφαῖς, τὰ μὲν εἰς ὀμφαλὸν δένδρα αὐταί, τὰς δὲ χεῖρας ὅσοι φθάνουσι. haec sensu carent, non enim *verticibus*, sed *plantis* radices tribuuntur. Leg. ῥίζας γὰρ βαλομένη ταῖς κόραις. *puellis radices subiciens*. Ouid. l. c. II, 346 sqq. Jacobs Exerc. T. II. p. 80. coniecit ῥίζας γὰρ βαλομένη ταῖς παρυφαῖς, ut limbus puellae abierit in radices. Iam in lacrimis pictorem valde subtilem fuisse necesse est; nam aliae lacrimae in pupillis caesiis haerentes aucto hinc fulgore radiabant; (τὸ δὲ ταῖς παρυφαῖς ἐντυγχάνον δάκρυον μαρμαίρει περὶ τὸ ἐκείνων ἔρευθος. in codd. est ἐκείναις); aliae in genis ipso rubore lucebant, τὰ δὲ στεγάζοντα κατὰ τοῦ στέρνου, χρυσὸς ἤδη. *Corruptum στεγάζοντα, leg. στάζοντα in peltus stillantia* [habent quoque hoc codd. Guelpherb.]. Nam δάκρυα στάζειν aliquis dicitur, et quoque τὰ δάκρυα στάζει, *desfluunt*. Sic

emergens i). et sinum expandens tanquam Phaethontem casurum iam iam excepturus. Quomodo pictor in incendio reddendo versatus sit; quemque splendorem vel lucem ceteris inde affulgentem reddiderit, nihil memorat Sophista k).

XII. XIII. *Bosporus. Piscatores.* [Non factis discrete haec exposuit Sophista; sintne duae inter se diuersae tabulae; vt fere in codd. et edd. disiunguntur; vt piscatio thynnorum in freto alterius tabulae argumentum constituat; an, quod pro-

Sic ap. Eurip. *δακρύοισι κόρας στάζω.* Lucian. de *Electro* pr. narrat ἀποστάζειν ἐτι αὐτῶν δακρῶν δῆθεν τὸ ἤλεκτρον. Ad rem comparat Apollon. IV. 603 sqq. vbi ἀμφὶ δὲ κούραι Ἡλιάδες ταναῶσιν ἐλιγμέναι αἰγέροισιν, vt nunc legitur, antea ἐΦήμεναι, et αἰεῦναι, fuisse videtur ἐνημμέναι, ab ἐνάπτω, innēcto; *implico.*

- i) Ὁρηνεὶ καὶ ὁ Ποταμὸς, ἀνέχων τῆς διγῆς. Non bene versum: *luget fluvius vorticem suam colhibens.* [Τὸ γὰρ σχῆμα δεξομένου habemus ex emendarione viri docti ap. Morell. nam codd. et edd. *χρῶμα.* Sequitur: τὰς δὲ Ἡλιάδας γεωργῆται αὐτῶν (scil. fluvius Eridanus), elaborabit Heliadas. h. e. earum lacrimas, vertendo eas in succinum. *γεωργεῖν* vsu feriorum, in primis Patrum.]
- k) Phaethontis casus paucis artis monumentis expressus ad nos peruenit. Borghesium marmor ap. Winckelm. Mon. ined. t. 43. ad Ouidii, fere exemplum compositum esse dixeris; arte commendant se gemmae aliquot, sed dubiae antiquitatis. Heliades, Phaethontis sorores, in Accoleiae familiae denariis obviae sunt, cum P. Accoleii Lariscoli nomine. Scopas ap. Plin. XXXVI, 4. S. 7. fecit Venerem. Pothon et *Phaethontem, qui Samothrace sanctissimis caerimoniis coluntur.* Noli tamen hic de nostro Phaethonte cogitare; erant enim hi Samothracica numina Cabiris substituta seriore religione.

probabilius fit.] vtrumque caput vnus eiusdemque tabulae argumentum constituerit, varium et multiplex, nullo cum iudicio, nulla arte, quantum assequi licet, dispositum. Est tabula genus *Chorographiae*: Prospicitur Bosphorus Thracicus cum littorali plaga Asiae; quem prospectum inde ab vrbe Constantinopoli omnes, qui ea loca adiere, fatis laudare nequeunt; nec tamen, quantum intelligi potest, ad naturae veritatem memoratus ille est, sed ingenio plura, passim obuia, in vnum cumulante. Prospectus in tabula fit e littore Europae. Vt breuiter summam complectamur. Ab hac parte venantur pueri equis insidentes, et cum feris captis in Asiam traiciunt; alia prospicitur domus amoena, alia domus in ipso littore haerens, e praerupto supra mare prominens, a muliere inhabitata; et subter ea in mari amatorum naualis commissatio seu lusus; procul in terra armenta, venatio, aratio, amnis, lacus, fontes; extrema claudit templum cum pharo; tum piscatio thynnorum in ipso freto. Haec tam varia quomodo in vnum argumentum collecta ac disposita fuerint, ex Sophista non satis assequimur.

Sunt adhuc sigillatim nonnulla adiicienda aut monenda. Primo venantes pueros inclamant mulieres eorum vitae timentes: quod additur, nauem eos transuehere in littus aduersum, et ibi iam ancoras iacere, hoc non nisi, dum alii cursu versus littus contendunt, aliis traiectu iam facto nauem ad alterum littus appellentibus, indicatum esse potuit; tendunt hi ad domum admodum amoenam
 situ

situ et structura l). Porro in littoris parte paullo editiore stat Amor digitum in mare intendens. Quis ex his assequatur, quod significatum esse voluit pictor: puellam cum amatore, omni spe potius voti sui abscissa, ex hoc scopulo mutuo amplexu se in mare praecipitasse. Alia domus a puella inhabitatur, quae, ut procos euitaret, in solitudinem hanc se abdiderat; sed ecce amatores nauibus domum in abrupto stantem obsident commissantium in morem. [Voluitne Sophista duas puellas, alteram castam, alteram procacem. exhibere n)? Erat inde prospectus in interiora continentis: pascua cum armentis, agricolae, venatores cum annibus, paludibus, fontibus] Extrema tabulae

- l) Pulcerrima res in ea esse fertur porticus: τὸ δὲ κάλλιστον αὐτῆς, ἡμικυκλος περιέστηκε στοὰ τῇ θάλασσῃ. *ad littus extructa porticus mare ambiens*, ergo, quae mare sinum facit? et ante domum? ad frigus scilicet captandum et ad prospectus voluptatem. [Tales porticus conspiciuntur in tabulis Herculanensibus.] Narrat porro, porticum extructam esse lapide cerei coloris; esse enim in Phrygia fontem calidae aquae, qui, si imbribus augetur, lapicidinam inundat, et (partibus suis metallicis) varios lapidibus colores obducit." [Hic utique locus memorabilis est de certo marmoris genere, eiusque natura: aliunde non nota. Abundavit autem Phrygia marmoribus, quorum nobile genus Synnadicum; de quo v. Strabon. XII. p. 865. A.]
- m) [Procax puella et illudens amatoribus *χλιδῶσα τοῦς ἐρώντας, καὶ οὐ πλεῖν μόνον ἀλλὰ καὶ νεῖν ἀναγκάζουσα*. Leg. *ὡς οὐ πλεῖν*. Sicque tres codd. Guelpherb. Tenuiora sunt, quod in princ. capituli in codd. additur *καὶ, παρακαλεῖν δὲ καὶ τοὺς ἵππους*. Postea: *γένεσις ἐκ πηγῆς τῷ λιθῷ*, vnius Guelph. *πηγῶν*. paullo ante haec: *κηροσιδῆς ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ λιθοῦ* suspicari licet fuisse ἀπό. In fine capituli XII. *ἀσκαεὶ καὶ ἐν τι γέγραφεν*. codd. *ἔγραφεν*.]

tabulae occupat templum columnis instructum, tum specula cum face, seu pharus, ad ostium Bospori, in nauigantium commodum *n*). Notabile ad artem est, quod in fine subiicitur: “expressisse picturam ea quae sunt, et quae fiunt, et quae fieri possint *interdum*; nec tamen propter rerum copiam veritatem esse incuriose neglectam, sed id, quod proprium cuiusque rei sit, esse ita elaboratum, tanquam si vnicum id esset picturae argumentum.” [Bene haec sunt dicta; assequi tamen haud licet, quomodo in tali tabula, in qua nullam rerum rite disponendarum curam, nullam earum summam, consensum et concentum, animaduertere licet, ista obseruari potuerint.]

Iam in eadem, quod probabile fit, tabula, et in medio freto, mare fuit repletum piscatorum studiis variis, inprimis thynnorum piscatione, quae multis veterum memoracionibus est nobilitata, quibus hic ipse locus est annumerandus *o*). Verum nunc

n) Ita enim accipienda verba: καὶ τὸν ἐπὶ στόματι πυρσόν. Vnde quoque colligere licet enarrationem locorum procedere a dextra ad sinistram tabulae, et ab austro versus septentrionem; nam ad introitum et ostium Freti fuit turris, et adhuc extat. Templum autem est putandum Veneris Marinae, aut Neptuni alteriusue deorum maris. Illud praeterea notabimus, sub princ. cap. fretum, Bosporum dictum, σταθίους μάλιστα πρὸ τεσσαρῶν habere; cum apud Strabonem, qua angustissimum est, quinque stadiorum lib. VII. p. 492 B. sit; et apud Plinium IV. S. 24. quingentorum passuum esse memoretur.

o) Videndus ex antiquis Oppian. Halient. III. sub f. Strabo VII. p. 492. 3. vbi πηλαμύδες iidem sunt, Vol. V. D. Plin.

nunc de pictura agitur: Plenus est Bosporus nauigiis piscatoriis omnis generis; est qui alta de per-tica, ad hunc usum erecta in littore, in quam descendit, prospicit thynnos ex Ponto fretum intran-tes et nuntiat numerum; discerni possunt in pictura piscium cateruae colore suo, eoque variato diuer-sis modis p). Iam non minor est varietas in stu-diis piscantium, et rerum peragendarum generi-bus: vnde argumentum tabulae haud iniucundum confieri debuit; modo accurate ad artis leges de-scriptum illud haberemus.

XIV. *Semele*. Fabulam crederes parum ac-commodatam esse picturae, nec multum habere quod placere possit. Cum Iupiter adiisset ad Se-melen

Plin. IXI, 20. Aelian. H. A. XV, 5. vbi v. Schneid. Piscationem in his locis admodum quaestuosam lau-dant recentes quoque scriptores, et in his Belon Obs. I, 73., qui magnam lucem et Philostrato et Straboni affert; magnam tamen variorum piscium copiam memorat, et in his non nisi obiter pelamydes. Strabo a Chalcedonis littore auerti eas narrat; con-tra pelamys Chalcedonia laudata a Varrone ap. Gell. N. A. VII, 16. Atque etiamnum piscationem quae-stuosam ad Chalcedonem testatur Tournesfort Lett. XV. Tom. II. Verum constare fidem veteribus et recenti-bus, videbis apud Gyllium de Bosp. Thrac. III, 7. Nostra aetate multo magis celebrata est multorum narrationibus piscatio thynnorum in mari mediterraneo. Sed de his v. du Hamel noto libro *des Pêches*, et, in quo accurate de hac piscatione agitur, *Voyage pïttoresque en Sicile* par Houel T. I tab. 27. 28.

p) Ἐν γλαυκῷ δὲ τῷ τῆς θαλάττης ἀνθεὶ τὰ τῶν ἰχθύων χρώματα· immo ἀνθεὶ *elucet*, adeoque discerni pos-sunt. Paulo ante intercluduntur pisces βαθεῖ καὶ κλειστῷ δικτύῳ. forte κλωστῷ, *filis contortis et firmo reti*; et si κλειστῷ, clauso, non omnino absurdum.

melen ea specie, qua deus esse solet, correpta igni Semele conflagrauit, Bacchus infans immaturo partu editus, femori Iouis insuitur, donec iustum nascendi tempus aduenisset. Quis pictor haec sibi operis argumentum poscat aut optet! Cum tot et memorentur et supersint anaglypha, quae Bacchum puerum, Nymphis traditum, ab iis nutritum, Thyonen in caelum ductam, exhibeant: Semeles casum nusquam expressum meminimus; Iunonem sub vetulae specie eam in fraudem inducentem coniectabamus interdum videri in vasis pictis. Coniecturis tamen, quae hoc vnum praesidium habent, quod inter τὰ οὐ πάντ' ἀδύνατα fuit, haud multum tribuimus. Videmus tamen hic narrari tabulam; quae Semeles partum exhibeat. Tempestate graui coorta ignea nubes urbem Thebarum inuoluerat; conflagrat domus Cadmi, in qua extincta iam Semele per flammam conspicitur; Bacchus disrupto matris vtero excidit, candidiore aliqua luce fulgens inter flammam cetera obtinentes, et comparatione cum ipso puero facta obscuriores: haecenus pictor non desipuit, inprimis maiore lucis candore, quo deum Bacchum insigniit. Per mediam flammam dissilientem aliqua parte prospicitur antrum Bacchi; (quo ille a Nymphis educabitur) antrum Nyfaeum (Νυσαῖον vel Νυσηῖον) hederis ac vitibus vndique obleptum. Adiecta parerga symbolica; non enim videntur omnia, quae Sophista apponit, rhetorica ornamenta esse; terra tanquam in dei natalibus laeta efflorescit herbis et arboribus, Pan assidet in monte situla canens, mox saltaturus in Bacchi orgiis;

Cithaeron viri specie hedera coronatur, non bene capiti haerente, iuxtaque eum abies et fons, quorum hic ad Actaeonis, illa ad Penthei casum referatur q). Ad hunc fere modum pictura haec instituta

- q) Scilicet cum Pentheus ad speculanda Bacchi orgia ex abiete prospexisset (Eurip. Bacch. 1053 sq) vnde destractus mox a Bacchis discerpitur; Actaeon autem in fonte lauante Diana conspecta in ceruum mutatus a canibus dilaniatus est. [Quod abietem istam Megaera iam nunc plantare dicitur, ingeniosum est inuentum] In verbis huius capituli sunt multa dura et a studio inepto profecta. In princ. βροντή ἐν εἶδει σιληρῶν quid in pictura sit, et quomodo reddi potuerit in tabula, nemo facile dixerit. ἀστραπή σέλας κατὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἰεῖσα, repositum ab Oleario, cum lectio vulgata esset, ἐν τῶν ὀφθαλμῶν, iam emendatum est a Iacobs Cur. fec. in Eurip. p. 52. ἐν τῶν νεφελῶν, vt statim πῦρ ἐξ οὐρανοῦ sequitur. Mox Bacchus nascitur πρὸς τὸ πῦρ, paullo durius dictum, pro ἐν πυρὶ, διὰ τοῦ πυρός, in medio igni. Sequitur καὶ τὸ μὲν τῆς Σεμέλης εἶδος ἀμυδρὸν διαφαίνεται, ἰούσης ἐς τὸν οὐρανὸν, καὶ αἱ Μοῦσαι αὐτὴν ἐκεῖ ἄσονται, (ita codd. et ant. edd. Male Olear. Μοῦσαι ἐς αὐτὴν ἐκεῖ ἄσονται) rhetorica esse putemus; picta tantum erat Semele in obscuriorē tabulae parte; non vero quasi illa iam euolaret ad Olympum, cum mox inter deos fuerit recepta. [Et si hoc per se picturae argumentum valde idoneum esse posset; vti fuit anaglyphum in templo Cyziceno, cuius epigramma feruatum v. ap. Iacobs Exerc. T. II. p. 145. et ibid. egregie illustratum.] In sq. ὡς καὶ πυρὶ εἶναι ἕνια scil. δένδρα. excidit puto ἐν πυρὶ. Ita igni coruscabat locus, vt et arbores viderentur in medio igni efflorescere. Antea visum erat pro πυρὶ εἶναι legere πυρὶ εὐοικέναι, et reddere seqq. nec mirum, εἰ στεφανοῖ τὸ πῦρ ἐπὶ τῶ Διονύσω ἢ γῆ, si tam laetis et nitentibus floribus frondibusque, vt ignem aemulari videatur, terra ornat se. Nec tamen satis respondent verba: sed cogitandum est de acumine rhetorico, terra coronat se igni, qui eius superficiem cingit. Portenta addit etiam maiora; spectant haec et reliqua

tuta esse videtur; si modo expositionem fuco sophistico ornata[m] recte perspeximus. Ars non omnino nulla in igni puriore, quo Bacchus nascens insignitus erat, in medio incendii, esse debuit. Probandus quoque picturae auctor, quod noluit Iouem exhibere, infantem suo femori inferentem; at miramur Iouem curru inuectum cum fulmine, cum Semelen adiret, non esse exhibitum: quod videbatur argumenti tabulae conuenire, et bene reddi pictura posse,

XV. Ariadne. Argumentum multis artis operibus effectum. Videamus, quam rationem tractandi noster Sophista inierit. Principem locum obtinet Ariadne dormiens, placido somno *r*), nuda ad medium corpus, capite reclinato; ala dextera tota oculis patet, altera manu in laena posita, ne a vento illa moueri possit. Accedit Bacchus purpurea veste indutus, et rosas redimitus;

D 3 nulla

ad prodigia Bacchi numen praesens in Bacchicis declarantia; quae cum aliunde, tum ex Euripidis Bacchis facile memineris. Paulo post *ἐλικές τε γὰρ* leg. codd. pro *καί*.

r) [Non male itaque ea, quae olim vulgo pro Cleopatra, postea pro Nympha habita erat, olim in Palatio Belvedere, inde in Museo Pio Clementino posita, nunc Parisios deportata visitur, huic picturae assimilata, Ariadnes in Naxo nomen nata est.] *Τὴν ἐπὶ τῶν πετρῶν, ὡς ἐν μαλακῷ κεῖται τῷ ὕπνῳ.* leg. *ὑπὸ τῶν π.* in antro. [Tenue est, notandum tamen; in verbis *μεθύων τῷ ἔρωτι*, *Φησὶ περὶ τῶν ἀκρατῶς ἐρώντων Τηῖος.* Graece dicendum est *ὁ Τηῖος*. sic quoque Guelph. Gud. et paullo post *καὶ μηδὲ εἰπεῖν ἔχειν* vbique habetur, nec *καὶ* eiiciendum erat.]

nulla alia re conspicuus. E longinquo Thesei fugientis navis prospicitur, ita ut unico patria verbis, nullo Ariadnes amore teneri videatur. In insula Dia ista geri, per se intelligitur s).

XVI. Pasiphae. Infames Pasiphaes amores [haud dubie ex antiquissimo signo symbolico Minotauri ductos, cui mater erat reperiunda, cum tale monstrum vere extitisse credi coepisset,] mireris arte alicuius ingenui artificis tractari potuisse. Est tamen potius inscribenda fabula: *Officina Daedali* seu *fabrica*; nec Pasiphae nisi foris, extra eam stans, conspicitur, taurum in grege circumspiciens. Iam officina multa habet, quae Daedalo fabula tribuit: circumstant statuae, aliae inchoatae, aliae elaboratae t). Daedalus solertiam ingenii oculorum

- s) Quod Sophista tanquam singulare in hac tabula notat, est, quod Bacchus nullis insignibus et attributis conspicuus est. "Alioqui, inquit, nulla laus pictori, pulcrum pingere Ariadnen, pulcrum Theseum; haec enim facilia esse, non minus quam Bacchum pingere, cuius tot extent formae (*Φάσματα*), quibus facile, ut Bacchum exhiberi intelligas, efficitur:" ex attributis puta: *ὡν καὶ μικροῦ τύχη τις, ἤρως τὸν θεόν.* quae si quis minima ex parte attigerit, assequutus est deum, h. e. dei formam, ut ille agnosci possit. Numeratur in his corona ex hedera, cornua et pardus adstans; tum crocota, thyrsus, nebris; Bacchae, cymbala pullantes, Satyri, Pan. Putavit igitur homo, artem absolui ac contineri hoc, ut facile agnoscas, quis ille sit, qui pictura exhibitus est.
- t) *Ἀγάλματα τὰ μὲν ἐν μορφαῖς, τὰ δὲ ἐν τῷ διορθοῦσθαι διαβεβηκότα ἤδη, καὶ ἐν ἀπαγγελίᾳ τοῦ βαδίζειν.* quae de Daedali signis nota sunt. [Melius legitur in *Gud. 25 ἀπαγγελία.*]

rum acie et obtutu prae se ferens *u*), attico habitu, pallio et nudis pedibus, conspicuus fit; “hoc enim Athenienses maxime gaudent.” Videtur ad-
vinbratus esse philosophi habitus, In manibus est sedenti ipse bos *x*), quam in Pasiphaes gratiam fabricatur. In quo autem mireris iudicium et artificis et Sophistae, est, quod Amores operi socios addiderat ille, miraturque hic *y*); tam parum sensus amoris incesti eos tetigit! Amores igitur, alii quidem terebram versant, alii ascia poliunt, aut ad amussim opus exigunt *z*), aut ferram ducunt: in vltimis his describendis scriptor sibi perplacet *a*).

At Pasiphae extra fores stans eximie ornata, vt in
D 4 amore

u) Δαιδαλος ἀπτιμίζει. Nec hoc mirum; fuit enim Dae-
dalus Atheniensis e Metionidarum genere v. Apollo-
dor. III, 15, 8. 9. III, 1, 2. [De voce ἀπτιμίζει
v. Dicaearchus in βίῳ Ἑλλάδος].

x) [καθῆται ἐφ' ἀρμονίᾳ τῆς βοός. h. e. ἐπὶ τῷ ἀρμόζειν
τὸν βοῦν.]

y) [καὶ τοὺς Ἐρωτας συνεργοὺς ποιεῖται μηχανήματος,
ὡς Ἀφροδίτης τι αὐτῷ (τῷ μηχανήματι τοῦ βοός) ἐπι-
θεῖν. vltimum hoc debet esse ab ἐπίδω vt adspiceres
aliquit venustatis in eo. An forte ἐπιθέειν scriptum
fuit? Nam ἐπιθέειν, ἐπιτρέχειν, ἐπανθεῖν, dicuntur
ea, quae superficiem obducunt, oculis apparent.]

z) Καὶ οἱ σταθμώμενοι τὴν ἑυμετρίαν, ἐφ' ἧς (nota ἧς)
ἡ δημιουργία βαίνει, cui tota fabrica (tanquam funda-
mento) innititur.

a) Ait hos ferram ducentes *superare omnem sollicitiam
et artem manus et colorum*, h. e. ea, quae picturam
constituunt. Paullo post: *διάγουσι δὲ αὐτὸν (τὸν προνοα
ferram) οὗτοι οἱ Ἐρωτες, ὁ μὲν ἐκ τῆς γῆς, ὁ δὲ ἀπὸ
μεταίρου*, (retinendum erat ὁ δὲ ἀπὸ μηχανῆς, nam
erat machinamentum aliquod paullo editius, cui alter
Cupidinum infistebat) ὀρθομένω τε καὶ προνεύοντε.
τοῦτ᾽

amorem sui pelliciat, conscientia flagitii turbato est obtutu; circumspicit tamen taurum et ad eum properat, qui, nulla eius ratione habita, vaccam suam sequitur, quae et ipsa eum spernit et subfultim fugit. Vtriusque, tauri et vaccae formam eximiam describit Sophista haud inscite b).

XVII. Pelops vel Hippodamia. Cum Oenomaus, Elidis rex, filiam Hippodamiam nemini, nisi a quo cursu curuli victus esset, in matrimonium dare se velle pronuntiaffet: post multos victos aduenit Pelops e Phrygia, et victor Hippodamiam duxit, vsus Neptuni equis, et dolo Myrtili aurigae, qui clauo subducto rotam ab axe solverat. Equos Neptunus concesserat Pelopi a se amato. Tres sunt in Philostratis tabulae ad hoc certamen spectantes: praeter hanc, est vltima libri primi et vna Philostrati iunioris n. IX. tria diuersa euentus momenta complexae. In ea, quae medio

τοῦτ' δὲ ἐναλλάξ ἠγάμεθα, ὁ μὲν γὰρ ν. Immo vero leg. ὁ δὲ ἀπὸ μηχανῆς. Ὁρδομένω τε καὶ προνεύοντε τοῦτω ἐναλλάξ ἠγάμεθα. *putemus hos duo Amores per vices modo erigere corpus modo incuruare. mox τὸ χεῖρε. em. τω χεῖρε.*

- b) Est inter laudes tauri vt fit βεβημῶς, qui firmo gradu incedit, quod apud Georon. XVII. 2. σκέλη ὀρθὰ, στερεὰ, παχύτερα μᾶλλον ἢ μακρότερα, μὴ παρατριβόμενα πρὸς ἄλληλα. Ceterum simile huic picturae anaglyphum innotuit e Winckelmanni Mon. ined. 93. cum altero 94. Sed prius illud, quod in tres diuersas areas dispartitum esse teneto, ipsam officinam Daedali et opus pene absolutum exhibet. At Daedalus non Attico habitu, sed fabrili exhibetur. [Paullo ante, vbi se ornat Pasiphae, verba sunt: οἰομένη προσάξαι αὐτὸν τῷ εἶδει. Codd. habent προσάξασθαι verius.]

dio loco memorata est (lib. I. extr.) equi a Neptuno dati ad cursum iunguntur et adornantur ipso deo adstante; in tertia tabula cursus initium exhibetur: in nostra, exitus. Nam fracto iam Oenomai curru ad metam properat Pelops. Circumstat Oenomaum turba *c)*, regis fortunam lamentis prosequuta. Currus sunt quatuor equis iuncti *d)*. Equi Oenomai sunt nigro colore, feroces, faevi, consternati, spuma madentes; Pelopis autem candidi frenis et imperio adsueta *e)*, hinnientes, utpote iam victoria potiti. Oenomaus ferus et truculentus in terra prostratus; Pelops, tanquam is qui dei amore dignus habitus esset, pulcherrimus adolescens *f)*; currus leuitate commendabilis; insistent

D 5

ei

c) *Arcades* appellat Philostratus non satis accurate. Nam, Elidis etsi antiquissima origo obscura est, ab Epeis tamen ex Aetolia incolae coepit.

d) Obseruat Philostratus, antiquiorem fuisse quadrigarum usum in certaminibus quam in bello; et Lydos fuisse in primis arte equestri claros; [Pelopis tempore *τέθριπποι τε ἦσαν καὶ ἤδη ἀρματῖται*. Alterum hoc praecedere debuit; potuere *curules* esse, etiam cum bigis uterentur; temporis progressu quadrigis usi sunt, Postea [narrantur] adopsisse quoque cursum octonis equis: *ἄρμα* sic erat *τετραῖψυμον*, *quaternis temonibus*. Occurrere per haec Sophista voluit animaduersioni antiquitatis peritorum, qui mirari debent, cum in Homero et in heroum vita non nisi bigae memorentur, nusquam quadrigae, unde eae hic in Pelopis cursu memorari possint.

e) *ὡς λευκοί τε εἰσι καὶ τῇ ἡνίκα πρόσφοροι*. Gudph. 77. *τῆν ἡνίαν πρόσφοροι*. doctius, *κατὰ τὴν ἡνίαν*.]

f) Vterque, non modo cum Hippodamia, verum et Myrtilus, redditi erant opere anaglypho in fastigio templi Iouis Olympii. Pausan. V, 10. quem locum praecclare

ei Pelops et Hippodamia, mutuo sui adspectu amorem testantes; iste molli Lydio ac delicato vestitu, haec nuptiali habitu, vt tamen iam in eo esset, vt velamine sublato genam retegeret, certa iam victoriae, qua in amatoris amplexus ventura esset g): hoc pictoris acumen esse videtur admodum suaue. Parerga sunt: Alpheus fluuius, amne emergens, et coronam ex oleastro Pelopi protendens h); in hippodromo sepulcra tredecim procorum, qui victi perierant; terra tamen circa eos herbis et floribus laeta i). Fabula non male exhibita esse videtur a prisco artifice. Occurrunt passim in sarcophagis et vasis pictis cursus curules, qui ad Oenomaum et Pelopem referuntur; sed deest fere caussa, quae ad alterutrum vocare animum possit: vt enim id fieri iure possit, aut currus alter fractus esse debet, aut posterior priorem hasta

clare illustrauit Voelkel V. C. in docta commentatione *Ueber den Tempel und die Statue des Jupiters zu Olympia* p. 74 sqq. Signum Hippodamiae, taeniam tenentis, tanquam Pelopem victorem mox redimiturae, stabat in hippodromo, ad vnam metarum Olympiae Pausan. VI, 20. extr. praeclarum inuentum!

g) [Nooue hoc dictum est, eleganter tamen: ὄρε εἰς ἀνδρός (scil. εὐνήν, λέκτρα, aut simile quid) ἦκειν νεύημε. Male Cod. Gud. 25. εἰς τὸν ἀνδρός.]

h) Ad Olympiam haec sunt translata, quae proprie in agro Pisatarum erant gesta; cf. Pausan. VI, 21. vnde patet quoque principem mythi fuisse fontem τὰς Ἡολίας. Inter seriores fabulam nobilitauit Pindarus Olymp. I.

i) Meliora haec, quam quod inf. in iunioris Icon. 9. crania foribus atrii affixa sunt a pictore, aut quod de aceruo craniorum narratum est; etsi fabula sic a tragicis fuit ad terrorem composita. v. Hygin. f. 84.

hasta insequi, et alteri curru inſistere cum viro femina *k* : in quo quidem vno conuenit vas illud nobile Hamiltonium, in ceteris parum reſpondet. Hoc erat quoque, quo in Cypſeli arca certamen hoc curule Pelopis eſſe cognoſcebatur (Pauſan. V, 17.); additae tamen Pelopis curru alae *l*), more antiquitatis, cui locum fecerat *ſermo antiquior*; *hunc enim et artes et poetas anteaſſiſſe ipſa rerum hominumque natura credere iubet.*

Subſiſtēmus et nos in curriculo noſtro, etſi vix mediam arenam ingreſſi. Aliud edetur munus, aliud ſolenne, quod in craſtinum diem indicimus, ſolenne noui magiſtratus academici ineundi: ad quod, Ciues, frequentia veſtra celebrandum vos ita vocatos eſſe volumus, vt officium veſtrum iucundum amoris veſtri et obſequii pignus nos ſimus habituri. PP. Gottingae pridie Kalend. Martias c1010ccxcvii.

k) Ad vinum expreſſa haec ſunt ab Apollonio Arg. I, 753 - 758. in palla Iaſonis.

l) Cum in illo opere, tum in Pherecyde (Schol. Soph. El. 507.), qui ex priſcis carminibus ſuas hitorias compoſuerat.

IV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
 IVST. FRID. RVNDE D.
 CVM SENATV
 ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS SACRA
 LX.

IN KAL. SEPTEMBRES clocccxvii.
 CELEBRANDA
 INDICIT

SIMVLQVE
 SVCCSSOREM
 IN
 MAGISTRATV ACADEMICO
 HENR. AVGVST. WRISBERG D.
 CIVIBVS SVIS
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA
 COMMENDAT.

Philostrati Imaginum illustratio.
 Partic. IV. Tab. Lib. I. XVIII - XXVI. complexa.

Et si numero nostro imminuto, Ciues, nobisque viro morte subtraçto primario a), quem ante paucos dies sollenni funere extulimus, redeundum

a) *Ge. Lud. Böhmer* Seniore Academiae et Ord. Iur. Ordinario defuncto Aug. XVI.

dum tamen erat ad solita vitae officia, et nunc ad aliud sollenne, quod partim ad Prorektoris vices in alium translatas, partim Anniuersarium Academiae nostrae diem spectat. Ita enim ferunt res humanae, idque postulat officium, vt suos quisque aut bene de se meritos lugeamus et vbi eluxerimus, memoria eorum alte animis infixam, virtutumque exemplo ante oculos posito, memores similis fortis, quod et nobis eadem via ad calcem est perueniendum, ad vitae officia redeamus, vt, dum viuimus, prosimus aliis publice et priuatim *b*). Quis enim vitae honos, quis fructus esse potest, nisi viuendo id affectus fueris, vt tibi dicere possis: *Viuendo uiuentibus viuistisque profui!*

Transferentur autem, semestri tranquille ac prospere exacto, castino die, pompa in templum academicum ducta, magistratus academici insignia in Collegam honoratissimum

HENR. AVG. WRISBERG D.

tertium

b) Praeclare iam dicta haec sunt ab Vlysse II. XIX, 225 sq. vbi 228. *ἀλλὰ χρὴ τὸν μὲν καταδάπτειν, ὅς κε θάνησι, νηλεῆ θυμὸν ἔχοντας, ἐπ' ἡματι δακρύσαντας· ὅσσοι δ' ἂν πολέμοιο περὶ συγγεγῆο λίπωνται, μεμνησθαι πόσιος καὶ ἐδῆτύος, ὅφρ' ἔτι μᾶλλον ἀνδράσι δυσμενέεσσι μαχώμεθα νωλεμῆς αἰεί.* Potestne quid sapientius dictum esse! Necdum videris meliorem consolationis, carissimorum in morte, clausulam, quam illam sollennem in Periclis et Aspasiae Epitaphiis: *νῦν δὲ ἤδη ὑμεῖς τε καὶ ἄλλοι πάντες, κοινῇ κατὰ τὸν νόμον τοὺς τελευτηκότας ἀπολοφύραμενοι, ἄπιτε.* Sat luētui datum est! abite et res vestras curate! vt ordine quisque suo hunc, qui fatis suis iam est defunctus, sequamur. *Nos alias hinc ad lacrimas Fata vocant: vt Aen. XI, 94. Aeneas, nec plura effatus ad altos tendebat muros gressumque ad castra ferebat.]*

tertium Prorectorem, vsu ideo exemploque superiorum temporum probatum, qui reip. academicae splendorem ac vestra, Ciues, commoda et vtilitates primo loco se habiturum esse spondet. Eiusdem viri disertissimi verbis, fauente Suada, bona vota pro salute reip. suscipientur precesque concipientur piissimae. Qua ipsa re, translata in eum aliqua parte eorum, quae a nobis peragenda essent, ceterisque, quae muneris lege nobis incumbebant, peractis, licebit nunc procedere ad reliqua munia more constituta, vt praefanda sint nonnulla, quibus solenne ipsum quasi inauguretur. Redimus itaque ad telam, quam semel sumus exorti et quam certis pensis dispersitam diebus huiusce modi solennibus detexere constitutum est.

Substitueramus ad Philostrati Iconum *decimam octauam*.

XVIII. Inscripta ea est *Pentheus et Bacchae*. Fabula vel ex Ouidii Metamorphosin et ex Euripidis Bacchis nota. Exhibitus erat in tabula mons Cithaeron cum insignibus et miraculis Bacchicis, petrae scaturientes vino, arbores melle stillantes, solum lacte profuente, hederis et uvis omnia plena c), thyrsi, serpentes; in medio abies proftrata

c) Ad verbum: ὄφεις ὄρθοι, καὶ θύρσοι, καὶ δένδρα, ὄμμι, μέλι σπάζοντα. Ροίνιμος καὶ ante δένδρα. nam θύρσου δένδρα firmari quidem possunt f. 14. p. 785. vbi legitur: Ἑλικές τε καὶ περὶ αὐτῶ (τῶ Διονύσου ἀντρῶ) τεθήλασι, καὶ κίττου κόρυμβοι, καὶ ἤδη ἀμπελοι, καὶ θύρσου δένδρα, οὕτω τοι ἐνούσης ἀνασχόντα τῆς γῆς. — Atqui nec illo loco sanum esse arbitror; nam θύρσοι erant

strata a Bacchis, cui infederat Pentheus, qui laniatur a matre eiusque fororibus *d*), furore percitiss, eumque leonem a se prostratum credentibus, frustra ille supplicans. Adstat Bacchus in colliculo, facta intuens, ore iram prodens *e*), et oestrum mulieribus afflans.

Quae sequuntur, alius tabulae argumentum esse debuerit; narrantur tamen ita, ac si in eadem tabula alium locum, tanquam in prospectu, occupauerint; est enim vrbs Thebarum et in iis regia Cadmi; Bacchae iam resipiscentes, et quae perpetraverint sentientes; adiacet abscissum Penthei caput iuvenile; humi sedent Bacchae, remisso furore languentes, capite demisso; in his mater Agaue cruore nati adspersa, corpus filii non audens attingere. Tandem in conspectu Cadmus et Harmonia, iam inferiore corporis parte in draconum formam mutata *f*).

XIX. Tyrrheni. Diuersis modis esse narratam fabulam, notatum iam est ab aliis. In Hymno Homericō Bacchum puerum, in littore oppressum, nautae

erant ferulae, arundines, et forent saltem *θύρρων δένδρα*, non *θύρσου*. Interpungendum puto: *καὶ ἤδη ἄμπελοι καὶ θύρσοι δένδρα οὕτω τοι ἐκούσης ἀνασχόντα τῆς γῆς, ὡς καὶ (ἐν) τῷ πυρὶ εἶναι ἔνικα.*

d) αἱ μὲν ἀποβήγγουσαι τὰς χεῖρας. em. ἀποβήγγούσαι, οὗ est vitium ed. Lips.

e) ἐμπλήσας τὴν παρειὰν χέλου, *genis ex ira rubentibus.* Miro modo dictum!

f) δράκοντες γὰρ ἤδη ἐκ μοιρῶν γίνονται. quod ἐκ μηρῶν emendandum esse, non effugit sagacitatem Iacobitii in *Curis* sec. in Eurip. p. 147.

nautae Tyrreni praedantur et in nauem impositum abducunt; a deo in delphines mutati in mare profiliunt; eadem in Ouidio et Nonno. At in Philostrato, nauem, qua Bacchus cum turba Bacchica vehitur, adoritur nauis piratica; dumque impetum in nauem faciunt piratae, ecce in delphines mutantur. Artificis ingenio larga esse debuit formarum copia in turba Bacchica effingenda: Satyri, Silenus, Panes, Bacchae g). At piratica nauis erat in bellicarum nauium speciem instructa h).
Iam

g) Commemorantur cum his *mulierculae Lydiae*; tum, *vinum Maroneum* (an in vtribus et cyathis?) et ipse *Maron*: quem in Bacchi comitatu memorauerant antiquiores, vt ap. Athen. I. p. 33. D. et passim Nonnus, vt XVIII. Dionys. 107 sqq.

h) Locus est ad nauium talium formam memorabilis; tum ad nonnullas nauium partes declarandas; in his est prora in monstri formam adornata; non vt insigne nauis, *parasemum*, monstrum sit; sed nauis ipsa, inquit, *κατὰ πρῶραν βλοσυροῖς ὀφθαλμοῖς οἷον βλέπει*, erat ergo *similis prora monstro oculato*; [non enim videtur eam partem prorae declarare, qua nomen nauis inscriptum erat, *πτυχίς* et *ὀφθαλμός* dicta, a forma rotunda: ap. Polluc. I. 86.] Porro erat nauis caeruleo colore picta, *γλαυκοῖς γέγραπται χρώμασι*, puppis autem in dimidiatae lunae speciem inflexa, *λεπτὴ δὲ ἢ πρῦμα, καὶ μνηοειδής, καὶ ἄπερ τὰ τελευτῶντα ἰχθύων*. Sollenni more est puppis extrema pars inflexa in speciem colli asferini cum aplustri in pinnarum speciem in extrema ora. Bacchi autem nauis pro-ram habebat in aureae pantherae formam factam: *τὴν δὲ πρῶραν εἰς χρυσοῦν πέρδαλιν εἰκασταί τε καὶ ἐξήκται*. (ergo *ἐξάγεσθαι* h. l. *produci* vt promineat? Forte *ἐξήσκηται*, *elaborata*). Ipsa autem nauis habebat formam *petrae*, et in anteriore sui parte *squamosa* esse videbatur. Haec fatendum est parum videri conuenire inter se; nauis *petrae* speciem *reuerens!* accedente quoque

Iam quae ipsa actio fuerit, quodue eius momentum, ex Philostrato coniectura assequendum est; scilicet iam in eo res fuerat, ut nautae Bacchi nauem conscenderent, cum repente puer Bacchum se prodit. Sedet deus in prora; panthera ei adflans in piratas irruit; qui conterriti et in furorem *i*) coniecti, mutantur in delphines, ita: ut alii exhibiti sint iam medio, alii summo corpore pisces, et sic porro. Vix putes, has formas satis placere posse; videmus tamen eas scite expressas in Lycicratis monumento, quod Athenis adhuc visitur *k*). Addita ab artifice alia prodigia, quae numen

quoque *panthera*, ut vidimus, in prora; ex verbis tamen aliud vix exsculpas: ἡ δὲ τοῦ Διονύσου ναῦς τὰ μὲν ἄλλα πέτρα, μοι δοκεῖν, ἐξείκασται, Φολιδωτὸς δὲ ὄραται τὰ εἰς πρῶραν, κυμβάλων αὐτῇ παραλλαξὶ ἡρμοσμένων. Fuit ergo illa pars anterior cymbalis instructa, ut gratum sonum Baccho, obdormiscentibus Satyris, redderent: conuenit hoc Baccho et turbae Bacchicae. Quomodo tamen inde nauis eam speciem habere potuit, ut in anteriore parte *squamata* esse videretur? Squamae, *Φολιδες*, aut in pisce aut in serpente expectantur. In animum scilicet reuocanda est *cymbalorum forma*; quae appensa cum essent in nauis latere, bene videri illud poterat *squamis* obfitum esse. In verbis haud dubie corruptela foedatis πέτρα μοι δοκεῖν διαίκασται, ante Olear. erat, πέτρα μοι διαίκασται. Fueratne scriptum τετραπόδι εἵκασται? ut *animantis* formam haberet? In ed. Ald. exemplo biblioth. Gotting. adscripserat vir doctus: μὰ Δι' εἵκασται. acute nec tamen vere. Erat *δοκεῖ* in cod. Angl.

i) Puta Bacchicum (ut disertè apud Nonnum lib. XLV, 152. 3. vbi paullo ante βαθυνομένου muta in — μένης sc. πρύμνης, in nauis caua fons erumpit vini.

k) In eo Bacchus sedens pantherae e patera potum praebet; adstant Fauni ludentes; tum alii Tyrrhenos caedunt,

numen manifestarent: thyrsus mutatus in malum, et velum purpureum intextis Bacchis et rebus Bacchi in Lydia et Tmolo narratis; totam nauem obumbrat vitis cum hedera, et in media naui fons vini scaturit, vnde vinum hauritur *l*). Ceterum Tyrreni hi, pro Etruscis ferius accepti, fuere stirpis Pelasgicae, qui illa aetate maris imperium habuisse dicuntur, hoc est, mare Aegaeum nauibus frequentarunt et infestârunt *m*).

XX. *Satyri*, aut potius *Olympus*, vt inscriptum esse debebat; est enim hic argumentum tabulae; nunc quidem, tibia iuxta posita, ipse sedet cantillans *n*), turba Satyrorum circumdatus. Fabula

caedunt, prosterunt, vincunt, fugant, qui in mare defilientes in delphines mutantur: ap. Stuart (*Antiquities of Athens* c. iv.). Videmus itaque et hic a sculptore fabulam diuerso more esse effictam: agitur res in littore, pugnatur inter Faunos et piratas; dum Bacchus otiose desidet, tanquam deus, hominum iniurias parum curans. Inter piratas vnus est anguibus religatus, cuius ori facem Bacchicam intendit Faunus.

l) Omnia haec prodigia inepte cumulat Nonnus, vbi XLIV, 142. τὸ δὲ λαίφος (excidit ὑπὸ) σκισροῖσι πετρήλοις Ἡμερίδων εὐβοτρὺς ἀνῆξῆτο καλύπτρη. *velum excreuit, factum est, pergula vitea obumbrans nauem.* Vini in naui scaturigo iam in Hymno 35 sq. memoratur.

m) v. Commentat. de populis Θαλασσοκρατοῦσι ad Castoris epochas: in nouis Commentariis Soc. R. Gott. Vol. I. Part. hist. p. 85.

n) Multis pigmentis habitus pueri descriptus est: inter quae est: καὶ ὁ Ζέφυρος ἐκκαλεῖ αὐτὸν προσπνέων τῇ νόμῳ. ὁ δὲ ἀναπνεῖ τοῦ ἀνέμου ἑλκων τὸ ἀπὸ τοῦ στέρνου ἄσθμα. Zephyri susurrum sophistae comparare amant cum cantu: vt sup. tab. IX. vidimus. Nunc itaque

bula haec ex genere Phrygiarum est; erat ille puer pulcerrimus, Marfyae deliciae, a quo tibias inflare didicerat. Forma eius capti Satyri circumstant, variis modis ac gestibus amorem et mirationem pulcritudinis testantes. ' Locus, quo sedet puer, est Celaenae Phrygiae, fons cum antro.

XXI. Olympus: nunc ille tibia canens, in solitudine, iuxta fontem, in quem intuetur tanquam umbrae suae miratione captus; putido acumine describitur a Sophista canentis habitus o). Spectat ad artem, quod coma est inornata, pinea corona cincta, quodque oris venustatem haud imminuit infantis tibiam habitus. Vnicum est, quod forte ad operis artem trahas: scite puerum petrae insidentem dicit esse exhibitum, non stantem: ita enim infra pectus corporis partes non decus suum seruassent; nam in aqua contracta fuisset umbra corporis desuper imminentis. At alterum

E 2

ineptum

itaque prouocat Zephyrus murmure suo cantum pueri, puer ipse cantans alte ducto e pectore spiritu auram efflat. Adiacebant puero cum tibia instrumenta perforandis (non, poliendis) tibiis idonea.

- o) τῷ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ὕδατι. leg. ὑπὸ, nam ipse insidet rupi. Mox: quid inspicis aquam? οὔτε γὰρ κελάριζεις σοι, καὶ πρὸς τὸν αὐλὸν ὑποῖσται. corrupta vltima vox, sed sine codice vix expedienda; sensus esse debet, aut, aquae murmur ad tibiae sonum obmutescit, ὑποστέλλεται, ὑφίσταται, vel est καὶ (οὔτε) ὑπηχεῖ, ὑποκρένει, ὑπάρδει, aut simile quid, quod scripturae vulgatae respondeat. Quae sequuntur: οὔτε διαμετριοῦμέν σοι τὴν ἡμέραν, eo referas, quod umbram in aqua observare puer et ex ea discere velle videtur, an ea crescente nox ingruat. Ineptiae sophisticae.

ineptum est, quod ait, umbram moueri aqua agitata ex spiritu pueri tibias inflantis.

XXII. *Midas*, aut, vt inferibenda erat tabula, *Satyrus a Mida captus*, apud alios nomine *Silenus* *p*); de quo diferta narratio est apud Aelianum (V. H. III, 18.), ex Theopompo *q*). Captus Satyrus

- p*) Ex h. l., vt ex aliis, etiam ex superiore capite, apparet, Graecorum Satyros, partim saltem, fuisse ea forma, qua Faunos nunc declaramus, humanae propiore. Silenus enim Fauni senis speciem refert. Cap. XX. ἐρυθροὶ erant picti καὶ σασηρόρες. prius ad agreste corpus rubicunda cute referre placet.
- q*) Et quidem ex Theopompi Mirabilibus (*Ἰασηροῖς*) omnino probabile fit, praeiuisse aliquem scriptorem antiquum, qui, sapientiae praecepta, per mythos et mythica commenta, vt veteres solebant, traditurus, Silenum induxerat variis de rebus disputantem, ex quibus alius aliud memoratum ad nostram memoriam seruauit. [Fuisse in his Pindarum, intelligitur ex Fragmento, a Schol. ad Aristoph. Nub. 223. seruato (v. inter fragm. Pindari CLII, p. 148) in quo Silenus Olympo praecepta edit.] Est in his notum illud de vitae miseria apud Plutarch. de Consolat. ad Apollon. p. 115. ex Aristotelis Eudemo. Attigit quoque Cicero Tusc. Disp. I, 48. Sunt vero et alia *μυθικώτερα*, in his illud apud Aelianum de magno continenti extra nostrum terrarum orbem, de binis ciuitatibus maximis in eo, et de amnibus tristitiae et hilaritatis. Fabulosam hanc Meropidem alii quoque perstrinxerunt, vt Strabo VIII. p. 458. C. (p. 299.) ex Apollodoro (Fragm. p. 1106.). Commentus erat is, qui fabulam inuenerat, Silenum a Mida captum, qui ex eo quaesierat multa de rebus philosophicis. Color quaesitus commento ex eo, quod Bacchicis religionibus imbutus erat Midas, quodque ex Orphei disciplina ille prodierat. Sileni autem persona erat aptissima, quippe qui Bacchi fuisset educator. Antiquior origo
fabulae

Satyrus a Mida, fonte vino mixto, vt inebriaret illum r). Quo consilio! id factum sit, hic non memoratur; at, ex aliorum fide, factum id est, vt ille caneret, seu doceret recondita sapientiae praecepta. Vnde Virgilianum carmen Sileni ductum est. In Philostrato hoc vnum memoratu dignum est, quod Satyri forma accuratius descripta est r). Midas, vtpote Phryx, tanquam mollis homo exhibetur, mitra cingens comam in cincinnos redactam, stola aurea indutus, thyrsum gestans. Ita inter Bacchi comites eum esse putes; forte et ipsum e Satyrorum genere; qui, cum auriti sint, locus inde fieri potuit fabulae, prominentes aures eum habuisse; quae, serius forte, in Mida in afininas mutatae sunt, aliis de eo variisque fabulis adiunctis, inque iis de auro et avaritia, quarum

E 3

hic

fabulae fuisse videtur ex Thracia, cuius mons erat Bermius, mox Macedoniae, sub quo loca tenebant Briges seu Phryges, antequam in Asiam traiecerant: imperabat iis Midas. v. Herodot. VIII, 136.

r) [*Μίδης αὐτὸν οἶνω τεθῆρακεν ἐν Φρυγίᾳ περὶ αὐτὰ, ὡς ὄρεος, τὰ ὄρη, — intellige montem Olympum, Galatiae, vt seriores appellant. In vno Guelph. est περὶ αὐτὴν scil. Phrygiam. Minus bene.*]

s) [Satyri saltant, non molli et leui, sed acri et multo corporis motu, iucundo tamen; rident blando vultu; Lydas mulieres palpando et deliniendo cantant et ad amorem sui alliciunt; porro] *συλληροὶ γράφονται καὶ ἀκρατοὶ τὸ αἶμα*, intelligimus, dura, non molli, cute, et *toto corpore rubentes*: nullo candore admixto: quod agrestium corporum, supra vt diximus, proprium esse solet, vt rubeant; *auribus prominentibus, κοῖλοι τὸ ἰσχίον*, lumbis non satis carnosus, omnino *ferocientes*, et *cauda equina*. Porro Nymphae illud dormienti Satyro, vt apud Virgilium Sileno.

hic mentio non fit. Omnino Midas ad fabulas est referendus, quarum non nisi fragmenta ad nos pervenerunt, amissis iis poetis et scriptoribus, qui plura de eo copiosius exposuerant. Sedes autem fabulae fuit inter fabulas Bacchicas.

XXIII. Narcissus. Fabula est fatis nota, quam Sophista suo more ornauit. Ad picturae naturam et artem spectant sequentia: Fons est ex antro ortus; antrum Acheloi et Nympharum dictum est; adstant signa e saxo, rudi arte facta t), partim vetustate deformia, vel pastorum petulantia mutilata; os antri vitibus et hederis obtectum; canunt aues; flores roscidi humum obducunt u), quibus apes insident; quod nescias an nimii studii reprehensionem habeat. Erat autem species adolescentis e venatu reducis haec: pedibus stabat decussarim implicitis, iaculum tenens laeua terrae infixum x); dextra in lumbum circumducta, partibus

t) Φαύλου τέχνης τὰ ἀγάλματα. Platonem in Phaedro p. 230. b. (Tom. X. Bip. p. 286.) ante oculos fuisse notauit Olearius.

u) Acumen sophisticum est in verbis: καὶ ἄνθη λευκὰ τῆς πηγῆς παραπέφυκεν ὄψω ὄντα, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μαιρανίῳ φύομενα. Videntur innui ipsi narcissi, mox demum ex eius sanguine veri Narcissi nascituri. Mox ἡ κηρῶ προστέθηκας, non est apum, sed pictura in cera. Paulo post egregie emendauit Iacobs: περιμένεις, εἶγε σοι ἡ πηγὴ μύθῳ χρήσεται, cum incommode legatur editum: εἶτά σοι. expectas, an fons, h. e. formae vmbra in aqua, etiam voce tecum loquuntura fit.

x) [Hoc non memineram supra c. 2. de Como: v. sup. p. 26. Nota b). Obuersabatur locus Philostrati iun. c. 14. de Hyacintho: ἔσηκε — ἀκοντίῳ δὲ τῆν δεξιάν ἐπερείθει.]

tibus corporis sinistris retroactis; scilicet est tenendum, inclinato eum paullulum capite dextrorsum, intenta mente tota, aquam, in qua suam umbram, ad verum expressam, speculatur *y*), inspicere; dextra ita est applicata corpori, ~~ut~~ brachium non adhaereat lateri, sed incuruato cubito inter brachium et latus vacuum interuallum sit; manus autem interior, seu vola extrorsum versa sit et complicata, ita ut umbram proiciat ea digitis inaequalem, cum illi modulo suo decrescant *z*). Ceterum os erat fuscipantis, et oculus amoris affectum et cupidinem arguebat. Etiam in coma artificis argutiae laudantur; densa ea erat et flaua partim per ceruicem

E 4

cem

y) Inde manus imposita est femoti, (ὥστε) ἀνασχεῖν τε αὐτόν, ut ille promineat (hac parte), καὶ σχῆμα πρῶτον ἐκκειμένων γλουτῶν. utque speciem ille praebet lumbi dextri sublatis, διὰ τὴν τῶν ἀριστερῶν ἐκκλίσιν, quoniam sinister lumbus recedit.

z) Copiosus est Sophista in hoc umbrae reddendae artificio, satis vulgari. Manus, vola extrorsum versa, digitis paullulum in pugni modum inflexis, umbram proicere, nemo miretur. [cf. Philostr. iun. c. 14. de Hyacintho stante: laeuum corporis latus, paullulum subductum; chlamyde inuolutus, dextra iaculo innixa, ἐκκειμένῳ τῷ γλουτῷ, καὶ τῇ πλευρᾷ διορωμένη. vbi vide.] Dixit parum proprie: λοξὰ δὲ αἱ ἀκτῖνες τῆς σιῆος, διὰ τὴν εἰσω ἐπιστροφὴν τῶν δακτύλων. Paulo post ex argutiis Sophistae sunt ista: δοκεῖ δὲ ἴσως ἀντερᾶσθαι Narcissus, βλεπούσης αὐτὸν τῆς σιῆος, ὡς παρ' αὐτοῦ ἐρᾶται, videt umbra in aqua se amari ab adolescente. Non mutari debebat in ὄραται. [In superioribus e codd. adhuc sunt notanda: decepit te, o Narcisse — ἐκτυπῶσάν σε τὸ ὕδωρ, οἶον εἶδες αὐτό. Postea: ἐμπέπτωκεν ἐπὶ τοῦ ὕδωρ mss. ἐπιπέπτωκεν. Et: δοκεῖ δ' ἴσως ἀντερᾶσθαι. mss. ἴσως καὶ ἄ.]

cem sparsa, partim per aures discriminata, aut in fronte a vento agitata, aut in genas defluens.

XXIV. *Hyacinthus*. Nec hac de fabula necesse est multa monere. At de statu Apollinis aliquid est monendum: iacet prostratus puer, disco desuper illapso; emissus itaque iam erat discus ab Apolline, qui eius capiti inciderat; stabat Apollo defixus in puerum, casu attonitus. Prospicit haec laetabundus Zephyrus, qui per invidiam Apollinis discum ipse in puerum vento ac flatu direxerat; notat quoque Philostratus Zephyri molle corpus, coronam e floribus, et alas in temporibus; cum alias humeris illae insertae sint, etiam in turri octogona Athenis. Pictor itaque argumentum fecerat ipsam pueri mortem a) et Apollinem graui casu perculsum. Expressus quoque in tabula flos hyacinthus nondum rubens b). Adiicit alia sophista

a) Puer iacebat prostratus: τὸ μὲν κεῖται ὑπ' αὐτοῦ γε τοῦ δίσκου. Ἡολλωνικὸν τὸ μερῶσιον, καὶ τὴν κνήμην ὀρθῶν, καὶ δρόμον οὐκ ἀγύμναστον, καὶ βραχίονα ὑπεγείρον, ἤδη καὶ τὴν ἄραν τῶν ὀστέων ὑπεμφαίνον. Obscuravit sententiam sophisticum acumen. Habitus corporis palaestram arguebat, exercitationem in cursu suspicari licet agnosci potuisse e tibia recta ac crure carnosio ac valido; alterum, quod brachium tollebat adeoque costarum pulcritudinem aperiebat, ad morem eius, qui vulnus capitis inflatum senserit, forte spectat; est tamen omnino recubantis habitus, quo feliciter vtuntur artifices, vt *latus nudum* forma sua grata oculis se commendat. Pro ὀστέων eleganti coniectura ὀσφύων Iacobs substituit; nam in puerili pulcritudine femora laudantur praecipue.

b) Prima capitis verba: ἀνάγνωθι τὴν ὑάκινθου γέγραπται γὰρ, intelligimus de litteris αὖ flori inscriptis, vt
fabula

phista, quæ ad iactum disci spectant, nil vero ad id, quod in tabula conspicitur c).

XXV.

fabula ferebat; conuenit hoc acumini Sophistæ; pergit: *et declarat flos, se ex adolescentis sanguine natum esse. Nec de eo dubitare te sinit pratum hoc: και γὰρ ἐνταῦθα ἐπέφυνεν, ὅποια τῆς γῆς ἀνέσχε, nam nascuntur hic et alii flores, quotquot quidem terra edi solent.*

- c) Est in his βαλβις, alias de curriculi principio dicta, nunc de eo loco, in quo stat ille, qui discum emisurus est; debuit esse solum paullulum eleuatum, quod satis esset ei qui insisteret: βαλβις διαπέχουσαι μικρά, και ἀποχωρῶσα ἐνὶ ἐστῶτι. Spectat huc in Hesychianis βαλβις — βουός. Adiicitur causa eleuati soli, vt dextro pede ei innixus aliquis promineat laeno pede, vt maiore cum nisu dextra discum emittere possit [ea βαλβις eleuat sic alterum crus κουφίζουσα θάτερον τοῖν σκελῶν, ὃ χρη̄ συνεφάλλεσθαι και συμπορεύεσθαι τῇ δεξιᾷ. Pro συνεφάλλεσθαι omnes tres codd. συναναπάλλεσθαι; recte; vna tolli, eleuari. Similem permutationem vtriusque vocis videbis in Homero Il. T. 424.] Iam pergit idem: discobolus, ait, in iactu caput reclinare in dextrum latus, eo vsque, vt latera sua prospiciat, et iacere discum debere, tanquam si e profundo hauriat, dextris corporis partibus innixus. Notissimum est signum Myronis, cuius descriptiones sunt ap. Lucian. in Philopseud. f. 18. et Quintil. II. 13, 10. Conuenit prior locus saltem in hoc, quod in dextrum latus reclinatum corpus superius in eo memoratur: ἀπεστραμμένον εἰς τὴν δισκοφόρον (sc. χεῖρα). Sunt quoque nonnulla in Statio Theb. VI, 646 sqq. quæ comparari possunt. Aliud fuit signum Naucydis: Plin. XXXIV, f. 19, 19. Iam supersunt signa antiqua diuersæ classis: alterum genus statu recto: quale est in Pio Clem. Vol. III, t. 26. quod Naucydis exemplum referre coniectat Visconti. Similis est pictura Herculanensis Vol. III, p. 129. (Expressam figuram v. apud Winkelm. hist. Art. T. II, t. 2.) Alterius generis sunt plura, vt in domo Marchionum de Maximis; aliud Londini in domo Townleii;

XXV. *Andrii.* Narratum est apud Plinium (H. N. II, 106.): *In Andro insula, templo Liberi patris, fontem Nonis Ianuariis semper vini sapore fluere, Mucianus ter Cos. credit.* Altero loco (XXXI, f. 13.) additur: *statis diebus septenis fluere; si auferatur a conspectu templi, saporem in aquam transire.* Hoc seu impostoris (γόητος) commentum, seu ex poeta petatum phantasma, tabulae esse puta argumentum. Nec male res expressa. Fluius specie viri cubat; fontem effundens, vrna puta; integra ipse aetate et bono corporis habitu. Pro strato sunt vitium racemi; pro arundinibus fonti adnascuntur thyrsi. Profluentis amnis vtraque ripa videas choreas saltantium; alios recubantes, alios cantantes. Sub ostia fluuii in mare exeuntis Tritones vinum cochleis hauriunt; alii vinum bibunt, iisdem cochleis vinum alii efflant, ore tanquam ad canendum cochleae admoto; alii ebrii sunt, alii saltant. Interea Bacchus naui aduectus escensum parat, Satyros, Bacchas et Silenos comites habens cum Ioco et Como d).

XXVI. *Mercurii natales.* Peccat tabula haec in artis praecepta haud vno modo: multo magis, si ex titulo capitis rem aestimes: Natum enim iam

Mercu-

leii; aliud ante aliquot annos repertum, quod a Canoia sculptore reficitur. Creduntur haec esse ad Myromis exemplum facta. Cum Philostrati tabula non consentiunt. [Potuit itaque in tabula ars tertio aliquo modo esse variata.]

- d) τὸν Γέλωτά τε ἀγέει καὶ τὸν Κάριον, ἰλαρωτάτω καὶ ξυμποτικωτάτω δαίμονε. vbi Γέλως bene redditus est ab Oleario Iocus.

Mercurium tabula et furta tentantem exhibet. Scilicet geritur res in Olympo monte e); et primo loco puerpera Maia exhibetur lecta recubans; circumstant eam Horae; ex iis aliae puerum fasciis inuoluunt, floribusque conspergunt; nunc altero eiusdem tabulae loco exhibitus esse debuit puer, dum fasciis clam elapsus, Olympo degressus, abigit Phoebi vaccas sub monte pastas, absconditque eas in spelunca, candidas et aureis cornibus insignes. Narrat haec Sophista, ut gesta sunt, non ut picta; addit enim eum redire et in fasciis se abdere.

- e) Quam diuersa haec sint a narratis in Hymno Homérico, facile vnusquisque animaduertet; inprimis in locorum. in quibus haec geruntur, notatione. In hymno Mercurius in antro Cyllenes Arcadiae natus, in Pieriam Thessaliae digressus Apollinis inde armenta abigit; transierat in itinere Onchestum, Boeotiae et Alpheum attigerat. Apollo vestigia sequutus inde e Pieria ad Pylum peruenit; Arcadiae hunc esse necesse est, ad Alpheum situm, ut ex hymno intelligas, satis quidem remotum a Cyllenio monte; et inde Cyllenen peruenit. Alia, quae facile aliquis comparare possit, non attingimus. In principio capitae ei δὲ βούλει, καὶ ἰχθυος αὐτῶν, κατιδαίν, nisi ἰχθυος est τεμμηρίον eius rei, scil. tantum lusus causa furta ab eo exerceri, amplectenda est ingeniosa coniectura Iacobii, καὶ λίνον legentis, pro cunis: quas alii hac in re memorant; ipse Philostratus tantum σπάργανα nominat. [ἐπὶ τὴν μητέρα τοῦ Ἑρμοῦ τρέπονται λέχει κειμένην m. 25. λεχῶ κειμένην. recte puerperam iacentem. In seqq. abigere dictus puer boues tantum eo consilio, ut Apollinem ludificetur: ἀλλ' ὡς ἀφαισθεῖεν εἰς μίαν ἡμέραν, ἕς τ' ἂν τὸν Ἀπόλλω δάκη τοῦτο. In cod. 77. τὸν Ἀπόλλω δάκη ἐς τοῦτο. etiam hoc recte, ἐς τοῦτο, κατὰ τοῦτο. Elegans inuentum est, quod nutricum partes agunt Horae; ut Musae apud Theocritum XIV, 53. et Callimach. Fragm. p. 569. CCCCX.]

dere. Inde *tertio* loco exhibetur Apollo expostulans cum matre Maia, vt sibi reddantur boues, dum interea puer fasciis eolustus clam a tergo dei non sentientis soluit pharetram; qua se spoliatum mox animaduertens ridet Apollo: quo in risu Sophista artificis artem elucere putat. Igitur in hac tabulae parte putandus est Apollo stare ante Maiam in lecto recubantem, verba faciens; a tergo adrepente Mercurio puero et surripiente arcum ex humeró suspensum, háud dubie cum pharetra; prorsus vt in Horatio habemus: *puerum minaci voce dum terret, viduus pharetra risit Apollo.* Videant artis periti, an vltima haec pars per se idoneum tabulae argumentum praestare possit: Apollo cum Maia agens, arreperente interea a tergo Mercurio puero et arcum surripiente.

Verum satis prolusum his de lusibus; graviora sunt ea, quorum causa haec scripta sunt, vt sollennem conuentum in crastinum diem nouique magistratus auspicia indicamus, quae vt fausta et secunda sint, ex animo precamur. P. P. in Georgia Augusta; pridie Kalendas Septembres c1610ccxcvii.

V.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
HENR. AVGVSTVS WRISBERG D.
 CVM SENATV
 SVCCESOREM
 IN
 MAGISTRATV ACADEMICO
IO. GODOFREDVM EICHORN
 CIVIBVS SVIS
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA
 COMMENDAT
 IN KALENDAS MARTIAS cIdIoCCXCVIII.

Philostrati Imaginum illustratio.

Particula V. Tabulas Libri. I. XXVII-XXXI. Lib. II. I-V.
 complexa.

M*artis Romani-festae venere Kalendae; Exoriens
 nostris hinc fuit annus quis: verba sunt, a quibus
 vna ex Tibulli elegiis exordium ducit. Ut rerum
 vices sunt variae et mutabiles, iisdem verbis nunc
 uti licet, Commilitones, in usus nostros, et si
 modo paullo diuerso, instant Kalendae Martiae,
 exoriens nobis vnde est academicus annus: saltem crea-
 tus in priores sex menses magistratus auspicia inde
 sua ducet, in iis insignia sumet. Nomen quidem
 Martis*

Martis parum cum studiis nostris conuenit; malimus mensē Mineruae aut Musarum esse. Bonum tamen factum, quod nec arbitrii nostri ea res est. Nam si in animum ueniret aut liceret hoc nouare: haud defuturi essent, qui, nos populum rerum potentem, (qui et ipse annum mensiumque nomina mutauit,) aemulari, eoque nouas res moliri, plebem concitare, in patriam coniurare, clamarent: ut sunt homines fanatici et maleuoli, qui similibus de causis, leuioribus quoque, homines litteratos et litteras aeculant tanquam rerum nouarum primam scaturiginem, quam ipsi intra se quaerere debebant; ipsi enim sunt, qui suspiciones, metus, odia, per omnes ordines disseminant; cum enim perspicentiam veri rectique aut nullam habeant aut parum iustam, nec nisi opiniones praeiudicatas ac temere susceptas de rebus diuinis humanisque animis imbiberint, eas mira cum arrogantia aliis obtrudunt, cumque uideant libera esse hominum iudicia, nec dominationi in his esse locum, diis hominibusque irascuntur, minas miscent, et religiones atque imperia peruicacia illa hominum, aliter quam ipsi statuentium, conuelli ac dissolui clamant; odia, crimina, calumnias, spargunt, aures diuitem et potentum obsident, suspiciones et metus instillant; conspiciant alios ad rerum statum labefactandum uociferantur, libellis quoque diabolariis eadem euulgant; cum ipsi sint, qui furore suo tranquillitatem publicam conturbent, et ad notandos atro carbone viros innocentes inter se coeant ac conspirent. Neque nostra Academia omnino intacta fuit

fuit ab horum bilioforum et fanaticorum hominum calumniis; quas ipso temporis successu, vt bene prouideramus, dispulsas et prostratas esse laetamur. Nobis loci ac muneris litterarumque, quas quisque profitemur, nomine et causa iniunctum est, et a nobis hoc expectatur, vt, in qua quisque occupati sumus, disciplina, opiniones varias ac iudicia hominum trutinemus, exploremus, et ad rerum veras naturas exigamus: quid mirum, homines litteratos a plebe dissentire? nec semper cum viris etiam perspicacibus et vsu rerum doctis consentire? etiam iudiciis ipsos inter se dissentire? etiam in nonnullis errare? falli? Haec vt hant, ipsa rerum natura postulat; neque humanae mentis vis et facultas admittit hoc, vt ab omnibus eadem sentiri ac statui possint. Enimvero his dissensibus ac disputationibus vulgus parum mouetur, parum attendit; nec rerum actus ex iis pendet. At enim sunt hominum cupiditates ac furores in appetendo principatu, in superbia et arrogantia, in congerendis opibus, vnde luxui et rei familiaris ruinae subueniant, sunt flagitia, corruptelae, vitia; haec illa sunt quae imperia conturbant; et res antiquant nouantque; atque ea in litteratis et illiteratis pariter vigent et regnant. Neque bonae litterae in partem aliquam seu laudis seu culpae veniunt, nisi quod bonis viris recte sentiendi et faciendi rationes ac modos praebent, malorum hominum ingenia forte acuunt ad reperiendos colores aut causas probabiles, quas prauis suis consiliis praetexant; atqui eas, etiam sine litterarum studiis, reperturi fuissent; vti sine omni litterarum afflatu

cas

eas reperiunt alii, iique ipsi qui litteras accusant. Contra academiae, Bonae Mentis sacra, eum in statu rerum publico locum et ordinem occupant, ut nec luxu in effundenda pecunia, nec artibus in ea paranda cum aliis certare possint, nec vias habeant ad honores consequendos expeditas, quandoquidem a rerum administratione longissime absunt. Colimus otium, non, quod multi, iners ac deses, sed otium litterarium, a rerum actu remoti ac seclusi; atque in hoc felicitatis nostrae summam positam esse bene perspiciamus; hanc nobis per hoc quoque semestre servatam esse integram et illibatam, propitio numine, summorum virorum prudentia, laetamur, deoque immortali gratias agimus, agemusque publice in his solemmnibus, quae in diem crastinum indicimus; transferentur enim insignia magistratus academici in domum

IO. GODOFREDI EICHHORN,

collegae honoratissimi, fama doctrinae et ingenii meritisque litterariis clarissimi; quibus nunc additurus est merita ex rerum gerendarum consiliis ac prudentia: quibus ut fortuna secunda adspiret, ita precamur, ut cum iis reipublicae nostrae salutem et incolunitatem coniunctam esse intelligamus. Vestra studia, vestrumque obsequium, Commilitones, ita praestate, ut, quod vobis proficuum et salutare sit, in eo vos nobis quoque gratiam facturos esse arbitremini.

Nunc cum alteri parti officii nostri satisfecerimus, Commilitones, ne in cursu subsistamus, pergendum est ad alteram: quam, ut sine offensione

sione peragamus, nec calumniandi ac suspicandi locum faciat argumentum ipsum, materiam tractandam suscepimus a bonis litteris haud alienam, cum artium ingenuarum elegantia coniunctam, dum *Philostrati Imagines* ita perlustramus, vt, seiunctis et semotis iis, quae pigmenta ars rhetorica adiecit, tabularum ipsa argumenta eruamus, quidnam et quomodo pictum in tabulis fuerit, probabiliter assequamur.

Tabula XXVII. Amphiaraus. Vnus ille e septem ducibus Argiuorum in bello ad Thebas, idemque vates, fuga facta, cum iam telum infectum tergo esset excepturus, terrae hiatu facto conspectui subducitur. Nunc ille bigis fertur; equi candidi, sudore, puluere, spuma oris, anhelituarium, iubaeque iactatione, cursum concitatum testantur: quae si pictor scite reddidit, non imperitus ille artis habendus erat. Amphiaraus curru insiluit, armatus, capite tamen, vtpote vates, nudo, et laurea corona circumdato, ipso adspectu sacrum se et fatidicum ferens. Iam vt locus declaretur, in quo res gesta est, vna cum euentu, adiuncta sunt plura; appositus est Oropus heros, conditor vrbs Oropi in finibus Atticae et Boeotiae ad mare sitae; in conspectu recessus, Amphiarai sacrum antrum; affidet Veritas, candido amictu; apparet porta Somniorum, nam oraculum Amphiarai constitutum post eius mortem est per somnia; et ipse Somnus membris quiete solutis, veste candida super nigra indutus, cornu tenens manu. Ingeniose in his concepta sunt animo

Vol. V. F nonnulla;

nonnulla; qua tamen arte ac follertia in summam argumenti ab artifice recepta, et ad vnitatem. quam artis subtilitas postulat, redacta sint, haud apparet. Sigillatim monenda in marginem reiicimus a).

XXVIII.

- a) Fabula ipsa est ex celebratissimis in antiquitate. Delphis quoque Amphiarus inter duces Argiuorum stabat ex aere, curru tamen iuxta posito, cui non ipse, sed Bato auriga insistebat, Pausan. X, 10, 2.

Bigis eum insistere monet Philostratus, non quadrigis, quibus heroes in bello Troiano nondum vñ sint: τὸ γὰρ ἐπὶ τεττάρων οὕτω τοῖς ἥρωσι διὰ χειρὸς, εἰ μὴ ἄρα Ἐκτορι τῷ Θρασεῖ. Ultima haec ab interpolatore esse profecta, censebat Valkenarius ad Eurip. Phoen. p. 19. Enimvero non Philostrati haec est interpolatio, sed loci in ipsa Iliade Θ, 185: qui versus non est Homericus, sed rhapsodi. At in seqq. rediit ducum nullus, πλὴν Ἀδράστου καὶ Ἀμφιάρεω. Atqui nec hic rediit; tollendus adco. [Bigae ferunt Amphiarum ἐκ Θηβῶν ἐπανιόντα. Dictum de fuga, τοὺς δὲ λοιποὺς Καδμεια κατέσχευ, expressum est ex Iliad. Γ, 243. τοὺς δ' ἤδη κατέχευ Φυσιζοος αἴα etc.]

Vix vera sunt illa: γράφει δὲ καὶ τὸν Ὠρωπὸν νεανίαν ἐν γλαυκοῖς γυναῖκοις. τὰ δὲ ἐστὶ θαλάτται. *medium inter glaucas mulierculas; maria autem (denotant) istae.* Quam inepte! Fuisse videtur ἐν γλαυκοῖς ἰματίοις: τὰ δὲ ἐστὶ θαλάτται. *caeruleis Oropus heros indutus est vestibus, qui marinus color est.* Erat autem vrbs Oropus ad mare sita. [Noster Sophista eam ἐν τῇ Ἀττικῇ collocavit. Pro ea Psaphidem seu Psophidem, nam corruptum nomen est, memorat Strabo IX. p. 612. εἶτα (post Rhamnuntem) Ψωφίς ἢ τῶν Ὠρωπίων. ἐναυθὰ δὲ πού καὶ τὸ Ἀμφιάρειόν ἐστι sqq.]

τὸ Φροντιστήριον τοῦ Ἀμφιάρεω. ita appellat Sophista hiatum terrae: βήγμα ἱερὸν καὶ θειῶδες, forte quod ad eundem aedicula fuit, in qua sedebant ii, qui somnium expectabant. Pausanias quidem lib. I, 34. nil nisi templum et in eo incubationem memorat; verum in oraculo Trophonii, quod accurate descripsit,

XXVIII. Venatio. Non male instituta est pictura haec. In medio venantium ex equis, est pulcher adolescentulus, quem obseruant ceteri et colunt;

F 2

colunt;

scripsit, IX, 39. paria occurrunt. Creditus vulgo est hic hiatus terrae esse idem, per quem Amphiarus ad inferos descenderat (Pausan. I, 34.). etfi duo alia loca eadem fama se tuebantur, Harma in Boeotia in agro Tanagraeo: Pausan. ibid. et IX, 19, 4. [Secundum haec fuga Amphiarai utique fuit paullo longius producta inde a praelio ante Thebas; apud Pindarum in ipso praelio Periclymenus eum insequutus in eo erat, vt hasta tergum transfigeret: Nem. IX, 57-61 sq. cf. X, 14. 15.] et alter utique locus haud longe a Thebis ad viam Potniis ad Thebas ducentem; v. Pausan. IX, 8. Sed fanum Amphiarai ex loco propiore ad Thebas esse ad Oropum traductum ipse Strabo obseruat lib. IX, p. 619. ἐν Κνωπίας δὲ τῆς Θηβαϊκῆς μεθιδρυμένον δέντρο τὸ Ἀμφιάρειον. De Cnopo locus, a Casaub. laudatus, est in Scholiis Nicandri ad Ther. 889. p. 49. (41.).

Somnus veste indutus est candida super atram iuncta; additur: τὸ, οἶμαι, νύκτωρ αὐτοῦ καὶ μεθ' ἡμέραν. Obscurum hoc, et excidisse videtur aliquid; sensus est: spectare hoc eo, quod noctu, et die exacto, Somnus nos opprimit. Porro Somnus cornu tenet manu: *vt qui insomnia per veram portam inducere soleat*, ἔχει καὶ κέρας ἐν ταῖν χερσῶν, ὡς τὰ ἐνύπνια διὰ τῆς ἀληθοῦς ἀνάγν. Supplendum τῆς ἀληθοῦς πύλης. Miro modo petit hoc Philostratus a portis Somniorum cornea et eburnea: de quibus v. Excurs. ad Aeneid. VI. Quidni reputabat cornu Somni, quo somnum in mortales effundit! vt toties apud poetas, vt statim in Thebaide II, 143 4. *Illos post verbera fessos exceptamque hiemem, cornu perfuderat omni Somnus.*

[In principio capitis: οὐπω τοῖς ἥρωσι διὰ χειρὸς bene addit ἦν Guelph. 74. cum edit. Iunt. πρότερος μὲν οἶμαι Cod. 29. πρότερον, et paullo post ὑπὸ τοῦ ιδρωτός. et in extr. pro ὡς τὰ ἐνύπνια, miro lapsu, τὰ ὑπνια.]

colunt; describuntur singulorum habitus, quo colore fuerint, et equi; inprimis adolescentuli, equi forma, phalerae, chlamys, apparatus venatorius. Profiluerat aper ex latebris excitus, qui leui iam vulnere ictus in paludem et in medium lacum se proripuerat; eum persequitur adolescens cum quatuor canibus; minantem illum ictum iaculo transfixerat; pictus erat adolescens eo statu, quo iaculum emiserat, capite ad dextram inclinato, vt omni corporis vi iaculum emitteret, quod in apri parte ea haesit, qua humeris collum iungitur. Occupati sunt canes in fera ad ripam deducenda, inter acclamationes adstantium *b*).

XXIX.

- b*) Expresferat pictor etiam vastationem agri per apri incursum factum. Aprum iam iaculo transfixum ab iuvene venatore constituere argumentum tabulae, recte videmur perspexisse ex parte nouissima capitis. Adolescentulus ille est ἐρώμενος et qui cum eo venantur, ἐραστός. Exposuit rem Sophista non modo viuide, tanquam viuidissime ab artifice reddita, verum deliranti similis et cum parenthyrso. [Conuersi in puerum sunt omnes. τί δὲ παρ' αὐτῷ ἐπέστραφθε. Guelph. 77. παρ' αὐτὸ, hoc recte, ad μεριάνκιον. sed malim quoque ἐπ' αὐτό.]

In ornatu equorum describendo locus est notabilis p. 804. vbi declarat picturam in aere inuistam. encausticen appelles, nos *Email*. *Argenteis equi ornati sunt frenis, Phrygii operis; aureae autem phalerae sunt: Aiunt barbaros Oceani accolae istos colores aeri infundere ignito; colores vero coire, et indurescere, et quae picta sunt seruare. ταῦτα Φασὶ τὰ χρώματα τοὺς ἐν Ὀκεανῷ βαρβάρους ἐγχέειν τῷ χαλκῷ διαπύρω, τὰ δὲ συνίστασθαι καὶ λιθοῦσθαι καὶ σώζειν ἃ ἐγράφη.* Britannos designari existimamus; nam si Galliae oram borealem declarare voluisset, τοὺς ἐπ' Ὀκεανῷ βαρβάρους dixisset. Putabamus vestigia inesle operis encaustici,

XXIX. *Perseus*. Etiam in hoc attendendum est, momentum actionis diuersum esse ab eo,

caustici, quod nos *Email* appellamus; retudit tamen impetum inaturum iudicium Collegae, quem honoris causa nominamus, Io. Beckmanni, de huius artis inuento inter veteres dubitantis et Oleario adstipulantis, qui (ad Vit. Soph. I, 25, 2, 17.) verba ad artem incoquendi album plumbum operibus aereis refert ex loco Plinii XXXIV. § 48. (Nos dicimus, *stanno inducere, verzinnen*. v. Beckmann. *Geschichte der Erfindungen*. IV. Bd. p. 361.)) Sane conuenit: τὸ ἐγχεῖν τῷ χαλκῷ διαπύρω, quod Plinii *incoquere* est, conuenit τὸ συνλίσσασθαι et λιθοῦσθαι, nam refrigeratum plumbum indurescit; at τὰ χρώματα colores infundi et incoqui, et colores seruare ἢ ἐγράφη, quae pistata sunt, difficultatem faciunt, si ita acceperis. Verum versamur in scriptore verbis improprie et noue vbique vtente; hic etiam perturbate; nam obscurum est, ad quodnam ex antecedentibus referenda haec sint; vix ad aureas phaleras, sed ad *argentea frena*; iam *colores* pro singulari dicere potuit, vt sit color albus, et γράφασθαι improprie forte de albo colore, quo aes erat inductum. Est quoque de purpurae e luce et vimbria variatione locus ingeniose scriptus eadem pag. extr. τῷ τῆς Ἰδης ἄνθει, verbis locum Iliados de Iunonis amplēxu (ξ, 347 sqq.) respicientibus, quae bene illustrat Iacobs: cum ea purpura sit nigricans, splendorem accipit a sole, et in floridum colorem mutatur: hunc floridum colorem appellat ἄνθος, et, vt notionem amplificet, flores omnes Idae natos arcessit.

p. 805. καὶ ὑπὸ τοῦ ἵππου ἐπῆρται adolescentulus, καὶ συνλίσσιν, ὅτι ἐράται. Quid hic sit ὑπὸ τοῦ ἵππου ἐπάγασθαι, vix intelligas. Fuit ἐπῆρται, quod sensus postulat, vt et vertitur, *equo superbit, seque amari intelligit*. atqui hoc est ἐπαίρασθαι. [Paullo ante ὅτε ἀτακτῆσθαι ἢ κόμῃ. Guelph. 77. ἀτακτῆσει. in quo etiam ἐπῆρται legitur. Paullo post canes οὐχ αἰ ῥῖνα ἀγαθαὶ μόνον idem melius quam μόνα. Mox: καὶ μὴ δεδῶτα. ἔχοντα (excidit puto δὲ), μετὰ τὴν εὐχῆν, τῆς θῆρας. Postea: καιρία μὴ ἐντυχόντων, corr.

eo, quod in aliis operibus est narratum. Caesa enim iam bellua Andromeda liberatur; inuento tamen nouo. Nam in notis signis, etiam Walmodeniano, vt quoque in notis anaglyphis, Perseus ipse vincula soluit; at in hac tabula Amor Andromedam rupe liberat; Ceto in littore proiecto et mari e sanguine rubente. Perseus in herba sedens recreat se aurae frigore; seposita Gorgone; porrigunt ei lac et vinum pastores Aethiopes; ipse, laeuo cubito nixus, intuetur puellam, chlamyde purpurea a vento sinuata, guttis sanguinis belluae adspersa; pulcher ille et ex labore suffusus ora rubore, venis intumescens, anhelanti similis. In Andromeda formae gratia addita erat ex ipso casu: vix ipsa rebus satis fidere, cum stupore gaudere, Perseo arridere c).

XXX.

καίριον, pro κηρίως. letali vulnere. και ἐς τὰ δεξιά κλίναν. idem codex, μετακλίναν.]

Ibidem in apparatu venatorio sunt *προβόλια, venabula*, quae iam sup. tab. II. vidimus; vbi nodum in scirpo quaesitum esse, fero intelligimus; nam Comus ibi, herois more in signis. manum habet impositam, admotam, venabulo; *τὴν ἀριστερὰν προβολίῳ ἐπέχων*. Mox haud longe a loco venationis abesse facellum Dianae narrat, *καὶ ἄγαλμα λεῖον ὑπὸ τοῦ χρόνου*. quale hoc esse putabimus? si e ligno aut e lapide est. corrosam potius erit longo tempore, non laenigatam. Inueniet aliquis meditando aptius vocabulum. Statum iaculantis luculentius descriptum vide ap. Xenoph. de re equestri c. 12, 14.

- c) Aethiopes memorat Philostratus e vulgari interpretatione nominis Aethiopum et Indorum ad vetustatis ignoracionem geographiae. Quae vulgo in Phoenicia ad Ioppen euenisse narrantur, ad Aethiopiam retulerunt alii, ex incerta notione nominis Aethiopum
et

XXX. *Pelops*. Narratur ille a Neptuno quadrigas accepisse, ut Hippodamia potiretur, cuius nuptias pater Oenomaus, Pisae rex, ei proposuerat, a quo cursu victus esset, morte victo indicta. Momentum, quod tabulae argumentum constituit, est huiusmodi: Escenderant iam mari

F 4

equi

et Indorum; sic Apollodor. II, 4, 3. et noster. [Tollenda est in cap. principio interpretatio, quae sensum interuertit, qui hic esse debet: *non hoc est rubrum mare; non Indi; sed Aethiopes; et est Graecus homo in Aethiopia*. Erant quoque in Cod. 77. adscripta verba: τὸ πᾶν τοιοῦτόν ἐστι (*tota sententia haec est*). οὐ μὲν νομίζεις ἴσως τὴν ἑρυθρὰν θάλασσαν εἶναι ταύτην. διότι βεβαυμένην αὐτὴν ὄρας ὑπὸ τοῦ αἵματος τοῦ κήτους. ἀλλ' οὐκ ἐστίν, καὶ τὰ ἐξῆς.] Hinc Ἀτλαντικὸν κῆτος h. l. quasi sedes fabulae esset in occidentali Africae littore; est enim inter antiquissimum mythorum genus referendum, quidquid de Perseo narratur, et Perseis carmen debuit esse vetustissimum: quae ex ipsa rerum narratarum natura facile colligas.

Amor iam iuuenis pictus erat: γέγραπται πτηνὸς μὲν, τὸ εἰωθός. νεανίας δὲ παρ' ὃ εἰώθε. Ergo iam Philostrati aetate Amorem iuuenili aetate exhibere desiderant artifices?

Andromeda candida erat facie, etsi inter Aethiopes. [Dicitur illa forma vincere vel Ἀνδρῆν ἀβρᾶν, καὶ Ἀρθίδα ὑπόσειμον, καὶ Σπαρτιάτην ἐξῆμεμένην. Ita puellae Lydiae mollitie, Athenienses grauitate, Spartanæ corporis firmitate insignitæ erant.] Quod Aethiopes ruricolos accolentes et lac cum vino praebentes Perseo apposuit pictor, e nostris moribus non est diiudicandum. Quod illi risu oris diducto vident, βλοσυρὸν μειδιῶντες, et libere gaudent; et inter se similes plerique sunt, non indoctum pictoris est commentum. [In extr. ἐπιλαμβάνοντος τούτου αὐτάς. mf. 77. doctius, ἐπιλαμβάνον τούτο αὐτάς.]

equi in littus; adstat equis Pelops, cuius manum Neptunus tenet, in eum intuens, et salubria monens. Laudatur forma adolescentuli vix puberis, mollitie Phrygiam patriam prodentis; toto corpore vestiti, nudato tamen humero eburneo, hoc est candore eximio, qui noctu tanto magis elucescebat. In equis artem quaerit Sophista sigillatim in hoc, quod quatuor equorum pedes haud confusi sunt, et quod equorum quisque alio statu exhibitus est; vnus enim coercetur, vt stet inuitus, alter pulsat vngulis solum, tertius obsequiosum se fitit, vltimus adhinnit Pelopi. Neptunus forma Pelopis delectatur d).

XXXI.

- d) Mythus ex Pindari prima Olympica notus est. Philostratus *Lydum* prodit Pelopem, qui e Phrygia fuit, confusis multorum exemplo Phrygibus et Lydis. Haud dubie vera est lectio: Pelops Ἀλφειῶν πνεῖ, pro Ἄφρσιῶν, iam toto animo infixus est in cūrsu ad Alphei ripam. Sequentia laborant, quod notauit iam Valkenarius ad Herodot. I, 132. p. 66. 41. nec emendauit: βλέπει δὲ ἡδὺ καὶ μετέωρον, ὑπὸ τοῦ τιάρα ἐπισοβεῖν, ἧς, οἷα χρυσαῖ λίβάδες ἢ κόμη τοῦ μαιρακίου ἀποστάζουσα, μετώπῳ ὁμολογεῖ. Videntur sic constitui posse: βλέπει δὲ ἡδὺ, καὶ μετέωρον ὑπὸ τοῦ τιάρα ἐπισοβεῖ, οἷα τε χρυσαῖς λίβιδας ἢ κόμη τοῦ μαιρακίου ἀποστάζουσα μετώπῳ ὁμολογεῖ etc. obtutu est incundo, et sub tiara in sublime se efferente; et tanquam aureas guttas destillans coma adolescentis respondet fronti: scilicet vtraque madescit sudore. ἧς male adscriptum erat ad τοῦ τιάρα: quippe quod feminino genere efferri solet. Paullo ante: καὶ ἀναφέρει αὐτὸ, non τὸ μαιρακίον, sed, τὸ ἔρξν αὐτοῦ.

Mox barbarorum morem laudat, hoc est Phrygum seu Lydorum, quos vocat, totum corpus vestimentis operientium: recentioris adeo moris sunt signa Paridem aut Atyn referentia vestimentis in aluo et femori-

XXXI. *Xenia*. Est haec tabula vnica sui generis in toto Philostrato; nam quae altero libro inscripta est eodem Xeniorum nomine, lib. II. tab. XXVI. non prorsus eiusdem est argumenti, accedentibus scilicet animantibus. At ea tabula, in qua nunc versamur, nil nisi fruges exhibet; vt prorsus sit ex eo genere tabularum, quas nos nomine hinc ducto denotamus. Nomen Xeniorum ex eo inscriptum est, quod inter munera hospitibus appōita vel missa erant poma omnis generis. Quae tamen in descriptione a Philostrato facta desiderantur, sunt ea ipsa, quae iudicium de arte operis et laude constituunt; nam quo ordine haec disposita, aut quomodo colores variati inter se et ad certam rationem temperati fuerint, haud apparet. Promiscue et acruatim omnia in solo dispersa esse putes. Nam in ipso solo ficus foliis viteis impositas cerni ait, iuxta eas ramum ficis grauidum; nucibus totum pauimentum est instratum, pira piris sunt accumulata, mala malis; sunt et cerasa. Inter haec visitur calathus vuis plenus; praeterea in foliis ficulneis mel, in aliis caseus recens; appōiti lactis crateres. Est post haec omnia

F 5

aliquid,

femoribus discissis, vt nudum corpus enitefcet. In his verba sunt: γλουτόν, καί στέρνα, καί ὅσα περὶ γυμνοῦ τοῦ Πέλοπος ἐλέγχῃ ἄν. vert. *Nates et pectus et quaecunque de nudo Felope dici possent, tegit pictura.* Noua loquendi forma, ἐλέγχειν περὶ τινος. *de aliqua re prodere aliquid.* [Immo vero ἐλέγχειν τινος. Sensus: Quicquid nudi est, occulit vestis. Lege ὅσα περ. Pro ἐλέγχῃ ἄν m. 77. inscite ἐλέχθη ἄν. Melius idem in cap. princ. articulos addit: τοὺς τῆς Ἰπποδαμείας et τοῖς τῶν μνηστήρων.]

aliquid, in quo iudicium auctoris desideres, quod nulla anni ratio est seruata in fructibus feligendis; nam ficus maturae et crudae, eadem in congerie, eodem in ramo, sunt cumulatae e).

Lib. II. Tabula I. Puellarum chorus hymnum canens ad aram Veneris; cuius signum adstat eburneum, deam nudam referens. Extare illud et prominere in tabula narrat auctor; et recte in laude operis ponit. Ornata est dea gemmis, in monili

- e) Multus est Sophista in ornandis per ornatissima verba e poetis et rhetoribus delecta fructibus. In his est de ramo ficulno: *σικιάζει δὲ σῦκα* (ficus quas ipse habet), *τὰ μὲν ὠμά καὶ ὀλύνθους ἔτι, τὰ δὲ βρωσὰ καὶ ἔξωρα, τὰ δὲ ὑποσέσηρα, παραφαίνοντα τοῦ χυμοῦ τὸ ἄνθος*. Vertitur: *ficus inumbrat, partim quidem crudas et grossos, partim vero rugosas et exoletas, partim hiantes quodammodo; succique florem ostendentes*. Grammaticum non est *ὑποσέσηρα*. saltem deb. *ὑποσέσηρότα*. sed leg. *τὰ δὲ ὑποσέσηρε, aliae hiant*. [Sicque legit ms. 25. at in ms. 77. est *ὑποσέσυρε*.]

Sequitur: *τὸ δὲ ἐπ' ἄκρῳ τοῦ ὄζου στρουθοῦ διορώρυχεν*, argutias exprimit in opere, quod in summo ramo ficus aliquot perfoffas adumbravit; quia passerres solent has arrodere rostro: quo ipso suauiores illae redduntur. Non vero passer appositus erat, vt Vigenierus putauit.

Paullo post: *Cerasi haec munera: fructus ecce, racematim in calatho congesti*. *κεράσου δὲ ταῦτα δῶρα, ὅπῃρα τις αὐτῆ βοτρυδὸν ἐν ταλάρῳ*. Non haec cohaerent. Interpungendum: *κεράσου δὲ ταῦτα δῶρα. ὅπῃρα τις αὐτῆ βοτρυδὸν ἐν ταλάρῳ*; interrogatiue.

Ingeniosum illud, quod calathus uvis plenus ex viminibus viteis est contextus. Mel impositum est ficulnis foliis *latens adhuc in fauo*, sed exsudans et efflorescens: quod de succo ex percoctis ficibus accipit Olearius.

monili puta vel armilla, non colore distinctis, sed pelluciditate notabilibus, Ara est ture ardens. Choragus est anus non ingrata forma senili, fervans aliquid e pristino aetatis flore. Puellae omnes pulchrae; vestes cingulo cinctae, variegatae, colorum diuersitate, vt adspectu ea iucunda sit, haud indocte temperata. Pedibus incedunt nudis; vt-pote in loco herbofo intra myrtetum, in quo sacrum fit. Canunt illae; et canunt, quod asseuerat Sophista, carmen Sapphicum; diuinare quoque sibi videtur argumentum cantus, laudes Veneris nascentis. Accinit Amor, et neruus in arcu remissus resonat ad numeros, tanquam nerui in lyra; magis argutum et plane sophisticum est, quod ille mobiles voluit oculos tanquam rhythmum aliquem meditans. Anus choragus manibus subplodit canentibus et toruis adspicit vnam e puellis edentem vocem dissonam f).

II.

f) Argumentum haud insuaue; quod a nostris hominibus nostra arte redditum placere possit. Signum stans ἐν ἀταλοῖς μυρτίνοις, in myrteto, Venerem nudam exhibet: καὶ τὸ μὲν σχῆμα τῆς Ἀφροδίτης, αἰδοῦς γυμνῆ καὶ εὐσχημῶν. vert. pudore nudata est omnis, et vndiquaque decora. Qui Venerem Mediceam in animo habet, expectabit deam esse nudam μετ' αἰδοῦς. Jacobs emendabat: ἰδ' ὡς σεμνῆ καὶ εὐσχημῶν. Nos interpungimus: καὶ τὸ σχῆμα τῆς Ἀφροδίτης, αἰδοῦς γυμνῆ καὶ εὐσχημῶν. habitus deae, seu status, est habitus pudoris; est enim illa nuda et statu corporis decenti. tegit enim pudenda.

Porro ex ebore signum est; quae eboris tractandi ratio fuerit, ex verbis patet: ἢ δὲ ἕλη, συνθήκη μεμυότος ἐλέφαντος. ex sectis eboris tessellis coagmentatis confectum est signum: quam ad rem declarandam

II. *Achillis nutritio.* Achilles adhuc tenellus, captum cursu hinnulum apportans; stans ante Chironem Centaurum nutritorem, pedibus anterioribus in humum deflexis sinu poma, et dextra fauum mellis,

dam iam aduocatus est locus in quaestione de signis eburneis, qua arte elaborata fuerint. (*Antiquar. Abhandl.* II. Bd. p. 155 f.) Illustrat rem versus Valerii Flaccii III. 465. Hesionem vident in rupe belluae expositam *Exanimam veluti, multa tamen arte coactum, Moeret ebur.* Vbi non est *coactum* moerere; sed est signum tessellis et laterculis eburneis coagmentatum. *μεμυκέναι, συμμεμυκέναι* dicuntur tessellae conglutinatae, ideoque coniunctae, coeuntes. Quod diximus, *eminere e tabula* figuram Veneris, sic eloquitur Philostratus: *ἀλλ' οὐ βούλεται γεγράφθαι δοκεῖν ἢ θεός, ἐκκείται δὲ οἷα λαβέσθαι.* quod alibi est τὸ ἐξέχον, bene illustratum ab Oleario ad Apollonii Vitam II, 20, 17.

Obscurum est, quo sensu dicta sint illa, quae praeceptum artis constituere videntur: τὰ γὰρ συμβαινόντα οἱ μὴ γράφοντες, οὐκ ἀληθεύουσιν ἐν ταῖς γραφαῖς. Versum: *nam qui ea pingendo non expriment, quae contingere solent, illi in picturis minus vere imitantur.* Obscurum est, quaenam illa sint. Praeesserant verba de vestibus puellarum vario colore distinctis, ut et ipsa aliud pratum referre viderentur: *λειμών δὲ ὁ περὶ τὰς ἐσθῆτας, καὶ τὰ ἐπ' αὐταῖς χρώματα, καὶ ὡς ἄλλο ἄλλω ἐπιπρέπει, δαιμονίως ἐμμεμμηται.* h. c. colores eo cum dilectu adhibiti, ut alter alteri nouum splendorem ac decus addat. Sunt ergo τὰ συμβαινόντα, scil. χρώματα, *colores congrui*, qui inter se conueniunt, consentiunt; ut *συμβαίνει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα.* [Quae de Amore, neruo arcus accinente, sequuntur, inepti sunt acuminis. Illa autem *ταχεῖς τε οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ θεοῦ, βυθμόν τινα, οἶμαι, διανοούντες,* absurda, corrige: *διανοούντος.* scil. αὐτοῦ. Tum ad puellas redit. *τί δῆτα ἄδουσι;* Et illae Veneris ortum ex mari, sed *ἐπιβροῆ τοῦ οὐρανοῦ,* seu potius Οὐρανοῦ, ex Coeli virilibus, declararant ipso gestu, oculis in caelum sublati et manibus subtus in terram flexis.]

mellis, puero praebentem. Exhibitus a pictore puer tenellus, feroculus, pedum etiam celeritate valens; tibia recta, manus validae ac nervosae; iracundiae signa iam in pueri ore apparent, ut tamen placabilem agnoscas et mitem indolem; chlamyde indutus est purpurea. Conuersus in eum vultu blando Chiron, in quo eminet natura mansueta, iustitia et prudentia temperata. Agitur res ante antrum Chironis.

Haecenus argumentum bene se habet, simplex, et haud infelici arte, quantum intelligitur, expressum, etsi multis verborum ornamentis a Sophista oneratum. At quis expectet huic ipsi argumento adiunctum esse in eadem tabula alterum, quod ita se habet: conspicitur e longinquo in campo currens idem Centaurus Chiron, cui puer Achilles infidet, equitare edoctus g).

III.

- g) In Achille et in Chirone omnia ad mythum et poetas bene sunt expressa. Achillem alloquitur Sophista: καὶ ἀγαπᾶς, ὦ Ἀχιλλεῦ, μικρὰ δῶρα. non, *amas parua munera*; sed in iis acquiescis, contentus sedes. Respicit versum Iliad. A, 167. ἐγὼ δ' ὀλίγον τε φίλον τε ἔρχομαι ἔχων ἐπὶ νῆας, ἔτην κε καμῶν πολεμίζων. In Achille puero laudantur signa roboris maturi: εὐθεσία νηῆμῃ, ἐς γόνα αἱ χεῖρες. ἀγαθαὶ γὰρ αὐταὶ πομποὶ τοῦ δρόμου. Acute Jacobs suspicatus est inesse vitium in ἐς γόνα, et emendat εὐτονοὶ δὲ αἱ χεῖρες. Olearius quidem "nempe currentes corpore prorsum inclinato manus ad genua demittunt." At currentes manus lateribus aut applicant aut iactant et librant. Haecenus illae πομποὶ τοῦ δρόμου, adiuvant cursum bene libratae. Nec ille nunc est in cursu, sed adstat redux a cursu. [Contra Böttiger V. C. (Vasens

III. *Centaurae.* Habet haec tabula, quod antiquitatis forte notiones illustret; ab arte parum commen-

(*Vasengemälde I.* 3. p. 144. 5.) tuetur lectionem receptam, obseruans e Mercuriali cursus exercitatione attenuari membra. Saltem dixerim: obseruationē forte veterum constitisse, manuum longarum vsu in cursu proficuum esse, dum eae, librando corpus currentis, motum adiuuant; quemadmodum ad saltum iactare brachia solemus.] Achillis chlamys est purpurea; genus purpurae curiose declarat Sophista: καλή γὰρ (ἢ χλαμύς) καὶ ἀλιπόρφυρος καὶ πυραυγής, ἐξαλλάττουσα τοῦ κυανῆν εἶναι. atque in nigricantem vergens, διαφέρουσα, a caeruleo seu nigricante purpura. Proprie est: ἐξαλλάττουσα (τὴν χλαμύδα) τοῦ κυανῆν εἶναι. clarius esset forte: τὸ, κυανῆν εἶναι, scil. αὐτήν.

In sequentibus: νολακνεύει αὐτὸν ὁ Χείρων, οἷον λέοντα πτώνας ἀρπάζειν καὶ νεβροῖς συμπέτεσθαι: leonem fugauerat Lennep cum Valkenario, vt legeretur: οἷόν τ' εἶναι πτώνας ἀρπάζειν. utpote qui iam possit lepores et hinnulos cursu assequi et capere. Intercessit tamen Iacobs Exercit. crit. P. II. p. 96. [Idem Achilles νεβρόν ἡρημῶς ἤκει παρὰ τὸν Χείρωνα καὶ ἀπαιτεῖ τὰ ἄλλα. Adumbrata haec ex Pindaro Nem III, 80 sq. sed heroico spiritu ad humilia depressio: nam ibi leones et apros venatur: σώματα δὲ παρὰ Κρονίδαυ Κένταυρον ἀσθμαίνοντα νόμιζεν. Schmidius σώματι ἀσθμαίνοντι refinxerat. Hoc vero est, lyrica ad vulgaria reuocare. σώματα pro ipsis hominibus et feris poni in poetis obuia res est; et Achilles feras cursu assequutus ad Chironem apportabat spirantia; vt h. l. νεβρόν ἡρημῶς.]

Supereft obseruatio ad artem spectans: in Chirone equum cum homine commissum pingere, nihil habere singulare ait; at in commissura ipsa magnam pictoris artem requiri, vt intuentem fugiat ea, nec facile deprehendatur, qua in parte equus in hominem abeat. ὁ δὲ Χείρων γέγραπται μὲν ὅσα Κένταυρος, ἀλλὰ ἵππον ἀνδρῶπιω συμβαλεῖν (Cod. 25. συμπλέειν) Ἰαῦμα

commendanda esse videtur. Zeuxis vnam Centauram pinxerat; at hic videmus plures pictas per aream sparsas vna cum liberis, seu pullis. Erat in tabula mons Pelius, in eo fraxini, fontes; iis accubant Centaurae, cum pueris, infantibus et adultis. Centaurae celebrantur propter formae pulchritudinem; ita vt superne pro Nymphis aut pro Amazonibus, equo insidentibus, haberi possint. Est etiam femineum corpus iunctum cum equis variorum colorum; candidi, flauis; atque etiam emergit candida ceruix ex equis nigris. Ita vero commissura vtriusque naturae tanto difficilior esse debuit h).

IV.

Ἰαῦμα οὐδέν. συναλεῖψαι μὴν καὶ ἐνώσαι καὶ διαδοῦναι, ἀμφω λήγειν καὶ ἀρχεσθαι καὶ διαφεύγειν τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἰ τὸ τέρμα τοῦ ἀνδρώπου ἐλέγχουσιν, (si, vbi homo desinat, oculi quaerant) ἀγαθοῦ οἶμαι ζωγράφου. [καὶ τὸ τοῦ Χείρωνος ἦθος ἐργάζεται μὲν καὶ ἡ δικαιοσύνη. Exciderunt hic nonnulla quae in codd. et ant. edd. habentur. καὶ τὸ ἡμέρον δὲ φαίνεσθαι τὸ τοῦ Χείρωνος ἦθος. In extr. ὀχλήσῃ ποτὲ ἐπὶ ξάνθου. cod. et edd. καὶ ποτὲ.]

[Quae inde sequuntur: ὁ ἵππος ὀξὺς ἄρα καὶ ἀφαιρεῖ, aut potius, vt antea leg. ἀφαιρεῖν, γέλωτα, sqq. vt sensum habeant, respicere putanda sunt ad antec. καγχάζοντι αὐτῶ ὑπὸ τοῦ ἠδεσθαι. delectatus equi celeritate puer metu expallescere poterat, si ille efferatus exultabat.]

- h) Manifesta in his est aemulatio Luciani in Zeuxi, quae tamen aperte arguit, quanto superior Lucianus fuerit ingenio, iudicio et arte. Otium bene collocabit, qui vtrumque locum comparet, ad suum ipsius sensum recti et pulchri acuendum. [Moltam lucem affusam videbis in laudata modo Böttigeri interpretatione Vasis picti; vti et de Centaura p. 151.] Centaura similis nunc e picturis Herculanensibus nota est.

Nihil

IV. *Hippolytus*. Expressus est in tabula caesus miserabilis in ipso momento, quo monstro mari egresso equi diffugerunt et curru fracto iuuenis raptatus membris laniatis ac contusis animam agit, oculis iam morte torpentibus, argumentum nobile et multis operibus redditum. Monstrum marinum est taurus, exemplo Euripidis, in Hippolyto, quem seu pictori seu scriptori ante oculos fuisse haud dubites. Color tauri est glaucus; recte quandoquidem a Neptuno mari emittitur; de specie ac forma praeterea nihil additur; nec in Euripide. At Seneca magno cum tumore ac strepitu colorem et formam duplicem describit (Hippol. 1036.); et tauros marinos, cum cauda bifida piscicis, norunt monumenta priscae artis, et si feriora. Equorum fuga bene describitur; currus euersti adspetus non tam perspicue est descriptus i).

V.

Nihil in verbis est, quod morari possit, nisi hoc, quod male expressum est in edit. Olear. και οἶμαι σε ἄχθεσαι contra sententiam; quod in Aldina et Iunt. et codd. recte est οὐ γὰρ οἶμαι σε ἄχθεσαι [Monte Pelio — και τῷ τῆς μελλίας Φυτῷ ἀνεμοτροφεῖ ὄντι. Male ubique ἀνεμοτροφεῖ. Est apud Homerum ἀνεμοτροφὸς ἔγχος. Postea iuuenuli Centauri: τὰ δὲ — ἐμφαίνει τι. edd. vet. et codd. ἐμφαίνει τι και τραχύτητος. In primis verbis capitis mirum vitium in cod. 82. pro ἐνωθέντες, οἰνωθέντες] Mox τὰ δὲ ἀλλάλλει, praestat scribere ἀτάλλει, iudunt. nam altera forma apud Heliiodum tantum occurrit.

- i) [Color glaucus bene restitutus est ab Oleario e Lundensi, pro λευκός in ceteris. Nam monstrum est ἐν εἶδει ταύρου γλαυκοῦ κατὰ τοὺς θελφῖνας. vsus τοῦ, κατὰ, in comparatione. — ἀτιμάσαντες τὸν ζυγὸν equi, vnde ἀτιμαγελοῦντες dicti et ἀτιμαγέλαι propria voce,

V. *Rhodogune*. Male habet, quod Sophista in tot aliis ad fastidium vsque difertus, de hac femina nihil tradidit; nomen eius ac virtus, quod ex

voce, tauri, qui aberrant a grege. Cum fabula notissima sit, necesse non est multa monere. Male sub initium capitis omissum est οὐδὲ ante κροαινονται ὥσπερ, quod habent Ald. et Iunt. Currus binarum rotarum esse debet, etsi quatuor equis iunctis; eo grauius succusso, putanda est, ab vna parte altius emota, rota axe fuisse excussa, ita vt per solum volueretur; altera parte currus inclinata ac depressa, currus omnem impetum in rotam esse versum, ita vt radii iuncturis emouerentur ac frangerentur. τροχοὶ δὲ ἄρματος, ὁ μὲν ἐξήρμωσται τὰς κνήμας ὑπὸ τοῦ συγκλιθῆναι τὸ ἄρμα εἰς αὐτὸν τῆς δίτης. ὁ δὲ ἐυλελοιπῶς τὸν ἄξονα, φέρεται κατ' αὐτὸν, στρουβούσης αὐτὸν ἔτι τῆς δίτης. In verbis ὑπὸ τοῦ συγκλιθῆναι τὸ ἄρμα εἰς αὐτὸν (sc. τὸν τροχόν) τῆς δίτης, primo molesta sunt, id quod Iacobs vidit, illa: τῆς δίτης pro ἐν, διὰ, τῆς δίτης, celeri motu, rotatione, currus. At probabile satis, repetitum esse τῆς δίτης ex seqq. Porro Salmasius conj. εἰς αὐλόν, quam reicit Olearius. Vt admittas, putandum est, αὐλόν esse dictum pro ipso axe, qui in canali circumagitur. Apud Euripidem vsq. 1232 sq. ῥο'α ἀλλισα σάξο currum resupinat et euertit, — ἕως ἔσφηλε κἀνεχαίτ.σεν. (sc. currum monstrum) ἀψῖδα πέτρῳ προσβαλὼν ὀχήματος. nunc omnia miscuntur; et fistula, αὐλός, subiit in altum vna cum clauo ad retinendum axem intra αὐλόν impacto: (an modiolus impositus αὐλῷ iam tum fuerit, videndum erit.) σύμφυρτα δ' ἦν ἅπαντα. σύριγγές τ' ἄνω τροχῶν ἐπήδων ἄξόνων τ' ἐνήλατα. ita igitur, clauo excussa rota facile emoueri loco et prouolui potuit. Vltima itaque Euripidis conueniunt cum pictura. Iterum aliter Onidius: *Ni rota, perpetuum qua circumuertitur axem, (adeoque in extrema axis parte) Stipitis occursum fracta ac disiecta fuisset.* Seneca simpliciter: *restique in pedes iactant onus equi; tum iuuenis excutitur curru.*

ex Sophistae verbis colligas, ista aetate esse debuit admodum celebrata, vt de ea tacere mallet. Quae ex eo elicias, haec sunt: Armenii, seu foedere seu induciis, quas cum Persis inierant, violatis, repente incurfationem fecerant; nuntio accepto, Rhodogune, quae in ornanda coma occupata erat, altera parte nondum religata, cincinnorum parte defluente, vt erat, exsiluit, copias in periorum hostem duxit eumque fudit. Exhibita itaque erat illa in tabula victoria iam parta vota faciens diis ante aram ardentem. Videtur in prospectu esse locus pugnae cum strage caesorum ad amnem, et cum captiuis. Adstat feminae equus pulcherrima forma, e genere Nisaeorum; in cuius ornamentis Sophista diligentissimus est; ipsa coccinea veste splendet, demissa ad genua, zona succincta; subfunt femoralia e more Persarum intextis figuris; ab humeris ad cubitum, per interualla nudato brachio, fibulis adstringitur vestis. Clipeus est exiguus, quantus satis est ad tegendum pectus; sinistra per lorum (πόρπακα) traiecta, vt promineat vltra oram, hastam tenet; aurea clipei superficies cum animantium signis; interiora purpurea. Decus et dignitatem inesse ori etiam ex coma partim in comtum digelta, partim soluta facile credas; supertilia commen-

Reliqua in capite, dubites appositum ne in iis sit artificis in tabula expressum, an Sophistae phantasma verborum fucio ornatum: Montium iuga mulierum specie genas prae luctu laniant; prata specie iuuenum marcescunt floribus; Nymphae comas vellunt. Vtro modo haec accipias, tam absurda ea sunt, vt legere pigeat. λειμώνες — οὓς ἀκηράτους ἀνόμαζες respiciunt vsq. 73. Euripidis, Verum talia in oculos incurrun-
t legentibus.

commendantur arcuata inde a naribus, oculis ita temperatis, vt ex caesio colore in nigricantem vergant; miscentur in iis hilaritas, pulchritudo et maiestas; a genis et ore per labia florida et aequalia, et per concinnitatem, accedit mira suauitas ad amorem alliciens k).

Verum

k) Nulla in historiis memorata Rhodogune cum hac femina conuenit; fuit Rhodogune Hyftaspis filia, Darii et Xerxis mater apud Suidam, alia Xerxis ex Amastri filia, apud Ctesiam. Eam, quae hic memorata est, putes fuisse vxorem Satrapae alicuius Persarum aut Parthorum. In Commentatione Anonymi de mulieribus bello claris, ab Heeren nostro in lucem edita (*Bibliothek der alien Litteratur*, IV. Stück), adscripta est Rhodogune cum narratione simili: nominatur illa "regina Persarum, quae Persarum regnum ad summas opes euexerit;" positam ei esse auream imaginem, dimidia comae parte plexa, altera effusa. Laudatur Aeschines: *ὡς φησιν Αἰσχίνης ὁ Φιλόσοφος*: quo reuocata esset narratio ad antiquiores aetates; et posset Philofophus Socraticus in aliquo dialogo, vt in Aspasia, pro exemplo eam laudasse. Verum scriptor libelli est ex genere seriorum, qui aliorum compilata ipsi in epitomen redegerunt aut ex iis nonnulla excerpserunt, primos auctores non inspexerunt. Tragoedia nobilissima (*Petri de Corneille*) hoc nomine inscripta, nihil ex hac narratione habet; ante oculos ei fuit Cleopatra, regina Syriae, cuius nomine sapienter vti noluit. Vigenarius nescimus vnde narrat, feminam ad vlscendam mariti mortem aduolasse confestim nuntio accepto.

ἢ οὐκ ἐπῆρται. cum interrogatione ab Oleario excusum. Aldina habet ἢ. et corruptius Iunt. ἢ οὐκ ἀπῆρται. Nisi e libris mutatio facta est, malis ἢ δ' οὐκ ἐπῆρται. quod seqq. firmant — Notatu digna est, quae mox sequitur descriptio equi Nisaei: quod equorum genus valde nobile fuit antiquis temporibus. v. Strabo IX. p. 796. C. et primo loco Herodot. VII, 40. — [εὐχεται δὲ αἰρεῖν τοὺς ἄνδρας, ὡς νῦν ἤρηκεν. Bene Olear.

Verum et nos officio nostro defunctos, et vos, si qui sunt, Ciues, cognoscendi auidi, satietate captos, hic requiescere, et Rhodogunes exemplo sacra facere praestat initio libelli iam indicta. Prosperet ac fortunet numen res nostras publice ac priuatim! Exaudiat vota castino die publice facienda! *Linguis omnibus et fauete votis!*
 PP. in Georgia Augusta pridie Kalendas Martias.
 c10cccxcviii.

Olear. *ως* pro *οδς*, quod etiam codd. obfidet — Superciliorum suauitas praedicatur statim in prima eminentia ex fronte, τὸ ἀπὸ τοῦ ἀρχεσθαι. cod. 74. ἀπὸ τοῦτου τοῦ ἀρχεσθαι.]

VI.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

IOANN. GODOFR. EICHHORN D.

C V M S E N A T V

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS SACRA

LXI.

IN KAL. SEPTEMBRES c1818ccxcviii.

C E L E B R A N D A

I N D I C I T

S I M V L Q V E

S V C C E S S O R E M

I N

MAGISTRATV ACADEMICO

CHRISTOPH. FRID. AMMON D.

CIVIBVS SVIS

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

C O M M E N D A T .

Philoftrati Imaginum illustratio.

Partic. VI. Tabul. Libri II. VI - XVI. complexa.

Etfi votis noftris, Commilitones, pro falute publica toties fufceptis nondum hoc obtigit, vt patria noftra in tuto nauiget, multo minus vt portum ingreffa fit; tot enim, aliae ex aliis procellae. tot turbines exorti impetum in eam fecerunt, vt in-

G 3

terdum

terdum metus incesset, ne iterum illa in medios fluctus ventis vndique faeuientibus raperetur, quippe tam male facta, male instructa, remis tantum non ab altero latere detersis, vt naufragii manifestum esset discrimen: nobis tamen inter haec tam felicibus esse contigit, vt, republica nostra mediis in fluctibus salua et incolumi seruata, vortorum nostrorum hac saltem ex parte finis damnati, vt anniuersaria Academiae nostrae solennia iterum celebrare, deoque conseruatori optimo maximo ab omni hostili impetu intacti gratiaque mente gratationes debitas possimus persolvere. Qua quidem felicitate tanto magis laetandum nobis est, quo magis omnis nostra fortuna in tranquillo et pacato rerum statu posita est. Litterarum enim nec salus nec honos esse potest, nisi in otio et securitate; nec eae recte coli possunt interno ciuitatis statu turbato, aut vllis ciuium discordiis odiisque vexato. Ad incrementa vtique Academiae nostrae non magis quam ad dignitatem et auctoritatem plurimum profuit ea laus, quod nostrum vnusquisque sedulo cauit, ne contentionibus litterariis, quae magnis cum animorum motibus, rixisque illiberalibus, modo muliercularum modo Thracum more, haberentur, sese immitteret; quippe quibus nemo facile indulgere potest, quin et famae suae male consulat, et ipsa academia labis aliquid inde contrahat. Multo autem magis in laude Georgiae Augustae habitum est, quod a multis inde annis collegarum necessitudo nullis diffidiis, inimicitis odiisque, fuit labefacta: adeo ab animis ingenuis et liberalibus diligenter

genter fuit prouifum, vt ordinum iura, collegarum officia, munerum partes recte feruarentur, neque ad imminuendam alterius dignitatem, ius et vtilitatem, praeter morem aliquid ab altero moueretur, quo iniuriam ille fibi factam conqueri poffet. Quod fi quid eiusmodi inciderat, quod fufpicionem iuris focialis laefi facere poffet, aut alterius aequitate remedium eft allatum aut publica opinione, abnorme quoduis improbante ac damnante, calidiora et iniquiora confilia funt repressa. His igitur animis et confiliis porro vtemur, et animis ftudiisque coniunctis vtilitati publicae, hoc eft, et Academiae et litterarum, confulemus eique confilia priuata attemperabimus. Est enim nobis hac in ftatione collocatis ita ftatuendum: nihil a noftrum quopiam proficifci poffe, quod, ex officio curatum, non ad rerum fumam pertineat, et ipsis litteris aliqua via proficuum fit; nihil, quod, praeter officium commiffum, non ipsis litterarum bonarum disciplinis officiat; et, quoties aliquid ambitiofe et arroganter, aut quaefiuose cum aliorum iniuria facimus, id commune et Academiae et litterarum bonum minuere, aut intercipere, aut tollere. Nostrarum voluntatum tanquam figna et tefteras proponet is, qui nunc reipublicae noftrae magistratus conftitutus crastino die fasces academicos in domum fuam transferet, vir omni laude ornatiffimus, ex Venerabili Theologorum ordine

CHRISTOPH. FRID. AMMON D.

qui, iam antea in alia academia hoc ipfo munere functus, non minus rerum vsum ad nouum mu-

nus afferet, quam reipublicae studium summum, quique eius administrationem ita recipit, ut eam factam tectamque, res nostras florentes, commoda vestra, commilitones, aucta velit esse et cumulata. Suscipientur ab eo sollennibus crastino die habendis vota pro republica et pro optato omnis generis malorum fine, non nisi a pacis bonis expectando; Pacem deposcimus!

Ad otium nostrum litterarium, mediis in turbis et timoribus minisque e longinquo sollicitudinem mouentibus, referre liceat et hoc, quod in tali scripto, quo vos, commilitones, publice compellamus, disputare licet otiose de re aliqua ex interioribus litteris cuiusuis generis petita. Nos, quod olim instituimus, Philostrati Imagines seu tabulas ut ita exploremus et illustremus, quo argumenta earum ab artificibus expressa, deterfis sophisticis argutiis, nuda et aperta exhibeantur, ea in re nunc ita pergemus, ut e vestigio, in quo substiteramus, tanquam viribus resectis, cursum iteremus.

Tabula VI. (Libri secundi cap. VI.) *Arrichio*, iam expirans victor pancratio in Olympiis renuntiatus *a*). Exoptata Sophistae opportunitas oblata

a) Arrichio, seu Arrichio, Pausaniae VIII, 40. est Arrhachio, qui statuam eius viderat apud Phigalenses Arcadiae, antiquo more factam, pedibus fere iunctis, et manibus ad femora demissis. Atqui Arrichionis tempora non sunt antiquiora saeculo ante C. N. sexto, ut inde discere liceat, ista adhuc, quod vix putares factum, aetate antiquum habitum statuarum viguisse.
Certamen

lata erat exhibendi et ornandi certamen pugilatus et luctae, quibus coniunctim peractis pancratium absoluitur. Arrichionem iam prostratum aduersarius incumbens medium amplexus erat ita, vt cubitum gutturi imprimeret, ad elidendum spiritum, crura autem inguinibus admouendo extremos pedes vtrique popliti implicaret. Tum Arrichio iam animam agens plantam pedis sursum proiiciens talum in malleolo aduersarii versus exteriora inflectit et luxat: quo dolore ille victus viribus deficit et manus remittit b). Exhibitus autem est in

Certamen enim, de quo agitur, habitum est Olymp. LIV, ante C. N. 564 circa tempora Pisistrati, XXX post leges a Solone latas annis. Bis iam antea vicerat Olympia: quo acrior contentio esse debuit nunc de palma tertia: *μεγάλου δὴ αὐτῷ ὑπάρχοντος τοῦ δις ἤδη νικῆσαι τὰ Ὀλύμπια, μείζον τοῦτο νυνὶ, ὅτε καὶ τῆς ψυχῆς αὐτὰ κτησάμενος, ἐς τὸν τῶν ὀλβίων πέμπεται χάρον αὐτῇ κόνι. in ipsa rugna: at αὐτὰ κτησάμενος victiofum est. Satis esse potest si scribas, αὐτὸ κτησάμενος. scil. τὸ νικῆσαι. nam τῆς ψυχῆς supplendum est ἀντὶ τῆς ψ. etiam vitae impendio. vt in Virgiliano: et istum qui vita bene credit emi, quo tendis, honorem.*

- b) Τὸ ἀπαγορευθῆναι ἐπισημαίνων τῆ χειρὶ. Videtur accipiendum esse de certo motu manus ac signo, quo se victum fateretur. Pro planta pedis Pausanias, qui rem breuiter exponit, lib. VIII, 40. digitum pedis infractum memorat. Rem ex interioribus artis palaestricæ numeris petitam diserte ac perspicue exponere haud licet; in tabula certaminis rationem faciliorem ad intelligendum fuisse probabile fit, quia res ipsa in his, quae sub sensum oculorum cadunt, clarior est quam narratio. Locus Philostrati, in quo enumerantur ea, quae in pancratio fiebant, ad rem ipsam memorabilis est. Est in iis καὶ τὴν χεῖρα στρεβλοῦσι — πλὴν τοῦ δάκνεναι ἢ ὀρύττειν. Ita violata certaminis lege Damoxenus apud Pausan. VIII, 40. vnguibus ilia

in tabula Arrichio iacens exanimis, laeto vultu, ut victor, viuido adhuc colore, nec morte pallens; adstante Hellanodica, certaminis iudice c), coronamque oleagineam ei imponente. Prospicitur conuallis Olympiae ad Alpheum, et in ea stadium d) cum confessu spectantium, plausu et exultatione laetitiam testantium.

VII. Antilochus. Celebrata est Antilochi pietas in patrem Nestorem e), cui cum in pugna infare

aduersarii lanauerat. At brachium videmus in humero luxatum alteri in nobilissimo symplegmate luctatorum in Museo Mediceo. Aliquantum post τῇ δὲ ἐπιτάσει τῶν ποδῶν respondet antecedenti τῷ μὲν πνίγματι.

- c) Καὶ στεφανοὶ αὐτὸν οὐτοσί Ἑλληνοδίκης, ἀτρεκέης δὲ προσειρήσθω — Alludunt verba haec ad Pindaricum Ol. III, 21. ᾧ τινι, κραίνων ἐφετμάς Ἡρακλέος προτέρης ἀτρεκέης Ἑλληνοδίκης γλεφάρων Αἰτωλός ἀνὴρ ὑψόθεν ἀμφὶ κόμαισι βάλαι γλαυπόχροα κόσμον ἐλαίας. [Debuit autem Hellanodicarum certus habitus esse; nam adiicitur pro Hellanodica hunc adstantem haberi, διὰ τὸ, ὡς ἐκεῖνοι, γεγράφθαι.]
- d) Σταδίον τε ἡ γῆ δίδωσιν ἐν ἀπλῇ αὐλῶνι, καὶ εἰσεχούσῃ τοσοῦτον καὶ τὸ τοῦ Ἀλφειοῦ νᾶμα ἐξέρχεται κοῦφον. Luxata haec. ἐν ἀπαλῇ Cod. Laud. habet, in molli, herbosa, conualle. [Enimvero nusquam ἡ αὐλῶν, sed ὁ αὐλῶν dicitur nec grammatice aliter dici posse videtur. Forte fuit σταδίον τε ἡ γῆ δίδωσιν ἀπαλῇ ἐν αὐλῶνι, καὶ, ἐν εἰσεχούσῃ τοσοῦτον, καὶ τὸ ἐν. praebet stadium humus tenera in conualle, et in ea humo, redunda aliquantum et sinuata, etiam amnis leniter exit. ἐν εἰσεχούσῃ scil. αὐτῇ, τῇ γῆ. Vix tamen vel sic omnia satis sana sunt.]
- e) V. inprimis Pindari Pyth. VI. [Porro in verbis μὴ συντυχία νοεῖσθω τοῦτο. melius codd. et edd. μηδὲ σ. At iidem, luxati in iis quae sequuntur, exhibent προῦνοήθη καὶ τὸ πάλαισμα τῆς νικησῆς εἰ παγκρατιαζόντες.]

stare videret Memnonem hastam iam in eum emis-
surum, ipse corpore interposito telum excepit.
Circumstant caelum Achiuorum principes, fixis
in solo hastis nixi, intuentes et lugentes. In his
Achilles in corporis amplexu haeret *f*), et man-
dare ceteris videtur nescio quid. Prospicitur exer-
citus Aethiopum, et ante aciem Memnon, leonis
exuuiis indutus, hastam vibrans, et Achillem irri-
dendo adspiciens. Antilochi corpus iacet iuuenili
venustate conspicuum; in prima pubertate, coma
flaua, tibia terete, corpore agili et ad cursus cele-
ritatem a natura facto; vulnere in pectore accepto
fanguis candidam cutem rubore adspersit; vultu
laeto et hilari, tanquam facinoris conscientia, quod
patris vitam sua morte redemit. Commendare se po-
tuit tabula imaginibus heroum, quae a Sophista diserte
notis suis, seu characteribus, insiguntur *g*). Vti-
nam

f) Καὶ θρηνεῖ ἐπὶ τῷ πένθει τοῦ ἐρωμένου. Patroclus
Achillis modo amafius modo amator proditus est; vti
traditum est, Antilochum fuisse amatum ab Achille;
commentum forte Tragicorum, in quo sibi placuere
poetae qui amatoria iuferunt. [Hoc loco Philostratus,
cum Antilochus Achillis amafius sit, Achillem, eius
ἐραστήν, Patroclum autem vicissim ἐραστήν Achillis
prodere debuit. Non igitur satis conuenit τοῦ ἐρω-
μένου, nisi de Achille accipias, qui ἐρώμενος Patrocli
fuit.] Erat Antilochus minimus natu inter ceteros
Achiuorum principes, et Achilli amicissimus. Spe-
cies oris fuit venusta. Ceterum Achilles pictus erat
comis tonsis, e luctu scilicet in Patrocli funere.
Paullo post ὁ δὲ, οἶμαι, vt centies alibi, est scri-
bendum.

g) Ἐπίδηλος δὲ Ἰθακήσιος ἀπὸ τοῦ στρυφνοῦ (idem quod
τὸ πυκνὸν, spectat ad *grauitatem* hominis in cogi-
tationem defixi, τὸ σύννου.) καὶ ἐγγηγορός, ὁ δὲ
Μεγά-

nam vel hoc vel aliud simile artis opus ex antiquitate superesset, in quo heroum ad Troiam imagines expressae erant! Ita tandem nobis sine dubitatione constaret, qua oris specie alter ab altero discerni ac dignosci posset. Nunc enim de plerisque tantum ariolationes sequimur plerumque leues ac vanas.

VIII. *Meles.* Critheis, Homeri mater, Meletis, fluvii apud Smyrnam Ioniae, amore capta h), adstat amni, haurit aquam, confabulatur, lacrimatur amatorio more. Audit haec Meles, speciem adolescentis, non senilem, ut plerumque Fluvii, prae se ferens, inter crocos, lotos et hyacinthos recubans, mollis et venustus, cultu nescio quo se commendans; aqua ipsa, non cum strepitu aut magnorum amnium fragore, sed leniter ac placide decurrente et tacite soli superficiem quasi radente i): id quod spectare debet ad vatem

Μενέλεως ἀπὸ τοῦ ἡμέρου, ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἀπὸ τοῦ ἐνθέου (divina quadam maiestate). τὸν δὲ τοῦ Τυδέως ἡ ἐλευθερία γράφει. γνωρίζοις δ' ἂν καὶ τὸν Τελαμώνιον ἀπὸ τοῦ βλοσυροῦ (a toruitate) καὶ τὸν Λουκρὸν ἀπὸ τοῦ ἐτοίμου (promptum aliquid in motu corporis et expeditum ad agendum cum alacritate). Conveniunt fere haec cum vultibus marmore vel gemma expressis, aut ex vasis pictis insigni cum arte nuper a Tischbeinio redditis.

- h) Fabula de Critheidis amore Meletis, et Homeri natalibus, haud vno modo narrata, nata ea haud dubie ex epitheto in antiquo aliquo carmine frequentato, quo Homerus ex Ionia oriundus *Μελησιγένης* dictus erat. Ineptiora inde ducta sunt in vita falso nomine Herodoti inscripta.
- i) Τὴν γῆν ἄκροισ τοῖς δακτύλοις διαμώμενος ὑπέχει τὴν χεῖρα τῷ ὕδατι ἀψόφῃτι βλύζοντι. Aut rhetorice haec

vatem Homerum ex istis amoribus susceptum. Redamare ille et gaudere mulieris affectu videtur. Ceterum aqua amnis decurrebat ad mare haud longo inde a fonte interuallo, vt et fons et ostium in conspectu esset. haud longe enim a mari Meles fluuius oritur. Adstant amnis fonti, aut si recte ita interpretamur, choreas agunt Musae. Inuenti quidem in his haud magna laus esse potuit. Est quoque ambiguitas in narratione, siquidem aqua fluminis et deus Fluuus promiscue memorantur. Si mulier amavit Fluuum, debuit illa amare deum, aqua tantum gaudere ac delectari. Si Meles redamat, facere et hoc debuit vt deus, atque feminae aditare, ei arridere. Atqui deus accubans erat effictus, Cretheis autem aquae profluentis amore deperit. Praestabat forte eam a deo adolescentis specie in anme insidiante conspectam amari et deum amore potiri. Ceterum Sophista sibi placet in Critheidis pulcritudine et amore declarando *k*).

IX.

haec sunt dicta, confusis aquae et dei notionibus, aut debuit, caua dei manu supposita, inde a fonte alueus, tanquam e patera, profluere. Nam deum radere terram digitis, vt scaturigo inde aquae surgat, indoctum esset commentum. [Quia Meles Homerum vidit in ripa sua natum, Sophista eum memorat oculis quasi aliquid, quod poeticum diceres, prae se ferre: ἀναπολεῖν τι τῶν ποιητικῶν. vterque Guelph. cum Laud. ἀνασκοπεῖν. Paulo inferius pro οὐκ ἀσιδῶς προσανθοῦσι, alter Guelph. οὐκ ἀηδῶς, etiam bene, non *insuauiter*. Et versus finem καὶ χρονοῦσαις ἐνταῦθα. ποτὲ inferit vterque codex, cum edd.]

k) [Forma est delicata et plane Ionica, pudore genae rubent, coma sub aures religata purpurea vitta (κηδέμων ἀλουργεῖ) vultus dulcis, placidus, simplicitate

IX. *Panthia*. Nobilis e Xenophontis 1) narratione, et castitate maritique amore, femina; cum illa, pugna cum Assyriis facta, pars praeda eximia cessisset Cyro, memorabili is contentiae exemplo marito Abradatae eam reddidit: qui cum Cyro virtutem approbare vellet, in pugna ad Sardes facta cecidit; eique caeso Panthia superstes esse noluit m).

Exhibita illa nunc non, ut in Xenophonte, sedens cum mariti vulneribus confossi corpore, caput eius reclinati gremio impositum tenens; sed super mariti corpore inclinata, pectore iam ense transfixo, labiis mariti ori admotis, manu adhuc capulum ensis infixi amplexa n). Circumposita in

plicitate commendabilis, nullo colli ornatu, digiti teretes, manus et brachia candida, mollia, *candore etiam sub veste candida conspicua* (hoc quidem artem aliquam picturae arguere videtur] Ceterum praevidet Sophista iam animo thalamum e tenui nebula amplexibus parandum, similem ei, quem Homerus in Neptuni et Tyrus amoribus effinxerat Odyss. A, 242. cf. sup. lib. I, VIII. extr.

1) Ap. Xenoph. Cyrop. IV. extr. V, pr. VI. pr. VII, 3. Ex his locis, imprimis VII, 3, 5. multa verborum ornamenta petiit Philostratus.

m) Καὶ Ἀβραδάτη ἐβούλετο κοινὴν γῆν σπάσασθαι, ita sane codd. et edd. At σπάσασθαι a Grutero et Salmasio (e codd. Palatinis, ut probabile fit) prolatum, ab Oleario spreto, verum esse videtur. κοινὴ γῆ. κοινὴ θήκη, locus quo utriusque corpus reponitur. [Paullo post Olearius turbat nescio quid: οὕτω τι δὴ ἐβρωμένως. edd. Ald. et Iunt. οὕτω δὴ ἐβρωμένως, vnus Guelph. οὕτω τοι.]

n) Multus est Sophista, quod facile expectes, in mulieris forma describenda. — Laudatur porro in ea cervix candida,

in solo arma, praeclare ornata, cum muneribus a
Cyro

candida, quam illa lanianit quidem unguibus nec tamen deformavit: τὰ γὰρ σημεῖα τῶν οὐχῶν ἤδη γραφῆς. Mirum acumen: *unguium vestigia esse iucundiora pictura*. Sensum esse puto: laniationes has in collo minus bene pingi, nec iucunda esse adspectu in tabula. Nisi est dictum pro δια γραφῆς, aut γραφῆ, in pictura esse minus, quam in ipso corpore, ingrata adspectu. Oculi quoque eius *Ἰαρσαλέοι μὲν, λογισμοῦ δὲ εἶσω μᾶλλον ἢ τόλμης*, (putes ἴσως fuisse; sed εἶσω ad mentem respicit, tanquam intimam et altam) καὶ τοῦ μὲν θανάτου ξυνιέντες, οὐπω δὲ ἀπιόντες. Sunt oculi deficientes; nam quae mutantur, abeunt in aliam formam. Sic inf. c. XV. in Glaucō deficiente in pistricem γαστήρ δὲ ὑπόκειται παραλλάττουσα καὶ ἀπιούσα ἤδη. Laudatur etiam vultus mulieris et motus corporis compositus, nullum dolorem nec affectum mentis prodens: ἀπεισι δὲ, οὐχ ὥσπερ ἢ τοῦ Πρατεσίλειω καταεφθεῖσα οἷς ἐβάνχευσεν, οὐδ' ὥσπερ ἢ τοῦ Καπανέως οἷον θυσίας ἐρθεῖσα, ἀλλ' ἀσκευάστον τὸ κάλλος — *Laodamia* igitur, Protefilai vxor, vt falleret eos, qui a morte sibi inferenda prohibere eam volebant, orgia simulasse et tanquam furore Bacchico insaniens sibi manus intulisse putanda est. Est hoc inter inuenta Tragicorum, in quibus passim ea, quae dissimulari aut clam peragi debebant, per orgiorum furores peraguntur. Ita in Antiope (Hygin. f. VIII. et VII.) et in Ino Euripidis (Hygin. f. IV.) scena fuit instructa. Actum est hac de re ad Virgilii Aen. VI, 517. et VII, 385. *Antiquar. Alterth.* II. B. p. 207 sq. Lucem hinc foeneratur nobile anaglyphum, olim in aedibus Barbarinianis, inde in Museo Pio Clementino (Vol. V. tab. 18) elegantius expressum quam in Admirandis Romae et in Winckelm. *Monum. ined.* tab. 123. Retert illud fata Laodamiae: inter alia suspensa est in pariete larua Bacchica cum thyrsis: de quibus quid statuerent viri doctj non habebant. Alio modo res tractata fuit ab eo Tragico, quem exscripsit Hygin. fab. CIV. Ita Hypsipyle patrem ab furore Lemniarum seruauit, per orgiorum speciem ap. Valer. Fl. II, 264 sq.

Cyro missis o) ad sepulcri honorem. An in prospectu vrbs capta, muri diruti, incensae aedes, mulieres captivae, a pictore expressae fuerint, non satis e Sophistae, ornamentorum lenocinia quaerentis, argutiis apparet. Illud autem ineptum, quod appositus fuit in tabula Amor, et Lydia, cruorem sinu excipiens aureo p).

X. *Cassandrae caedes q)*. Argumentum satis notum cum e Tragicis aliisque poetis, tum ex anaglyphis. In tabula expressae erant epulae, quibus Agamemnon Troia redux exceptus et iam inebriatus

In altero autem: οὐ δ' ὡς περ ἢ τοῦ Καπανέως (Euadne) οἶον θυσίας ἀρθεῖσα, Euripides Sophistae ante oculos fuit in Supplic. vbi 1038 senex Iphis: ζητῶν δ' ἐμὴν παῖδ', ἢ δόμων ἐξώπιος βέβηκε πηδησασα, Καπηνέως δάμαρ, θανεῖν ἐρώσα σὺν πόσει. Et postea Euadne desuper rogo imminens e saxo: ὄρνις τις ἄσει, — δύστηνον αἰώρημα κουφιζῶ. tum rogat ille de nouo vestitu: σευῆ δὲ τῆδε τοῦ χάριν κοσμεῖς δέμας; scilicet vestitus ille fuit Bacchicus: 1048. 1055. Ex eodem loco feliciter emendauit θυσίας Iacobs Cur. sec. in Trag. p. 91. Nec argutari licet in tuendo θυσίας, quia inf. c. XXX. de Euadne memoratur πυρὰ καὶ τὰ εἰς αὐτὴν ἐσφαγμένα; nam ἐναγίσματα illa sunt, non θυσία. Quaeri tamen potest, num ἀρθεῖσα de procurfu ad rogam, an potius de saltu in rogam accipiendum sit.

- o) Δῶρα τῶν ἀργῶν appellat, quae reposita sunt in thesauro, non vsu habentur: ἀπόθετα.
- p) [γέγραπται καὶ ἡ Λυδία τὸ αἶμα ὑποτεχομένη, καὶ χρυσῶγς, ὡς ὄρας, τῷ κόλπῳ, quatenus terra bibit sanguinem; αἰνεύς autem sinus, quia Lydia aurifera, cum fluuiis. Vir doctus coni. τῷ κάλπῳ, poculo tamen vel hydria sanguinem excipi multo magis mirum esset, si modo κάλπος dictum est, non κάλπη vd κάλπις.]
- q) Κασάνδρα. poetis in vsu Κασσάνδρα, et sic fere Latini. Habet noster ante oculos locum Odyss. Δ, 408-425.

inebriatus fuerat. Clytaemnestrae et Aegifthi dolo iam ille caesus est cum sociis. Coenaculum itaque cruore et vino manans, foedo adspectu; faces lumen subministrant; menlae cibis refertae, aliae cum cibis proturbatae; crateres aurei fulgentes, corpora prostrata aliud alio habitu; his narrandis indulget rhetor. Caesos, omnes iam temulentos, non pallere, sed ex multo vino rubere ait. Conspicuius in his Agamemnon, impedito veste iniecta capite securi percussus. Superest Cassandra, cui instat Clytaemnestra securi sublata ictum illatura, furorem prodens vultu, coma concussa et brachio eleuato minax *r*). Cassandra autem, delicato corpore, et tanquam vates diuinum quid ipso ore et habitu prodens *s*), in Agamemnonem prostratum prominet, supplicias ab eo petitura eumque supplex amplexura; ita corollae eius fronte excidunt, et Agamemnonem velut ex composito *t*) cingunt; ore tamen est verso in Clytaemnestram et exclamat. Noctē haec agi facibus appositis pictura declarauit; qua arte, Philostratus haud declarauit.

XI.

r) Τραχεῖα τὴν ἀλένην, infesta, infestum animum declarans. Nisi Sophista brachium mulieris non molle, sed neruis ex nisu intentis inflatum designare voluit. Paulo ante ἐπὶ Σκαμάνδρου τινός ἡϊόσιν, otiosum est τινός, nec tamen magis vim habet τισὶν in viroque Guelfh.

s) Ἐνθεον τι. ἐνθέως ἔχουσα.

t) Οἷον περιβάλλουσα (melius Guelf. 73. περιβαλοῦσα), τῇ τέχνῃ nisi hoc est: pictoris consilio, arte. μεμνήσται γὰρ αὐτῶν. Guelfh. 25. μέμνηται.

XI. *Pan.* Lusus Nympharum. Pan dormiens a Nymphis oppressus, religatis in tergum manibus, barba abrata, et vinculis iam admotis cruribus; ipse iracundia excandescens. Nympharum plura sunt genera; aliae Naides, aliae agrestes, aliae comas floridas habentes *u)*, Causa, qua adductae Nymphae Pani tam petulanter illudunt, editur, quod deum, numeros et modos in saltando tam parum seruantem, et vero etiam proterue se appetentem, saltationem suauioreni docere volunt.

XII. *Pindarus.* Natus modo puer cubat inter lauros et myrteas frondes. Aduolant apes et mel labiis instillant, aculeos contrahentes, ne laedant *x)*. Studiose ait Sophista apes esse expressas,

u) Αἱ δὲ ἀνθρώποι τὰς χαίτας ἐπεφύκασιν ὑακινθίνοις ὁμοίως ἀνθεσι. Ita nunc ex Olearii emendatione legitur: *nonnullae comas nitent, flores hyacinthinos referentes iam plene florentes.* Ultima incite versa nec in graecis sunt: sed sensus: floribus cinctas comas habent, ita vt similes sint hyacinthinis floribus e caule vno pluribus enatis. Lectis codd. et edd. erat αἱ δὲ ἀνθρώποι τὰς χαίτας ἐπεφύκασιν ὑακινθίνοις ὁμοίως ἀνθεσι. [Neutra mihi satis perspicua sunt; Nymphas pratenses declarare velle videtur Sophista. Eas flores habere pro comis dicere vix potuit.]

x) Vititur Sophista fabulis de Pindari natalibus: quae videndae sunt in eius vita. Add. Pyth. III. 137 sq. et Fragm. Parthen. p. 29. — Pro τῆ οὖν οὖν ἐν συμβόλοις, vitiosis, *in ἀμειβῆναι, οὐκ ἐν σύμβολοις* discrete legitur in binis codd. Guelpherb. — paullo post sensu carent illa: *σιγῆν αὐτὸν, ἴν' ἐμμελής ἤδη καὶ ἔμμουσος ἦ, καὶ ποιῶσι ταῦτα, τὸ μὲν γὰρ παιδίον εἰς δάφνην ἀπόκειται* — non pater, sed *apes* videntur memorari debere.

fas y), proboscidem, pedes, alas, colorem, convenienter naturae. Agitur res in ipso domus aditu intra fores aedium Diophanti patris. Ante fores Rheae positum est simulacrum e lapide z). Adiectae Nymphae et Pan saltantes, hic quidem hilaris, explicata fronte.

XIII. *Ajax Locrus s. Gyrae.* Naufragium Aiacis ad petras Gyraeas apud Euboeam in reditu a Troia, propter sacrilegium abstractae a Minervae ara Cassandrae immissa tempestate. Mare est agitata vndis spumantibus, scopulis exesis eminentibus, vni ex iis iam appulsa navis fulmine percussa et igni ardens a) Exsiluit Ajax, et nando caute iam manu apprehendit in altum ex
 H 2 vndis

bere. Sed et καὶ ποιῶσι τὰ ἄλλα aliena sunt; etiamfi καὶ ποιῶσι τὰ ἄλλα scilicet apes, scribas. — In fine docte dicta sunt illa, apes ἐξ Ὑμηττοῦ τέχρα ἦκουσι, καὶ ἀπὸ τῶν λιπαρῶν καὶ αἰοδίων. Est Pindaricum illud ex Fragm. Dithyramb. X. p. 74 sq. quod in ore habere solent Sophistae de Atheis.

- y) Πλίσχρως γεγραμμένος, curiose, ἐπιπόνως, pertinaci opera. [In apibus expressum ait καὶ τὸ χρωμα τῆς στολῆς. dixit, ut videtur, στολήν externum apum habitum et adspectum].
- z) Οἶμαι δὲ καὶ λίθου τὸ ἀγάλμα φαίνεσθαι, κατεσκευασίας ἐνκαῦθα τῆς γραφῆς καὶ τί γὰρ ἄλλο ἢ ἐξεστμένης; puta λίθου, lapide sculpto. Evanuerat pictura hac tabulae parte, obscurata et extenuata erat, ut nec recte agnosci posset. Est adeo hic locus inter argumenta statuendi, vere pictas tabulas a Sophista enarrari.
- a) Ἦρ δὲ ἐκ μέσης ἄπται τῆς νεώς. Est Iuntinae vitium ἄπται. Vera est haud dubie lectio ἄπται quam, Olear. coniecerat et quam libri scripti habent cum ed. Ald. h. e. αἰσσει.

vndis se eleuaturus, ferociter mare prospiciens, et dicta impia in deos iactans; necdum vires brachia deficiunt, neque animum vultumque, ceruice erecta, audacia: quin ille Neptunum curru per vndas vectum minaciter adspicit *b*). At deus audacia hominis exasperatus accedit, terribilis, ipse turbidus, crinibus hispidis horrens, intenditque tridentem scopulo, quem Ajax erat escensurus; cuius fragmine auulto deiectus mari Ajax obruitur.

XIV. Theffalia. Ossa et Olympo montibus direntis, aqua emissa et Tempe sunt aperta. Cum nulla Peneo essent ostia, conualles inter Ossam et Olympum antiquitus aquis inundantibus in mare erant versae. Conspiciuntur in tabula loca inter montes aquarum eluuiie oppressa. Adstat Neptunus, tridentem montibus immissurus, vt iis disiectis ostia aquis pateant in mare Aegaeum se exoneraturis, vtque Tempe liberentur, Peneo iam inter ripas subsidente. Putandum est, iam alium ictum praeceffisse, quo labefacti montes dissiluerant, vt aquis exitus iam pateret; vtque ictus nunc iteretur *c*). Nam conspicitur iam Fluius Peneus sedens

b) "Εοικε διατεινόμενος ἔτι. Sic codd. et edd. At Morelli ἀπειλοῦντι e glossa natum ne dubita.

c) Philostratus quidem montes nondum dei vim expertos dissiluisse ait: τὰ δὲ ἔρη, πρὶν πεπληχθῆναι, δίσταται τὸ ἀποχωρῶν τῶ ποταμῶ μέτρον. [In capituli principio Clear. edidit: Αἰγυπτίοις μὲν γὰρ παρὰ τὸν Νεῖλου ἡ γῆ. edd. Ald. iust. παρὰ τοῦ Νεῖλου. recte. a Nilo habent, Nili beneficio, solum suum limo Nili aggestum

fedens reclinatus, amnium more, infidente ei Titaresio, cuius aquam ei supernatare ex Homericis notum est: (Iliad B, 754 sq.). Ars laudatur in Neptuni statu; dextra retracta et corpore toto prominente intentat ictum tremendum, placido tamen vultu prospicit campum patefactum. Multa adiecta sunt rhetorice d). Ceterum argumentum hoc, poeticae facultati aptum et habile, an feliciter tractari possit ab arte, dubitare licet.

XV. *Glaucus marinus*. Fabula ducta est ex Argonauticis. Argo iam Pontum ingressa, emerfisse ferunt Glaucum et vaticinatum esse: sollenni poetarum commento, quo excitant deum aliquem vaticinantem, in navigationibus quidem Proteum aliquem vel Nereum vel Glaucum. Adumbratum hoc ab Horatio (Carm. I, 15.) in Nereo excidium Troiae Paridi Helenam auhentem vaticinante. Argumentum tabulae est apertum et expeditum.

H 3

Argo

gestum. Gud. 25. παρα τοῖς Νείλου μέτροις. ex interpretamento. Vterque codex paullo post καὶ ἀπειλεῖ τὴν πληγὴν, habent τὴν ὀργήν. minus bene.]

d) [Neptunus pictus erat candido corpore, vt ars ipsa fert. Addit Philostratus, non caeruleo aut marino colore eum exhibitum esse, sed tanquam ἡπειρώτην, qui terrae continentis colat aequor et planitiem agrorum. Fluuiorum habitus, nunquam stantium, sed cubito innixorum, in sqq. diferte notatur. Ποταμῶ γὰρ ὀρθοῦσθαι οὐ σύνηδες. hic verborum ordo concinnior in cod. Gud. Ad artem videtur spectare et hoc, quod Thessalia, feminae specie, post eluuiem aquarum nudato solo, iam eminent coronata olea et spica triticea, manum iniiciens pullo vna cum ipsa e solo prominenti.]

Argo cum vectoribus heroibus per Pontum fertur: in iis Tiphys gubernator, Lynceus in prora, heroes ceteri remigantes. Emergit Glaucus, conspectus primum a Lynceo, tum a ceteris; inter quos Hercules imperterritus monstrum prospicit. Glaucō cirri barbae salo stillant, spuma albescentes, capilli vnda graues irrorant humeris; supercilia hirta in medio coeuntia; brachia robusta, quibus natatum adiuuat fluctus propulsando; pectus hirsutum musco et alga scatens; infra pectus venter iam in piscem vergens: apparet quoque eminens ex vndis cauda bifida reflexa, parte extima falcata et purpurea. Circumuolant halcyones e).

XVI. Palaemon, hoc est, sacra Palaemoni, nouo deo marino, a Sisypho instituta, hoc enim esse debuit tabulae verum argumentum. Ino vt mariti infanientis Athamantis manus effugeret, ab Orchomeno Boeotiae inde, ad mare cursu tendens, cum puero Melicerta in sinu gestato in mare se proiecerat; excipiunt illam Nereides et in chorum suum cooptant, Leucotheam inde dictam; puerum dorso exceptum, delphinus Isthmo adnatans, in specu littoris deponit, qua parte Neptuni Isthmii templum

e) Glaucus vaticinatur apud Apollon. I, 1310 - 1326. post discessum e Myfia, desiderato Hercule, qui Hyllam quaesitum errabat. Plures de eo narrationes fuere, quas v. apud Athen. VII. p. 206. 7. Fuerat in Paeonibus Pindari carmen in Glaucum. v. Fragm. Paeon. VI. p. 57. 58. [Velius aureum τοῦτο Ἰάσων ἐλεῖν ποιεῖται ἄλλων. a poetis narratur. Mox γαστήρ ἀπιόσσει ἤδη in piscem abiens, mutata, alius. v. sup. Not. ad c. 9.]

templum in pineto conditum erat. Sisyphus, Corinthi rex, forte diuinitus monitus, sacra ei parat, Palaemoni dicto, taurum nigrum mactat, certis ritibus, quos Philostratus praeterire velle significat. Adstat sacro populi turba. Appositus est in tabula Neptunus natantem puerum prospiciens, et ad eum recipiendum, tanquam hospitio, Isthmum iubens pandere sinum; is enim habitu et forma dei resupini in terra iacentis est expressus; adstat dextra adolescentulus, qui promontorium Lechaem dicitur redhibere, sinistra Cenchrea, puellari habitu; figurae symbolicae vix fatis scite interpositae. Ceterum mare vtrumque, Corinthium et Saronicum, prospectui patet *f*).

Atque

f) Celebrata est fabula per se obscurae originis per ludos Isthmicos et per carmina eos celebrantia. Alii Sisyphum iusta puero fecisse diserte narrant; at Philostratus eum puero, dormienti a delphine aduecto, sacra fecisse tanquam deo; delatum delphinem esse ad antrum in littore, quod *ἄδουρον* appellat. Ex Pausania II, 2. intelligitur fuisse illud intra septum templi Neptunii, et descensum ad illud esse subterraneum; ibi Palaemonem fuisse occultatum. Est is locus inter ea, in quibus si quis peierauisset, periurii poena nullo modo effugi posse credebant. Non mirum itaque narrari a Philostrato sacra arcana Palaemoni ritibus occultis peragi solita. Ad Sisyphum auctorem ista referuntur ab eodem: — *Σισύφου τοῦ σοφοῦ· σοφὸν γὰρ ἤδη πού δηλοῖ αὐτὸν ἢ ἐπιστροφῇ τοῦ εἶδους.* videtur esse τὸ σύννευ, *defixus in cogitationem animus vultu se pragens.* Receptus puer in Neptuni contubernium aedem quoque intra templi septum habuit (Pausan. I. c.). In pineto autem, quod templum obumbrat, habita sunt Isthmia. [Confer de hoc pineto notata a V. C. Böttiger ad *Vasengemälde* I. B. 2. Heft p. 144. Hinc quoque cum antea ex apio corona Isthmiaca fuisset,

Atque in his quidem subsistere placet. Graviores, quae restant, crastino die peragenda, relinquimus iis, qui ea, quae solenne indictum postulat, concione habita exposituri sunt. Vos, Commilitones, ut frequentes conveniatis, rogamus. PP. in Georgia Augusta pridie Kal. Septembres c1010ccxcviii.

fuisset, corona pinea victores coronari coepere.] — Illud monitu vix opus est, in numis Corinthi coloniae imperatoris frequentari Palaemonem seu Melicertam delphino modo insidentem, modo eius dorso impositum, aliisque modis: de quibus vel Eckhel videri potest P. II. p. 241. 2. Doctrinae numor. vet.

VII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
 CHRISTOPH. FRID. AMMON D.
 CVM SENATV
 SVCCESOREM
 IN
 MAGISTRATV ACADEMICO
 IOANN. PETRVW WALDECK D.
 CIVIBVS SVIS
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA
 COMMENDAT
 IN KALENDAS MARTIAS cIdcccxcix.

Philofrati Imaginum illustratio.

Particula VII. Tabulas libri. II. XVII — XXV. complexa.

Redeunt, Ciues, cum Kalendis Martiis follennia academica, quibus, femestri hoc, etfi inter varias follicitudines, tamen propitio numine, tanquille et pacate, rep. noftra incolumi, exacto, magistratus academicus a Prorectore designato, Viro Confultiffimo,

IO. PETRO WALDECK D.

inibitur; agentur deo O. M. gratiae, et habebuntur fupplicationes, rebus his dubiis, vt, fi non quales effe volebamus, tolerabiles tamen earum

H s

fint

sint exitus. Cum vero rerum euentus in manu nostra positi non sint, positum autem sit in manu, vt satisfaciamus officio nostro, quo idem illud efficitur, vt bonis fatis digni habeamur: agite, defixos habeamus animos in iis, quæ a nobis agenda et curanda sunt, permittamusque reliqua prouidenti rerum numini. Quod ante paucas noctes euenisse in rerum natura vidimus, vt, post intolerabile frigus, tempestate procellosa orta, repente aura verna nos afflaret, quidni in rebus humanis, si lex earum itidem vt in rebus physicis ita tulerit, idem euenturum esse speremus? quidni per easdem vires, quæ simulac *strauere ventos aequore feruido depraeliantes, nec cupressi nec veteres agitantur orni*, expectemus ex aestu hoc animorum, fluctibusque rerum et curarum, quibus agitur Europa, inopinato aliquando prodituram esse alicunde, vel nouo turbine properatam, serenitatem ac tranquillitatem? Interea, ne indigni videamur inuidenda hac fortuna nostra, quæ inter fata aliis populis terrisque infestissima nostræ Academiae obtigit, vt libere ac tuto litteris vacare possimus, curæ cordique habeamus imprimis hoc, vt bonas litteras, quantum in nobis est, seruemus intactas ab his suspicionibus et odiis, quæ iis confluit, et tanquam opera data arcessiuit, sinistrum hoc, alienissimis temporibus et rebus, multorum studium, si non nouandi res, opiniones tamen nouandi, atque adeo turbandi eadem ipsa studia, quibus tranquillitas publica ac priuata sustentari debebat, quibusque omnino locus non est nisi in quieto ac pacato rerum statu. *Libertatem sentiendi*

et

et iudicandi expetimus omnes, et tanquam *deam tutelarem* omnis *libertatis publicae privataeque* recte colimus; enimvero ista priore non ita utendum est, ut altera haec tollatur: tollitur autem, si sectae et factiones, cuiuscunque tandem generis illae sint, conflantur, quae, nouis opinionibus seu temere et inconsulto, seu studio et cupiditate, aut vanitate et arrogantia, sparsis, alios ad idem sentiendum et iudicandum non inuitant modo ac pelliciunt, sed, in contemptum adducendo prisca, et ridendo patria, in partes suas trahunt ac cogunt vel inuitos; quae si licentia hominum imperio publico coercetur, *non libertas sentiendi et iudicandi coercetur, sed prauus eius et libertati publicae ac tranquillitati infestus usus*; nec philosophia, nec opinio, eiusue animo concipiendae seu iudicium seu temeritas, in contentionem venit: licet enim cuique sapere ac desipere; licet quoque nimia sapientia desipere, et, si quis voluerit, insanire: si modo sua sibi seruet, saltem placita sua non impertiat nisi iis, qui de iis statuere norunt iisque rebus satis instructi sunt, per quas recte de iis statui potest; saltem continenda ea sunt intra systematis claustra aut intra scholae cancellos. Enimvero qui, modo se iactandi et iuuentuti venditandi studio, modo res nouandi cupiditate, id agunt, ut, seu opinionibus popularium seu rebus ciuilibus turbatis, sibi magni ingenii homines esse videantur, non vident, se, dum sapientes videri volunt, boni ciuis officium deserere, quod bono cuique viro sacrum sanctumque esse debet. *Nisi autem, ut vetus dictum fert, utile est quod feceris aut dixeris, stulta est gloria tua.*

Verum

Verum de his et dicta sunt multa, et multa dici possint; nimis enim multis luctuosissimis exemplis edocti sumus, nisi prudentia sapientiam regat, quam proclivi via haec in desipientiam feratur, donec ex hac desipientia iterum, multorum cum exitiis, paucorum sapientia enascitur.

Pergamus igitur in eo, quod subsecivae huic semestrium sollemnium operae seposuimus, argumento, ut illustremus tabulas Philostrati, quae superiores excipiant. In XVI. Tabula *libri secundi* substiteramus.

Tabula XVII. Insulae. Argumentum huius tabulae ita est comparatum, ut manifestum sit, Sophistam de arte rhetorica potius cogitasse quam de pictura. Enarrat enim certum insularum numerum in mari sparsarum; nec vlllo modo ita dispositarum, ut pictura tolerabilis inde prodeat. In ipsa autem enarratione parum arti suae consuluit, cum nullam seu veritatis seu probabilitatis aut verisimilitudinis rationem habuerit. Quid quod nec perspicua satis vbique est oratio, ut insularum numerum tuto constituere possis. Reuocabimus eas ad decem numero. I. et II. illa alta et scopulis vallata, haec plana et campestris; III. IV. duae irruentium aquarum vi in medio direntae et ex vna duae factae. V. insula, cum ignibus subterranis terra erumpentibus, giganti fulmine prostrato imposita. VI. scopulus cum antro, in quo draco cubat. VII. insula Baccho sacra. VIII. montosa et siluosa, venatorum lignatorumque studiis

diis opportuna. IX. scopulus cum mergis; nisi pars est superioris insulae. X. insula amoenissima, digna, ait, quae aurea dicatur; pueriliter fabulosa; est in ea ciuitas, palatii magnitudinem haud excedens, quam inhabitat regius puer, habens theatra et hippodromum, in quo cursus canum Melitenfium habentur, quos regunt fimii pro aurigis; ducitur lepus loro, tanquam canis, purpureo; in cauea virgultis texta pſittacus cum pica cantu certat. Nihil horum est, in quo non iudicium hominis desideres, laborantis tantum in rerum et verborum ornantium copia a).

XVIII.

a) Subiiciamus saltem critica nonnulla, quae ad orationem spectant. In princ. ἀλλ' ὅπως ἐμῶν λελήσῃ τῆς γῆς καὶ θάλαττά σοι ταυτὶ δόξῃ, μὴτ' ἐξηρμένη — male haec cohaerent. Interpunge: ἀλλ', ὅπως ἐμῶν λελήσῃ τῆς γῆς. καὶ θάλαττά σοι ταυτὶ δόξῃ μὴτ' ἐξηρμένη — enimuero, ut terram lubenter relinquas, videatur quoque tibi mare hoc non concitatum. Clarius esset sententia, si δόξαι, δοκίτω, scripsisset sophista. [Verba quae eiecit Olearius, καὶ ὑπὲρ παιδὸς ἀποκρίνασθαι, ante ἔσυγχωρῶ, sunt quoque in utroque codice. Μοχ καὶ τὰς Νηρηίδας in vno Guelph. est καὶ αὐτάς.] Non sunt. outo, gregales, νῆσοι ἀγελαῖαι (Inselgruppe), sed modicae; apponitur καὶ μικραὶ, et opp. magnae — ἀκρονυχίαν ἐπαβρῦσαι Ποσειδῶνι. immo ἀκρωνυχίαν ἀπὸ τοῦ ὄνυχος. vox est ap. Xenoph. et a Svida notata, pro τὸ ἄκρον. — Placet iu insula aspera collocatus in specula Neptunus πανόπτῃς, et in altera insula, ab agricolis et piscatoribus habitata, Neptunus γεωργός: exhibitus cum aratro eui prora in anteriore parte inserta est. Memorabile Neptuni simulacrum! — Montium disruptorum descriptio satis conuenit cum iis, quae ex Calabria ante aliquot annos memoria tenemus nuntiata. Est in iis ὀπὸς ἐπισπέσθαι εἰκός, leg. ὀπὸς. — Mox de ponte (ζέφυρον) quo fretum iungitur:

XVIII. Cyclops. Expressa est tabula e Theocriti Idyll. XI. Polyphemus, fistulam sub axilla tenens, e rupe sedet mare prospiciens, quod Galatea frequentare solet ludibunda. Ipsa vehitur per fluctus curru quatuor delphinis iuncto, quos Tritonis filiae, quae famularum loco sunt, regunt. Stat Galatea in curru, peplo induta purpureo tenuissimo Zephyri flatu super caput eleuato, ita ut ei pro umbraculo sit, simulque currui pro velo. Laudatur in hoc artificis ingenium, quod *splendor purpurae frontem et caput ferit; non minus tamen iucundum esse genarum ruborem; at comae aqua mardentes*

gitor: καὶ τὸ μὲν, ὑποπλαῖται τοῦ ζεύγματος, τὸ δὲ, ἀμαξέετρα: reddenda sunt: *partim nauigatur sub ponte, partim curru pons traicitur.* (melius τοῦ ζεύγματος abesse) ita διαφοιτῶντες duplici sensu sunt, et qui *subter ponte nauigant*, et qui *super ponte ad alteram ripam tendunt.* — Paulo post βούλεσθαι videtur sensu grauiore dictum, *machinari.* — ἔστι δέ σοι μηδὲ ἀπολεσεῖσθαι δόξα τῆς μάχης, h. e. ἔστι δέ σοι μηδὲ δόξα ἐκεῖνος ἀπολεσεῖσθαι τῆς μάχης. *nec uideri ille tibi debet prorsus defecisse; ne putes pugnam prorsus finitam esse.* [Minus bene δόξα abest ab utroque codice.] In insula Bacchi serpentes memorantur thyrsis circumuoluti, οἱ δ' ὑπὸ τοῦ οἴνου παρῶνται ζώνυσθαι αὐτοῦς (lege αὐτοῦς, vel sic intellige) ταῖς Βάκχαις καθεύδοντας. *vino inebriati praebent se Bacchis ut iis se religent* — σπαρῆν de lignatoribus est simpl. perdere, diruere, prosternere. — ὑπνηλαί οὔσαι καὶ πυριχλωτοί, excidit δὲ ente οὔσαι — [ἐπι τῷ χρυσῷ, ὃν ἐκεῖνοι τέττιγας ἐπὶ τὰς κεφαλάς ἐποιοῦντο. Gnelph. Gud. ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς, melius.] An vera sint, quae de auis *cerycis* vigilia in gratiam *fulicarum* (αἰθουῶν) fieri solita narrat Philostratus, videant illi, quibus haec curae sunt: *cerylum* et *halcyonem* confortio per totam vitam uti, notum est, vel ex Aeliani H. A. VII, 17. — *περὶ ἅς (πηγὰς) βέβληται ἤτε ἢ νῆσος.* cogitandum est, fontes et lacus esse in media insula.

dentes vento haud mouentur; commendatur quoque in eo, quod, dum illa digitos admouet humero, ad continendam forte vestem vento agitatum, delicato puellae gestu prominentis cubiti molities, subtumidi carne brachii, delectat adspectu, uti et prostrans papilla cum femore; at “planta pedis superficiem maris attingit et tanquam gubernaculo regit currum” haec vix assequaris, si illa curru insitit, quomodo altero pede extra currum medium, cui insitit, elevato ac suspenso, fluctus tangere potuerit puella; nisi poetice seu potius oratorie haec dicta putes. Oculorum obtutus erat longe prospicientis per mare *b*).

XIX.

- b*) Principium capitis ex Homericis Od. I, 107 sq. expressum esse, manifestum sit. [Non bene mutauit Olearius lectionem edd. et codd. *πεποιήται* (scil. ἢ γῆ) αὐτοῦς καὶ ποιμένας, τὰ πρόβρατα βόσκουσα.] Polyphemi forma et adspectus e Theocrito effectus est, non ex Odyssæa. — καὶ βλέπειν μὲν ἡμέρον Φησι, ἐπειδὴ ἔραξ, ἀγριον δὲ ὄραξ, (accipiendum, *putat se comparare vultum ad mitem adspectum*; est βλέπειν, non βλέπει, etiam in codd. Guelph.) καὶ ὑποκαθιμύον ἔτι, est *remissum*, cum ferociam comprimit et domat, ut ea subdat. — Vestis a vento in veli modum sublata et Enuata, quali fere specie Fortuna picta occurrit, a tergo veniente scilicet vento, ἀφ’ οὗ καὶ αὐγὴ τις ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ τὴν κεφαλὴν ἤκει, οὕτω ἡδίων τοῦ τῆς παρειᾶς ἀνδρους, ad *ruborem ex purpura reflexum* spectat — ἀγῶν δὲ ξιὸς ἔγκειται, haud dubie *ἐγκειται*, quod iam Olearius docuit, *prominet* extrorsam; sic sup. c 17. p. 835. in terrae dissilientis lateribus vestigia priscae iancturae apparent, dum partibus se sinuantes conueniunt cum alteris extantibus, καὶ οἷα ἐναρμόσαι κοίλα ἐγκειμένοις. et inf. c. 20. οὐδὲν τῶν ἐγκειμένων de *partibus ac membris corporis prominentibus* in pictura; opp. mox τὰ κοίλα καὶ εἰσέχοντα.

XIX. *Phorbas vel Phlegyae.* Narratur Phorbas Phlegyarum rex viam Delphos ducentem obfedit, et latrociniis infestasse, ita vt templum Delphicum adiri non posset; solebat autem adeuntes ad certamina omnis generis prouocare, victos occidere, eorumque capita ex quercu suspendere, sub qua habitabat. Apollo itaque, specie pugilis sumpta, haec loca adit, cum eo pugnat eumque necat. Tabula exhibuit deum eo statu, quo percusserat iam hominem dextra in eius tempora demissa, altera adhuc eleuata; prostratus ille iacet, cruore e vulnere emicante. Inter haec fulmine quercus petitur. Ceterum argumentum tabulae est simplex nec ineptum; nisi quod crania ex arbore suspensa vix placere possunt c).

XX.

- c) Fabulae simili modo narratae, quo hic factum est a Philostrato, vnicum exemplum habetur, iam ab Oleario laudatum, ap. Ovid. Met. IX, 414. vbi de Ceyce narratur ad oraculum Clarium in Ionia profecto; etsi Trachine, in Thessaliae finibus sita, minus longinquum iter ferret Delphos: *templa profanus inuia tum Phlegyas faciebat Delphica Phorbas.* Plures fuere huius nominis homines, fabula fere et nomine confusi: Alius fuit Lapithae f. in Thessalia, alius Argiuis, tertius Curetum rex: de quibus v. Burman. ad Ovid. l. c. Duo alii sunt apud Apollodorum memorati, et alii apud alios. Ab his diuersus est Phorbas Phlegyarum rex. Narrationis prima stamina ducta fuerunt e Cyclicis; secundum hos fuit Phorbas aliquis pugilatu excellens, et ita praestans, vt et deos prouocare ad certamen auderet; tum Apollo cum eo congressus hominem superbia vecordem occidit; sic Scholia Ven. A. B. et breuia ad Iliad. ψ, 660. tradunt e Cyclicis. Adiungere alii causam irae Apollinis hanc, quod eos, qui Delphos adire volebant, latrociniis vexabat. Hoc idem vulgo de Phlegyis narrari

XX. *Atlas.* Fabula de Hercule Atlantis, caelum humeris sustentantis, vices subeunte est notissima. In tabula momentum delegerat operis auctor hoc: addit Hercules Atlanti, miseratur eius fortunam, et aerumnas; supplicanti ei, ut se onere levare velit, quippe iam viribus exhaustum, in genua subsidentem et tantum non corruentem, Hercules paratam voluntatem et vultu, et proiecta iam in terram clava, et manuum porrectarum gestu, declarat. Argumentum simplex nec artis fines egre-

rari solitum, opportunitatem fecit, ut Phorbas inter Phlegyas referretur, tandemque de eo eadem narrentur, quae olim de Phleg a rege ab Apolline punito. — οὗτε πιαῖνας ἀπάγει τῷ Δεῶ, spectat ad Δελφούς, Delphos mitti. ut et Delum, solitas — ubi Apollo se ad pugilatum accingit, *habet ille comas reuinctas: καὶ τὰς χαίτας ἀνείληφώς, ἵνα εὐζώνῃ τῇ κεφαλῇ πυκτεύῃ* sunt signa nonnulla Apollinis coma in verticem reuincta: v. c. Mus. Capitol. III, 14. quae indoctam manum mutilata rescienrem arguere videntur; paullo indulgentiore aliquis ingenio poterit Apollinem ad hanc fabulam reuocare. Fulmine quercus petitur, ut vulgo ipsi Phlegyae fulminibus et procelis exiecti esse narrantur: v. c. Pausan. IX, 36. Locum ait Philostratus adhuc seruare rei memoriam nomine suo: τὸ γὰρ χωρίον, ἐν ᾧ ταῦτα, δρυὸς κεφαλαὶ ἔτι. Olearius comparat haec cum Herodoto, lib. IX, 30. qui angustias e. Cirhaerone Plataeas ferentes appellatas ait τρεῖς κεφαλὰς, ab Atheniensibus enuntiari solitas δρυὸς κεφαλὰς. Putauit adeo vtrumque de eodem loco agere; eumque parum caute sequitur Valken. ad Herodot. eo loco. At locus iste Herodoti longe distat ab eo. quem Phlegyae inhabitarunt ad Cephissum, ut ipse Philostratus memorat hoc capite, et Hymnus in Apoll. 280. ad Orchomenum, Paus. IX, 36. quae loca Phlegyae inhabitarunt, non vero Cithaeronem et Plataeas.

egrediens; ad cuius declarationem in Sophista haec occurrunt: ait Atlantem iam viribus deficientem esse redditum: quod vel maxime sudor *per totum corpus defluens* testetur, *cum brachio tremiscente*. Porro miratur scriptor *umbram* in Atlante: cuius corpore subsidente et in genu inclinato, globo caelesti capiti humerisque imposito desuper inferiora obscurante, umbrae concurrunt inter se diuersae, partibus subductis aliis, aliis eminentibus grauiorem vel leuiorem umbram postulantibus, eademque diuersitate suppleant luminis vices ad singula discernenda d).

XXI. Antaeus. Vulgata est fabula, et opus vulgati argumenti; Hercules Antaeum medium amplexus sublimem a terra manibus comprimit, vt animam elidat; ea prorsus specie quae in signis veterum occurrit. Nihil itaque in his est, quod moremur. Locum luctae paullo indocius declarauit auctor: est, inquit, Libya, *circum circa tumuli*

d) αι δὲ τοῦ Ἀτλαντος σκιαὶ σοφίας πρόσω, *exquisitioris artis sunt*. οὕτως γὰρ συζητιότος, συμπίπτουσί τε ἀλλήλαις (*miscentur inter se*) καὶ οὐδὲν τῶν ἐκκευμένων ἐπιβολοῦσιν, ἀλλὰ φῶς ἐργάζονται (*umbrae leniores partium prominentium sunt quasi lucis loco*), παρὰ τὰ κοιλὰ τε καὶ εἰσέχοντα, τὴν γαστέρα. (sunt haec iungenda: φῶς, h. e. φωταίνην, ἐργάζονται τὴν γαστέρα, *ventrem illuminant, vt partes eius discerni inter se possint*) καὶ, προνευσκότος τοῦ Ἀτλαντος, ὄρῃντε ὑπάρχει (sc. αὐτήν, τὴν γαστέρα) καὶ ἀσθμαίνοντος ξυμέναι, *intelligere, eum anhelare, dum illa ille contrahit et spiritum in thoracem colligit*. Ita locus clarior erit. — τὰ δὲ ἐξ ἀλλήλων, *aliae res ita, vt se deinceps excipiant ordine, altera post alteram*. [Paullo ante ὁ δὲ οὕτω τι ἄσμενος εἴληπται. Guelfh. 74. melius οὕτω τοι. μοχ pro στάζοι, στάζει.]

*muli et columnae, et incisa nomina hospitem, qui ab Antaeo lucta victi ac caesi fuerant. Ornat rhetor narrationem multis aliis. quae ad primum congressum spectant; at artifex nouissima tantum luctae expresserat. Singulare est, quod sub finem adiicitur: vicini montis vertici incubare nubem auream e qua ru-
tanti sint dii prospicere certamen. et procedere ex eo loco Mercurium ad coronandum Herculem victorem e).*

XXII.

e) Statim in cap. princ. Κόνις, ὅα ἐν πάλαις ἐκείναις, (in palaestris, ἢ κόνιστρα) ἐπὶ πηγῇ ἔλαιου, καὶ δυσὶν ἀθληταῖν ὁ μὲν ξυδέων τὸ ὄφρ, ὁ δὲ ἀπολύων λεοντῆς τὸν ὤμον. Mira sunt in medio: ἐπὶ πηγῇ ἔλαιου. De fonte oleo pr. fluente cogitabat Olearius. Saltem magnam olei copiam adstitit dicerem, magnum olei vas. Sed corrupta sunt verba; pro ἐπὶ τῇ γῇ ἔλαιον. adstat in terra olei vasculum. Apparent quoque lectio- nis vestigia in altero Gaelph. — Deterius quoque per κολωνούς *Libyae tumulos* et per στήλας, *columnas Herculis* intelligebat Olearius. — In Herculis membris καὶ αἵματος καὶ αἱ φλέβες οἷον ἐν ὠδίνι. Non alienum hoc a tumore rhetorico: noli itaque de οἰδή- ματι cogitare, et si οἰθαίνειν alibi frequentatur de bra- chiis, musculis prostantibus. — περιῆκτα ὁ βραχίων, ὄσα καὶ ὠμοί, ad formam rotundam et globosam reie- res: περιηγμέναι enim sunt rotunda, et περιηγές, τὸ κμπύλον. Videntur quoque melius iungi: περιῆκται — ὠμοί, στέρνα καὶ γαστήρ ταυτὶ τὰ σφυρηλατα. Luca- nus reddidit vl. 631. lib. VI. *Intumuerit tori, totos- que induruit artus.* Apparet ex ipso versu in Theo- criteis de Amyco (XXII, 46.) στήθεα δ' ἐσφαίρωτο πελώρια rotunda sunt. — ἰσχυρὸν μὲν τὸν Ἀνταῖον οἶδε. ξυδέσμενον δὲ, καὶ οὐκ εἴσω τέχνης. Olearius explicat ut facile constringi possit. Immo vero: *habet membra conspata, nimium compacta adeoque luctae parum apta;* nam palaestra postulat membra robusta quidem, sed agilia. Proprie σύνδεσμοι sunt tendinum et ligamentorum. Etiam Xenophon Venat. 4. 1 in canibus probat ἰσχυρὰ στρογγύλα, ὅπισθεν σαρκώδη, ἄνωθεν

XXII. *Hercules inter Pygmaeos.* Quis primus Pygmaeos in res Herculis induxerit, non occurrit, nec praeter Philostratum auctor alius. Pygmaeos antiquissimis iam fabulis celebratos esse, constat ex Homero; iam tum pugnam cum gruibus ab iis fieri solitam fama ferebat. Alia ferius accessere; nec apparet, vtrum fabulae fundus fuerit notitia de certo hominum genere ultra Aegypti fines exiguis corporibus, an commento antiquo accommodata fuerit

ἀναθεῖν δὲ μὴ συνδεδεμένα. — οὐκ εἶσω τέχνης. οὐκ ἐντεχνῶ. — Rhetorice expressa sunt quoque illa: ἀγει τὸν Ἡρακλέα ἢ γραφῆ (h. e. ἐν τῇ γραφῇ προσάγεται, exhibetur redux) χρυσᾶ ταυτὶ τὰ μῆλα ἤδη ἡρηκῶτα, καὶ κατὰ τῶν Ἑσπερίδων ἀδόμηνον (et fama iam celebratum profectioe adversus Hesperides). In vtroque Guelph. est ἀδόμηνον. [Iosf. καὶ τῆς τέχνης ἐμπλας. Minus bene Gud. 25. τῇ τέχνῃ. Sequitur καὶ τὸ εἶδος ἐν ὑπερβολῇ ἀνθρώπου. idem codex magis ad sophistae argutias apposite, καὶ τὸ εἶδος ὑπερβολῇ ἀνθρώπου. Postea Terra mater Antaeo luῥtanti suppetias fert, et ei iamiam prostrato novas vires subministrat, vt erectus stet pugnamque redintegret; ὅτι ἡ γῆ Ἀνταίῳ συνεπάλλαις, κυρτουμένη, καὶ μετοπλάζουσα αὐτὸν, ὅτε ἐκινεῖτο. Lectio μετοπλάζουσα Morellio forte debita, speciem doctrinae habet: ἀκλάζειν genua demittere, subsidere, debet is qui iam in eo est vt prostratur ab adversario; μετοπλάζειν est ap. Homerum de eo, qui prae molestia vel pauore genua mutat, modo in hoc, modo in alterum, subsidens. At haec notio aliena ab h. l. In edd. Add. Iust. est μετοχλάζουσα, quod et vterque codex Guelph. exhibet; hoc est, in altum eleuans, vt refurgat. ὅτε ἐκινεῖτο, de eo qui statim deiectus est in luῥta, vt iam cedat. vocabulum athleticum. Mox, τὸν δὲ Ἡρακλέα ἰσχύοντα. glossema Ἡρακλέα neuter codex habet. Porro καὶ γὰρ ται. non τι. et ὑποκρίνεται τὴν πάλην.] In fine deos ait περιωπὴν ἔχειν τοῦ ἀγῶνος et Mercurium probare Herculem ὅτι αὐτῷ καλῶς ὑποκρίνεται πάλην. partes luῥtatoris bene agit, explet.

fuerit notitia ferior. Quicquid est, narratur a nostro Hercules post luctam cum Antaeo vires reparasse fomno; superueniunt ei Pygmaei, Antaei caedem vlturi; aggrediuntur porrectum in solo turmatim, telis machinisque expugnaturi; vna phalanx sinistram adoritur, alia duabus cohortibus oppugnat dextram manum; alii in crus aciem erigunt; in caput ipse rex agmen ducit, admouent ignem capillis, securim oculis, ori et naribus obdunt fores, scilicet ne halitu oris ipsos statu moueat et humi sternat. Quae sequuntur, non picta esse possunt, sed narrata: Herculem expergefatum risisse, totumque exercitum leonis spoliis inuolutum secum abstulisse. Quae mensurae ratio in his fuerit Pygmaeorum ad Herculem, non notatum est a Philostrato. Sufficit Herculem exhibitum esse dormientem cum Pygmaeis eum aggredientibus eo, quo diximus, modo. — Ad artem spectat hoc, quod *Herculi dormienti ipse Somnus adflat viri effigie exhibitus*: qua specie Somnus seu Morpheus adflat dormientibus in nonnullis anaglyphis in Museo Capitol. et in Admirandis f).

XXIII.

f) Fabulae fundum aliquem fuisse colligitur e narrationibus recentiorum, qui ad austrum Aegypti in pusilli corporis populum inciderunt; aucta, vt fit, et in miraculum adducta auditione. Congessit ea, quae ad hanc rem spectant, Camus ad Aristot. Hist. Animsl. Tom. II. Praelia cum gruibus ingenii lusus esse possunt, ex coniuncta narratione de gruum ad austrum volatu, quos illi a suis segetibus prohibent armis. Quod autem ad Herculem nunc fabula reuocata est, ferioris est commenti. Est aliud commentum de Pygmaeis Herculis pollicem metientibus.

XXIII. Hercules furens. Hercules infaniens in Euryttheum eiusque liberos faeuire se credens, in tabula hac, duobus ex Megara pueris iam occisis, irruit in tertium, quem mater domo secum absconderat; famuli accurrentes furentem coercere allaborant. Agitur res Thebis, dum ipse se Argis versari putat, ante aedes inter sacrum Ioui Hercaeo factum, victima adstante; vasa et apparatus sacrorum in solium sunt deturbati. Expressa est tabula ex Euripidis Hercule furente: 922 sq. Sapienter autem delegit auctor picturae momentum illud, quo domum irruere vult, in qua vxor cum tertio e pueris inclusa latebat; antequam illud, quod apud Euripidem sequitur vl. 998 sq. euenit, vt irrumpens puerum cum matre necaret. Reliqua non sunt scenica, sed rhetorica. Erinnyn non appictam adstare ait, quia in Herculis pectus immigrauerat; inepto acumine. Apud Euripidem Furor, seu Infania, *Λύσσα*, est, quae Iunonis iussu, per Iridem nuntiato, Herculem de statu mentis deturbat (822 sq.) g).

XXIV.

ἀδελφοὶ γὰρ εἶναι (pendet a *Φάσκοντες*) τοῦ Ἄνταλου — *γηγενεῖς δὲ* — Antaeus ipse terrigena; fuere ergo Pygmaei quoque e terra prognati, et haecenus fratres. *οἰκοῦσιν τὴν γῆν*, petatum ex eo, quod inter Troglodytas referuntur.

- g) Rhetoricum hoc est, quod initio capitis alloquitur famulos in tabula expressos Herculem furentem manu coercentes. [*ἀλλ' οὐ τοῦ λοιποῦ γε παιδὸς ἀπέσχοιτο*, videtur fuisse ἄλλως δ' οὐ, quod more frequentatum est. *Μοχ καὶ στοχαζομένοι τῆς χειρὸς pro στοχαζομένης*, vterque Guelphi. per lapsum ex antec. *καί-μένοι.*] *τούτοις μὲν οὖν ἀπέχρη ταῦτα*, non de pueris audien-

XXIV. Thiodamus. Fabula est Rhodiis domestica, ex antiqua agrestium hominum narratione ducta: Sacrum apud Lindios erat in honorem Herculis, in quo bos arator mactabatur. Peragebatur illud cum imprecationibus. Origo tam miri moris repetita est ab occurso Herculis fame vexati, incidentis in rusticum Thiodamantem arantem, cuius alterum bouem iugo disiunctum caedit, torret ad ignem et deuorat; quod ex specula intuens rusticus vescentem diris deuouet, at ille audiens ridet. In tabula bos iam caesus super faxis impositus prunis assabatur, Herculis famelici obtutu in eo haerente,

I 4

rente,

audientibus accipienda sunt; *sed ad famulos istos spectant.* quos Sophista tanquam praesentes alloquitur. *Vobis quidem,* quod ad vos spectat, *satis haec dicta sunt.* te autem, o puer, (ad hunc se nunc convertit) *tempus nunc est tabulae argumento imbui.* — Mox, pueros caesos ait *madentibus esse genis:* καὶ μὴ θυμαύσῃς, εἰ ἐδάκρυσάν τι παρὰ τὸ δακρῦσαι. πῶσαι γὰρ χρυσοῦν τὸ δάκρυον, καὶ μικρὸν δ', ἴσως καὶ μέγα. Inepte faceta haec. Sed carent praeterea omni sensu illa: παρὰ τὸ δακρῦσαι, in codd. Guelph. est περὶ τὸ δ. Suspicio tria haec verba ex margine irrepsisse, quod notatum erat hoc de puerorum lacrimis. ὁ δὲ ἦρται, aut potius ἦρται τῶν χειρῶν, ab αἴρω, nam ab εἴρω, iungo, tempus hoc non in vsu est, at est αἴρεσθαι τι, non τινός, vt sit, *capere,prehendere manus.* vix itaque sana vox est; est enim, *alius coercet, colligat, vincit,* manus, aut simile quid: an ἦρται ab ἀράω, inhaeret manibus? ἀτενίζων εἰς αὐτὰ ἃ δρᾷ. alius diceret εἰς ἃ δρᾷ, tollit quoque αὐτὰ Valkenar. ad Phoeniss. p. 481. et tollerem ipse in scriptore attico. — εἰς τὰ κελῖα τῆς κεφαλῆς legitur quoque in vtroque cod. et videtur praefendum esse alteri lectioni τὰ κύρια, *partes eae sunt insaniae mouendae maxime obnoxiae.* — Pro Eurysthei liberis pueros Lyci memorauit Seneca Herc. fur. 987 sq. quos necare Hercules per insaniam credit.

rente, et an carnes iam mollescerent digitis explorante. minime attento in Thiodamantem lapidibus eum petentem. Expresserat pictor solum asperum, quale Lindii agri erat, ficubus tantum et vitibus colendis idoneum h).

XXV. *Abderi funus.* Hercules vlciscitur Abderi, pulcri pueri ab equis Diomedis Thracis deuorati, mortem, his ipsis equis cum domino trucidatis. Pictura haud bono cum fabulae dilectu, multo minus dilectu eorum, quae apposita sunt, probanda,

h) Notus est Hercules *βουφάγος*, scilicet. vt vasto corpori non modo vires, sed et cibi potusque, ad eas alendas ingeri soliri, consentanea esset copia. Nec modo vna est huius generis narratio; ad locum nostrum spectant tradita ab Apollod. II. 5, 11 p. 138. 139. vbi v. Not. p. 421. at altera ibidem est narratio II. 7, 7. de Hercule per Dryopum agrum incedente in Thessalia, et ibi hoc ipsum in Thiodamentem aliquem audentem. v. Not. p. 473 sq. Diuersam ab his narrationem ipse Philostratus in hoc cap. affert e Pindaro, de Hercule a Corono hospitio excepto et totum bovem devorante. ita vt ne ossa quidem intacta relinqueret. Coronus ille est Lapitharum rex in Thessalia: quem ille, ab Aegimio ad auxilium ferendum vocatus, postea occidit: Apollod. II. 7, 7. p. 158. E Pindari autem loco, quo illa attigerat, superest fragmentum ap. Athenaeum, quod v. inter Fragm. Pind. LIX. p. 110 sq. nuntiatur aut narratur ibi res ab aliquo qui interfuerat. [In princ. *σταφίδα* pro *σταφίδας* est quoque in Gud.] *λοιμὸν (ἢ γῆ) οὐδὲ ἀπόρων*, h. *οὐκ ἀπορὸς εἶναι δούσι. non sterilis et infructuosa.* Diras autem illas, quibus sacrum auspicabantur Lindii, non factas esse putabimus in Herculem, nec in deos, sed, quod in expiationibus fieri solebat, vt in *victimae caput quicquid dirum et male ominatum esset transferretur*; quam religionem rustici male interpretati esse videntur. Notabilis est sub fin. *Doricus* vestitus, quem cum prisca aeui asperitate conuenisse fati constat.

banda, exhibet equos praesepi adstantes et iam caecos ab Hercule; altero prostrato, altero palpitante, tertio se attolenti simili, ultimo proriente; sunt ii inculti iuba et hirsuti usque ad ungulas, et vere feri; praesepia membris humanis atque ossibus plena; iacet quoque prostratus herus Diomedes. Hercules in eo est occupatus, ut membra pueri amati semiesca comportet, parte iam in pelle leonis collecta. Alia adiecit rhetor, narrando quae insequuta sunt: sepulcrum puero factum; urbs eius nomine condita, Abdera, et ludi instituti, quibus certatum est gymnasticis certaminibus reliquis, exceptis equestribus. Videtur scilicet et hoc in Heraclea aliqua argumentum diferte ab aliquo poeta fuisse tractatum 1);

Enim-

- 1) Variis modis haec quoque ornata fuit fabula in Heraclii. v. Apollod. II. 5. 8. Not. p. 370 sq. Apud eum abducendos Diomedis equos Abdero seruandos dederat, donec ipse adfuturus esset. In Philostrato non apparet, casu ne an Diomedis fraude puer laniatus fuerit. Ad Herculem, et ad Abderum, ab aliis ad Abderam, Diomedis sororem, urbis Abderae origines more antiquorum fuerunt relatae, etsi multo seriore conditorem habuere Timesium Clazomenium; quo iterum expulso Iones Teo profecti, Persarum sub Harpago feruitutem fugientes, Abderam occuparunt: ut Herod. I. 168. tradit. [Vnde quoque in numis seruarunt gryphum metropolis suae cum Apollinis capite. De alio numo ap. Golzium Num. Graec. Tab. 25, 9 cum capite et nomine *Αβδηρας κορας* iure dubitatur.] — In princ. *μη τας ιππους — εδλων ηγουμεθα του Ηρακλεους*; graeca oratio fert *εδλων* (sc. ενα) *inter labores Herculis annon numerabimus et hunc?* [(ιπποι) *βαρβαροι ταϊς χαιταις, και ες οπλην λασιαι.* cod. Gud. *τας χαιτας*, elegantius; et *λασιοι*. Mox pro *οις εις την ιπποτροφιαν ταυτην*, idem codex *οις.*] *αλλα τουτου τον εδλον χαλεπωτερον χρη δοκειν, ερωτος τε*

Enimvero subsistendum hic est; animo repente magno dolore percusso, nuntiata, dum haec scribebamus, morte Collegae desideratissimi, *Georg. Chph. Lichtenberg*, quem rebus nostris ereptum, quotquot seu feueriorum et solidiorum litterarum seu ingeniosarum facietiarum et salium amore tenentur, nobiscum lugebunt. PP. pridie Kal. Mart. c1010ccxcix.

πρὸς πολλοῖς ἐπιτάττοντος αὐτῷ τῷ Ἡρακλεῖ. leg. αὐτόν.
 In sqq. τὰ μὲν δὴ δάκρυα sq. aberravit sensu Olear.
 et male ea interpunctio laborant. Distinguenda et
 accipienda putamus esse sic: τὰ μὲν δὴ δάκρυα — καὶ
 τὸ βαρὺ τοῦ προσώπου τὸ ἐπὶ τῷ πένθει, δεδόςθω καὶ
 ἄλλῳ ἐραστῇ ἄλλο ἐχέτω τι καὶ ἡ στήλη γέρας ἐφειστη-
 κυῖα καλῶ σήματι ὃ δὲ οὐχ, ὅπερ οἱ πολλοὶ, πόλιν τε
 τῷ Ἀβδήρῳ ἀνίστησιν, ἢν ἀπ' αὐτοῦ κλοῦμεν. relin-
 quenda ait esse ista omnia, quae ludum Herculis decla-
 rare potuerit, et aliis, tanquam communia in tali for-
 tuna; at, quod non vulgare est, Hercules urbem eius
 nomine condidit.

VIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

IOANN. PETRVS WALDECK D.

C V M S E N A T V

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS SACRA
LXII.

IN KAL. SEPTEMBRES clocccxix.

C E L E B R A N D A

I N D I C I T

S I M V L Q V E

S V C C E S S O R E M

I N

MAGISTRATV ACADEMICO

HENRIC. AVGVST. WRISBERG D.

C I V I B V S S V I S

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

C O M M E N D A T .

Philoftrati Imaginum illustratio.

Partic. VIII. Tab. Libri II. XXVI - XXXIV. extr. complexa.

Reuocantibus animo et memoria litterarum intra huius, quam viuimus, aetatis decurfum vicifitudines, et per ordines hominum, qui iis olim aequis animis carebant, progressus et auctus, in boreali faltem Germaniae tractu, et in terris libe-
riore

riore seu cultus religiosi seu religiosarum opinionum formula vtentibus, multa occurrunt, inter populares opiniones recepta, quae superior aetas vulgo aut ignorabat aut non nisi inter ea habebat, quae hominum otiose litteras colentium studiis et disputationibus relinquebantur. Inde sensim sensimque, sermonis patrii cultu vsuque frequentato, et rei librariae commerciis auctis, librorum legendorum studium latius est sparsum; coepere libelli facietis salibusque perfusi manibus versari stitua dolabraque tractata callosis aut geri in gremiis, quibus nutritii tenelli insidere solebant. Gaudebamus in sinu et exultabamus, videntes, inter populares nostros quanti facti essent litterarum progressus, qui ingeniorum cultus, quam diffusae late et sparsae omnis generis notitiae, quibus aliae terrae carerent, in quibus scilicet veterno et stupore obtusa torpent ingenia. Enim vero, quam vana interdum esse soleant hominum, etiam sapientissimorum, iudicia et consilia in iis, quae ad rerum summam vtilissima et efficacissima esse iudicabant, cum euentus, vsus et experientia, mox alia ac diuersa, interdum contraria quoque, ostendat ex iis prodeuntia, quae ipsi prudentissime constituisse putabant: ecce hoc idem in mirifica hac rerum conuersione euenire vidimus. Librorum enim legendorum studium per omnes vitae ciuilibus ordines, nullo sexus, aetatis, vitae discrimine, nullo librorum rerumque dilectu habito, sparsum innumera in vitam mala intulit, dum, vitae negotiis, munium mandatorum officiis, rei familiaris familiaeque curis neglectis aut sepositis, homines otiose detinentur

tur librorum lectione, e quibus nullus ad eorum ingenia et vitas fructus redire potest, contra autem notiones colliguntur, quarum vim accurate et perspecte satis tenere illi nequeunt, quibus ideo male vtuntur et, ad prauas falsasque opiniones, vitae mox exitiosas, abrepti multas sibi et reipublicae noxas contrahunt; vt taceamus mala, quae in vitam domesticam et liberorum institutionem, rei familiaris curam, rerumque administrationem, ex hoc fonte lectionis temere vulgatae et male institutae manarunt. Laetabamur alia, ad quae aetatem nostram et patriam, tanquam ex humili loco in altum, ex obscuritate in lucem, ex contemptu in celebritatem euectam esse putabamus; superstitiones vulgi prostratas et protritas, liberaliores plebis sensus et elegantias, rusticitatem in concinnitatem versam: nihil tamen horum vidimus, quod non ipso vltu magna ex parte aliter cecidisse videri debeat: quandoquidem ea ingenii humani labes est, vt in inuentis etiam vtilissimis modum tenere aut prospicere noua mala, quae nouum inuentum allaturum est, iisque tempestiue occurrere, nesciat, inuentorum autem auctores nunquam satis prouideant, vt bene inuentis bene etiam vtendi limites ab initio statim ex rerum natura et ex prudenti consilio sint fixi: verum mentis humanae partim ardor, partim vanitas nouitate et successu elata, vltra iustos fines bona sua proferendo ferociens profilit et ea in noxam damnumque vertit. Ita vtilitatis laude damnata accusamus noxas et damna. Itaque euenit, vt, cum vulgus superstitionibus liberare, ad rerum veritatem assequendam adducere,

sensu

sensu iusti iniustique recto inbuere, ad boni publici
 suaeque vtilitatis perspicientiam euehere, a caeca
 auctoritatis et consuetudinis reuerentia abducere, et
 ad instituta meliora recipienda procliuatatem instil-
 lare studeremus: promiscue in vulgus effundendo
 omnia, quae nisi ab ingeniis per multas litteras
 vitaeque vsus excultis recte percipi possunt, innu-
 mera iam in vulgus sparsa sint iudicia praua et
 vitae publicae priuataeque damnosa. Eleuando in-
 stituta patria, in contemptum adducta sunt ea, qui-
 bus animorum impetus et cupiditates coercebantur;
 deficientibus aliis, aut male substitutis, quae ad
 sensus hominum rudiorum vim nullam nec habent
 nec habere possunt; philosophica placita male in
 vitam intulimus, quae subtilitatibus hisce nec con-
 stitui potest nec regi; sublatis vitae praelidiis pritti-
 nis, maiorum auctoritate, more, exemplo, ipso
 vsu et tempore firmatis. Quod in Gallofrancis no-
 tamus, antiqua instituta ab iis esse sublata, ante-
 quam meliora essent prouisa et parata, id ipsum
 in philosophicis et religiosis populares nostri ne
 interdum commiserint veremur. Praepostero hoc
 et male properato studio factum est, vt, antequam
 recto multarum rerum sensu et melicribus notioni-
 bus imbuta essent multitudinis ingenia, de rebus
 diuinis ac religiosis, de imperiorum regnorumque
 rationibus, vitiis et corruptelis; euulgarentur ea,
 quae, quod nunc euentus docuit, melius omnino
 rudiores animi nunquam imbibissent. Mirum tamen
 in modum placuere sibi nostrates in hisce rebus no-
 uandis, et visi sibi sunt praeclare humanitati con-
 suluisse vulgando promiscue omnia; cum tantum
 vtilia,

utilia, hoc est quorum peruidendorum capax esset vulgus, in meliorem notitiam adducere debuissent. Angustis patriae et loci natalis notionibus circumscriptos popularium animos ad ampliora et liberiora eduximus; cosmopolitas esse eos volumus, qui omnem terrarum orbem, quin vniuersum ipsum pro patria habeant; et vere nunc *toti viuere mundo* coeptum est. Quid inde ad vitam veram profectum esse putamus? hoc utique, vt spreta ac proculcata sanguinis, ciuitatis, populi, religionum, patriorum morum et institutorum, coniunctione ac necessitudine, sibi quisque soli suisque commodis viuamus plerique, priuatae rei augendae vnice intenti, vtque, velificante saeculi luxu et auaritia, omnia ad se quisque trahamus, Horatiani illius carminis parum memores: *Cur eget indignus quisquam te diuite? quare Tempia ruunt antiqua deum? cur, improbe, carae Non aliquid patriae tanto emetiris aceruo?* Ita boni publici, publicaeque utilitatis, sensum fere obtusum aut prorsus expulsum esse videmus; ridentur ea quae patrum nostrorum memoria magno animo, commodorum priuatorum neglectu, in publicum erogata et curata sunt; nec multum abest, quin inter stolidia ingenia referantur ii, qui non intra muneris cancellos angustos studium bene merendi continent. Litterarum studia ab antiquis formulis ac praescriptis, nostrae aetati non amplius accommodatis, esse liberata, recte gaudebamus; at nunc, quo ea euagata sint, considerate, et quam multae inanes et spinosae subtilitates iterum in ea immigrarint. Rei librariae mercatus ampliatos et locupletatos inter Germania

niae

niae laudes referebamus; recte, per haec ipsa tamen nunc ipsas litteras venales et litterarum studia inter artes quaestuarias abiisse, quis neget? eoque iam loco rem esse constitutam, vt, dum pauci, ambitiosis interdum artibus, callide annanam candefaciunt, per vilitatem operae, quam ceteri experiuntur, bonis litteris sua praemia fere perierint: atqui, *sublatis studiorum praemiis etiam studia peritura esse*, ut cum Tacito loquamur Ann. XI, 7. verendum est. Adeo nihil est quod, nisi de iusta ratione ac modo, consilio ac fine, principio statim diligenter dispexerimus, non corrumpi et deprauari possit ipso hominum vsu. Hoc itaque in studiis quoque academicis animis nostris vt obuerfetur, videndum est; etiam in disciplinis tradendis; temperandum est et certis finibus continendum studium nouitatis, et ex emendandis antiquioribus gloriolae cupiditas; nec metienda omnia ex vsu praesenti; verum cogitandum quoque et cavendum, ne ex iisdem incaute traditis et expositis ingenia inuenilia eliciant ea, quibus grauiores errores superstruantur, aut ea, quae iam animis imbibita sunt, tanquam praesidiis firmentur, vnde resp. detrimentum capere, litterae autem corrumpi, reliquarum disciplinarum auctoritas infringi et vtilitas imminui, commune autem vinculum possit dissolui.

Verum haec, Ciues, eo tantum consilio dicta habentor, vt praefaremur ei praeconio, quod nobis impositum est, ad indicenda sollennia crastino die celebranda, quibus primo loco recitentur anniuersaria Georgiae Auguitae ante hos LXII. annos
con-

conditae et hoc quoque anno, dei O. M. beneficio singulari, incolumitate et tranquillitate integra fruētis. Persoluentur numini prouidenti pia vota precesque, cum supplicationibus, vt reliqua quoque fata per incerta haec temporum fausta sint et stabilia. In magnorum euentorum articulo res nunc vertuntur; fortunae inuersiones vidimus inopinatas et incredibiles a); faxit numen, vt quae restant, respondeant superioribus. Altera solennium caussa est, quod is, cuius nomen huic libello praescriptum est, cum magistratu academico per semestre aestiuum gesto insignia tradet Collegae coniunctissimo, Viro illustri,

HENRICO AVGVSTO WRISBERG D.

quarto iam Prorektoris vicibus functuro, cuius lenitatem et paternam indulgentiam, sed cum religione et seueritate in legibus seruandis, in disciplina ad earum praescripta regenda, in coercenda licentia, coniunctam, ita reuereri mementote, vt ingeniis liberalibus, in studiis liberalibus occupatis, dignum et

- a) Apud Valer. Fl. I, 542. de vicissitudine imperiorum Iupiter ita fatur: *vetera haec nobis et condita pergunt Ordine cuncta suo, rerumque a principe cursu Fixa manent.* — Omnes ait res suo motu ac cursu ferri; imperium terrarum ab vno populo transferri ad alterum; multis inde saeculis floruisse Asiae imperia; instare iam tempus, vt Asiae regnis, tanquam vetustate decrepitis, succedat Graecia, cui aliquando successura fit Roma. *Accelerat sed, inquit Iupiter, summa dies, Asiamque labantem linquimus; et poscunt iam me sua tempora Graii.* Poposcerunt Iouem ab eo tempore fata sua plures aliae gentes ac terrae; poscunt etiamnum aliae, et obscurum dubiumque est, vter populus alterius fata anteuertendo occupaturus sit.

et consentaneum esse optimus quisque intelligit. Utinam numen optimum res Georgiae nostrae Augustae publicas priuatasque seruet incolumes et florentes hoc quoque semestri, neque calamitatum belli contagies latius serpens eam attingat! *Sic tibi — Doris amara suam non intermisceat vnam!*

Ne tamen sine symbola nostra haec ex manibus deponamus, subiiciemus hisce publice dictis nonnulla de eo argumento, quod huic descriptionis generi priuatim sepositum erat. Superfunt ex Philostrati imaginibus illustrandae libri posterioris tabulae nouem postremae: quarum argumenta ita exponere constitutum est, vt, quale opus arte expressum in singulis fuerit, rhetoricis ornamentis et fucis absterfis, ante oculos sistamus.

XXVI. Xenia. Alterum ex eo genere picturae, cui simile vidimus prius supra (lib. I, XXXI.), arborum hortorumque frugibus dapibusque variis constans: in quarum recensu, rhetorice verbis exquisitis et orationis figuris ornando, Sophista allaborauit, parum autem declarauit, quae rerum disponendarum ratio ad artis principia in tabula fuerit; in qua tamen, vna cum naturae veritate, quam ille magnopere commendat, et colorum solerti vsu oculorumque fascinatione grata, omnis laus continetur; ita vt, vbi de iis omnibus nihil monitum est, de ipsa pictura nullum iudicium fieri possit. Promiscue apposita vides: leporem viuum captum, in casula, caueae instar, inclusum, alium ex trunco suspensum exenteratum; assidente subter
cane;

cane; suspenfas iuxta leporem anates et anseres; corbem panarium; olera hortensia; poma matura roscida; tum mespila et iuglandes ad bellaria cum caricis tritis et pressis in frondium inuolucris. *Xeniorum* nomen impertitum est, vt respici videatur munusculum, quod ex rure vel agro alicui mit- titur honoris causa, vti praedii domino a villico *b*).

XXVII. Mineruae natales. Mythus antiquis- simus, narratu quidem haud iniucundus, propter symbolicum, qui subest, sensum sapientiae primi- geniae a numine progressae; arti tamen haud qua- quam accommodatus; etsi sunt gemmae et anagly- pha, in his patera antiqua, vulgo inter Etrusca monumenta relata, Cospiana dicta, in quibus Mi- nerua e vertice Iouis armata profilit. In pictura profiluerat iam dea armata; adstare narrantur dii deaeque, cum ipsis Nymphis et Fluuiis. [No- vum hoc et insolens, Nymphas et Fluuios in
K 2 Olympe

b) Hoc forte colligas ex verbis in fine: *οἶμαι τὴν γρα- φὴν ἀποφέρειν* (h. e. ἐν τῇ γραφῇ ἀποφέρεσθαι) τὰ ἔξνια ταυτὶ τῷ τοῦ ἀγροῦ δεσπότῃ. Displicet inter cetera in- animata lepus casula inclusus, appositio cane. Inter verba, quae Sophista venatus est, referas τὸ βλιμά- ζειν, ex Aristophane notatum a grammaticis. *μανὴς contrectare volatilia aliaque altitia, an pinguescant satis.* ὄψον de foeniculo, apio et papavere similibusque, ita dicitur hoc loco, vt studio factum putes. τὰς δρυ- πετεῖς, non δρυπέτεις, dixit, ἐλαίας forte; *maturas oleas*; et τράχηματᾶ proprie ad fructus arborum, me- spila et nuces cum caricis, retulit. [In princ. cap. ἀλλὰ καὶ βλέπει πάντῃ τῷ βλέμματι. uterque codex habet παντὶ, quod et in Olearii codd. erat idque praefendum. Paulo post ὑπὸ τῆς δρυός est in iisdem, non ὑπὸ τῇ δρυί.]

Olympo adeste, Ante oculos habuisse videtur Sophista Homericæ Iliadis lib. XX. princ. vbi cum diis Fluuii et Nymphae a Ioue conuocantur in Olympum.] Adstant metuentes aut stupentes deam armatam. Vulcanum, stupentem et ipsum, subit iam puellae amor. Iupiter e partu labore recreatus deam adspicit laetabundus, subridet quoque Iuno. In prospectu duae arae cum sacrificantibus, alteris Atheniensibus, alteris Rhodiis: secundum narrationem antiquam, certatum esse inter hos duos populos, vter alterum praeueniendo sacrum Mineruae antiquius instituisset. Vtriusque vrbis acropolis expressa erat, in Atheniensium quidem arce stabat Plutus, isque alatus, aureus et oculatus c).

XXVIII.

- c) Locus de hac narratione classicus est apud Pindar. Olymp. VII. vbi cf. Schol. at illud nouum et insolens, quod cum acropolin vtramque Rhodi et Athenarum exhibuisset pictor, in altera hac stantem *Plutum* effinxit; scilicet vt responderet fabula Atheniensium alteri Rhodiorum narrationi, qua *aureum* Rhodiis pluuisse memoratur. [Plutum in arce Athenarum collocarunt viri docti, consili hoc loco et versu Aristophanis in Pluto 1194. vnde tamen eum acutiores alii expulerunt; quorsum ille nunc migrare iussus sit, non constat.] Memorabile porro, quod Plutus alis instructus est, aureus idem et oculatus, vtpote consilio Iouis Athenas missus. Quae narrata forte placere possunt; in tabula expressa haud facile. Materiam armorum Palladis reddiderat pictor varia luce coruscantem; rhetor eam comparat cum variis iridis coloribus. In verbis: Ἀθηναῖν, ἄρτι τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς ἐν ὄπλοις ἐκτραγῆσαι, Ἡφαίστου μηχαναῖς, ὧ ὁ πέλεκυς, edere voluit Olearius ὧν ὁ ὑπ. scil. ὧν μηχανῶν ἐστίν. pro eo quod legebatur ὡς ὁ πέλεκυς.

XXVIII. Telae. Mirum argumentum tabulae. Domus deserta et ruinosa, araneis plena; fila ab iis in solum demissa, per quae descendunt et ascendunt; angulis attexta araneorum tanquam habitacula, alia plana tanquam aestiuis, alia caua, tanquam hibernis destinata; laudatur ars in reddendis filis tam tenuibus et ipsis araneis ad naturae veritatem. Describitur vna ex his tela, cuius filis implicita musca praeda fit araneis d).

XXIX.

nec quicquam mutant libri. Aut igitur excidit aliquid, *ως ο πέλειος . . . testatur*, vel simile quid, aut totum ex margine irrepsit. — In seqq. *πῦρ καὶ κλισσαὶ ἱερῶν*. adhaesit iota pro *κλισσα ἱερῶν*.

- d) Quae in principio capitis memorantur de Penelope, dubitationem facere possunt, an ad hanc picturam spectent. [Ut duo fuerint oeci contigui, in quorum altero Penelopes, in altero araneorum telae, exhibitae erant; quia sequitur: *ὄρα καὶ τὴν ἀράχην ὑφαίνουσαν ἐκ γειτόνων, εἰ μὴ παρυφαίνει καὶ τὴν Πηνελόπην*. Verum *ἐκ γειτόνων* est proxime accedens, tantum non aequans pari modo.] Et si propius locum adspexeris, rhetorice pronuntiata haec sunt; “laudatur, inquit, tabula aliquando visa a te, praeclare picta, in qua Penelope bene expressa est in tela texenda occupata; contemplatione tamen censeo non minus dignam esse tabulam hanc, qua aranei texunt.” Sane domus deserta et iam iam ruinam minitans videri potest Vlyssis aedibus satis conuenire. Et si tabulae argumentum dixeris esse omnino valde ieiunum: domum solitudine vastam araneorum telis obductam.

Καλὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τοῦ ζωγράφου. τὸ γὰρ οὕτω γλίσχρως ἀράχην τε αὐτὴν διαπονήσαι, καὶ στῆλαι κατὰ τὴν φύσιν, καὶ τὸ ἔριον αὐτῆς ὑπομόχθηρον γράψαι καὶ ἄγριον, ἀγαθοῦ δημιουργοῦ καὶ δεινοῦ τὴν ἀλλήθειαν. Commendatur ars in eo, quod elaboravit pictor araneum ad viuum; verbis tamen vitur Sophista nimis argutis et molestis. *διαπονεῖν γλίσχρος* videtur esse

XXIX. *Antigone.* Nobilis ex tragicis est narratio de sepultura caesorum in bello Thebano. Vt tollerentur corpora Argiuorum et cremarentur, Athenienses rege Theseo duce a Thebanis obtinuerant. At Polynicem, qui eos aduersus patriam duxerat, sepelire Creon interdixerat. Antigone eius soror, clam noctu urbem egressa, cum vitae periculo corpus sustulit et humauit. Argumentum tabulae non est absonum. Noctu, nullo teste,
luna

aut *ισχνῶς* tenuiter, aut *ἐπιπόνως*, aerumnose, morose. *στῖλαι* (τὴν ἀράχνην) recipiendum e codd. Olearii pro *δεῖλαι*, sunt enim in araneo variae striae et stigmata, ab arte reddenda. Tum tela est adspectu sordida et squalida. Dixit *ἔριον ὑπομόχθηρον*, quod vir Graece doctus, qui codicem Guelph. 82. scripsit, interpretatur τὸ πολλοῦ μόχθου δεόμενον. at quod sequitur, *ἄγριον*, quomodo sic cum eo iunctum putabimus? Immo vero est *μοχθηρὸν sordidum, squalidum, ῥυπαρὸν*, et *ἄγριον, incultum, horridum, ἀσικέλιον*. Tandem τὴν ἀλήθειαν est aut pro ἀλήθως δεινοῦ, *artificis vere periti*, aut δεινοῦ (κατὰ τὴν ἀλήθειαν, *periti in vero reddendo*. — Mox pro αὐτῇ praeferendum αὐτῇ, *τετραγῶνος μὲν αὐτῇ μήρινθος* (araneae) *περιβέβληται ταῖς γωνίαις domus*. — *διαλείποντες ἀλλήλους* vterque codex pro (ἀπ') ἀλλήλων et *τηροῦσαι* pro *τείνουσαι τοὺς κεχάλασμένους τῶν μίτων*. — οὐδὲ — *παρήλθεν ὁ ζωγράφος*. alter cod., vt vulgo edd. *προδιήλθεν*, alter *προῆλθεν*, vtrumque male. Vocabulum *ἀναβριχᾶσθαι* et *ἀβριχᾶσθαι* de araneis discurrentibus per texta diligenter est notatum a grammaticis Schol. Aristoph. Suida. Etymol. inpr. v. ad Hefych. c. not. Est quoque Scholion in Guelph. 82. At in principio ipsa niue frigidius est, quod de Penelope lacrimante ait: ἡ Πηνελόπη κλαίει δακρυόις, οἷς τὴν χιόνα τήκει "Ομηρος: voluit dicere, οἷς τὸν χρωῶτα τήκει, ὡς Εὐρω τὴν χιόνα "Ομηρος. nisi forte exciderunt verba aliqua. Paulo post Penelope *λύει ἃ διέφηνεν* potest ferri in hoc scriptore; nisi ἃ δὴ cum Hemsterh. legas vel ἃ ἤδη ad
Luc. T. I. p. 387.

luna lucente, puella in loco pugnae inter corpora caesa errans fratrem amplexa humo tollit, genu inflexo, ore in eum fixo. Tabula complexa erat simul ea, quae insequuta sunt, paruo abhinc interuallo apposita. In conspectu erat tumulus cum malo punica, quae in eo excreuisse dicitur, sanguinem emittens, si malum decerpisisses; tum ro- gus, cui impositis fratrum corporibus flamma diffiluit e).

XXX. *Euadne.* Accommodatum arti etiam hoc est argumentum. Capaneo ad Thebas in ro- gum imposito, coniux mariti desiderio in flammam se immittens. Ut solent ii, qui sacra faciunt, illa coronis et auro erat exornata; et erant quoque victimae circa rogam caesae. Vnum est artificis commentum, quod accedit: Amores facibus py- ram accendentes f).

XXXI.

e) Philostratum ante oculos habuisse Sophoclem in An- tigone dubitare vix licet. Debit tamen et alios poetas sequi, ut in illo: *λύθρου πηλός, ὡς Φασὶ τὴν Ἐνωὺ χεῖρειν.* Comparare licet dictum a Theodoro Gadareno rhetore Tiberium *πηλὸν αἵματι πεφυρμένον* appellante ap. Sueton. Tib. 57. et Suidam. Apud Aeschylum est *ὀλέθριος πηλός.* in Supplic. An Euripidis Antigone suppeditauerit malum punicam in tu- mulo enatam, quis dixerit? Ceterum caput hoc in codd. alio loco scriptum occurrit post Horas c. 34.

f) Nihil in re aut in narratione est quod illustratione in- digeat: Capaneus vasto corpore et feroci animo inter VII ad Thebas stolidia iactatione Iouis fulmen pro- vocare ausus, e Tragicis fati innotuit. Non ad The- bas cum ceteris, sed Argis *ἐν Ἀργεῖ* apud Philostratum sepultus traditur: etsi sequentia non satis conue- niunt. Mox ordo melior verborum in Gud. 25. *ἐν Θηβαίαις*

XXXI. Themistocles. En iterum argumentum tabulae historicum, non mythicum; quod ad artifice hunc fere in modum expressum fuisse videtur: Themistocles exul in aulam Xerxis delatus Babylone ante regem in throno sedentem est constitutus tanquam verba faciens. Quod in veterum picturis raro factum est, multis variisque rebus ac viris tabula est conspicua; factus regis Persarum, sedentis in medio Satraparum, Eunuchorum et Satellitum; auro omnia fulgentia; Persae stupentes novitate rei; ipse Themistocles imperterritus, Graeco pallio, inter barbaros luxu perditos. Verba facit Themistocles coram rege, Persarum sermone utens, quem iam familiarem sibi reddiderat; intelligi itaque ab audientibus potuit. Non male creditur exponere regi, quae in eum beneficia collocasse videri voluit in pugna ad Salaminem, missis ad eum, qui, in fraudem tamen regis, consilia Graecorum nuntiarent. Ipse nec miratione nec metu tactus loquitur animo vultuque intrepido g).

XXXII.

Θήβαις ὑπὸ τοῦ Διός. In seqq. ὁ ἀποκείμενος ἐπὶ τῇ πυρᾷ nihil variat lectio; est ἀποκείμενος *repositus, iacens.* Mox Euadne non aliarum feminarum more vitam finit, sed immittens se in pyram: οὐπω τὸν ἄνδρα ἔχειν ἠγομένη, εἰ μὴ καὶ αὐτὴν ἔχοι. quae verba per se sententiam reddunt, *putans se maritum non habere, nisi et ille se habeat.* Quod acumen, per se forte Sophista haud indignum, ex re tamen videtur recte in alium sensum versum ab Intpp. *arbitrata virum nondum habere ea quae fas essent, nisi et se haberet.* Ita autem aut exciderunt verba, aut nimis concisa est oratio: οὐπω τὸν ἄνδρα ἔχειν πάντα τὰ κατὰ κούρα, vel τὰ ὄσια, ἃ δεῖ, saltem οὐπω πάντα ἔχειν.

- g) In regis Persarum factu memorat tiaram, pro veste calasirin aut candyn, multis animantium figuris pictum vel

XXXII. *Palaeſtra*: h. e. ipſa Ars palaeſtrica;
 Luſta, deae forma repraeſentata: puella athletica
 et

vel intextum, more artis Babylonicae. — Locum, qui ſequitur, obſcurat ineptum Sophiſtae acumen: “non his ad verum reddendis laudari velle, ait, artificem, ἀλλ’ ἐπαινεῖσθω μὲν ἐπὶ τῷ χρυσοῦ, γράφων αὐτὸν εὐητόριον, καὶ σώζοντα ὃ ἠνάγκαſται. καὶ νῆ Δία ἐπὶ τῶν εὐνούχων εἶδει. Verſa ſunt: *aſt ob aurum habeat laudem, quod ita pinxit ut animum oblectet, et formam tueatur quam artis vi obtinuit, ob eunuchorum item formam per Iouem.* Melius erat fateri ſe haec non intelligere. Vox εὐητόριος non facile alibi obuia; niſi eſt εὐητήριος, rectius εὐετήριος (quae apud Heſychium leguntur), ab ἕτος. *annus et annuus prouentus, eſt diues, fauſtus, laetus*; an et εὐήτωρ, et hinc εὐετιόριος fuerit, ſubitare licet. Verum lectio eſt corrupta, et reponendum εὐήτριον, h. e. εὐυφές, ἀσπρόν. vt a Suida et iam ante a Polluce redditur; ab τὸ ἴτριον, ſtamen, filum. Scilicet γράφων αὐτὸν, regem ne intelligas, vetant reliqua, ſed τὸν χρυσοῦν. cum omnia aurea eſſent, in auro difficile videri poteſt, res diſtincte reddere, coloribus haud diſtinctas; videtur itaque dicere Sophiſta: laudari poſſe pictorem haecenus, quod aurum pinxit ſic, vt telae tenuitas diſcerni poſſet, quodque illud pinxit, *ſeruans, reddens formas quas aurum coactum eſt recipere pictoris arte* ſqq καὶ νῆ Δία ἐπὶ τῷ τῶν εὐνούχων εἶδει, retrahenda ſunt ad ἐπαινεῖσθω ἐπὶ — καὶ νῆ Δία ἐπὶ — etiam propterea, quod *Eunuchos tam bene expreſſit*, vt diſcerni a ceteris et agnoſci poſſent. “Etiam aula, pergit, aurea habetor eſſe; nec enim videtur picta eſſe. ſed adſtare, tanquam vere exſtruſta:” ieiune lepidum! *δοκεῖ γὰρ μὴδὲ γεγράφθαι· γέγραπται γὰρ οἷα ψυδομῆσθαι* voluit dicere, ad veritatem ita eſſe pictura expreſſam domum, vt eam ipſam te videre putes. At illud in pictura, ait, laude dignum, quod reddidit illa aërem odoribus turis et myrrhae crematis perfuſum; debuit ergo aër fumo obſcuratus eſſe. Satellites inter ſe colloquentes et mirationem teſtantes, quis ille hoſpes eſſet, induxerat. Themistocles adſtabat imper-

et virili specie, ita tamen, ut inter ephebos pro puella, ait Sophista, inter puellas pro ephebo haberi possit; facete dictum, cui simile illud Ouidii est (Met. VIII, 322. 3. de Atalanta) *facies, quam dicere vere virgineam in puero, puerilem in virgine possis*. Sedet dea, oleae habens frondem in sinu nudo. Circumstant eam pueri certamina gymnica symbolice referentes, et variis luctandi modis occupati. Locus est Olympia Elidis: pro qua Arcadium memorat. Est adeo haec tabula inter allegoricas referenda *h*).

XXXIII.

turbatus οἶον καθεστῶς ἐπὶ τοῦ λίθου: de oratorum suggestu accipiendum. Eum Medice loqui, arguit Sophista ex eo, quod Persae eum attente auscultant; quod autem lingua peregrina animi sensus reddat, colligit ex oculis intentis et defixis: "Ὅρα καὶ τὸν Θεμιστουλέα, (κατὰ) τὴν μὲν τοῦ προσώπου στάσιν, παραπλήσιον (ὄντα) τοῖς λέγουσι πεπλανημένον δὲ, (κατὰ) τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἔννοιαν. — In edd. Aldd. et Iunt. τοῖς λέουσι: aberratum ut et in Cod. 82.

- h*) Locum rei in tabula expressae designari ait Arcadium, et in ea quidem Olympiam; feriore itaque aetate Elis Arcadiae assignata esse videtur; referendum tamen argumentum ad antiquiora tempora, quibus Mercurii filia Palaestra adoleuerat, et artes palaestricas inuenerat. Dicitur Terra laetari inuento: ita ferri usum bellicum abfuturum esse ab humano genere, et luctaturos esse homines nudos: ἐπεὶ σίδηρος μὲν, ἔνσπονδος ἀποκείσεται (remotum erit ferrum) τοῖς ἀνθρώποις, tanquam ex foedere et pacto. — διακέρυκε δὲ ἀπ' ἀλλήλων τὰ παλαισματα. πρῶτιστον γὰρ τὸ ἔννημνον τῆ πάλη. melius esset δέ. in Barocc. est μὲν γὰρ δὴ. et si ne sic quidem verba satis commode sunt opposita: *puelli, Certamina exhibentes, sunt diuersi inter se; robustissimus is, qui maxime cum ludta coniunctus est*. Verum συνάκτεσθαι dicuntur ipsi luctantes; est robustissimus inter ceteros pueros is, quem ludta impli-

XXXIII. *Dodona.* Difficile est dicere, quid illud sit, quod sibi pictor aut Sophista argumentum tabulae constituerit. Esse videtur sacrum aliquod, in eorum, qui deum consulerent, gratiam factum. Intexta tamen omnia, quae in oraculo Dodonaeo memorari solent: quercus, coronis ac fertis ornata, cui columba infidet; ad radicem iacet securis, ad declarandum lignatorem Hellum, qui quercum fatidicam primus ostendit. Area circa quercum sacram, quae pro templo seu fano est, multis variisque rebus hominibusque est referta. Sunt qui deum consultum eunt, alii qui sacrum faciunt; ducunt chorum alii ad quercum. Vates Iouis, ὑποφῆται, inculto agrestique habitu, varia ad sacrarium

implicitum vides; alios aliis luctae partibus exhibitos esse credere licet. Formam deae virilem, facile expectes, Sophistae locum praebuisse in quo se iactaret: capillis est breuibus, quod Mercurio et athletic proprium; oculorum vigor acrior, mammae non protuberantes, sed compactae, leniter intumescentes, color fuscus, ex sole. In sedentis habitu iterum observationem. supra c. XX. memoratam affert, maiorem dea sedente umbram effici: καθῆσθαι δὴ — πάνσοφόν τι τοῦ ζωγράφου. πλείσται γὰρ τοῖς καθήμενοις αἱ σιναι. In verbis insolenter dicta sunt nonnulla: πρὸς ἀμφω τὰ ἔθνη. utriusque sexus homines: nisi fuit τὰ ἔθνη, vt paullo ante πρὸς ἀμφοτέρω τῶ ἔθει. οὐδὲ τὰς Δρυάδας ἐπαινεῖν ἔοικε. δρυάδας habent edd. et cod. Guelph. ὁ δὲ οἶον ἀνδρὸς ἐπάγει αὐτό. sic edd. et codd. quod Olearius in αὐτῇ mutauit; id tamen necesse non erat: nam αὐτό sc. τὸ χροῶμα. Sol inducit puellae ori colorem, tanquam floridum quid. At idem bene correxit μετρίω τῶ ἔθει, non tam, vt ipse reddit, *mediocri aestiui aeris aestu*, seu modico calore, rubore, sed verius, *modico sudore* ex calore. Est τὸ ἴδος ἰδρώς, pro eo quod vbiq̄ scriptum est μετρία τῆ ἰδρ.

crarium spectantia curant; velare illud fertis, supplicare deo, liba struere, molam fassam et caniftra, mactare hostiam et excoriare; tum sacerdotes feminae, austeri et venerabili specie, suffimina et libationes suae curae mandatas habent. Cernitur quoque Echus signum ex aere, os digito prementis, vt declarat aes Dodonaeum, lebetes inquam, per totum diem resonare. Videtur ergo quercus sacra pictura expressa fuisse, ad quam reliqua referes omnia i), vt, sacrum paretur ad expetendam a quercu fortem.

XXXIV. Horae. Chorea Horarum in loco floribus confito. Deae caelo descendunt in terram, mani-

- i) Varia variarum aetatum fuit religio Dodonae; antiquissima erat tantum fama accepta; Sophista cuncta in vnum locum ac tempus contulit. Aurea ipsi est columba (χρυσῆ πέλεια), videtur ergo in tabula auro expressa esse; ea χρουμοῦς ἐκ Διὸς ἀναφθέγγεται. alias quercus ipsa oracula edere dicitur; tanta enim rei antiquitas fuit, vt res ipsa obscurata et incerta esset. — Hellos seu Sellos (tam varie pronuntiata fuit adspiratio vocalium) satis nouimus ex Homero et Sophocle, in Trachiniis, Strabone et Stephano Byz. A Thebis Aegyptiis aduenae sunt, qui chorum ducant ad quercum; Thebae enim vindicant sibi oraculi honorem, quippe columba Dodonaea inde aduolat in haec loca: οἰκιστάμενοι τὴν σοφίαν τοῦ δένδρου, οἶμαι, τῷ τὴν χρυσὴν ὄρνιν ἐκεῖ παλευθῆναι. quia columba hic confedit, proprie illesta fuit, vt hic consideret; propria hac in re vox est παλεύειν, illicere. προφῆται — αὐτοσχέδιοι τιῆς, nullo vitae cultu instructi, sed ferarum more degentes, adeoque nec victum providentes, sed ex iis, quae se offerunt, viuentes: glandibus, puta; vnde subiicitur, ἐπειδὴ ἀσπάζονται τὸ αὐτόθεν, quod ad manum est, e solo natum. τὸ ἐρέψαι non est, tegere, sed corollis velare, vt Iliad. A, 39. εὐλοῦσι δὲ praestat, loco τοῦ γάρ.

manibus iunctis, tanquam annum orbem necentes, et choream instituunt. Terra autem tanquam sensu tacta omnium per totum annum tempestatum prouentum vna et simul emittit; ita vt Sophista verna et hiberna et autumnalia vno tempore ac loco producat *k*). Ornata res rhetorice; argumen-
tum

* In illis, quod Sophista ait Homerum conuenisse Horas, ὅτε τὸν αἰθέρα ἔλαχε, recte vidit Interpres ad Epigrammata respici, imprimis illud (Antipatri Anthol. Steph. p. 365; Anal. T. II. p. 18. XLV. πάτρα σοι τσέθει μέγας οὐρανός. et alterum T. III. CCCCLXXXVII.) οὐ γὰρ ἔφω χθονὸς ἔργον ἀπ' αἰθέρος, ἀλλὰ ἔ Μοῦσα πέμπεν. Narrat "Ὀρας θερμὰς et χειμεριεὺς, etiam ὀπωρινούς. — Tam leuiter pererrant Horae flores, ὡς μηδὲ ἐπημέειν τι τῶν λήϊων e cod Barocc. reposuit Olearius. An adiectiuum λήϊος extiterit, ignoro. Retinere τῶν λήϊων, satius erit; modo teneas, quae *inclinant se*, ημέειν dici: quod ad Homerum docent veteres. In codd. et in Edd. male erat ὡς μηδὲ ἐπημέειν τῶ λήϊω corruptum quoque in Iunt. ἀπημέειν. Porro λαβέσθαι τῶν ὀπωρινῶν ἐθέλειν, *attingere*: quod antea πατεῖσθαι ὑπὸ τῶν Σιρῶν. paullo ante, ἀλλ' εἰσὶν οὕτω τοι ἔλαφρα, vterque cod. οὕτω τι. — αὐταὶ δὲ αἱ Ὀραι, quae in tabula pictae sunt; quarum speciem cum enarrasset, addit Sophista lepide, videri pictorem Horas saltantes conspexisse, et correptum adspectu, impulsumque a deabus. ad opus accessisse; quo deae testatae sint, ὅτι χρῆ σὺν ᾧρχ γράφειν, *cum sensu venustatis*. [Quemadmodum dicimus aliquem Musis fauentibus, Minerva propitia, aut etiam σὺν Χάρισιν aliquando elaborasse. — Pro οἶον μὲν γὰρ αὐτῶν τὸ ᾄδειν est in Gud. 25. αὐτὸ τὸ ᾄδειν.

Ceterum in vtroque cod. Guelpherb. post haec de Horis caput de Antigone in vltimum locum, vt supra diximus, reiectum est, tum sequitur appendix, inscripta Ἰσραράτης ἐν Ὀλυμπίᾳ, cuius initium: ἡ δὲ Σειρήν ἢ ἐφεστηκυῖα τῶ Ἰσραράτους σοφιστοῦ στόματι. ἐφέστηκε δὲ οἶον ᾄδουσα etc. Erigebamur in spem
nescio

tum tamen per se lepidum et suaue, quod ab ingenioso artifice designatum et exhibitum delectare intuentes posse videtur. Ad artem operis spectant haec: quod omnes Horae, etsi choream agentes, ita pictae erant, vt aduersae spectantibus essent, nulla a tergo spectaretur; sublata in iis memorantur brachia, vtpote saltantibus, coma soluta, genae ex motu incalescentes, et oculi motui incedentium respondentes: ὀφθαλμοὶ συγχορεύοντες. PP. in alma Georgia Augusta Kalend. Septembr. clbccccxix.

nescio quam; sed attentius legentibus occurrebat, esse caput e libro de Vitis Sophistarum lib. I. 17. Et illud tamen in Cod. 25. qui Vitas Sophistarum habet, loco quoque suo legitur.

IX.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
HENR. AVGVST. WRISBERG D.
 CVM SENATV
 SVCCESOREM
 IN
 MAGISTRATV ACADEMICO
THOMAM CHR. TYCHSEN D.
 CIVIBVS SVIS
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA
 COMMENDAT
 INDICTIS AVSPICIIS
 IN KALENDAS MARTIAS c160ccc.

Philostrati iunioris Imaginum illustratio.
 Partem priorem, I - VIII. Tab. complexa.

Iterum reuoluitur dies, Commilitiones, quo nobis sint indicenda sollennia abitus et aditus magistratus academici, vicibus semestribus elapsis; sitque praefandum huic ipsi praeconio. Nondum quidem facti sumus compotes summorum votorum, vt exoptata pacis restitutae sollennia indicere liceat; est tamen, quod, propitio numine, nobis laetandum sit, cum, inter tot mala et calamitates belli, quibus

bus aliae terrae vastantur et euertuntur, patria nostra, in eaque Georgia Augusta, rebus pacatis et tranquillis incolumis et tuta perstiterit. Indigni effemus tanta felicitate, nisi et recte ea nobis vtendum et Dei O. M. singulari prouidentiae eam referendam esse peruideremus! Pietatem itaque debitam Numini praestabunt crastino die in sollennibus indictis Collegae, alter, qui Magistratu academico per semestre gesto decedet, alter qui, legum, voluntatis nostrae, officiique sui, amoris et studii reip. Academiae praeclaro consensu, delata in se munia recepit, et magistratus insignibus ornabitur,

THOM. CHRIST. TYCHSEN,

Philos. M. et D.

Sunt in hoc viro praestantissimo ea omnia, quae fausta magistratus omnia spondere possint, studium utilitatis publicae, cura summa et religio in officiis praestandis, constantia in recto et iusto tuendo, prudentia et moderatio. Quod si voluntates vestrae, Commilitones, responderint, si legum, morum, amorisque, quo vos ille profequitur, respectus aliquis fuerit, si vestrae utilitati, laudi, famae, consulueritis: administrationi reip. academicae insignem honorem et nomen per hoc semestre accessurum esse auguramur.

Ita quidem peracta est altera officii nostri pars, quae praeconio publico sollennium continetur; restat altera, praefandi necessitas. Sepositae erant ad hanc operam Philostrati Imagines libris duobus comprehensae, eo consilio excussae et recognitae, vt non tam criticam aut in-

ter-

terpretationem nobis propositam haberemus, quam ipsum fundum libri, tabularum expositionem et illustrationem; cui, quippe rhetorico acumi et argutis sophisticis oneratae, fucum et ornatum detraheremus, argumenta autem tabularum eorumque tractationem ab ipso artifice profectam, lenociniis sophistae deterfis, oculis legentium exhiberemus; utque nostra narratione comprehenderentur tantum ea, quae, si assequi liceret, picturam eiusque artificium constituerint, nec a Sophista tanquam in ea obseruata memorata sint; seiuungere adeo et liberare volumus rem ipsam ab accessionibus alienis, genuina et sincera artis priscae a commentitiis, quantum fieri posset. Quae si non omnia assequi potuimus, aut nobis est venia tanta, aut scriptori, qui non tam praeclarae artis opera enarrare voluit, quam rhetoricum ornatum venditare.

Atque ita quidem in Philostrati Icones commentari per temporum interualla et rationes licuit, ut persequeremur maxime eam, quae ad artem ipsam et operum laudatorum veram speciem, qualis ea fuisse videri potest, spectarent. Nam res esset nouae recensiois, Sophistae verba et orationem retractare; etsi neminem, qui id aggressus fuerit, habiturum esse veremur, cur operae poenitendum esse putet, si modo, cum, sepositis melioribus et utilioribus scriptoribus, huic salebroso, hianti et conciso, modo turgido et supercilioso, scribendi generi Sophistarum totum se dederit, prouideat, ne ipse contagii inde aliquid in se deriuet. Nisi enim ei longo usu aliquis adsuetus iniustusque

Vol. V. L fuerit,

fuerit, fieri vix potest, vt in eo genere feliciter et cum laude versetur. Non enim admittit illud praecepta iudicii recti, logicae seuerae, iustae grammaticae et vsus loqueudi meliorum aetatum; sed insinuandus est animus prauo cumulatorum ornamentorum, venandarum antithesium, aucupandarum phrasium rariorum et exquisitarum, aut troporum audacium; studio. Miscentur formae et verba lyrica et tragica cum sermone oratorum Atticorum; nihil fere est, quod ex sensu proprio istorum hominum profectum sit, sed pleraque sunt a superioribus scriptoribus cum laude dicta, nunc cultu meretricio et fuce oblita. Si tamen quis fastidium pertulerit, inesse videbit multa variam utilitatem habentia; critico autem acumini et coniectandi libidini apertum esse campum latissimum. Sunt quoque additamenta, quibus adhuc forte vti licet, si quis virorum doctorum Obsf. libros euoluerit. E codd., extant autem in bibliothecis passim codd. quod vel Harlesii docta industria docebit in Biblioth. Fabric., vidimus pauca bonae frugis sperare licere *a*).

Nunc

- a*) Concessus est *Langeri*, viri praestantissimi, Bibliothecae illustris Guelpherbytanae praefecti meritissimi, humanitate et beneuolentia, codicum aliquot vsus. Sunt illi e Gudianis: Nr. 25. chartaceus, nitide scriptus, fol. qui complectitur *Vitas Sophistarum. Heroica. Icones*. Ad finem ab alia manu adiectum est opusculum grammaticum sine titulo et auctore; intelleximus esse *Manuelis Moschopuli*, quod inscriptum est in aliis cod. τῶν ὀνομάτων Ἀττικῶν ἐκλογή, ἐκλεγείσα ἀπὸ τῆς τεχνολογίας τῶν εἰκόνων τοῦ Φιλοστράτου, splendido titulo, qui tamen admodum fallit. est enim

Nunc cum alius scriptor eodem instituto vsus, vt tabulas pictas enarraret, ad manum sit, subiicere

enim nil nisi vocabularium tritissimarum vocum, vnde parum proficias. Ita v. c. *προβέλιον*, quod I, 2. de Como nos tenebat, nihil propinat praeterquam: *εἶδος δόρατος, ὃ χρωῶνται ἐπὶ τῇ τῶν συῶν θήρῃ*. Vulgatum illud iam est, sed in ordinem alphabeticum redactum. ab Aldo in altero Tomo Dictionarii Graeci (1524.) p. 135 sq. *Alter* quaternis, Nr. 84. chartaceus, (Nr. 74: G.) in quo sunt Icones lib. I. et II. In prioribus lib. I. capp. 1-16. inter lineas vocum interpretationes appositae sunt. Ad calcem post alia interiecta sequuntur Heroica; multis inter lineas adscriptis. *Tandem* nr. 77. etiam quaternis Codex, Reiskii manu iam versatus, complectitur Libanii *μελέτας καὶ λόγους*, subiicitur liber primus Imaginum, eique Excerpta varia ex Antonino philosopho ad se ipsum, interiectis capitibus ex Aeliani hist. animal. tum Epigrammata nonnulla et varia grammatica. Pauca tamen e Codd. his in Philostratum proficisci bona vidi, nec plura ex edd. antiquioribus: nisi quod antiquior interdum lectio ex iis repetenda est, quam aut Morellus aut Olearius deseruerant. In hunc iniquiores viri docti e Batanis. nec satis reputantes difficultates sententiae assequendae in scriptore huius generis, si aequi esse volebant, condonare debuerant peccata nonnulla, inter multa alia obseruata de aliis locis haudquaquam contempnenda, et in quibus ipsi forte trepidassent. Ex edd. pro vna habendas esse puto Florentinam 1517 cum binis Aldinis 1503, quae vera princeps est, et 1522. Ex iis expressa Veneta in off. Lucae Antonii Iuntae 1535, 8. quae minora Philostrati scripta, exclusa Apollonii Tyanensis vita, complectitur. Editionem pr. 1496 Philostrati esse nullam, certum est. Extat in Bibliotheca Georg. Aug. exemplar editionis principis Luciani Florentiae 1496, quod a censoribus Pontificiis, cancellantibus Peregrinum et Philopatridem, foedatum, in fronte et fine est integerrimum. Nullum vestigium est Philostrati. Vera doctet Audiffredi p. 351. 2. Idem furor Censoris, sed cum

cere cum superiori placet, dum idem, quod antea habuimus, institutum nunc quoque sequamur. Est is *Philostratus iunior*, superioris nepos ex sorore, a quo perscriptae ad nos peruenere XVII. imagines. In prooemio se, aui laude non absterritum, hoc scribendi genus aggredi ait; esse enim cum antiquioribus aemulatione certandum, non autem diffidentia sui, quicquid veteres attigerunt, intantum a ferioribus relinquendum; velle tamen se praemittere antea nonnulla de pictura vniuerse; quae tamen haud magni momenti sunt; eo enim redeunt, ut difficultates artis memoret, expositis iis, quae in ea tenenda et obseruanda sint, ut natura rerum industrie reddatur, ut symmetria feruetur etiam in motu; conuenire artem in multis cum poesi. Vult autem et ipse videri veras tabulas ante oculos habuisse b).

Tabula

excissione foliorum, grassatus est in binis exemplaribus Luciani cum Philostrato Aldinis 1503 et 1522. Nescimus an iam ab aliis notatum sit, Editionem Aldinam 1503 bis eodem anno esse typis excusam; ut e binorum exemplorum intuitu manifestum sit, quae in bibliotheca Acad. Georg. Aug. extant.

- b) Prooem. p. 862. sub I. γραμμασι γὰρ προστυχῶν χειρὸς ἀστειας, ἐν οἷς ἀρχαῖται πράξεις οὐκ ἀμούσως ἔχουσαι ἦσαν, οὐκ ἤξιωσα σιωπῇ παρελθεῖν αὐτά. Ceterum in verbis Prooemii nonnulla sunt propter contortas verborum et sententiarum iuncturas ambigua et obscura, alia forte etiam corrupta. Sic princ. I, 8. τὸ γοῦν ἐπαινοῦντα φαίνεσθαι — ἐαυτοῖς δάσμεν, videtur requiri ἐπαινοῦντας φαίνεσθαι. Senioris Philostrati ἐκφρασις laudatur tanquam λίαν Ἀττικῶς τῆς γλώσσης ἔχουσα, ζῦν ὄρη τε προηγμένη καὶ τόνω, vertunt: "cum venustate et sonitu plane singulari." Enim vero τόνος de oratione dictus ad robur et neruum spectat. In Aldd. est

Tabula I. Achilles in Scyro, dum deprehensus ab Vlyffe et Diomede agnoscitur. Alio hoc a nostro, quam ab aliis, narratum est modo c); non enim in domo regia et atrio, a regibus mercatorum habitu aduenientibus, venum expositae sunt merces; sed puellis in prato flores legentibus superueniunt Vlyffes et Diomedes cum tubicine, proiciunt in terram calathos, seu ad flores legendos, seu ad telas et lanas coligendas idoneos, cum aliis ludicris; accurrunt Lycomedis filiae; at Achilles ad arma ruit. Videmus haec minus probabiliter narrata esse. Sed videamus alia, quae in hac tabula singularia ac mira, alia notabilia sunt.

L 3

Initio

est quoque προημένη, quod esset προφερομένη, enuntiata; alterum ώρα προημένη est venustus eminens: vt προύγεται id. quod ad superiorem aut altiorem locum prouehitur ως αν και ο λόγος έχη την ύλην, nihil aliud est. quam: vt oratio habeat propriam materiem; h. e. vñ statim traducatur ab initio ad picturam, quandoquidem libellus aget de tabulis pictis. Vbi de symmetria dicit, αρμουλιαν intra naturae mensuram se continere ait; τὸ γὰρ ἐν Φυλον και ἔξω μέτρον, οὐκ ἀποδέχεται Φύσει; ὀρθῶς έχουση κίνησιον. recepit Olear, emendationem Salmasii et Gruteri έχουση pro vulgato έχουσης, sed sensum non est assequutus; interpungendum est — οὐκ ἀποδέχεται, Φύσει ὀρθῶς έχουση, κίνησιον. Nam subiectum est κίνησις, motus corporis, is, ait, non admittit id quod est alienum et a modo et mensura abhorrens, si modo natura recte constituta est. In sequentibus male excidit οὐκ ante ἀποβεβλήσεται ποι, ἢ κοιμηθῆ σμικρά. supple εἶναι ταῦτα. etfi praestet σμικρὸν scil. τὸ σπουδαζόμενον.

- c) Actum de his in scriptiuncula: *das vermeinte Grabmal Homers.* vbi v. laudatos: in his Schoi. ad Iliad. T, 326. in quibus tamen nihil de Turri memoratur; sed est παρθενων, in domo Deidamiae paterna.

Initio statim appositum est aliquid, quod antiquis artificibus in more habitum esse, multis exemplis constat: Insula Scyros, in qua haec gesta sunt, per nympham aut feminam declaratur, comas iunco cinctam, torosam specie, glauco amictu; tenet ea manibus furculum oleae et sarmentum vitis, affidens sub monte. Tenenda haec sunt ad illustranda similia. Ad montis radices est domus, quam puellae regiae inhabitant una cum Achille puellari habitu; discurrunt eae ante domum in prato, legentes flores, in eorum pulchritudine describenda multus est Sophista *d*). Possint haec tolerabile tabulae argumentum constituere; verum naturae artis et limitum immemor, voluit auctor eadem in tabula declarare aliquid quod serius gestum est; scilicet, quod ex eadem insula aliquando Pyrrhus, Achillis filius, et ipse ad Troam arcessitus est. Narratur enim hoc loco, (quod ex carminibus, quae

d) Ulysses declarat vultus in terram defixus, tanquam versutiam aliquam animo meditantem, *βεβημισμένον τὴν τῶν Ὀφθαλμῶν ἀπὸ τῆς γῆς, διὰ πανουργίαν, οἶρε, καὶ τὸ διαδρεῖν τι αἰεί.* Diomedes autem prudens, proutus animo et strenuus gnauusque agendo; *ἔμφρων ἦν, ἔτοιμος δὲ τῆς γνώμης καὶ τὸ δραστήριον προτείνων.* [Domus solitaria, quam puellae inhabitant, appellatus *πύργος*; quem nolim accipere de turri munita, de qua forte cogitare licet in fabula Danaes turri inclusae; sed est domus in alto loco sita aut in altum educta: cuius generis erat ea, quam Hero inhabitasse narratur: etsi, quatenus virgo eam incolebat, ab aditu alios interclusos fuisse, per se intelligitur. Duae eiusmodi domus ad Bosporum sitae memorabantur a Philostr. I, II. Paulo post est: *μὴν δὲ αὐτῶν ξὺν ἀποβήτῳ γνοῦς ἔρωτι.* Est hic locus in paucis, in quibus *γινώσκειν* vsurpatum est de consuetudine cum muliere.]

quæ periere) seruatum est, missum, oraculi iussu, ab Achiuis Troiam oppugnantibus Phoenicem e) ad Pyrrhum, qui et Neoptolemus diæus, arcescendum, incidisse in eum adolescentem greges et armenta pascentem, facileque Achillis prolem agnouisse; metuentes enim mater et Lycomedes, ne post Achillis mortem ille Troiam euocaretur, ad greges pascentes eum ablegauerant. Exhibitus itaque ille erat in tabula remoto in monte stans iaculo innixus et nauem prospiciens ad littus appellentem; non ille rustico et squalido habitu, sed iam tantum non militæ f), indutus erat chlamyde purpurea super læuo brachio collecta et tunica ad genu pertingente candida. Obtutus autem eius ferox, non tamen qualis eius est, qui iam in actû rerum versatur, sed qui est adhuc in accinctu, et moram aegre fert, et animo iam præsentiens ea quæ mox ad Ilium euentura sunt. Caesaries frontem obumbrat. Discurrent caprae, boues vagantur; proiecta in medio claua cum pedo g).

II.

e) Vlyssæm Od. A. 508. Homerus memorat; Phoenicem additum Sophocles Philoct. 346 sqq. Vlyssæm et Diomedem Quintus VI, 64 sq. ex Calchantis monitu; iique Neoptolemum offendunt ante domum suam modo sagittis et iaculis ludentem, modo equestri cursu lib. VII, 170 sqq. Si Sophoclis Scyriae seruatae essent, e quibus Philostratus ἀνεμώδων Σαῦρον memorat, plura constituere liceret.

f) Οὐκ ἄγροικος ἔτι, αὐδὲ ἐν ἀύχμῳ σφριγῶν (tumens succo et corpore turgens) οἷα βουκόλων νεκνεύματα (pro νεανίαι. νεκνευόμενοι) ἀλλ' ἤδη στρατιώτης.

g) Paulo post est ille ἀπαυχευέζων τοὺς ἀτιμαζοντας τὴν ἀγέλην ταύρους. Hi sunt qui vna voce ἀτιμαγέλαι, gregem

II. *Marsyas*. Victus ille ab Apolline, adstat pinui, cui alligabitur; vt laudandus sit artifex in eo, quod non ipsum supplicium exhibuit nimis atrox et abominandum; habitus Marsyae oris, qualem esse expectes, eius qui iam instans saeuum supplicium ante oculos videt *h*); proiecta humi tibia calamitatis causa. Toruo ille vultu deorsum oculos figit in barbarum acuentem in cote ferrum, ad cutem ei deglubentam; barbarus contra eum intuetur oculis terribiliter; "coma hominis agrestis, squalida et arrecta; ubor genarum sanguinolentum quid prodit, supercilium est adductum et iracundiam arguens; ringitur etiam saeuum quid, laetaturque animo et intumescit ob id quod patraturus est" descriptionem videtis barbari non ineptam!

Apollo

gem deferentes. In fine *ἐκπυστος γίνεται τῷ τε Λυκομήδει καὶ τῇ Δηϊδαμείᾳ* scil. Phoenix innotescit, se prodit et consilium, cuius causa venit.

- h*) Diserte h. l. memoratur subiisse Marsyas hoc supplicium ex pacto, *ταύτην ἑαυτοῦ καταδικασάμενος δίκην, αἰσὸς δεδάρθαι*. Sequitur: *ὑποκλέπτει δὲ ἐς τὸν βάρβαρον τοῦτον τὴν ἀκμὴν τῆς μαχαίρας παρακινούμενον ἐς αὐτόν*. in Aldd. est *παραινόμενον*. In oculos incurrit, quod et nuper monitum a viro docto, qui de Marsyae supplicio erudite egit, *παραινόμενον*, ab *ἀποκῆν*, esse legendum. *ὑποκλέπτει* nude ita positum, pro furtim intuetur, ex lyrico debet esse sumtum. Vix tamen vel sic cum *ἐς τὸν β.* bene iunctum; contra *ὑποβλέπει ἐς τὸν β.* conuenit cum altero quod Scythia *ἀναβλέπει εἰς τὸν Μαρσύαν*. Sic c. VI. *ἀτενέδ ἐς τὸν Ὀρφέα βλέπει*. [Sub init. cap. tuba abiecta, quippe qua nunquam in posterum vsurus sit: *ὡς καὶ νῦν ἀπαυδῶν ἐληλεγκται*. Vertitur: "quippe quem nunc etiam inferiorem esse certamine pateat" bene ad sententiam. Vox tamen *ἀπαυδῶν* non conuenit, nisi acceperis, pro, deficere, quod de victo dici possit. Videtur Sophista vocem deflexisse in sensum *τοῦ ἀπάδειν*, dissonare, male et incite canere.]

Apollo in faxo reclinatus fedet, finiftra lynam tenens, digitis in fidibus leniter errantibus, tanquam praeludendo, aliquid, vt folent otiofi facere; dextra cum plectro in gremio pofita. Appofitus amnis, Marfyas pothae dictus; et e longinquo Satyrorum turmae in ipfa petulantia Marfyae mortem lugentes. Monumenta prifcae artis, Marfyae fatum exhibentia, quae ad nos peruenere, notiora funt, quam vt in iis memorandis morari liceat.

III. Venatores. Iucundi adfpectus tabula; requies redeuntium a venatione. Locus filuofus circa fontem. Labrufcis per arbores reptantibus et corymbos committentibus, fimilace et hedera inter eos serpente, facta tanquam pergula i), fub qua procubuit venatorum turma; hilares illi, compacto corpore validi, ardorem venationis adhuc fpirantes; difperfi recumbunt; ex iis quinque e principibus vno loco; inter quos qui in medio fedet, conuerfus ad eos, qui fupra eum, hoc eft, ad eos, qui a dextra fedent, videtur narrare rem in venatione geftam, feras caefas ex ilice fufpenfas in confpectu manu monftrans. Alius, qui a finiftra parte medio proximus fedet, requiefcit reclinatus, calicem femiplenum manu finiftra tenens, dextro brachio capiti fuperiniecto, fimilis cantillanti k);

L 5

alius

i) Addit Sophifla cantum auium ex arboribus; δ δὲ τῶν ἀηδόνων χορὸς καὶ τὰ τῶν ἄλλων ὀρνέων μουσεῖα in animum reuocant verfus Sophoclis ex Oedip. Colon. 17. Sunt μουσεῖα, οἱ μουσικῶν, abftractum pro concreto, concentus pro iis, qui concentum faciunt.

k) Τῆν Ἀγροτέρων ἄδειν μοι δοκεῖ. Dianam, vt bene Olear.

alius ministrum iubet calicem haud cunctanter implere *l*). E ministris sedet vnus in arboris trunco, habitu venatorio, e pera appensa coenans, adiacentibus canibus, altero extentis pedibus vorante, altero posticis pedibus sedente et sibi proiecta ore excipiente; alius ignem accendit, vasisque impositis coenam festinanter parat; vter, temere proiectus, vnde hauriat quisquis voluerit, praebet; duo alii alter cibum in partes lecat, alter portionem ab eo sectam excipit *m*). In hac tabula non facile est quod reprehendas.

IV.

l) Σοβεῖν κελεύει τὴν κύλικα. argute dictum: quatere poculum, festinanter mouere, implendo et vino miscendo. Sic σοβεῖν τοὺς πόδας de gressu concitato. [In seqq. sunt verba: μέλα ἐπισπέρχων ἑαυτὸς αὐτὸν. habebamus pro sobalitate operarum, vt paulio ante ἐνοχλάσας pro ἐνοχλάσας. Exhibent tamen idem vitium grammaticum Morell. et Iunt. edd. Corrigendum ἐπισπέρχων αὐτὸς ἑαυτὸν.]

m) Δυσὶν δὲ θαραπόντοις ὁ μὲν δαιτρός, οἶμι, μοίρας τέμνειν Φησὶ, τῆς ἰσάκας ἐπιμελούμενος ἐν τῷ ἀποτέμνειν· ὁ δὲ ὑπέχει τὸ ὑποδεξόμενον (discum, puta, orbem, quadram), τὰς μοίρας ἴσας που ἀπαιτῶν εἶναι. non necesse erat εἶναι mutare in οἶμι. sed ἀπαιτῶν recte repositum pro ἀπαιτεῖν. Laborant priora: Φησὶ esto, significans, aut dicenti similis; parum tamen commodum est. In Ald. marg. adscriptum viri docti manu: σφίσι. Sic corrigendum est ὁ μὲν δαιτρός — τέμνει σφίσι, τῆς ἰ. Sed nouissima capitis non bene reddita sunt: “quod si in venatione enim id obseruetur minus, parum cedere solent prospere res.” Graeca sunt: τὸ γὰρ ἐν θήρᾳ κατὰ γῆ τοῦτο διαλλάττον ἐς τύχην οὐδέν. Iunge vero κατὰ γῆ τοῦτο οὐδέν ἐστι, τὸ διαλλάττον ἐς τύχην. de portionibus cibi paribus inter venantes dispartendis agebatur; in his fortuna venationis nullum ius, nullum respectum habet; partem omnes vnde famem expleant accipiunt; in hoc enim, discrimen fortunae nihili est, in considerationem seu respectum haud venit in venatione.

IV. Hercules vel Achelous. In hac vero tabula dubites maior ne sit artificis an sophistae, in inueniendo an in enarrando, incuria. Pugna Herculis et Acheloi de Deianirae nuptiis antiqua est fabula poeticae narrationi accommodata, multis modis variata; erat illis Fluius Aetoliae formas varias assumere solitus; sed eum tandem in taurum mutatum prostrernit eique cornu effringit Hercules. Nota res est vel ex Ouidio. Primum quod in tabulae enarratione memoretur, est draco spiris sinuatum tergum attollens *n*), tum equus generosus ferociens, tandem homo semiferus, facie tauriformi, barba hispida, lympharum quasi fontibus manans. Quaeres quorum haec apposita sint? Voluit pictor designare formas, in quas inter pugnandum mutauerit se Achelous; nam modo draco modo equus, modo taurus factus Herculem adortus erat *o*). Fueruntne hae tres formae sigillatim in

n) Βλέπων τε δεινῶς legendum δεινὸν δεδορκῶς, et sequitur καὶ ἰκανόν, εἰς ἐκπληξιν ἀγαγεῖν, quod minus bene mutatum in ἰκανός. [Βλέπων in βρέμων mutat Wakefield ad Sophocli. Trachin 12. Sane serpentem βρέμειν satis insolens est, mollius vulgatum, si potest dici aliquis βλέπων, δεινὸν δεδορκῶς. adspiciens terribili obtutu.]

o) Equum alii non memorant, ne Sophocles quidem, quem Sophista ante oculos habuit, quod ex verff. Sophocli. Trachin. 10 sq. constat, etiam a Strabone laudatis, memoratis iam ab Oleario, perperam pro fragmento habitis, vbi Deianira memorat tres Acheloi formas, tauri, draconis, viri bouino capite. [Equum tauro substituebat Wakef. l. l. mutando γαύρου τε ἵππου in ταύρου τ' εἰλον, firmis nervis tauri. Quod sequitur, γυρώσας τὸν ἀρχάνη, vt tauro conueniat

eadem tabula appictae, ad tres formae variationes Acheloi inter pugnandum declarandas? perquam abturde id factum diceres. An trina certamina trinis areis diuersis fuerunt expressa? At enim narratio fit tantum de vno certamine Acheloi humano corpore, ore tauriformi. Enarrantur reliqua quoque fatis turbate. Exhibita videtur esse in tabula certaminis pars nouissima; taurina facie prodeuntem Acheloum Hercules, cornu dextro laeua prehenso, aggressus, dextra cornu laeuum claua percussum a temporibus radicitus euellit; ita Achelous viribus deficiens concidit; Hercules, proiecta iam claua, cornu Deianirae assidenti porrigit. Scilicet circumstat turba, quae ad certamen spectandum confluerat; in medio puella sponsae more ornata, assidente sene maesto habitu; hunc parentem Oeneum, illam Deianiram facile agnosceres inuitam nubentem. Adstat praeterea alia heroina seu nymppha, compacto corpore, glandibus comam cincta, Calydon vrbs, ad quam gesta haec sunt p).

V.

niat, comparat cum Virgilii verbis: *taurus colla tumens*. quod quomodo cum *γυρώσας* consentiat, haud docuit. Equus *γυρώσας ἀύχένα*. est incuruans caput et eleuans, generosorum equorum more.

- p) Ἡρώϊνη τέ τις αὕτη στρύφνα, καὶ πρὸς λόγον τοῦ μύθου τῆς Ἀρκαδίας, τροφῆς Φηγῶ ἐστεμμένη. Καλυδῶν οἶμαι ταῦτα. Non haec sana sunt. In Aldd. *στρυφνά*, καὶ πρὸ λόγου. Putes fuisse πρὸς λόγον τοῦ μύθου τῆς Ἀρκαδίας τροφῆς. *ad rationem*, h. e. *respectu fabulae de Arcadico victu, glandium*. vt τροφή τῆς Ἀρκαδικῆς fit dicta pro τροφή Ἀρκαδική. πρὸς λόγου emendatum in Morell. marg. πρὸς λόγου tuetur Olear. ex alio loco; eodem

V. *Hercules in cunis.* Argumentum notum ac simplex; ex Pindaro adumbratum putes: Nem. I, 53 sqq. Hercules in cunis dracones duo a Iunone missos manu utraque prehensos strangulat; illi, utpote iam moribundi, spiris solutis, decoloribus ac liuidis squamis, cristis flaccescentibus, oculis rigidis ac turbidis bene erant redditi; adstabat mater, quae lecto, ut erat, profiluerat q), vociferans; cum hac famulae exterritae, inter se colloquentes. Accurrerant clamore audito armati Thebani, in his Amphitruo stans attonitus, nudato ense, cum Tiresia vaticinante pueri fata. Apposita tandem dea Nox facem tenens; ad declarandum nocturnum tempus, quo haec euenerant. Videmus itaque in hoc quoque priscorum artificum conatum symbolice exprimendi ea, quae arte non bene exprimi poterant, locum et tempus; in hoc tamen

eodem sensu. *ἑστειμένη Φηγῶ* recte se habet: coronata quercu, querneis frondibus. Aetolia fuit frequens ilicibus, quod vel Calydonii apri venatio docet. Quod autem *στούφνα* et *στρίφνα* attinet, primo in utroque scriptum in fine laborat, tum, si *στρυφνή* est, debuit illa esse tetrica, morosa; si *στριφνή*, erit solido, firmo, compacto, corpore; quod Aetolorum ingenium melius idumbrare videtur. Mox *ἐς βούνηρων* scribe cum Add.

- q) Alcmena: *ὄρᾳς, ἃς ἄκλαυτος καὶ μονοχίτων ἀναποδί-
σασα τῆς εὐνής, ἀτίκτω τῇ κόμῃ, τὰς χεῖρας ἐκπετά-
σασα, βοᾷ. ἄκλαυτος.* ne actiue quidem acceptum, locum habet. In oculos incurrit, vel non inspecto Pindaro, iuxta *μονοχίτων*, esse debere, sine crepidis, nudo pede; et obuium fit, *ἄβλαυτος* fuisse scriptum, sunt enim *βλαῦται* genus crepidarum vel solearum. Hesychio de hac voce consulto, vidimus in notis, iam fuisse virum doctum a Misc. Obs. crit. qui ita emendaret.

tamen argumento quis expectet pictorem non maluisse sua potius arte noctem per umbram et lumen exprimere! Condonanda esset res in opere anaglypho, cui ista artis pingendi subsidia delunt.

VI. *Orpheus*. Sedet ille canens cithara, circumdatus feris auscultantibus. Hic vero luxuriatur et pictor et scriptor in multitudine ferarum pacate inter se congregatarum; multo vero magis arborum ad auscultandum accessu radicibus terra euulsarum, quibus etiam insident aues cantu delimitae r). Notabilis est Orphei species; iuuenis est prima lanugine genas vestitus, capite tiara aurea recta tecto; obtutu mollem affectum prodens cum vigore et diuino afflatu, animo semper in philosophiam de diis intento; supercilium eorum, quae canit, mentem indicat, et motus animi exprimit r).

Habi-

r) Multa in his ornamenta e poetis conquisiuit Philostratus, ut fere solent nostri homines, si in talia incidantur quae poetae frequentant; *ἐνευστοκεῖν τοῖς ἄλλοις ὄρνιθας* e Sophocle petatum iam Olearius notauit. τὸν (male Olear. τὴν) *κραγέταν κολοῖον* ex Pindaro habet Nem. III, 143. Ex eodem Pyth. I. pr. ὁ ἀετὸς ἀμφὼ τῷ πτέρυγι ταλαντεύσας. In arborum nominibus ante oculos habuit Od. E, 64 sqq. Paulo post ὁ ἐστὶ τοῦ *θελγοντος* ferreimus si esset τῷ *θελγομένου*. praestat e Morello ὄλοι εἰσὶ τοῦ *θελγοντος*; nam antiqua lectio est ὁ εἰσι, non ἐστὶ. Tum *δέντρα* — *περὶ τὸν Ὀρφέα ἐστήκει, καὶ τὸ θέατρον οὖν αὐτῷ συγκλείουσιν, οὐ δὲ θέντρα τέχνης*. Vnicuique facile patet, τὸ θέατρον h. l. non indigere arte, ut exstruatur, sed naturam facere theatrum natium, sponte factum, sine arte; verum itaque esse οὐ δὲ θέντρα τέχνης [forte etiam οὐ δὲ θέντρα τέχνης], ἵνα — ὑπὸ σκιᾷ μουσουργοῦ.

s) Olear. edidit: τὸ τε ὄμμα αὐτῷ ξυνοῖον, ἀβρότητι ἐνεργόν, καὶ ἐνδρον, αἰετῆς γ. ἀμης ἐς θεολογίαν τοινούσης.

“oculus

Habitus sedentis et citharam pulsantis diserte describitur, et locus est ea de re notatu dignus. Tiara, vt Phrygibus, sic Thracibus domestica esse debuit, qua et aliis in monumentis Orpheus insignis est: vt et infra in statua ap. Callitratum c. VII.

VII. Medea in Colchis. Haec quoque tabula, ex prisca summorum artificum simplicitate, non nisi duas figuras ex aduerto positas exhibet, Medeam sedentem, admiratione ex Iasonis adspectu et amore percussam, et Iasonem adstantem. Omnis igitur ars ipsis posita erat iu reddenda formarum pulchritudine, et moribus sensibusque animi ad naturae veritatem expressis. Itaque Medea amore aestuans, et mentis statu deiecta t); eadem tamen vultu truculento, supercilio adducto tanquam cogitabunda,

“oculus porro ipsi mentis aciem prodens, venuste agilis, et diuini quid spirans.” — In nota ait: “*Ξυνιόν*, rescripsi pro *Ξυνόν*, quod erat in editis.” reddit tamen latine nec hoc, sed quod Salmast. et Gruter. coniecerant *Ξύνουον*. Sed praestabat lectionem libb. et edd. melius interpungere: *τό τε ὄμμα αὐτῷ Ξυνόν ἀβρότητι* (h. ἔχον τι ἀβρότητος), *ἐνεργόν καὶ ἐνθεον*. Mox an *ὄφρυς* πρὸς τὰς τῶν κινήσεων τροπὰς μεταθεύουσα αὐτῷ sincerum sit, videant alii; *ὄφρυς* nec *ἀνθεῖ* nec *μεταθεῖ*. [*κινήσεις* vertunt motus animi, nisi forte sunt modorum mutationes, ex argumenti varietate, cum qua oris quoque habitus et vultus, *ὄφρυς*, in canente mutatur. Incideramus in *μεταθεύουσα*, quod et Morellus proposuit, nec tamen id satisfacit.]

- †) Καὶ ὅτι μὲν πέπονθεν οὐκ οἶδα, scil. conspecto Iasone. hoc quidem a Philostrato non expectabatur, vt sciret; sed a Medea. Ergo leg. οὐκ οἶδε sc. Medea. τὴν δ' ἀμφασίη λάβῃ θυμόν Apollon III, 284 sqq.

tabunda, et oculo diuinum quid prae se ferente u). Iason autem venusta specie, virili tamen; oculi quidem caesii et truces, prudentiam tamen et perseverantiam in incepto arguentes: lanugine subeunte malae iam vestitae, coma flava, vestitus tunica candida, superiniectis leonis exuviis, et crepidae pedibus subligatae; stat incumbens iaculo, vultus in neutram partem commotus, tanquam qui nec discrimen imminens contemnat nec animum submittat. Adstat Cupido incumbens arcui pedibus decussatim positus, face in terram inuersa x). Apparet autem Iasonem nunc primum Aetiae regiam ingressum et a Medea conspectum esse. Adumbratum

u) Addit: *ισροπρεπής την κόμην*, quod quo spectet non apparet; an religatis comis religioso more, utpote Hecates sacerdos? Conuenit paullo post *ἑσταλται δὲ οὐκ ενεργός νῦν*, non eo habitu quo sacris operatur, *οὐδὲ ἐν ξυνουσίᾳ τῶν κρειττόνων*, h. e. τῶν δαιμόνων seu θεῶν, ἀλλ' ὡς καὶ πολλοῖς ὄραῖν pro ἐν πολλοῖς ὄρασθαι, qualis erat, cum publice conspiceretur. Porro illa *ἐνθεόν τι ὑποφαίνουσα*, αὐτήν τε ἀρβήκτον (obtutum rigidum) ἐκδεικνύσα τοῦ προσώπου τὴν θέαν, τοῦτ' δὲ τῶν Ἡλιάδων γνώρισμα. Ita interpretatur Philostratus id, quod ex Apollonio petiit IV, 727. *πᾶσα Ἑλλίου γενεῆ ἀρβήκτος ἰδέσθαι ἔβεν*, ἐπεὶ βλεφάρων ἀποτηλόθι μαρμαρυγῆσιν, οἷόν τε χρυσεῆν, ἀντώπιον ἴεσαν αἴγλην. omnis Solis progenies dignosci facile poterat eo, quod emittebant oculis longe radiantibus iubar fulgidum.

x) Ultime haec obseruatu digna sunt: stat Amor face in terram inuersa τὸ λαμπάδιον ἐς τὴν γῆν τρέψας, ἐπεὶ ἐν ἀναβολαῖς ἤδη τὰ τοῦ ἔρωτος. Ergo non vbi-que, quoties Genium videmus cum facula inuersa stantem, de Somno et Morte est cogitandum. Saepe hoc iam animo nostro obseruatum est; nunc disertam habemus asserti auctoritatem; inflammatis iam amore animis ille, tanquam confecto negotio, facem deponit inuersam in terram.

bratum argumentum ex Apollonii Argonaut. lib. III, pr. et 275 sq. Longe alio habitu Medeam exhibuit Callistratus in statuis c. XIII. caedem liberorum meditantem.

VIII. Ludibundi. Huic tabulae excogitandae locum et opportunitatem fecit Medae amor in superiore tabula expressus. Si hoc, ut certum, sequi licet, suspicari possumus Sophistam hoc consilium habuisse, ut in poetis ea loca dispiceret, quae a pictore pro argumento arti idoneo haberi et arte reddi possint; quod quidem consilium nonnulli ex nostratibus arripuerunt, ut artificum ingenii materiam artis e poetarum carminibus haustam proponerent. Tabula quidem ex Apollonii libro tertio pr. est adumbrata, ubi Iuno de Iasonis fato sollicita et circumspiciens artes, quibus eum tantis periculis incolumem seruaret, re cum Minerva deliberata, una cum ea, Venerem adit eamque exorat, ut Cupidinem iubeat Medeam Iasonis amore incendere, ut eius opera omni discrimine superato vellere aureo potiatur. Venus statim prolixè operam suam pollicita peruagatur Olympum, ut puerum quaerat; reperit tandem in aëa ante Iouis aedem cum Ganymede talis ludentem. In tabula tamen tres deae una cum Venere adsunt ludentibus, alteri exultanti fortuna propitia, alteri moesto. Rogant deae Cupidinem, promissa mercede pila, quae olim in crepundiis Iouis fuerat, aurea, ut Medae animum amore expugnet; ille munere promisso captus exiliens, abiectis talis, pendet a matris peplo, ut ea promissa sibi praestet, se enim

haud defuturum iussis acceptis. Poterant utique haec melius tractari in tabula, quam in carmine epico narrari, cuius dignitati et in hoc et in multis aliis parum consuluisse videri debet Apollonius, quamvis in oratione ornatissima.

Etsi pressis poetae vestigiis, discessit tamen in nonnullis auctor seu tabulae seu interpretationis; quod tres deas adstantes Cupidini exhibuit, cum in Apollonio sola Venus ad eum accessisset, non male, et consulto, exputasse videtur; ita tabula ornatior et figuris locupletior oculorum animique sensui plenior rei perspicentiam et ex varietate iucunditatem paravit. Ganymedem tiara, hoc est pileo Phrygio, discerni facile posse ait. Talos ipsos pro forte ludi positos victori cecidisse necesse est; nam Ganymedes ex duobus sibi relictis unum iam amiserat, proiecturus nunc alterum moestus et indignabundus; Cupido autem ceteris iam vincendo ablatis in sinu reconditis etiam hunc additurus est. Tres deae declarantur notis formis ac signis, quas enotare nihil opus est y), Auream pilam non promittit, sed ostentat Venus in tabula; bene et hoc. Adumbrata autem pila ex Apollonii vll. 135 sqq.

Ceterum, in alia haud dubie tabulae parte, forte in prospectu, nam, si poetam sequutus est
auctor

y) In verbis est ex poeta petitum, Minervam agnosci statim ab intuente, *την διόγνιον, ποιητὴν Φασί. πάνοπλιν ἀμπεχομένην*. Non hoc occurrerat Rhunkenio ad Timaeum de voc. *διόγνιος* disputanti. Ex Tragicis petita est vox *ναύταις* pro *ναῦται* vel *ναυβάται*.

auctor, deae Cupidinem adierunt in Olympo, Argo in Phaside pro ancoris stabat. Fluvius Phasis appositus erat, horrido adspectu, iacens in alta arundine; coma densa et erecta, barba hispida, et oculis caecis; magna autem aquae vis non ex vrna, sed vndecunque, erumpens magnitudinem amnis in Pontum egredientis arguebat.

Lusum artificis declarauimus; videndum nobis est, ne ipsi, dum proludere volumus sollennibus crastinis, lusui indulgisse videamur; etsi forte dixeris, lusibus his ingenium non deterius ali et fingi quam inani subtilitate in rebus occupata, quas aut scire nihil interest, aut quae extra limites constitutae sunt, intra quos mens humana sobrie et salubriter philosophatur. Ad sapientiam autem vitae expedit, scire quoque, quid homines aliarum aetatum et terrarum senserint, ut optima quaeque et vtilissima inde tollamus. P. P. in alma Georgia Augusta pridie Kal. Martias clobccc.

X.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

THOM. CHRIST. TYCHSEN D.

C V M S E N A T V

ANNIVERSARIA INAVGVRATIONIS SACRA
LXIII.

IN KAL. SEPTEMBRES clocccc.

C E L E B R A N D A

I N D I C I T

S I M V L Q V E

S V C C E S S O R E M

I N

MAGISTRATV ACADEMICO

THEOPHIL. IACOB. PLANCK D.

C I V I B V S S V I S

HONORIS ET OFFICII CAVSSA

C O M M E N D A T .

Philostrati iunioris Imaginum illustratio.

Partem posteriorem IX-XVII vlt. Tabulas complexa.

Fugam temporis, Commilitones, etsi nulla non vitæ pars nos admonet, inprimis tamen dies follennes statî quotannis redeuntes in animum reuocant, quandoquidem spatium certum, quod emensî sumus, ipso respectu progressum factum edocet.

Sili-

Scilicet cum vitae vsus sit gratissimus, si nullam temporis moram senseris; interualla dierum et mensium officiis curisque solitis exactorum tum demum computare solemus et in summam colligere, ubi dies aliquis notabilior tanquam clauum figit, in quem impingas. Iam autem si quod aliud vitae genus, vita utique academica ita comparata est, ut per interualla, certis ac statis dimensionibus fixa, curriculi huius terrestris ad metam properantis fallacem et insidiosam fugam animaduertamus, quoties semestrium nouissima et prima se excipiunt. Ad hoc genus spectant quoque semestria magistratus academici et suscipiendi et abdicandi. Exhilarat tamen illa ipsa animaduersio, quoties tempus quasi non sentientibus elapsum, si retrospicimus, nihil animo offert nisi quod ex officio gestum sit; multo magis si cum successu optato.

Exiit pari fortuna semestris magistratus academicus, in quo nunc successorem pronuntiamus Virum ordine suo, virtutibus meritisque venerabilem,

THEOPH. IACOB. PLANCK D.

et in crastinum diem sollemnia, in quibus ille magistratus sumet insignia. et bonis votis pacem Numinis expetent vterque, et abiturus magistratu, eumque initurus. Quibus ut bonis votis faueatis, Commilitones, rogamus, hoc est, ut pietas vestra tanquam comes et fautrix adsit pietati publice verba precantia facientium ad summum rerum arbitrum: cuius propitio nutu nunc cum maxime expectamus redditum tandem iri rebus humanis statum pacatum, sine quo priuati ne vitam quidem habent tolerabi-

M ; lem,

lem, imperia autem et populi ad interitum ruentes veras opes, verum splendorem, et felicitatem duraturam frustra adspirant. Vtinam hoc, quod instat, semestri fato destinatum sit, in quo pax tuta coalescat, et exeunte saeculo saeculi mala, bellandi temeritas et furor, dominandi lubido et impotentia, seditiosorum hominum fraudes plebisque efferratae ferocia, e medio tollantur et aeterna nocte premantur.

Vt praeconio nostro accedat aliquid, quod liberalem, non mercenarium, praeconem deceat, et Mercurio, praeconii praeside, dignum sit, pergemus in expositione tabularum a Philostrato iuniore enarratarum. Peruentum erat ad Tabulam nonam.

Tabula IX. Pelops. Argumentum tabulae est certamen cursus, quo Oenomao victo Pelops Hippodamiae nuptias consequutus est, idem, quod iam binis Philostrati senioris tabulis expressum vidimus; sup. lib. I, XVII et XXX. In ea, de qua nunc agitur, apparatus curruum ad certamen ineundum exhibetur. Versatur itaque narratio in descriptione status et habitus Pelopis, Oenomai, Myrtili et Hippodamiae; neque est in his quicquam admodum memorabile a).

X.

a) Quae notari forte poterant, iam ab Oleario illustrata sunt. Pelopi tribuit Philostratus *tiaram rectam*; tribuitur itaque Persarum habitus Phrygibus; forte quatenus per ea tempora, quibus in Persarum ditione habitati fuerant, Asiae minoris populi multa a Persis adoptarant. Hippodamiae procliuior in Pelopem animus

X. *Pyrrhus vel Myfi.* Ad exemplum Homeri, qui singulos deinceps heroes in pugna insigniores virtute ceteris exhibet, modo Agamemnonem, modo in alia rhapsodia Diomedem, modo Idomeneum: sic poetae, qui carmine persequuti sunt post eum Iliaca, alium ex alio in medium produxere, qui res vtriusque partis restitueret, Penthesileam, Memnonem, Eurypylum, Myforum ducem, Telephi filium, Herculis nepotem. Compositus hic erat cum Neoptolemo seu Pyrrho Achil-

M 4

lis

mus etiam hic notatur; cum auerfatione patris in procos victos faeuientis. In foeditate craniorum suspenforum diligentior est seu pictor seu scriptor, quam volebas. Memorabile est, poeticum saltem praeclarum phantasma, quod *craniis suis superuoluitantes*, haud dubie in tabula pictae, *Vmbrae* *narrantur certamen suum lamentari et nuptiarum pactioni congratulari.* Εἰδωλα δὲ υπερικτάμενα σφῶν ολοφύρεται τὸν ἐαυτῶν ἀγῶνα. τῇ τοῦ γάμου ξυμβάσει ἐφωμνῶντα. Obscurum est in sqq. quo sensu ἀλάστορ dictus sit: ξυμβῆναι γὰρ εἴη ὁ Πέλοψ (fertur), ὡς ἐλευθέρῳ λοιπὸν ἢ παῖς εἴη τοῦ Ἀλάστορος. dictum arbitramur eo sensu, vt a piaculo illa liberaretur; in connubium venerunt, eoque sublata est tandem immanis patris faeuientia, et quae in ipsam puellam, tanquam causam, redundabat, execrabilis facinoris vltio; pro qua ipse Genius vltor, δαίμων ἀλάστορ memoratus est, qui in sequioribus Graecis scriptoribus pro Παινή antiquiorum memorari solet. Oenomaus habet currum paratum et hastam ei superpositam, τὸ δόρυ υπερτέταται τοῦ δίφρου, qua ille erat transfixurus procum, quem in cursu attigerat. Oenomaus πατρί θυῶν, Ἄρσι, σπεύδει, (haud dubie σπένδει, occupatus in sacro faciendo libat) ἀγρίος ἰδεῖν καὶ Φωνῶν τὸ ὄμμα. καὶ τὸν Μυρτίλον ἐπισπέρχει. *festinare iubet.* Aliis est Μύρτιλος, media breui, vt ap. Apollon. Arg. Suaue est, quod Cupido axem in curru incidit; quod Myrtilus auriga fecisse putandus est.

lis filio, pari aetatis vigore, corporis specie et virtute; verum cum eo congressus ab eo superatus occumbit. Nouissima eius fata tabulae argumentum faciunt. Est in prospectu Ilium, ex altera parte nauium statio; in medio campus, fluuio Xantho, seu Scamandro, diremtus; hinc Myfi, inde Achiui stant in acie; Troianis cum armis humi sedentibus. quippe fessis, cum Myfi modo aduenissent viribus integris. Pugnatur inter Pyrrhum et Eurypylum; qui tamen iam vulnere accepto prolapsus iacet, superstat Pyrrhus; qui adhuc ferientis speciem praefert, manum cruore perfusus ex vulnere; irruunt Myfi, sed Pyrrhi minis terrentur. Nihil habet tabula, quo se magnopere commendet; est pugna duorum pugnatorum; res saepe obuia; potuit ars, in corporum specie reddenda se iactare; vt tamen assequeris, Eurypylum et Pyrrhum eos esse, nihil adesse videmus; campus Iliacus saltem ad res Iliacas ducere poterat; at Sophista excogitasse aliquid sibi visus est, quod Achillis filium declaret: clipeum Pyrrhus tenet Achillis a Thetide acceptum; in quo describendo tantopere ineptit, vt totum locum Iliadis Σ. de clipei caelatura huc transferat rhetoricis fucis interpolatum *b*).

XI.

- b*) Exspatiatio haec in locum Homericum de clipeo Achillis, eaque tantopere protracta, inopiam inuentionis in hoc homine arguit. Sunt in verbis haud pauca seu corrupta, seu nimis dura. Statim post prima verba: τὰ μὲν δὴ περὶ τῶν ἱκανῶν, ἕτερα. νυνὶ δὲ περὶ τοὺς ξυνοστῶτας ἢ θεία. possunt esse et οἱ ἱκανοί, et τὰ ἱκανά, hoc praeferam, supplendo, περὶ τῶν ἱκανῶν ὄντων,

XI. *Argo seu Aetes.* Conspicitur in tabula amnis, in quo naus intenta remigum vi in mare defer-

όντων, et de his quidem, quae satis multa sunt ad narrandum, narratio ab hoc loco aliena est. Fluvius, in tabula exhibitus esse debuit, cum ipso deo Scamandro recubante, et quidem pedibus fonti obuersis, aqua eos inundante: καὶ τὸν πόδα ἐπέχει ταῖς πηγαῖς ὑπὲρ ξυμμετρίας νῦν διυγραίνων αὐτὸν νύκτατος. notabilis habitus. Leg. ἐπιχει. perfundit. Μυσῶν τε ξυνὸν Τρωσὶ. f., τε τὸ ξυνὸν, et: καὶ Ἑλλήνων ἐκατέρου. hoc vltimum aut refecandum, aut scribendum ἐτέρου. pro καὶ ἐτέρου μέρους. altera ripa — pag. 876. σιγῆ τε μένεα πνεύουσιν ἐοικότες ab Achillis esse traditum Iliad. I, 8. obuium est. — Eurypulus ἄσημα ἔπλα habet; apud Quintum VI, 148 sqq. clipeus eius laboribus Herculis aui caelatis insignis est. Notabile est, quod Ulysses arma Achillis concessit filio in castra aduenienti. Dares c. 35. *Neoptolemus ut aduenit, patris sui arma accipit.* Ex iis, quae narrat Philostratus, patet, eum credidisse, effictum in tabula clipeum adumbrata vere habuisse omnia, quae ab Homero narrata sunt; habemus ergo hic primum, eumque antiquiorem, conatum artis in caelatura clipei Achillis, ab ingenii figmento poetico profecta, per picturam ac delineationem redhibenda. — ὡς ἂν καὶ τὰ τῆς ὥρας αὐταῖς ἄγει. pro eo quod tempora anni iis (Pleiadibus) necessitatem afferunt, scil. ortus vel occasus. — Quomodo Vrsa maior possit speciem praebere οἶον Φύλακα τοῦ Ὀρίωνος, non assequaris, nisi Homericum, ex situ catasterismorum ductum. memineris: ἢ τ' αὐτοῦ στρέψαι, καὶ τ' Ὀρίωνα δοκεῖσι, respicit, obseruat — p. 877. Valde subtilem artem in tabula Philostratus agnoscit, dum in ipsis sponis pudorem et amorem expressum animaduertisse videri vult. — Locum Homeri de iudicio et causa dicta, in Achillis clipeo efficta, vl. 498 sq. non minus, quam alii veteres, perperam interpretatur Philostratus, seu de mercede iudici, seu de multa pro caede soluenda. — Μοx σὶ καθάρως ἦκειν scribitur, consentaneum est, etiam scribi: οὐ γὰρ ἔχειν νοεῖν, ὅπερ. — p. 878. l. 4. ὁ γὰρ ἐπῆλυς

defertur; sedet in prora mulier cum viro armato, affidente alio, qui tiara ornatus accinit citharae pulsu;

στρατός, σκοπούς τινας κηθίσας, λείψιν ἐλάσσασθαι περινοεῖ. *vehementer eos propellere in animo habet.* Inmo leg. λείψιν, *praedam agere*, — ἢ οὐ προσβάλλει σε. ita seriores pro πρὸς τὰ ἄτα. ex Homericō: ἵππων μὲν ἰκνυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὐκ ἄτα βέλλει. — Haud dubie pro ὁ (in pr. ed. vacuum spatium est) est: ὃν δὲ καὶ νεότερωτον ἐπισπέρχει scil. Κῆρ. an, eum iterum in pugnas et caedes protrudit? — Ἰαμὰ ἀναστρέφει ἐν ταύτῃ, iungenda sunt, scil. ἐν νεῖῳ ταύτῃ. — l. extr. μελαίνονται δὲ τὸν χρυσὸν περισχοῦσα. ἐξ ἧς ὄρξος τέματος. corr. ἐξῆς, *deinceps*. forte fuit *περισχισαίτσα, scissa vomere*. — p. 879. l. 14. ἐπτοῆσθαι recte, ex Aldd., est Lat. *trepidare*, ita vt non videas quid in manibus sit, quid agendum. — αἰδὶ μὲν ταῖς ὀθόναις ἡσθῆνται. haeseram et conieceram ἡσθῆνται. *ornatae sunt*: perperam; est enim ἐσθῆσμαι. vestio; vnde ἡσθῆμαι. inde ἐσθῆς. — μαχαίρας δὲ τῶν χειρῶν ἐξήρτηνται χνυσᾶς, ἀργυρῶν τελαμώνων κατεχόντων αὐτάς. vnde tandem illud τῶν χειρῶν, quod nec in Homero nec in ipsa re habetur? quae postulare videtur: ἐξ ἄμων. ἐκ πλευρῶν. verba tamen designant *gladios ex manibus suspensos*. — Seqq. ἀλλ' ἐν κύκλῳ μὲν ἰόντων sententiam habent expeditam; verum sine codice verba vix reddas, corrupta in Aldd. et multo magis ab Olear. In Aldd. est: ἀλλ' ἐν κύκλῳ μὲν ἰόντων (de saltantibus agitur secundum Homericā Σ, 600. 601.) τοῦτ' ἐκεῖνο, τροχοῦ περιδίνησιν, ὄρξος, νοήσει κερამέως ἔργον τινός εἴπη δυσκολεῖος, μὴ τοῦ περιθεῖν ἔχει πειρῶντα. Ariolari licet: — ὄρξος. νοήσεις κερამέως ἔργον τινός, εἴ πη εὐ τοῦ περιθεῖν ἔχει (scil. ὁ τροχός, an possit circumuoluere se, circumagi), πειρῶντος; illa interposita et glossa deprauata et obscure scripta perfecta esse arbitror, cum quis in margine adscripsisset, εἴ πη, δισκοποιῶ; forte, an, figuli patinam fingentis, aut simile quid; certe δίσκου vox latere videtur. — πολὺ τι χοῦμα ἐπιβρεῖ, *multitudo hominum*. — Eurypylius vulnus accepit in axilla, κατὰ τῆς μασχάλης. ἀνδρεῖάνα memorat Quint. VIII, 200. qui pugnam

pulsu; in terra profusus draco. Ex his manifestum facile fit, amnem esse Phasin, reduces Argonautas, Iasonem et Medeam cum Orpheo. E longinquo Aetes quadrigis vectus aduolat, facem manu gestans, ut nauem cum vectoribus comburat; hasta in curru adstante, ut ad manum ei sit. Quae a scriptore adiiciuntur, versantur in habitu oris et animi in singulis; quae facile pro se quisque assequatur qualia fuerint c).

XII. Hestone. Liberatur ea per Herculem a ceto, cui in littore, rupi alligata, exposita erat. Ceti adspectus horrendus rhetorica arte describitur; Hercules autem in statu corporis eo, quo arcum tendit neruo adducto et sagittam emittit. In conspectu

pugniam hanc Eurypyli et Pyrrhi narrat ibid. VIII, 143 sq. Fuit autem Eurypylus inter nobilissimos ad Troiam heroes. v. Odyss. Δ, 518 sq. Idem a Pergamenis inter heroes habitus, et numo quoque nobilitatus, ap. Spanhem. T. I. p. 515.

- e) Prima statim verba non bene mutauit Olearius cum Morello: ἡ δὲ ἐκπαλουσα τῶ ποταμῶ ναῦς ὑπὸ πολλῶ τῶ βοθρῷ τῆς εἰρεσίας. In ant. edd. est. ἐκπαλουσα τῶ ποταμῶ. quod recte ποταμῶ scriptum nunc esse, per se patet, et sequentia docent. At ἐκπαλουσα haud dubie vera est lectio: ut εἰσπαλεῖν, *irruere*. vox a viris doctis illustrata, ita ἐκπαλεῖν de erumpentibus. — αὕτη δὲ πρὸς ἐκυτὴν ἀνακυκλεῖν δοκεῖ μοι. leg. αὕτη δὲ πρὸς ἑαυτὴν ipsa apud se. — τὸ γὰρ ὑπὲρ ἀνθρώπων, τοῦδ' ἡγεῖσθαι. δίδωσι. verte: *ita enim statuere iubet statura maior humana.* — In extremis, de equis, conueniunt nonnulla cum c. 19. sed quod adicitur, βολαί τε ἐΦθαλμῶν ἔτοιμοι, ἄλλως τε καὶ ἐνεργοὶ νῦν οὔσαι, calamistratum est; acrem obtutum declarari patet: ille nunc cum maxime ἐνεργός est, vim exerit, acerrimus est. Inf. XV. χεῖρες γυμναί, διὰ τὸ ἐνεργόν εἶναι. et paullo post: coma erecta ὑπὸ τοῦ τῆς ὀρμῆς ἐνεργοῦ.

spectu vrbs Ilium. Prospiciunt e muris Troiani, fortunam puellae lamentantes d).

XIII. Sophocles. Obscurior est Sophista in tabulae huius expositione. Quantum assequi licet, Melpomene Sophocli porrigebat munera sua, quae ille accipiebat modeste et subtimide. Species igitur fuit, quae in vasis pictis et in marmoribus occurrit, cum duo ex aduerso stant, verbis inter se agentes, etiam Minerua aut alia dea cum homine. Sophoclis caput superuolitant apes: quod petitum e timento rei, quae in eius natalibus euenit. Adstat praeterea Aesculapius, in quem Sophocles paeanam scripsisse narratur e).

XIV.

d) Nec in hac fabula, quippe fatis vulgata, nec in aliis notis, otium consumere, et monumenta artis, in quibus ea forte adumbrantur, vel ex Winckelmanno, commemorare, aut vacat aut lubet. De verbis pauca memoremus. In Herculis laboribus ab Eurystheo impostis ait hanc Hestiones liberationem non haberi: *cur igitur Hercules eam suscepit? ἢ τί μαδῶν φοβερὸν οὕτω κῆτος ὑφίσταται; leg. τί παδῶν.* Belluae est ἐπισκύνιον ὄφρυων ἀκανθῶδες. vt pro pilis palpebrarum sint hispidae spinae. κεφαλῇ σκολιοῦ καὶ ὑγροῦ τοῦ ἀρχένος ἐξιοῦσα. ceruicem dixit inflexam et mobilem. Sic enim ὑγρά dicuntur, quae flecti facile possunt. ποικίλοις προσαυγάζοντα, forte ποικίλως. *resplendescentia uarie est ηκεν ἐν προςβολῇ.* Scripserat ἐν προςβολῇ. de statu pugnaturi. Sic quoque inf. XV. p. 887. ὁ μὲν ἐπερείσας ἐν προςβολῇ τῷ λαίῳ ποδὶ ἑαυτὸν. Alterum de impetu aggredientis aduersarium dicitur. Pulchritudinem puellae pallore ex formidine quasi marcescere, sui tamen suspicionem iustam relinquere, bene ait scriptor.

e) Videtur res ad Sophoclem adolescentem tragoediis scribendis se accingentem spectare. Suauitatem habet
pictura;

XIV. *Hyacinthus*. Non inepte haec pictura est concinnata. Nota est narratio de Apolline disco cum eo ludente et puero disci illapsu occiso. In tabula, ex prisca simplicitate elaborata, stant sibi aduersi Apollo et Hyacinthus; ille quidem huic

pictura; quam an Lessingius attigerit, non meminimus. Quod de apibus narratur, petitum et translatum videtur a Pindari pueri fortuna: v. Philostr. sen. lib II, 12. respectu dulcedinis carminum; vnde et ipse *Apis* dictus: Suid in *Σοφοκλῆς προσηγορεύθη δὲ Μέλιττα διὰ τὸ γλυκύ*. Ductum hinc illud Erycii in epigrammate, quod nuper illustravit Hufchke in *Analect. Crit.* p. 25. v. *Analecta* Vol. II. p. 298. XIII. cum Iacobsii Commentar. p. 363. Vol. II. P. II. *αἰεὶ τοι βούπαισι περιστάζοιτο μελίσσαις τύμβος, Τρηγτεῖω λειβόμενος μέλιτι, Ὡς ἂν τοι ῥεῖη μὲν ἄένυκος Ἄττιδι δέλτω κηρός*. *Semper tuus tumulus fluat melle arum, ut cera tuis tabulis manet perennis*. Nimis acute! Si saltem comparatio esset: *quemadmodum tuae tabellae perenni melle fluunt*. Quod de Aesculapio aducitur, respicit Paeanem in Aesculapium, cuius mentio fit in vita Apolloni: Tyan. III, 17. *οἱ δὲ ῥόον ᾤδῃν, ὁποῖος ὁ Παιῶν ὁ τοῦ Σοφουλέους, ὃν Ἀθηναῖοι τῷ Ἀσκληπιῷ ἄδουσι*. Paeanas ab Sophocle scriptos Suidas quoque memorat. Quae commemorantur Sophoclis epitheta, e carminibus poetarum et epigrammatibus petita videntur, quae an in Anthologiis nostris occurrant, docebit nos Iacobs vir doctiss. in his, quod *Μουσῶν εὐκόλων ἀνδρήμιον* appellatus fuit, vertitur: *Musarum placidarum fauus*, poiuis, *apicula*. est enim ab *ἀνδρήμη*, quae poetis pro *μέλιττα* dicitur (vt docent Lexica ex Aristoph. Nub. 944. et Suidas in *ἀδρήμη*. add. Hesych.) porro quod apes ex eius ore euolans aculeum infigit; *μέλιττα τὸ κέντρον ἀφυλάκτως ἐγχερίσασα*, vbi *ἐγχερίψασα* reponi non debebat; cum *χρίειν, ἐγχερίειν* de aculeis vsitata vox sit. v. Hesych. h. v. Nota ea vel ex Aeschyli Prometh. 569. *κλυτομῆτις* autem in Paeane in Aesculapium occurrere debuit, et ibidem narratum esse de eo deuertente ad poetarum domum.

huic munera pollicens, ut sibi puerum adiungat; hic verecunde defixo in terram stans vultu, oblectatur tamen promissis, et se iam victum ore significat. Status pueri non male a scriptore designatus. A sinistra corporis parte, eaque paullulum subducta, defluit chlamys purpurea; dextra manu iaculo innixa, exserto sic dextro femore et nudato, brachio quoque, totius lateris dextri pulchritudo, a talo ad summum conspicienda, praeclare describitur; quae facile in animum reuocet plura huius generis monimenta antiquae artis. Capillus quoque nec hirtus nec nimis cultus, laudem habet. Discus ad pedes proiectus. Adstant Amor et Zephyrus, cuius inuidia puero necem esse paratam narratum est f).

XV.

- f) Certasse videtur Philostratus cum auunculo, qui lib. I, 24. Hyacinthum disco iam percussum et caesum in tabula exhibitum narrauerat. In verbis post *προτελων μὲν τὴν δεξιὰν ἐπὶ τῇ αὐτῇ, καὶ . . .* est lacuna in ant. edd. quam editores memorare debebant. Ita-que nec sine codice laborare licet in ea explenda. In marg. edit. Ald. adscripsit vir doctus post *καὶ, εὐθύων, παρὰν ἀπὸν. Μοχ, καὶ τὸ θάρσος, ἔτι μέλλον, αἰδοῦ μίγνυσι* corrig. *μέλλον, ipse puer, cunctans. — ἔστημε δὲ — ἀκοντίω δὲ τὴν δεξιὰν ἐπερείθει, ἐκκλιμένω τῷ γλουτῷ, καὶ τῇ πλευρᾷ διορωμένη.* Vertitur: "iaculo autem dextram fulcit, clunibus prominentibus, et latere oculis patente nudo." Non viderunt viri docti *πλευρᾷ διορωμένη* esse legendum: *latere* erecto, elato, quod ipse status corporis docet. cf. sup. de Narcisso Philostr. sen. I, 23 vbi adolescens stat erectus decussatis pedibus, (*ὥστε*) *ἀνασχεῖν τε αὐτὸν* (melius forte *αὐτὸ, τὸ ἰσχίον*, ut femur promineat) *καὶ σχῆμα πράττειν, ἐκκλιμένων τῶν γλουτῶν, διὰ τὴν τῶν ἀριστερῶν ἔκκλισιν. ἰσχίον ἀνέχον τὸ λοιπὸν σῶμα, femur, quod sustinet corpus, par ferendo*

XV. Melæger. Venatio agri Calydonii in monumentis antiquis obuia. Placet sibi scriptor in describenda fera, Atalanta et Meleagro. Prostratus iam iacet Ancaeus femore apri dente percusso; Atalanta sagittam iamiam est emissura; Meleager protento sinistro pede venabulum tenet tanquam mox feram irruentem excepturus; Peleus gladium ad impetum apri sustinendum. Bene adumbrata res, melius quoque, quam in nonnullis anaglyphis. Meleagri inprimis omnibus numeris absoluta est descriptio, quae cum in eius signa, tum omnino in heroum speciem praeclare conuenit g).

XVI.

rendo toti corpori, non tenue nimis. — καὶ βραχίῳ ξυνῶν ἀπαλότῃ σφυγῶν. brachium, in quo tenerum obserues arteriarum motum. Sic legit et vertit cum Morello Olearius. αὶ σφυγῶς, quem nos *pulsum arteriarum* appellamus, parum conuenit. In Aldd. erat ξυνῶν ἀπλότῃ σφυγῶν. Legendum βραχίῳ — σφριγῶν, nam σφριγῶν proprie de corpore iuuenili vigente et succi pleno. Occurrit in hoc ipso scriptore inf. XV. de Meleagro: στυφρὸς μὲν ὁ νεανίας καὶ πάντῃ σφριγῶν. Sed ἀπαλότῃ recte; et ξυνῶν ἀπαλότῃ nihil amplius est quam vulgare, σφριγῶν σὺν ἀπαλότῃ. ne nimium turgescere videatur. In seqq. lacuna est in Aldd. post ἔρωσ τι.

- g) Vt ad h. l. e Sponio marmor vetustum cum Philostrato comparauit Olearius, sic alia monumenta antiqua Beger Obsl. in numismata. in Epist. ad Spanhem. pr. qua defendit Apollinem in numis Aetolorum, et Meleagrum excludit. Ὡς πρὸς λόγου τῆ βίασει. pro sollenni ὡς πρὸς λόγον τῆς βίασεως, ad *rationem vestigiorum*: defenditur ex cap. IV. p. 858. l. 13. Ea ipsa vestigia apri pictor expresserat, ad apri magnitudinem declarandam. mirum acumen! p. 887. l. 8. το δὲ κάλλος — ἀύστῃσιν ὁ καιρὸς ἐπὶ μᾶλλον. leg. ἔτι μᾶλλον. In fine ἐκδεχόμενου non erat mutandum; ita fert negligentia scriptorum, in nostro forte affectata.

XVI. *Nessus*. A multis tractatum hoc quoque argumentum. Nunc Hercules curru vectus per medium fluvium Euenum; puero Hyllo eidem insistente; arcum tenet laeua protenta, et dextra papillae admota; tanquam qui modo sagittam emiserat; viderat enim Nessum Centaurum, cui Deianiram coniugem transuehendam dederat, in litus euectum, eam tentantem; qui iam sagitta emissa percussus animam agit; Deianira, periclitantis facie et metu correpta, manus ad coniugem tendit; manibus prae gaudio plaudit Hyllus, Nesso sagitta transfixo h).

XVII. *Philoxetes*. Sedens ille, eo habitu, quo in artis prisco operibus exhibitus occurrit, contabescens ex morbo, superciliis contractis prae moerore, oculis in cauo latentibus, vigore detitutis, coma squalida, barba horrida, lacernis indutus, talo pedis obuoluto. Possis igitur hac et aliis tabulis adhuc expositis commode vti in nonnullis notioribus antiquis monumentis illustrandis i).

Ita

h) Mirationem in hac narratione facit, quod Hercules curru conscenso amnem aestuantem et in litus exundantem superauit; quod incredibile est. si curruum vitae heroicae speciem animo repures, quam exigui illi, humiles ac leues fuerint. In fine: τὸ δὲ παιδίον, ὃ Ἴλλος, ἐφέστηκε μὲν τῷ δίφρῳ. Inter μὲν et δίφρῳ vacuum spatium relictum est in edd. Aldd. nec apparet, quae lacuna esse possit.

i) Proxime ad hanc tabulam similitudine accedit Marmor ex Villa Albani singulari libello ediuum. ἀναθέρων ἐς τὴν τοῦ Ἑρακλέους τροφῆν. Ita rhetores absolute dicere amant, quod est ἀναθέρειν τὸ γένος εἰς τινα. ita et h. l. profectum se professus ex Hercules contubernio. Vt Iason ap. Pindar. P. IV, 180. Φημι τὴν διδασκαλίαν Χείρωνος ὄσσειν etc.

Ita quidem exegimus hoc quicquid est operae in illustrandis his Imaginibus, rhetoricis coloribus pictis, adumbrantibus saltem antiqua artis monumenta, interdum etiam veris artis genuinae lineis, videmurque nobis hoc saltem effecisse, vt nec nimium tribuatur his priscae artis simulacris, nec iis detrahatur omnis honos, cumque eo omnis auctoritas in illustrandis antiquis operibus. His igitur manibus dimissis, ad sollemnia, quorum causa haec scripta sunt, animum aduertamus, bona vota precesque ore animisque concipiamus; et Vos, Commilitones, *fauete linguis, vestra est ista dies, fauete Musae!* k) P. P. in alma Georgia Augusta pr. Kal. Septembres c100ccc.

k) Statii verba sunt Silv. II, 7, 19.

* * *

[Per hos annos, in quibus has Prolusiones statis temporibus scripseram, Iacobs, Vir doctissimus, in Exercitationum crit. To. II. Philostrato vtrique curas criticas secundas adhibuerat; cuius acumine delectatus temperare mihi nequeo, quo minus potiores, nondum a me memoratas, correctiones hic subiiciam. Etli enim bene intelligam, a futuro editore in ipsis Exercitationibus eas melius lectum iri: mihi tamen, quamuis de Sophistae verbis minus quam de ipsis rebus et picturis laboranti, minus aerum-nosa res fuit, postquam superiores Prolusiones scripseram, sumto in manus libro singula loca recognoscere et sagacitatem acumenque criticum viri doctissimi admirari. In *Philostrato seniore* lib. I. 9. p. 775. abietes εν τοῖς οὐρεσι ῥᾶον αὐξανόμεναι τοῦ ἄνω legit τοῦ ἀνέμου. p. 777. in ἧ μάλλον latere τὸν μάλλον suspicabar et ipse, sed reliqua non satis commode refingi posse videbam. c. 13. pr. bene in τί Φήσεις; delet τι. Lib. II, 18. de Cycloppum insula, lectionem pristinam: πεπεληται δὲ

αὐτοὺς καὶ ποιμένας τὰ πρόβατα βόσκουσα ab Oleario interpolatam queritur, ipse conj. πεποιήται δὲ αὐτοὺς ποιμένας εἶναι. τὰ γὰρ πρόβατα βόσκουσι. In his plura mutata et inserta vides. Attigeram locum (sup. 120 b), sed chartulam adiectam obliti erant adhibere librarii, in qua haec adscripta erant: "Non bene mutavit Olearius lectionem edd. et codd. πεποιήται (scil. ἡ γῆ) αὐτοὺς, καὶ ποιμένας. τὰ πρόβατα βόσκουσα, in verba: πεποιήται δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς ποιμένας, καὶ τὰ πρόβατα βόσκουσα. Nobis quidem videntur aliena affuta esse, cum Sophista scripsisset: πέποιήται δὲ αὐταῖς (τοῖς ποιηταῖς scil.) καὶ ποιμένας βόσκουσα (scil. ἡ γῆ) illarum est postea glossema, τὰ πρόβατα. Ceterum Sophista permiscet duas in Homero diuersas insulas, alteram Cyclopum, alteram isti praerextam ex aduerso, ad quam Ulysses appulerat. nil praeterquam capras siluestres alentem." At mox scite pro ἄγριον δὲ ὄρξ. coniecit ἀχρεῖον δὲ ὄρξ. In Hercule furente c. 23. p 848. ἤρτηται ἐκ τῶν χειρῶν etiam ipse emendat; reliqua loci praecedentis vulnera sine codice frustra tentari arbitrator. Cap. 24. p. 849. ὅπου γὰρ τι καὶ μικρὸν ἐαυτῆς ἀρόσαι παραδέδωκεν ἡ γῆ, εἰσικεν, εἰ συνίημι, οὐδὲ ἀπόρω. tentaveram οὐδὲ εὐπόρω, non fertili, sed sterili. Cum tamen parum considerem, abiecti, nec memoravi, et acquieni in eo, quod, quae arata sunt, a tergo arantis nigrescunt ut in Homericis: ἡ δὲ μελαίνετ' ἔπισθεν, ἀρηρομένη δὲ ἐφίκει. Nunc video Iacobsum sagaciter coniecisse ἡ γῆ εἰσικεν, εἰ συνίημι, οὐκ εὐπόρω. conuenienter sententiae, quae ex princ. cap. requirebatur. Cap. 28. de telis aranearum, in quo multa impedita habentur, bene expedit γραφῆ, ἡ καὶ δοκεῖ σοι. nec de assumenda negatione e cod. dubitandum in extr. ὅμως οὐ παραττοῦσι. c. 33. de Palaestra rubicundo corpore ex sole: καὶ Φοινίττει τὴν πόρην μετρίῳ τῷ ἴδει. pro quo ante Olearium legebatur μετρίῳ τῇ ἴδει: doctius scripsit μετρίῳ τῇ εἰλη, quod illo tempore in mentem haud veniebat.

In *Philostrato iuniore*, cap. I. de Achille in Scyro acute vidit Iacobs, id quod in edd. ante Olearium appictus asteriscus docere debebat, duo capita temere esse in vnum contracta et confusa; prius de Achille, alterum de Neoptolemo; qua re animaduersa liberatur ipse tabulae auctor reprehensione duplicis argumenti in vna eademque tabula conflati: piget haec haud animad-

animaduertisse. Probanda quoque est sine haesitatione emendatio ἥδὲ δὲ ἡ ἀναχαιτίζουσα pro ἡδίου δέ. In cap. 4. de Acheloi et Herculis pugna plura coniiicit: ἐγείρας τὸν ἀρχέυκα; pro, ἐγείρας τὸν πῆχυν, de dracone dictum. ὡς ἐς βολὴν ἵεται emendat συμβολὴν, ad pugnam. In fine equidem expungebam oi in verbis: προτείνει δὲ αὐτῇ τὸ τοῦ Ἀχελώου κέρασ οἱ ἔδνον τοῦ γάμου, Iacobs mutat in ὡς. — Cap. 9. etfi καὶ (ὅτι) τὰ μέλλοντα (scil. γίνεσθαι) — ἐν μοιρῶν γίνεται ferri potest, elegantior tamen est emendatio διδοὺς ἐγνωστῶν — τὰ μέλλοντα γίνεσθαι. — Cap. 10. in verbis: εἰ δὲ καὶ ὀψώρας δεήση, πάρεστί σοι αὐτῇ, scitissima est coniectura: πάρεστί σοι ἀλάη. in loco deprauatissimo eiusd. cap. ἀλλ' ἐν κύκλω μὲν ἰόντων p. 880. extr. sententiam saltem aptissimis verbis reddidit. Cap. 11. p. 881. τὴν κεφαλὴν ἐς τὴν γῆν νεύων ὕπνω βρίζουσαν legendum esse pro οὔτω, nemo dubitabit. Cap. 19. negationem statim in fronte capitis addidit: οὐ μὲν ἐπὶ τῷ στρατηγεῖν ἔτι.]

XI.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
THEOPH. IACOB. PLANCK D.
 CVM SENATV
 SVCCESOREM
 IN
 MAGISTRATV ACADEMICO
GE. IAC. FRIED. MEISTER D.
 CIVIBVS SVIS
 HONORIS ET OFFICII CAVSSA
 COMMENDAT
 INDICTIS AVSPICIIS
 IN D. II. MARTII MDCCCXI.

Callistrati statuarum illustratio

c. I — extr.

Semestri ad finem properante, Commilitones, propitio numine transferentur die craftina magistratus academici insignia in Prorectorem designatum

GE. IAC. FRID. MEISTERVM D.
 virum iuris consultissimum, nec magis professione cathedrae disciplinaeque, quam vita, studio et moribus, iusti rectique servantissimum, cuius consiliis

liis et auctoritate res vestras per proximum semestre curatum iri lubentes volentesque audietis. Quam igitur per superius semestre laudem meruistis, disciplina academica vix vnquam contempta ac laesa aut turbata tranquillitate publica legumque sanctitate, eam vt tueamini, et vt magistratui vestro fidem et obsequium praestetis, ad religionem vestram pietatemque spectare putate, cum in academia is, qui rerum vestrarum et tutelam agit, idem sit parentis loco vobis habendus.

Ad sumenda magistratus insignia et facienda noui muneris auspicia indicta est crastina dies: qua et ab abeunte, et ab ineunte magistratum, persoluentur suscipienturque publice vota pro salute et incolumitate reipublicae, in quae vos esse consenturos, et grato laetoque votorum concentu numen propitium veneraturos, et speramus, et voluntatibus nostris vos obsequio responsuros esse, pro certo habemus.

Iam quod toties in his sollennibus erat votis precibusque expetitur, vt pacis sidus exoriretur, eius tandem voti factos nos videmus compotes. Incidit in semestris elapsi spatia primum illa saecularis hilaritas, qua vertente anno in nouum aetas nostra transit saeculum; tum quoque memorabilis illa dies, qua primum factae armorum induciae foedos belli horrores ac procellas dispulere; mox etiam pacis primum diluculum illuxit; nunc vero dies exoptatissima, mensis huius nona, qua tanquam caelesti fomite nutrita lux in plenum diem emeruisse et manifesta Pax prodiisse narratur. Habebitur numini O. M. iusta supplicatio ac sollennis tempore suo;

nunc autem animis saltem ex parte metu solutis gratiae agentur prouidenti deo, eique supplicabitur, ut reliquis quoque, qui imminet, terroribus sublatis, liber aliquando a curis molestisque animus Musarum studiis vitaeque officiis plane ac vere vacare possit. Versamur adhuc in Pacis deae sanctissimae vestibulo, in aedis interna intentis oculis prospicientes, deam adyto velut velo obducto obseptam, tamquam per nebulam, cernimus: utinam remoto aulaeo laetus mox et plena luce undique ab omni parte collustratae deae adspectus nobis adorantibus contingat, utque eius oracula votis iustis piisque nostris respondeant? Fouemus iam nunc animis gellientibus spectaculi gratissimi prospectam iucundum, et pacis tanquam primitias exhilaratis mentibus praecerpimus.

Fausta vota rite ac pie praefati, Commilitones, ad id pergimus, quod munus hoc praefandi maiore ex parte constituit, ut sermocinemur familiariter de quaestione aliqua e communi litterarum penu prompta. Nouo nunc quasi rerum ordine inde a pace parta procedente, absoluemus argumentum, quo, quippe nulli sinistrae interpretationi et calumniae obnoxio, utili tamen et studiis nostris consentaneo, inoffense et salubriter per plures annos hoc scriptionis officium exegeramus, commentationes, inquam, in scriptores veteres opera artium rhetorico ornatu enarrantes. Philostrato utrique nunc subiungemus *Callistratum*, seriore[m] istis, si recte iudicamus, sophistam, nec cum rhetore, aut cum grammatico, Aristarchi aequali, nec cum eo, quem plus

plus quam centum annis antiquiorem Philostratis Plutarchus memoravit, confundendum: orationis vtiq̄ue ornamentorum ac lenociniorum mirabilem artificem, statuarum enarratorem haud ineptum, et dilectu simulacrorum a summis statuariis elaboratorum nobis quidem gratissimum. Vulgatus ille est statim cum Philostratis prelo Aldi, qui eum eodem codice adiunctum reperisse videtur; nec multi alii codices ex eo tempore innotuere. Ex *Ῥητορικῆς* inscripti sunt, enarrationes seu descriptiones, rhetorica exercitatione potius institutae quam artis commendandae et interpretandae caussa. Dubitare licet, an ipse signa, quae declaravit, viderit. Certe ante oculos non habuit, tum cum scribebat; nam tempore praeterito vbiq̄ue vtitur. Quod tamen in hoc scriptore admiramur, est, quod communem sermonem mira arte artium notionibus accommodare novit; quae, ad formae proprietates et varietates spectant, verbis suis propriis destituta, ingeniose per vocabula tropica a mente et oratione petita declarare allaboravit. Tituli capitibus his XIV. sunt praescripti ab indocto librario; iis itaque omissis simpliciter apponemus nomina eorum, quorum statuae exhibentur.

I. Satyrus: seu, quem nos dicimus, *Faunus*, ex lapide; iuvenili specie, tibia canens, simulque, tanquam sono laetatus, saltans: qua specie Faunus etiamnum inter signa antiqua occurrit. Expressa erat in signo summa virium intentio inflantis tibiam, venis turgentibus, et spiritu ex alto pectoris petito; idque tam vere ad naturam,

ac si ipse lapis ex latentibus meatibus flatum peteret. Corpus iuvenile, nec tamen molle, sed virile et paullo horridius, vtpote numinis agrestis; coma hedera cincta, lapide molliter in ramos flexo.

Haec quidem praeclare esse adumbrata, nolis negare. At displicet, quod narratur adstare Pan, amplectens Echo nympham, ne illa cantu delinita sonis respondeat. Ineptum acumen, siue Panis simulacrum, siue ipsum deum adstare dicere voluit. Multo tamen magis intemperatum Sophistae studium in circumspiciendis iis, quae noua et insolita vel inaudita haberi possint. Ait auctor hoc simulacrum se vidisse in syringibus ad Thebas Aegypti, hoc est, in cauis meatibus per montis radices effosis; in quibus quem locum Faunus habere potuerit, nos quidem haud assequimur. Addit ille, hoc Satyro viso, in quo vis cantus tam efficaci arte expressa erat, se non amplius dubitare de vocali Memnonis simulacro. Forte haec ipsa comparatio hominem ad syringas deduxit; non enim tam putide mugax esse potuit, vt a syringis etymo, quatenus etiam syrinx, seu fistula, potest inter tibias referenda videri, ad syringas Thebarum ille deueniret a).

II.

- a) Subnotabimus nunc nonnulla ad singula loca. Satyrum esse diximus, quem nos Faunum appellamus: quod ad alios quoque Satyros, velut Praxitelis et Scopae, obseruari volumus. (*Antiquarische Aufsätze*, P. II. p. 62.) De hoc quidem Satyro constat, ex verbis: εἰστήκει μὲν ἐπὶ τινος κρηπίδος (in basi) εἰς χορδαὺν εὐτρεπίζων τὸ σχῆμα, καὶ τῆς δεξιᾶς βάτεως τὸν

II. *Baccha*, nobilissimum Scopæ opus, e marmore Pario, Epigrammatibus quoque celebratum;

τὸν ταρσὸν ὀπισθεν ἐξαιρων. Esse ἐς χορείαν legendum pro εἰς χωρίον. in oculos incurrit; idque iam perspectum a sagacissimo critico. Iacobs, cuius sunt animaduersiones nonnullae in *Bibliothek der alten Literatur*, P. X. p. 36. [Multo copiosiores eas et elaboratiores ediderat in Exercitationibus criticis To. II. Quandoquidem tum, cum Prolusiones scribebam, nec otii satis suppeditabat, ut in capitibus singulis aliorum commentationes inspicerem, et omnino, naturae vitio nescio quo, alienus sum ab eo more, ut in medio lectionis et commentationis cursu, quid alii de singulis aut monuerint aut coniectauerint, anxie circumspiciam; id quod equidem ad curas secundas differre soleo]. Inf. c. IX. Daedali ars potuit ἐξιστάσθαι τὰς ὕλας, in motum ciere materiam, καὶ εἰς χορείαν κινεῖν. Mox πρὸς τὴν ἡχὴν πρῶτος ἐξανίστατο ad exultationem spectare obuium est. τῇ μὲν γὰρ ἀκοῇ μέλος οὐ προσῆπτεν αὐλοῦντος, οὐδὲ ἦν ὁ αὐλὸς ἔμφωνος. Potest προσῆπτε corrigi προσέπτη, eleganter tamen idem vir doctus emendat, προσέπιπτε. [Nam solennia sunt προσβάλλειν et προσπίπτειν de iis quae sensus feriunt, tangunt.] Mox οἶδες ἄν in ed. Olear. est vitium pro εἶδες. — [ἐκ τῶν ἀμηχάνων πόρων videri duci halitum. Possis suspicari ἐξ ἀχανέων, e meatibus non hiantibus, ideoque obscuris. sed ἀμήχανα difficilia sunt pro diuersa re diuersis modis; itaque etiam meatus difficiles cognitu et obseruatu, obscuri, latentes.] In fine ἡδονῆς καὶ λύπης παρουσίᾳ διοικούμενος. “ab affectu ductus,” quandoquidem is, qui aliqua ex re pendet, ei obnoxius est, dicitur ab ea διοικεῖσθαι. Sic inf. 9. de natura saxi: καὶ ἡ μὲν Φύσις (natura) τὴν λίθων γένεσιν (indolem) ἀφ’ ἑαυτοῦ παρήγαγε καὶ κωφὴν, καὶ μήτε ὑπὸ λύπης ἐθέλουσαν διοικεῖσθαι, μήτε εἰδυῖαν ἡσθῆναι. ἐκείνω δὲ τῷ Μέμνονος λίθω καὶ ἡδονὴν παρέδωκεν ἡ Φύσις καὶ πέτραν ἀνέμιξεν ἀλγεινῶ (h. e. τῷ ἄλγει). Contra ars, et ex ea marmor et aes, dicuntur *dominationem exercere*, δεσπόζειν, c. II. extr. δυναστεύσθαι c. III. et δυναστεύειν. c. IV. extr. κυριεύειν. c. VI. hinc etiam ἐξουσία, qua voce miris modis

tum; quo loco positum fuerit, nusquam memoratur. Quod in eo inprimis laudatur, est expressa in ipsa formae pulchritudine bacchatio; coma soluta, a vento agitata, in marmore mira cum arte reddita; cum etiam discriminatam eam putares; manu gestabat capellam a se discerptam et iugulatam b).

Subtiliter ingeniosus est scriptor in declaranda sensus adumbratione, qui in hoc opere eximio inesse videbatur c). Inerat, ait, lapidi significatio

hic auctor utitur: sic c. II. λίθος — εἰς ἔξουσίαν ἀμοιρῶν κινήσεως, tamen bacchari videbatur. h. baccharum Baccham reddere. c. V. πρὸς τριχώματος ἔξουσίαν ἠκολούθει ita ut capilli natura quasi imperaret, cui lapis obtemperaret. ἔστως δὲ, ὄραφς ἔξουσίαν ἔχειν ἐδείκνυτο c. VI. τούτων ἡ τέχνη τῆς ἔξουσίαν ἐπορίζετο. c. XI. ὁ κηρὸς πρὸς τῆς θαλάσσης τὴν ἔξουσίαν ἐξελλαττόμενος. c. XIV. ubi tamen οὐσίαν est accommodatius.

b) Est adeo in Epigr. Glauri Tom. II. Anal. p. 347. χιμαίροφόνος non tam epitheton, quam describendae statuæ proprium.

c) Multa in hanc rem dicuntur poetico fere spiritu, verbis quoque audacibus; sic manus artificum, tanquam divini spiritus afflatu percitæ, opera non fabricantur, sed προφητεύουσι τὰ ποιήματα. Inf. c. III. eandem vocem tribuit sculpturae tanquam arti vocali: οἱ λόγοι ἑτέρας ἱερᾶς τέχνης (antea de eloquentia actum erat) προφητεύουσι βούλονται, pro λέγειν, oratorio more dicere. [πνέονται τέχναι, recte emendat ἐπιπνέονται Jacobs; item μεστὰ μανίας pro μετὰ.] Porro: εἶδον ἄν, ὅτι, καὶ στερεὸς ὢν (ὁ λίθος) εἰς τὴν τοῦ θήλου εἰκασίαν ἐμαλάττετο. γοργότητος διορθουμένης τὸ θήλου, καὶ εἰς ἔξουσίαν, ἀμοιρῶν κινήσεως, ἤδη βακχεύοσθαι, καὶ τῷ θεῷ εἰσιόντι τὰ ἔνδον ὑπήχει. quicquid Olearius dicit, ratio grammatica vna cum sensu in his est turbata: latet fraus in, ἤδη, quod ἤδη vel ἤξει esse debebat, interpunctione mutata: καὶ, εἰς ἔξουσίαν ἀμοιρῶν κινήσεως, ἤδη βακχεύοσθαι. et, cum facultate se movendi esset privatus lapis, tamen norat, seu poterat

ficatio sensus, cum tamen sensus ipse non inesset, er furor Bacchicus manifestus erat, cum tamen ille ab ipso opere abesset d). Sic quoque lapis vi
vitali

poterat, bacchico impetu ferri. Inspectis quoque Ald. et Flor. apparuit ἡδεῖ in iis legi. Postea in capella ab artifice reddita erat vitae priuatio, non minus quam in Baccha vitae vigor summus: καὶ γὰρ τὸ τε-
θνηκὸς ὁ λίθος ὑπεδέετο. inf. XI. ὁ χαλκὸς τὸ ἔμπνου
υπεδέετο. et in Epigr. Tom. III. p. 208. Σάτυρος τὸν
χαλκὸν ὑπέδραμεν. acutius, quam si mors lapidem
subiisset, nunc lapis subiit cadaver, h. e. cadaveris
speciem induit; et sic reliqua, quae sequuntur, [in
quibus ὁ λίθος subiectum est, vt τὴν ante μίμησιν tol-
lendum, et στήσαται rescribendum sit στήσας. hoc
modo: καὶ (scil. ὁ λίθος) μίαν οὔσαν τὴν ἕλην εἰς θα-
νάτου καὶ ζωῆς διήρε μίμησιν, τὴν μὲν (scil. ἕλην)
ἔμπνου στήσας, καὶ οἶον ὄρεγομένην Κιθαιρώνος, τὴν δὲ
ἐκ τοῦ Βουκχελοῦ θανατωθεῖσαν οἴστρου — et saxum
cadaveris induerat speciem. unamque et eandem mate-
riam disperserat in imitationem mortis et vitae, par-
tim illam (materiem) animatam sistens, et ad Cithae-
ronem (furorem in eo) tendentem, partim quasi defi-
cientem et moribundam ex bacchico furore.] Scopas τὰς
ἀψύχους εἰδωλοποιῶν γενέσεις, naturas. Vt inf. IX.
λίθων γενέσιν dixit, h. e. naturam, indolem, et c. VI.
τὴν ἐκ γενέσεως βλάστην τριχάς, de pilis interioribus,
quales, natura ita ferente, esse solent inter promissas
ceteras. Bene reddit ἀψυχα γεννήματα, res inanima-
tas, Olearius; et Demosthenes μικροῦ καὶ λόγων ἔδει-
ξεν εἶδος αἰσθητὸν, τοῖς νοῦ καὶ φρονήσεως γεννήμασι
(orationi) συγκεραυνὸς τὰ τῆς τέχνης φάρμακα, artis
praestigias admiscendo (veluti in Epigrammate To. III.
Anal. p. 89. LVIII. Bacchae simulacro τέχνη μανίην
ἐγκατέμιξε λίθῳ); ἰερὰ τέχνης γεννήματα dicit c. III. pr.

d) Οὕτω καὶ αἰσθήσεως συνέπετο (h. e. παρῆν, ἐνῆν),
δήλωμα, μὴ παρούσης αἰσθήσεως. καὶ Βάκχης ἐμβακχεύων
θειασμὸς ἐμηνύετο, θειασμοῦ μὴ πλήττοντος. (mentem
haud emouente, turbante oestro). Sic et mox acci-
piendum ὃ δὴ καὶ μάλιστα τὸν λογισμὸν ὑπεξίστη,
h. e. animum miratione persellebat. [Extrema capi-
tis probabili modo emendata et illustrata sunt a Jacobs.]

vitali priuatus, vitam tamen habere videbatur, eamque viuidiorem ipsa natura. Comparat tandem cum Scopae arte artem Demosthenis, qui idem, quod alter marmore, ipse effecit verbis, vt per voces ac fonos res videantur sensui subiectae esse, (hoc est cerni et audiri) vtque voces, veluti marmor, animatas esse putes. Sane vt marmor artificis manu formam induit admirabilem, sic arte oratoris verba mentem et animum, vt animam et vitam habere videatur oratio.

III. Cupido Praxitelis. Quantius est pretii haec Sophistae enarratio, dum ea nobis sistit formam statuae inter ceteras nobilissimae. Erat puer, tenellus, floridus, exsultans visu, oculis viuidis simulque placidis, alatus, cum arcu, similis emitenti sagittam, dextram ad verticem vsque attollens, altera arcum eleuans, statu corporis ad laeuam reclinato, ita vt lumbus laeuus prominens paullulum attolleretur, molli tamen flexu; capilli floridi, crispi, pubertatem decentes, in superficie, vt fert natura, aliquantum subrubescentes, alludente aeris colore.

Sophistae ars inprimis excellit in declaranda mollitudine aeris in adumbranda corporis, carnis et comae, mollitudine e).

Ceterum

- e) [Verba in frontem capitis traducta ab Oleario: ἀπὸ δὲ τῆς Βάνης πρὸς Ἐρώτα, melius suum locum tuebantur in fine capitis antecedentis. Iacobs profus eicere malit.] Inter subtiliora sophistae dicta notabimus: ὁ χαλιὸς καὶ αὐτὸς ἐδυναστεύετο est pro ἐδυναστεύει dictum:

Ceterum ex dictis probabile fit, huius Cupidinis ectypum esse Cupidinem Florentiae in Cime-lio Archiducis seruatum. v. Mus. Flor. III, 42. (vbi parum scite aere est expressus.) Alius, alio tamen statu, Cupido, in Galliam abductus, in Mus. Capitol. tab. 24 in miraculis artis habetur. At enim de ipso Callistrati Cupidinis signo suboritur controuersia, vbinam locorum illud positum fuerit; nihil enim de hoc ipse apposuit, et, cum plura Cupidinis signa passim commemorentur, etiam a Praxitele elaborata, marmorea tamen, potest subdubitari, an Praxitelis nomen recte hic et inf. c. XI. alii Cupidinis ex aere signo attributum a Callistrato sit f).

IV. Indus. Signum ex nigricante lapide, Nymphis apud fontem dedicatum. Habebat co-
mam

dictum: quod docent seqq. cf. sup. ad c. I. in not. extr. Porro: χαλκός, ὑγρός μὲν ἦν, ἀμοιβῶν μεγαλειότητος, haud sibi respondent. Haud melior suppetit medicina quam Iacobi ἀμοιβῶν ὑγρότητος, comparato c. XI. p. 903. καὶ πρὸς τὸ ὑγρὸν ἤγετο, ἐστερημένος ὑγρότητος. etsi non apparet, quomodo hoc in istud abire potuerit; nec magis placet ἀμοιβῶν ἀπαλότητος. μαλακότητος.

f) Dicta sunt de his diuersis Cupidinis signis multa ac varia a viris doctis, quotquot artium historiam attigerunt: diserte iam de iis egit Iunius in *Catal. Artif.* add. *Priscae artis opera ex Epigram. Gr. Comm. I. p. 91.* Accessit nuper Manso vir doct. *Versuch über Mythol.* p. 301. Praeter nobilissimum illum Thespiensem e marmore, alium Thespiis memorat Pausan IX, 27. p. 762. a se visum, ex aere Lysippi opus, alius, in Pario, colonia Propontidis, e marmore et ipse sculptus fuit, vt apparet ex Plin. XXXVI, IV, 5. vt et ille, qui a Cicerone Verr. IV, 2. memoratus est.

mam largam et crispam, in superficie in purpurae Tyriae colorem subfuscum transeuntem; oculos albos ex ipso marmore; temulentiam prouidebat statu labante et poplitibus subinflexis g); nam eam facie rubente reddere artifex haud poterat. Simulacrum erat nudum, nec molle nec venustum; membrorum tamen iunctura rectum et probandum. Quaeras, unde artificii consilium venerit, ut Indum temulentum exhiberet, curque ille ad fontem Nympharum positus fuerit. Scilicet cogitandum est de Bacchi expeditione in Indos, et comitatu eius in quo erant Nymphae: quas vulgari nomine veteres appellarunt Bacchas. Indos nigricante esse colore sub sole calidiore constat; quod vero comam iis tribuit spissam et crispam, (εὐθαλή καὶ οὐλήν) potest forte parum recte dictum esse videri. Quod oculi sunt candidi, mirari non licet; cum in multis operibus hoc sit deprehensum, inclusos, alius coloris et materiae, ea habere oculos. At in hoc signo ipsum marmor ea parte a nigro colore in candescentem transierat.

V. *Narcissus*: e marmore, ad fontem in luco positus; adolescens in prima pubertate constitutus, pulchritudine oculos praestringens; submoesto vultu; coma in frontem per cincinnos revoluta, in ceruicem effusa. Chlamyde indutum fuisse apparet, in dextro humero fibula adstricta, et

g) [ὑπότρουός τε καὶ ὑπὸ τὴν γῆν ἀνλάζων. In γῆν γόνυ latere suspicabamur, sed reliqua concinnandi conatum eludebant. Nisi ἐπὶ τὸ γόνυ admittas. Nunc Jacobs ingeniose tentauit ἐπὶ τὴν ἰγνὺν vel ἐπὶ τὴν πτέρυγην.]

et ad genua descendente, sola manu dextra exserta; pellucebat autem corpus molle sub ipso amictu; ut ait Sophista; hoc est circumscriptae membrorum formae sub peplo bene agnosci poterant. Stabat inspicieus in fontem, cuius aqua formam reddebat; manu tenebat fistulam: quod alibi in Narcisso notatum non meminimus; pastoritiam vitam ille habitus declarat; apud Nasonem venatione tenetur. Fabula ipsa est ex Boeoticis; ad fontem apud Thespias spectans h).

Narcissi

h) [Fabulam iam vidimus in Philostrato sen. I, 23.] Sophista etiam hoc in signo mollitiem corporis mollitiae marmoris per artem impressa declarare studet; tum quoque in simulacro formae in aqua limpida redditaе. *Ματς ἦν, μᾶλλον δὲ ἠΐθεος*: ut Ovidius de Narcisso Met. III, 352. *iamque ter ad quinos unum Cephisius annum addiderat, poteratque puer iuuenisque videri.* — Mirum quod Sophista in marmoreo signo laudat auream comam, *κόμαις ἐπιχρύσεις ἤστραπτς*, siue quod rhetorice declarare voluit omnino comam iuuenis flavescentem, siue quod vere; ut interdum factum esse constat, inauratae erant comae. — [τῆς ἐν τῇ περιβολῇ λευκότητος τὴν ἐν τοῖς μέλεσιν αὐγὴν ἐξιέναι συγχωρούσης. Acute vidit Iacobs αὐγὴν ἐξιέναι requirere in altero λεπτότητος.] In verbis δὲ ἐπὶ πηγὴν ἐλθόντα παρὰ ὑμῶν τελευτήσαι λέγουσι. manifestum est ὑμῶν pro aqua positam esse; ut adeo multo minus de eodem usu apud poetas dubitari possit. Marmor ait singularum partium corporis naturae se accommodasse, *καὶ πᾶσιν ἐμῆνυε, καὶ πρὸς τριχώματος ἐξουσίαν ἠκολούθει, εἰς τὴν τριχὸς κατῆν λυομενος.* putes forte οὐσίαν magis conuenire; conuenit quoque; ut infra οὐσία praesertim est a Iacobs c. XIV. et mox λίθος ἐναντίον σώματι τῆ οὐσίᾳ παρεχόμενος, naturae suae contrarium corpus molle et flexile, quod docent b qq. c. X. exir. τῆς ὑγείας οὐσίαν ἐν ἑαυτῇ φέρουσα, ἡγεῖται forma. c. IX. ὁ χυλὸς μαχομένην τῇ ἀπαλότητι τὴν οὐσίαν ἔχων.

Narcissi signum habetur Florentiae v. Museum Florent. Tom. III. tab. 71. nam Barberinium nostra aetate in Museum Pio-Clementinum translatum pro Adonide haberi coepit, propter notam vulneris in femore: Mus. Pio-Clement. Tom. II. tab. 31. Narrat Conca in Villa regia Aranjuez Narcissi statuam colosseam extare. A Bacone nobili apud Britannos statuatio Narcissi simulacrum est elaboratum. (v. *Transactions of the Society for the encouragement of Arts, Vol. XIII.*)

VI. *Occasio.* Καίσιος. Nobilissimum Lysippi opus Sicyone positum ex aere, Posidippi carmine in Anthologia quoque notum; cuius diligentiore descriptionem hoc loco cognosci posse iuvat. Erat signum pueri pubescentis speciem toto corpore reddens, pulchro ore, lanugine subnascente, coma soluta et promissa, versus supercilia tamen et genas versa, dum occiput non nisi pilis tectum erat; color floridus corpus commendabat, Baccho maxima ex parte simile; frons venusta,

ἔχων. Auctor tamen ἐξουσίαν hoc modo usurpare amat, quatenus lapis naturam capilli reddit; haec *regnare*, ille *parere* dicitur. v. ad c. I. extr. In extremis verbis se statuam adolescentibus delineasse ait, quia eam tantopere mirabatur: τοῦτον θαυμάσας, ὡς νεοί, τὸν Νάρκισσον, καὶ εἰς ἡμᾶς παρήγαγον εἰς Μουσῶν αὐλήν, ὑποτυπωσάμενος, ita se descripsisse ait auditoribus, ut ea quasi in Musarum atrio posita esse videri possit. Iunguntur in edd. εἰς Μουσῶν αὐλήν ὑποτυπωσάμενος. Verum et hoc et illo modo sententia est obscura et oratio affectata. Ἐχοι δὲ ὁ λόγος ὡς καὶ ἡ εἰκῶν εἶχεν. Ab Oleario ἔχοι est excusum; pro ἔχει, quod non mutandum erat. Ait: *narratio mea ita se habet, ut simulacrum; h. e. verissime est enarrata.*

venusta, genae tanquam pudore, tenero rubore suffusae. Insistebat globo summis pedum alatorum plantis, euolanti similis. Mollissimae artis opus, sensum habere visum et motum.

Habemus hic egregie adumbratum artificum ingenium in variandis formis, quae semel ad certam speciem perfectam mente artificis conceptam erant elaboratae. Bacchi forma erat in perpetuum constituta; nunc aliae formae huic accedendo variare tantum speciem (*Ideal* nos appellamus) possunt, non nouum typum summae pulchritudinis corporis iuuenilis teneri et mollis procreare. Itaque ἦν δὲ τῷ Διονύσῳ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐμφερῆς ὁ Καιρός. non autem eius noua species nulli alii similis poterat auimo concipi.

Subiicitur interpretatio allegorica per se facile assequenda: declarant alae celeritatem occasionis, h. e. temporis cuique rei agenda vel consequenda iusti, τοῦ καιροῦ; globus coelum cum tempestatibus, per quas versantur tempora rebus quaeque suis peragendis idonea. Coma in fronte, occiput caluum, nota sunt. Nouaculae in manu, Posidippo memoratae, et, quam cum ea Himerius signo impertit, librae in dextra, in nostro non occurrunt mentio i).

VII.

- i) Notabimus nonnulla de verbis ac sententiis. *οσίων* *γούλον*, rhetorice dictum pro *ἔχων*, quod motu capitis intelligebatur, itaque *μασσιαν* lanuginem accipiebam, etsi insolenter dictum esse bene intelligebam; si *γούλον* de coma accipere malis, feram equidem, sed tum

VII. *Orpheus*. In loco Musis sacro in Helicone, ad amnem Olmium, et Hippocrenen, iuxta Musarum signa, positus erat ex aere; pulcherrimus adspectu, ipso aere pulchritudini fauente, et corporis concinnitate concentum animi, seu harmoniam, declarante. Tiara erat in capite auro intexta, pro veste tunica ab humero ad talos demissa, balteo aureo circa pectus adstricta. Coma mollissima, ad viuum expressa, aere aemulante mollitiem, in ceruicem demissa, in fronte autem binis cincinnis discriminata; calceamentis aureis induti

sententia habet tautologiam. Praestaret Iacobssii coniectura Φαίνων Ίουλον. Euolanti similis puer παρὰ τοῦ δημιουργοῦ λαβῶν καὶ, τὴν ἀέριον πληξίην τέμνειν, εἰ βούλοιο, τίς πτέρυξιν. Quis ferat τὴν ἀέριον πληξίην τέμνειν? Redditur: *aeriam plagam secans*: atqui nec πληξίς (percussio), nec πληγὴ *plagam*, tractum, significant; esset hoc πλάκα, ἀπλάξ, vnde et latina vox ducta. Legendum τὴν ἀέριον πτήσιν, *volatum*. Sane proprie τέμνειν ἄλα, inf. c. XIV. τὸ βόδιον, τὴν ὄσόν, sed et πορείαν. Simili audacia inf. c. XIV. extr. τὴν πορείαν τέμνειν. [Iacobssium nunc video coniecisse τὴν ἀέριον λήξιν, etiam bene, et paullo ante καὶ ὄντως ἐστήρικτο πρό οὕτως.] In extremis vitium inest: τὸ γὰρ πτέρωμα τῶν ταρῶν ἀνέλττωσθαι τὴν ὀξύτητα, καὶ τὸν πολὺν ἀνέλττων αἰῶνα, Φέρεται ταῖς ὥραις ἐποχοῦμενος. Vertitur: *alias enim talis adhaerentes subindicare velocitatem*, (dicit) *utque multum uersans auium horis uelta feratur Occasio*. Coniicit Iacobs: Φέρεται τῇ σφαίρᾳ ἐποχοῦμενος. at quid est ἀνέλττων αἰῶνα; et quorum πολὺν tam otiose positum? Latere videtur in πολὺν ipse *globus*, orbis, πόλος. Si ὡς vel ᾧ, quod in edd. ante *Ulearium* est, ex compendio τοῦ καὶ natum, eieceris, ferri potest: καὶ τὸν πόλον ἀνέλττων (explicans, ἐξηγούμενος αἰῶνα, ὅτι vel ὡς Φέρεται ταῖς ὥραις ἐποχοῦμενος, quod volat ὁ Καιρὸς per aerem tempestatibus, h. e. temporum vicissitudinibus, vectus. Firmant hoc sqq.

induti pedes. Iniectus tunicae peplus a tergo demissus ad talos. Manu tractabat lyram nouenis fidibus.

Praeclara haec ad exhibendam menti speciem signi: quod in Helicone etiam Pausanias vidit: IX, 30. p. 768. *Habitus est Thracicus*; nam Thracem Orpheum fuisse nemo ignorat; simillimus ille, aut potius idem cum *Phrygio*, ad quem *tiara* quoque referenda est, quam non satis scite Perficam appellat noster Callistratus. Scilicet communis fuit stirps Phrygum cum Thracibus; ut in Graecorum originibus alio loco declaratum est. Phrygium vestitum, profus huic statuae conuenientem, ante oculos habemus in opere ex aere ad Dodonam reperto, cuius eclypum seruat bibliotheca academica ex liberalitate cl. peregrinatoris *Hawkins*. Pergit noster, in basi statuae expressas fuisse feras cantus dulcedine allectas: quod forte ferendum erat a minus seueriore, (vix tolerabile visum in tabula, Philostr. iun. VII.) verum addit ille, intolerabili modo ineptiens, omne auium genus fuisse expressum, omnes feras siluestres, belluasque marinas, amnes quoque et sic porro k).

VIII.

- k) Olmum amnem ex Hesiodi Theog. pr. petiisse Callistratum monuit Iacobs l. l. Apud Pausan. l. l. Orpheo adstant memoratur signum *Τελετής*, quia ipse initia primus instituit; additur: *πεποιήται δὲ περὶ αὐτὸν λίθου τε καὶ χαλκοῦ θηρία κινούοντα ἄδοντος*. Secundum haec circumstantabant Orpheum simulacra ferarum. At in Callistrato *ὑπὸ τῶν ποδῶν τὴν βᾶσιν οὐκ οὐρανὸς ἦν τυπωθεὶς, — ἀλλ' ἦν πᾶν ὄρνιθων γένος πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐξιστάμενον, πάντες δὲ ὄρειοι θῆρες καὶ ὄσον ἐν θαλάττης μυχοῖς νέμεται*. Potest hoc duplici

VIII. *Bacchus*. Praxitelis opus ex aere, flans in luco; teneri et delicati adolescentis habitu; vt in verum corpus aes emollitum esse crederes; id quod scriptor luxuriante oratione declarat. l).

Erat

modo accipi, vel: ἀλλ' ἦν scil. τυπωθῆν, πᾶν ὀρυζῶν γένος: vel ἦν — ἐξιστάμενον, vt per figuram dicantur aues et ferae stupentes accedere ad statuam. Conuenirent quodammodo sequentia: καὶ ἴππος ἐθέλγστο, ἀντὶ χαλκῶν τῶ μέλει κρατούμενος etc. Enimvero priori sensu, etli ineptissime dicta, voluit Sophista accipi; p̄rgit enim: εἶδες ἂν καὶ ποταμούς τυποῦντα τὸν χαλκῶν ἐκ πηγῶν ἐπὶ τὰ μέλη βέοντες, καὶ κῦμα θαλάσσης etc. *Videre etiam licebat aes exprimens amnes fluentes* etc. In caeteris haec notabimus, παρὰ τὰς Μούσας. in edd. Ald. et Iunt. est περί. *Tiara Persica dicitur χρυσῶ κατάστικτος, et tunica τελαυῶνι χρυσέω constricta: videntur ergo in hoc quoque signo auro illitae fuisse partes nonnullae; ita et τὸ πέδιλον τῶ ξανθοτάτῳ χρυσῶ κατήνδιστο.* In extr. ἡ τέχνη τὰ ἐπανθούντα τῇ αἰσθήσει τῶν ζώων θελυτήρια ἀρρήτως ἐξέφαινε, h. e voluptatem sensus, ἡδονὴν τὴν οὖσαν ἐκ τῶ αἰσθάνεσθαι.

- l) Prima capitis verba sunt corrupta, nec sine codice sananda. Olearius edidit: Δαιδάλου μὲν ἐξῆν ἰδεῖν, τοῦ περὶ Κρήτην, πιστεύειν θεάματα, κινούμενα μηχαναῖς τὰ ποιήματα, καὶ πρὸς ἀνθρωπίνην αἰσθησὶν ἐμβιάζεσθαι τὸν χαλκόν. Ald. et Iunt. Δαιδάλω et τῶ περὶ Κ. et ἐμβιάζεται τὸν χρυσόν. Iacobs, qui etiam χαλκόν et χρυσόν in τὸ ξύλον mutat, refingit Δαιδάλω μὲν ἐξῆν ἡδῆ, τῶ περὶ Κρήτην, πλαστεύειν θαυμασία, κινούμενα μηχαναῖς, τὰ ποιήματα. Sententia Sophistae ceteroquin haud obscura est. Comparat Daedali opera machinis mota, vt sensum habere viderentur; at Praxitelis opera ait omnino spirasse. ἀπαλὸς pro ἀπλὸς, ἀπλοῦς, nemo neget legendum esse; et ἀψαμένῳ δέ σοι, πρὸς τὴν ἀφῆν (pro ἀκμήν) ὑπεξίστατο, cedebat ad tactum. [Supra c. 3. erat de coma in signo ex aere: ἀψαμένῳ δέ ἡ θριξὶ ὑπεξάνιστατο, μαλθακίζομένη πρὸς τὴν αἰσθησὶν. eodem sensu, paululum tamen deflexum, petitum ab iis, quae tactu

Erat ergo deus venustus, aetate florens, mollis, amabilis, hedera redimitus, hilari vultu, voluptatis sensu perfusus, quod vix putares aere aemulante reddi posse; et tamen postea in oculis fulgentibus agnosci ait nescio quid proclive ad bacchationem; nebride tectus, stans, thyrsum tenens.

Quantum iudicare licet, est hic is, quem Plinius inter Praxitelis opera ex aere memorat, *Liber pater*, quem cum *Ebrietate* (h. cum Baccha temulenta) et *Satyro*, periboeto appellato, fecerat lib. XXXIV, 19, f. 10.

IX. *Memnon*, signum, quod in Aethiopia, hoc est, Thebis visitur. Multus est Sophista in miraculo vocis e saxo auditae; artem quod declararet, nihil magnopere notabile occurrit. Auget quoque miraculum, addendo nonnulla; non modo diem orientem salutari a statua, verum et recedente die eam ingemiscere et lacrimari *m*).

X.

tactu depressa, remota manu iterum resurgunt. Vtrumque dictum rhetorice.] Mox εἰστήκει δὲ, τὴν λύραν ἐπερίδωκε τῷ Θύρσῳ, alienam esse lyram a Baccho, facile credas. Vir doct. supra laudatus corrigebat πλευράν. nec tamen satis apparet, quomodo latus, seu corpus, thyrsu inniti potuerit: et si trunco inniti solere simulacra, bene nouimus; thyrsus tamen tenetur manu. Ergo debebat esse τὴν χεῖρα? [Sic sup. Philostr. iun. XIV. ἀκοντίῳ δὲ τὴν δεξιάν ἐπερείδει.] Ceterum ex h. l. tolli videtur dubitatio, an signa ex aere thyrsum vel hastam aere vere factam tenuerint. — Mox πρὸς αὐτὴν κλειβόμενος τὴν ἕλην. inalis εις. Ceterum, vbi Euripides in Bacchis exhibuerit deum ἀνθηρόν, ἀβρότητος γέμοντα, ἡμέρω θεόμενον, non meminimus; certe non verbis similibus.

m) Potest videri declarare Memnonis statuam non amplius supereffe. Ait enim: τοῦ Τιθωνοῦ Μέμνονος εἰκῶν

X. *Aesculapius*. Non videtur hic certum aliquod signum ante oculos habuisse auctor, sed omnino Aesculapii notationem peragere: etsi totus fere occupatus in hoc, vt in opere tanquam animato ipsum deum redditum esse declaret n). Proprium

ἦν ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, verum tempore hoc praeterito vbiq̄ue narrat, tanquam de iis, quae antea viderat aliquando. Porro statua cum vero Memnone fortuna et affectu simili regebatur, vt vna cum ipso gauderet et moereret, ὑπὸ τύχης τινὸς ὁμοίας καὶ προαιρέσεως ἀγομένη κατηυδύνετο. mox pro hoc διοικεῖσθαι, et τύχη memoratur tanquam causa affectus et προαιρέσεως. Etiam Anrora, hoc artis Aethiopum opere, moeroris solatium habet, tanquam reddito ei filio: ὡς ἂν ἀντιθέσεως αὐτῇ τῶν Αἰθιοπῶν τέχνης τὸν ἐκ τῆς εἰμαρμένης ἀφανισθέντα Μέμνονα. De voc. λίθων γένεσις et διοικεῖσθαι v. sup. ad c. I. et ad c. II. [Plura acute emendauit Iacobus: οὐδὲ τὸ τῆς φύσεως σιγγλὸν ἠνείχετο *sustinuit, seruauit*, pro ἐνείχετο. Postea λίθῳ καὶ ἡδονὴν παρέδωκεν ἢ τέχνη, non ἢ φύσις.]

- n) Et facit hoc Sophista multa cum arte rhetorica. Olearius ad superstitiones γοητείας haec refert, qua deorum signis diuinam vim includi dicerent aut crederent. De quibus vix cogitauit auctor; sed, quod toties iam per figuram et tropum extulit, videri in signis ipsa deum vel heroem ab arte redditum esse; adeo in iis omnia esse animata; hoc nunc quoque eloquitur: si natura diuina (particula animae mundi) in corpus humanum immitti credatur, multo magis hoc dici posse de signo Aesculapii, cui ipsa dei prudentia (προνοητικὸς νοῦς) inesse videatur; et haec per multas argutias prosequitur, vix dignas, in quibus operam perdamus. [Ex Iacobii coniecturis retineo saltem emendationem μηδὲν pro μηδ' εἶ, et sensum sic constituo: οὐ πιστευσομεν δὲ, εἰ μηδὲν ἔγγονον κακίας παρῆκεΦυκεν, ἢ (naturae praestantiori, τῷ θεῷ) nihil deterioris naturae ei accesserit, admixtum fuerit. In dei enim signo, cui τὸ θεῖον inesse dixit, nihil ex humana natura admixtum erat, quod contra
- fe

prium his signis est, vt animus cogitatione defixus et prouidus in vultu appareat, cum maiestate oris; comae cincinni in tergum diffusi, et in fronte ad supercilia meantes et circa oculos reflexi.

XI. *Cupido* Praxitelis; alter ac diuersus ab eo, qui cap. III. fuit memoratus; et ipse ex aere, et in acropoli positus. Pausaniae aetate non superfuisse videtur; nihil enim de eo memorat in operibus acropoleos (inde a cap. 22. medio libri I. vnde de his narrare incipit); non enim Praxitelis artem praeteriisset inter multa obscura et aliena, quae interponit. Erat puer tener, aere molle et iuvenile corpus eximie reddente; coma partim a ceruice promissa, partim superciliis imminens, reuincta tamen fascia; oculi illecebras pudore per-

O 4

mistas

se habet, si hominem inhabitat.] — Paullo post οὐ γὰρ (τὸ πρόσωπον) εἰς κάλλος ἐπίθετον ἐσχημάτισται, ἀλλὰ παιῖν καὶ ἰλῶν ἀνακινεῖν ὄμμα. Vertunt: “non enim ascititio decore ornatus est, sed medicum et gratiosum flestit oculus,” haec vbi in graecis habentur? Probabile est fuisse ἀλλὰ πρᾶον καὶ ἰλῶν ἀνακινεῖν ὄμμα. — Tum πλόκαμοι — οἱ δὲ ὑπὲρ μετώπου πρὸς τὰς ὀφρῦς ἐπιμένοντες τοῖς ὄμμασιν εἰλοῦνται. em. ἐπιβαλόντες. in edd. Ald. et Iunt. est quoque ἐπιβαλόντες expressum. Infra c. XI. κόμης δὲ εἶχεν ἑλκμας ταῖς ὀφρῦσιν ἐπιβαλόντας [vt et supra corrigendum erat et correxit Iacobs de Orptheo c. 7. de coma, ἡ δὲ ὀφρῦσιν ἄνωθεν δισχιδὸν ἐπιβαλόνσα pro ἐπιβαλόνσα.] Mox κνταρδόμενοι est dictum, vt ὑγραὶ, flexiles. In seqq. habes notionem nostram, *Ideal.* expressam: cum res, quae nascuntur, interire soleant, ἡ τοῦ ἀγάλματος ἰδέα ἀκμὴν ἀνώλεθρον ἐπιτωμένη θάλλει, (videri potest a Platonis ideis ductum) ἅτε δὴ τῆς ὑγείας (quae per Ateculapium declaratur) τὴν οὐσίαν ἐν ἑαυτῇ φέρουσα. [Verba nouissima praeclare enarrata sunt a Iacobio, qui vidit pro ᾧ παῖ, legendum esse ᾧ Παιῖν.]

mistas habebant; iidem amabiles, etiam exultantis sensum exprimentes o).

XII. Centaurus: ex marmore; in propylaeis templi positus: cuius situm et locum non disertius declarat auctor. Descriptio ad communem artis argutioris morem est adornata, et in humanae figurae cum equina docte coagmentatae mira specie haud indocte instituta.

Cum de originibus et caussis mythi, (qui ex multis variisque, specie, more, indolę populorum ac temporum inter se diuersis, phantasmatibus, tanquam laticibus et canaliculis, corriuatus est), haud vno modo statuere liceat p): certiora tamen tenemus de forma, quam, ab Hippocentauro ductam, ars primo rudior, tum doctior et elegantior, statim Phidia auctore, adoptauit q).
Seruauit.

- o) Subnascitur tandem legentibus fastidium ex copia orationis in eadem notione reddenda, toties iterata, dum aeris flexilem ac mollem naturam procliuem ad singula ita adumbranda, vt ipsum corpus, ipsa coma, ipsa caro, esse videantur, laudat. In fronte capitis non est interrogationi locus. Ait: *vidisti deum in arce a Praxitele positum. Quod si tibi licet artis opus ante oculos ponere: erat ille etc.* μηδὲ εἶχε τὸν Φύντα, h. e. τὸν γεννήσαντα, τὸν Φύσαντα. [Sententiam vtique melius reddit coniectura Iacobii: ἂ ἔλη — μηδὲ εἶχεν ἔμφυτα.] ὡς δὲ καὶ κατὰ μέρος ἐξητάζομεν τὴν τέχνην, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ δὲ ἄλλατα. sagaciter Iacobs restituit διδαχμάτα. In οὗτος ὁ εὐφημος videtur latere vlcus. [ὄμμα ἀφροδισίου ἐρωτικοῦ γέμον χάριτος, putabam excidisse καὶ, καὶ χάριτος. In fine Morelliana lectio haud dubie verior est.]
- p) v. argute nuper disputata a. V. C. *Böttiger Vasen Gemähde* I, III.
- q) v. *ibid.* docte obseruata p. 135 sq.

Seruauit aetas plura artis exempla, incertis tamen auctoribus; neque de hoc, quod Callistratus descripsit, alibi quicquam memoratum constat. Solebant autem propylaea variis artis operibus, nullo ad templi religionem respectu habito, collocari: itaque et in iis Centaurus r).

XIII. *Medea*: variis animi affectibus agitata, dum de facinore perpetrando cogitat; in hac deliberationis, irae et miserationis liberorum, pugna et aestu, affectusque animi fluctuatione declaranda per argute dicta, ars Sophistae certat cum arte statuarii s). Tenebat manu gladium, coma erat in-

comta,

r) In princ. cap. verba: εἰς ἱερὸν εἰσιῶν στυμνὸν τε καὶ μέγα, ὃ τὴν καλλίστην εἰκασίαν εἰς ἑαυτὸ μέγιστη, ἐν τοῖς προπυλαίοις τοῦ νεῶ ἰδρυμένου θεῶμαι Κένταυρον. nisi corrupta sunt priora verba, sunt ea sane admodum calamistrata: in templum illud pulcherrima simulacra peruenerant, pro: εἰς δὲ μετέστη, μετηνέχθη, ἢ καλλίστη εἰκασία, nouo modo et hoc dictum pro: quicquid est simulacrorum; pulcherrimae εἰκόνες. Pergit: Κένταυρον, οὐκ ἀνδρ', κατὰ τὴν Ὀμηρῶν εἰκόνα, ἀλλὰ θηρίῳ παραπλήσιον ὑλήεντι. Ad Homerum spectat tantum prius illud ἀνδρὶ παραπλήσιον, sunt enim ipsi Φῆρες ὄρεσιῶσι. neque pro Homericis sunt habenda ea, quae sequuntur; etsi possunt forte adumbrata esse ad Cyclopi speciem *Odyss. I, 191*. οὐδὰ ἐώκει ἀνδρὶ γε σιτοφάγῳ, ἀλλὰ θῆῳ ὑλήεντι ὑψηλῶν ὄρέων. [Suspiciari licet etiam, Callistratum θῆῳ scripsisse, quod tamen nec statuae, nec sequentibus conueniret, in quibus θηρίῳ describitur.] Mox εἶδες ἂν θυμὸν ἐπιπνέοντα τῷ τεχνήματι. Ante Olear. erat ἐπιπλέοντα. quod non necesse erat mutare; est enim, opus animatum esse; idem quod ἐκαστοῦντα, ἐπόντα, τῷ τεχνήματι, ἐπιπολάζοντα, affectatione sophistica. qf. innatantia in superficie.

s) [Mythum de Medea vniuerse nuper exposuit ingeniosa Commentatione ad Vasa Graeca picta *Böttiger Vol. I.*

comta, squalorem prae se ferens, et amictus lugubris. Vifa erat Callistrato haec statua e marmore

P. 2. p. 164. vbi Peliades illa adducit ad Peliam patrem iugulandum.] Καὶ γὰρ λογισμοῦ κατηγορεῖ τὸ (sic leg.) δῆλωμα, arguebat τὴν δῆλωσιν, h. e. ἐδήλου λογισμόν, facti considerationem prodebat. Paulo post θυμὸς est aestus animi, τῇ βύμῃ τῆς ὀργῆς παραγραφόμενος, necesse est dictum esse pro γραφόμενος, exhibitus: quae non bene cohaerent. Melius forte iungas, θυμὸς παραγραφόμενος τὴν φύσιν, sexum, imbecillitatem muliebris sexus, tollens, vincens, πρὸς τὸ ἔργον ἤγειρε. παραγράφειν, est *eximere, tollere e medio*. Ita necesse non erit coniectare παρατραπόμενος, auertens, pervertens, se. Infra sunt τὰ τῆς γυναικὸς φύσεως βουλεύματα, simulacrum, quod per se nequaquam faevitiam et feritatem animi prodebat, accommodans quasi se animi affectibus Medae, ὑπηρετούμενη, διηρεῖτο εἰς θυμοῦ καὶ μανίας ἐνδειξιν, *abstrahatur in istam irae et furoris significationem*; h. e. ita effiebarur, vt in marmore vna cum miseratione et ista essent expressa, ira et furor: sunt enim tria, quae rhetor ait in vultu Medae simul expressa esse, *deliberationem, iram, et tristitiam* (λογισμὸν, θυμὸν et λύπην). Nisi haec placuerint, adoptanda est alterutra e coniecturis, quas nuper viri docti, Iacobs et Hufchka, ad h. l. attulere, dum alter οἴκτου pro θυμοῦ, alter ἀνίας pro μανίας scriberet. Hoc illud est, quod saepe in oratione sophistarum putida et fucata ad diuersa auocare solet ingenia interpretum, ita vt nihil possit ad liquidum perducere. [εἰκὸς γὰρ ἦν, μετὰ τὸν χόλον καὶ θρασύτητα τοῦ θυμοῦ, ἐπιστρέφασθαι πρὸς οἴκτον. haud dubie μετὰ τὸν φόβον, quod antecedentia docent; et monuit Iacobs.] Postea καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν λίθον — ὅτε δὲ σκυθρωπὸν ὄρωσαν καὶ μαλαττομένην εἰς στενότητα, requiritur notio tristitiae, λύπης; fuisse videtur, εἰς στενότητα. Vir doctus emendabat: *μαλαττομένην εἰς στενότητα*. Dubitare licet, an non paullo post τὴν σύνεσιν ἐκφρονα restituendum sit ἐκφρονα, et an sincerum sit: παιδικῶν λόγων μετὰ τὴν σφαγὴν ἀπτεται. eruntne λόγοι, οὗς τοῖς παῖσι λέγουσιν αἱ μητέρες. praestat saltem esse παιδικὸς λόγους

pro

more in finibus Macedoniae t). Notior est pictura Timomachi vel ex epigrammatibus in Anthologia, argutante poetarum ingenio in ea ipsa irae cum miseratione pugna in Medea expressa; addidit noster λογισμόν. Ceterum Sophistas multa ex epigrammatibus Graecis lenocinia et ingenii lusus petiisse, etiam hoc exemplo patet. Medea in Colchis diuersissimi erat argumenti in Philostrati iun. c. VII.

XIV. *Athamas*, infaniens, cera in tabula expressus, non in signo. Conspiciebatur ille nudus, cruenta coma, agitata vento caesarie, oculis transuersis, attonitus; cum ense in manu ruens. Ino, prae formidine pallida, puerum lactentem sinu tenens ad Moluridem, vnam Scironidum petrarum, procurrebat, in mare se immissura. Sub promontorio mare fluctus mouens; innatabant delphines. In extrema parte Amphitrite cum Nereidibus prospiciebat. Hic vero mirari subit, Amphitriten *saevio atque horrido obtutu esse*, inter Nereides adspectu teneras, iucundas et amabiles. Tabula in Scythico littore posita esse narratur u).

Verum

pro λογισμούς ex affectu in liberos: [nunc, post perpetratum facinus animus eius afficitur sensibus, quos in liberos, εις παῖδας, habent parentes.]

- †) Ambigue dixit: εἶδον καὶ τὴν πολυθρύλλητον ἐν ὄροις Μακεδόνων Μηδείαν. Potest et statua esse πολυθρύλλητος, et Medea. Alterum hoc verius. Aliam mentionem statuae huius occurrere non meminimus. At sunt duo epigrammata in statuas Medae e marmore, in altero memoratur furor ex ira, in altero furor et miseratio: Anal. Tom. III. p. 215. CCCII. et III.
- *) Dubitare licet, an ab eodem Callistrato sit hoc caput; Medea facile ad id argumentum deducere potuit, vt

in

Verum manum de tabula. Transeundum est ad grauiora, Commilitones, quae castinjs solennibus

in Epigrammata factum Leonidae XXXI. οὐ τόσσον Ἀθάμας ἐπαινήσατο &c. Anal. Tom. II. p. 196. Sophisticis tricis et argutiis multo magis est refertum, etiam vitiosis lectionibus. ἀλλὰ καὶ ἀγωνίαν. fuit κατ' ἀγωνίαν. οὐ κάλλους, quod ant. edd. habent, non erat eiiciendum; non erant pulchrae formae Athamæ et Ino, sed pulchre redditæ ab arte; elaboratæ ut τὰ καλὰ τῆς γραφῆς elucescerent, non τὸ κάλλος figurarum, δειμασι θυμοφθόροις pro δημοφθόροις bene iam emendauit Iacobs; et paullo post ἐδόκει δὲ οὐ τηρεῖν τὸ στάσιμου pro οὐ τί ἦν, et ἀλλὰ δόξαν κινήσεως παρῆχεν supplet saltem sententiam. καὶ τὴν θῆλην τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ προῆγε, vel προσῆγε. nil intererit. — ἄκραν τοῦ Σιέρωνος leg. pro τῆς, nisi est τῆς Σιέρωνος scilicet πέτρας. ἐπήγετο δὲ ἡ εἰκὼν καὶ τὴν ἄκραν. ita Olear. edidit pro ἐπέγετο. at suspicari licet fuisse ἐπέγετο δὲ ἡ Ἴνώ ἐπὶ τὴν ἄκραν καὶ τὴν θάλατταν τὴν ὑπὲρειον. — καὶ Ζεφύρου τι κατέχει τὸ σῶμα, leg. τὸ κύμα. et κατέχει est ἀκταχέω. Zephyrus leuiter perflabat mare. Ζεφύρου τι, tanquam exigua aliqua Zephyri pars. — ὁ κηρὸς ἐδόκει πρὸς τὸ τῆς θαλάσσης κυματίζεσθαι μιμημα emendauit iam idem vir doctus pro νομίζεσθαι, et εἰσίαν pro ἐξουσίαν. v. ad c. V. et I. Quod autem in fine adiectum est, excidisse videtur auctori parum cauto: scilicet res agitur in Sinu Saronico: et tamen Oceanus tabulam ambiit fluminis instar, iam et ipse fluctuanti similis. — [Post ista video a Iacobs esse correctæ quoque sequentia huius capituli: μανίας οἰστρουμένους. bene Iacobs em. μανίας. et in fine ἐλίσσουσαι τὴν πορείαν ἐπληττον, em. χορείαν; tum, saltem ad fensum perbene: περὶ δὲ αὐτῆς Ὀκεανὸς, ζεῦμα ἄχαστο μέγα, μικροῦ, τῆς τοῦ ποταμοῦ κινήσεως καὶ κυμαίνειν διδάχθῆσθαι.

Ceterum hi Sophistæ, qui tabularum et statuarum interpretationem exercitationis rhetoricae fundum fecerunt, habuerunt et ipsi imitatores suos. Est in his *Libanius*, multo tamen minus dignus otio hominis

lennibus publice coronam vestram tenebunt fauentem dicentibus et bona vota pro vestrorum quoque studiorum et successuum prosperitate facientibus. P. P. Kal. Mart. c1o1occcci.

hominis litterati, qui in artium vestigia inquirat: iuuabit tamen nomina et titulos harum scripturum cognoscere. Inter Libanii Progymnasinata sunt: *Ἐμφράσις γραφῆς ἐν βουλευτηρίῳ*, descriptio picturae in Curia aliqua, cum altera simili: ex chorographiarum genere vtraque; (ed. Morell. Tom. I. p. 174. p. 181. et ed. Reisk. Tom. IV. p. 1048. et p. 1057.) Tabula, in qua cursus heroum in ludis funebribus Patrocli exhibitus erat: (Morell. ibid. Reisk. p. 1056.) Ecphrasis statuæ Herculis stantis in exuuiis leonis: (Morell. Tom. II. p. 707. et Reisk. p. 1066.) Hercules luctantis cum Antaeo, duo signa ex aere, alterum strangulantis Antaeum, alteram in primo pugnae congressu: (Morell. ibid. p. 721. 722. Reisk. p. 1082. 1083.) Signa Iunonis pronubae: (Morell. p. 725. Reisk. p. 1086.) Polyxenae maectatae: (Morell. p. 728. Reisk. p. 1088.) Medeae lamentantis: (Morell. p. 728. Reisk. p. 1090.) Aiacis infanientis, quod male inscriptum est *Troadis euersae* (*Τρωάδος ἀπεστραμμένης*, lege *κατεστραμμένης*) signum ex aere (Morell. p. 729. Reisk. p. 1091.) At alterum signum p. 1093. vere est Troia capta sub mulieris sedentis specie. Hercules suem Erymanthium humeris portantis (Morell. p. 708. Reisk. p. 1068.) signum leonis ceruum vnguibus laniantis: (Morell. p. 720. Reisk. p. 1081.) Alexandri τοῦ πιστοῦ, qui in eo est occupatus, vt nouam urbem condat, statua equestris: (Reisk. p. 1120.) Chimaerae signum: (Morell. p. 734. Reisk. p. 1095.) Promethei (p. 1116.), pugnae Eteoclis et Polyuicis (p. 1119.), Palladis (p. 1115), in templo Musarum; nisi hoc cum altero Fortunae (τὸ Τυχαίου) p. 1113. ingeniosis lufibus est annumerandum. Ad antiquitatem nonnulla forte ex his ecphrasibus elicere licebit.]

E P I M E T R V M.

Quod spectabam in his Philostratorum tabulis et Callistrati signis, absterfo fuce sophistico, ita exhibendis, vt intelligi posset, quali specie et habitu illa se obtutui accedentium obtulerint, erat hoc, vt et meam et aliorum legentium mentem in contemplantis tabulis signisque liberarem ab accessionibus alienis, quibus descriptiones sunt oneratae. Qua ex re fructus mihi saltem hos pollicabar, vt ad comparanda alia artis antiquae opera similis argumenti, inprimis ea, quae propitia aliqua fortuna seruauit, expeditior horum scriptorum esset vsus. Deliberabam quoque, an ex omni antiquitate conquisitas et collectas tabularum pictarum notitias, argumenta et auctores, aliis commentationibus expositas subiicerem: vt vno ita conspectu omnis antiquitas artis pingendi intuenti explicita esset. Alteram vtilitatem, quae ex hac opera mea procedere posset, video equidem, expectari vix posse, quandoquidem sermone haec latino perscripta sunt: ea scilicet erat, vt hominibus nostris in delineatione, pictura ac sculptura, occupatis argumenta nouorum studiorum et manus operum suppeditarem ad antiquam artem adspirantium. Desunt enim saepe ingeniis alimenta, quibus se
aiant;

alant; exempla, quibus se acuant; incitamenta et faces, quibus quasi subiectis inflammentur. Ad hoc tamen consilium assequendum video sermone vernaculo, accommodato iis, qui in his artium studiis versantur, haec esse tractanda. Et habeo spem, compotem me voti futurum esse, quandoquidem vir eximie doctus, operumque artis vetustae peritus, operam hanc, opera Philostratea simili consilio vernaculo sermone exponendi, in se recepit.

Est adhuc aliud in votis habendum, si iis quidem indulgere licet, ut existat vir aliquis delineationis arte et usu satis versatus, et antiquorum operum ad antiquae artis speciem exprimendorum facilitate probatus, qui ad easdem descriptiones extremis saltem lineis easdem tabulas et signa graphide et caelo in aere reddat. Prodire hac ratione possit opus comparandum cum scitissimis ingenii et artis experimentis *Flaxmanni*, quibus ille, non prorsus absimili inuento, ex *Odyssaea* et *Aeschylaea* delineavit, quae ad artis antiquae imitationem exprimi posse putaret. Iam ante multos annos auctor eram periculi in reddenda per delineationem et caelum *arca Cypseli*, et *throno Amyclaeo*; caruit tamen res effectu. Haec atque alia huiusmodi delineationis ope, antiquitatem iam deperditam ex scriptorum narratione oculis nostris quodammodo, reddere possent et obtutui subiicere.

In prima Commentatione memineram tabularum aliquot in hac urbe servatarum, quarum aliquando

aliquando recensum facere constitutum apud me haberem; non quasi eximia aliqua historiae artis incrementa me esse allaturum putarem, verum, vt popularibus nostris hoc vno exemplo declaratum darem, quam multa passim haud contemnenda ingeniorum monumenta, ignorata aut fastidita, intra publicas priuatasque aedes lateant, et ex ignoracione neglecta situ ac squalore corrupta intereant; ita vt nequaquam contemnenda videatur fore hominis harum rerum intelligentis opera, qui peregrinatione aliqua facta sacras aedes in his Saxoniae borealis terris, curias aliaue loca, per oppida, perquireret, an forte tabulas pictorum superiorum saeculorum obscuratas et hominum incuria et ignoracione perituras in notitiam adducturus sit. Ita animaduertit et diligentius inspexit *Io. Dom. Fiorillo* noster tabulas in vrbe nostra nonnullas ante hos quadringentos fere annos factas, in aedium *S. Nicolai* altari; erat illud olim monachorum Ordinis *S. Francisci discalceatorum a)*; et alias in altari aedium *S. Iacobi* magna cum diligentia elaboratas *b)*: de quibus ille narrationem vulgaturum se esse recepit.

Seruetur

- a) Vni ex his tabulis inscripta sunt verba: *anno domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto, Sabbato ante Dominicam quartam post Pascha, haec tabula completa est, sub fratre Luthelmo, pro tunc gardiano conuentus istius. orate pro eo.* Argumenta tabularum sunt religiosi generis ad sensus istorum hominum ac temporum.
- b) Etiam in vna harum tabularum inscripta sunt verba: *anno Domini millesimo quadringentesimo secundo hoc opus completum est in vigilia beati Martini episcopi,*
quod

Seruatur adhuc apud nos depositi loco tabularum, a Conradi, olim praefecto villae ac pagi Reinoldshausen possessarum, centum amplius numerus; in quibus sunt plures praeclari operis et artificum magnae celebritatis, dignae utique, quae illustri in loco locentur.

* * *

Subiiciam his Programma nomine Academiae promulgatum in honorem Collegae nostri, nunc desideratissimi, *Kaestneri*, cum illi sub exitum aetatis XCVI rara ea felicitas obtigisset, ut vitae ac muneris professorii academici per L annos continuati semisaeculare festum hilariter perageret. Licuit ei vitae ac meritis adiicere adhuc annos fere quatuor; tumque placida morte obdormiscere, nominis autem memoriam haud intermorituram posteris relinquere.

quod factum est in honorem Iesu Christi et matris, gloriose Virginis Mariae, St. Iacobi, St. Christofori, St. Eustachii et Iohannis Baptiste. Quod mirationem in his et aliis facit, non tam est linearum subtilitas et elegantia, aut naturae seu veritas seu pulchritudo, quae omnia spe minora sunt; verum colorum lumen et integritas; quae res omnino dubitationem facit de pictura istorum temporum, sintne oleo colores mixti, an, si aqua imbuti, inducta sit tabula vernice, quam veteres atramentum appellarunt. Subtilius in haec inquisiuit idem vir artis eiusque historiae peritissimus, et a se obseruata et iudicata in medium proponet.

XII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 P R O R E C T O R
CAROL. FRIDER. STAEUDLIN D.
 C V M S E N A T V
 COLLEGAE SVO CONIVNCTISSIMO
ABRAH. GOTTH. KAESTNER
 MATHES. ET PHYSICES PROF. ORD.
 L. ANNOS

IN PROFITENDIS DISCIPLINIS MATHEMATICIS PHYSICIS
 EXACTOS
 GRATVLATVR.

MENSE NOVEMBRI MDCCCXCVI.

Memorabilis est, Ciues, Georgiae Augustae fortuna, quod, cum ipsa nondum LX. annos aetatis expleuerit, ex numero tamen professorum suorum plures iam vidit, qui sacrum semifaeculare muneris professorii viuendo attigerunt; vnum quidem, qui ipsis academiae auspiciis interfuerat, *Sam. Chr. Hollmannum* (anno saeculi LXXXIV.), tum duo viros de omni iuris prudentia meritissimos, *Böhmerum*, Antecessorem (a. XC.), et *Pütterum* (hoc ipso quem viuimus anno XCVI.): quibus superuenit nunc quarto loco KAESTNERUS noster,

noster, cui ea felicitas obtigit, vt L. annos profitendis disciplinis mathematicis et phyſicis expleverit, inde a d. xxiii. Nouembris XXXXVI. quo munus professoris extraordinarii Lipsiae inierat, vnde decimo postea anno Gottingam euocatus studia mathematica et phyſica ea cum auctori- tate docuit, vt in iis, qui ex his litteris famam aut fortunas quaerunt, in commendationem veniat, si ex Kaestneri disciplina prodierint. Quod itaque decennium, Lipsiae exactum, commodis Georgiae Augustae decessisse videri poterat, compensatum est nominis fama et auctori- tate, quam iam tum academiae nostrae, cuius connubio potiturus erat, tanquam pro nuptiali munere obtulit. Habent autem vniuersitates litterariae hanc naturam, vt, cum in aliis reipublicae administrandae parti- bus satis sit admoueri muneribus viros, qui cum probitate et bona fama scientiam et vsum rerum agendarum habeant, academi- arum fortuna et salus etiam nominis claritatem requirat, vtque ad earum laudem et celebritatem magnum momentum habeat professorum celebritas: in qua quidem ipsa quoque fortunam regnare fatendum est, nec tamen tam licenter, vt nullis omnino meritis illa sub- nixa sit; potest opinio hominum multa veris maiora putare, alia illustrare; quae paria erant meritis, in lucem producere aliud, aliud obscurare; caeca tamen et luce caesa pro lucentibus venditare nequit; contra vero plurima, eaque certissima, iudicia de virorum doctorum dotibus et meritis eminentibus petita sunt et petuntur a fama et nominis celebritate. Kaestnerus vtique, ad disciplinas

mathematicas et physicas tradendas huc euocatus, earum honorem ita tuitus non modo est, verum etiam auxit, prouexit, eoque adduxit, vt, quae in aliis paucorum esse soleant, in nostra academia frequentissima sint matheſeos studia, ſiue eos reſpicias, qui iis aut ſolis aut praecipue ſe addixere, ſiue numerum tradentium publice priuatimque, ſiue audientium numerum; cum, quod ipſa recta ſtudiorum regendorum ratio poſtulat, inter omnium diſciplinarum propaedeumata habenda ſit matheſis. Vt hoc ſtudium incenderetur, non minus proſuere libri ab eo conſcripti didactici, cum vniuerſae matheſeos, tum partium ſingularium: per quos ille nomen ſibi communis Germaniae praeceptoris in his diſciplinis parauit. Commemoramus haec vniuerſe ac ſimpliciter; non enim conſentaneum eſſet, in laudes viri laudati, eiusque collegae noſtri, excurrere; at fidem eius ſummamque religionem in docendo praedicare poſſumus, quandoquidem animi virtutes etiam in cariffimis laudare licet. Nunquam ex numero eorum, qui in ſubſelliis federent, nec ex mercede, quam afferrent, et operae praemiis quae colligeret, calculos ſubduxit in lectionum habendarum ratione. Prodeſſe iis, qui eius opera et conſilio vti vellent, vnice propoſitum ſibi habet. Ipſis autem diſciplinis, quas proſitetur, eo quo diximus modo conſtitutis, diſpoſitis, auctis et ornatis, alias eaſque nouas ingenii, ſubtilitatis ac doctrinae exquisitae, opes attulit ſcriptis ſingularibus, inprimis commentationibus in Societatis Regiae Scientiarum conſeſſibus recitatis et in commentariis excuſis: de qua So-
 cietate

cietate quam praeclare ille meruerit commemorare, necesse hoc loco non est. Quod secundum haec omnia substructae per tot merita celebritati noua ornamenta adiecit, est coniunctio litterarum elegantiorum, amoeniorum et hilariorum, cum disciplinarum, quas tanta assiduitate excoluit, feruoritate; quam nec minus temperant, ornant et fecundant infinitarum rerum notitiae ex varia lectione paratae, cum nullum litterarum genus intactum reliquerit, in historia autem litteraria, maxime disciplinarum mathematicarum, facile princeps habeatur. Iuri discendo cum primordia vitae academicae consecrasset, imbiberat ex hoc studio plurima, quae modo vtiliter monenda, modo ingeniose dictis opportunam materiem, suppeditarent. Longius procederemus, quam par est, si, quae philosophica studia ipsi debent, si, quae in sermonis patrii expositionem ab eo profecta sunt, enarrare vellemus. Incidit enim prima eius aetas in ea tempora, quibus patrius sermo coepit excoli, cumque eo quicquid est elegantiorum litterarum, poesis maxime et bene dicendi scribendique ratio. Fert autem ita ipsa rerum natura, ut iis maxima gratia habeatur, nomenque eorum sit clarissimum auctoritasque praecipua, qui primi fuerunt nascentis aliquis studii auctores. Sed cum alii in remissioribus his litteris subsisterent, Kaestnerus noster infinitas alias litteras adiunxit, et sermonis cultioris puritatem et natium nitorem ad disciplinas feruiores transtulit, ita ut patrii sermonis auctor in hoc genere princeps merito habeatur.

Videtur, Ciues, annumerata potius, quam appensa, viri summi, collegae nostri, merita quanta et quam rara ac digna ea sint, ut ei, multoque magis nobis, et Georgiae Augustae, et studiis disciplinisque mathematicis ac physicis, omnique omnino litteraturae, gratulemur de indulgentia diuina, quae eum ad hoc usque tempus seruum, integris animi corporisque viribus vigentem valentemque, vnicuique litterarum honori et utilitatibus studentem, et ea meditantem, quae reipublicae litterariae, almaeque inprimis Georgiae Augustae, sint proficua et honorifica. Videtur, quam iusta sit haec voluntatis nostrae beneuolentiae et amoris testificatio publica in collegam, quem inter prima Georgiae Augustae decora merito referimus. Communia et coniuncta cum votis nostris vota facietis, ut Numen O. M. virum, reuerentia vestra et veneratione dignissimum, per multos adhuc seruet annos, quibus fruatur tot decoribus praeclare partitis, hac nominis celebritate, hac collegarum coniunctione ac necessitudine. Est enim inter senectutis praemia et solamina post vitae bene exactae recordationem hoc vel maximum, coli se videre a iunioribus, amari ab aequalibus, consiliorum auctoritate et vitae dignitate inter ciues suos ea uti, ut nec ultimo loco habearis nec aliorum inuidia infestam vitam habeas. Quae ut contingant ex merito collegae coniunctissimo, ita ut ei sint perpetua, nulloque acerbo fortunae casu intercepta, ex animo precamur. P. P. M. Decembri 1700ccxvi.

XIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
CHRISTOPH. MEINERS

CVM SENATV

CIVIVM SVORVM

QVI

IN CERTAMINE LITERARIO

IN A. D. IV. IVNII ANNI HVIVS **clōlcccxcvi.**

REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
 SOLLENNE NATALITIVM

INDICTO

CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA

PRAEMIA

ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT

NOMINA

SIMVLQVE

COMMENTATIONVM

QVAE

AD CERTAMEN IN A. D. IV. IVNII ANNI **clōlcccxcvii.**

ADMITTI VOLENT

ARGVMENTA

AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA

PROMVLGAT.

Quae in quotidianis congressibus et sermonibus esse solet locupletissima confabulandi aut materia aut opportunitas, euentorum nostri temporis mirabilis varietas et inexpectata saepe casuum fortunaeque vicissitudo, si eius quoque, cui praefandum est aliquid, in argumento quotannis tractando, menti obuersatur, nihil sane, quod miretur aliquis, res habere videbitur. Etenim necesse est, id maxime mentes nostras impellere, quod et tempore et loco nobis familiare fit, idque, quod aut mirationem, aut metum ac sollicitudinem, iniiciat, ad sensus nostros mouendos esse potentissimum. Prae omnibus tamen cum nostris studiis, vita, votis, coniuncta maxime esse debent, primo loco quicquid securitatem publicam continet; cum studiorum vitaeque tranquillitas. Contingit autem nobis ea felicitas, vt, saeuientibus vndiquaque bellorum procellis et stragem facientibus, quod quidem ad nos nostramque Academiam spectat, tanquam in sudo ac sereno ipsi agamus et segetum nostrarum fructum et prouentum habeamus vberissimum. Tam propitia enim beneuolentia diuina vti sumus, tanta cum vigilantia, sapientia et constantia, viri summi, qui nostrarum terrarum administrationem suae fidei creditam habent, periculis imminentibus obuiam iuerunt, vt metus ac terrores iam in finibus haerentes depulsos viderimus.

Fruimur itaque, Ciues, ea rerum nostrarum conditione, vt non modo incolumes et saluas, verum etiam auctas et locupletatas res nostras esse pronuntiare liceat. Cum enim superiorum anno-

rum

rum timores frequentiam ciuium nostrorum aliquantum imminuissent: continuo, ex quo tutiores visae sunt res nostrae, eorum, qui nos adierunt, numerus insigniter est auctus. Tranquillitate autem cum vniuerse patriae nostrae; tum Academiae frui licuit ea, vt etiam disciplina publica non modo sustentata sit, verum etiam firmata et stabilita.

Quae omnia cum per se sint magna et iucunda; quanto incundiora et maiora ea videri debent comparatione aliarum terrarum, in quibus partim per bellicos terrores, partim per dominationis libidinem, alibi per prauas superstitiones, per iniqua principum iudicia, per potentum odia et suspiciones indoctas de periculosis litterarum et scientiarum incrementis, pro fauore, laudibus, praemiis, quibus digna erant, litterarum bonarum studia auersas hominum voluntates, calumniationes, vexationes, coercitiones, indoctorum censorum turpes lituras, prohibitiones, interdicta, experiuntur. Circumferte oculos per omnem Germaniam, et pronuntiate ex animi sententia, quam in terra, qua in vrbe, maiorem litterarum honorem, fauorem, libertatem, esse compertum sit? vbi is, qui suo iudicio vt nec seruili obsequio in aliorum verba et opiniones iurare velit, sui magis esse possit arbitrii? ne illud dicamus, in qua tantae sint opes litterariae et litterarum subsidia, tantae auctoritates et exempla, quae ingenia excitare, alere, fingere possint?

Comparete porro aliorum populorum inter bellicas has calamitates fortunam. Quis est

P s

populus,

populus, cuius libertatem sentiendi et scribendi iactare malit aliquis prae nostra? Francorum autem quae sit litterarum et litteratorum inter furores ciuiles conditio, quis ignorat! Inter tot ac tanta summae artis operum spolia, tot congestas librarias opes, litterariam supellectilem cumulatam, quam circumscriptum earum rerum audimus esse usum! quae virtutis et doctrinae praemia! Italia, quae non tam praesenti litterarum celebritate, quam superiorum temporum ingeniis eorumque monumentis superbit, iam ipsa metuit suis ornamentis, artisque seu priscae seu recentioris monumentis praestantissimis, ne ad populum victorem in praedae parte auerantur. Qua quidem fortuna quid esse potest tristius, quid miserius!

Atque haec quidem non iactanter ac gloriose commemoramus, verum, ut comparatione cum aliorum fortuna instituta bona nostra intelligamus, grataque ac pia mente indulgentiam et prouidentiam numinis veneremur; imprimisque id agendum nobis esse censeamus, ut tot tantisque beneficiis digni esse videamur, dum libertate nostra litteraria utimur circumspecte, otio et securitate honeste et industrie, opibus autem et copiis omnis generis ad litterarum incrementa et Academiae bonam existimationem accommodate; ut partes quisque muneris sui tueamur religiose, iisque disciplinis, quas docet, se quisque tanquam antistitem constitutum esse censeat. Ita enim animati esse debemus, quotquot sumus, omnes, ut non nostrae, sed publicae utilitatis causa eo, quo sumus, loco constitutos
 nos

nos esse, utque primas nobis partes a republica creditas esse arbitremur docendi, tum disciplinam quam quisque docemus pro virili locupletandi ac perficiendi. Fidem et religionem, qua regi, qua patriae, qua reipublicae obstricti sumus, violari credite, si primo loco id propositum habuerimus, ut ex auditorum tributis ditescamus, aut ut suae quisque solius laudis praeconium agamus, et sine laude publica privati inclarescamus. Vana est omnis gloria, gratuita et illiberalis, nisi cum publica laude, et cum bona existimatione Georgiae Augustae sit coniuncta.

Sensu itaque hilari et grato etiam huius diei solenne peragimus, Ciues, quo natalem Regis nostri augustissimi, Georgii III. gratabundi recolimus, eumque saluum et incolumem rebus nostris prouidere, ex hoc quoque cognoscimus, quod integra tranquillitate et securitate publica, beneficiis Eius frui, atque etiam praemia, Eius magnificentia constituta quaestionibus annuis, ad studia vestra, Commilitones, acuenda propositis ab Ordinibus academicis, publice pronuntiare victoribus eorumque nomina promulgare licuit. Sed ante omnia quaestiones superiore anno euulgatae recitandae, et, quae commentationes ad concertandum oblatae fuerint, exponendum est.

Ab Ordine Theologorum

„duplex hac vice argumentum, in quo vires ingenii, iudicii, industriae ac doctrinae experirentur Commilitones, propositum erat, alterum *disquisitioni*

tioni eruditae; alterum, quod, nouo praemio ex munificentia et auctoritate regia constituto, acceperat, orationi sacrae, aptum ac destinatum.

„Prior quaestio ita se habebat:

Quannam maxime utilitatem etiam hac aetate afferre possint libri nostrae ecclesiae symbolici, ac qua ratione mos introductus et paulatim propagatus fuerit, horum librorum subscriptionem a doctoribus religionis exigendi?

Altera autem, oratorii sacro proposita, hoc ferebat, vt doceretur:

Quam vim habeant ad animum tum emendandum tum pacandum rebus de peccatorum remissione notiones?

De priore quaestione tres ad nos peruenerunt commentationes, ac

Prima quidem insignita verbis Senecae: *Qui ante nos ista mouerunt, non domini nostri, sed duces sunt. Patet omnibus veritas, nondum est occupata, multum ex illa etiam futuris relictum est.*

Altera verbis Paullinis: *τη ελευθεριαν, η̄ Χριστος η̄μας η̄λευθερωσε, στημετε, και μη παλιν ζυγω δελειας ενεχεσθε.*

Tertia denique verbis: *Medium tenuera beati.*

„In his nulla fuit, quae non studii ac doctrinae haud vulgaris testis esset ac non suum aliquid et sibi proprium ad argumentum perdifficile et impeditum explicandum atque extricandum videretur afferre. Magnopere igitur laetati sumus, quod, sicuti alias, ita etiam hac occasione data animad-
verteri-

verterimus, vèrfari inter nos praeclara et exulta ingenia iuuenum, in diuinarum disciplinarum studia ea, quam rei grauitas et sanctitas poſcit, cura et constantia, intenta atque defixa. Comparatis autem inter ſe et probe examinatis tribus commentationibus ita iudicauit ac decreuit Ordo Theologorum: Ea, quae *primo* loco commemorata eſt, ingenium liberale et erectum prodere atque haud pauca ad rem pertinentia ac parum cognita congeſſiſſe viſa eſt. Nec oratio diſplicebat, expedita illa et dilucida ac paſſim elegans. Ceterum caput rei negligentius ac breuius expoſitum eſt, quae autem ipſi quodammodo vicina ac coniuncta eſſent, longius et copioſius tractata ſunt. Libris vero ſymbolicis ipſis neque id pretium neque eam vtilitatem permanentem auctoꝝ ſtatuit, quam ipſi iure vindicare poſſe ſibi videbantur. Alteram denique quaestionis partem, quae ad hiftoriam pertinet, minoris, quam par erat, momenti eſſe ille iudicauit. *Tertia* commentatio, quamuis ſtilo inferior, re tamen ſuperior viſa eſt, ac ſuo ſymbolo, quo medium tenere auctoꝝ profeſſus eſt, plane digna. Multa ille quaestionis momenta attigit atque explicauit, et quamplurima ad hiftoriam pertinentia expoſuit, quae in prima commentatione deſiderabantur. Nec ſine voluptate in toto hoc ſpecimine iuuenem probae indolis, cautum et de quo optima quaeque ad religionis commodum augurari liceat, animaduertimus.

„In tot tantisque horum ſpeciminum virtutibus eo maiorem laudem ſibi peperit auctoꝝ *ſecundae*

dae commentationis, quae verba Paullina adscripta habet. Neque enim solum ille materiem tam bene ac solerter coegit et disposuit tantoque iudicii acumine et modestia atque orationis elegancia tractauit, vt vnanimi Ordinis consensu victoris corona dignus esse videretur. Omnino quaestionem propositam curiosius ac diligentius illustrauit, quam vlllo scripro publico factum esse nouimus. In eo solum peccauit commentatio, quod ad maiorem molem excreuit, quam instituti leges admittunt. Rescindenda igitur nonnulla prius erunt, quam publicam lucem videre possit. Ad commentationem victricem proxime accessisse iudicata est tertia cum dicto:

Medium tenere beati.,

Scheda adiecta resignata, nomen eius, qui palmam reportauit, lectum est

GOTTLÖB GUILIELMUS MEYER, *Lubecensis,*
Seminarii philologici sodalis.

Is autem, qui loco secundo laudes abstulit, est IO. GODOFR. BRUGGEMANN, *Munda-Hannoveranus,* idem qui iam superiore anno victor fuit secundo loco, in disquisitione: *quid momenti habeat historia Iesu in vniuersa religione Christiana?*

„Ad quaestionem homileticam quod attinet, inter eos, qui ad concertandum publice admissi sunt, iudicio Ordinis nostri eminuisse ac vicisse existimatus est ille, cuius schedae verba inscripta erant:

Et hoc meminisse iuuabit.

qua resignata nomen comparauerat

FRID. KOEPPEN, *Lubecensis.*

De huius atque vtriusque aemuli oratione sacra, nec non de quaestione homiletica in futurum annum proponenda,

ponenda, breui tempore collega venerabilis, qui Academiae sacris praeest, singulari Programme theotisco, eos, quorum scire interest, certiores reddet.,,

Ordo Iureconsultorum postulauerat:

Vt iuris supremae inspectionis ambitus et limites tum ex natura rei et principiis iuris publici vniuersalis rite definirentur, tum exemplis inprimis iuri publico Germanico adcommodatis illustrarentur.

³⁵ Vna eademque die 31. Mart. exhibitae sunt Ordini duae commentationes; una inscriptis verbis:

Quidquid excessit modum, pendet instabili loco. SENECA.

altera cum symbolo: *Ne quid nimis.*

Ambae non omnino satisfaciunt expectationi Ordinis. Prior tamen alteri longe praeualet, tum in scribendi genere, tum in ipsis rerum argumentis expositis. Quumque nec desiderari possint tractationes omnibus plane numeris absolutae, argumenti inprimis non sine difficultate enucleandi; ob insignem tamen adhibitam diligentiam neque exiguam ex vniuersa scriptione conspicuam doctrinae copiam haud indigna praemio visa Ordini est *primo loco* nominata commentatio, cui inscripta sunt verba Senecae:

Quidquid excessit modum, pendet instabili loco.,,

Resignata scheda eius, cui potior locus erat assignatus, nomen inscriptum erat:

CAROLUS AUGUSTUS TITTMANN, *Viteberga Saxo.*

Ab Ordine Medicorum

proposita erat quaestio:

quae sit febrium neruosarum acutarum natura in genere.

Verum

Verum nulla oblata est commentatio, quae praemio digna esse videri posset. Duo tamen audimus esse, qui temporis angustiam causati tradere Ordini fetus nondum maturos noluere. Tertius nomen suum scripto tradito incautus adscripserat.

Ab Ordine Philosophorum

constitutum erat pro quaestione:

Historiae urbis agrique Gottingensis breuiarium.

Subiunctae fuere in programme leges, quibus circumscribebatur industria eorum, qui ad hanc operam se accinxissent. Nec nos latet, plures e vobis fuisse, qui stadium essent alacriter ingressi; deficientibus tamen aliis, ad carceres peruēnit is, cuius scriptio ita comparata esse visa est, ut alia ne desideretur, quod quidem ad doctrinae, qualis in iuvene esse potest, copiam, inquirendi notitiasque conquirendi pertinaciam, et conquisita sollerter disponendi commodeque eloquendi facultatem attingit. Sunt tamen alia, etsi per se praeclara, nec improbanda, quae tamen, quod consilii rationi repugnabant, iudicio Ordinis probata haud sunt; primo, quod, cum *breuiarium* historiae scribere iussi essent concertaturi, ipse obtulit opus historicum magni ac spissi voluminis, multis rebus copiosius, quam pro breuiarii natura ac lege, enarratis. Erunt itaque haec, antequam vulgetur scriptio, refecanda. Quod porro ab iis, qui in certamen descensuri essent, nec postulabatur, nec expectabatur, assequendum sibi esse putauit, ut etiam noua, ex libris haud vulgaribus aut ex tabulariis hausta, et aliis indicta, apponeret. Aucto-
rum

rum nominibus excitandis, sibi indulfit nimium; erunt itaque et haec recidenda. Oratione vsus est, si calami festinantis offensiones exceperis, fatis latina, et rerum narrandarum indoli accommodata, etsi in nonnullis nimium exuberante, quandoquidem interdum videri voluit etiam ornatae orationis specimen inferere. Quae quidem etsi non probat Ordo, commendat tamen scriptionem magnopere, tanquam doctrinae iuuenilis, diligentiae, artis et ingenii eximii fetum, maturiores aliquando proventus pollicentem, neque adeo dubitat praemium, quod, etiam si plures concurrissent, haud facile illi vlla alia commentatio praereptura fuisset, summa cum laude ei assignare.

Aperta reuulso signo scheda nomen fidem fecit composuisse hanc commentationem

IULIUM BILLERBECK, *Hildesensem,*

Seminarii Regii philologici Sodalem.

Ducere dona iube! Assignata e munificentia regia praemia a sui quisque Ordinis Decano victores accipere iussi sunt. Supererat, vt quaestiones, praemio in singulas numi XXV aureorum pondo proposito, in futurum annum XCVII. conditionibus notis et iterum in memoriam reuocatis, pronuntiarentur.

In futurum annum

ab ORDINE THEOLOGORVM

proposita est quaestio:

*An et quatenus mendacium necessitate extortum
(Nothlüge) secundum praecipua disciplinae morum
Vol. V. christia-*

christianae locum habere possit, ductis simul historiae huius doctrinae lineamentis.

ORDO IVRECONSVLTORVM

proponit quaestionem:

Quaenam sit vis euentualis inuestiturae accedente consensu vasalli principalis impetratae?

Quaestio ORDINIS MEDICORVM est:

Quaenam est lucis in corpus humanum viuum efficacia, tum noxia, tum praeter eam partem, quam in visu agit, utilis ac salutaris?

Ab ORDINE PHILOSOPHORVM;

Cum nostra aetate in regnis Europae fere omnibus opera detur, ut incolarum industria parentur et elaborentur merces, quibus carere aut nolunt aut nequeunt, ne ab exteris eas mercari necesse sit; quaeritur, quaenam inde populis emolumenta et detrimenta prouentura esse probabile sit.

Habebitur simul laudi, etsi inter postulata non habetur, si concertantium studia ex historiarum monumentis, si non inuestigauerint, saltem tamen attigerint prima vestigia ac progressus huius ἀνταρχειας politicae, accurate definitae ac circumscriptae.

Audiuistis, Commilitones, quae suae quisque diligentiae suaeque laudis incitamenta in futurum annum proposita habeat. *Cuncti adsint, meritaque expectent praemia palmae. Ore fauete omnes. Quatuor sunt praemia proposita quatuor victoribus! Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit.*

Reditum

Reditum inde est ad huius diei solenne et causas, gratando primum et vota piis mentibus faciendo pro Regis nostri Augustissimi salute et incolumitate; vtinam ipsi contingat, vt pace gloriosa quam primum restituta faustis populorum vocibus plaufibusque Pacificatoris orbis terrarum nomine ille salutatus felicitatis publicae auctor statorque habeatur! Fecimus vota pro regia stirpe, pro terris hisce tranquillitate et pacato rerum statu fruentibus, pro eius auctoribus, viris summis, qui reipublicae gubernandae praesunt, pro vrbe agroque et Academia. Nec tamen, tanquam sola precum pietate defungi liceat, religionem grauiorem et pietatem veram omittemus, quae in eo continetur, vt allaboremus pro virili vnusquisque, vt ea, quae ad laetos rerum successus a nostro officio et fide expectanda sunt, prudenter prouideantur, gnauiter strenueque peragantur, religiose curentur. Ita faxit Deus O. M. omnium bonorum fons et auctor, idemque recte factorum remunerator, officii neglecti vindex certissimus!

P. P. in Georgia Augusta m. Junio c1o10ccxcvi.

XIV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
IUSTVS FRID. RVNDE
 CVM SENATV
 CIVIVM SVORVM
 QVI
 IN CERTAMINE LITERARIO
 IN A. D. IV. JUNII ANNI HVIVS c[irca] 1800ccxcvii,
 REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
 SOLLENNE NATALITIVM
 INDICTO
 ET D. XI. HABITO
 CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA
PRAEMIA
 ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT
 NOMINA
 SIMVLQVE
COMMENTATIONVM
 QVAE
 AD CERTAMEN IN A. D. IV. JUNII ANNI c[irca] 1800ccxcviii.
 ADMITTI VOLENT
ARGVMENTA
 AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA
 PROMVLGAT.

Dies quidem natali sacro Regis nostri Indulgentissimi celebrando indictus, inter imbres pluviasque

viasque nubilo ac contristato coelo exortus, quam parum laetos et hilares animi sensus prouocare potuerit, meministis, Commilitones; nec magis laeta nuntiata erant ex Magna Britannia, quae animum exhilarare possent. Fuit itaque animus, caussis quae sensus impellerent externis deficientibus, auocandus ad caussas eas, quas diligens consideratio suppeditare poterat: quod sane laetitiae genus, quo magis a ratione et iudicio sano aequoque est profectum, eo verius solidiusque esse necesse est. Circumspicientibus autem nobis, caussae se offerebant multae, quae erigerent animos partim ad bonorum, quibus vtimur, fructum iucundum, partim ad bonam spem rerum, consiliorum prudentia propitiisque euentis, meliore loco collocandarum. Quae autem nunc cum maxime ante oculos versabantur, erant: quod votis nostris Regem saluum et incolumem concessit numen O. M.; quod diem hunc inter primum Germaniae pacandae diluculum agebamus; quod prospicimus cum ipsis belli foedissimi et tantum non internecini stragibus et vastationibus mox quoque terrores motusque sublatum iri, quibus per omne hoc tempus percussi et suspensi, saepe percussi tuimus. Nobis tamen adeo propitia fuit prouidentia alma numinis, vt per tempora haec atrocissima, quibus conuulsa et labefacta est totius fere Europae fortuna, res tamen nostrae steterint, leuiter nonnquam concussae, rectae tamen et integrae, tutae ac munitae. Quod insigne numinis beneficium, cum ipsa felicitate nostra, vt studiis litterisque ipsis proficuum sit, nobis summa opera annitendum esse arbitrabimur.

Ne vero protracta ac per octo dies dilata nostra in celebrando die natali Regis pietas in reprehensionem veniat, etsi vos, Commilitones, excusatio iusta latere haud potest, publice tamen eius rei causae a nobis exponendae sunt. Natalis Regis nostri sollenni coetu celebrandus die Junii quarto inciderat hoc anno in primum Pentecostes diem; cuius diei religio sollennibus nostris non modo nihil obfuisse, verum celebritate sua et pietatis religiosae sensu multo magis profuisse; nisi alia ratio grauior, quo minus eo die sacrum nostrum celebraremus, obstitisset; imminuta scilicet frequentia vestra, Ciues, per excursions istis diebus quaquaersum susceptas. Ab aliquot enim annis mos hic inualuit, vt, cum vix ingressi sitis aestiuum hoc semestre studiorum curriculum, exiguam cursus partem emensi, aut in ipso limine adhuc haerentes, et rerum docendarum nouitate erectis ac suspensis animis, Pentecostes sacrorum opportunitate arrepta, feriae per octiduum agantur, studiorum impetus retundatur, ardor restringatur, ingenia auocentur ad otii agendi illecebras, et ad eiusdem otii fallendi causas quaerendas. Nihil poterat a studiorum nostrorum ratione, nihil a consilio esse alienius, nihil magis contrarium votis nostris. Quis tandem in ipso operis paullo grauioris exordio, ardente cum maxime et intento animo, id agat, vt ipse, nulla de causa, subsistat, impetum frangat, et, antequam vires fatis expertus sit, antequam recreationem ac refectionem illae desiderent, ipse sponte ac deliberato eas sufflaminet! Vix per vnum mensem, aut per paucos dies,
lectio-

lectionibus habitis, vix expeditis armis, aut in ipso procinctu, ecce discurritur; magna vestrum pars dilabitur et excurrit in loca vicina, maxime Castellae, vel in Hercynios montes; quorum adeundorum tempus opportunum vix vnquam caeli subitae per hanc anni tempestatem vicissitudines praebent, ita vt multi vestrum sine omni seu iucunditatis seu vtilitatis fructu, corporibus valetudine tentatis, domum redeant. Non meliorem fortunam experti estis hoc anno, quotquot aut loca modo memorata adiistis, aut alio excurristis, nec facile hac anni tempestate meliorem expectare licet; itaque tristi et inclementi caelo ab ipsa aeris liberioris vsura exclusi, inter tecta desidentes, alii otio ingrato tempus agitis, alii taedii tollendi ac fallendi causa sodalitia contrahitis ad aleae et caeci casus lusus delapsi. Ita multi vestrum, iis, quae ad erogandos per hoc semestre suntus a parentibus erant destinata ac praebita, exuti Gottingam reditis omnium rerum pertaesi, nouis curis impliciti; partim a litterarum studiis alienati, et ad omne auocamentorum genus amplectendum procliuus. Alii, qui melius vobis consulueratis, reditis saltem ita comparati, vt a remissione animorum per has excursiones suborta iterum intendendus sit animus, repetendi sint quasi carceres, et cursus prima exordia iteranda. Ii autem ipsi, qui in vrbe dies hos agitis, languore ac taedio feriarum victi, pessimo more damnato, vt occupationum solitarum vices redeant, in votis habere soletis. Quantum detrimenti studiis vestris, consiliis ac profectibus, per infaustum hunc feriandi morem afferantur, videtis

Commilitones. Contra quae et quanta bona in vos cumulata essent, si per hos dies studia vestra frequentandis lectionibus sine cessatione prosequuti essetis! Firmatis animis, feruentibus studiis, sumtis ex ipso usu et firmatis viribus, primis rerum insolitarum taediis victis, ex iis ipsis, quas iam paratas habebatis, copiis iucunditatem perciperetis et ad novos fructus percipiendos excitati noua doctrinae incrementa spe et animo iam conciperetis.

Videndum itaque et sedulo allaborandum esse videtis, Commilitones, vt sequentibus annis perniciosus hic feriarum pentecostalium, et excursionum per eas faciendarum, mos aboleatur. Omnino, nisi omnem studiorum vestrorum rationem euerfam esse vultis, feriarum, quae per praua exempla primum inductae, mox usus prauitate in morem abierunt, ex Academia nostra tollendarum necessitas summa instat. Non ignari sumus nec immemores, animis remittendis et viribus reficiendis tempora sua esse danda; enimvero consentanea illa et accommodata esse debent vitae consiliis et vsum ceteris. Studia vestra, Commilitones, imprimis nunc in immensum cumulatis litterarum ac disciplinarum copiis, nouis, nomine saltem, inductis et procusis lectionibus, distractis in tam multa ac varia ingeniis vestris, annorum contra, quos in academia exigere licet, spatio deminuto, studia, inquam, vestra in eum iam locum adducta sunt, vt aut cum ingeniis felicibus, per disciplinam puerilem egregie expolitis et locupletatis, ad nos accedendum vobis sit, vtque vires animorum afferendae sint validae,
magnae

magnae assiduitatis multaeque intentionis capaces; aut triennio absoluto discedendum vobis sit disciplinis vix degustatis, studiis vix inchoatis, lacunosis, turbatis. Id autem multo magis euenire necesse est, si ex angustiis his triennii limitibus magnum dierum numerum exemptum sine auditione vlla exegeritis. Iam autem feriarum agendarum licentia ab aliquot inde annis eo excreuit, vt, nisi ea reprimatur, de studiis vestris actum sit. Magno cum incommodo nostro, aliarum tamen academiarum exemplo eo ducente, hoc ipsum institutum est, quod studiorum nostrorum noui cursus alienis anni temporibus exordia habent; cum tamen necessitas legem hanc fecisset, inter semestrium vices, spatium quatuordecim dierum feriis erat dictum lege ac more, idque religiose observatum per annos multos. Inualuit nostra aetate lubido adiiciendi feriis vnam, mox alteram septimanam; nunc tanquam more consecratum est, vt, nisi mense integro, mense ac dimidio forte, aut binis mensibus exactis, de lectionibus habendis vix cogitetur aut cogitari possit, quandoquidem frequentia lectionibus habendis idonea nondum cõit: persuasione hac, etiam per exteras terras propagata, lectionum habendarum maturiora exordia nulla esse; itaque ante hoc tempus plerumque nec ii accesserunt, qui studia academica ingrediuntur, neque illi, qui per ferias itinera susceperunt, nec modo ad patrios lares, verum ad terras interdum longinquas et ad vrbes Germaniae inuisendas; quae, etsi per se esse possunt praeclara, multorum tamen nec consiliis ac temporibus, nec copiis et

opibus conueniunt: quibus exhaustis illi ad nos redeunt, omni studiorum et rei familiaris ratione turbata. Imputari a parentibus solent vrbi et academiae sumtus intolerabiles, quos vita inter nos agenda exigit; sparguntur per terras exteras rumores sinistrae, ac fama molesta magnarum difficultatum, cum quibus modica in fortuna apud nos iudicandum sit; atqui infani hi sumtus faci erant Cassellis, aliisque in terris, ita vt ad urbem nostram nihil inde redundaret commodi vel lucri, contra vero dira necessitas suboritur, res necessarias nulla pecunia soluta parandi et aeris alieni contrahendi. Altera ex parte ii, qui aut ferias in vrbe exigunt, aut maturius ad nos accesserunt, cum longi otii et solitudinis pertaesum sit, haud raro ad ea, quae otio fallendo idonea sint, delapsi, tempore, bona valetudine, opibus ad alia abutuntur, quam quorum causa huc profecti erant. Nihil enim iuuenili aetati periculosius est, quam vita parum occupata. Itaque ii, qui nuper primum hanc urbem adierant, aut recentes aduenae et hospites, nondum bonis proborum sodalium amicitiiis instructi, taedium vitae inertis haud ferentes, in discrimine versantur praesentissimo, ne, prauis sodalitiis impliciti, primis statim diebus omnem academicae vitae fructum in ipso flore et germine corrumpant et perdant.

Quot et quanta mala a prauo hoc ultra legitimum tempus ferias producendi more proficiantur, videtis, Commilitones, et nobiscum persuasum habebitis, pestiferum hunc commodisque vestris

vestris infestum morem esse tollendum et extirpandum. Iusto tempore a nobis lectiones habentor et absoluntur; vos itaque iusto tempore adeste, et, frequentia vestra maturata, maturate conatus nostros et studia vestra; quae nisi ad legitima tempora reuocata fuerint, intra haud multos annos ne omnis studiorum academicorum ratio euerfa sit, verendum est. Neque enim malum hoc, quod tantas vires sumfit, eo in loco, quo iam peruenit, substiturum esse putate; dentis ac subtractis iam studiis vestris semestribus duobus fere mensibus, adeoque tertia parte, intra paucos annos, nisi mature subueniatur, vix tres menses e fenis mensibus lectionibus habendis relictos esse videbimus. Inter haec contrahi et coangustari professorum studia, et aut rerum tradendarum filum media in tela texenda abrumpi, aut lectionibus sensim sensimque disciplinarum potius epitomas tradi, quam per earum ambitum duci auditores necesse est; primis ideo tantum labiis pleraque a vobis delibari; sine pleno hauitu plerosque discedere; domesticis enim studiis repetitionibusque multo minus tempus iustum superest. Cumulantur interea auditiones, rerum diuersissimarum audiendarum mole obruitur memoria, iudicio a partibus suis agendis excluso aut intercepto. Verbo, redibunt tandem omnia ad gustationem potius, quam ad coenam iustam; et academiae erunt popinae, ad quas raptim concurritur et cibo raptim sumto disceditur.

Nolumus tamen, Commilitones, sollennium nostrorum religionem infauftis ominibus contaminare;

nare; officii nostri erat, monere salubria et ante oculos ponere, quo mala nostra tandem progressura sint, nisi mature occurratur. A tenuibus initiis plerumque in vita hominum vitia oriuntur, quibus ferius nulla medela reperiri potest; si mature quaeratur, in promptu et ad manum ea est. Ad studiorum seueritatem reuocanda est iuuentus, si saluam rempublicam esse volumus. Fieri enim nequit, vt ea recte administraretur, nisi ab iis, qui necessariis studiorum copiis instructi sunt; instructi autem iis nemo esse potest, qui iis addiscendis iustum tempus et iustam operam haud tribuerit.

Vt studia vestra, Commilitones, ad istam seueritatem reuocentur, prouisum est etiam ex regia munificentia, cui similem et parem nulla alia Academia experta est, constitutis praemiis, quae ab Ordinibus academicis persoluantur iis, qui industriae suae, doctrinae ac profectuum, specimina ediderint satisfaciendo quaestionibus quotannis propositis. Quae itaque hoc quoque anno proposita fuerint ad ingenia vestra, Commilitones, exploranda, quae commentationes exhibitae fuerint, quaeque ex iis probatae et praemiis ornatae, publice tunc in coetu sollenni est pronuntiatum, nuncque ex edicto proponitur.

Ab *Ordine Theologorum* proposita erat quaestio:

An et quatenus secundum praecepta disciplinae morum Christianae locum habere possit mendacium necessitate extortum? adducis simul historiae huius doctrinae lineamentis.

“Traditae sunt Ordini *commentationes quinque*, omnes diligentiae commilitonum, nonnullae doctrinae sagacisque ingenii testes idonei et locupletes. Praeferebat autem Ima versus Sophocleos ex Stobaeo decerptos:

Προς ταυτη κρυπτε μηδεν, ως ο πανθ' ορων,
Και παντ' ακουων, παντ' αναπτυσσει χρονος.

Qua lecta, clarum fuit, auctorem ad quaestionem soluendam nonnisi egregiis praesidiis instructum accessisse, et de historia doctrinae controuersae circumscripte et vero egregie exposuisse. Ad arcem causae vero, quae non doctrinarum copiis solum, sed ingenii acumine et sagacitate expugnanda erat, non penetrauit, neque orationis etiam, quam inceperat, puritatem sustinere valuit. Pergendum itaque erat ad

Idam commentationem, Ciceronis verbis insignitam:

Imprabi hominis est mendacio fallere.

Sunt quidem, quae vel in hac dissertatione desiderari queant, stili elegantia rerumque lucidus ordo. Auctor praeterea sibi ipsi non semper constat; nonnunquam extra oleas vagatur, et in vniuersum quaestionem propositam exemplis magis vndique congestis, quam rationibus et argumentis profligari posse autumat. Ceterum difficultates bene expediuit, historiam doctrinae e fontibus hausit, mendaciumque stricte sic dictum. adsentiente lege morali, a nulla necessitate physica vquam extorqueri posse, fortiter ac strenue adseruit. Eandem viam auctor dissertationis

III^tiae ingressus erat, quae in fronte gerit epigraphen: *Ἀρετὴ καὶ ἀληθεία.*

Probavit arbitris orationis peritiam, iustum notionum ordinem, disciplinae moralis et scripturae sacrae cognitionem: quaestionem autem propositam leui tantum et veluti suspenso calamo tetigit, ita, ut in eo ipso loco orationis filum abrumperet, quo longius ad certum finem ducendum erat. Huius autem reprehensionis invidiam effugit auctor commentationis

IV^tae effato Iesu Christi inscriptae:

Γινεσθε Φρονιμοὶ ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀνερανοὶ ὡς αἱ περιστέραι.
reliquis nec ordine rerum, nec orationis castitate et elegantia inferior. Ad quaestionem autem dubitationibus pressam magis ex obscuro quodam aequitatis sensu, quam ex disciplinae moralis rigore respondet. Supererat adhuc commentatio

V^ta, et haec Ciceronis praecepto ornata:

Est vera lex recta ratio, naturae congruens, quae vocet ad officium iubendo, vetando a fraude deterreat.

Consensere iudices in laudanda litterarum copia, orationis vbertate, argumentorumque delectu, quibus lectores in suam sententiam trahere studuit auctor. Ex altera autem parte conuenit etiam inter illos, auctorem minus recte sentire, de iniuria, quae alteri inferitur mendacico, et quae non tam ex confectariis externis, quam ex laesa alterius libertate et dignitate morali aestimanda est.

Excussis de nouo quinis hisce diligentiae et doctrinae haud vulgaris speciminibus, calculum Ordinis

dinis obtinuit demum *disputatio secunda*, quae argumentum Ciceronis verbis expressum in fronte gerit:
Improbi hominis est mendacio fallere."

Resignata schedula prodiit auctor

IOH. GODOFR. BRÜGGEMANN, *Munda-Hannoueranus*, qui superioribus annis XCV et XCVI bis secundo a victore loco ceteris praelatus fuerat. "Ad hanc proxime *accessisse* iudicatus est auctor commentationis *quintae*; hunc autem excipere placuit dissertationis *primae* scriptorem, qui de historia huius doctrinae cum laude exposuit." Professus hic est nomen suum Io. WILH. RAPHAEL FIORILLO, Seminarii Reg. philologici Sodalis.

"Alterum *praemium*, quod vocant *homileticum*, propositum erat oratori sacro, verba facienti
de argumentis singularibus disciplinae morum Christianae ad vitandam libidinem veneream.

Redditae sunt collegae, qui academiae sacra moderatur, orationes octo, quarum vitia virtutesue libello singulari propediem recensabit. Facto ex lege delectu, iam publice e suggestu habiti sunt sermones tres, quorum auctores communem iustae actionis et peritiae in memoriter dicendo laudem sortiti sunt. Certare visi sunt de praemio orator primus et secundus, quorum ille hunc orationis et argumentorum vbertate et robore, hic illum voce, declamatione, ipsaque adeo actione facile superavit. Ponderatis tamen vtriusque orationis virtutibus praemium regium decretum est

CHRISTOPHORO HENRICO ALBERS, *Lunenburgensi*;

hunc

hunc autem proxime excipere iudicatus est IOANNES AUGUSTUS ANTON LÜDEKE, *Suecus-Holmiensis*, externis orationis suae ornamentis conspicuus, quorum sermones singuli, neque tertia commentatione suppressi, in lucem publicam prodire iubebuntur.

Ordo Iureconsultorum proposuerat quaestionem:

Quaenam sit vis eventualis inuestiturae accedente consensu vasalli principalis impetratae?

“Traditae sunt Ordini *quinque* commentationes, his insignitae sententiis:

N. I. — *factum defendite vestrum.*

Conse.sistis enim.

OID. Met. XIII, 314.

N. II. *Discite iustitiam.*

N. III. *In ipsis rebus, quae cognoscuntur, et discuntur, incitamenta insunt, quibus ad cognoscendum mouemur.*

CICERO.

N. IV. *Omnes trahimur et ducimur ad cognitionis et scientiae cupiditatem, in qua excellere pulchrum putamus.*

CICERO.

N. V. *Sit et voluisse satis!*

Nulla harum exercitationum sua dote destituta, nec ulli sua laus deneganda. Palmam autem prae reliquis sibi dubiam facere visae sunt eae, quae primo, tertio et quarto loco nominatae sunt; quam tandem vnanimi arbitrorum consensu ceteris praecepit ea, quae Ciceronis elogio inscripta est:

In ipsis rebus, quae cognoscuntur et discuntur, incitamenta insunt, quibus ad cognoscendum mouemur;

cuius auctor tum puritate et concinnitate scriptio- nis commendatur; tum in ipsa tractatione iusto ordine et legitimis principiis solida legum interpretatione suffultis usus est. Huic vero eam, quae

primo

primo loco Ouidii elogio insignitam; et vtrique eam, quam *quarto* loco, inscriptam Ciceronis sententia, nominauimus, proxime accedere iudicatum est.”

Schedula resignata compertum est nomen:

FRANC. ARN. REICHE, *Embeca-Hannoveranus*.
Accessisse in laudis societatem et proximum locum occupasse visus est CONR. AUG. ALBERT. ROSCHER, *Luneburgensis*, et altero loco FRID. ERNEST. CAROL. FROMM, *Suerino-Megapolitanus*.

Quaestio ab *Ordine Medicorum* proposita erat haec:

Quaenam sit lucis in corpus humanum viuum efficacia cum noxia, tum praeter eam partem, quam in visu agit, utilis ac salutaris?

“Quatuor obtinuit Ordo scripta, quae omnia diligentiam et multifariam auctorum eruditionem luculenter testantur, ordinato quoque et fatis bene digesto sermone laudes promerita. *Primum*, cui inscriptum est emblemata:

Alma lux refulsit,

etsi cetera fatis breue, illud tamen vitii cum reliquis commune habet, vt multa comprehendat, quae ad rhombum non pertinent, fatis quidem ingeniose similitudinem lucis cum materia neruea exponit, argumenta tamen pro et contra hanc similitudinem militantia, et cardinem quaestionis propositae iusto fugacius pertractat. Quamuis maior in colligendis factis diligentia in reliquis elucescat, in eo tamen peccant omnia, vt nimia mole obruant lectorem, plura complectentia, quae

ad quaestionem nequaquam spectant, et in recensendis phaenomenis a sole productis iusto minus distinguunt, quid luci debeatur, quid calori.

Dubitat adeo auctor scripti, quod insignitur verbis:

Diligenti spectatione res indiget,
an vnquam discerni possint effectus lucis ab effectibus caloris, et omnes, quos lux in corpus humanum viuum exserat, in eo consistere, vt in cutem agat, sibi persuadet.

Plenius omnino quaestioni satisfaciunt, quae supersunt, *duo*, siue multifariam lucis in corpora omnigena efficientiam, ex physicis et chemicis argumentis et phaenomenis deductam, siue quae inde fluunt, sequelas tum pathologicas, tum therapeuticas consideres, ipsas noxas, quas nimis largus lucis influxus intulisse obseruatus fuit, non negligentia; alterum scriptum signatum emblemate:

Non tam in disputando auctores, quam rationis momenta quaerenda sunt;

alterum, sermone magis correcto et melius digesto huic praecellens, insignitum emblemate:

Quae praesenti opusculo desunt, supplebit aetas.

Quibus omnibus pensitatis posteriori huic scripto, ornato emblemate modesto:

Quae praesenti opusculo desunt, supplebit aetas, deberi praemium; alteri autem, cui emblemata:

Non tam in disputando auctores, quam rationis momenta quaerenda sunt,

proximum locum, decreuit Ordo Medicus."

Auctor scriptationis victricis est proditus

IO. CHPH. EBERMAIER, *Med. Stud., Osnabrugensis.*

Et ad praemium proxime accessisse visus est ERN.

HCRN, *Brunsvicensis; nunc Med. Doct.*

Ab Ordine Philosophorum proposita erat quaestio:

Cum nostra aetate in regnis Europae fere omnibus opera detur, ut incolarum industria parentur et elaborentur merces, quibus carere aut nolunt aut nequeunt, ne ab exteris ea mercari necesse sit; quaeritur, quaenam inde populis emolumenta et detrimenta prouentura esse probabile sit.

Exhibitae sunt Ordini commentationes tres: prima cum dicto: *Discite iustitiam moniti*; altera inscripta habens verba: *Est modus in rebus*; tertia in fronte praefert prouerbum:

Nulla regula sine exceptione.

Nulla harum commentationum est, quae non laude sua digna visa sit: in tertia, quae nullam regulam sine exceptione esse pronuntiat, acumen elucescit philosophicis subtilitatibus bene subactum, ad notiones a singulis rebus abstractas et ad summum aliquod redactas contemplatione mentis euoluendas et explicandas haud infelix; enimvero cum quaestio versetur non in ideis, sed in rebus, in factis, in finitis rerum diuersisque formis iisque instantibus et noua quaque mutatione ingruente mutantis aliterque determinandis: vniuersalibus hisce notionibus expediri res haud poterat; sed rerum usus et experientia, vt, quae hinc colligi possint, appareat, consulenda erat; et ex hac, non ab vniuersali aliqua notione, ducendae erant rationes impugnandi vel affirmandi. Prior commentatio: *Discite iustitiam moniti*, multa habet, de quibus non quaerebatur; tota disputatio de iustitia erat aliena, totus locus de importatione et exportatione vni-

verse spectata est expungendus, saltem summatim modo perstringendus; nec nisi post medium libellum ad quaestionem propositam accessit auctor. Ad quam penitus enucleandam et pertractandam reliqua libri haud sufficiunt, etsi in his praeclarae ingenii et doctrinae copiae legentem iuuant. Restat secundo loco memorata commentatio cum dicto:

Est modus in rebus,

quam ceteris praestare, omnium consensu iudicavit Ordo Philosophorum: nam, etsi in ea quoque nonnulla sunt, quae aut eliminanda sunt aut contrahenda, rerum tamen factorumque notitiis satis instructus auctor ad quaestionem accessit, et iudicium maturius, diligentiam et circumspectum rerum examen attulit, earum collocationem aptam et ordinem lucidum, orationemque satis perspicuam adhibuit. Huic itaque praemium assignavit Ordo philosophorum; *accessisse* autem ad praemium censuit *alteram* illam cum dicto:

Discite iustitiam;

tertio loco, nec sine laude, relicto ei, cui nulla regula sine exceptione placuit.

In charta, apposita commentationi praemio ornatae, resignata scriptum erat nomen:

CHR. WILH. JOSEPH HUYBENS, *Colonia Agrippinae*; alteri, quam proximo loco accessisse iudicauerat Ordo, IO. IAC. WAGNER, *Vlmensis*, Semitarii R. philologici Sodalis. Tertiae laus et commendatio eximiae subtilitatis ingenii debita publice perfoluitur.

Nouissima operae pars versabitur nunc in hoc, vt. quae in futurum annum propositae sint quaestiones, qui igniculatorum in vestris ingeniis excitandorum et alendorum subiecti sint fomites, et, alienae laudis praeclarae exemplis, nouae laudis consequendae stimuli, paucis doceamus.

“Praemium regium in annum sequentem propositum

ORDO THEOLOGORVM decernet illi,

qui modum et consilium historiae Pontificum Romanorum ex omnibus temporis nostri rationibus prudentissime scribendae (den besten Plan zu einer Pabstgeschichte) optimum exhibebit.

In certamine homiletico praemio regio ornabitur is, qui optime verba fecerit

de vi doctrinae sacrae, de diuina dignitate Iesu Christi ad gignendam cognitionem Dei et pietatem hominum Christianorum.

Ueber den Einfluß, welchen die Bibellehre von der göttlichen Würde Iesu auf die Gotteskenntniß und Tugend der Christen geäußert hat und noch äußert.

ORDO IVRECONSVLTORVM proponit hanc quaestionem:

Distinctionis inter modos tollendi obligationem ipso iure et ope exceptionis, quae sit origo; quae vis et potestas in iure; an et quis usus in foro?

Defiderat ORDO MEDICVS

historiam sensuum externorum in binis animalium classibus, quae vulgo ex sanguia dicuntur: insectorum scilicet et vermium.

Constituuntur e liberalitate regia a PHILOSOPHORVM ORDINE duo in futurum annum praemia. Alterum quaestioni:

quae sint Germaniae antiquae et mediae prouinciae, in quas Slauicae originis populi vel sponte immigrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt translati.

Alterum praemium quaestioni extra ordinem constitutum est:

Concinnetur historia bellorum cruciatorum ex Abulfeda, ita, vt simul ex aliis scriptoribus tam orientalibus quam occidentalibus in medium proferantur ea, quae ad eius narrationem diiudicandam, emendandam et illustrandam facere possunt.

Praemium singulis quaestionibus constitutum esse constat *numum aureum XXV aureorum ducatorum valore hunc in honorem signatum; reliqua, quae in elaborandis et exhibendis commentationibus sunt obseruanda, et alias vulgata et vsu ac more fatis nota sunt.*"

Habetis, Commilitones, id, quod optima quaeque et laudum cupidissima ingenia in votis habere solent, materiam iustam, in qua vires et facultates experiri, viuudum animorum vigorem exferere, famae honestae fundamenta ponere, verbo
faustum

faustum ac secundum vestrae doctrinae praeiudicium atque etiam fortunae laudisque futurae praerogatiuam, omen et arrham, consequi possint. Currentes vos incitare velle, otiosum esset; felicem successum precari et pietas et amor vestri noster iubet.

Quod superest, bonis votis precibusque debitum est. Commoueri animos necesse est et ad pietatem ardoremque in precibus faciendis ad summum rerum et fortunarum humanarum arbitrum inflammari, quando rerum per Europam faciem, fortunae vicissitudines, subitas mutationes, euentus incredibiles reputamus, cumque his fortunam Magnae Britanniae, curas ac sollicitudines Regis nostri Indulgentissimi, celerem multarum magnarumque rerum aleam. Aduoluimur genibus, et adoramus deum summum supplicibus precibus, vt expediendarum curarum modos, ac vias faciles et gloriosas proficuasque populis, ipse suppeditet resque Europae ita moderetur, vt tranquillitas orbi terrarum reddatur, nomenque Pacificatoris, quod dudum Regi nostro vota nostra pia destinauerant, tandem locum ac vim suam habeat. Gratulamur inter haec in laetis euentis nuptias Principis filiae Regiae cum Principe hereditario Wirtembergensi initas et cumulatam felicitatis messem ex hoc connubio ominamur. Germaniae nostrae, inter pacis paciones ostentatas quidem, sed nondum ad effectum ad ductas, dum interea summas belli calamitates multae prouinciae, opibus iam ante exhaustae, experiuntur, ex animo precamur matura expediendae

264 *Certamen litterar. et praemia a. XCVII.*

et constituendae pacis consilia, nostrisque terris fructum rerum pacatarum perpetuum; nostris studiis et conatibus, qui quidem ad academiae et iuventutis utilitates, litterarumque et populorum commoda spectant, successus secundos, omne felicitatis publicae priuataeque genus; bonorum omnium fauorem, maleuolorum animos ad sua ipsorum bona excolenda conuersos, vestrorum, Commilitones, studiorum instituta recta felicesque successus. Haec vota nostra vt rite sunt concepta, ita rata funto.

P. P. in Georgia Augusta primis Julii diebus
c1010ccxcvii.

XV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR

IO. GODOFR. EICHHORN

CVM SENATV

CIVIVM SVORVM

QVI

IN CERTAMINE LITERARIO

IN A. D. IV. IYNNI ANNI HVIVS c131cccxcviii.

REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI

SOLLENNE NATALITIVM

INDICTO.

CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA

PRAEMIA

ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT

NOMINA

SIMVLQVE

COMMENTATIONVM

QVAE

AD CERTAMEN IN A. D. IV. IYNNI ANNI c131cccxcix.

ADMITTI VOLENT

ARGVMENTA

AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA

PROMVLGAT.

Etfi in his temporum casuumque viciffitudinibus,
animorumque inter fpem metumque tanquam
fluctuantium iactatione, nullus dies, nulla hora exeat,

R 5

quin

quin pia grataque mente incolumitatem qua fruimur in his terrarum finibus et tranquillitatem gratulemur; hoc tamen die sollenni, quo et diem natalem Regis nostri indulgentissimi celebrauimus et certamen litterarium uestris, Commilitones, studiis regia liberalitate propositum edictum fuit, felicitatis huius nostrae sensus aliquis uiuidior et acrior in animis nostris ut excitaretur necesse erat, quod nullo grauiore casu, nullis insidentium finibus nostris hostium minis ac terroribus, nullo armorum strepitu turbatis aut suspensis animis, more sollenni, sollenni die, ad actum sellennem, et ad vota precesque persoluendas, in templo academico, conueneramus. Cum enim funesto belli incendio tot patriae nostrae, Germaniae, prouinciae, tanquam flammae grassantis vorticibus correptae, in cineres confederint: cum aliae insidiosa libertate illaqueatae ad vltimam seruitutem sint detrusae, neruis excisis, opibus exhaustis, expilatae, decoribus suis orbatae; cum omnis iusti rectique sensus, omnisque Nemeseos respectus ex eorum, qui omne ius et fas armis arrogant, animis sic sublatus: nos pristina libertate, securitate, otio hoc litterario, sacris his Musarum imperturbatis, hac iuuenum florentissima corona, hoc commilitonum contubernio, hoc collegarum exoptatissimo consortio, frui, laetari, res nostras bono cum successu agere, sollennia curare, in iis euentibus habendum est, qui tanto mirabiliores habendi sunt, quo minus expectari poterant. Non enim ignoramus, quae nostris quoque terris mala imminuerint, quae consilia in nos agitata, quae machinationes, si forte

ex incendio illo Europae teterrimo fax accensa in has quoque terras tanquam tormento emissa vibrari posset. Gratias itaque, si vnquam, nunc debitas, persoluimus deo O. M. piaque vota concepimus, animis ita paratis, vt tanto ardentiore studio id curemus, vt insigni hoc prouidentiae munere haud indigni esse videamur: quod ita fiet, si rem publicam priuatamque curis nostris publicis priuatisque rite constitutam rite et religiose tuebimur; si ad officium, partibus nobis mandatis rite quisque explendis, et ad conscientiam recte factorum, omnia referemus, nec in lucro captando ac mercede, aut in priuata tantum vtilitate quaerenda, officiorum nostrorum summam positam esse putabimus, sed hoc persuasum habebimus, florentissimae iuuentutis vtilitates primo nobis loco esse spectandas, quippe qui a nos confluxerunt, vt bonis disciplinis accurate eruditi, opibus litterariis non speciosis, sed solidis ac veris locupletati, non vanis titulis superbientes, sed, post explorationem seueram, honoribus academicis ex merito ornati, a nobis dimittantur, vtque, cum in patriam redierint, fungendisque muneribus sint admoti, ea quoque ex lectionibus auditis secum afferant, quibus progredi priuatis studiis, et rebus agendis pares se praestare possint. Hoc ipsum illud est, quo male consulitur iuuentuti academicae, si lectiones habentur perfunctorie, si degustantur tantum summa rerum capita, si ad voluptatem audientium opera docentium est accommodata, ita vt nihil proferatur quod auditorum mentes fatigare aut intendere possit; sed vt horula otiose consumta oblectati

oblectati tanquam ex fabula ludicra discedant adolescenter; multo magis si eleuatur seuerior omnis doctrina, si Saeculi Genio ad leuitatem, mollitiem et animorum corporumque dissolutionem procliuiori indulgetur. Vtinam teneamus animis hoc omnes: ne modicam quidem et mediocrem doctrinam, et facultatem ac dexteritatem ad res agendas, consequi aliquem posse, nisi intentiore aliquo studio, viribus ingenii, qualescunque illae fuerint, diu multumque exercitatis; nec memoria et auditione parari scientiam, sed iudicii vi intenta, perpendendo, explorando, inquirendo et audita in meditata conuertendo.

Non ignoramus saeculi nostri morbum esse, qui omnem fere iuuentutem tanquam pestilenti sidere afflatam corripuit, vt inutiles esse putent litteras, seseque bene iis carere posse, quae non ea disciplina contineantur, cui nomen suum professi sunt; neque in hac ipsa disciplina sibi curandum esse quicquam, nisi illud, ex quo rerum actus pendeat, in quo illi aliquando se versaturos esse aut sperent aut opinentur; saltem prouidendum esse vt earum rerum notitiam aliquam consequantur, de qua forte in examine aliquando siue ad honores academicos consequendos siue ad munus publicum obtinendum subeundo quaeri possit; quod si forte inciderit aliquid aliquando praeter illa sollennia et vulgaria, de quibus in lectionibus moniti sint, posse ea ex libris peti, aut aliunde arcessi. Quibus persuasionibus nihil esse potest perniciosius. Nulla enim esse potest certa, tuta et idonea scientia vllius disci-

disciplinae, aut capitis et partis ex ea, nisi totius disciplinae ambitum tenueris, principia accurate ac subtiliter tradita et exposita rite perceperis, facultatem, ea, quae ex iis consequantur et quomodo ad ipsas res transferenda ea sint, perpicendi, multo vsu et magna animi intentione acquisueris; neque satis est summa tantum tenere rerum capita, aut acquiescere in notitia rerum qualicumque, sed ita instructum esse disciplinae copiis ex interiore eius penu paratis, vt, si ex academia ad functionem qualiscunque reipublicae partis admotus fueris, si iudex confederis, si medicus aegro affederis, non dictata apud animum repetas, sed disciplinae principia, ex quibus sagaciter elicias quod nunc maxime factu opus sit. Quod si animus non in ipsa academica auditione eiusmodi meditationi et iudicationi adsueuerit: fieri potest nullo modo, vt recte aut tibi aut aliis consulas. Itaque optimus quisque doctor institutionem ita instituit, vt subtiliora quoque disciplinae capita attingat, ingenia acuat et ad causas grauiiores ac difficiliore mature paret et exerceat; et flagitiosa habenda est ea institutio, qua nihil propinatur, nisi quod primis tantum labris ex disciplina delibatum est.

Quam procliuia sint tempora haec ad studia disciplinarum perfunctorie et leuiter et tanquam aliud agendo, prosequenda, non aliter ac si de lusu aliquo aut ludicro scenico ad fallendum otium agatur, satis docuit haec ipsa remissio studiorum, hoc animorum frigus, hic torpor, cum tam pauci
ad

ad concertationes publice propositas concurrerint. Quod si enim in iuuenilibus animis ne laudis quidem vlla est cupiditas: quem tandem animis stimulum subiicias, vt ad studia seueriora ii excitentur? Habent sane magnam excusationem multi ex iis, quae extra hanc academiam nostram sunt, inque his vel maxime institutio est, qua per annos ante accessum ad hanc academiam, siue disciplina domestica sub imperito praeceptore siue in schola male constituta exactos, ingenia fuere informata; quo fit vt cum multo maioribus difficultatibus iis sit colluctandum, quam quas ipsae disciplinarum molestiae obficiunt. His tamen ipsis obuiam eundem est fortiter; et, vt iretur, instituta sunt haec ipsa certamina, vt, cum desidia domestica emollita nostrorum hominum ingenia ab omni virium intentione abhorreant, nec aut scribendi aut disputandi, multo minus *latine*, exercitatio vlla, quod mos patrum ferebat, frequentetur, saltem in certamen se committendo et ad praemium laudemque adspirando, vires suas acuat quisque, et tentando eas consequatur, augeatque, vt igniculos excitet latentes, et successu ipso recreatus ad alia et grauiora tentanda pergat. Vtinam vestra ingenia excitent nunc haec ipsa, quae de fortuna certaminis in hunc diem edicti pronuntiata sunt.

Ordo Theologorum

postulauerat, vt ii, quibus de praemio regio concertare animus esset, modum atque consilium historiae Pontificum ex omnibus temporum nostrorum ratio-

rationibus prudentissime scribendae optimum ac sapientissimum exponerent.

“Exhibitae sunt Ordini duae commentationes, altera Ciceronis verbis insignita:

Historia testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis! —

altera versu inscripta: *Tentanda via est!*

ambae quidem propria sua laude ornandae, sed ita tamen distinctae, ut non diu anceps haerere posset, quod ferendum de iis erat, iudicium. Cum enim auctor primae Commentationis illud maxime curare videretur, ut diligentiam ac doctrinam non vulgarem in tractando themate comprobaret, hoc quidem egregie praestitit; at, nimius in congerendis in materia fatis ampla allotriis, quod caput rei erat, negligentius fere excussit, et hoc quidem modo effecit, ut alterius Commentationis auctor iudicii laudem, ac debitam iustae tractationi palmam ipsi praeiperet. Huic itaque Commentationi verbis: *Tentanda via est!* inscriptae, eruditionis quoque copia satis instructae, licet nulla eius mole obrutae, nec diligentiae laude destituendae, licet aliqua festinationis siue intermissionis forte indicia appareant, praemium Regium decernendum Ordo existimavit.”

Schedula auctoris resignata prodiit nomen auctoris

CAROLUS ADOLPHUS GRUPE, *Luneburgensis.*

“Praemio homiletico Orationi sacrae destinato, inter eos, qui ad concertandum admissi sunt, dignissimum tandem severo ac dubio aliquantum examine

mine instituto Ordo illum iudicavit, cuius schedae inscripta erant verba:

Τι ὑμῖν δοκεῖ περὶ τῆς Χρῆστος; τίνος υἱὸς ἔστι;

qua quidem referata, nomen apparuit:

GUILIELMUS FRIDERICUS LEHNE, *Eimbecensis*.

Huius vero iudicii rationes cum censura reliquarum Orationum, et propria illius, quae proxime ad hanc accessit, laude, Vener. Director Instituti homiletici singulari programme propediem explicabit, nouam simul quaestionem homileticam in futurum annum propositurus."

Ab *Ordine Iureconsultorum* proposita erat quaestio:

Distinctionis inter modos tollendi obligationem ipso iure et ope exceptionis, quae sit origo; quae vis et potestas in iure; an et quis usus in foro?

"Exhibitae sunt Ordini *commentationes tres*, his symbolis insignitae:

I. "Α σοι λογιζομένω φαίνεται βέλτιστα ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει. ISOCR.

II. *Non omnia fert omnis tellus.*

III. *Suum cuique.*

Ex his Auctor libelli *tertio loco* nominati non solum sermonis puritate et orationis concinnitate, verum etiam acuta *originis rei* explicatione prae reliquis eminet. Verum enim vero tum hic tum reliquarum commentationum auctores prorsus neglexerunt definitionem accuratam et plenam, quando ipso iure, quando ope exceptionis, liberatio contingat; praeterea vim et potestatem, quam habet haec distinctio in permultis iuris capitibus, eorum nul-

lus

lus perspexit. Vnde fieri non potuit non, quin de vsu eius in foro iudicium tulerint admodum leue.

Quae cum ita sint, nullum horum scriptorum praemio regio dignum iudicat Ordo.”

A *Medicorum Ordine* propositum erat studiis vestris, vt exhiberetur

Historia sensuum externorum in binis animalium classibus quae vulgo exsanguia dicuntur: insectorum scilicet et vermium.

“Exhibita sunt scripta duo: alterum cum verbis Ciceronis:

Ingeniorum commenta delet dies, naturae iudicia confirmat.

Alterum insignitum dicto:

Multa hoc primum cognouimus saeculo.

Habet vtrumque laudem suam, doctrinae variae, industriae et iudicii in colligendis, disponendis, comparandis et diiudicandis iis, quae ad notionem sensuum externorum in exsanguibus, multa a multis ac diuersa, interdum inter se pugnancia, prodita sunt. Sane fieri non potuit, quo minus iisdem fere fontibus vterque scriptor vteretur, adeoque paria vterque traderet; incidit tamen in nonnullis in alia modo hic modo ille, appositis quoque obseruationibus, ab altero non allatis. Cum tamen altera, inscripta hoc dicto:

Multa hoc primum cognouimus saeculo,

ordine se commendet luculento, rerumque expositione diferta et vero etiam locupletiore: vnanimi Ordinis suffragio huic scripto praemium est assigna-

tum, alterum non minore honore dignum visum, ita vt proxime ad primum loco accessisse iudicatum sit.”

Resignata victricis commentationis schedula compertum est nomen

MARTIN. CHRISTIAN. GOTTL. LEHMANN, *Holsatus*,
Seminarii Regii philologici Sodalis.

Eius autem, qui proximum locum obtinuit, nomen est:

FRANCISCUS IOSEPHUS SCHELVER, *Osnabrugensis*,
Soc. phys. Götting. membrum ordinar.”

A *Philosophorum Ordine*

duae quaestiones superiore anno pronuntiatæ erant:
altera ordinaria:

*Quæ sint Germaniæ antiquæ et mediæ prouinciæ,
in quas Slauicæ originis populi vel sponte im-
migrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt
translati.*

Ad hanc quaestionem per se vtilissimam et vt solvatur ab iis, qui historicis studiis se addixerunt, haud nimium difficilem, non nisi vna commentatio est exhibitæ; quæ tamen Ordinis ne indulgentiæ quidem locum reliquit, tantum abest, vt desideria expleuerit. Etsi enim multa e bonis libris congeffit, potiora tamen quaestionis capita aut leuiter attingit aut omnino praeteriit. Ita non satis perspexit, multis passim Germaniæ terris, infrequentia incolarum desertis aut parum cultis, a dominis Slauica mancipia fuisse importata, atque ita euenisse, vt multa Slauorum feruentium millia per vicos

et

et pagos terrasque omnis Germaniae haberentur. Pro his quae desiderantur, auctor interuit disputationes multas a re et consilio alienas et per se parum graues, et cum magno legentis taedio prolixè expositas. Omnino commentatio tettinanter et supine est perscripta; vitiis grammaticis inquinata; etsi ingenii facilitatem ac scribendi vltum, bonorumque scriptorum in hoc genere notitiam ea prodatur: ita vt satis appareat, si curam maiorem adhibere voluisset auctor, commentationem haud omnino spernendam ab eo offerri potuisse. Qua ipsa re adductus Ordo eandem quaestionem iterum in annum proximum proponere constituit: quod paullo post commemorabimus.

Altera quaestio extra ordinem ab Ordine Philosophorum pronuntiata erat haec:

Concinnetur historia bellorum cruciatorum ex Abulfeda ita, vt simul ex aliis scriptoribus tam orientalibus quam occidentalibus in medium proferantur ea, quae ad eius narrationem adiudicandam, emendandam et illustrandam facere possint.

Vnus fuit, qui satis animi viriumque, doctrinae et industriae, haberet, vt ad certamen se accingeret; accessit autem ita instructus, vt, etiam si plures habuisset aemulos, certa tamen ipsi palma fuisset. Ita enim satisfecit ille desideriis Ordinis, vt etiam expectationem superasse videretur. Cum enim Abulfeda comparandus esset cum scriptoribus aliis: horum recensum, ille apposuit copiosum; nec vllum scriptorem reperias ab eo

non inspectum, cum iudicio severo in partes vocatum, et cum Abulfeda comparatum; Abulfedam autem interpretatus est doctè; in eius fontes et auctoritatem inquisiuit; verba emendauit; ipsam autem historiam per haec illustratam habemus multis in rebus. Quare non dubitauit Ordo philosophorum Commentationem hanc inscriptam versu:

Tantum religio potuit suadere malorum,

praemio dignam censere, et victorem etiam sine puluere pronuntiare auctorem, perdoctum iuuenem: quem resignata scheda esse apparuit

FRIDERIC. WILCKEN, *Ratzeburgo - Hannoueranum,*
Seminarium Regii philologici Sodalem.

*Soluite victores iam vota, imponite plenis
Tura focis, cincta tempora fronde noua.*

Fecistis virium uestrarum periculum euentu secundo; nunc animis firmatis studia intendite uestra, ad maiora contendite. In imis enim haerere eum, qui ad altiora procedere poterat, turpe et flagitiosum est. Uestra laude et successus secundi exemplo excitati commilitones uestri accedent ad certamen futuro anno nunc pronuntiandum; propositae sunt in illud quaestiones sequentes:

Ab ORDINE quidem THEOLOGORVM postulatur:

*Vt succincte et ex certis rerum gestarum monumentis
monfiretur, religionis christianae quae vis fuerit
in vita, moribus, animis hominum per tria
priora saecula.*

In certamine *homiletico* argumentum orationis sacrae anno proximo habendae hoc esse voluit theologorum ordo:

Rom. XIII, 1 - 5. *De sancta et inuiolabili magistratus politici potestate secundum praecepta religionis Christianae. Von der Unverletzlichkeit der obrigkeitlichen Gewalt nach den Grundsätzen des Christenthums.*

Ab ORDINE IVRECONSVLTORVM:

Quaenam sint legum poenaliu[m] propria interpretandi principia, et speciatim: an extensiu[m] interpretatio in iis locum habeat.

Ab ORDINE MEDICORVM:

Quae sint vera, certa, euicta, et obseruationibus declarata chemica corporum animalium ac vegetabilium elementa.

Ab ORDINE PHILOSOPHORVM

iterum duae proponuntur quaestiones; altera ordinaria:

Cum Graecorum et Romanorum notiones ethicae fuerint valde imperfectae, extiterint tamen ciuitates, tempora et homines, quos praeclaras virtutes exseruisse negari haud possit: quaeritur: Quaenam in religionibus, h. e. notionibus religiosis et institutis sacris, horum populorum, fuerint momenta moralia, quibus homines ad virtutes exserendas adduci potuerint?

Facile intelligitur, non singulorum deorum recensum, aut caerimoniarum enarrationem, in

hac quaestione requiri: sed ut doceatur, an, et quatenus, priscae religiones ad animos moresque hominum formandos, ad pietatem, humanitatem, iustitiam excitandam, promouendam, effectum habuerint. Ceterum versamini in argumento a multis versato et in diuerfas partes disputationibus nobilitato. Antiquiora scripta reperietis in Fabricii delectu argumentorum et scriptorum de veritate religionis christianae (p. 752 sq.); in recentioribus eminent Eberhardi Apologia Socratis, Tiedemanni systema philosophiae Stoicae, Lessii historia religionis Christianae, Pfanneri systema theologiae gentilis etc.

Alteram quaestionem extra ordinem Ordo philosophorum proposuit, eandem, de qua hoc iam anno, hocque die, depugnandum erat:

Quae sint Germaniae, antiquae et mediae, provinciae, in quas Slauicae originis populi vel sponte immigrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt translati.

Scilicet, ut quaestionis cardo recte teneatur: Slauicae gentes per omnem Germaniam orientalem memorantur multae inde a saeculo V.; aliquot vero saeculis ferius, inde a saec. X. et sequentibus, etiam per Germaniam australem passim Slau incolae memorantur, sed seruili conditione vtentes. Sunt igitur quae quaeruntur potissimum haec duo: I. populi Slauici, qui a saeculo inde quinto memorantur in Germania orientali, v. c. Lusatia, Misnia, Luneburgenfibus. Megalopolitanis terris, immigraruntne illi tum primum in has terras, magnis rerum

rerum conuerſionibus et populorum migrationibus vacuas relictas? quod ſi aſſeritur, declarandum id erit auctoribus idoneis; an tenuerant illi eas terras iam inde ab omni hominum memoria, ita vt de primo eorum aditu ad has terras nulla ſuperſit memoria: vt adeo Aboriginum loco habendi ſint, quos aliunde veniſſe nulla eſt memoria? II. qui ferius in Germania auſtrali confederunt, ſeruili conditione vtentes, haud dubie belli iure a victoribus eo fuerunt abducti: inquirendum tamen eſt, quibus temporibus id factum ſit. Atque haec continentur in altera quaestionis parte, dum quaeritur: *in quas a Germanis victoribus fuerunt translati.* Multa ab his haud abhorrentia attulerat iam auctor ſcriptionis, quæ ad hanc quaestionem certandi cauſa oblata fuerat. Et colligi poſſunt multa de his in libris, quæ Slaucas origines et historias pertractarunt: vt in Thumanno, Gebhardi, Anton, Gatterer, Schlözer, aliisque, qui a viris his doctiſſimis laudantur.

Propoſita videtis, Commilitones, noua ſtudiorum veſtrorum alimenta, induſtriae incitamenta, ingeniorum aculeos; habebunt ii, qui iam in ſtudiorum curſu in extremo curriculo verſantur, quo ingenia ſua experiantur, fruſtus academicarum auditionum et lectionum ipſi apud ſe recenſeant, quæque iis deſſe viderint ſuppleant; nouas copias iam paratis addant. Atque vtinam ad haec in annum ſequentem expedienda, ad ſtudia et veſtra et noſtra proſequenda, et res publice priuatimque feliciter gerendas, votis precibusque noſtris annuat

numen O M. ut pace tandem fruamur certa ac stabili, non simulata, non insidiola et periculosa; non larua ac specie vana pacis obiecta, sub qua Erinnyes lateat novas fraudes et novos furores mox patriae nostrae illatura. Persuasum utique nobis habemus, non nisi cum ipsa pace reditura esse ea, quae nunc multis in terris exulare videmus, sine quibus tamen vita non modo non iucunda, sed ne tolerabilis quidem esse possit; inque his iustitiam, aequitatem, pietatem, honestatem; rerum bonarum et vere utilium studia, felicitatemque publicam priuatamque, ex restituto pristino, forte emendato, rerum agendarum administrandarumque ordine, legum iuriumque redintegrata sanctitate; dissidiis animorum a pravis rerum notionibus opinionumque spectris circumuentorum sublatis et extinctis; litterarum studiis rectis restitutis, non ad vanitatem ambitiosam, ad corrupta luxu et molitiae hominum ingenia accommodatis; philosophia non in otiosis quaestiunculis et subtilitatibus haud unquam expediendis, sed in rebus publice priuatimque utilibus occupata; virtute non ex speciosis verbis, sed ex vitae integritate, officiorum sanctitate, et animorum humanitate ac beneuolentia aestimata. Ita tandem patriis moribus et institutis utemur lubentes volentesque cum omni felicitatis genere, acquiescentes imperiis et administrationibus a patribus acceptis; ita toto ex animo bona vota precesque suscipimus pro reipublicae nostrae statu manente integro et perpetuo, pro Rege nostro et Electore Brunsvicensibus terris fausto sidere nato, et bonis litteris, per eximium academiae nostrae

nostrae studium, et per hoc ipsum solenne institutum, ad omnem memoriam et ad gratos nostros posterorumque sensus commendato; pro viris summo regimini harum terrarum admotis et de felicitate nostra immortaliter meritis; et pro salute et incolumitate publica et privata. Propitium habeamus numen! votisque illud nostris annuat, faxitque preces nostras ratas! *Haec deum sentire — spem bonam certamque domum reporto.*

XVI.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR
IO. PETRVS WALDECK D.
CVM SENATV
CIVIVM SVORVM
QVI
IN CERTAMINE LITERARIO
IN A. D. IV. JUNII ANNI HVIVS c1010ccxcix.
REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
SOLLENNE NATALITIVM
INDICTO
CONSTITVTA EX EIVS MYNIFICENTIA
PRAEMIA
ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT
NOMINA
SIMVLQVE
COMMENTATIONVM
QVAE
AD CERTAMEN IN A. D. IV. JUNII ANNI c1010ccc.
ADMITTI VOLENT
ARGVMENTA
AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA
PROMVLGAT.

Miro animorum errore, stolidi etiam nonnullorum audacia, iactare vidimus, superioribus inprimis annis, multos, folis litteris contineri regnorum

rum fortunam, litteratorum autem hominum ingenii consiliisque summas rerum conuersiones peragi posse; scilicet ut sibi ipsis viderentur esse homines praepotentes magnisque rebus gerendis nati. Ut vero suis enuntiatis fidem facerent, pronuntiare etiam ausi sunt, factam nostra aetate regni Francici conuersionemne, an euerfionem, litteris et litteratis tantum non solis deberi; qua, quidem asseueratione nihil esse poterat aut magis inconsideratum aut vanum. Quam circumscripta enim sit ad regnorum fortunam, administrationem et rerum gerendarum consilia et rationes, litteratorum prudentia et auctoritas: ipsa experientia edocti bene tenemus; quam multa enim in his ipsis recentissimis temporibus a viris litteratis tam imprudenter, tam alieno tempore, tam parum consulto ac deliberato facta sunt, ut eos non tam desipuisse quam infansisse dixeris. Nec magis aut follertia aut rerum vsu praestare dixeris eos, qui litteras sua ipsarum vi ac pondere stare statumque tenere putabant, ita ut rerum potentibus nihil eas debere, contra vero eas potentes ac principes sibi obnoxios habere sibi persuaderent: quae quidem opinio quam temere concepta, quam incogitanter ab aliis arrepta sit, adhibito vel leui ammi iudicio facile perspici potest.

Sicut enim, ut solido fundo nitatur res rustica, solum illa requirit idoneum, in quod radices demittere et adigere possit, desiderat curam, caeli annique clementiam, prouidum studium auertendis noxis et sic alia extrorsum arcessenda; ita
multae

multae magnaeque res sunt, cum quibus reipublicae litterariae falus ac prosperitas est coniuncta; pendet illa omnino a reipublicae vniuersae incolumitate, neque, hac turbata, ipsa inconcussa manere potest; inter arma praemia litterarum, fomenta ac nutrimenta, esse sublata, tot nostri temporis luctuosis exemplis edocti sumus; verum et in ipsa pace, aliis reipublicae partibus bene constitutis, multa adhuc requiruntur, quibus efficiatur, vt litterae conualescere, vigere ac florere possint: multarum rerum copiis, opum ac facultatum publicarum parte haud exigua, studiis ac curis innumeris, sapientia et prouidentia virorum summorum singulari, opus est; tum vero nulla est reipublicae seu constitutae seu administratae pars, a qua litterarum fortuna non mutuetur aliqua commoda, aut accipiat damna; quae enim et quanta in litteras bona aut mala proficisci solent ex religionibus, ex opinionibus publicis, ex artium, quaeustum, commerciorum indole ac statu! Haec cum externa sint, quae et quanta et quam varia sunt in ipsis litteris, earum vicissitudinibus, eorum, qui eas colunt ingeniis, studiis, moribus, quibus ipsae litterae affici possunt ac solent! Nobis quidem cum singulari aliquo prouidentiae diuinae munere tot bonorum cumulatorum vsus obtigerit, tum illa quoque felicitas parta est, vt in his rerum per terrarum orbem procellis ac fluctibus nobis in tuto ac pacato bonorum nostrorum fructus incorruptus et illibatus maneat; nec modo maneat, verum etiam in dies augeatur ac perficiatur. Quae enim est academia, in qua, his ipsis temporibus, in his
for-

fortūnae incertis, inter tot calamitātes, casus, metus, suspiciones, facultatibus reipublicae per ipsas temporum necessitates exhaustis, tot decora et ornamenta accesserint? tot vtilitates prouisae sint? omnis generis apparatus litterarios videmus non modo seruatos, verum et auctos nouisque accessionibus locupletatos, iisque seruandis loca idonea prouisa. Horum bonorum nostrorum fructus, singulari aliqua prouidentis numinis indulgentia; per constitutum prudenter Germaniae borealis statum publicum, et per summorum virorum, qui rebus nostris inuigilant, ipsi litterarum amantes et arbitri, sapientiam et liberalitatem admirabilem, nobis cum sit concessus: non minus tamen animis tenendum et reputandum est, auspiciis ista omnia, Regis Optimi et Indulgentissimi, *Georgii III.* prouideri, geri et administrari; prospicit ille rebus nostris non modo cura ea, qua omnes has terras complectitur, principe ac patre reipublicae digna, verum singulari quoque studio Academiam nostram amplectitur, rerum nostrarum accessus et defectus, laudes et vitia, cognoscit, his medetur, illis fauet, idque agit, vt noua nobis vndique incrementa, nouas vtilitates prouideat. Cuius indulgentiae ac prouidentiae cum fructus percipiamus vberrimos, qua pietate contactos nos esse necesse sit in Regem optimum, alium litterarum Parentem et nutritorem, quid multis eloquamur! Testandae publice ac per bona vota declarandae huic pietati dies hic ipse erat constitutus, quo eius natales faustos ac litteris ipsis fortuna aliqua memorabili prouisos celebra-

vinus.

vimus. Quid enim aliud privato homini ad animum sensumque bonorum, quibus fruimur, gratum et pium testandum restat, quam ut cum pietate, fide et obsequio, bona vota, quibus a deo O. M. omnium bonorum affluentiam, consiliorum bonorum successum, et nunc quidem fortunam belli propitiam et secundam, precibus assiduis flagitet! Non minus tamen altera ex parte ad religionem pietatemque nostram pertinere arbitrabimur, ut tot tantisque bonis nostris inuidendis, in his imprimis Germaniae calamitatibus, recte prudenterque utamur; neque, cum prouisa nobis sint tam multa et praeclara ad res bene gerendas, desimus nobis ipsi. Partibus itaque, officiis ac muneribus, ut cum fide ac religione quisque suis satisfaciamus, publicisque, non priuatis tantum utilitatibus prouideamus, nec facultatibus modo nostris, sed litterarum etiam copiis et v'sibus consulamus, allaborandum est. Nisi enim litteras ipsas eaque, quibus illae tanquam crepidine sustinentur, ante oculos posita animisque infixae habemus, committere possumus perfacile, ut non modo litterarum commoda, verum et litterae hae ipsae manibus nostris elabantur, cum publicis priuatisque omnium rerum ruinis corruant, nosque destituant ea, quae ipsi antea socordia quaestuque studio ad alia abrepti destitueramus, ita ut simus litteris pereuntibus ipsi superstitibus, tanquam pastores gregibus strage facta aut lue contabelcentibus. Videtis temporum rerumque vicissitudines, quae aliae alias excipiunt, aut alia aliam ante se turbinum more trudent; neque opinari aut sperare licet,
pace,

pace, cuius vtinam prospectus in oculis constitutus esset! restituta, fore, vt omnia quoque, per belli calamitates labefactata aut prostrata, in pristinum statum restituantur. Multa erunt sublata, oblitterata, euerfa, multa mutata, vitiata ac dedecorata, multa sub iisdem nominibus attenuata aut prorsus antiquum nomen mentientia. Iam quid litteris, quid studiis, quid Academiae euenturum esse putabimus? quarum conditio omnino ea est, vt etiam nulla externa causa infestante multis tamen illa vicissitudinibus obnoxia sit! Ominari ac praevidere possumus multa, quae rerum tranquillitate reddita litterarum faciem ac fortunam sunt immutatura. Verendum est, ne potentum odia, quae nonnullorum stolidi audacia litteris contraxit, ad litterarum honorem minuendum et libertatem sentiendi et quae sentimus profitendi coercendam vertantur. Ipsa aerarii egestas e bellicis calamitatibus nata praemia litterarum aut tollet aut atteret. Forte in posterum disciplinarum ratio habebitur maxime ex utilitate praesenti ad novas copias parandas, quibus reipublicae difficultatibus occurri, sumptibus erogandis et necessitatibus subueniri possit. De doctrinae soliditate et spinosorum placitorum subtilitate non multum laborabitur inter eos, qui in administranda rep. tantum ea quaerent, quae ad damna reip. refarcienda, ad operas et artes fouendas, ad commercia rerum hominumque stabilienda, vim habere possint. Obuium igitur et facile est ad intelligendum, prudentium hominum esse, mature studia litterarum ab inuitili hac et contentiosa subtilitate reuocare ad ea, quae vitae veritati et
vñibus

vſibus conueniant, eoque fruſtu aliquo praefenti ac certo ſe commendent; in theologicis, expedita nunc quaestione de concilianda doctrina Chriſti cum Kantiana philoſophia; etſi nunc quidem nec hoc male quaerebatur; de emendandis per illam doctrinam Chriſtianam hominum animis, per temporum vitia, crimina ac flagitia, ad deteriora prolapsis, aliis autem per ſaeculi vitia luxu et auaritate opum parandarum ſuaeque vnus vtilitatis ſtudio ita corruptis, vt in ſubtilitatibus philoſophicis non niſi praefidia peruerſitatis ſuae quaerant. et Chriſtianae doctrinae feueritati in ipſo rerum actu ſe ſubducant per calliditatem formularum et vocum philoſophicarum, quae vulgari vſu acceptae facile ad alias notiones traduci poſſunt. Reuocanda erit iurisprudentia a ſimilibus inanibus diſputationibus ad principia ſua ad rerum actum idonea; eaque quae legibus conſtituenda ſunt, ad veram legum interpretationem, non ad vanam diſputationem. Cumque lectionis huius vagae et otioſae libellorum periodorum, omiſſis libris ſolidam doctrinam exhibentibus, cum, inquam, eius damna nunc vbique ita ſentiantur, vt, ſi muneribus negotiſque in vera vita et actu peragendis requirantur qui pares et idonei ſint, raro reperiri poſſint viri, qui rebus gerendis curandiſue ſuperſeſſe queant, nomen tamen et laudem doctrinae mentiantur multi, titulis decretiſque honorum academicorum nimis liberaliter ornati: facile prouideri poteſt, ipſam penuriam deſideria iuſta eſſe excitaturam, et neceſſitatem tandem eſſe adducturam principes regnorum et ciuitatum, vt academicorum ſtudiorum ſeltinationem

tionem tumultuariam supinamque socordiam legibus seuerioribus castigent. Si itaque rebus nostris consulere volumus, ipsa profitendarum e cathedra scientiarum ratio non accommodabitur audientium ingeniis et voluntatibus; sed imperio ac praescripto cum iis est agendum; saluti reipublicae publicisque utilitatibus est consulendum, aura populari contenta; ita crescent res nostrae etiam in posterum; contra indulgentia et obsequio parum decoro eae decrenent annis venientibus. Mature prouidebimus ipsi coercendae iuuentutis academicae licentiae, et itudebimus disciplinae seueritati; eo enim iam res deuenit vt, pace restituta, Academicarum ciuitatum leges et instituta necessario sub nouum recensum vocanda esse prudentibus viris persuasum habeatur; tot enim in remp. vitia et mala quotidie ex vitiis et male institutis manant, vt, remedia si nimium dilata fuerint mitia, verendum sit, ne mox ense recidenda videantur ea quae insanabilia visa erunt. Quibus de rebus cum dici possint multa: omittenda ea nunc sunt, cum alia res sit nobis agenda. Recitanda enim sunt iudicia Ordinum nostrorum de iis commentationibus, quae in certamen missae erant, vt de praemiis XXV aureorum ducatorum ab Indulgentissimo Rege constitutis publice ediceretur. Edictum autem est in hunc fere modum:

Ordo Theologorum postulauerat:

Vt succincte et ex certis rerum gestarum monumentis monstraretur, religionis christianae quae vis fuerit in vita, moribus, animis hominum per tria priora saecula.

“Traditae autem sunt ordini commentationes tres, sua quaeque laude insignes.

I^{ma} habet verba inscripta:

Te veritas sequar, tua semper vestigia premam.

Huius commentationis auctor suam nobis doctrinae copiam et ingenii solertiam satis comprobavit, quaestionem propositam bene per partes disposuit, sedulo examinavit, caute et cum iudicio tractavit, atque observationibus haud paucis egregiis et exquisitis illustravit. Visus autem est nobis haud raro iniurius esse in virtutem et mores primorum christianorum, ac nimis rigidus et suspicax in iudicandis recte ab ipsis factorum momentis et stimulis. Orationem neglectam, passim obscuram et vagam esse animaduertimus.

II^{da} commentatio verbis *Taciti* insignita est:

Sine ira et studio, quorum causae procul a me sunt.

Huic autem dicto tota dissertatio plane accommodata et consentanea est. Accedit fontium studium, historiae ecclesiasticae cognitio haud vulgaris, iudicii vis atque acumen, orationis puritas atque perspicuitas, argumentorum nonnullorum novitas pariter atque praestantia. In tot tantisque virtutibus hoc tantum doluimus, quod auctor modo nimia copia, modo brevitatem atque inopiam peccavit: quaedam enim capita amplissime et non sine digressionibus, alia succincte et fere tenuiter tractata sunt.

III^{ta} commentatio itidem verba prae se fert:

Sine ira et studio.

Huius auctor oratione vititur probabili et clara, de singulis primorum christianorum virtutibus largius,

gius, quam reliqui, exponit, religionis christianae vim egregiam in moribus et animis hominum formandis iustissimis elogiis depraedicat, verum nec tempora accurate discernit, nec ex ipsis historiae fontibus satis haurit, nec in vniuersa materia tractanda satis perspicuus est.

Cum itaque Ordo Theologorum in secunda commentatione plurima videret nitere, et paucis maculis ac defectibus haud offenderetur, non dubitauit auctori praemium regium decernere.²

Scheda resignata nomen proditum est:

LUDOVICUS AUGUSTUS PAETZ, *Ilfeldensis*,
Seminarii Regii philologici Sodalis.

Oratori sacro e commilitonibus nostris proposita erat materia:

De potestate summi magistratus inuiolabili, (Von der unverletzlichen Gewalt der Obrigkeit).

Traditae sunt seminarii homiletici antistiti orationes quatuor: tres publico auditorum examini subiectae. Ponderatis argumenti et sermonis publici vitiis meritisque praemio ab Ordine theologorum dignus iudicatus est:

IOANNES THEOPHILUS KRÖNIG, *Guestphalus.*

Ab Ordine Iureconsultorum proposita erat quaestio:

Quaenam sint legum poenaliu[m] propria interpretandi principia, et speciatim: an extensiu[m] interpretatio in eis locum habeat?

“Traditae sunt Ordini sex commentationes, his inscriptae symbolis:

- I. *Oderunt peccare boni virtutis amore.
Nil nisi poena malos peccando terret. At esto
Regula peccatis, quae poenas irrogat aequus.
Ne scutica dignum horribili sectere flagello.*
- II. *Δεωφορους οδους μη στειχε.*
- III. *Prima sequentem honestum est in secundis tertius-
que consistere.*
- IV. *Iliacos intra muros peccatur et extra.*
- V. *Tempora mutantur et nos mutamur in illis.*
- VI. *Interpretatione poenae molliendae potius sunt quam
asperandae.*

“Inter has commentationes, licet nulla sit, quae non vel propter diligentiae vel propter ingenii signa, aliquam laudem mereatur, tamen etiam nulla ita est comparata, vt Ordinis desiderio plene satisfecerit. Desiderat enim Ordo, in nonnullis, rectum quaestionis propositae intellectum, dum regulae interpretandi, et subsidia interpretandi, confusae, et hinc permulta ad rem non pertinentia conscripta sunt: in omnibus vero, desiderat regularum interpretandi, poenalibus legibus propriarum, plenam et luculentam expositionem, inprimis quod ad extensiuam interpretationem attinet.

“Verum tamen, cum et conatus laudabiles iuuenum, qui ingenii et industriae specimina exhibent, merito probandi sint et excitandi, censuit Ordo Iureconsultorum, praemium adiudicandum esse; et cum auctor commentationis, quae inscripta est:

prima sequentem honestum est in secundis tertiusque consistere, licet dictione parum latina vsus sit, tamen inter reliquos emineat iudicii acuminis et obseruatione limitum thematis propositi; huic *primum locum et*
prae-

praemium regium Ordo Iureconsultorum contulit.
Nomen mox prolatum est:

AUGUSTUS CHRISTIANUS IORDANUS, *Gottingensis*.

Deinde ob eximiam diligentiam ac lectionis
varii generis copiam, qua conspicuus est auctor
commentationis, quae symbolum habet:

Δεωφορους ὁδους μη στειχε,

huic alterum locum, et ut ad primum accedat, ab
Ordine Iureconsultorum decretum est."

Ab Ordine Medicorum fuerat quaesitum:

*Quae sint vera, certa, euicta et obseruationibus de-
clarata chemica corporum animalium ac vegetabi-
lium elementa.*

Reddita est Ordini non nisi vna commentatio
cum dicto:

*In contemplatione naturae nihil potest videri superua-
cium.* PLIN.

Iuuenili exuberantia quidem laborat hoc scriptum
commemoratis multis, quae aut commentatione
non indigebant, aut leuiter saltem erant attingenda,
aut omnino ad quaestionem haud spectabant; deest
quoque ordo lucidus cum partitione idonea; pro-
prio autem vsu, aut experiendi et explerandi arte,
lucem aliorum dictis affundere aut robur addere
nimis saepe superfedit; cum tamen illa, quae luxu-
riantius enata videri debent, recidi possint, dili-
gentia autem et industria in conquirendis et conge-
rendis aliorum obseruationibus, et bonorum libro-
rum lectione et enotatione ita emineat, vt et haec
laude sua digna habenda esse videatur; neque de-
sint

fint exempla experimentorum marte proprio institutorum in bile, sudore, cerebro nervis aliisque corporis partibus: Ordo medicorum hanc commentationem praemio a Rege constituto haud indignam esse pronuntiauit.

Renuntiatum postea est nomen auctoris:

IO. LUD JORDAN, *Gottingensis*,
Soc. phys. privatae Gotting. Sodalis.

Ab Ordine Philosophorum

duae propositae erant quaestiones; altera ordinaria:

Cum *Graecorum et Romanorum* notiones ethicae fuerint valde imperfectae, *extiterint tamen civitates tempora et homines, quos praeclaras virtutes exseruisse negari haud possit: quaeritur: Quanam in religionibus, hoc est notionibus religiosis et institutis sacris, horum populorum, Graecorum et Romanorum, fuerint momenta moralia, quibus homines ad virtutes exserendas adduci potuerint.*

Exhibitae sunt Ordini commentationes duae, altera cum dicto: *ἐπιφθω κῦρος*,
altera inscripta verbis:

Da facilem cursum atque audacibus adnue coeptis. VIRGIL.
Prioris quidem commentationis auctor litterarum antiquarum et lectionis scriptorum classicorum specimen proposuit omni commendatione dignum; alia tamen, quam quae in quaestione proposita erant, attigit, docuit enim, eos qui civitates constituerunt, legibus firmarunt aut philosophiam excoluerunt,

runt, religionibus vfos esse ad coercendos et moderandos hominum animos. Alterius commentationis inscriptae: *Da facilem cursum* auctor philosophica cognitione instructus ad quaestionem accessit, notiones eorum, quae in quaestione continentur, constituit, studio forte in nonnullis paululum molesto ac nimio; vt contra maior interdum copia desiderari poterat factorum et exemplorum in parte historica, vt doceret etiam, quid vere factum sit, non modo quid ex opinionibus et institutis religiosis proficisci potuerit, ac debuerit. Habet laudem idonea partitio et ordo lucidus, et ipsa oratio latinitatem bonam redolens. Probata itaque auctoris doctrina, Ordo philosophicus ei praemium assignavit; priori autem commentationi verbis graecis insignitae laudem et elogium *proximi a victrici loci* attribuit. Aperta charta eius, qui palmam praeripuit auctor, innotuit:

IO. AUGUSTUS BRIEGLEB, *Coburgensis,*

*Seminarii Regii philologici et societatis priuatae
studii humanioribus addictae Sodalis.*

Aceffisse autem ad victoriam proximo loco apparuit

CAROLUM HENRICUM PARRY, *Britannuum,*
qui eximia cum laude bonarum litterarum in nostra
academia studium prosequitur.

Alteram quaestionem *extra ordinem* Ordo *repetita vice* proposuerat:

*Quae sint Germaniae, antiquae et mediae, prouinciae,
in quas Slavicae originis populi vel sponte im-
migrarunt, vel a Germanis victoribus fuerunt
translati.*

Prodierat iam superiore anno in certamen vnus, sed solus; vt feueriori tractationi et sagaciori indagatiōni iustum tempus daretur, proposita est quaestio iterum hunc in annum. Verum euentus docuit, vires concertantium non pares esse certamini. Probandum tamen visum studium constans et pertinax in conatibus perficiendis. nec laude sua frustrandum. Certantium alterius commentatio insignia erat verbis:

dubitare, et aliquid nescire ausi sumus;

alterius dicto:

indagatio ipsa rerum tum maximarum tum etiam occultissimarum habet o lectionem.

Multas bonas rerum notitias in iis cumulas vidimus, et copiosae lectionis fidem reperimus. Neque itaque veremur, prioris illius auctorem, quandoquidem ille nomen suum profiteri haud cunctatus est, honoris causa prode,

GE. LUD. WINTER, *ex advocatia Angge in Margrauiatu Badensi Durlacensi.*

Pronuntiatum nunc est de praemiis doctrinae et industriae pro merito assignatis. Iudiciorum rationes adiectas sententiis videtis, commilitones, ita vt et ipsi aequitatem perspicere et causas seu feueritatis seu lenitatis et indulgentiae peruidere possitis. Ita vero nec victores, auditis iis quae desiderata sunt, habebunt, cur studia sua in splendendis et amplificandis necessariis et vtilibus remittant, neque alii putabunt se habere, cur spem abiiciant de meliore conatum in posterum successu; immo vero acuenda est industria, exercitatione subigen-

subigendus stilus, euoluendae animi notiones et iudicium animi maturandum. Erigendus est itaque animus subinde verbis Paridis apud Homerum: *Nunc quidem Menelaus vicit adiutrice Minerva, illum ego vincam vicissim; nam et mihi numen adest* *) . Ut itaque studiis vestris diuersorum generum materies praelito sit iusta et idonea, recitabimus nunc quaestiones in futurum annum octingentesimum (c101000) propositas:

ORDO THEOLOGORVM desiderat, vt

in doctrinae de reditu Messiae ad iudicium gentium originem, incrementum et nexum cum religione christiana inquiratur.

“In certamine homiletico praemio regio ornabit eum, qui optime e suggestu monstrauerit,

non esse, cur mali moralis in his terris origo et propagatio sirupulos nobis et dubia de sapientia ac sanctitate numinis iniiciat. (Wie wenig uns der Ursprung und die Verbreitung des Bösen auf Erden an der Weisheit und Heiligkeit Gottes irremachen dürfe.)

De orationum traditarum virtutibus et vitiis, nec non de materia oratoribus in futurum annum proposita, programme propediem edendo amplius exponet collega venerabilis, qui academiae sacra moderatur.”

In futurum annum ORDO IVRECONSULTORVM proponit quaestionem:

T 5

Quae-

*) II. I, 439. Νῦν μὲν γὰρ Μενέλαος ἐνίκησε σὺν Ἀθήνῃ. Κεῖνον δ' αὖτις ἐγώ. παρὰ γὰρ θεοὶ εἰσὶ καὶ ἡμῖν.

Quaenam sint principia iuris civilis, publici, et gentium circa comprehensionem, punitionem, vel remissionem peregrinorum, qui in alieno territorio deliquerunt, praesertim ad requisitionem exterae gentis.

ORDO MEDICORVM desiderat Commem-
tationem:

quae Historiam, Indolem, et Curationem Febris flavae Americanae succincte exponit.

A PHILOSOPHORVM ORDINE

iterum alia ordinaria alia extraordinaria est proposita quaestio. Ordinaria esto argumenti mathematici:

Recensere usus circuli et aliarum curvarum, in artibus mechanicis, et architectura, quos animadverterunt Graeci Geometrae, et illis posteriores ante Cartesium.

Quaeritur historia, non theoria, eam enim non nisi volumina complecterentur. Potest certantium alter alterum vincere, narratione vberiore, exactiore, magis concinna.

Extraordinaria quaestio euulgatur haec:

Declaranda est prudentia Senatus Romani in mittendis legatis ad exercitus, ad leges pacis dicendas, et ad res provinciarum regnorumque inspiciendas aut constituendas.

Materiem dicendorum suppeditabit satis copiosam lectio Livii et Polybii, tum Excerpta Legislationum. Cum iudicio illa erit ad certas ratios

nes redigenda; cumque ipsa lectio istorum scriptorum ad orationem puram et castigatam inuitare debeat, commentationes offerendas stili historici elaborati salubritatem aliquam ingenuam exhibituras esse expectamus.

Cum autem leges certaminis huius litterarii liberalitate regia instituti sub a LXXXIV. satis diligenter expositas et deinceps iterum iterumque memoratas subinde neglectas aut violatas viderimus, iterum reuocandae sunt in memoriã leges inprimis hae, quibus ii, qui congressuri sunt, iubentur commentationes suas reddere *ante Kalendas Aprilis* cuiusque anni; quam in legem cum nimis licenter interdum peccatum sit, declaratur nunc publice ab Ordinibus, perituram esse operam, eiusque fructum, eorum, qui ferius in certantium numero nomina profitebuntur et commentationes tradent. Alteram legem, quae iterum iterumque animis vestris inculcanda sit, habete hanc: non a vobis requiri commentationes refertas locis ex scriptoribus aliis excitatis et exscriptis, nec sensibus et iudiciis *aliorum*, sed *vestris*, iisque breuiter, perspicue, commodeque enuntiatis; pro vitio et reprehensione dignam haberi fecunditatem luxuriantem, multoque magis in rebus, dictis locisque, aliunde congestis et conglutinatis, ideoque lectionis ac doctrinae copiam vanam et inutilem et taediosam laudem esse habituram nullam; itaque libellos modulo probabili esse finiendos, non in voluminum modum inani tumore inflandos et distendendos; tumor hic exturgescentis hydropico more

more libelli est castigandus, fanoque et sobrio victu cultuque ad iustam molem attenuandus; qua quidem re ingenium, doctrinam et iudicium multo magis dealaratum scriptor dare potest, quam congestarum rerum inutilium otiosa et molesta accumulazione. Tertio autem loco *sermonis Latini puritati saltem et proprietati* studendum esse putate; sine qua multae praeclaraeque litterae ne tractari quidem commode satis possunt. In finitae res sunt, quarum notitia cum hoc ipso stili exercendi studio animis vestris se insinuat et quasi non sentientibus instillatur: pessime vobiscum actum esse in iuuenili aetate putatote ab iis, qui vobis negligendarum litterarum antiquarum auctores fuerè; etiamnum tamen opportunitas vobis suggesta est his ipsis propositis concertationibus; emendandi seu vestra seu aliorum peccata, et exercitatione vsuque vobis parandi facultatem qualemcunque latine scribendi: quam si quis assequutus fuerit, nae is infinitis in rebus patrio quoque sermone vti se videbit castigatiore, puriore et elegantiore. Omnino autem doctrinae verae et fructuosae tantum quisque se parasse sibi videtur, non quantum animo memoriae teneat, sed quantum ore et calamo in medium perspicue et scite proferre et in vsus adhibere didicerit.

His iam peractis conuersi sunt animi ad bona vota precesque pro salute et incolumitate publica priuataque faciendas; pro pace Germaniae nostrae, cumque ea vniuersae Europae simulque orbi terrarum habitabili restituenda; quorum votorum
 magna

magna pars cum posita sit in victoriis consiliisque Regis nostri indulgentissimi, redeunt vota nostra iterum ad eius incolumitatem et prosperitatem a deo O. M. expetendam. Utinam illi contingat, titulis suis hunc vnum omnium magnificentissimum adiungere, vt Pacificator orbis terrarum ille pronuntietur, non modo a Britannis, verum etiam ab Europa et omni genere humano, cladibus et calamitatibus funestissimi belli nunc fesso et ita attrito et confecto, vt verendum sit, nisi Pax indignantium populorum votis obtigerit, ne ipsis victoribus non minus funesta belli fortuna, quam victis, aliquando sit futura.

XVII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
PRORECTOR

THOM. CHRISTIAN. TYCHSEN

CVM SENATV

CIVIVM SVORVM

QVI

IN CERTAMINE LITERARIO

IN A. D. IV. JUNII ANNI HVIVS c1010ccc.

REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
SOLLENNE NATALITIVM

INDICTO

CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA

PRAEMIA

ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT
NOMINA

SIMVLQVE

COMMENTATIONVM

QVAE

AD CERTAMEN IN A. D. IV. JUNII ANNI c1010cccc.

ADMITTI VOLENT

ARGVMENTA

AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA

PROMVLGAT.

Sollennia diei, quo natalem Regis nostri Augustissimi, Patris Patriae, celebramus. cum alias fuere singulari cum pietate et hilaritate peracta,
tum.

tum insigniore cum celebritate, ex quo, a XVI. inde annis, regia liberalitate, studiis vestris, Commilitones, annua praemia hoc die perfoluenda constituta sunt; qui tamen hoc anno illuxit dies follennis, tanto maiore cum laetitia et hilaritate a nobis est celebratus, quo grauiores exultandi caussae accesserant. Quod enim in mentis humanae natura insitum est, vt, si quos habemus caros ac dilectos, iis multo magis delectemur, de quibus metueramus, id nunc experti sumus sensu et cogitatione, cum Regem nostrum Optimum et Indulgentissimum, saluum et incolumem esse laetabamur, qui ante paucos dies in summo vitae periculo versatus erat, quandoquidem atrocissimo scelere insania abominanda ex insidiis vitam eius erat aggressa. Res auditu incredibilis, regem placido mitique ingenio, affabilitate et comitate vitaeque simplicitate et integritate admirabilem, virtutibus iis, quae et regem decent, et priuatum ornant, amabilem, aequi iustique, religionum, legum, populū amore laudatissimum, adiisse tamen vitae discrimen bis vno die, primo ante ordines cohortium praetoriarum, postea in spectaculo scenico, in media spectantium turba, praesentibus videntibusque omnibus, telo cum fragore emisso eminus petitem. Monstrum ac portentum hominis, non hominem putabimus, cuius furor in tam nefandum scelus, audacia ac vefania inaudita, erumpere potuit. Nobis, ad quos euenti fama peruenerat, nuntio atrocissimo stupentibus, nuntiatum simul est, saluum et incolumem esse regem: vt ne momentum quidem metu suspenſi consternatique
essemus;

essemus; quae res et ipsa in fortuna ponenda est; ita ut ad huius diei sollemnia sollemni cum celebritate peragenda causas haberemus grauissimas et singulares, iisdemque adducti ad pietatem et virtutem maiore animorum ardore incendere mur. Et ad pietatem quidem inflammari pectora nostra naturali quodam impetu necesse erat, ut grato cum sensu summi numinis prouidentiam adoraremus, qua prouisum est incolunitati Principis Optimi; quo erepto qua nocte, qua ferum caligine intermetum ac terrorem sepulti iacuissemus! quanta rerum futura fuisset perturbatio, quanta fortunarum strages et euersio in hoc Europae incendio foedissimo ad extrema quaeque orbis terrarum sparso! Nunc vero Rege nostro dei optimi cura seruato ominari licet, rerum summae nec minus prospecturum esse numen propitium, ne furiali hoc bello in ulterius tempus protracto omnis vitae cultus, humanitas, iucunditas, e medio tollatur. Alterum quod cum pietate nostra, nouo hoc benevolentiae diuinae specimine inflammata coniunctum esse debere diximus, hoc est, ut tanto feueriore studio enitatur ad eam laudem, qua tam insignibus boni numinis beneficiis digni esse habeamur, dum officiis muneribusque nostris publice impositis ita fungamur, ut non modo in explendis eorum numeris e vulgari existimatione nihil in nobis desiderari patiamur, verum ut, cum inter Europae instituta litteraria per bellorum calamitates partim sublata partim afflicta, Academia nostra, fortunae casibus secundis per certas temporum rationes intercedentibus, prouidentibus Regiae indulgentiae et volun-

voluntatis ministris sapientissimis, tranquillitate et securitate facile sit florentissima, enixe allaboremus, vt disciplinarum litterarumque bonarum copiis, dum aliis in terris eae decrescunt, ingenio studioque nostro aliquid laudis et incrementi accessisse perhibeatur. Si enim nihil aliud egisse videbimur, quam vt, victus diurni studio, curis officiisque solitis fecisse satis videamur, non magnam laudem nostram neque ad nostrates neque ad externos aut ad posteritatem fore in propatulo est. Iuuentutem autem nostram academicam quo ardore correptam credere licet, cum copiis hisce litterariis, quas Georgia Augusta offert, integris salisque in diesque auctis, tuto ac secure vti sibi licere videat, cum aliis in terris litterarum studia aut sublata aut interrupta et turbata, copias autem opesque litterarias hominum sacrilegorum scelere spoliatas et euersas audiant. Inflammabunt tanquam nouis facibus subiectis eorum ingenia ea ipsa, quae in sollenni huius diei coetu peracta sunt. Erat enim in diem hunc indictum certamen litterarium vobis, Commilitones, vestrisque ingeniis studiisque pronuntiatum, propositis e regia liberalitate praemiis, quae ex Ordinum Academiae nostrae sententiis tulerunt ii, qui ad quaestiones promulgatas scriptis suis satis commode responderant.

Ab Ordine Theologorum proposita erat

Disquisitio in doctrinae, de reditu Messiae ad iudicium gentium, originem, incrementum, et nexum cum religione Christiana.

“Quae quidem differendi materies, vtut grata et accepta debere iis esse videbatur, qui in versan-

dis oraculis diuinis ultra Eifenmengerum et vulgata excerpta Rabbinica sapere, et vel vnicum librum Sohar in vsus suos conuertere didicissent; at tamen iuuenum doctissimorum, aliasque praecleara quaeuis audentium studiis minus conuenire deprehensa est. Oblata quidem est ordini, scilicet, ne intentata vires concertantium in spongiam incumberet quaestio proposita, commentatio Homeri verbis insignita:

ἢ κεν νοσησας ἀποτίσεται, ἢε κχι οὐκί;

quae fontes aperire, loca biblica digerere, et doctrinae, hinc inde tenebris obuolutae, adfunderi lucem successu haud infelici conata est. Desiderauit tamen Ordo Theologorum, tum expositionem commenti Midraschici, de Messiae Iudaeorum, qui a Iesu Christo probe distinguendus erat, aduentu duplici, exili vno, glorioso altero, Scheminae maiestate illustrando; tum, quod inprimis male nos habuit, eam codicis sacri reuerentiam circumspectamque interpretationis liberalitatem, quae inter superstitionem et licentiam incedit media, et quam ipse commilitonibus inculcare nunquam desinit. At enimvero, ne diligentia auctoris, doctrinae multiplicis index locuples, laude sua fraudaretur, praemio regio ornanda videbatur commentatio exhibita."

Schedula rescissa recitatum est nomen:

IOANNES CHRISTIANVS KOKEN, *Alfelda Hildesensis,*
Seminarii Regii philologici et Societatis priuatae
litteris humanioribus addictae Socialis.

"Oratori sacro, qui inter iuuenes nostros ad munificentiae regiae documentum honorificentissimi-

mum

num adspiraturus esset, hoc ab Ordine Theologorum prouinciæ datum erat, vt pro concione declamaturus ostenderet:

Quam in adserenda numinis optimi sapientia et sanctitate non scrupulos iniicere valeat animo mali moralis origo et ad posteros propagatio.

Wie wenig uns der Ursprung und die Verbreitung des Bösen auf Erden an der Weisheit und Heiligkeit Gottes irre machen könne.

“Obuenerunt in vniuersum sermones quatuor, de quibus singulis propediem exponet publice seminarii homiletici director. De praemio autem, qui certare possent, digni visi sunt.

CAROLUS CHRISTOPH. PETERSOHN, *Badensis*:

PHILIP. CONRAD. MARHEINECKE, *Hildesienfis*:

“vterque seminarii homiletici sodalis, vterque morum, diligentiae, studiorum sacrorum laude apud nos conspicuus. Quorum alterutri, postquam publice non sine auditorum plausu verba fecerant ambo, primae deferendae sint, dubius et suspensus aliquamdiu haesit theologorum Ordo, quum, successu fere aequali, vnius subtilitatem, alterius compensauisset fecunditas et orationis vbertas. Postremum, subductis in vtramque partem rationibus, metam propositam contingere visus est:

PHILIP. CONRAD. MARHEINECKE, *Hildesienfis*.

locum ab illo proximum occupare:

CAROLUS CHRISTOPH. PETERSOHN, *Badensis*:

iuuenes, non studiorum et aemulationis solum, sed vinculo etiam amicitiae coniuncti: qua effecerunt, quod legibus fieri non poterat, vt vterque

que aequus et placatus ex hoc certamine discedere queat."

Proposita erat ab Ordine Iureconsultorum quaestio:

Quaenam sunt principia iuris ciuilis, publici et gentium, circa comprehensionem, punitionem vel remissionem peregrinorum, qui in alieno territorio deliquerunt, praesertim ad requisitionem exterarum gentium.

"Exhibitae sunt Ordini commentationes tres his symbolis insignitae:

- I. *Non nihil est rapidas fugitiui temporis horas
Noscere et in minimas attentum carpere partes.*
GUIL. XYLAND. sched.
- II. *Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede poena claudo.*
- III. *Tu ciuem patremque geras, tu consule cunctis
Non tibi; nec tua te moueant; sed publica damna.*
CLAUDIAN.

"Ordinis quidem expectationi votisque nulla earum ita satisfecisse visa est, ut nihil desiderandum reliquerit. Habita tamen ratione difficultatis, quae posteriori praesertim quaestionis parti inest, iudicauit Ordo, mitius in ferenda sententia versandum esse. Quumque tertio loco nominata commentatio, cui inscriptum est symbolum:

Tu ciuem patremque geras, tu consule cunctis etc.

licet auctor passim dictione parum latina usus sit, primam et secundam commentationem tum in adorandis et exponendis rerum argumentis, tum in seruandis limitibus thematis propositi praeualeat, censuit Ordo, huic regium praemium adiudicandum esse. Ceterum auctor commentationis secundo loco designatae, quamquam nimis late vagatus sit

et

et ad quaestiones superuacaneas descenderit praetereaue vsus sit scribendi genere obscuro et incondito, tamen laudabilis diligentiae, meditationis et lectionis varii generis, specimina edidit."

Auctor commentationis praemio ornatae innotuit:

EDMUNDUS BÜSCHLEB, *ex pago Eichsfeldiaco
Birkungen,*

Ab Ordine Medicorum iussi erant concertari succincte exponere

*historiam, indolem et curationem febris flavae
Americanae.*

Tres commentationes Ordini redditae erant: una, verbis inscripta:

Multa eadem fiunt, sed aliter;

altera verbis: Ducitur semper noua pampa morti;

tertia autem: Heu fuge crudeles terras.

Prima et secunda, etsi industria et multa variaque lectione in enarranda historia morbi, eiusque causis casibusque exponendis, se commendarunt, in ipsa tamen morbi natura declaranda et in methodo curandi non satisfecerunt, dum ex systemate suo pendentes id potius egerunt, ut morbum ei accommodare, quam morbi naturam propriam ac peculiarem explorare, eaque, quae ipsa experientia docuit, considerate expendere studerent. Itaque substituerunt in characteré morbi generali constituendo, vtrum ille sit sthenicus an asthenicus, et totam morbi curationem ad eum constituere voluerunt. Quae etsi Ordinis iudicio se non probarunt, historiam tamen ipsius morbi in vtraque commentatione bene expositam, in secunda recen-

tiffimas obseruationes pathologicas insigni cum industria, oratione etiam latina emendatiore per-scriptas, Ordo medicorum debita laude prosequutus est.

Felicius in quaestione tractanda versatus erat *tertia*e commentationis auctor, et ipsam morbi curandi rationem, quantum quidem ex medicorum, qui morbi curationem ipsi tractarunt, narratis statuere licet, acutius perspexerat; non quidem ille neglexit generalem morbi conditionem sthenicam et athenicam, etsi eius varietates et mutationes non tam subtiliter est persequutus; at ille animum attendit ad viscerum in praecordiis affectiones, secretionem bilis vitiatam, et viscerum inflammationem, idemque probabiliter autumat, Mercurium ipsum salubrem medelam afferre, non modo, quatenus corpus purgat acri et corrupta bile, verum etiam tanquam remedium inflammationem inhibens, quo in chronicis hepatis inflammationibus sub caelo feruidiore uti solent salubriter medici.

Hisce de causis Ordo medicus praemium regium adiudicauit huic commentationi *tertia*e cum dicto:

Heu fuge crudeles terras,

accessisse autem proximo loco censuit alteras duas. Auctor victricis Commentationis scheda aperta in notitiam venit

CONSTANTIUS DIDIER, *Gallo-Belgicus.*

Altera autem, quam proximo loco accessisse diximus, cum verbis:

Ducitur semper noua pompa morti;

auctorem habet:

CAROLUM HENRICUM PARRY, *Britannum,*

qui

qui iam superiore anno similem laudem reportaverat in quaestione philosophici Ordinis, *de notionibus Graecorum et Romanorum ethicis*. Tandem tertiam commentationem, primo supra loco memoratam, compertum est scriptam esse ab

AUG. HENR. FERDINANDO GUTFELD, *Helsato*.

A *Philosophorum Ordine*

quaestio proposita erat duplex, altera ordinaria:

De vrbibus circuli et curuarum in artibus mechanicis et architectura, ante Cartesium animaduersis.

Contenderunt duo de praemio; alter symbolo vsus:

Ars non habet osorem, nisi ignorantem,

alter: *Prima sequentem in secundis consistere honestum est.*

Cic.

quorum prior ille varia, insigni et subtili eruditione instructus in colligendis iis, quae ad quaestionem expediendam facere poterant, vix aliquid, quod requiri possit, desiderari passus est; posterior ingenium vtique et industriam approbavit, alienis tamen a re, vt proprietatibus curuarum, enarrandis, nimis est immoratus. Igitur hic quidem locum secundum, quem in symbolo quoque modeste sibi ipse assignauit, merito tueri est visus; praemium autem assignatum alteri, qui *artis osorem non nisi ignorantem esse* professus est. Exiit nomen auctoris:

IO. HENR. MAUR. POPPE, *Gotttingensis*.

Altero loco laudem debitam abstulit

CASPAR FRID. RENNER, *Bremensis, Matheosus
et Physices Stud.*

Extraordinaria quaestio a *Philosophorum Ordine* euulgata erat superiore anno haec;

Declarandam esse Senatus Romani prudentiam in mittendis legatis Romanis ad exercitus, ad pacis leges dicendas, et ad res prouinciarum regnorumque inspiciendas aut constituendas.

Procefferant in arenam athletae tres, nec viribus nec animis inualidi: *primus* titulo ornatus;

Tentanda via est;

alter praefixa habens verba;

Tu regere imperia populos Romane memento;

tertius cum verbis ex Livii praefat.

Hoc illud est praecipue in cognitione rerum salubre ac frugiferum sqq.

Iam *prioris* duo non satis expendisse visi sunt, quae nam vis et sententia quaestionis esset, aut quid potissimum in ea quaesitum esset; egerunt de legatis et de legationibus ad sensum fere vocabuli aetatum nostrarum (*Gesandten*). Quaestio tamen spectat ad eos legatos, qui nunc appellantur *Commissarii*, aut rerum inspiciendarum vel exsequendarum causa missi, et ad tria tantum genera legationum, quae ad exercitus, ad leges pacis dicendas, et ad res prouinciarum regnorumque inspiciendas aut constituendas, decretae essent. Nihil igitur amplius in quaestionem veniebat, quam tantum hoc: vt declararetur prudentia Senatus Romani in consilio hoc adhibendo, quod negotia memorata hac via et ratione expedire placuit, vt certos viros prudentia et auctoritate grauissimos ex suo numero ad eam rem a se delectos, in rem praesentem mitterent, nec, verbi causa de rerum gerendarum consiliis, acquiescerent in iis, quae ab imperatore Romam

Romam fuerant muntiata vel perscripta, aut vt mandata darent imperatori temporum locorumque rationibus haud satis consentanea; vtque nec pacis conditiones aut per imperatorem scribi iuberent aut ipsi SCto decernerent: sed mitterent, qui cum imperatore coniunctis consiliis ex re praesenti singula constituerent; et sic reliqua *); in his apparet prudentiam aliquam admirabilem elucescere, quod hoc maxime more res grauissimas peregerunt, quem antiquis temporibus alios populos ac reges haud adhibuisse videmus; morem tamen valde probandum, et nostra quoque aetate vsu reuocatum, vt ad exercitus mittantur legati; an simili vbique prudentia, qua a Romanis, nunc non quaeritur. Poterant haec illustrari dilectis ex historiis exemplis ad eam rem idoneis, atque ita tota quaestio expediari paucis plagulis. At vero prioris voluminis auctor, qui *tentandam viam esse ei inscripserat, omnem prudentiam Romanorum, quam nos politicam appellamus, in nouis prouinciis acquirendis et imperii finibus proferendis persequutus est. Alterius voluminis auctor, qui prae se fert verba: Tu regere imperio; Romani Senatus consilia in principatu Italiae tum orbis terrarum consequendo copiose exposuit, interque ea cum etiam legationum utilitas aliqua*

U 5

fuerit,

*) Possunt forte adici nonnulla alia, etsi minus necessaria, quod legati missi sunt nec leuibus de causis, ad gratulandum, condolendum, et sic porro, nec opiparo cum apparatu et fastu sumtuoso et fastidioso; porro quod nec missi sunt in prouincias armis redactas legati eo consilio, vt ex iis rapinarum licentia ditescerent. Recte quoque est notatum, maiorem legationum necessitatem fuisse antiquis aetatibus, cum nondum cursus publici ad nostrum morem essent dispositi.

fuerit, eas ex historiis collegit et ita enarravit, ut quid singulae ad principatum illum assequendum contulerint, doceret. Inciderat ille in eam obseruationem, ut regna ac populos istorum temporum non iisdem opibus et copiis valuisse videret, constituitque inde regna primi, secundi, tertiique ordinis, et secundum haec, legationum genera, dilectus, consilia, dispendere voluit, ad artesque, quibus principatum obtinerent ac firmarent Romani, omnem fere quaestionem reuocavit. Ita a via recta ac plana ad deuiam deflexit; etsi accuratam historiae Romanae cognitionem et Liuii Polybiique lectionem diligentissimam testatam fecit, etiam sermonis latini non quidem cultu et nitore, laude tamen aliqua. Interea prior ille, rerum copiis, disciplinae politicae cognitione aliqua imbutum se declaravit; oratione tamen vsus est nimis festinata. Supererat commentatio *tertia*, inscripta verbis ex Liuii praefatione, quae viam rectam ingressa est, et legatorum, de quibus in quaestione agitur, ante omnia notionem diligentius constituit, et, si ulterius processisset auctor, poterat ille paucioribus, quam reliqui, paginis quaestioni satisfacere; opera tamen tantum est inchoata, id quod ipse in libello factus est.

Cum de praemio assignando quaereretur, postulatis neutrum satisfecisse apparuit, diligentiam tamen et doctrinae copiam praestitisse omnes, etiamsi non illam, nec ea in re positam, in qua ea quaereretur; tum vero condiciones saepe repetitas et in hac quoque quaestione proponenda iteratas neglexerunt. cum duo illi magnis voluminibus

bus, iisque parum elaborate scriptis, fastidium mouerunt. Itaque Ordo censuit ac decreuit, praemium quaestioni propositum, integrum victori seruire, nec tamen distribuere illud, nisi annuo spatio elapso, die iv. Iunii anni futuri, ita quidem, vt soli hi tres, qui in certamen prodierunt, nouo missu iterum curriculum ineant, intereaque ex scriptis suis eliminant ea, quae a re aliena sunt, accuratius autem et subtilius ea exquirant, quae quaeruntur, eaque exponant perspicue, diserte, simulque breuiter ac scite, ita vt numerum sex septemue plagularum typis impressarum scripta haud excedant.

Certamine misso restabat altera operae nostrae pars, vt quaestiones studiis vestris, humanissimi Commilitones, propositas publico praeconio euulgaremus.

ORDO THEOLOGORVM

praemium sequentis anni decernere constituit ei, qui accuratissime explicauerit:

Quaenam fuerit eorum Patrum, quorum auctoritas ante Augustinum in ecclesia plurimum valuit, de peccato originali sententia, habita praecipue eorum locorum ratione, in quibus patres Latini a Graecis aliquantum recessisse videntur.

Praemio altero, et quidem homiletico, ornabitur is, qui expliciturus locum, Iob. XVI, 23. verba fecerit optime:

De certa exauditione precum, quas ex mente Iesu Christi fundimus ad deum.

Von der unfehlbaren Erhörung des Gebetes im Geiste Jesu.

In

In futurum annum ORDO IVRECONSVLTORVM proponit quaestionem:

Successione vniuersali per pactum promissa, an et quatenus promittenti facultas de bonis inter viuos disponendi adempta sit?

Quaestio ORDINIS MEDICI ad certamen proposita, vt eruant:

*Quae sit aëris vitalis, siue quem hodiernum vulgo vocant, oxygenii, vis, tum in procreandis, tum in sanandis morbis, non ex ratiociniis hypothesi superstructis, sed ex genuinis medicorum et chemi-
corum obseruationibus atque experimentis.*

ORDINIS PHILOSOPHICI

hoc quoque anno alia erit ordinaria quaestio, alia extraordinaria. Ordinaria quidem haec:

“Etsi magna semper fuit diuitiarum potentia, tum quòque, cum opes non nisi frugibus aut pecore censerentur, in immensum tamen excreuit ista potentia, ex quo inter populos, ad humanitatem excultos, propemodum omnes consensus est, vt diuitiis veris signa substituerentur metalla nobiliora, praecipue aurum et argentum, ita vt haec rerum omnium pretium eminens, vt dicunt, fierent:

Inquirant igitur certaturi, et ex ingenii humani diuitiarumque ipsarum natura, atque ex historia tam antiqua quam recentiore declarent: quam vim habuerit, quosque effectus tam bonos quam nociuos, morales, politicos atque physicos, metallicarum diuitiarum eminens, respectu ad alias gentes minus opulentas habito, affluentia: siue sit subito, siue pedetentim, quibuscunque de causis, exorta.

Ad

Ad quaestionem hanc, quae rite pertractata multa cognitu vtilia et fructuosa promittit, qui accesserint, ante omnia animum attendant et obseruent, nequaquam hic quaeri de diuitiis vniuerse aut de singulis diuersisue diuitiarum, opum et copiarum, generibus, verum de vno genere, quod est *diuitiarum metallicarum*; neque vero de hoc vniuerse quaeri, sed de earum *affluentia aliqua insigni*; neque de effectibus diuitiarum omnino, sed *de effectibus vni solique generi huic* diuitiarum metallicarum tanquam *signi* verarum diuitiarum, *proprio ac peculiari*; alienum igitur foret in locum communem de luxu, aut alium similem excurrere. Vt autem teneatis exempla ex historiis temporum, quibus magna auri argentiue vis in populorum rerumque commercia venit, memorabimus templum Delphicum a Phocensibus direptum, Graeciam, Syriam, Aegyptum a Romanis opibus exspoliata, navigationem et commercia Britannorum inde a XC. mirabilem in modum aucta. Potest quoque attingi quodammodo et comparari effectus noui diuitiarum generis, succedente metallorum vsui alio signo, papyri vsu."

Altera *quaestio extraordinaria* hunc in modum constituta est:

Quaeritur, quinam fuerint reditus seu ordinarii seu extraordinarii reipublicae Romanae, partim ante Macedonicum triumphum partim post eum triumphum, usque ad rempublicam in imperium mutatam; instituatque comparatio, quantum fieri potest, tum temporum diuersorum reip. inter se, tum nostrorum temporum, in simili terrarum,

rerum

rerum hominumque conditione ac statu, aestimatione probabili facta.

Cum his modo pronuntiatis in animum reuocate, Commilitones, leges huius certaminis toties iterum iterumque seuere edictas: primo, vt ante Apriles Kalendas anni deferantur ad Ordines commentationes; secundo, vt breuitatis studio omnis vestra opera contineatur, neque vltra sex septemue plagulas, vbi prelo excusa fuerit, vlla commentatio, quae in concertationem admitti volet, assurgat; tertio, ne tumultuarie ac perfunctorie, nec socorditer et oscitanter, nec perplexo et obscuro litterarum ductu, exarentur libelli, qui interdum ne paginas quidem habent notatas et immunda in charta perscripti sunt; tandem, ne sermonis latini puritatem et proprietatem omnem eiuretis. Saltem cauere par est, ne iudices vestri molestia ac fastidio ex lectione enecentur.

Ita reditum est ad vota pia pro Regis optimi salute, incolumitate et felicitate, pro Reginae prosperitate inconcussa, domus Regiae splendore integro et illibato, pro omni republica eiusque administratione, pro consiliorum bonorum secundo successu, pro laeto anni prouentu terrarumque nostrarum fausto fortunatoque statu, pro fortuna manente almae Georgiae Augustae, pro vrbe, agro. Respondeant votis nostris euentus, nosque agamus id, vt iis haud indigni esse habeamur!

XVIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
 GEORG. IAC. FRID. MEISTER D.
 CVM SENATV
 CIVIVM SVORVM
 QVI
 IN CERTAMINE LITERARIO
 IN A. D. IV. IVNII ANNI HVIVS c180000.
 REGIS NOSTRI INDVLGENTISSIMI
 SOLLENNE NATALITIVM
 INDICTO
 CONSTITVTA EX EIVS MVNIFICENTIA
PRAEMIA
 ORDINVM ACADEMICORVM IVDICIO REPORTARVNT
 NOMINA
 SIMVLQVE
 COMMENTATIONVM
 QVAE
 AD CERTAMEN IN A. D. IV. IVNII ANNI c180000
 ADMITTI VOLENT
 ARGVMENTA
 AB ACADEMIAE ORDINIBVS PROPOSITA
 PROMVLGAT.

Laetitia publica, Commilitones, cum requirat
 coetus ac conuentus sollennes, in quibus ea
 se testatam faciat; eius regendae et ad certam
 formam

formam constituendae videre licet, si rem altius repetere placuerit, consilia et modos fuisse plures, eosque, cum ipso populorum ad meliorem vitae cultum progressu, varios, et alios aliis meliores. Ab efferata inter barbaros laetitia, in clamores, corporum iactationes et furores erumpente, processum est ad epulas sacrorum sollennes, choros, modos musicos et cantus. Successere inter homines institutis ciuilibus et religiosis ad cultum vitae humaniorem adductos aliae laetitiae publicae testificationes, plerumque a maioribus acceptae et in meros ritus ac caerimonias mutatae, religiosae plerumque indolis, sacra, pompae, ludi, certamina, theatra, in quibus multa vitae antiquae rudis et efferatae vestigia supererant. Cum autem Christianorum doctrina et disciplina excluderet huius generis plurima, alia mutasset, eorum locum obtinere apparatus sacrorum et pompae religiosae, cum supplicationibus et festis canticis, quibus hilaritas publica declarari visa est. Inter haec fundus omnis laetitiae publicae testificandae mansit sensus aliquis religiosus, quod ad numinis aeterni prouidentiam et indulgentiam rerum prosperarum bonorumque euentorum causae referuntur: more tamen et usu hominum, praeterquam quod feriari, otiari, epulari, commune est omnibus, partim relictae partim inuentae sunt inter ordines hominum, stirpes ac familias, coetusque publicos ac priuatos, urbium et agrorum, diuersae rationes ac modi varii, quibus laetitiae sensus publice exprimitur: qui utique, quod facile expectes, plerique omnes ad sensuum voluptates spectant, siue
folius

folius corporis, siue animorum aliqua coniuncta oblectatione ac recreatione, velut ex spectaculis, modis musicis, choreis ducendis, similibusque aliis. Etsi enim cum his, per instituta publica, religiosae ac festae supplicationes cum symphoniis coniunctae esse solent: ad sensus tamen hominum impellendos et mouendos, quandoquidem horum imperio et vulgus et sapientes seruimus, hi hilaritatis publicae seu testificandae seu excitandae apparatus, haec nutrimenta et incitamenta, valent pleraque; etiam hoc, quod, per se ludicrum, fragore tamen suo magnam ad hominum animos mouendos vim habet, vt per tormenta puluere pyrio explosa laetitiae sensus excitetur; quid? quod etiam iis explosis deb. O. M. aguntur gratiae; etiam pro caedibus mortalium promiscue factis; de quo quidem genere sapientia nec diuina nec humana habet, quod statuatur. Fugit enim hoc mentem rationis sanae dictatis imbutam, nec assequi illa potest, quomodo ea res, quam auersatur ipsa ac detestatur, tamen numen optimum et sapientissimum oblectare possit, aut preces, vota et gratias pro iis perpetratis, admittere.

Apparet vtique ex his id, quo omnem hanc enumerationem perducere volebamus, apparet, inquam, in laetitia publica priuataue testanda, si religiosos sensus exceperis, pendere hos omnes mortales e sensuum delinimentis et oblectationibus: quae ne ad voluptates belluinas et mera ventris obsequia nos deprimant cauendum est. Sunt autem litterarum studia, Musarumque sacra; quae qui colunt, ii non in solis corporum, inter commessa-

tiones, epulas et pocula, voluptatibus festam hilaritatem positam esse volent, verum ex aliis eam oblectamentis haud paullo melioribus petent. Sunt enim studia, quae a feuerioribus disciplinis auocatos animos relaxant et hilaritate diffundunt; est oculorum animique voluptas ex adspectu et contemplatione opum et copiarum, quas natura procreat locisque et temporibus mirifice variat; sunt artium plasticarum opera, naturam ingeniose adumbrantium, aut etiam superantium; sunt diuinorum ingeniorum carmina, sunt modi musici exquisitioris artis, sunt recitationes et narrationes, sunt de re iucunda, de amoeno naturae adspectu, de praeclare captis et perfectis publice priuatimque consiliis, expositiones, sunt innumera, quibus audiendis vel legendis exhilarari possint animi.

Nobis, Commilitones, hoc die sollenni celebrando praescripta est ratio ac formula aliqua singularis laetitiae publicae declarandae, studiis nostris communibus, vestrisque consiliis vtilitatibusque, accommodatissima et fructuosissima, longeque praestantissima. Quis enim neget eam hilaritatem praefereendam esse generibus aliis, -qua leuantur et diffunduntur animi sine omni corporis animique noxa, nulla cum poenitentia subsequente, sed cum sensu iucunditatis permanente ac perenni, et ex recordatione per omnem vitam redintegrato; quo ipso ad maiorem virtutem eiusque habitum fingimur, et quidem nobiliore nostri parte, animo, diuinae hac aerae particula, qua ad diuinam naturam accedimus, et supra humanam fortem euehimur,

mur, eaque dulcissimo aliquo affectu ac sensu contacta, iam nunc beatæ alicuius fortis vitæque diuinæ præfensionem habemus? Haec igitur cum inter cetera gaudiorum genera sit hilaritas facile princeps: quicquid ad eam accedit aut eam attingit, aut nos ad eam adducit præparatque, aliis vulgaribus, multoque magis oblectamentis illiberalibus, præferendum esse apparet. Talem autem hilaritatem publicam die festo Regis nostri Indulgentissimi natali, offert concio sollennis habita et certamen litterarium, præmiis ex eiusdem Optimi Principis liberalitate propositis, institutum. Cum enim lætitiæ publicæ causæ contineantur primo loco incolumitate et exoptata valetudine Regis, virtute ac pietate vitæque sanctitate incomparabilis, tum rerum nostræ Academiae conditione et statu, et rerum nostrarum prospero cursu: accedit his tertium oblectamentum ex auditione conatum tot iuuenum in hoc coetu ac numero academico præstantissimorum, qui ingenii sui ac doctrinæ profectuumque in disciplinis et litteris periculum fecerunt, excitati ad hos conatus, ad quos ceteroqui haud multum procliuia esse solent iuuenilia ingenia, liberalitate regia, et erecti laude publice, in hoc Confessu ac Coetu, conatibus vnus cuiusque tribuenda. Cumque omnis hæc Academia magnæ alicuius familiae loco sit habenda, nosque Professores parentum loco ac iure vtamur: quidni et nos de familiarium nostrorum laude, virtute, et futurorum spe excitata lætemur, vos autem, o nostri, fratrum vestrorum, consortium ac contubernalium, laudibus nec minus, quam nos, lætemini? Non

itaque fieri potest, quin cum favore ac cupide accipiatis, si expositum fuerit, qui ad hoc certamen litterarium concursus, quae studia, qui conatus, qui successus, quae certaminis fortuna, qui victores, quae eorum virtus ac laus, quaeque praemia fuerint.

Ab *Ordine Theologorum* propositum fuerat:

Vt inquireretur ab iis, qui de praemio regio huius anni concertare vellent, in eorum Patrum de peccato originali sententiam, quorum auctoritas in ecclesia ante Augustinum plurimum valuit; addita quidem admonitione, eorum praecipue locorum habendam fore rationem, in quibus Patres Latini a Graecis discessisse aliquantum videntur.

“Non defuerunt, quod exoptatum Ordini accidit, qui in difficilenti satisque implicitam materiam sese immitterent; nec tamen, quod exoptatius accidit, in certamen ullus descendit, qui impares coepto, si iuste de se ipso iudicasset, sentire vires suas debuisset.

“*Exhibitae sunt Commentationes duae: altera verbis Luciani insignita:*

Συγγνωμη, ει ανθρωπος ων ωρεχθην δοξης.

altera, verbis Chrysostomi notata:

Εξετασαμεν την ακολουθιαν απασαν.

Ου γαρ αρκει το λεγειν οτι εν ταις γραφαις γεγραπται etc. etc.

“In utraque, praeclearo utique exemplo, praestita sunt fere omnia, quae requiri non solum, sed exspectari etiam, et sperari adeo, poterant. Dili-

gentiam

gentiam auctorum in conquirenda, prudentiam in disponenda et ordinanda, solertiam in tractanda materia eandem utraque comprobavit. Eruditionis etiam atque ingenii, doctae lectionis, nec recenti tantum usu in antiquitate christiana versatae, aequalem ambo laudem meruisse videntur; atque ita quidem aequalem, ut incertum in decernendo praemio aliquantum haereret Ordinis iudicium. Accuratiore autem examine instituto in commentatione posteriore loco nominata obnitescere tamen visa sunt non pauca acutius observata et solertius inuestigata, quae in altera desiderantur; cumque maior etiam orationis cultus accederet, dubitare diutius non licuit, quin isti *Commentationi, quae verbis Chrysostomi notata est*:

Ἐξετασωμεν την ἀπολυσθιαν ἀπασαν etc. etc.

palma cum praemio regio esset adiudicanda, addita tamen declaratione, Commentationem alteram quam proxime ad praeslantiam huius accessisse, adeoque ex sententia Ordinis sua etiam laude quam maxime esse ornandam."

Praemium quidem tulit

IOANNES HORN, *Verdensis,*

Seminarii regii philologici, seminarii regii homiletici, societatisque Gottingensis privatae, litteris humanioribus addictae, et Helmstädiensis teutonicae, Sodalis.

Proximam autem a victore laudem

HENR. DAN. ANDR. SONNE, *Gottingensis,*

Seminarii Regii philologici Sodalis

(nunc paedagogii regii Ilfeldensis Collaborator).

“Ad concertationem homileticam proposita erat quaestio:

Quam certe exaudiantur preces ad mentem Iesu Christi conceptae.

Von der unfehlbaren Erhörung des Gebetes im Namen Iesu.

“Oblatae sunt orationes quatuor, quarum vna et altera, iam publice de suggestu sacro habita, quamuis sua quaeuis laude haud careat, suspensum tamen tenuit theologorum Ordinem, annon satius sit, praemium homileticum in annum proximum prorogare? Qua quidem dubitatione repressa, palam reportare debere visus est:

NICOLAUS HENRICUS RUEBE, *Hamburgensis,*
Seminarii concionatorii Sodalis.

“De reliquorum sermonum indole et argumento plura differet propediem eiusdem seminarii director.”

Ab Ordine Iureconsultorum

in hunc annum proposita quaestio haec erat:

Successione uniuersali per pactum promissa, an et quatenus promittenti facultas de bonis inter viuos disponendi adempta sit?

“Traditae sunt ad hanc quaestionem Ordini sex commentationes, his insignitae sententiis:

- I. *Et refellere sine iracandia, et refelli sine pertinacia parati sumus.* CICERO.
- II. *Ius semper quaerendum est aequabile: neque enim aliter esset ius.* CICERO.
- III. *Promissis standum!*
- IV. *Ultra posse nemo obligatur.*
- V. *Iustitiae soror incorrupta fides.* HORATIUS.

VI. *In pretio pretium nunc est, dat census honores,
Census amicitias; pauper ubique iacet.* OVID.

“Quibus probè inspectis nullum Ordini dubium fuit, quin auctor commentationis primo loco nominatae ceteris, qui cum eo in certamen descenderant, commilitonibus palmam non dubiam tantum fecerit, sed iure meritoque suo ita reportauerit, ut nullus reliquorum ipsi accesserit. Etenim ambitum totius quaestionis eiusque vim ac potestatem callide perspexit et perponderavit; instituta quoque antiquioris Germaniae aevi, quae ad responsum facere poterant, diligenter congeffit et veram eorum naturam indagavit; et omnem commentatione dignam materiam apte digessit et stilo satis fluido et puro proposuit. Huic itaque ingenii, profectum et in pertractando aliquo legitimae scientiae loco, a rerum peritis hucusque fere neglecto, facultatis specimini praeclaro Ordo Iureconsultorum quam lubentissime praemium regium adiudicavit.

Inter ceteras commentationes Ordo nullam ceteris vel anteponendam vel multum posthabendam reputavit; sed omnibus, utut defuerint auctoribus vires, tamen voluntatis et diligentiae laudem non denegandam esse censuit.”

Resignata scheda prodiit nomen:

CAROLUS WILHELMUS PAETZ, *Ilfeldensis,*
nunc *I. V. D. et Assess. Ord. ICt. de iure respondentium.*

Erat quaestio ab *Ordine Medicorum* proposita:

*Quae sit aëris vitalis, siue, quem hodiernum vulgo
vocant, oxygenii vis, tum in procreandis, tum
in sanandis morbis, non ex ratiociniis hypothesi*

*superstructis, sed ex genuinis medicorum et chemi-
corum obseruationibus atque experimentis eruenda.*

“Obtinuit Ordo binas responsiones, alteram
inscriptam;

*Non tam autores in disputando, quam rationis mo-
menta quaerenda sunt.*

alteram simplici verbo;

Aegrotantibus,

insignitam, vtramque, quamuis materiam nequa-
quam exhaurientem, et ne omnia quidem, quae
iam prostant, in vsus suos conuertentem, et Ge-
nerosiss. e. g. Humboldti egregia consilia praeter-
videntem, diligentiae tamen laude et lectionis co-
pia eximiam.

“Altera inscripta;

*Non tam autores in disputando, quam rationis momenta
quaerenda sunt.*

adeo ad propria sibi tentamina, faustum aëris vita-
lis vsum demonstrantia prouocat, et caute nonnul-
los euitat scopulos, qui recentioribus quibusdam,
chemiae inuenta ad doctrinam de morbis applica-
turis, tantum intulere periculum; sed nimium
innititur non fidis semper Cl. Beddoes experimentis,
neque omnium, quae statuit, aut ex chemia, aut
ex arte salutari, quemadmodum Ordo desiderabat,
profert argumenta; nullum v. g. pro ea parte,
quam aër vitalis in vi vitali eiusque exercitio agit;
nullum aut eudiometricum aut aliud, pro ea thesi:
regnantibus quibusdam ventis, morbos epidemicos
allaturis, aut nimiam, aut iusto parciorem atmo-
sphaerae inesse aëris vitalis penum; nullum, ex
quo ostendi possit beneficis aut malignis atmo-
sphae-

sphaerae, aëre vitali aut locupletioris aut iusto magis orbatae, in singulos homines effectus; nullum, ex quo euidenter et indubie pateat, sanguini inflammato maiorem inhaerere aëris vitalis copiam, nullum, frigidam et hybernâ atmosphæram largiorem eius portionem continere, eaque sola dote morbos inflammatorios procreare; nam ne atmosphæra quidem regionum viginosarum solo peccat aëris vitalis defectu. Praeteruidit praeterea autor, aërem vitalem non in omnia corporis systemata tanquam irritamentum agere, acida non sub quibuscunque conditionibus in sua dirimi principia, et oxygenium suum deponere, et idem oxygenium, multiplici cum aliis in corpore humano contactu et vnione, tantas subire posse mutationes, vt, quae ipsi alias competunt affinitates, exuat.

“*Altera scriptio his quidem naevis non omnino caret; verum quae profert, melius dicta et digesta emunctioris ingenii acumen ostendunt; quae noua in medium produxit nostra aetas, non quidem reii-
cit, sed religiose explorat autor, et argumentorum, e. g. quibus Beddoësi sententia de plurium morborum origine ex abundantia aut defectu aëris vitalis repetenda nititur, debilitatem enucleat, effectum praeterea aëris vitalis tam pathologicae, quam therapeuticae, tam dynamicae, quam materialiter, monstrans.*

“Quocirca posteriori huic scripto insignito voce; *Aegrotantibus,*
praemium decreuit Ordo, alteri autem supra memorato *alterum* a primo locum.”

Praemio ornatus discessit

ERNESTUS HENRICUS GUILIELMUS MÜNCHMEYER,
Hoyaensis - Hannoveranus,
Societ. Gottingensium, et physicae et humaniorum litte-
rarum, Sodalis ordinarius.

Proxime autem ad primum locum ac lau-
dem *accessit*

GEORG. CAR. HENR. SANDER, *Gottingensis.*

Ordinis Philosophici

hoc quoque anno alia erat *ordinaria* quaestio, alia
extraordinaria. *Ordinaria* quidem haec:

Etsi magna semper fuit diuitiarum potentia,
tum quoque, cum opes non nisi frugibus aut pe-
core censerentur, in immensum tamen excreuit
ista potentia, ex quo inter populos, ad humani-
tatem excultos, propemodum omnes, consensus
est, ut diuitiis veris signa substituerentur metalla
nobiliora, praecipue aurum et argentum, ita ut
haec rerum omnium *pretium eminens*, ut dicunt,
fierent:

Inquirant igitur certaturi, et ex ingenii humani di-
uitiarumque ipsarum natura, atque ex historia tam
antiqua quam recentiore declarent: quam vim ha-
buerit, quosque effectus, tam bonos quam nociuos,
morales, politicos atque physicos, metallicarum
diuitiarum eminens, respectu ad alias gentes minus
opulentas habito, affluentia: siue sit subito, siue
pedetentim, quibuscunque de causis, exorta.

Excidimus expectatione nostra, cum in hac
Academia, in qua de imperiorum et rerum publi-
carum naturis et fortunis tam multa traduntur,
haud

haud defore credebamus, qui huic quaestioni expediendae operam ac studium suum impensuri essent; nulla enim commentatio Ordini est oblata.

At non defuere studia vestra alteri *quaestioni extra ordinem* propositae:

Quaerebatur, quinam fuerint redditus seu ordinarii seu extraordinarii reipublicae Romanae, partim ante Macedonicum triumphum partim post eum triumphum, usque ad rempublicam in imperium mutatam; instituaturque comparatio, quantum fieri potest, tum temporum diuersorum reip. inter se, tum nostrorum temporum, in simili terrarum, rerum hominumque conditione ac statu, aestimatione probabili facta.

Tres commentationes ad certamen sunt oblatae:

I. inscripta: *non differendum tirocinium in senectutem.* Quintil. In qua non sine voluptate agnouimus tirocinium successu haud infelici collocatum; inquisiuit auctor praeclara cum industria in reip. Romanae administrationem; deliberauit diligenter de ordine, quo reperta de redditibus exponeret, de tributis haud infeliciter egit, atque etiam in oratione latina tantam sollicitudinem adhibuit, vt et elegantiam ac concinnitatem aliquam sectaretur, cum breuitate Taciti aut Sallustii; cum tamen copias sermonis nondum satis locupletes nec vsum assiduum haberet, dura nonnulla et obscura reddidit. II. Commentatio: *Conamur tenues grandia* auctorem habet, qui et ambitum quaestionis et singula eius capita ac momenta considerate expendisse ac, quae ab ea seiungenda quaeue admittenda essent, per-

perspexisse videtur. Recte ille temporum ordinem sequitur, tributa et reditus, quo anno primum instituti aut primum memorati sint, diligenter inquiriuit, vt ex reip. fortuna et statu causae eorum elici possent; inde altera parte reditus diuersorum temporum inter se et cum reidibus regnorum nostrae aetatis, quantum fieri potuit, comparauit. Festinanti nonnulla, inprimis in altera parte, prolata ac perscripta sunt, quae tamen seuerius studium poterit emendare. III. Commentatio cum verbis *non splendor, sed lumen*, cum limites talis scriptio- nis magno plagularum numero excederet et in certaminis leges seuerè sancitas peccaret, admitti nequii. Probamus tamen industriam et operam doctam huius commentationis. Quae cum ita essent, Ordo philosophicus communibus suffragiis praemium assignauit Commentationi altero loco memoratae, cum verbis: *Conamur tenues grandia*. Priorem autem verbis insignitam: *Non differendum tirocinium, proximo loco ad priorem accessisse* iudicauit.

Chartula resignata lectum est nomen victoris

IO. ANDREAS WENDEL, *Hilperhusanus,*
Seminarii regii philologici, et societatis priuatae studiis
humanioribus addictae, Sodalis.

Laudem autem proximam a victore assequutus est

RUDOLF. HENRIC. BERNH. BOSSE, *Brunopolitanus.*

Superiore anno a *Philosophorum Ordine* quaestio extraordinaria proposita erat:

Declarandam esse Senatus Romani prudentiam in mit-
tendis legatis Romanis ad exercitus, ad pacis leges
dicen-

dicendas, et ad res provinciarum regnorumque inspiciendas aut constituendas.

Pronuntiatum tum est ex Ordinis sententia, e duabus commentationibus, quarum altera insignita erat verbis: *Tentanda via est*, altera: *Tu regere imperio*, neutram quaestioni ita satisfacisse, ut praemio ornari posset; vtramque habere laudem suam in singulis partibus; peccare vtramque in notione legationum non ex sensu Romano accepta, quae fere cum ea voce convenit, qua nunc vsi sunt Gallofranci, ut *Commissarii reipublicae* sint, ad negotia publica peragenda missi sine apparatu et ritibus formulariis curiarum Europae. Placuit praemium distribuendum seponere in hunc annum, ut vterque scriptum suum emendaret ac perficeret, utque de iis iterum exhibitis hoc ipso die sollenni iudicium ferretur. Ex athletic alter in stadium iterum progredi recusavit; alter vero cum commentatione, inscripta: *Tentanda via est*, emendatior in medium prodiit; victoriam itaque sine pulvere obtinuit, eique praemium ab Ordine est assignatum. Aperta scheda nomen auctoris innotuit IO. CONRAD. DÜMLER, *Hilperhusanus*.

Vtinam et hi, qui praemiis ornati discesserunt, et illi, qui virium suarum experimentis factis, quid illae valeant recusentur, intellexerunt, utilitatibus iis consequendis studeant, quarum causa certamina haec instituta sunt: ut erigantur ingenia vestra, inflammentur studia laudis amore; ut ea, quae ex auditione memoria estis complexi, iudicio subigere, subacta calamo perscribere, cogitata perspicue

spicue ac diferte verbis exponere, quid in quaere inest, quod momentum summum constituat, facile perspicere, et oratione idonea, sententiarum ordine lucido et verbis propriis, seu dicto seu scripto, in medium proferre adsuefcatis: hoc enim illud est, in quo studiorum vestrorum consilium summum, laus doctrinae academicae praecipua, rerumque vestrarum et fortunarum cardo in muneribus publicis capeffendis, versatur. Quandoquidem enim semel ita res se habent, vt ex vtilitate ad rempublicam studiorum existimatio pendeat, nullius eruditionis magna esse potest laus, nulla magna praemia, nisi vtilitas aliqua maior minorue ad rei publicae partem aliquam inde prouentura sit. At nobis progrediendum nunc est ad pronuntiandas quaestiones in futurum annum propositas: quarum ea, quae

ab ORDINE THEOLOGORVM

proposita est, ita se habet:

Vt insigniores conuersiones, quas theologia moralis seculo decimo octauo experta est, describantur, et e causis suis repetantur.

“Praemium autem homileticum in a. futurum decernetur ei, qui optime verba fecerit publice, praeeunte diuo Paulo, 1 Timoth. cap. I. vers. 4.

De vinculo arctissimo. inter fidem et virtutem intercedente.

Von der Unzertrennlichkeit des Glaubens und der Tugend.

Porro

Porro "in annum sequentem ORDO IVRE-
CONSVLTORVM hanc certamine dignam ma-
teriam praebet:

*Exponatur nexus inter successionem ab intestato et
querelam inofficiosi testamenti; ita quidem, ut,
quatenus ab illa ad hanc argumentum duci possit,
definiatur.*

Ab ORDINE MEDICORVM postulatur:

*Accurata et observationibus ac experimentis nixa
historia effectuum caloris et frigoris externi in
corpus humanum vivum.*

A PHILOSOPHORVM ORDINE

quaestio ordinaria in annum futurum edita est haec:

*Vt contextatur historia doctrinae Graecorum ac Ro-
manorum philosophorum de statu animarum post
mortem.*

Altera porro loco iterum in a c1818ccci. pro-
ponitur quaestio, quae anno praesenti neminem,
qui in ea expedienda operam poneret, habuit:

*Vt ex ingenii humani, diuitiarumque ipsarum na-
tura, atque ex historia tam antiqua quam recen-
tiore, declaretur: quam vim habuerit, quosque
effectus, tam bonos quam nocuos, morales, po-
liticos atque physicos, metallicarum diuitiarum
eminens, respectu ad alias gentes minus opulentas
habito, affluentia: siue sit subito, siue pedetentim,
quibuscumque de causis, exorta.*

Cum autem sit praeter duas has quaestiones
adhuc praemium quaestioni extraordinariae consti-
tuen-

tuendum, placuit Ordini proponere in annum sequentem studiis vestris quaestionem hanc:

Vt describatur peninsula Arabum geographice ex Abulfeda. ita ut Abulfeda descriptio commentario perpetuo illustretur.

Abulfedae Arabia prelo expressa prostat primo a *Gagnier*, vna cum eiusdem Abulfedae Aegypto; tum in *Hudsoni Geographis minoribus* Vol. III. Consultum erit, eos, qui hanc operam suscepturi sunt, *Hartmanni Africam Edrisianam* ante oculos positam habere; subsidia operae suae et copias petere possunt ex iis, quos recensuerunt *Büsching* in praefat. *Asiae* (*Neue Erdbeschreibung, Theil V. Abtheil. 1.*) et *Meusel Bibliotheca historica*, Vol. II. P. I. Cap. XII. comparata quoque *Geographia antiqua Mannerti* Vol. VI. P. I.

His peractis pietas nostra ad laetum illud euentum rediit, quod sollennibus nostris fons et causa erat, dum celebrabatur dies natalis Regis nostri Indulgentissimi, quem Parentis loco colimus, et tanquam auctorem huius securi et tranquilli otii diligimus, quo inter medias bellorum tempestates et calamitates, cum inuidenda aliqua felicitate, fructi sumus: quo factum est, vt inter ea ipsa tempora, quae aliis academiis fuerunt funesta, *Georgia Augusta* laetioribus incrementis effloresceret. Inciderunt quidem tempora, in quibus de summa rerum metus nos incessabat, nuntiatis hostium minis consillisque infestissimis; procella belli iam terras *Hannoueranas* oppresserat; ne idem belli turbo nostram *Academiam* corripere, metuendum erat:

ecce

ecce Summorum virorum, quibus res publica curae est, prudentia prouisum est, ne sacra Musarum vllō metu aut strepitu turbarentur; itaque pacate et tranquille studiis et curis nostris vsque ad hunc diem vacauimus: dumque pro tanta felicitate nostra Deo O. M. gratam ac piam mentem in perpetuum spondemus, vota ac preces facimus, vt in posterum quoque huius prosperi rerum nostrarum cursus felicitas nobis seruetur. Quod vt fieri possit, pace per orbem terrarum restituta et Georgii tertii incolumitate bonaque valetudine, quam restitutam laetamur, firmata et perpetuata opus esse intelligimus; facimus itaque pro vtroque bono consequendo vota ardentissime, et piis precibus Regis Optimi, Patris Patriae, salutem cum nostra omnium salute coniunctissimam, vt pro parente-liberi, flagitamus. Vocat et impellit nos ad haec vota facienda ipse sensus gratus pro his bonis, quibus fruimur; et pietas nostra inter ea officia numeranda est, quibus nisi satisfaciamus, pro indignissimis tantorum bonorum fructu habendi essemus. Praestamus autem pietatem nostram maxime in hoc, si ipsi partibus nostris in hac Academia mandatis docendo ac discendo religiose satisfecerimus. Quae vt rite fiant, vtque ex animi sententia omnia eueniant, ex animo precamur.

P. P. in Georgia Augusta M. Iunio c1010ccci.

A N T I Q V I O R
 ARTIVM INTER GRAECOS HISTORIA
 AD TEMPORA SVA PROBABILITER REVOCATA.

Cum de artium inter Graecos originibus multa dicta sint a viris doctis, quae id potius, quod ipsi, certis opinionibus imbuti, optarent, ut declaratum dari possit, quam quod declaratum ab ipsis esset, docerent, cumque ipse aliquando in Winkelmanni artium notitias commentari coepissem, ita, ut, quae cum historicis rationibus non satis conuenirent, expungerem: Philostratarum tabularum recensu allectus, iterum ad ea animum appuli, ut exquirerem ea, quae rationibus historicis, certioribusque, saltem probabilibus auctoritatibus, iudicioque idoneo, substructa fidem reperire possent. Visus enim mihi sum animadvertere nonnulla, quae satis probabiliter possint poni, quibus tum accensere liceat alia minus firmo fundo forte nixa, istis tamen tanquam furcillis sustentata.

Nec vero mihi animus est, refellere ea, quae ab aliis sunt proposita, verum ea tantummodo proponere, quae mihi, per multorum annorum decursum subinde haec animo reuoluenti, et cum aliis, quae se offerrent, comparanti, idoneo iudici se probare posse visa sunt.

Pone-

Ponetur itaque tanquam prima aliqua aetas

I. *aetas mythica,*

quae, partim antiquam aliquam famam, partim multa veterum commenta, poetarum exornationes, feriorum figmenta, complexa, an certae aliquid historicae fidei superstructum habeat, dubitare licet. Redeunt pleraque ad nomen Daedali, quod ipsum hominem artis peritum etymo suo declarat; cuius etiam artis opera *δαίδαλα* appellata sunt. Quae quidem fama accepta nituntur, ea partim a Creticis, partim ab Atticis, partim a Siculorum mythis, profecta esse videntur, a poetis pro consiliis suis diversimode confusa. In Creta ille auctor omnis artis, et inuentor instrumentorum fabrilium, cum filio Talo habitus, vulgare nomen fuisse videtur, cui assignarentur opera nonnulla antiquissima; saltem opus in Iliade memoratum, quod chorum exhibebat, quocum comparatur chorus in Achillis clipeo effictus. Σ, 590 sq. Male habet, quod ex poetae verbis non comperimus, quale illud artis opus, qualique materia elaboratum fuerit. Anaglyphum fuisse credas. Daedali tamen opera constanti fama traduntur e ligno facta fuisse, *ξύρινα*. Pausanias quidem (lib. IX, 40. p. 793.) suo adhuc tempore superstes esse e candido lapide elaboratum opus illud artis Daedaleae sibi persuaserat; vulgari fama haud dubie sibi imponi passus. Quod si haec Iliadis pars a primo Iliadis auctore profecta est, habemus exemplum artis tam antiquae, ut assequi nequeas, quomodo illa iam tum tanta incrementa habere potuerit, aut, si habuit,

quomodo illa non plura sui vestigia relinquere, aut iterum post haec ad prima rudimenta relabi potuerit; nam vt opus anaglyphum choreas iuuenum ac puellarum scite inter se implexas exhibere posset, multa alia reperta esse debuere; quae ad delineandi et formam seu τύπον operis effingendi scientiam spectant. Verumtamen vel sic non temere explodi potest fama antiqua: quandoquidem iam tum per Aegyptum et Asiam ars statuaria exercita dudum erat.

Ad certam autem annorum formulam reuocantur ea, quae de Daedalo tradita sunt, memoracione Ariadnes, quam e Minoe natam et a Theseo amatam antiquitas celebrauit. Saeculis itaque tredecim ante C. N. Daedali artem iam viguisse necesse est, siquidem Athenae a Theseo conditae ad a. 1234 referuntur. Nihil attinet persequi ea, quae fabulose de eo narrantur; cum sibi popularem vindicarunt Athenienses, cum ex Erechthidis cum genus duxisse profiterentur, vt Metionis esset filius, Eupalami nepos, et Erechthei abnepos. Pausan. VII, 4. p. 531. Speciem signorum, ξοάνων, ab eo fabrefactorum eam fuisse, vt viuere et incedere viderentur, notius nunc est, quam vt repetere necesse sit. Erant enim ea manibus a lateribus disiunctis, pedibus gressum incedentium adumbrantibus et apertis palpebris. Plura per Graeciam, Siciliam et Italiam supererant signa, quae auctorem Daedalum habere credebantur. Diod. IV, 78. Pausan. VII, 4. p. 531. VIII, 46. p. 694. cf. ad Aen. Virgil. VI, 14 sq. Memorat
Paula-

Pausanias sua aetate extans signum Iunonis e piro filvettri, in templo antiquo Iunonis haud longe a Mycenis, quo illud Tirynthe aduectum erat; templum vna cum signo posurum fuerat a Pirafo, Argi filio, qui filiam Callithyiam primam templi sacerdotem constituerat *a*).

Quemadmodum vulgo ad Daedalum auctorem referebatur quicquid vetusti operis passim, ignoto auctore, in templis aliisque locis visebatur: ita sculptores antiquiores, quorum tempora certa memorari non poterant, Daedalum magistrum habuisse ferebantur. Ita plures Daedali discipuli celebrati sunt, interdum qui aliquot saeculis post eos vixere. Ita Scyllis et Dipoenus, quorum aetas Cyri tempora, et Olymp. L attigit, Daedali discipuli a Cleonaeis habiti sunt. ab aliis eius liberi e Gortynis filia suscepti: Pausan. II, 15 pr.

Y 3

Simili

- a*) Pausan. II, 17. τὸ δὲ ἀρχαιότατον ἄγαλμα Ἡρας, (quod praeter aliud Polycleti signum in templo erat) πεποιήται μὲν ἔξ ἀχράδος ἀντέθη δὲ ἐς Τίρυνθα ὑπὸ Πειράσου τοῦ Ἄργου. Iam ex Argolicarum rerum temporibus apparet, ad a. ante C. N 1642 Pirasum esse assignandum. Praeter Chronicon Hieronymi Eusebianum et graeca Scaligeri, memorandus locus Clement. Protrept. p. 14. Sylb. Δημήτριος γὰρ ἐν δευτέρῳ τῶν Ἀργολικῶν τοῦ ἐν Τίρυνθι τῆς Ἡρας ξοάνου καὶ τὴν ὕλην ὄρχυνην, καὶ τὸν ποιητὴν Ἄργου ἀναγράφει, pro Pirafo, Argi filio. Sedebat dea: quod in signis vetustae artis mirari licet pluribus occurrere: cum ars eo iam profecisset, vt variare corporis statum didicisset; cum rudissima signa non nisi stantium habitu posita essent. Sedenis habitu fuisse traditur signum Minervae Iliacae: Iliad. Z, 302. et Minerva Endoei Athenis, antiquissimi operis. Horae sedentes a Smilide factae in templo Iunonis Olympiae: Pausan. V, 17 pr. et sic alia.

Simili loquendi vsu Daedali temporibus vixisse dicti sunt sculptores, quorum nomina ex aetatibus antiquioribus ad sequiores peruenerant, cum nihil aliud. quam, aetate antiquiore eos vixisse, de iis constaret. Praeter Talon, sororis filium, fraude ab eo sublatum, quem Pausaniae libri Calon edunt, Daedali aetate (κατὰ Δαίδαλον) vixisse ferebatur *Smilis*, Euclidis filius, Aegineta (Pausan. VII, 4. p. 531.), cuius tamen fama minus erat vulgata quam Daedali; non enim ille nisi Argiuis et Samiis innotuerat signis Iunonis, quae ex ligno quidem, *ξόανα*, ille fecisse narrabatur (ibid. p. 532. add. Athenag. Apolog. c. 14. Clement. Protrep. p. 13. Sylb. p. 41. Pott) et signis Horarum sedentium Olympiae in templo Iunonis [ibid. V. 17 pr. p. 418. b)]. Alius Daedali discipulus fuisse traditur, idemque Atheniensis, *Endoëus*, qui magistrum in Cretam fugientem sequutus esse fertur, cuius manu elaboratum erat in Parthenone Athenis Minervae sedentis signum (ἀγαλμα) a Callia aliquo dedicatum c). Eiusdem manum et artem agnosce-

- b) Debebat enim sine dubitatione recipi nomen *Συλλίς* pro *Ἐμίλος*, corruptum idem alio modo *Συέλμης* in Fragm. Callimachi CV. vbi v. Bentl. de quo iterum monuere Toup. et Valkenæer. Corrupta videntur esse nomina ap. Plinium XXXVI, 13. s. 19, 3. artificum, qui labyrinthum in insulâ Lemno fecerunt, *Zmílum*, *Rhodum* et *Theodorum* forte ex Smilide, Rhoeco et Theodoro, his quidem infra memorandis.
- c) Pausan. I. 26. p. 62. καθημένον Ἀθηνᾶς ἀγαλμα, ἐπιγραμματα ἔχον, ὡς Καλλίας μὲν ἀναδείη, ποιήσειεν δὲ Ἐνδοίος. Est hic idem qui Ἐνδύος scribitur ap. Athenag. Apolog. 18. καὶ τὴν καθημένην (sc. Minervam) Ἐνδύος εἰργάσατο, μεθητήρ Δαιδάλου.

agnoscebat Pausanias in alio Minervae signo e ligno insigni magnitudine d) Erythris Ioniae.

Antequam ulterius progrediar, mihi nonnulla omnino monenda sunt. Fama antiquissimorum operum, quae quidem Pausaniae vel innotuerant vel visa fuerant, aut ab aliis memorata sunt, ad certa tantum templa antiqua spectat, in quibus illa servata fuerunt, eoque etiam ad certas vrbes. Praeter Cnossum Cretae, Amyclas Laconicae, Lindum Rhodi, fuere imprimis Samos et Argos; tum Olympia; vetustis operibus celebratae. Templi quidem Iunonis Samiae vti nam superesset disertior

Y 4

histo-

d) Paus. VII. 5. p. 534. ἔστι δὲ ἐν Ἐρυθραῖς καὶ Ἀθηναῖς πολιχὸς ναός, καὶ ἄγαλμα ξύλου μεγέθει μέγα, καθήμενόν τε ἐπὶ θρόνου, καὶ ἠλακάτην ἐν ἑκατέρᾳ τῶν χειρῶν ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πόλον· τοῦτο Ἐνδοίου τέχνην καὶ ἄλλοις (s. ἄλλως) ἐπισημασμένον εἶναι, καὶ ἐς τὴν ἐργασίαν ὄρωντες ἔνδον (ortum puto ex nomine Ἐνδοίου) τοῦ ἄγαλματος, καὶ οὐχ ἥμισυ ἐπὶ ταῖς Χάρισι τε καὶ Ὠραῖς. αἱ πρὶν ἔλθεῖν (s. hic inferendum ἔνδον, intra templum) ἐστήμασιν ἐν ὑπαίθρῳ, λιθολευκοῦ. qui in capite signi erat πόλος, globus est; Iunius de gnomone intelligebat: vix Endoei aetate noto. Enimvero emend. πῖλος. Pileata Minerva, qua specie etiam ediderant nonnulli Minervam Iliacam fuisse ap. Eustath. p. 627, 6. alioqui non sine exemplo est πόλος in capite; sic Veneris II, 10. p. 134. Probabile fit eiusdem Endoei manum fuisse signum Minervae Aleae apud Tegeatas ab Augusto Romam abductum et in foro Augusti collocatum, ap. Pausan. VIII, 46. p. 694. τοῦτο μὲν δὴ ἐνταῦθα ἀνάκειται, ἐλέφαντος διὰ παντὸς πεποιημένον, τέχνη δὲ Ἐνδοίου. haud dubie Ἐνδοίου nam et paullo ante ἄγαλμα ἀρχαῖον illud appellauerat; facit tamen mirationem signum totum ἐπισημασμένον tam prisca aetate!

historia e); in eo enim reconditum fuit plurimum antiqui operis, omnis generis; nam etiam picturae antiquissimae in eo templo fuisse memorantur. Samos Iones incolas nata est non nisi post projectionem Ionum in Asiam, quae non ante annum CXXX a capta Troia exordia habuit f). Itaque nec templum Iunonis Samiae nec signa in eo, si quidem a Graecis elaborata fuere, ad antiquiora tempora recte referri possunt g); vnde etiam apparet, nomen Smilidis eiusque aequalium ad tempora antiquiora perperam reuocari. Poterant tamen vel sic in templo eo, vt in aliis, opera antiqua rudis artis et ingenii ex antiquioribus temporibus seruari; nam ante Iones tenuere insulam Cares et Leleges; potuit quoque templum vetustius ab iis conditum esse; diuersa tamen illa esse debuere ab Hellenum conatibus, quandoquidem
 hos

e) Fuere Menodoti Samii τὰ κατὰ τὴν Σάμον ἔνδοξα ab Athenaeo lecta lib. XV. p. 672 A. de aede Iunonis, quae est Sami Dorica, Theodorus scripsit ap. Vitruv. praef. lib. VII.

f) Conditorem Tymbridem. tum Proclum. Strabo XIV. p. 939 B. add. X, p. 702 A. edit; Proclum etiam Pausanias p. 530.

g) Itaque nec ab Homero Samos memorari potuit. Male ideo ab Argonautis templum Samium extractum et signum positum esse creditum erat: Paus. l. c. VII, 4. p. 530. Veriora sunt ap. Clement. Alex. l. l. τὸ δὲ ἐν Σάμῳ τῆς Ἡρας ξόανον Σμίλη τῆ (hand dubie leg. Σμίλιδι) Εὐκλείδου πεποιῆσθαι, Ὀλύμπιος ἐν Σαμικοῖς ἱστορεῖ. Sub Procle id factum paullo ante tradiderat p. 40. καὶ τὸ τῆς Σαμίας Ἡρας, ὡς Φησι Ἀέθλιος, πρότερον μὲν ἦν σανίς, ὕστερον δὲ, ἐπὶ Προκλέους ἀρχόντος, ἀνδριαντοειδὲς ἐγένετο.

hos ferius immigrasse constat *h*). Cum sacra Iunonis Samiae et Argiuae communem religionem et antiquitatem haberent, disceptatum est inter Samios et Argiuos, vtri ab alteris et sacrum et signum Iunonis accepissent: qua de re locus copiosus est apud Athenaeum (l. c.).

Antiquissimorum artis operum memoriam in templis antiquioribus extitisse dixi; monstrari illa solebant aduenis, et memorabilia de iis tradi per sacerdotes aut interpretes, qui hospites ad singula visenda circumducerent, περιηγητὰς et ἐξηγητὰς. Ita autem euenit, vt multa iactarentur temere et falso, atque etiam absurde, ad vindicandam templis vetustatis auctoritatem. Ita Lindii Minervae signum colebant in Minervae Lindiae templo, quod a Danao positum esse tradebant ex Aegypto profugo *i*); Cadmum ei dona consecrasse, in quibus lebes erat litteris Phoeniciis inscriptus *k*);
etiam

- h*) Ex Menodoto Samio narrat Athenaeus l. l. templum πρότερον ὑπὸ τῶν Δελέγων καὶ Νυμφῶν καθιδρυμένον fuisse. Nisi mythicum aliquid subest, Νυμφῶν nomen corruptum esse videtur ex καὶ Λυδῶν. Sic Pausan. VII, 2. p. 525. Δέλεγες δὲ καὶ τοῦ Καρινοῦ μοῖρα καὶ Λυδῶν τὸ πολὺ νεμόμενοι τὴν χώραν ἦσαν. agitur de locis ad Ephesum.
- i*) Vid. Diodor. V, 58. et Fragmentum Callimachi a Bentleio restitutum supra laudatum CV. καὶ γὰρ Ἀθηνησὶ ἐν Λινδῶν Δαναὸς λεῖον ἔθηκεν ἕδος. Emendat ille κίον' ἔθηκε. Toup. ad Longin. p. 365. λῶαν. Prorsus commentitia de Minervae Lindiae simulacro Constantinopoli seruato affert Cedrenus Hist. Comp. p. 222.
- k*) Diodor. ibid. Cadmus et Neptuno templum cum sacris instituisse narrabatur, et: — ὁ δὲ οὖν Κάδμος καὶ τὴν

etiam Helenam ei sacrasse calicem ex electro: *aducit historia mammae suae mensura*: Plin. XXXIII, f. 23. Monstrabantur passim in templis arma et spolia eorum, qui ad Troiam occubuerant. Delphis ex oraculo ferebatur consecratum monile Eriphyles, et monile Helenae: v. Athenaeus VII, p. 232. E F. vbi et responsa dei apposita sunt ex lib. XXX. historiarum Ephori seu eius filii Demophili. In Larnae luco Veneris signum e marmore dedicatum narrabant a Danaidibus: Paus. II, 37 pr. p. 198. Pataris crater a Telepho donatus et Vulcani opus. Pausan. IX. p. 41 pr. et sic multa.

Nihil ex his ad certam fidem historicam, multo minus ad temporum calculos referri posse, manifestum fit; itaque *temporis mythici* haec narrata esse dixi. Successere tempora *belli Troiani*, et aliquot aetatibus posthaec *tempora HomERICA*. Nec magis hic habemus, cui fati fidere possimus. Primo suspicari licet, in iis, quae narrata et ad delectandum et ornandum a poeta adiecta sunt, esse, quae Homerus ex suis temporibus, moribus et profectibus, in Troiana tempora traduxerit; incerta porro est aetas carminum, et ipsius poetae. Interea pro certo ac liquido haberi potest hoc, eo tempore. quo haec carmina condita sunt, extitisse alicubi artium opera haud omnino infcita; alioqui poeta similia memorare nequisset, quae Vulcani arti ille tribuit. Multa sunt, quae, etsi in carmine haud

την Λινδίαν Ἀθηναῖν ἐτίμησεν ἀναθήμασιν, ἐν οἷς ἦν χρυλοῦς λέβης ἀξιόλογος, κατεσκευασμένος εἰς τὸν ἀρχαῖον ῥυθμόν. οὗτος δὲ εἶχεν ἐπιγραφήν Φοινικικοῖς γράμμασιν —

haud memorata, iam tum tamen inuenta et frequentata esse debuerunt, ut metallorum fundendorum, formarum caelandarum, auri ducendi in lamellas, et in texendis vestibus, et sic alia. Si texi potuit vestis, cuiusmodi ea memoratur, quam Helena texuit Iliad. III, 126. multis intextis pugnis Troianorum et Achiuorum: multa iam tum nota et frequentata esse debuerunt, quae a delineandi, colores miscendi, temperandi, et variandi, arte proficiscuntur. A Phrygibus et Troianis ea opera tractata fuisse apparet; an et a Graecis, pronuntiare haud ausim. Argis et Mycenis Atridarum aetate res florentes fuisse, ex Homero colligimus; nec vero obliuiscendum est, omnem fere vitae cultum defloruisse post reditum a Troia, inter regnorum vicissitudines, rerum conuersiones, omnisque Peloponnesi euerfiones ac direptiones per Heraclidarum et Dorum in eas terras incursionibus; processum est ad migrationes Aeolum, Ionum, tandemque et Dorum in Asiam et insulas; ita per duo et quod excurrit saecula, res Graeciae fuere valde afflictæ et attritæ, donec coloniae in insulas et Asiam profectæ opes nouas acquirerent. Quae de Dibutadis Sicyonii figuli filia narrantur, Corinthi amore iuuenis adducta, ut eius umbram in pariete circumscriberet, pro commento ingenioso habere, saltem in medio relinquere praestat. Nunc itaque successit

II. *aetas regum Lydiae, inde a Candaule et Gyge, Ol. XI, a. C. 736.*

per haec enim tempora frequentiora hominum rerumque commercia, opes, copias, vitaeque elegantiam

gantiam et luxum successisse, multis argumentis intelligitur; coepit quoque pecunia signari partim a Lydis, partim Argis ex inuento Phidonis, quod ad a. 869, hoc est ad medium saeculum nonum ante C. N. referri potest; etsi nec hoc de subtiliore aliqua arte acceperim; inuentum est, signo certo impresso declarare pondus et valorem metalli; nec constat, quale metalli genus primum signari coeperit. Ingenia Lydorum, tum et vicinarum gentium, in his lonum. excitata et artium studia frequentata fuere maxime per auri partim in fluuiis partim in metallifodinis repertam copiam. Ita nunc auri fundendi et ex auro vasa, lebetes, ornamenta, tandem et statuas conflandi ars et vltus increbuit. Nunc narrata legimus multa de donis ex auro in templis consecratis, de quibus et ab aliis multa dicta sunt, et a me nouo consilio nuper disputatum est in *Commentatione de repentina auri argentique affluentia populis funesta*. Nunc etiam ad certa tempora reuocari possunt ea, quae narrata legimus.

Et primo quidem, ante vllam aliam fingendi sculpendique rudimentorum mentionem factam, pingendi non prima initia, sed facti iam progressus, memorantur: nam *Bularchi tabulam, in qua erat Magnetum praelium, a Candaule rege Lydiae Heraclidaru nouissimo repensam esse auro, in confesso esse ait Plinius XXXV, f. 34. cf. VII, f. 39. 1)*.
Can-

1) Magnetum praelium hoc quo tempore factum sit, traditum non est; bella tamen eorum, ex quo, e Theffalia ad Peneum (v. Iliad. B, 756. et ad e. l. Obsf.

Candaulem Myrsilum vita priuavit Gyges Olymp. XV, 2. ante C. N. 719. Mirum utique est memorari repente artis opus tam praeclarum habitum, ut auro rependeretur: cum ex superioribus aetatibus nulla picturae memoratio extet. Atqui nos non nisi fragmenta historiarum habere, innumeris aliis exemplis edocti tenemus. Ad superiora ergo tempora referenda erunt ea, quae, post ita narrata, subiicit Plinius ex antiquioribus excerpta, de picturae elementis ac primordiis, appositis quoque nominibus eorum, qui inuenta excoluere, obscuris ceteroquin et ignotis, Hygiemonis, Dinniae, Charmadae, Eumari Atheniensis et Cimonis Cleonaei: duo postremos saltem in Graecia ipsa vixisse, patria eorum memorata fidem facit; nam potuit ars in Ionia et insulis excoli, nec tamen in Graecia ipsa frequentari. Omnino certi aliquid de picturae aut alterius artis origine primisque incrementis, rerum naturae etsi maxime consentaneis, pronuntiare haud licet; etsi d' Hancarville multa de his tam subtiliter ex vasis antiquis pictis pro consilio suo arreptis disputauit, ut ingeniose multa ostendisse, fide idonea vix aliquid probasse videri debeat.

A Gyge

Obss. Strabo IX. p. 674. XIV. p. 958. Conon Narrat. 29. Anton Lib. 23 pr. Schol. Apoll. 1. 584.) advenae loca Asiae infederant, memorantur plura cum Lydis; his Magnesia fuit oppugnata et capta, ferius tamen, semel sub Gyge, tum sub Ardye: vnde et Sevinius elaborationem monebat de omni narratione de pictura Bularchi (*Memoir. de l'Acad. des Inscript. Tom. V. p. 253.*), verum, ut diximus, bella fuere fere continua. Extincti Magnetes a Tretribus, gente Cimbrica, incurratione Asiae funesta: v. Strab. XIV. p. 958. (647.) add. Diog. Laert. 1, 117.

A *Gyge* memorantur multa munera Delphos missa, ex argento et auro, in his crateres sex aurei ingentes: addit Herodotus I, 14. primum eum talem honorem oraculo habuisse, nisi quod iam ante eum *Midas*, Gordii filius, Phrygiae rex, regium thronum et ipse Delphis consecrauerat. Memoratur hic in Chronico Eusebiano ad Ol. X. 4. Gygi autem Ol. XXV. a. C. 680. successit Ardyes II., huic Ol. XXXVII, 2. Sadyattes, et Ol. XL, 2. a. C. 619. *Alyattes II.*, huic Ol. LIV, 3. a. C. 562. *Croesus*, isque a Cyro victus et captus a. C. 548. Ol. LVIII, 1. Constituunt autem donaria Delphos missa ibique recondita epocham memorabilem et opum et operum artis antea Graecis ignotorum. Auri argentique magna apud Graecos erat penuria, vt fere dicere possis, non nisi memoriam horum metallorum ex Homericis versibus animis Graecorum obuersatam esse; nec illi nisi aeris usum norant. Ipse Pythius Apollo ante Gygis liberalitatem donaria ex aere numerabat, ne in his quidem statuas, sed lebetes et tripodes ex aere. Post Gygen Croesus ex auro et argento dona miserat; ferius (circa Olymp. LXXIV. V.) Gelo et Hiero e Sicilia: ille quidem tripodem et Victori- am ex auro, quo tempore Xerxes Graeciam in- uasit: haec ex Phania Eresio et Theopompo Philippicorum libro XL. memorat Athenaeus VI. p. 231. E. F. vbi memorantur praeterea haec: "La- cedaemonios, cum *Apollinis Amyclaei faciem* inaurare vellent, nec aurum in Graecia reperirent, ex ora- culi responso ad Croesum misisse ad illud mercan- dum." Narrat haec Herodotus I, 69. alio modo:
cum

cum mercari vellent a Croeso ii, qui Sardes missi fuerant, eos pro dono illud accepisse; et addit voluisse eos hoc auro vti ad Apollinis signum in Thornace: qui mons est haud longe a Sparta *m*). Expedit rem Pausanias III, 10 extr. vbi in Thornace Apollinis Pythaei (Πυθαέως) signum viti ait, eadem figura, qua Apollo Amyclis est; hunc tamen multo clariorem esse Lacedaemoniis, itaque aurum omne, quod Apollini Pythaeo dono miserat Croesus, ad Apollinis Amyclaei ornatum translatum esse. Duravit haec in Graecia metalli pretiosioris penuria vsque ad templi Delphici per Phocenses direptionem (de quibus vid. Commentatio memorata).

Ceterum intra memoratos hos ducentos fere annos exercuere se ingenia Graecorum, etsi lentis admodum et sparsis intermissisque profectibus; ita vt mirum in modum fallantur, qui Graecorum ingenia vno momento repente propullulasse et effloruisse pronuntient. Rarae sunt per ista quoque tempora artificum operumque memoriae.

Incidit in haec tempora dynastia Cypselidarum Corinthi; exornatio templi Iouis Olympii in Elide; et vestigia nonnulla artium in Peloponneso et Graecia reliqua. Nobilissima est arca Cypseli ex cedro, cum anaglyphis ex auro et ebore elaboratis; in quorum enarratione ante hos XXX et quod excurrit annos rudimenta huius generis scriptio-

m) Χρυσὸν ἀνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρῆσασθαι τοῦτο τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θορνάκι ἰδρυται Ἀπόλλωνος.

scriptionis posui. Fuit illa reposita Olympiae a Cypselidis, adeoque ante Olymp. XLI, 1. a. C. 584. nam eo anno eorum tyrannis, seu dynastia, fuit sublata; quo autem tempore illa sculpta fuerit, constitui nequit; nam Cypseli tyrannis initia habuit Ol. XXX, 3. ante C. N. 658., ille autem is erat, qui in arca infans seruatus erat; si eadem ipsa arca Olympiae consecrata est, in qua ille latuerat, multo antiquioris artis opus illud fuisse necesse est. Inscripta erant carmina Eumeli, poetae, qui iam ante Messeniacum bellum, h. e. ante Ol. IX, 2. ante C. N. 742. vixerat; verum versus ex eius carminibus exscripti ad arcam transferri potuere.

Ex iis, quae de *Demarato* narrantur, *Tarquini Prisci Romani regis patre, fugiente Corintho iniurias Cypseli tyranni* (Plin. XXXV, 5.), et *de comitatus eum in Etruriam fistoribus Euchire et Eugrammo, traditaque ab iis Italiae plasticae* (lib. XXXV, f. 44.): aliud tenemus argumentum artis iam tum Corinthi excultae, simulque fidem narratae vetustioris vsus plasticas per Etruriam: vnde probabilis antiquitas vasorum pictorum vindicari possit; nec multo seriora sunt vestigia plasticas per colonias Graecorum in Italiam inferiorem et Siciliam illatae: quae inter Olymp. XL. et L. ad magnas opes et copias progressae erant, inprimis Sybaris, Croton, Tarentum, Locri; florere Cumae, Neapolis, Metapontum, Rhegium; in Sicilia Syracusae, Hybla, Catana, Messana. Intulerant coloni e Graecia antiqua mythos antiquiores, ex iisdem suo ingenio

et

et more argumenta operum artis constituerant, auctis et assumtis aliis a barbaris, quorum fines ipsi incolebant vel attingebant; floruit inprimis plastica in fictilibus; eoque illatae sunt fabulae aliunde non notae, et notarum fabularum tractandarum ratio et mos diuersus a Graeciae, vnde exierant, exemplis.

Referendus ad haec tempora est *Aristocles* Cydonia Cretae oriundus, cuius Hercules cum Amazone equo infidente pugnans de balteo Olympiae fuit repositus ab Evagora Zancleae; ex nomine hoc operi inscripto Pausanias V, 25. p. 445. argumentatur, repositum esse ante Ol. XXIX, 1. ante C. N. 664, quo tempore Zancles nomen mutatum in Messanam abiit: cf. eund. IV, 23. p. 337. Ipsum itaque signum in antiquissimorum numero esse habendum patet; ex aere, vt existimare licet, nam si nullam materiam memorat Pausanias, aes fere animo habere solet.

Glaucus primus ferri inter se glutinum excogitauit et iunxit: in Hieronymi Chronico Eusebiano legitur ad Ol. XXI, 3. ante C. N. 694. secundum Vallarf. et Ol. XXV, 4. ante C. N. 677. secundum Scalig. Est hic *Glaucus Chius*. Narrat Herodot. I, 25. Alyatten II. misisse Delphos magnum craterem argenteum, cum basi e ferro ferruminato, cui impositus erat n), summae mirationis: nam antea laminas

n) Τπουρατηριδιον σιδήρεον κολλητόν, βέης ἄξιον. basis fuit, seu crepido (*Jouscoupe*, *Gestell zum Einsetzen*, oder *Drauffsetzen*). Supererat haec basis adhuc Pausaniae

minas non iungere norant nisi clavis aut fibulis. Alyattes II. regnum tenuit ab Olymp. XL, 2 ad LIV, 2. (ante C. N. 619-563.) et Croesum successorem habuit. Si itaque Glauci tempora recte in Chronico tradita sunt, longe antiquioris operis basis illa ferruminata esse debuit.

Sub Alyatte II. et Astyage Medorum rege vixit *Byzes*, Naxius, cuius statuae extabant in insula Naxo, cum titulo, quo ille edebatur inventor tegularum e marmore caesarum; quibus templum Iovis Olympiae erat tectum. v. Pausan. V, 10. p. 398. Epigramma legitur quoque in *Analectis* Tom. III. p. 193. CCVII.

Olympiae viderat Pausanias VI, 15. p. 490. in *Alti Eutelidae* Spartiatae statuam admodum vetustam, incisis litteris vetustate iam paene abolitis: abstulerat ille duas victorias, alteram luctae, alteram pentathli, inter pueros, Ol. XXXVIII.

De *Dipoeno* et *Scyllide* vtar verbis Plinii XXXIV. f. 4. *marmore scalpendo primi omnium inclaruerunt Dipoenus et Scyllis, geniti in Creta insula etiamnum Medis imperantibus, priusque quam Cyrus in Persis regnare inciperet, hoc est, Olympiade circiter L. (Imperii Cyri in Persas initia Ol. LV, 2. a. C. 559 assignantur). Ii Sicyonem se contulere. Opera eorum visebantur Argis, Cleonis, Ambraeiae. Inter alia Argis erant Dioscuri cum vxoribus*

faniae aetate, qui eam describit lib. X, 16 pr. forma erat turri similis in fastigium obtusum surgentis, latera cincta transversis e ferro cingulis, et summa labia extrorsum ~~re~~supinata: ad excipiendum craterem.

bus et liberis: Castor quidem cum Hilaira, et filio Anaxi, et Pollux cum Phoebe et Mnasino: signa ex ebano facta; equi partim ex ebano et ebore: Alia opera ex marmore: Pausan. II, 22. p. 161. Meminit ista quoque Clemens Protrept. p. 14 Sylb. addit Herculem Tirynthe, at ille fuit Sicyone; error est in eo, quod Hercules epitheton a Tirynthe habet, Tirynthius dictus. Memorantur eorum discipuli *Doryclidas, Dontas, Tedaëus, Angelio*: de quibus infra melius erit dicendum.

Pergit Plinius l. l. *Quum ii essent, iam fuerant in Chio insula Malas sculptor, dein filius eius Micciades, ac deinde nepos Anthermus Chius: cuius filii Bupalus et Anthermus clarissimi in ea scientia fuere, Hipponactis poetae aetate, quem certum est, LX Olympiade fuisse*: de his quidem ad sequentem aetatem dicendum erit. Pergit Plinius: *quod si quis horum familiam ad proauum usque retro agat, inueniet, artis eius originem cum Olympiadum origine coepisse*. Non nimis curiose haec a Plinio pronuntiata exigenda sunt. Ab Olympiadum origine usque ad Ol. LX. fere anni 236 elapsi erant: spatium non quatuor, sed octo aetatum (*γενεών*). Verum proauum putandus est dixisse de stirpis primo auctore. Subiicit idem mox haec: *non omittendum, hanc artem (marmora sculpendi) tanto vetustiore fuisse quam picturam aut statuariam, quarum utraque cum Phidia coepit LXXXIII. Olympiade, post annos circiter CCCXXXII. recte, si Olympiadem primam ad annum ante C. N. 780 (quam melius 776 fiximus) referimus et inde ad annum 448 computum*

facimus. Ceterum horum sculptorum opera per Chium, Iasum Cariae, Smyrnam, Delum insulam vulgata erant o).

Iacta nunc erant primordia fingendi, pingendi sculpendique artium: restabat ut vsu et experientia excolerentur. Matura facta sunt incrementa eius artis, in qua Graeci imprimis excelluere, fundendi aeris. In hac occurrunt primo loco nomina *Rhoeci*, (Philae, aliis Philaei, is erat filius,) et *Theodori*, Teleclis f. Samiorum: Pausan. VIII, 14. p. 629. IX, 41 pr. p. 796. X, 38. p. 896. *primi illi aes conflare et signa fundere docuerunt*: quod Pausanias tam confidenter narrat, ut pro explorato id accepisse videri debeat *Theodorus* etiam *gemmas scalpere*, ut mox videbimus, porro *aes fundere* et ex eo *signa fingere* calluisse traditur: ibid. III, 12. p. 237. *inuenisse eum libellam et tornum et clauem*, a Plinio proditur inter inuentorum auctores lib. VII, f. 57. et primos omnium *plasticen inuenisse* in Samo *Rhoecum* et *Theodorum* idem memorat lib. XXXV, f. 43. Omnis haec de rerum inuentoribus doctrina parum fidei apud me habet;

- o) Vid. Plin. l. c. Smyrnae saltem Tychen visam memorat Pausan. IV, 30. sed a Bupallo factam, cum globo in capite et cornu copiae in manu; in templo Nemeaeon Charites ex auro factas, Pergami easdem in Attali thalamo et in Pythio: IX, 35 extr. p. 781. 2. Anthermo patri Victoriae alatae inuentum assignat Schol. Aristoph. Ao. 575 in loco corrupto: Ἀρχένους γὰρ Φησι, καὶ τὸν Βουπάλου καὶ Ἀθήνιδος πατέρα, οἱ δὲ Ἀγλαοφῶντα τὸν Θάσιον ζωγράφον, πτηνὴν ἐργάσασθαι τὴν Νικην, ὡς οἱ περὶ Καρύστιον τὸν Περγαμηνὸν Φασιν. legendum puto: Ἀνδέρμου γὰρ Φασί τὸν Βουπάλου καὶ Ἀνδέρμου πατέρα etc.

habet; testatur tamen talis fama celebritatis vetustatem. Addit Plinius: *multo ante Bacchiadas Corintho pulsos*: Cypselo nimirum tyrannidem occupante Olymp. XXX, 3. ante C. N. 658. Hic vero in graues difficultates implicamur, easque vix ita solvendas, vt omnis dubitatio tollatur. Idem enim *Theodorus*, qui cum Rhoeco memoratur, vulgo in Polycratis tempora demittitur. qui Olymp. LXIV, 3. a C. 522 anno ante Cambyfis mortem interfectus est. Hoc tamen falso creditum esse facile assequare, cum ex eo, quod Polycrates Samiorum tyrannus smaragdum a Theodoro Teleclis filio scalptum digito gestauit (Herodot. III, 41. add. Pausan. VIII, 14. p. 629), non sequatur, Theodorum eodem quoque tempore vixisse. Nec magis quicquam certi colligas ex eo, quod inter Croesi dona Delphos missa craterem ingentem argenteum memorat Herodotus I, 51. pro opere Theodori Samii habitum, et iure quidem, vt ipse censet; Croesi quidem regnum inter Ol. LIV, 3. et LVIII, 1. finitur.

Iam ita se habet res, vt tot ingentia vasa et lebetes, qui inter Croesi donaria ex *auro* et *argento* memorantur, artem fundendi iam tum, si non perfectam, aliquantum tamen progressam, arguere fateamur. Sed et antiquiora sunt exempla artis fundendi *ex aere*, in his vas ingens, Argolicum craterem referens ex aere, gryphum capitibus circumcirca prominentibus, et tribus colossis ex aere septenum cubitorum in genu nixis illud sustinentibus; erat illud consecratum a Samiis in templo Iunonis ex decimis quaestus, quem navis Samia fecerat, quae in insulam Africae tendens vento de-

lata fuerat per fretum ad Tartessum: Herodot. IV, 152. euenerat hoc Ol. XXXVII. Ceterum *Rhoecus* ab Herodoto traditur primus architectus fuisse maximi, quod vnquam viderat, Samiorum templi *p*): fuit id haud dubie Iunonis Samiae, summae illud vetustatis: nam a Lelegibus quidem et Lydis iam conditum fuisse ferebatur; verum in eius locum Iones ferius ingens templum extruxere, cuius architectus Rhoecus fuisse narratur, quod hac fere aetate, in qua nunc versamur, euenisse necesse est; erat illud ordinis Dorici, incredibili donariorum copia plenum, eoque artis antiquae opera praestantissima continebat. A Persis illud incensum esse Pausanias narrat VII, 5. p. 553. Chron. Euseb. ad MCC. quod Darii Hystaspis tempore factum existimo, Sylofonte in tyrannidem restituto. conf. Herodot. III, 146, 9. quod ad Ol. LXVI, 4. ante C. N. 513. refertur. Multa tamen ex incendio seruata esse videntur: nam etiam post haec tempora antiquis donariis abundauit hoc templum adhuc Strabonis aetate, inprimis nobilissima in eo erat pinacotheca: XIV, p. 944. B. (637.) inter alias tabulas in ea memoratur illa obsceni, sed physiologici, argumenti, quam Chrysippus interpretatus erat, ap. Origenem in Celsum lib. IV, p. 202. ed. Höschel. Diog. Laert. VII, 187. etiam tabula ab Androcle architecto reposita, qua pons Bosporo impositus cum copiis Darii traicientibus effictus erat: ap. Herodot. IV, 88. et venatio a

Cara

p) Herod. III, 60. τρίτον δὲ σφίσι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλων ἐπιχώριος.

Cara Bastae f. Samio dedicata cum epigrammate ap. Hesych. in Βάστα Κάσας, de quo cf. Roen. ad Gregor. p. 51. 52. Expilatum hoc fanum est a piratis (Plutarch. in Pompejo p. 631. C.) et a Verre (Cic. in Verr. I, 19.). Erat cum hoc Iunonis templo aliud Sami antiquissimum Apollinis Pythaei (Πυθαίεως), seu Pythii, vt est ap Pausan. II, 31. p. 185. in hoc signum erat Apollinis, quod Aegyptiorum fere more ita fabrefactum ferebatur a Telecle et Theodoro, Rhoeci filijs vt dimidia pars Sami, altera Ephesi elaborata esset. Narra- rat haec Diodorus I, 98. ex fama vulgi, vt appa- ret, non accurate fatis constituta.

Theodori opera ex aere Pausanias X, 38. p. 896. repererat nulla quae superessent, verum Ephesi in Dianae templo Rhoeci erat opus feminae simulacrum, quam Noctem edebant. Sciadem, quod Spartae erat aedificium publicum, quo concio conueniebat, Theodori Samii opus esse aiebant: lib. III, 12. p. 237. Perhibetur idem fuisse auctor consilii, in condendo templo Ephesino, quo, cum solum esset palustre, exsiccatum et firmatum illud est crate carbonum et pellibus ouillis substratis; (Diogenes Laert. II, in Aristippo extr. Hesych. de Viris illustr. h. v.). Intelligenda haec sunt de templo a Chersiphrone architecto exstructo: de quo Strabo XIV, p. 949. A. (640. C.) quod Hero- strateo incendio conflagrauit.

Poscunt tempora, vt de throno Apollinis Amyclaei memorem q), qui inter antiquissima artis opera

q) Pausan. III, 18 Egi de eo accuratius in *Antiquari- schen Abhandlungen*, Lipsiae 1778 excusis, libello tam
Z 4 tam

opera habitus est, e marmore, opere anaglypho vario et multas in areas distributo; in cuius medio repositum erat signum Apollinis, hoc quidem etiam vetustius et ex aere. Sed thronus a *Bathy-le* elaboratus erat, vna cum Gratiarum signis et Dianae Leucophrynes; Pausanias tamen non habebat dicere, quem magistrum ille habuerit, ideoque nec quo tempore vixerit. Probabile tamen fit, ad hanc aetatem eum referendum esse: fuit ille e Magnetibus; et Dianam Leucophrynen Amyclis dedicauerat, Magnesiae ad Maeandrum numen tutelare. Idem primus Dioscuros equis insidentes effinxisse narratur.

Indolem operis similem habet, et aetatem proderi videtur haud multo inferiorem, opus anaglyphum ex aere tamen in Chalcioeco, Minervae templo, Laedaemone ap. Pausan. III, 17. p. 250. 251. auctore *Gitiada*, expressis mythis pluribus inter se diuersis vno in opere.

III. *Artium incrementa. Samiorum opes. Pisistrati, Solonis, Pisistratidarum tempora. Eiectis Pisistratidis liberae Athenae.*

Sunt haec fere Croesi, Cyri et Cambyfis tempora, vnde ab Olymp. LIV, 3. ante C. N. 562 vsque ad Ol. LXVII, 3. ante C. N. 510. cum leges a Solone latae Ol. XLVI, 3. ante C. N. 594 iam animos Atheniensium ad aequalitatem iuris et libertatem erexissent; at anno Olymp. LXVII 3. ante

tam foedis operarum sphaltibus dehonestato, vt eum inspicere pigeat.

ante C. N. 510 Pisistratidis eiectis libertate parta opes Athenarum auctae: incensae Sardes per Athenienses, classe ad auxiliandum Ionibus missa, Ol. LXIX, 2. ante C. N. 502. Motá inde Persarum in eos arma. Pugna Marathonica: LXXII. 3. ante C. N. 490. Pugna Salaminia LXXV. 1. ante C. N. 480. Interea ingenia Lyricorum proventu felici effloruerunt ex magna parte in insulis Asiae; Athenis ac per Siciliam comoedia cum tragoedia laudem summam obtinuit. Praefixi nomen Athenarum huic aetati, non, quasi exempla multa seu operum seu artificum ex ea vrbe excitare possim; nondum enim ad talem seu artium seu litterarum laudem peruenerant Athenienses; verum, quia per haec tempora, insigniore ingeniorum cultu, imprimis per Pisistratidas, tum libertate parta, via patefacta est ad eos in artibus profectus, quos sequens aetas vidit, in vrbe a Persis deleta iterum instauranda. Alioqui ad artium incrementa plurimum profuisse video Samiorum opes, per navigationem insigni modo auctas, ingeniis ad magna opera publica exsequenda conuersis: quorum tria admiratione digna narrat Herodotus lib. III, 60. montis perfossi ad aquam per canalem ad urbem ducendam; aggeris circa portum in mare educti, et templi amplissimi. Nec Polycratis ingenium a litteris et artibus fuit auersum. Per hos annos LXXXII cum marmoris sculptura, aeris fundendi ars imprimis frequentari et excoli coepit, et primo quidem in vasis fundendis, tum et in signis. Praeter magna enim illa vasa aurea et argentea inde a Gyge, et nunc a Croeso maxime Delphos et ad

alia templa missa memorantur quoque alia ex aere et cum his signa aerea. Fastidium facit in Pausaniae locis de Olympia, Delphis, et aliis templis antiquioribus vasorum, lebetum, tripodum ex aere enumeratio: itaque Theopompus ap Athen. VI. p. 231 F. recte aiebat, iterante eadem Phania p 232. C. templum Pythicum antiquitus repletum fuisse donariis ex aere, non tamen statuis, sed lebetibus et tripodibus ex aere; quorum dedicationem in haec tempora incidisse videas; isque vltus locum quoque fecit narrationi de tripode septem Sapientum.

His temporibus vixisse necesse est artifices, qui ex *Dipoeni* et *Scyllidis schola* prodiisse memorantur, supra iam nominati: *Learchus*, Rheginus, cuius opus habitum signum Iovis ex aere, sed laminis coagmentatum et clavis fixum, in chalcioeco Spartaee vetustissimum: Pausan. III, 17. p. 251. *Doryclidas*, Laco, cuius Themis in Iunonis templo Olympiae supererat Pausaniae aetate: lib. V, 17. p 419. eius frater *Medon* eodem magistro vsus, Minervam armatam eodem in templo fecerat: ibid. p 419. *Dontas*, cuius opera erant Olympiae in thesauro Megarensum, signa ex cedro et auro facta: Hercules, adstante Minerva, et Achelous, adstante Marte; Iupiter et Deianira; aedes ipsa vetustissima esse ferebatur e manubiis condita temporibus Phorbantis Archontis Atheniensium (inter a. ante C. N. 954 - 923.) Pausan. VI, 19. p. 500. Etiam *Theocles*, Hegyli f., Laco, in discipulis Dipoeni et Scyllidis numeratus, cuius Hesperides Olympiae
erant

erant in Iunonis aede ex aere et auro; et in The-
 fauro Epidauriorum Atlas caelum sustinens, Her-
 cules et arbor Hesperidum innexo dracone: e
 cedro; male disiuncta opera: lib. V, 17. p. 419.
 et VI, 19. p. 499. porro *Tethaeus* et *Angelio*: lib. II,
 32. p. 187. hi tamen non vere, sed ex vulgari
 usu, quo artificibus probatis nomen quaeri sole-
 bat magistri clarissimi; nam ferius eos vixisse, in-
 fra videbimus. Fecerant illi Deliis Apollinem
 (ibid.): cuius manu tres Gratiae insistebant (lib. IX,
 35. p. 780.), adstabat Diana r).

Bupalus et *Anthermus*, Chii, sculptores cla-
 rissimi, media hac aetate vixere; quandoquidem
 illi Hipponactis poetae foeditatem vultus imagine
 in marmore exprefferant; quem certum est *Olym-
 piade LX vixisse*: Plin. XXXVI, 4, 2. Winckel-
 mann Hist. Art. ad annos inter Ol. L et LX refe-
 rebat gemmam, quae Othryadem sanguine clipeo
 victoriam inscribentem exhibet, multis exemplis
 aliorum sculptorum repetitam. Nam mors eius in
 pugna ad Thyream Ol. LVIII, 1. memoratur ab
 Herodoto I, 81. etsi ad antiquiora tempora Ol. XI.
 reuocat Pausan. III, 7. II, 38. confundens duo di-
 versa praelia. Enimuero eodem quoque tempore.
 quo Othryades occubuit, gemmam esse sculptam
 quis asserat!

Victorum in ludis statuae nunc memorantur
 plurimae; nomina quoque artificum, etsi raro cum
 tempo-

r) Quod e verbis corruptis Athenagorae elicias c. 15, 5.
*καὶ ὁ Δῆλιος καὶ ἡ Ἄρτεμις Ἰδευταίου (leg. Τευταίου)
 καὶ Ἀγγελίωνος τέχνη.*

temporum diligente notatione. Sic Milonis Crotoniatae statua a *Damea* et ipso Crotoniata facta Olympiae (VI, 14. p. 486.) Vicerat ille sexies lucta: vnam ex his palmam adeptus est Ol. LXII. Ol. LXVIII, 1. duxit Crotoniatas contra Sybaritas. *Callon Eleus* pueris Mamertinis e Sicilia positas Olympiae statuas fecerat: in quas postea Hippias Sophista elegos scripsit: Paus. V, 25. p. 443. Eiusdem erat Mercurius cum caduceo: inscripto titulo a *Glaucia Rhegino*: ibid. c. 27. p. 449. Non confundendus erat cum eo *Callon Aegineta*, Tectaei et Angelionis discipulus, quem senioris aetatis fuisse, ex hoc ipso apparet, nam *Callon* hic *Canachi Sicyonii* aequalis (VII, 18. p. 570.) fuit, is autem Ol. XCV. clarus erat. Eum quoque *Plinius* cum *Agelada* et *Polycleto* sub Ol. LXXXVII. memorat: lib. XXXIV, 8. f. 19. Hic esse videtur is, cui cum *Hegesia Quintilianus* XII, 10, 7. tribuit *duriora et Tuscanicis proxima*. Eius erat *Minerva* e ligno *Troezene*. Paus. p. 187. et vna ex *Eumenidibus* in arce Athenarum: quod e *Polemone Clemens Alex.* memorat *Protrept.* p. 14. Sylb. *Κάλως* ei est; an forte nomen in vasis pictis obuium? nimirum in *Eumenidum* templo, quod memorat *Pausan.* I, 28. p. 68. Tripodi ex aere insistebat *Proserpina Amyclis* III, 18. p. 255. Fuit quoque inter antiquiores sculptores *Laphaes Phliasus*: cuius opera vidit *Pausanias*: *Sicyone Herculis* signum ligneum antiquissimi operis, lib. II, 10 pr. eique simile *Aegirae* in *Achaia*, *Apollinem*, ex iudicio *Pausaniae* VII, 26. p. 592. Proximis ante bellum *Medicum* et pugnam *Marathoniam* (Ol. LXXII, 2. ante

ante C. N. 490) annis vixisse narrantur plures. *Aristomedon* Argiuus, cuius erant opera Delphis a Phocensibus consecrata. Paus. X, 1. p. 801. coll. Herod. VIII, 27. 28. Missa cum iisdem dona. Apollo cum Hercule de tripode pugnam iniens, adstantibus huic Minerva, illi Latona et Diana a pluribus communi consilio facta: Minerva et Diana a *Chionide*, reliqua a *Diyllo* et *Amyclaeo* Corinthiis: X, 13. p. 830. *Stomius* et *Somis* VI, 14. p. 488. Harmodio et Aristogitoni Athenienses statuas potuisse satis constat; Plinius statim eiectionis Pisistratidis id factum esse innuit: XXXIV, 4. f. 9. Pausanias eas statuas memorat I, 8. p. 20. cum aliis, quas ait partim a Critia, antiquiores ab Antenore esse factas. Memorat Critiam inter aequales Phidiae, ut mox videbimus; quem iam post Olymp. LXVII, 3. ante C. N. 510. artem exercuisse hinc est effectum

IV, *Inde a vicis Persis* Ol. LXXV, 1. a. C. N. 480. usque ad Ol. LXXXVII, 3. a. C. N. 430. Anni L florentium rerum Graeciae; in his aetas
Phidiae et Periclis.

De hac aetate mihi iam minus est laborandum, cum vulgo constet, post pugnam Salaminiam et Plataensem Ol. LXXV, 1. fortuna propitia Atheniensium animos et ingenia gloriae et famae studio mirum in modum inflammata ad summa quaevis contendisse; opes ex praeda Persarum partas urbi iterum extruendae et virtutis monumentis condendis copias idoneas suppeditasse,
remque

remque naualem auctam ad nouas opes per nauigationem parandas opportunitatem attulisse. Noti sunt L anni rerum Graeciae florentium, vel ex Diodoro XII, pr. Artium Graeciae ad pulchri exquisitioris sensum enitentium primam epocham his annis constitui, vel ex Winckelmanno, tum ex aliis constat. Attingam itaque tantum ea, quae Plinii epochas inde ab Ol. LXXXIV. aut verius III. (cf. lib. XXXVI, 4, 3. ante C. N. 448.) et ab Ol. LXXXVI. (lib. XXXIV, 8. f. 19.) aut antecedunt aut diligentius constituunt.

In his autem ab initio nonnulla mōnenda sunt, de quibus iam alias studiosius egi s). Primo, vitas artificum nusquam satis subtiliter constitui, nec constitui posse; solere sumi certos vitae annos, in quibus aliquis aut celebritatem ex opere aliquo insigniore consequutus est, aut ex certo temporum euentu innotuit, aut quo anno historici, qui narrationum suarum interualla fecerant, certis locis opportunioribus eorum meminerant; ita fere comparata res est cum Plinii epochis artificum et artium, quippe qui eas collegisse videtur ex historicis graecis, qui post res certae annorum periodi subiecerant viros claros, qui eo interuallo vixerant. Non itaque mirabimur, si artifices modo ferioribus modo antiquioribus annis adscribi saepe videmus. Ita *Phidiae* quidem aetas adscribitur maxime Ol. LXXXIV. a. C. 444. Atqui eius opera fuere, quae pugnam Marathoniam eiusque

res

s) *Antiquarische Aufsätze* P.I. p. 165 sq. quae omnino cum his, quae hic appōsi, coniungenda sunt, vt probabilis aliqua historia artium Graeciae constituatur.

res gestas exhibuere. Sane si vel triginta annos operibus fabricandis eum incubuisse ponamus, iam inde ab Ol. LXXVI, 3. a. C. 474. nomen eius haud contemnendum esse debuit. Ita *Phidias* e pugnae Marathoniae (Ol. LXXII, 3.) manubiis *Minervam* ex aere fecit: in cuius clipeo pugnam Centaurorum et Lapitharum fecit *Mys*, (quem aequalem fuisse, hinc apparet: *Pauf.* I, 28 pr.) ex delineatione *Parrhasii*, *Evenoris* f. (ibid.); igitur et hic eodem tempore iam artem pingendi exercuit; tamen vtriusque, patris et filii, tempora ad Olymp. XC. et XCV. referri videbis a *Plinio* XXXV, f. 36. Porro si ex opere aliquo illustriore famaue clariore ex certo euento artifex certis annis adscribitur, latiore calculo utendum erit in vitae annis constituendis. Iunguntur quoque artifices, qui coniuncta opera opus elaborasse feruntur, qui tamen diuersa aetate vixere, cum opus ab alio inchoatum alter absoluerit, aut ferius anaglypha vel aliud ornamentum aut anti-glyphum adiecerit. Ducuntur interdum aetates parum caute a temporibus, quibus aliquo in templo positae memorantur statuae; atqui translatae fuere nonnunquam statuae, aut in templo resecto positae. Ita *Plinius* XXXIV, f. 19. *venere in certamen laudatissimi, quamquam diuersis aetatibus geniti, quoniam fecerant Amazones: quae quum in templo Ephesiae Dianae dicarentur, placuit eligi probatissimam* etc. Atqui e sequentibus apparet, fuisse eas diuersis temporibus paratas.

Porro diuersis aetatibus assignantur plures, qui tamen ab aliis, et interdum ab ipso *Plinio*
alibi

alibi aequales inter se appellantur. Ita Plinius *Hegiam* Ol. LXXXIV, *Ageladam*, *Polycletum*, Ol. LXXXVII. assignat: qui tamen eadem aetate fuere. Tres Musae vna memorantur elaboratae ab Agelada, Canacho et Aristocle: de quibus est Epigramma Antipatri in Anthologia, et in Analectis Tom. II. 15. XXXV.

Iam de *Phidia*, aut de *Alcamene* et *Agoracrito*, sculptoribus, Phidiae discipulis, mihi non est laborandum; tempora eorum per se sunt definita. v. Plin. XXXVI, 4, 3. Alius Phidiae discipulus, *Colotes*, in faciendo Iove Olympio ei fuit adiutor: Plin. XXXV, f. 34. *Ageladas*, male interdum scriptus *Geladas*, multo maturiora tempora habere debuit; nam signa ille elaborasseprehenditur victoribus Cleostheni, Olymp. LXVI. (Paus. VI, 10. p. 476. cum epigrammate inscripto, quod etiam in Anthologiam est relatum), Timasitheo (Paus. VI, 8. p. 472.), qui Ol. LXVIII, 1. periit, et Acochae Tarentino Ol. LXV. (ibid.). Quod si Iovis signum ab eo Messeniis, qui Naupactum fecerant, quod Ol. LXXXI, 2. euenisse constat, elaboratum esse Pausanias tradit IV, 24. p. 339. hoc ita accipiendum est: ab iisdem Messeniis id curatum esse in superioribus temporibus, antequam exules Naupactum abierant. *Ascarum* Thebanum discipulum tradi video a Iunio et hinc ab aliis, *Ageladae Sicyonii*; male hoc arreptum ex versione Latina t); *Ageladas* Argius fuit: quod pluribus locis

t) Paus. V, 24 pr. τοῦτο (Iovis, florea corona, et cum fulmine, statua) δὲ ἐστὶν Ἀσκάρου τέχνη τοῦ Θεβαλοῦ διδάχθῆντος πρὸς τῷ Σικωνίῳ. Enimvero is Cagnachus esse debuit Sicyonius.

locis constat. *Hegiam* Atheniensem ei aetate parem fuisse cum *Onata*, de quo hoc multo magis liquere videbimus, expressis verbis testatur Pausanias VIII, 42. p. 688. *Hegiae Minerva Pyrrhusque rex laudatur*: sunt verba Plinii XXXIV, 19. 16. delendum haud dubie *rex*, nam Pyrrhi Epirotae tempora ille non attigit; sed intelligendus Achillis filius; forte ille Minervam propitiam habens, ut Achilles. Est Hegias is idem, quem *Hegesiam* appellat Lucianus in loco corrupto de Rhet. praecipis c. 9. ubi rhetores antiquata sectantes insectatur *u*), et *Hegiam*, *Critiam* et *Nestoclem* nominare voluisse videtur: qui a Plinio vna memorantur sub Olymp. LXXXIV.

E *Critiae disciplina* prodire

|
Ptolichus, Corcyraeus, cuius discipulus

|
Amphion, Acestoris f. Cnossius (Paus. X, 15. p. 834.)

|
Pison e Calaura: (*Παίων* scribitur X, 9. p. 819.)

|
Damocritus, Sicyonius

(ap. Paus. VI, 3. p. 457.), hic quidem fecerat Olympiae Hipponem Eleum (*Ἰππωνά*) pugilatu inter pueros vincentem: a Plinio XXXIV, 19. f. 28. numeratur inter eos, qui philosophos effinxerunt.

Onatas Aegineta, Miconis f. (Paus. V, 25. p. 445. ex inscriptis epigrammatibus VIII, 42. p. 687.

u) Οἷα τὰ τῆς παλαιᾶς ἐργασίας ἐστίν, Ἠγησίου καὶ τῶν ἀμφὶ Κρόττηα καὶ Νησιώτην.

Vol. V.

A a

p. 687. 8.) Plinio haud memoratus, inter nobiliores fuit circa Ol LXXV. x). Eius opera memorantur plura: Achivorum principes, qui ad pugnandum cum Hectore prodierant (Iliad VII.) a concilio Achaeorum Olympiae posita: (Paus V, 25. p. 444.) Hercules cubitorum X ex aere, clavam dextra, arcum laeva tenens, a Thasiis Olympiae dedicatus (ibid. p. 445). Ceres apud Phigalenses (VIII, 42. p. 687). Apollo ex aere apud Pergamenos (ibid.). Et Olympiae quadrigae ex aere cum equo celete, Hieronis victoris dona, a Dinomene filio dedicata (ibid) cum equis vtriusque adstantibus, quibus infidebant pueri. Calamidis operibus (VI, 12 pr. p. 479.), praeterea erant duae statuae Hieronis, altera peditis altera equitis, a *Micone*, Nicocratis f. Syracusano factae (ibid. p. 480.). Idem Onatas communi opera cum *Calitele*, quod testabatur inscriptus titulus, fecerat Mercurium, arietem sub ala portantem, galeatum, tunica et chlamyde amictum, a Pheneatis Olympiae Iovi dicatum (V, 27. p. 449). Suspiciatur Pausanias hunc Callitelem aut filium aut discipulum Onatae fuisse. Idem Onatas cum *Calintho* fecerat signa Tarentinis ex decimis de Peucetiis victis:

rex

x) Pausan. VIII, 42. p. 687. vbi prava interpunctio et versio turbatur omnis temporum ratio: τότε δὲ ἐποίησε χαλκοῦν Φιγαλεῦσιν ἄγαλμα. γενεαῖς μάλιστα ὕστερον τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐπιστρατείας τοῦ Μήδου. Vertant: *Aetatibus certe aliquot hoc opus fecit post Persarum in Graeciam irruptionem. Immo vero: ἐποίησε ἄγαλμα γενεαῖς μάλιστα ὕστερον (aetatibus integris ferius), (κατὰ, τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐπιστρατείας τοῦ Μήδου, et fecit hoc opus tempore demum belli Medici.*

rex erat Iapygum Opis interemtus iacens, adstantibus Tarante heroe et Phalantho cum delphine: Delphis ea visebantur: (X, 13. p. 830.). *Polycletus Sicyonius*, Ageladae discipulus, inter cuius signa nobilissimum fuit lunonis Argiuae ex auro et ebore (II, 17. p. 148.), alia opera ex aere et marmore. Doryphorum, Diadumenum, Canonem cum aliis memorat Plinius. Plato in Protogora Tom. II. p. 311. cum Phidia Polycletum laudat.

Phradmon, qui et *Phragmon* scriptus occurrit, fuit Argiuis (VI, 8. p. 471.). *Gorgias*, *Lacon*, aliunde noti non sunt, et probabile mihi fit, esse vnum artificem patria Lacedaemonium, vt legendum fit: *Gorgias* Laco.

De *Myrone* notiora habemus e Plinio. Eleutheris Boeotiae ille natus, Ageladae discipulus, Pythagorae Rhegini aemulus. *Pythagoras Rheginus* haud dubie multo ante Ol. LXXXVII. artem exercuerat: nam eius signa Olympiae memorantur Euthymi Locrensis pugilis victoris Ol. LXXIV. VI. et VII. Attyli victoris cursu Ol. LXXIII. IV. V. (Paus. VI, 6. p. 467. et 13. p. 481.). Locum de eo Plinii corruptum XXXIV, 19, 4. e vestigiis veterum edd. iam olim restituere tentavi: *Vicit eum (Myronem) Pythagoras Rheginus ex Italia pancratiaste Delphis posito. Et Leontiscum fecit et stadiodromon Astylon, qui Olympiae ostenduntur.* Iam eius magister memoratur *Clearchus*, Rheginus; Clearchi magister *Euchir* Corinthius; et huius magister

Sydras cum Charta: (Paus. VI, 4. p. 461.). En stemma scholae:

Sydras et Chartas

|
Euchir

|
Clearchus

|
Pythagoras Rheginus

|
Sostratus

hic nepos Pythagorae ex sore et discipulus fuit. Euchirum Corinthium appellat Pausan. l. c. Eidem tamen memoratur *Euchir* Eubulidae f. Atheniensis; cuius Mercurii signum erat apud Pheneatas Arcadiae: Paus. VIII, 14. p. 629. Memoratur Euchir a Plinio f. 34. inter eos, qui optime fecerunt athletas.

Scopas post Myronem et Pythagoram ad Ol. LXXXVII. memoratur in Plinio XXXIV, f. 19. septendecim Olympiades ante Praxitelem (sunt anni 68). Atqui idem Plinius alio loco: *Scopas habuit aemulos eadem aetate Bryaxin et Timotheum et Leocharem*: sunt verba Plinii XXXVI, 4, 9. vbi de sculptoribus agit; eosdem f. 9. narrat quatuor latera Mausolei caelasse; Artemisiam decessisse antequam opus finitum esset. Mausolus obiit Ol CVI. ante C. N. 356. vt ipse Plinius memorat, add. Diodor. XVI, 36. habemus interuallum annorum 76 ab ea epocha, qua floruisse Scopam dixerat Plinius. Verum expungendum esse nomen hoc loco, iam sedulo expolui in Comment. de epochis Plinii

Plinii p. 230 fqq. (v. infr. p. 380.). *Perelius* seu *Parelius*, cum Scopa memoratus a Plinio, prorsus ignorus est aliunde.

Damophon quem vnum e Messeniis artificem signorum norat Pausanias memoratu dignum, aliquanto post Phidiam vixit, siquidem ille Olympiae Iovem solutis iam eboris compagibus iterum coagmentasse narratur: IV, 31. p. 357. Plures eius statuae memorantur p. 357. 358. Aegii VII, 23. p. 582. Megalopoli magnus numerus, in his Magnarum Dearum, VIII, 31 pr. 664. 665. c. 37. p. 675. Nonnulla ex iis antiquitatem et mysticas religiones redolent, quas ille affectasse videtur: Est in his Diana Laphria, quam Aetolis domesticam Messenii nonnisi, quum exules Naupacti viuerent, usurpare didicerant: IV, 31. p. 357. cf. VII, 18. p. 569. adeoque non ante Ol LXXXI, 1. si tamen non nisi post reditum in Messeniam signum locatum est, serius et post Ol. CII. 3. elaboratum fuit. Par est dubitatio de *Paeonio* Mendaeo (Menda, vrbe Pallenes in Thessalia orto), cuius Victoriam Messenii, qui Naupactum inhabitauerunt, Olympiæ dedicauerant, quod ipsi factum aiebant post Sphaeriam Atheniensibus deditam (Olymp. LXXXVIII, 4.) Paus. V, 26. p. 446. Ab eodem sculpta erat anterior pars lacunaris in templo Iouis Olympii: V, 10. p. 399.

Simon Aegineta y), quem Plinius quoque memorat XXXIV, 19. f. 33. *Simon canem et sagittarium*
fecit:

- y) Diuersum ab Aegineta credere fas est *Simonem Eupatami* f. vt probabile sit, Atheniensem; cuius Dionysum

fecit: is igitur referendus est ad tempora huius aetatis; nam laudatur equus eius cum auriga (*ἡνίοχος*) Olympiae, quem ibi dicauerat Phormis, qui expeditionibus Gelonis et Hieronis interfuerat; obierat Gelo Ol. LXXV, 3. Constituta per haec simul est aetas *Dionysii Argini*, cuius arti debebatur alter equus cum auriga adstans: dedicatus ab eodem Phormide; de utroque v. Pausan. V, 27 pr. p. 448. et per hunc *Glauci Argini* aetas elucescit. Eius enim cum Dionysii operibus statuas dicauerat Olympiae Micythus seu Smicythus (Pausan. V, 26. p. 446.), tutor liberorum Anaxilae tyranni Rhegini, Ol. LXXVI, 1. defuncti: de quo v. Herodot. VII, 170. Diod. XI, 66. 48. Miratur Pausanias Glauci et Dionysii magistris ignorari. Alius fuit *Glaucias Aegineta*, qui Gelonem et equum Olympiae dedicatum fecerat; iuxtaque eum, Philonem, Corcyrensem, pugilem: in quem Simonidis subiicitur epigramma VI, 9 extr. p. 474. item Analect. Tom. I. p. 140. porro eius fuit statua Glauci pugnantis habitu (ibid. c. 10. p. 475.) et Theagenis victoris Olympici Ol. LXXV. LXXVI. (ibid. c. 11. p. 479. cf. c. 6. p. 466.)

Eadem fere tempora assignanda sunt *Calamidi*, patriam haud reperio, caelatori et statuario, sculptorique clarissimo, nam et ille fecerat equos cum pueris insidentibus inter dona ab Hierone pro victoriis Olympicis: v. Paus. VI, 12 pr. p. 479. Colligas idem ex Agrigentinarum donario, pueris
ex

nyfum Morychum ex lapide Phellita (marmor montis Phellei in Attica) memorat Clemens Alex. Protrept. p. 14. Sylb. v. Suid. in *Μορυχος*:

ex aere dextras ad Iovem tendentibus (V, 25. p. 443.), factis ex manubiis Motya capta; Olymp. LXXV. 1. puta, pugna ad Himeram facta. Etiam *Micon*, Nicocratis f. Syracusanus, Hieronis statuas Olympiae dedicatas fecerat: VI, 12. p. 480. forte is, de quo Plin. l. 30. *Micon athleticis spectatus.*

Vixere hac eadem aetate *Aristomedes* et *Socrates*, Thebani, qui Pindaro Cybelen e marmore Pentelico elaborauerant ante eius domum in aede positam: cuius ipse meminit; fato ille defunctus est Ol LXXXVI, 2. Supererat vtraque Paulaniae aetate IX, 25. p. 758.

Olymp. LXXXIII, ante C. N. 448. fuit *Panaenus* Phidiae frater, primus arte pingendi clarus, etiam praetium Atheniensium aduersum Persas apud *Marathonia* factum pinxit; (eadem Pausan V, 11. p. 402) — et quidem duces iconicos: (atque pugna Marathonica facta erat Ol. LXX, 3. ante C. N. 490. ideoque iam XL annis ante hanc epocham; quo ipso apparet Panaenum aut maturius picturam illam elaborasse, aut ex fama tantum icones adumbrasse.) Plin. XXXV, l. 34. Eo florente etiam certamen picturae est institutum Corinthi ac Delphis, primusque ille certauit cum Timagora Chalcidensi, superatus ab eo *Pythiis*. — De *Panaeno* vide dicta in Comment. de epochis Plinii p. 216 sqq.

Ante XC. Olympiadem, ante C. N. 420. clarus fuerat *Polygnotus*, Aglaophontis f., *Thafus*, qui inter multa alia pinxit Ieschen Delphicam et Athenis Poecilen, et hanc quidem ipse gratuito,

alteram partem mercede *Micon*, cuius tempora ex hoc ipso aestimantur: Plin. XXXV, 35. Pater *Aglaophon* artem docuerat et illum et eius fratrem *Aristophontem*: v. Plato in *Ione* p. 533. A. *Miconis* filia *Timarete* inter feminas memoratur quae pinxere: Plin. XXXV, f. 43.

V. *Aetas Polycleti eiusque scholae*, Olymp. LXXXVII, 3. a. C. N. 430. anno Periclis emortuali bello Peloponnesio iam moto; tum *Zeuxis* et *Parrhasii* ab Olymp. XCV, 4. a. C. N. 397. ad Olymp. CIV, 1. a. C. N. 364. sunt anni 66.

Non iam id agendum mihi fuit, ut artifices, ne clariores quidem, omnes enumerem. Servandum hoc esset libro huic rei destinato. Observationes tantum de temporibus eorum apponam, nonnullis quidem parum accurate vulgo constitutis.

Polycleti Sicyonii, *Ageladae discipuli*, tempora paullo altius, quam a Plinio finitum est, assurgere, iam vidimus. Eius discipuli memorantur a Plinio XXXIV, f. 19: *Argius*, *Asopodorus*, *Alexis*, *Aristides*, *Phrynon*, *Dinon*, *Athenodorus*, *Dameas* vel *Demeas*, nam idem est nomen, *Clitorius*.

Myron, de quo iam ante memoratum est, filium habuit eundemque discipulum clarae artis *Lycium*: Plinius ibid. Athenaeus XI, 11. p. 486. D. Opera eius nonnulla sunt apud Pausan. V, 22. p. 435.

Iam

Iam ap. Plinium XXXIV, f. 19. *XCV. Olympiade floruerunt Naucydes, Dinomenes, Canachus, Patrocles.* Horum statuariorum tanquam stemma ex Pausania elicere licuit hoc: Ex Naucydis et Polycleti Argiui schola prodire hi: (Pausan. V, 17. p. 419.)

Naucydes Ol. XCV.

|
Polycletus Argiuius, Naucydis frater et
discipulus, Ol. XCV.

|
Pericletus, Canachus et *Aristocles*: fratres.

|
Antiphanes

|
Synnoon

|
Cleon Ol. XCVIII. CII.

|
Polichus

|
Sostratus

|
Pantias.

Adiciam pauca de singulis. *Naucydes*, Motho-
nis f. Ol. XCV. memoratus a Plinio; eius frater et
discipulus fuit *Polycletus Argiuius* ^z), non confun-
dendus cum *Poicyceto Sicyonio*, Ageladae discipulo,
supra memorato. Naucydis discipulus quoque
Alypus fuit, cuius signa memorantur nonnulla
VI, 1. p. 452. et c. 8. p. 472. *Canachus*, Poly-
cleti discipulus (Paus. VI, 13. p. 483.) clarissimus,
eiusque frater *Aristocles*: (VI, 9 pr. p. 472.) Si-
cyonii. Diuersus ab hoc Aristocle est alius *Ari-*

A a 5

stocles,

z) Paus. II, 22. p. 162. (vbi male legitur: τὸ δὲ, ἀδελ-
φὸς Περικλείτου Ναυκύδης,) et VI, 6. p. 465. Πολύ-
κλειτος ὁ Ἀργεῖος, οὐχ ὁ τῆς Ἡρας ἀγάλμα ποιήσας,
μαθητῆς δὲ Ναυκύδου.

flocles, filius et discipulus Cleoetae: (V, 24. p. 440.). *Cleoetas* inter antiquiores referendus erit, vt ex loco de eius statua Athenis in acropoli Paus. I, 24. p. 57. apparet. Alius *Cleoetas* Aristomenis filius carceres hippodromi Olympiae fecerat, in quem est epigramma (VI, 20. p. 504. et in Analect. Tom. III. p. 193. CCVIII.). Tertius *Aristocles* Cydonia Cretae ortus iam ante Olymp. XXVIII. viuere debuit, vt ex lib. V, 25. p. 445. colligo. *Sunnoontis* memoria alia extat nulla. At *Polichus*, qui et *Ptolichus*. Aegineta, Theogneti Aeginetae statuam fecit Olympiae a), *Pantias* autem Nicostrati pugilis in pueris, et Aristei statuam Argiui: cuius patrem Chimonem statua effinxerat Naucydes (V, 9. p. 473.) vt mirari liceat, cum tam longa artificum successio inter Naucydem et Pantiam intercesserit, quomodo alter patrem, et filium alter, effingere potuerit. Nam *Pantias* ab *Aristocle Sicyonio* per manus traditam artem septimo eius discipulorum gradu acceperat (VI, 3. p. 459.). Chius ille erat, eumque pater *Sostratus* artem docuerat (VI, 9. p. 473.). Solstratum inter statuarios nominat Plinius XXXIV, f. 9 pr. ad Olymp. CXIV. Diuersus ille est ab alio *Sostrato* Pythagorae Rhegini discipulo; forte et ab alio, qui cum *Hecatodoro* Minervam fecerat Alipheris Elidis vrbe, ap. Polyb. IV, 78.

Cum Naucyde et Canacho Plinius iungit *Dinomedem*, qui haud dubie *Dinomenes* fuit; nam alterum

a) Paus. VI. 9 pr. p. 472. diuersus esse debuit hic Theognetus ab eo, quem Pindar. Pyth. VIII, 48. memorat, Aristomenis, victoris Pythiis Ol. 83, 3. auunculo. Polichus enim multo ferius vixit.

alterum nemo memorat, Dionomenem ipse Plinius inf. f. 15. fecisse Protefilaum et Pythodemum luctatorem. Occurrit eius Priapus in Epigrammate Anthol. Gr. in Analect. Tom. I. Leonidae I, 36. Ita et *Patroclum* iterum memorat Plinius f. 34. inter eos, qui athletas, armatos, venatores et sacrificantes effinxerant.

Referendus est in haec tempora *Daedalus Sicyonius*, nobilis plasta, cuius aetatem declaravi ex eius operibus eorumque notatione temporum: trophaeum elaboravit Elidensibus de Lacedaemoniis: VI, 2. p. 456. coll. lib. V. extr. p. 450. rem spectare dixi ad Agidis incurfationes Ol. XCIV, 3. 4. et XCV, 1. fecit quoque signum Eupolemi victoris cursu Ol. XCVI. (ibid.) Daedali discipulus fuit *Aristodemus* Patroclis f., qui statuam fecerat Aristodemi, Thrasidis f. victoris lucta Ol. XCVIII. (ibid. VI, 3. p. 457. vt recte ibi verba interpunxit Facius.)

Plinius XXXIV, f. 19. Floruere Olymp. CII. statuarii *Polycles*, *Cephissodotus*, *Leochares*, *Hypatodorus*. *Polycles* ex Atticis fuit statuariis, Stadii Atheniensis discipulus: Paus. VI, 4. p. 461. Memorantur eius liberi et ipsi statuarii: lib. VI, 12. p. 481. X, 34 extr. p. 887. *Cephissodotus* aliquot operibus clarus; de aetate constat quoque ex eo, quod Phocion Atheniensis eius sororem matrimonio habuit. *Leochares*, Philippi, Alexandri, Amyntae, Olympiadis, statuas fabricavit: Paus. V, 20 extr. p. 429. idem Mausolei latus sculpturis ornauerat, vt supra vidimus in Scopa, alterum *Bryaxis* Atheniensis, qui idem Seleucum fecisse narratur,

ratur, Athenis: Plin. XXXIV, f. 19, 13. *Time-theus* vna cum ipsis aliam Mausolei partem caelaverat, et quadrigam marmoream in summo *Pythis*: Plin. XXXV, f. 4, 9.

Iam his temporibus commemorandus erat *Sopa: Parius*, quem supra vidimus perperam illatum esse in recentum statuariorum Ol. LXXXVII. post Pythagoram Rheginum (p. 372.). *Hypatodori* opera nonnulla memorantur a Pausania: Alipheris Arcadiae Minerva, VIII, 26. p. 653. Delphis heroes ad Thebas, partita cum *Aristogitone* opera, positi ab Argivis, e manubiis victoriae de Lacedaemonis ad Oenoen Argolidis: X, 10. p. 822.

XC Olympiade a. C. N. 420. fuere *Aglaophon*, *Cephiſſodorus*, *Phrylus*, *Evenor* — omnes iam illustres pictores. Cum *Aglaophon* pater Polygnoti vna cum filio iam ante hoc tempus inclaruerit: facile apparet, has epochas constitutas esse aut pingui Minerva aut ex certa aliqua historici notatione ad alium respectum facta; apparet tamen nec minus, nunc quoque, annis 28 serius, *Aglaophon* adhuc et multo magis filium Polygnotum magna artis laude floruisse. De *Cephiſſodoro* pictore, aliunde nil constat, nec de *Phrylo*. At *Evenor* filii gloria innotuit; nam *Parrhasi pater fuit et praeceptor maximi pictoris*: Plin. XXXV, f. 36, 1.

His temporibus vixisse necesse est *Damophilum Himeraeum*, et *Neseam Thasium*, quoniam, utrius eorum discipulus *Zeuxis* fuerit, dubitatum est: ap. Plin. f. 36, 2.

Olymp.

Olymp. XCIV, a. C. N. 404. inter lumina
 artis primus resulsit Apollodorus Atheniensis: ibid. —
 neque ante eum tabula ullius ostenditur, quae teneat
 oculos.

Olymp. XCV, 4. a. C. N. 397. Zeuxis Hera-
 cleotes inclaruit, qui penicillum ad magnam glo-
 riam adduxit: ibid. f. 36, 2. De eius temporibus
 v. disputata in Commentat. de epochis Plinii
 p. 220 sq.

Aequales eius et aemuli fuere: *Timanthes*, *An-
 drocydes*, *Eupompus*, *Parrhasius*. Praeter Androcy-
 dem, minus notum, nomina clarissima. *Eupompus*
 docuit Pamphilum, Apellis praeceptorem; ille
 picturam in tria genera diuisit, quae ante eum duo
 fuere: *Helladicum* et *Asiaticum*. Propter hunc, qui
 erat *Sicyonius*, diuiso Helladico tria facta sunt: Ioni-
 cum, Sicyonium, Atticum. *Parrhasius* Ephesius,
 in lineis extremis palmam adeptus — *Euxeni-
 das* hac aetate docuit *Aristidem*: de quo mox.
 f. 36, 3 - 7.

Pamphilus Amphipolitanus, qui Apellem do-
 cuit; primus in pictura omnibus litteris erudi-
 tus: f. 36, 8.

VI. Sculptura, pingendi fingendique ars, abso-
 luta. *Praxiteles* eiusque schola: Ol. CIV. ante
 C. N. 364. *Apelles* Ol. CXII a. C. N. 332.

Lysippus Ol. CXIV. ante C. N. 324.

Olympiade CIV. florere *Praxiteles* et *Euphra-
 nor*; Plin. XXXIV. f. 19.

Praxi-

Praxiteles *marmore felicior, ideo et clarior, sunt* Plinii verba; *fecit tamen ex aere opera pulcherrimā* XXXIV, 19. f. 10. b). Inter sculptores utique principe loco habitus; eius opera ex marmore: v. Plin. XXXVI, 4, 5. alia ap. Iun. ex Paus. et aliunde. Filii eius memorantur a Pausania I, 8. p. 20. IX, 12. p. 734. in his fuit *Pamphilus* sculptor: XXXVI, 4, 10. Eminuit *Cephiſſodorus* (qui et *Cephiſſodotus* scriptus occurrit) *filius et artis heres* Plinio XXXVI, 4. f. 6: inter sculptores utique clarissimus. Laudatum in his erat *Pergami symplegma, signum nobile, digitis corpori verius quam marmori impressis*. Alterum in terris symplegma nobile erat *Heliodori, Pan et Olympus luctantes*. Plin. XXXV, f. 27.

Euphranor Isthmius pictor fidiorque longe ante omnes eminens; multis nobilibus operibus clarus: in iis est Alexander et Philippus in quadrigis, XXXIV, 19, f. 16. et de picturis v. XXXV, 40, 25.

Eius discipuli fuere *Antidotus, Carmanides* f. 42, *Leonides Anthedonius*, ap. Stephan. Byz. pictores. *Nicias Atheniensis* Antidoti, non Euphranoris; f. 27. 28. Inter clariores iam pictores fuit hic Nicias, Nicomedis f., cuius operum recensum facit Plinius l. c. Nam pictorum infrequens apud Pausaniam est memoria, quia picturis maturius spoliata est per Romanos Graecia. Idem Nicias probatus Praxiteli: adiicit Plinius: f. 28. *Hic est Nicias,*

b) Tertia post Alcamenem aetate eum vixisse ait Paus. VIII, 9. p. 616. quod non severe est exigendum; nam ab Ol. LXXXIV ad CIV non essent nisi 76 anni.

cias, de quo dicebat *Praxiteles* interrogatus, quae maxime opera sua probaret, in marmoribus: quibus *Nicias* manum admouisset; tantum circumlitioni eius tribuebat. Vereor ut hic nomina diuersa miscuerit *Plinius*: quid enim circumlitionis pictoris ad Itatuarium? *Nicias* adhuc Olymp. CXli. memoratus esse videtur ibid.

Eadem aetate, qua *Euphranor*, fuit et *Cydias*, pictor: *Plin.* XXXV, f. 26.

Olympiade CVII. ante C. N. 352. florere *Echion*, *Therimachus*. ap. *Plin.* XXXV. f. 9. inter claros pictores; relati tamen iidem inter Itatuarios ab eodem XXXIV, f. 19.

Pictura omnes vicit *Apelles* Cous. Ol. CXII. ante C. N. 332. Eius aequales *Aristides* Thebanus, et *Protogenes* Caunius, quem arti securum vacasse accepimus *Demetrio* rege oppugnante Rhodum Ol. CXVIII, 4. CXIX, 1. ante C. N. 305. 304. Legitur ap. *Plin.* f. 39. "*Ceris pingere* — quidam *Aristidis* inuentum putant, postea consummatum a *Praxitele*." Debit itaque huius nominis pictor quoque esse. Pergit: *sed aliquanto vetustiores encausticae picturae extitere, ut Polygnoti* (v. ad Ol. XC.) *et Nicanoris et Arcefilai Pariorum: Lyssippi* quoque, addit, pictoris ignoti. *Niciam* alio loco memorauit f. X, qui et adscripserat, se inuississe, tabulae *Nemeam* sedentem exhibenti. *Arcefilai* tempora assequi licet ex eo, quod is *Athenis* in *Piraeo* *Leosthenem* eiusque liberos pinxit: *Paus.* I, 1. p. 3. *Leosthenes* autem *Atheniensium* imperator *Antipatrum* vicit in bello *Lamiaco* Ol. CXIV, 1. ante C. N. 324.

Primus

Primus in hoc genere *encausta pingendi* nobilis fuit *Paufias* Sicyonius, et ipse Pamphili discipulus, ideoque Apellis aequalis: qui idem lacunaria primus pingere instituit, de quo multa v. ap. Plin. XXXV. f. 40 et 24.

Pausiae discipuli fuere: *Aristolaus*, eiusdem filius, *Mechopanes*, et *Socrates*: v. ibid. f. 31. a nonnullis idem habitus, qui Charitas sculpsit, quas alii Socratis philosophi esse voluere: id. XXXVI, 4, 10.

Eadem aetate, qua Apelles, Aristides et Protogenes fuere, fuit *Asclepiodorus*, quem in symmetria admirabatur Apelles: ibid. f. 21. Debuit quoque *Amphion* tum esse; nam cedebat Apelles *Amphioni* de dispositione, *Asclepiodoro* de mensuris. f. 10.

His adnumerari debet (pergit Plinius f. 36, 22.) *Nicomachus*, Aristodemi f. ac discipulus: pingere iussus ab Aristrato, Sicyoniorum tyranno, quem Philippi R. tempore vixisse ex Plutarcho comperio in Arato p. 1032. E. Telesti poetae monumentum. Is memoratur ap. Diodor. XIV, 46. ad Olymp. XCIV, 3. tyranni Dionysii aetate inter quatuor poetas dithyrambicos, qui erant *Philoxenus* Cytherius, *Timotheus* Milesius, *Telestes* Selinuntius et *Polyidus*, pictoriae musicesque simul peritia excellens. Discipulos habuit *Nicomachus Aristidem* fratrem, et *Aristoclem* filium et *Philoxenum* Eretrium: cuius tabula Cassandro regi (ante C. N. 316 - 299.) picta, Alexandri praelium cum Dario exhibuit: ibid. Plinius f. 36, 22. tum pergit: adnumeratur his

his et *Nicophanes*, elegans et concinnus: *ibid.* 23. Apellis discipulus, *Perseus*, ad quem de hac arte scripsit. Porro: *Ctesilochus* Apellis discipulus, qui petulanti pictura innotuit — 40, 33. *Huius fuerat aetatis Aristides*, Thebani (Aristidis?) discipulus; fuerunt et filii (Aristidis) *Niceros* et *Ariston*, discipuli, *Antorides* et *Euphranor*. f. 36, 23.

Ad Alexandri et Apellis tempora referendi sunt pictores, quos *subtexi par esse* ait Plinius f. 37. *Pyreicus*, qui humilia pinxit, rhyparographus, *Dionysius*, anthropographus, qui homines pinxit, quales sunt, cum Polygnotus meliores pinxisset, *Pauson*, mox memorandus, deteriores: quae ex Aristotele de poetica c. 2. tenemus. *Calicles*, *Calades*, *Antiphilus*, qui parua fecere. Ad tempora Apellis adhuc referendus *Antiphilus*, nam falsa is accusatione in vitae periculum eum adduxisse apud Ptolemaeum narratur a Luciano de Calumnia, et est in operibus eius lanificium, Ptolemaeo venante f. 40, 32. Ipse in Aegypto natus didicit artem a *Ctesidemo*, memorato f. 33.

Niciae, Atheniensis, quem *Euphranoris* et *Apellis* aequalem vidimus, discipulus fuit *Omphalion* Pausaniae memoratus IV, 31. p. 358. Cum *Nicia* comparatur et aliquanto praefertur *Athenion*, Maronites (e Thraciae vrbe Maronea), *Glaucionis* Corinthii discipulus (Plin. f. 29.). *Phylarchus*, quem ille pinxit Eleusine, historicus, quem fuisse nouimus, esse nequit, nam hic multo serius vixit. Seriore quoque aevo vixit *Heraclides* Macedo f. 30. memoratus; siquidem ille capto rege Perseo

(Ol. CLIII, 1. ante C. N. 168.) Athenas commigravit, vbi eodem tempore erat *Metrodorus* pictor, idemque philosophus, *magnae in utraque scientia auctoritatis*. *Alcimachus* Dioxippum, qui pancratio Olympia citra pulueris tactum vicit (Plin. f. 32.), ad haec tempora referendus erit, si Dioxippus ille est, qui Alexandro comes fuit:

VII. *Aetas inde a Lysippo* Olymp. CXIV. ante C. N. 324. *Initia regni Ptolemaei Lagi in Aegypto*. *Inde ad artem cessantem* post Olymp. CXX. ante C. N. 300. *Ars reuiuiscens* Olymp. CLV. ante C. N. 160. *vsque ad Augusti tempora*.

Plinius XXXIV. f. 19. Olympiade CXIV. *Lysippus fuit, quum et Alexander M. item Lysistratus, et frater eius Sthenis, Euphronides, Sostratus, Ion, Silanion*.

Ineptum esset, de *Lysippi* Sicyonii temporibus aut operibus plura dicere. Eius frater *Lysistratus* gypso vel argilla hominum imagines reddendo nomen habuit, XXXV, f. 44. *Sthenis*, vt nunc legitur, XXXIV, f. 19. esse debuit frater *Lysistrati*, ergo et *Lysippi*; cur ergo tam contorta oratione hoc exposuit? Immo vero delenda copula, et legendum: *item Lysistratus eius frater*. Tum succedit *Sthenis*, et ipse statuarius, cuius opera ipse Plinius annumerat XXXIV, f. 33. De *Euphronide* et *Ione* nihil aliunde constat. De *Sostrato* iam supra fuit memoratum p. 378. *Silanion* Atheniensis: de quo Plinius haec addit *ibid.* f. 19: *in hoc mirabile, quod*

quod nullo doctore nobilis fuit ipse. Eius opera ex aere memorat f. 21; in his est *Apollodorus* et ipse fictor; alia Pausan. VI, 4. p. 461. VI, 17. p. 487. adde alia ap. Iunium. *Discipulos habuit Zeuxim et Iadem*, ap. Plin. l. c. vtrumque aliunde ignotum; forte et alter *Zeuxiaades* fuit ex aliorum librorum lectione.

Phoenix Lysippi discipulus memoratur Plin. XXXIV, f. 19, 20. et multo clarior *Chares* Lindius, qui colossus Solis Rhodiis fecit: Plin. XXXIV, f. 18.

Pergit Plinius: Olympiade CXX. (ante C. N. 300. a. XXIV. Ptolemaei Lagi, cui Ol. CXXIV, 1. a. C. N. 284. successit Philadelphus,) florere *Eutychides, Euthyrates, Dahippus, Cephissodotus, Timarchus*: statuarii. De horum operibus pauca, quae memorantur, videnda sunt apud Iunium. *Eutychides* fuit Sicyonius a Lysippo edoctus: Pausan. VI, 2. p. 455. *Euthyrates, Dahippus* et *Beda*, filii Lysippi et discipuli, multis operibus clari; audiamus Plinium f. 7. *filios et discipulos reliquit laudatos artifices, Dahippum et Bedam, sed ante omnes Euthyratem: quanquam is, constantiam patris potius æmulatus quam elegantiam, austero maluit genere quam iucundo placere.*

Pergit Plinius: *Huius (Euthyratis puta) porro discipulus fuit Tificrates, et ipse Sicyonius, sed Lysippi sectae propior, ut vix discernantur complura signa.* — Et f. 23. *Xenocrates, Tificratis discipulus, aut, ut alii, Euthyratis; vicit utrosque copia signorum; et de sua arte composuit volumina.*

Dahippus in Plinii codd. et edd. passim scribitur *Lahippus*; sed verum nomen Δάϊππος extat apud Pausaniam VI, 12. p. 480. et 16. p. 492, vnde patet *Daippum* esse scribendum. Eius frater ex Lyfippo, *Bedas*, paullo post narratur fecisse *adorantem*, προσκυνούντα. Aut fallitur Vitruvius, aut diuersus ab eo est Beda Byzantius, quem memorat lib. III. praet. loco praeclaro de fortunae impotentia in ipsam artificum famam et celebritatem grassante non tam ab operum praestantia proficiscentem quam ab eorum, quibus illa facta sunt, auctoritate, dignitate et nobilitate, ita vt multa, non minore studio, industria et ingenii sollertia perfecta lateant tamen aut negligantur obscurata fortunae aliqua iniquitate. Nec aliter Fortunam librorum plerumque celebritatem administrare experientia docet. *Cephissodotus*, aliis *Cephissodorus*, ferior duobus huius nominis statuariis supra memoratis; forte ille *alter*, qui *philosophos fecit*: f. 27.

Artemonem pictorem his temporibus assignandum esse, colligere licet ex eo, quod reginam Stratonicen pinxit: Plin. XXXV, f. 32. Etenim haec illa est Seleuci coniux, quam priuigno eius Antiocho filio cessit paullo ante mortem: successit autem patri Antiochus Theos Olymp. CXXV, 1. a. C. N. 280. Non itaque ab his temporibus *Clesides*, qui innotuerat tabula iniuriosa in reginam Stratonicen f. 33.

Iam Plinius post supra memoratos pergit: *Cessauit deinde ars*: quod non ita accipiendum, ac si post Olymp. CXX. ars fingendi pingendique
 itatim

statim extincta sit; nam successere tempora Ptolemaeorum Philadelphi et Evergetae, non omnino artibus inimica; verum consenuerant isti artifices, nec heredes suae artis reliquerant villo opere admodum memorabiles. Fuisse quoque pictores constat, vt *Leontiscum*, qui Aratum pinxit cum tropaeo: Is autem inde ab Olymp. CXXXII. Achaicum foedus studuit ad maiores opes euehere, decessit Ol CXXI, 4. *Nealces* Arato carus praelium pinxit Aegyptiorum et Persarum: ex antiquioribus temporibus petito argumento f. 36. Eius filiam et discipulam *Alexandram* pinxisse testatus erat *Didymus*; et tritor solorum eius *Erigonus* discipulum reliquit *Pasiam* fratrem Aeginetae (nomen excidisse videtur) fictorem f. 41.

Tandem Plinius; rursus, ait, ars Olympiade CLV. ante C. N. 169. reuixit, quum fuere, longe quidem infra praedictos, probati tamen: *Antaeus*, *Callistratus*, *Polycles*, *Athenaeus*, *Callixenus*, *Pythocles*, *Pythias*, *Timocles*.

Ex his *Antaeus* f. *Antheus*. (nam videtur fuisse Ἄνθεός), *Callistratus*, *Athenaeus*, *Callixenus*, *Pythocles* et *Pythias* ex hoc vno loco innotuere. At *Timocles* cum *Timarchide* Aesculapii signum fecerat Elateae: Pausan. X, 34. p. 886: vbi generis Attici fuisse memorantur (γένους τοῦ Ἀττικῶν): fuere ergo aequales; Timarchidis filii fuere *Polycles* et *Dionysius*, qui Iovem fecerant in aede ad porticum Octaviae e marmore XXXVI, 4. f. 10.

Nemo non quaeret de caussis artium illa aetate reuiuifcentium. Scilicet obierat Olymp. CLV, 2. ante C. N. 152. Eumenes II., qui litterarum et artium studio tenebatur; eique successit frater Attalus II., Philadelphus: qui et ipse ad exornandam urbem Pergamum nouis operibus opportunam praebuit nouis artium incrementis.

Speſtant itaque ad haec tempora memorati a Plinio XXXV, f. 30. pictores *Heraclides Macedo* et *Metrodorus* pictor et philosophus, de quibus iam dixi supra post Niciam p. 385. b.

Ab his inde temporibus raram aut nullam reperimus memoratiōem artificum; nisi serius *Lalam* Cyzicenam, quae M. Varronis iuuenta Romae penicillo et cestro in ebore pinxerat: Plin. ibid. f. 40, 43. quod ad tempora circa Ol. CLXXI a. C. N. 96. V. C. 658. referre licet; eadem aetate celeberrimi imaginum pictores *Sopolis* et *Dionysius*: ibid. *Arcefilaum*. L. Luculli familiarem, platten valde probatum (apud Plin. XXXV, f. 45.) eadem aetas vidit; et cum eo alium platten, *Pafitelem* ibid. et XXXVI, 4, 12, 13. diuerſant illum a multo antiquiore, cuius discipulum, *Coloten*, Parium, statuarium, memorat Pauſ. V, 20 pr. p. 427: *Sauros* et *Batrachus*, Lacones, fecere templa Octaviae porticibus inclusa; inſculpta in columnarum spiris nominum argumenta, iacerta atque rana: ibid. f. 4, 14. Plin.

Caesaris dictatoris aetate Timomachus Byzantius *Aiacem* et *Medeam* pinxit ab eo in *Veneris Genetricis*

tricus aede positas: Plin. XXXV, f. 40, 30. idem f. 9; vixit igitur ille saeculo nouissimo ante C. N. Admirationem esse tabulae ab Augusto in Curia sua consecratae, Glaucionem patrem cum filio Aristippo pubere, seni simillimo salua aetatis differentia, exhibentis, Plin. f. 10. memorat: "*Philochares hoc suum opus esse testatus est.*" Putes forte nec aliter interpretandum esse Plinium, quam de sculptoribus, qui Augusti aetate vixere, narrantem XXXVI, 4, 11. *Similiter Palatinas domos Caesarum replere probatissimis signis Craterus cum Pythodoro; Polydectes cum Hermolao, Pythodorus alius cum Astemone, et singularis Aphrodisius Traillianus*: ignoti aliunde sculptores. Nolim tamen fidere interpretationi; nam *similiter* refertur ad coniunctam plurium artificum operam, vt, paullo ante, in Laocoonte.

O R I G I N E S
 VESTIGIA ET MEMORIAE
 ARTIVM ET LITTERARVM
 IN ITALIA ANTIQVA
 PER TEMPORA SVA DESCRIPTAE.

Quoties de artium et litterarum per Italiam antiquam sive ante Romam conditam sive per primas vrbis conditae aetates aut ipse egi aut alios agentes perlustraui, vidi plerumque nos haerere in synchronismo, quem vocamus, seu in rationibus temporum Italiae cum reliquorum populorum, Graecorum maxime, temporibus comparatis et ad consensum redigendis. Itaque hoc iam ante multos annos mihi seposueram, vt temporum antiquiorum aliquem prospectum tanquam in tabula proponerem, quo, vno obtutu, perlustrare liceret rerum et litterarum per Italiam ortum ac progressum, aut eius saltem tanquam vestigia, quae quidem in scriptoribus extarent: quorum quidem multa sunt aut fabulosa, hoc est mythica, antiqua fama aut scriptorum opinione propagata, aut rerum accurata cognitione et fide deficiente temere credita, ea tamen pleraque tantum sparsim et singulatim notata, nusquam vno loco collecta aut ita recensu facto exposita, vt certos numeros et ordines inter ea constituere, temporumque processum

cessum et succedentium notitiarum seriem aut ipsas rerum vicissitudines recte perspicere liceat. Constitueram itaque tanquam tabulam chronographicam et historicam artium et litterarum per Italiam antiquam proponere, qua inspecta memorias antiquas ad temporum ordinem digestas ac dispositas haberent illi, qui de Etrusca, Romana et Graeca per Italiam antiquitate accuratiora ac veriora, quam adhuc factum est, disputare vellent. Non itaque ipse historiam sum conditurus; verum antiquas rerum memorias, ad historicas et chronologicas criticasque rationes diligentius dispositas, apponere decreui, vnde petant alii, qui hisce de rebus ad litterarum et artium historiam pertinentibus subtilius et disertius agere volent. Nec enim haec aut ita ad liquidum perducta sunt, vt nihil superiorum temporum scriptis addi possit, nec nostrorum hominum studia aut ad leuia et e triuio petita depressa, aut ad friuola ac futilia adeo abiecta esse arbitror, quin doctiores litterae nanciscantur inter nos ingenia generosa, quae iterum ad antiquas litteras earumque vicissitudines, auctus et defectus eorumque causas cognoscendas, se applicent, nec satis habeant, hoc praesenti aevo frui, sed extendant vitam per omnia retro saecula, etiam vetustiora; hic enim demum est vitae fructus locupletissimus, complecti animo tempora ac vitas omnium saeculorum, quae ante nos effluxere, quorumque extat aliqua memoria. Itaque is, qui ingenium habet bonis litteris excultum; pro suorum studiorum ratione ac modulo viuit modo cum Romanis, modo cum Graecis, modo cum Etruscis, Aegyptiis,

Indis, et sic porro, vitaeque quasi vsum amplif-
fimo foenore per omnem temporum et terrarum
ambitum extendisse videri potest.

Loca inter montes Apenninos et mare infe-
rum ab vltima memoria qui infedisse memorantur,
sunt *Siculi* et *Vmbri*. *Siculi*, Ibericae stirpis popu-
lus, *Vmbri* Gallicae gens, quae loca cis et vltra
Apenninum tenuit. *Vmbris* ab oriente finitimi me-
morantur *Aborigines* ex stirpe *Aufonum*; *Aufones*
tenuere omnem interiorem Italiam, nisi quod alii
barbari, Illyricae forte originis, multa loca ma-
xime maritima infederant. Mature immigrauerunt
Pelagicae stirpis copiae, primi humanioris cultus
inter ceteros auctores. Haec quidem per summam
dicta rite colligi possunt ex iis, quae fama vetere
accepta a scriptoribus, qui de his exposuere, no-
tata sunt. Si tamen sigillatim de his quaeritur,
multa sine famae certae auctoritate, ex opinione,
temere, falso, inter se repugnantia, memorata re-
perias: vt ea relinquenda et omittenda potius esse
videantur, quam operose refellenda.

Multorum errorum fons est inter ipsos vetu-
stiores scriptores, inde ab Herodoto L. 94, quod,
Tyrrhenorum nomine decepti, hos aduenas pro
Lydis habuere; enimvero fuerunt *Pelagi* eodem
nomine, qui partim Lemnum, Imbrum et non-
nullas Thraciae ac Thessaliae oras infederant, par-
tim praedandi causa mare peruagati sunt: diuersi
ab Etruscis, qui proprio nomine Rasennae vel Tu-
rasennae dicti in alterum nomen a Graecis Roma-
nisque scriptoribus deflexi sunt.

De *Siculis* non multum est laborandum; habitabant illi loca inter Tiberim et Lirim, et traiectu in Siciliam facto cessere Ausonibus: cf. ad Virgil. Aen. II. Excurf. VIII. et de *Ausonibus* et *Aboriginibus* Exc. IV. ad Aen. VII. *Ausonum* stirps late per Italiam genus suum propagavit, variis nominibus. Nomen Ausonum tuebantur Cales in Campania cum aliis vrbibus, adhuc sub belli Samnitici exordia, vrbs a Romanis capta V. C. 418. Liv. VIII, 16. et Ausonum gens deleta V. C. 440. ante C. N. 314. Liv. IX, 25. Celticae propaginis Ausonum gentem fuisse, coniectura est haud improbabilis. *Aborigines*, Ausonum, vt dictum est, populus, infederant loca cis Tiberim, imprimis Latium, vnde hi saltem, qui has terras inhabitabant, dicti Latini.

Pelasgi partim inter Etruscos confederunt, ita vt in nonnullis tractibus, vt Faleriis et Agylae, etiam praevalerent, in aliis permixtim habitarent; partim Umbros sedibus expulerunt, iunctis cum Aboriginibus armis, inter quos et ipsi in novas sedes recepti sunt. Haec esse puta bella, quae narrantur, perpetua Tyrrhenorum cum Umbri: Strab. V. p. 330. C. D. Plin. III, 14. §. 19. Late igitur, sparsim tamen, Pelasgi per Italiam mediam habitaverunt; etsi de eorum in Italiam adventu vaga et incerta fama est: cuius tres modos memoratos videmus ap. Dionys. Halic. I, 11 sqq. v. Excurf. IV. ad Aen. VII. primam coloniam ab Oenotro ex Arcadia ductam XVII. ante bellum Troianum aetatibus:

ponamus *ante C. N. 1694 vel 1643.*

verum haec ex coniectura tantum appofuit Dionysius, nulla feu scriptorum fide feu fama accepta.

Viderat ille Catonem et alios scriptores Romanos tradere, Aborigines fuiffe Graecos ex Achaia oriundos, eosque multis ante bellum Troianum aetatibus, *πολλαῖς γενεαῖς*, inde profectos; hoc vnde illi acceperint, aut accipere potuerint, cum haud appareat: Dionysius de Pelasgis interpretatur, quos cum Oenotro in extrema Italiae ora ad Sinum Scylleticum appuliffe XXX ante bellum Troianum aetatibus tradiderant Graeci scriptores. Quod tamen ipsum, etiamsi fidem aliunde haberet, ad illos Pelasgos, quos Aborigines in societatem receperant, referri nequit: parum enim probabile est, Oenotri comites per tot diuerfos barbarorum populos tam longinquarum terrarum inde ab inferiore Italia ad Latium penetrare potuiffe. Alteram Pelasgorum in Italiam migrationem acceperat Dionysius (lib. I, 17.) eorum, qui a Deucalione fugati Thessalia excefferant. Ponunt chronologi calculos

circa annum ante C. N. 1503.

Quo tempore iam Umbros et Etrufcos loca cis Apenninum tenuiffe statuendum est, Attonibus per finitima loca mediae Italiae habitantibus. Putandum ita est, Pelasgos, saltem novos aduenas, iam tum meliore vitae cultu fuiffe imbutos, cum Deucalion cum progenie Hellenum ab eo ducta in barbarorum numero effet habendus. Sane Pelasgica gens late per omnem Graeciam inde a Thessalia et per Peloponnesum sparsa, tribus habuit alias
aliis

aliis asperiores vel mitiores; habitabant quoque inter eos Thraces, e quibus Pieres humanitatis elementa aliqua habuisse videntur; cum vates eorum, in his Orpheus, et initiatorum ritus memorantur: Vitae tamen melioris auspicia repetuntur ab aduenis, in Attica Cecropis ex Saitide Aegypti, ante C. N. 1556. Cadmi Phoenicis in Boeotia a. 1493. in Peloponneso ab accessu Danai cum Aegyptiis 1485. et Pelopis e Phrygia 1344. Attica per barbaros inhabitata, mox Ionibus accolis acceptis, cum antea sparsim habitata esset, sub Cecrope II. in XII demos collectis hominibus, vidit hos in urbem, ἄστυ, Athenas, contractos a Theseo circa a. 1234. ante C. N. a). Quae si compares cum fama altera antiquissima, Minoem, non illum antiquiorem, ad cuius annos referunt ferri fundendi artem a Dactylis Idaeis inuentam, circa a. 1406., sed Minoem II. Cretae legibus dedisse et mare nauibus tenuisse, (Thucyd. I, 4.) circa 1234 ante C. N.: mirationem facit, Creticam disciplinam ad vicinam Peloponnesum tam fero penetrasse, per Lycurgum demum, CCCLIII. fere annis serius, circa a. C. N. 881. ante Ol. pr. 105. porro fruges in Attica inuentas a. 1383. ducentis fere annis post Cecropem, qui tamen ex Aegypto aduenerat frugum cultu iam tum nobili. Notandum

a) Reges Athenae habuere vsque ad Codrum a. 1091. Post cuius mortem fuere Archontes ab a. 1070. primo perpetui, tum inde ab Ol. VI, 3. ante C. N. 754. circa Romae initia, decennales, et inde ab Ol. XXIV, 1. ante C. N. 684, annui. Apposita haec sunt, vt vno obtutu tempora comprehendi mente possint.

dum quoque ad Minois H. tempora spectare primas sculpturae origines fabulosas non modo Cretae et Athenarum, verum etiam Siciliae et Iapygiae in Italia, in iis quae de Daedalo memorantur, circa ante C. N. 1234.

Inter haec in loca Etruriae finitima venisse narrantur alii Pelasgi ex Arcadia cum Hellenibus permixti duce Evandro, Pallantio profecti: itaque Pallantium seu Palatium, in monte inde Palatino dicto, ad Tiberim condiderunt, annis ante captam Troiam LX.

ante C. N. 1244.

Ab Evandro litteras in Italiam illatas esse credidit antiquitas.

Paucis annis post Evandrum Hercules cum Hellenibus nonnullis haec eadem ad Tiberim loca adiisse fertur, redux ex Iberia, per Celtas et Ligures, Italiaque peragrata fretum Siculum traiciens; e quibus fabulose traditis nullius rei argumentum duci potest. Herculem quidem iam tum ab Evandro sacratum esse memoratum est a Romanis; ut e Virgilio constat, et Plinio XXXIV, 16. Ab hac Herculis per Italiam profectio fabulosa origo petitur Herculanei: Dionys I, 44. Magis exploratum hoc, quod Herculaneum et Pompeios tenuere olim Osci, qui ex Ausonibus fuere, tum Etrusci et Pelasgi, tandem Samnites, et post hos Romani: Strabo V. p. 378. B. (p. 247.)

Ante C. N. 1198.

prima Carthaginis exordia tradita; altera CLXXIII annis ferius: ante C. N. 1025; tertia Carthaginis

nis

nis epocha est ante C. N. 861. v. Excurf. I. ad Aen. IV.

Ante C. N. 1184. Troia capta.

Inde *Aeneae* et *Troianorum* aduentus in Latium fama acceptus. *Mesentius*, Etruscorum rex, et quidem Caeretanorum, cum Rutulorum rege Turno Ardeae in Latio, arma iunxit aduersus Latinos, seu Aborigines, sub Latino rege, cum Troianis aduenis foedere iunctos: ante C. N. 1176.

A Pyliis, qui cum Nestore a Troia redierant, *Metapontum* ferebant extructum in extrema Italia: Strabo VI. p 406. A. Iust. XX, 2. Sed vulgaris ea urbium Magnae Graeciae fuit vanitas, vt origines suas repeterent a Troianis temporibus. v. Excurf. IV. ad Aen. VII. Fuit ea vrbs Achaeorum colonia: v. Strabo l. c. Livius XXV, 15, 7.

Ante C. N. 1104. annis post Troiam captam 80. ante Olympiadem pr. annis 328. facta *κατάθοδος* *Ἡρακλειδῶν*, aduentus in Peloponnesum Dorienfium cum Heraclidis; inde expulsi sedibus suis Achivi, fortunarum euerfio, factaque omnium rerum conuerfio, reducra barbaries. At Herculis nomen coepit magnum et infigne esse, eiusque res ferius per poetarum ἐπη celebrari; vnde *Ἡράκλειαι* Pisandri, Stesichori, Panyasis, Rhiani. Inde argumenta petita a sculptoribus et pictoribus multorum operum etiam in Italia.

Ante C. N. 1070. Codrus Heraclidas fines Atticos adortos vincit, ipse se deuouet. Medon primus Athenis Archon: *Ea tempestate et Tyria clas-*
sis,

sis, plurimum pollens mari, in ultimo Hispaniae tractu, in extremis urbis nostri oris, Gades condidit. Ab iisdem paucos post annos in Africa Utica condita est, CCLXXXVII annis ante Carthaginem: ut ex Phoenicum annalibus notat auctor de mirabil. audit. c. 146. interuallo XX fere annorum, pro communi computo epochae tertiae Carthaginis conditae circa ante C. N. 861. infra memorandae.

Ante C. N. 1044.

Deductae coloniae Ionum in Asiam; nono autem, qui antecessit, anno conditae *Cumae* in Italia ab Hippocle, Cuma Euboeae (Κύμη) oriundo, et a Megasthene, Chalcidensi: Chronic. Euseb. Hieronymi Nr. 966. Strabo V, p. 372. B. antiquissimam omnium Sicularum et Italicarum a Graecis deductarum coloniarum Cumas perhibet. cf. Vellej. I, 4 pr. Tenebant ea loca tum Ausones et Opici seu Ofci. Nec recte Salmas ad Solin. p. 51. 52, Virgilio epico poeta potiore auctore habito, Cumas ante Troiam captam conditam esse censet; etsi Oschorum habitationes iis locis iam tum esse potuere. Cumaei initio prosperas res habuere; tenebant quoque campos Phlegraeos foli fertilitate celebres; postea autem Campani occupata vrbe fortunas eorum euerterunt. Ait tamen Strabo V. p. 373. A. sua etiamnum aetate haberi multa Graecae culturae, religionum et institutorum, vestigia.

Pars Cumaeorum magno post interuallo Neapolin condidit: Vellej. l. c. Liv. VIII, 22. Strabo V, p. 377. A. scilicet Parthenopen, quae Palaepolis dicta est

est ex eo tempore, quo noua vrbs condi coepta est, *Neapolis* dicta.

Incrementa vrbs a diuersis colonis habuit: mox illi in factiones discissi Campanos, quibus adhuc pro inimicissimis vsi erant, in ciuium numerum receperunt: Strabo l. c., quod tamen ad Samnitium tempora referendum esse, infra patebit. Ex his licet causas petere, cur valorum Campanorum tam diuersa sint picturae ac sculpturae argumenta fabulaeque.

Censorinus c. 17. de die natali, ex antiquioribus, e Varrone forte, refert. in *Tuscis historiis octo saecula ei genti* (Etruscorum) *data esse, octauum tum demum agi*, scil. cum illae historiae scriberentur, scriptas autem eas saeculo octauo, Varronem testari; *nonum et decimum superesse: quibus transactis finem fore nominis Etrusci*. Confictum haud dubie hoc vaticinium, vt alia plura, ex ipsis rerum euentis. Nam si Plutarchum in Sulla (Tom. I. p. 456. A. Frf.) et in Svida seruatum fragmentum antiquioris scriptoris, in *Σύλλας*, compares, saeculum octauum anno V. C. 666. ante C. N. 88. L. Sulla Q. Pompeio Coff. exiisse visum erat auspiciis Etruscis. Quod si numeros et spatia aetatum memorata retro persequimur, incidimus in

an. ante C. N. 992. ante V. C. 239.

a quo aruspices Etruscos rerum Etruscarum initia duxisse videntur. Saltem rem Etruscam tum aut primum constitutam aut eximie auctam esse probabile fit b).

Ab

b) Incidit quoque in hunc calculum Freret *Mem. de l'Acad. des Inscr.* Tom. XVIII. p. 100. In Diss.

Ab his inde temporibus Etrusci eas opes sibi parare coepere, quibus ante Romanorum opes auctas plurimum polluerunt per totam Italiam, coloniis in varias partes deductis, in quibus eandem reipublicae formam constituisse videntur, quam ipsi domi habebant; etenim in XII ciuitates descripserant cum loca ultra Padum, tum Campaniam: Polyb. I, 17. Classicus locus est Livii V, 33. *“Tuscorum ante Romanum imperium late terra marique opes patuerunt, mari supero inferoque; quantum potuerint, nomina sunt argumento, quod alterum Tuscum, communi gentis vocabulo, alterum Adriaticum mare, ab Adria, Tuscorum colonia, vocauere Italiae gentes. — Ii in utrumque mare vergentes, incolere urbibus duodenis terras, prius cis Apenninum, ad inferum mare, postea trans Apenninum, totidem, quot capita originis erant, coloniis missis, quae trans Padum omnia loca, excepto Venetorum angulo, qui sinum circumcolunt maris, usque ad Alpes tenuere (cf. Iustin. XX, 5, 9.); Alpinis quoque ea gentibus haud dubie origo est, maxime Rhaetis, quos loca ipsa efferarunt, ne quid ex antiquo, praeter sonum linguae, nec eum incorruptum, retinerent.”* De Rhaetis eadem fere Iustin. l. c. XX, 5. Plin. III, 20. f. 24. Ex Liviano loco saltem haec tenebimus: primo, mature Etruscos loca inter Alpes et Apenninqs tenuisse et XII coloniis frequentasse. Itaque videmus Gallos, qui circa an. V. C. 164. ante C. N. 590. in Italiam
Alpi-

dell' Accad. di Cortona Tom. VIII. est diss. XI. *sopra l'anno magno degli Etruschi.* Praestat tamen adire ipsa veterum scriptorum loca, quam ariolationes has cognoscere.

Alpibus superatis ingressi sunt, saepe cum iis pugnavisse. Secundo, Adriam inter eas colonias fuisse, quas Tusci in his locis tenuere. Livius I, 33. *Adriaticum mare, ab Adria Tuscorum colonia.* Plin. III, 20. *nobili portu oppidi Tuscorum Atriae, a quo Atriatium mare antea appellabatur, quod nunc Adriaticum.* Ibidem, enumeratis Padi ostiis, *omnia ea flumina fossasque primi & Sagi (ostio) fecere Tusci, egesto amnis impetu per transversum in Atrianorum paludes, quae septem maria appellantur.* Porro ex loco Liviano discimus, incoluisse Etruscos urbibus duodenis terras prius cis Apenninum, ad inferum mare, postea trans Apenninum totidem quot capita originis erant coloniis missis. Cum alia sint argumenta, quibus Etruscos, Rasennas dictos, Alpibus traiectis in loca circa Padum venisse, inde Apennino traiecto ad mare inferum peruenisse, rite colligas: probabile fit, cum in prima incursatione prioribus sedibus relictis ad ulteriora loca pergere adfueissent, eodem modo, quo postea Galli, et ferius Cimbri (Plutarch. in Mario p. 411. C.), eos postea, locis ad inferum mare per aliquantum temporis infestis, recordatos pristinarum ad Padum sedium misisse colonias in ista loca, iterumque ea occupasse. Ita utraque narratio fundum habuisse videri potest idoneum. In his coloniis fuit princeps *Felsina*, Plin. III, 20. *Coloniae: Bononia Felsina vocitata, cum princeps Etruriae esset, et c. 23. Mantua Tuscorum trans Padum sola reliqua.* Coloniae illae, quod Livius testatur, trans Padum loca omnia, excepto Venetorum angulo, ad Adriaticum mare, usque ad Alpes tenuere. Itaque nec mirum, eos

Gallis Taurino saltu in Italiam transcendentibus ad Ticinum occurriffe: Liv. *ibid.* c. 34.

De iisdem locis inter Apenninum et Alpes Etrusci cum Umbris diu pugnarunt: Plinius III, f. 19. "*Ab Ancona Gallita ora incipit, Togatae Galliae cognomine Siculi et Liburni plurima eius tractus tenere, imprimis Palmensem, Praeturianum, Adriannumque agrum. Umbri eos expulere, hos Etruria, hanc Galli. Umbrorum gens antiquissima Italiae existimatur. — Trecenta eorum oppida Tusci debellasse reperiuntur. Nunc in ora flumen Aesis. — Ameriam Cato ante Persei bellum conditam annis DCCCCLXIV prodidit. (964, qui anni, ante V. C. 586. ante C. N. 168, nos retrahunt in an. 1132 ante C. N. eoque in tempora, quorum vix vlla certa superfuit memoria.) Apud Strabonem V. p. 331. B. Ariminum Umbrorum est colonia (κατοικία, condita ab iis vrbs) ut et Ravenna; vtraque Romanos accepit colonos (ἐποίκους). Adiciamus ad superius dicta Strabonis verba: *ibid.* p. 330. Romanis, inquit, Umbrica gens admixta, alicubi etiam Tyrrhena. Umbri enim et Tyrrheni, antequam Romanorum aucta fuit potentia, diu de principatu inter se contenderunt; cumque Tiberi fluuio diuiderentur, facile ultro citroque bellum inferebant. Narrat porro, vtrumque populum, inuidentem alterum alterius opibus, barbaros circa Padum habitantes armis esse adortum; ita euenisse, vt multae in iis terris sint Etruscorum, multae Umbrorum coloniae, plures tamen Umbrorum, quippe qui iis locis sint finitimi, quo fiat, vt, cum Romani iis terris potiti, varias quidem*

dem colonias in eas miserint, habeantur quidem omnes nomine Romani, sint tamen non minus partim Umbri, partim Etrusci, quemadmodum sunt Veneti, Ligures et Insubres.

Per CC. annorum et quod excurrit spatium Etruscorum et Umbrorum res per Italiam virium firmamenta ac praesidia sunt natae. Quae si attentiore mente contemplatus fueris, facile perspicias, vana esse somnia de artium in Italia, inter Etruscos praecipue, antiquissimis, quas viri docti constituunt, originibus et incrementis. Elementa litterarum artiumque et rudimenta per has aetates posita esse credere licet a populis barbaris; at iidem, in tot saeculorum progressu, etiam cum luxu diffluerent, aruspinae superstitionibus foede feruientes, vix ingenia magnarum rerum capacia aut habere, aut ferre, inter se potuere. Quod mythos Graecanicos attinet, non apparet, quomodo iam tum signis ac picturis ii reddi potuerint inter homines omnium litterarum et notitiarum rudes.

Per has primum aetates Homericis carminibus, assignantur sua tempora circa ante C. N. 907 rebus Ionum florentibus, eadem fere Hesiodo; narratur Iphitus ludos Olympicos instituisse, viginti fere annis post, et 108 ante Olympiadum initia; Lycurgus leges tulisse, Thales Cretensis, *μελοποιὸς ἀνὴρ καὶ νομοθετικὸς* (Strabon. X. p. 738. C.) vixisse, et quae alia a Graecis in hoc temporum interuallum referri solent. Rhodii autem multis iam ante Olympiadem primam annis ferebantur vsque ad Hispanias nauigasse, ibique Rhodum condidisse,

quam postea Massilienses tenuere, Parthenopen in Opicis, et; vna cum Cois, Elpias in Daunia: h. e. Salapiam in Apulia; quin et ipsas insulas Baleares, tradente Timaeo, Gymnesias Graecis dictas; confedisse etiam nonnullos ad Chonen apud Sybarin: Strab. XIV. p. 967. cf. Nov. Comment. Societat. Tom. II. p. 42 sq. *Cumarum* origo multo antiquior: supr. p. 400. v Opusc. Vol. II. p. 267. de Cumis cf. infr. ad a. 524. 506. 474. 420.

ante C. N. 801.

condita secundum nonnullos *Capua* et *Nola* a Tuscis: Vellej. 1, 7. De *Capua* cf. inf. ante C. N. 471 et 423. Ante Etruscos haec loca circa Craterem, h. e. a Miseno vsque ad Minervae promontorium, tenebant Osci et Aufones. eiusdem stirpis populi: v. Strabo V, p. 371. A. B. vbi narratum memorat, eos primum expulsos a *Cumaeis*, hos ab Etruscis; ab his XII vrbes conditas esse, quarum *Capua* caput esset. De *Nola* autem Solin. 2. *Nolam a Tyriis conditam*. Salmaf. a *Thuriis* corrigit; immo vero legendum a *Tuscis*, praeunte iam Muffeo. Iustin. XX, 1. *Nolanos Chalcidensium* colonos appellat; recte et hoc, et temporum haud dubie successu; nam Graecos in iis terris confedisse, testatur vasorum pictorum copia circa ea loca reperta. Ex XII his vrbibus pleraeque interiisse videntur iam ante ea tempora, quibus Romanorum coloniis frequentata est Campania. Habita itaque merito apud Romanos pro antiquissimis temporibus sunt ea, in quibus Osci et Tuscii Campaniam infederant, et ignotae ipsis esse debuere originis

ginis monumenta, quae ex temporibus ante Campanos et Samnites supererant. Tenuere Tusci has terras vsque ad Silarum fl. Plin. III. f. 10. *A Surrento vsque ad Silarum amnem XXX M. pass. ager Picentinus fuit Tuscorum*; addit eum insignem esse templo Iunonis Argiuae, qualis etiam Faliscis fuit; ab Iasone ille conditus, ex praua opinione, quam supra memorauī p. 399.

Ante C. N. Olymp. I. ante V. C. 23.

Circa haec tempora, Ol. III. et IX., vixisse feruntur *Cynaethus*, Lacedaemonius, Telegoniae, seu Heracleae auctor, *Eumelus* et *Arctinus*, poetae, ille Bugoniae et Europae, item *προσωδίου εἰς Δῆλον*, hic Aethiopidis, et *Ἰλίου πέτριος*, auctor habiti. Eumeli versus inscripti erant arae Cypseli.

Circa Olympiades primas triremis prima fabricata est Athenis ab Aminocle Corinthio: cf. Comment. II. de Epochis Calloris p. 48.

Ante C. N. 754. Olymp. VI, 3.

Roma condita ex epocha Varroniana, e qua procedit a. l. ab V. C. ante C. N. 753. Ol. VI, 4. emendatiore, quam Catoniana aera, quae procedit ab Ol. VII, 2. Eodem anno Ol. VI, 3. Antimachus Teius, *ἔποποιός*, defectum lunae notaue- rat in carmine, Plutarch. Romul. p. 24. A.

Romulum ferunt Gabiis Graeca disciplina imbutum Plutarch. in Romulo p. 20. C. Dionys. Hal. lib. I. c. 84. Victor. O. P. R. 21. e Valerio Antiate. haud dubie ex praeconcepta opinione originum Romanarum a Graecis petendarum; etfi

Gabiis ille institui potuit. Ceterum Romani ab Albanis oriundi generis Latini erant; sed ex mixta cum aduenis stirpe; nam Latini erant quidem Aborigines, seu Aufones, cum Pelasgis tamen permixti. Si verum est, Evandro duce Arcadas Palantium in Palatino monte condidisse, et Troianos ad littus Latii accessisse; etiam hinc aliquod peregrini admixtum esse debuit. Litterarum formas iam ante haec Pelasgi inferre potuere: antiquiores tamen eas, Phoeniciis similes, quae etiam per Etruriam, hinc quoque in Gallias, propagatae fuere; nec abhorrent veteris Hispaniae characteres, si Mahudeli tabulas et Iosephi Velasquez *Ensayo sobre los Alfabetos — en Espanna* inspexeris. Nec tamen bibliothecas e vestigio conditas aut libros contextos esse putabimus, quoties scripturam innotuisse audimus.

Ante C. N. 750. Ol. VII, 3.

Milesii obtinuerunt mare, et Naucratin in Aegypto condiderunt. v. de Castoris epochis Comment. II. p. 50 sq.

Iam absoluta erat pictura, etiam in Italia; sunt verba Plinii XXXV, f. 6. extant certe hodieque antiquiores urbe picturae Ardeae in aedibus sacris, in parietibus picta, quibus equidem nullas aequae demiror tam longo aeuo durantes, in orbitate tecti veluti recentes; similiter Lanuuii, ubi Atalante et Helena cominus pictae sunt nudaae (vides fabulas antiquas Graecanicas iam ista aetate in Latio) ab eodem artifice, utraque excellentissima forma, sed altera ut virgo; ne ruinis quidem templi concussae. (Fac modum excedi in vetustate asse-

afferenda; debuere tamen esse fatis antiquae artis vettigia.) *Caius princeps eas tollere conatus est, libidine accensus, si tectorii natura permisisset. Durant et Caere, antiquiores et ipsae; fatebiturque quisquis eas diligenter aestimauerit, nullam artem celerius consummatam, cum Iliacis temporibus eam non fuisse appareat.* Ardeatis pictoris nomen seruatum in epigrammate, quod Plinius adscripsit eod. lib. f. 37, quod tamen ferius aeuum prodere videtur hominis Romana ciuitate donati; est illud, *M. Ludius Helotos, Aetolus.* Extat quoque Epigramma in Anthol. Lat. lib. I, 61. in quo in metrum redigendo exerceat se, qui volet.

Romulo copias ex Etruria adduxisse narratur Coele Vibenna, Lucumo; data iis sedes in monte Coelio et Vico Tusco: Varro de LL. IV. p. 14. ed. Dordr. Tacit. Ann. IV, 65. et Tabulam Lugdunensem ex aere. (ad Taciti Ann. XI, 24. ed. Ern.)

Primi inter Etrufcos Veientes, belli Fidenatis contagione inuitati, arma sumunt aduersus Romanos. Agri parte multatis induciae in C annos datae. Liv. I, 15. Dionys. II, 53-55.

ante C. N. 741. V. C. 13. Ol. IX, 4. ex Vallarsii rationibus; Ol. XI, 1. secundum Scaligeri numeros Eusebianos: *Naxus* condita in Sicilia, a Chalcidensibus; *prima quidem urbium a Graecis in Sicilia conditarum*: Thucyd. VI, 3. Ne hoc maturius fieret, impedimento fuere Tyrrhenorum per mare praedationes, Strabo VI. p 410. (267. C.) seu Pelasgici illi fuere, seu, quod probabile fit,

Etrusci, qui aduenas haud ferebant insulas et littora huius maris adeuntes: quod ex Ephoro memorat Strabo e. l. Idem alio loco lib. V. p. 336. (p. 219.) earundem praedationum meminit, et ex iis suspicatur, foedus XII ciuitatum Etruriae iam tum dissolutum esse videri, ita, vt barbaris vicinis, agros sibi eripientibus, vires coniunctas opponere non possent, et agris amissis ad latrocinia maritima se conuerterent. Argumentatio haec est Strabonis, non fides historica. Caeterum Phoenices, et cum his Poeni, iam tum a multo inde tempore Siciliam coloniis frequentauerant.

Ante C. N. 736. V. C. 18. Ol. XI, 1.

Syracusae in Sicilia conditae, proximo a Naxi initiis anno, vt Vallars. correxit, recte, si Thucydidem inspexeris VI, 3. cum Euseb. Scaligeri in annum 4. reuiceret; sed variant quoque Hieronymi codd. Marmor Arundelianum in Ol. V, 3. retraxerat.

Anno post Syracusas conditas *quinto*, a. 731. Chalcidenses Naxo profecti, Siculis pulsis, *Leontinos* condiderunt, et post eos, *Catanam*. Catanae aliisque per Siciliam et Italiam ciuitatibus Chalcidicis leges scripsit Charondas Catanaeus: Aristot. de Rep. II, 12. quas etiam Thurii adsciuerunt. De his v. Vol. II. Opusc. p. 266 sqq. 156 sq. 76.

Ante C. N. 720. V. C. 34. Ol. XV, 1.

Sybaris condita ab Achaeis adsumtis Troezeniis. Euseb. Hieronymianus Olymp. XVII, 4. Scaliger XIX, 2. *Croton et Parium et Sybaris conditae*. At
Parium

Parium corrupte memoratur: forte ad *Sybarin* aliquis adscriperat *Thurium*: v. Opusc. Vol. II. p. 126 sqq.

Romuli, cuius mors ad Ol. XVI, 1. V. C. 38. ante C. N. 716. solet referri, *statua erat in Capitolio sine tunica*: Plin. XXXIV, 6. f. 11. qui eam ipsis Romuli temporibus positam videtur putare. Miror Plinio non subortam esse suspicionem, an non feriorum ea opera temporum fuerint; nam statuas Romuli passim Romae occurrisse facile credas, etiam Plutarcho teste p. 27. D. E. qui pedestres et triumphales (*τροπαιοφόρους*) fuisse omnes asserit. De Romuli et Camilli statuibus similia sibi persuaserant alii, vt Ascon. ad Cic. pro Scauro extr. Veniam facile dabimus aliis; Plinio saltem ea dubitatio in animum venire debuerat. At ille tanquam aetate pares statuas Numae, Tarquiniorum et Servii Tullii, memorat: XXXIII, 4. 5, alias XXXIV, f. 11, 13. c). Atti Navii statuam Tarquinii Prisci aetate positam, cum eo etiam Liv. I, 36. Dionys. III, 71.

Omnino

- c) S. II. — “et Atti Navii statua fuit ante Curiam, — fuit et Herodori in Comitio, legum, quas Decemviri scribebant, interpretis, publice dicata. Alia caussa, alia auctoritas M. Horatii Coclitis statuae, quae durat hodieque. Equidem et Sibyllae iuxta Rostra esse non miror, tres sint licet — primas putarem has et Atti Navii, positas aetate Tarquinii Prisci, nisi regum antecedentium essent in Capitolio: Ex his Romuli est sine tunica, sicut et Camilli in Rostris; et ante aedem Castorum fuit Q. Marcii Tremuli equestris togata — (v. infr. ad a. 306.). Inter antiquissimas sunt et Tulli Cloelii, L. Roscii, Sp. Nautii, C. Fulcinii in Rostris, a Fidenatibus in legatione interfectorum (infr. 438.). De Cloeliae statua equestri v. infr. ad a. 506. De legatis ad Teutam v. ad a. 230.

Omnino Plinius, cum a diuersis auctoribus diuersimode tradita ante oculos haberet, passim repugnancia inter se apposuit. Idem antiquiores quoque vrbe statuas memorat, *Herculis in foro boario, ab Evandro sacrați, vulgo triumphalis dicti; Iani gemini, a rege Numa dicati, digitis numerum 365 referentis*: XXXIV, c. 7. f. 16. Simili incuria Dionys. Hal. II, 54. narrat Romulum Camarina Albanorum colonia euerſa triumphasse et ex manubiis quadrigas aeneas Vulcano dicasse, iuxta collocata statua sua; et, quasi ipse haec fecerit Romulus, addit eum inscripsisse res a se gestas litteris Graecis: ἐπιγράψας Ἑλληνικοῖς γράμμασι τὰς ἑαυτοῦ πράξεις. Ita statuendum saltem hoc, extitisse in templo Vulcani tale signum antiqui operis. Conflagrauit templum sub Nerone. Plutarchus p. 33. A. memoiat quadrigas ex aere in praeda Camarinae in urbem abductas in templo Vulcani dedicatas cum statua Romuli a Victoria coronati.

Per haec tempora in Asiae ora prima artium specimina memorantur inter Lydos, pro donariis Delphos missa, inprimis a Gyge, Lydorum rege, qui successit Candauli Ol. XV, 2. ante C. N. 719. V. C. 35. fusa ea ex auro, argento et aere; vasa primum et utensilia, inde signa: haecenus conuenit, quod etiam in Italia Plinius ait XXXIV, f. 9. post vasa, triclinia, tripodes et alia, — *transiit deinde ars ubique vulgo ad effigies deorum; — transiit et ab diis ad hominum statuas atque imagines multis modis.* Picturae quoque iam tum memorabilia erant opera. Sculpta e ligno signa multo ante erant

erant facta. De his v. supra *de artium inter Graecos temporibus* p. 347 sqq.

Ante C. N. 717. V. C. 37. Ol. XV, 4.

Numa Pompilius rex; Curibus Sabinis arcessitus, omnis diuini atque humani iuris consultissimus, vt Pythagorae discipulus haberetur; hoc quidem perperam; potuit tamen iam tum in Sabinis esse sapientiae disciplina aliqua similis ei, qua Pythagoras aliquot aetatibus post inferiore Italia fuit celebratus. Ad eum tanquam auctorem religionum et sacrorum instituta a Romanis referri solent, fama et opinione.

Numa septimum *collegium figulorum* instituit, ob figlinatum opera in sacris profanisque vsu frequentata; etiam fictilia deorum simulacra Plin. XXXV, l. 46. *Veturius Mamurius*, qui ancilia fabricauerat, ex aere Vertumnum fecerat, qui in Tusco vico stabat: de quo Propert. IV. El. 2. in pr. 49 sq. 59 sq. Refert quoque ad Numae tempora *Atti Navii statuam, quae fuit ante Curiam* (in foro Romano) Plinius XXXIV, l. 11. idem paullo post, cum tres Sibyllae statuas memorasset, pergit: *primas putarem has, et Atti Navii, positas aetate Tarquinii Prisci, nisi regum antecedentium essent in Capitolio; ex his Romuli est sine tunica.* — Quid de his statuam, dictum est paulo ante.

Numae libri memorantur, sed supposititii, V. C. 573. ante C. N. 181. inuenti et combusti. v. Liv. XL, 29. Plutarch. in Numa f.

Per Numae tempora nouae Graecorum in Italiam et Siciliam immigrarunt coloniae:

Ante

Ante C. N. 710. V. C. 44. Ol. XVII, 3.
Conditā Croton, Achaeorum colonia; v. *Opusc.*
Vol. II. p. 178 sqq. p. 201.

Ante C. N. 707. V. C. 47. Ol. XVIII, 2.
Tarentum conditum a Partheniis Phalantho duce
 Lacedaemone profectis; v. *ibid. p. 217 sqq.* Colo-
 nia Dorici generis.

Ante C. N. 688. V. C. 66. Ol. XXIII, 1.
Gela condita, colonia Dorica, annis XLV post
 Syracusas habitari coepit, Thucyd. VI, 4. Annis
 abhinc propemodum CVIII. ante C. N. 580.
 Geloi *Agrigentum* condiderunt. *ibid. p. 260.*

Circa Olymp. XXIII. *Archilochus*, Parius,
 poeta lyricus, claruit, carminis Iambici inuentor,
 v. *Corfin. ad e. a. Cicero Tusc. Qu. I, 1. Archilo-*
chus (fuit) *regnante Romulo.* et Olymp. XXIII, 4.
 bellum Messeniacum alterum, in quo *Tyrtaeus*
 poeta lyricus virtutem Spartanam cantu incendisse
 memoratur.

Ante C. N. 683. V. C. 71. Ol. XXIV.
Locri conditi in Italia ad promontorium Zephy-
 rium: Strabo VI, p. 397. C. deducta in haec loca
 erat colonia a Lacedaemoniis iam sub rege Poly-
 doro, qui circa Ol. XIV, 1. obiit: Pausan. III, 3.
 v. *Opusc. Vol. II. p. 46 sq. cf. p. 18 et p. 9.*
Zaleuci legibus, quas ille scripsisse fertur Olymp.
 XXIIX, V. C. 90. ante C. N. 664. stetit respublica
 Locrorum per CCCXXVII annos; nam soluta est
 Dionysii iunioris insidiis Olymp. CVI, 1. ante C. N.
 356. Strabo VI. p. 397. cf. *Opusc. ibid.*

Ante

Ante C. N. 672. V. C. 82. Ol. XXVII, 1.

Tullus Hostilius rex. Ceterum, numeros hos serius esse inuentos etsi haud dubitem, vtendum tamen iis est ad seriem et ordinem rerum certo modo figendum et constituendum, quem alioqui nullo modo tenere liceret. Sub eo V. C. 90. Veientes, Fidenatibus defectionis consilii focii, caesi. Fidenae a Tullo captae. Alba Longa diruta: Dionys. III, 22. Liv. 1, 27.

Iam videamus rerum et ingeniorum inter Graecos per haec tempora profectus. Ante C. N. 664. V. C. 90. Ol. XXIX, 1. praelium nauale omnium vetustissimum factum inter Corinthios et Coreyraeos: de quo v. Commentat. de Castoris epochis Tom. II. nov. Comment. Soc. Gott. p. 51. Eodem anno Pausan. IV, 23. Messenios profugos *Zanclen* occupasse tradit Pausan. IV, 23. At v. infr. ad a. 476. Eadem Olymp. XXIX. *Arion* Methymnaeus cithara agonem in Sicilia vicit.

Ante C. N. 658. V. C. 96. Ol. XXX, 3.

Cypselus Corinthiorum tyrannide potitus. Bacchiadae fugati, in his *Demaratus*, Tarquinii pater: v. infr. ad a. 617. Tenuit Cypselus regnum vsque ad Olymp. XXXVII, 4. Cypseli arca, anaglyphis ornata, Olympiae dedicata, inter prima Graecae artis exempla notabiliora habita. v. supr. de artium inter Graecos temporibus p. 351. 352. His temporibus vixit *Lesches*, Lesbicus, paruae Iliadis auctor; floruit item *Alcman*, lyricus poeta. Memoratur ante C. N. 648. V. C. 106. Ol. XXXIII. *Pisander* Camirensis, Heracleae auctor, poeta epicus;

cus; ante C. N. 644. V. C. 110. Ol. XXXIV. *Terpander* lyram ex quaternis fidibus septichordam fecit: quam, *barbiton* proprie dictam, in omnibus sacris Romae patrio ritu seruatam notat Dionys. Hal. VII, 72. cum inter Graecos eius usus iam tum exoleuisset.

Ante C. N. 640. V. C. 114. Ol. XXXV, 1.

Ancus Marcius Romanorum rex. Ab eo *Veientes* iterum debellati ante C. N. 627. V. C. 127. Ol. XXXVIII, 2. *Silua Maesia* iis adempta Dionys. III, 41. Liv. I, 33. Idem *Ancus* aduersus Etruscorum latrocinia, negotiatores in Tiberi infestantium, Ianiculum muniit, et in ore Tiberis Ostiam condidit. Romanisque nauale constituit: Liv. I, 31. Dionys. III, 44. Arguunt narrata haec artes mercatorias Etruscorum aduersus vicinos libertatem commerciorum sibi vidicantes.

Per haec tempora *Battus*, Thera profectus, Cyrenen condidit ante C. N. 632. V. C. 122. Ol. XXXVII. v. *Bouhier* diff. Herodot. p. 149. Eadem Olympiade *Samii* nauigatione in Aegyptum instituta aduersis ventis cursu deiectione extra *Herculis* columnas delati sunt: v. Herodot. IV, 152. cf. sup. p. 357 extr. Comment. de Caltoris Epochis Tom. II. p. 61 sq. p. 59.

Ante C. N. 617. V. C. 137. Ol. XL, 4.

Tarquinius Romanorum rex, *Demarati Corinthii*, e *Bacchiadarum* gente, patria profugi filius. *Demaratus* antea negotiationem ad Etruriae emporia exercuerat, mox, cum *Bacchiadae Cypseli tyrannide*

nide oppressi essent (Ol XXX, 3.), Tarquiniis confederat. Eo mortuo Lucumo filius superstes, Etrusca et Graeca disciplina nutritus, cum vxore Tanaquil, seu Caia Caecilia, disciplinae auguralis consultissima, Romam se contulit. Dionys. III, 46. Liv. I, 34. Demarato Corintho fugienti *Cleophantum* aliquem, Corinthium, pictura clarum, comitem fuisse, e Cornelio Nepote memorat Plin. XXXV, 3. s. 5. vbi de picturae originibus agit. Ex eodem Plinius hausisse videtur, quae c. 12. s. 43. adscripsit: Demaratum — *comitatos futores Euchira et Eugrammum* (fabulosa nomina, si recte censeo), *ab iis Italiae traditam plasticen*. Sufficit ex his intelligi, creditum esse, picturam iam tum in Italia fuisse exercitam. Diuersus hic Euchir ab alio Euchiro ap. Pausan. VI, 4. Etiam Strabo V. p. 336. B. Demaratum opifices (*δημιουργούς*) in Etruriam domo adduxisse memorat; minus probabili iudicio addens, *a Tarquinio et patre Etruriam admodum exornatam esse; ab illo quidem, Roma opes subministrante.*

Sub Tarquinio Romae accepimus opera publica extructa, Circum maximum, Cloacas, Capitolium, inchoatum saltem, fundamentis iactis, quod perfecit postea Tarquinius alter *fabris undique ex Etruria accitis*, Liv. I, 55. Substrudtio tamen lapide quadrato facta demum V. C. 367. narratur a Livio VI, 4. *Elaboratam plasticen Italice, et maxime Etruriae, Turrianumque* (si modo nomen recte scriptum est) *a Fregellis accitum* (fuit ea Volscorum vrbs, vt etiam inter eos artium vestigia reperiamus), *cui locaret Tarquinius Priscus effigiem*

Iovis in Capitolio dicendam, Varro tradiderat; fictilem eum fuisse, et ideo miniari solitum; fictiles in fastigio templi eius quadrigas d). Plinius l. c. Iupiter ille postea Decemvirosum monitu fulmen aureum L pondo accepit, Liv XXII, 1. incendio autem Sullae tempore facto cum Capitolio conflagrauit: Plin. XXXV, f. 45. Ab eodem paullo ante memorato Turriano factum *Herculem, qui hodieque materiae nomen in vrbe retinet; fuit scilicet dictus Hercules fictilis; Plinius memorat l. c. f. 45. Atti Navii auguris itatuam Tarquinii aetate factam supra memoratam vidimus: p. 411.*

Ante C. N. 608. V. C. 146. Ol. XLIII. et seq. Pittaci et Alcaei Mitylenaeorum aetas.

Ante C. N. 606. V. C. 148. Ol. XLIII, 3. cum Latinis et Sabinis primum quinque Etruriae vrbes conspirant in Romanos: Clusium, Rufellae, Volaterrae, Arretium et Vetulonia; mox totum Etruscum nomen in belli societatem tractum. Victi saepius a Tarquinio Prisco pacem petunt; foedere facto principatum Tarquinius suis Romanis paciscitur. Insignia regia Tarquinio munus mittunt: Dionys. III, 50. 61. Paulo aliter Strabo V. p. 336. C. Manet

d) Haec sunt illae quadrigae, de quibus memorat lib. XXVIII, 4. inter prodigia, quod eae in fornace, cum coquebantur, creuerant: cf. Festus in *Ratumena*, Plutarch. in Poplicola p. 103. E. e quo patet, a Tarquinio saltem Veienti artificij faciendas locatas esse, sed Romam translatas serius. De iisdem quadrigis memorat Vitruv. III, 2. Fuit in eodem fastigio templi Iovis Capitolini Summanus fictilis. Cic. de Div. I, 10. opus Etruscum et hoc.

Manet tamen hoc: insignia magistratuum cum religionibus et aruspicina ab Etruscis seu nunc demum siue iam maturius. ut volunt alii, sub Romulo, Romanos accepisse.

Ante C. N. 600. V. C. 154. Ol. XLV, 1.
 in Sicilia condita *Camarina*; quae aliquoties euerfa est. v. *Opusc. Vol. II. p. 259.*

Ante C. N. 599. V. C. 155. Ol. XLV, 2.
Massilia condita a Phocaeensibus, qui circa idem tempus ultra Gades nauigarunt. Tiberis ostia inuecti amicitiae cum Romanis iungendae opportunitatem praebuerunt Massiliensibus. v. *Commentat. ad Calloris Epochas. Nov. Comment. Soc. Vol. II. p. 59.* ibi laudatis adde *Iustin. XLIII, 3. Solin. II, f. Victoria de Poenis eos creuisse opibus ait Pausanias X, 8. p. 817., meminit quoque Thucydid. I, 10 extr. Pausan. X, 18. p. 841 extr. at disertius exposuit Iustin. XLIII, 5. quem v.*

Circa idem tempus *Ol. XLIV.* Neconis Aegypti regis iussu Phoenices Africam classe obiisse feruntur: quod quam vere dictum sit, haud constat.

Ante C. N. 597. V. C. 157. Ol. XLV, 4.
 Solis defectus a Thalete praedictus in *Ol. XLVI, 3,* qui pugnam inter Alyatten Lydorum et Cyaxarem Medorum regem, commissam diremit. cf. *Corfin. Fast. Attic. ad h. a.*

Ante C. N. 596. V. C. 158. Ol. XLVI, 1.
Sappho Mitylene in Siciliam nauigauit. A. 2. *Epi-
 menides* Cretensis Athenis Cylonium scelus expiavit.

piavit. A. 3. Solon Archon eponymus Athenis leges scripsit.

Solonis tempore vixit *Bathycles*, nobilis sculptor throni Amyclaei Apollinis. v. sup. p. 359 sq.

Ante C. N. 590. V. C. 164. Ol. XLVII, 3.

Circa hoc tempus, quod iam supra p. 402. 403. notatum, primum Galli transitum in Italiam tentarunt facere, CC annis, antequam Clusium oppugnatum venerunt. Condebant tum Phocaeenses Massiliam. Taurino saltu inuias Alpes transgressi, fuscisque acie Tuscis haud procul Ticino flumine, cum, in quo confederant, agrum Insubrium appellare audissent, cognomine Insubribus pago Aeduorum; ibi, omen sequentes loci, condidere urbem, Mediolanum appellarunt. v. Livius V. 33. 34. Polyb. II, 17. Succedit subinde alia Cenomanorum manus, post hos Salluvii. Pennino deinde Boii Lingonesque transgressi, cum iam inter Padum atque Alpes omnia tenerentur, Pado ratibus traiecto, non Etruscis modo, sed et Umbros agro pellunt, intra Apenninum tamen se continent: Tum Senones, recentissimi aduenarum, ab Utente flumine usque ad Aesim fines habuere: Hanc gentem Clusium, Romamque inde, venisse comperio. Liv. V, 35. Itaque: Mantua tamen Tuscorum trans Padum sola reliqua: Plin III, 19. f. 23. Videntur tamen Etrusci etiam Padi ostia cum maritimis Umbriae et Piceni obtinuisse. Certe nobilis portus oppidi Tuscorum Atriae (inter Padi et Athesis ostia) memoratur Plinio III, 16. f. 20. et in Piceno tenuerunt Cupram; Cuprae enim fanum a Tyrrhenis condi-

conditum dedicatumque deae prodit Strabo V. p. 369. A.

Ceterum, ducentos hos annos paullo ante e Livio memoratos, intra quos Galli in Italiam transcenderunt, vsque ad oppugnatum Clusium Apenninis traiectis, puta esse interuallum temporum, quo saepe *exercitus Gallici cum Etruscis inter Alpes Apenninumque incolentibus pugnauerunt* (Liv. l. c. V, 35.). *Saepe ab iis cis Padum ultraque legiones Etruscorum fusae.* c. 36. Itaque iam tum Etruscorum fines circumscripti erant Gallicis populis, *Libuis*, circa ea loca, in quibus postea Brixia ac Verona vrbes fuere, *Laevis*, *Liguribus*, circa Ticinum amnem, *Vnbris* cis Padum, ultra Apenninum tamen. Liv. ibid c. 35. Dum haec in Italia Tarquinii aetatem faciunt memorabilem, in Graecia prima dramaticae rudimenta facta sunt.

Nam ante C. N. 580. V. C. 174. Ol. L. prima Athenis *Comoedia* acta a Sufarione et Dolone Icarientibus; at *Tragoediam* primus docuit Alcestin Thespis Ol. LXI. ex computatione Marm. Parii.

Marmore scalpendo primi omnium inclaruerunt Dipoenus et Scyllis, geniti in Creta insula, etiamnum Medis imperantibus, priusque quam Cyrus in Persis regnare inciperet, hoc est Olympiade circiter L. Plin. LXXVI, 4, 1. (v. sup. p. 354.). Cum ii essent, iam fuerant in Chio insula Malas sculptor, dein filius eius *Micciades*, ac deinde nepos *Anthermus Chius*. Plinius ibid. v. sup. p. 354.

Circa Olymp. L. Sybaritarum res cum maxime floruerunt.

Eadem Olympiade Cnidii et Rhodii, duce Pentathlo profecti, et ad Lilybaeum appulsi; hinc digressi, *Liparam* incolunt. Diodor. V, 9.

Liparenfes Tyrrenorum incurfatione infestati classem parant, eosque multis pugnis naualibus vincunt: Strabo VI. p. 422. B. Pausan. X, 16 extr. et X, 11. p. 824. cf. Cluver. Sicil. p. 402. Eusebius tamen Hieronymianus ad Ol. XXXVII, 4. *Lipara condita*: qua fide, haud apparet. *Piratae Liparenfes* legatos Romanos cum aureo cratere Delphos missos intercipiunt, anno ante C. N. 394. V. C. 360. ap. Liv. V, 28.

Ante C. N. 582. V. C. 172. Ol. XLIX, 3.
Agrigentum a Gelois conditum; v. Opusc. Vol. II. p. 260 sq. eius opes et opera v. inf. ad A. C. N. 480 *Gela* a Rhodiis erat condita ante C. N. 688. Ol. XXIII, 1.

Ante C. N. 578. V. C. 176. Ol. L, 3.
Servius Tullius Romae regnat.

Variae Servii pugnae cum *Veientibus*, quibus se Caeretani et Tarquinienfes, tandem totum Etruscum nomen adiungit: Dionys. IV, 27. Pax fit in antiquum foedus, nisi quod tres victi populi agri parte multantur. Foedus a Tarquinio Superbo renouatum est, vt ex eodem, V, 3. intelligitur.

Videamus Graeca per annos XLIV, qui eius regno assignantur:

Ante C. N. 565, V. C. 189. Ol. LIII, 4.
Phalaris Agrigenti regnum occupat per sedecim annos.

Ante

Ante C. N. 556. V. C. 198. Ol. LVI, 1.
(Vallarf. LV, 1.)

Stesichorus obit, natus Ol. XXXVII. ap. Svidam.

Ante C. N. 548. V. C. 206. Ol. LVIII, 1.

Croesus in pugna ad Halyn victus, *Lydorumque* opes extinctae. Praeclarae artis et materiae opera ab eo Delphos missa (cf. sup. p. 350 sq.).

Ante C. N. 544. V. C. 210. Ol. LV, 1.

Pherecydes Syrius, Pythagorae magister, floruit; idem primus profam orationem condidit cum Cadmo Milesio et Acufilao Argiuo.

Ante C. N. 539. V. C. 215. Ol. LVI, 2.

Phocaea ab Harpago oppugnata; *Phocaeenses* relicta patria profugi, ad insulam Cýrnum et Massiliam contendunt. In Cýrno, seu *Corfica*, iam XX annis antehaec Alaliam seu Alariam condiderant: Herodot. I, 165.

Ante C. N. 534. V. C. 220. Ol. LXI, 3.

in *Phocaeenses*, qui per quinque annos Cýrnum habitabant, et vicina erant populati, bellum a *Carthaginensibus* et *Etruscis* susceptum. Pugna nauali in mari Sardoo, etsi victores, *Phocaeenses* fracti tamen, relicta Cýrno, Rhegium nauigant, inde *Veliā* condunt. Saeuiunt in *Phocaeenses* captos *Agyllenses*: Herodot. I, 166. 7. 8. *Agylla* enim, Pelasgorum vrbs, ab *Etruscis* *Caere* appellata, (v. Dionys. III, 58. Stephan. Byz. h. v. inepte a *καίρε* nomen deduxere nonnulli) re nauali inprimis valuit. Romana ciuitate donatum *Caere* non fuit nisi post Romam a Gallis captam. Tenuere inde

Corficam Carthaginienes vt ex Diod. XI, 88. patet; cf. inf. ad ante C. N. 453.

Scilicet iam tum *Poenorum* opes magnae fuere maritimae, quod variis, passim in scriptoribus obviis, narrationibus colligitur. Eos insulas maris mediterranei iam tum aggressos esse ex eo intelligitur, quod ap. Iustin. XVIII, 7. *Poeni, cum in Sicilia diu feliciter dimicassent, translato in Sardiniam bello, amissa maiore exercitus parte, graui praelio victi sunt* Orolius, qui Trogum ipsum excipit, temporibus Cyri regis Persarum haec gesta esse affirmat. Hinc bellum ciuile, et Carthago a Malcho exule capta. Malcho Mago successit imperator; *eius filiis ducibus, Amilcare et Asdrubale, Sardiniae bellum illatum*: Iustin. XIX, 1. quae paullo ante Darii tempora euenisse, apparet.

Ceterum marium et insularum Italiam inter et Africam tutelam apud duo populos, Poenos et Etruscos, hac aetate fuisse, ex narratis apparet; eos quoque commerciorum causa fuisse foedere iunctos, colligere licet ex Aristotele de Rep. III, 9. (al 6) de rebus importandis, de tesseris, ne inferatur iniuria et de societate.

Circa eadem tempora, Ol. LX, 1, *Hipponax* poeta vixit; eius aetate *Bupalus* et *Anthermus* clarissimi in scientia fuere marmoris scalpendi: Plin. XXXVI, 4, 1. (sup. p. 355.).

Ante C. N. 544. V. C. 222. Ol. LXI, 4.
Tarquinius II. Superbus Romanorum rex.

Ante C. N. 533. V. C. 221. Ol. LXI, 4.
Pythagoras per Magnam Graeciam clarus.

Ante

Ante C. N. 532. V. C. 222. Ol. LXII, I.

Milon Crotoniates Olympiae in lucta victor. Eius aetate vixit *Dameas* Crotoniates, a quo facta Milonis statua Olympiae visebatur. Vixerat iam tum *Learchus* Rhegiensis tam prisca aevi sculptor, vt et Daedali discipulum eum appellarent: Paus. III, 17. (supr. p. 364. 362.)

Ante C. N. 528. V. C. 226. Ol. LXIII, I.

ex Scalig. numeris Ol. LXIV, 4.

Dicaearchia, quae et Puteoli, Cumaeorum nauale, a Samiis condita.

Ante C. N. 524. V. C. 230. Ol. LXIV, I.

Cumae, quae omnium in Italia coloniarum fuit vetustissima, v. Opusc. Vol. II. p. 267. florentes opibus, a barbaris oppugnatae: puta, ab Etruscis mare Adriaticum accolentibus, Umbris, Dauniis, et aliis; barbaris fugatis *Aristodemus* Malacus, et magister equitum Hippomedon, praemiis ornati; hic optimatum partes, ille plebem fuit. Dionys. VII, 3.

Ante C. N. 523. V. C. 232. Ol. LXIV, 3.

Polyrates Samiorum tyrannus per prodicionem sublatus. Potest eius aetas pro noua artium epocha haberi. Certe ante et per haec tempora Samus artes fuit et excoluit; secundum eam Chius. Signum Polycratis ex aere in museo Nani ad haec tempora referre haud ausim: (Paciaudi Mon. Pelop. T II. p. 50.)

Ante C. N. 512. V. C. 242. Ol. LXVII, I.

Hippias Athenis eiectus et restituta Athenis libertas.

Ante C. N. 511. V. C. 243. Ol. LXVII, 2 et 3.
Sybaris a Crotoniatis solo aequata. A Sybaritis.
Posidonia s. Paestum seu tum seu antea colonis est
 frequentata; incoluere cum iis Troezenii.

Ante C. N. 509. V. C. 245. Ol. LXVII, 4.
 Tarquinius vrbe exclusus Tarquinius Etruriae se
 recepit. Veientes et Tarquinientes frustra eum
 reducere tentant. Liv. II, 6. 7. Dionys. V, 14.

Eodem anno primum inter Carthaginienfes et
 Romanos foedus factum. v. Polyb. III, 22.

Ante C. N. 507. V. C. 247. Ol. LXVIII, 2.
Porfenna, Clusiorum Lars, Romanis bellum infert
 vlturus Tarquinius. Pax data duris conditionibus,
 et *tanquam vrbe dedita* (Tacit. Hist. III, 72.) *ne Ro-*
mani ferro, nisi in agricultura, uterentur. Plin.
 XXXIV, 14, 39. Multas de hoc bello et de hac
 pace fuisse narrationes apparet. Sic ea humanitas
 fuisse memoratur, vt induciarum fide Etrusci Ro-
 mae interessent ludis curulibus: Servius ad
 Aen. XI, 134.

Eodem anno Ol. LXVIII, 2. Pythagoras obit.
 Bentley Diss. de Phalaride p. 73 sqq.

Ante C. N. 506. V. C. 248.
Arums, Porfennae filius, Ariciam oppugnat et a
Cumanis, qui cum Antiatibus et Tusculanis auxi-
 lio venerant, victus occumbit. Liv. II, 14. Dio-
 nys. V, 36. Duxerat Cumanos *Aristodemus*; is
 redux tyrannidem Cumis occupat: Dionys. VII,
 5 sqq. qui inter alia, *sublatis ex locis sacris eo-*
rum, quos interemerat, statuis, iisdem statuas suas
 repo-

repositae memoratur. Fuere ergo iam tum statuæ et statuarii in his Italiae locis. Porro cum ciues ad effeminatae vitæ rationes adducere vellet, iussit adolescentibus comites dari paedagogas mulieres, *umbellas et stabilla* portantes, easdem ipsos lauare in balneis, *allatis pedinibus, unguentorum alabastris et speculis*. Haec eadem in vasis pictis frequentata videmus. Plutarchus his verbis rem exponit: eum affuefecisse *pueros comam alere aurumque gestare; mulieres autem adegisse, ut tonderent se rotunde* (τὰς δὲ Σηλείας ἠνάγκαζε περιτρόχαλα κείρεσθαι) *et chlamydes ephedorum gestarent, et tuniculas perbreues* (καὶ τῶν ἀνακώλων χιτωνίσκων). Facit Aristodemus iniuriam Romanorum legatis anno abhinc XIV. V. C. 262. Liv. II, 34. Dionys. V, 2. Senex ab exilibus obruncatur: *ibid. c. 10. 11.* difertiora de his sunt ap. Plutarch. de mul. virtut. p. 261. 2. Meminit quoque Aristodemi Diodor. Ecl. p. 516. Tom. II. Wess. De Cumis v. inf. ad a. 474.

Pace redintegrata Romani nouam in femina virtutem nouo genere honoris, statua equestri, ornauere; in summa sacra via fuit posita virgo insidens equo. Liv. II, 13. de Cloelia agens. *fuit, ait: at Seneca de Consolat. ad Marciam 16. tanquam de statua adhuc in conspectu omnium posita loquitur. Cloeliae statuam equestrem positam passim est narratum: primam cum Coclitis publice dicatam credebatur Plinius XXXIV, f. 13. vbi pergit: Atto enim ac Sibyllae Tarquinium, et reges sibi ipsos posuisse verisimile est: nisi Cloeliae quoque Piso traderet, ab his positam, qui una obsides fuerant, redditis a Porfenna*
in

in honorem eius. E diuerso. *Annius Fetialis equefrem, quae fuerit* (ergo non amplius supererat) *contra Iovis Statoris aedem in vestibulo Superbi domus, Valeriae fuisse Publicolae Consulis filiae; eamque solam refugisse Tiberimque tranauisse, ceteris obsidibus, quae Porfennae mittebantur, interemis, Tarquinii insidiis.* Pisonem sequitur Plutarch. in Public. p. 116. 117. De Horatii Coclitis statua de caelo tacta cf. Gell. IV, 5. vnde illustratur Cicero de Div. I, 11. vii. 54 sq.

De Porfenna adhuc adiiciam: Narrat Plinius XXXVI, 19, 4. tanquam rem ab Etruscis traditam, et quidem fabulose, sub vrbe Clusio *Porfennae* fuisse *sepulcrum* magnae molis cum quatuor pyramidibus, intusque labyrinthum: in eius expositione vitur verbis M. Varronis.

Ante C. N. 500. V. C. 254. Ol. LXX.

Zeno Eleates floruit, item *Anaxagoras Clazomenius* natus est, qui sub Xerxis in Graeciam traiectum annum egit XX. (Ol. LXXXV, 1.) eodem anno *Democritus* annum agebat XVI. cuius auditor fuit *Protagoras*. *Parmenides*, Zenonis praeceptor, paullo ante floruerat, cum *Heraclito*, Olymp. LXVIII.

Ante C. N. 495. V. C. 259.

Tarquinius Cumis moritur, quo se post fractas Latinorum opes ad Aristodemum tyrannum contulerat: Liv. II, 21.

Ante C. N. 494. V. C. 260. Ol. LXXI, 3.

Anaxilaus Rheginorum tyrannidem occupat per XVIII annos (v. Opusc. Vol. II. p. 170. 171. Pau-

Pausaniae IV, 23. errorem multi notarunt, imprimis Bentl. in Diss. de Phalar. p. 149. cf. *Supplement au Corps Diplomatique* Tom. I. Nr. XLVIII.)

*Ante C. N. 493. V. C. 261. Ol. LXXI, 4.
Spurio Cassio II. Postumio Caminio II. Coss.*

Hoc tempore vixisse necesse est *plastas Damophilum et Gorgasum*. Aetatem eorum ita constituo: Plin. XXXV, s. 45. *Plastae laudatissimi fuere Damophilus et Gorgasus, iidemque pictores: qui Cereris aedem Romae ad Circum maximum utroque genere artis suae excoluerunt versibus inscriptis Graece, quibus significarunt, a dextra opera Damophili esse, ab laeva Gorgasi.* Aedes haec Cereris, Liberi Liberaeque, ad Circum Maximum, ab A. Postumio dictatore in pugna cum Latinis V. C. 258. vota et extruenda locata (Dionys. VI, 17. Tac. II. Ann. 49.) dedicata fuit a Cos. Cassio anno superscripto V. C. 261. Dionys. VI, 94. Pergit Plinius: *Ante hanc aedem Tuscanica omnia in aedibus fuisse auctor est Varro, h. e. ab Etruscis artificibus templorum signa et picturas antea esse profectas. In hac ipsa tamen aede multa ex Etrusco more fuere servata. Nam Vitruv. III, 2. in acrostylis aedibus — ornant signis fictilibus aut aereis inauratis earum fastigia, Tuscanico more, uti est ad Circum Maximum Cereris et Herculis.* Igitur ab Etruscis petitus est mos hic Romanis satis frequentatus *fastigia templorum statuis et quadrigis ornandi.* Subiicit Plinius: *Ex hac aede, cum reficeretur, crustas parietum excisas tabulis marginatis inclusas esse* (artificio etiam nostris temporibus noto

et frequentato, inprimis in musico opere) *item signa ex fastigiis dispersa.*

Ante C. N. 490. V. C. 264. Ol. LXXII, 3.
facta pugna ad Marathonem.

Ante C. N. 486. V. C. 268. Ol. LXXIII, 3.
Sp. Cassius Cos. regni affectati reus. *Romae simulacrum ex aere factum Cereri primum reperio ex peculio Sp. Cassii, quem regnum affectantem pater ipse interemerat:* Plin. XXXIV, 4. f. 9. Proclives erant animi in Cereris statuam, quia a Sp. Cassio aedes eius dicata erat. Eundem tamen et ipsum sibi statuam statuisse apud aedem Telluris, alio loco memorat c. 6. f. 14, eamque a Cens. (596.) P. Cornelio Scipione M. Pompilio conflare iussam.

Ante C. N. 485. V. C. 269. Ol. LXXIII, 4.
secundum Dionys. VIII, 82. vel a. seq. ap. Liv. II, 42. Bellum *Veiens*, populatione mutua agrorum per multum tempus protractum. Singulos annos adscribere nil refert. Auxilia saepe Veientibus a ceteris Etruriae urbibus missa. Veientibus induciae in C annos datae a Cos. A. Manlio ante C. N. 474. V. C. 280. Dionys. IX, 36. Liv. II, 54.

Ante C. N. 484. V. C. 270. Ol. LXXIV, 1.
Gelon Syracusarum tyrannidem occupat. v. Wessel. ad Diodor. XI, 38.

Ante C. N. 480. V. C. 274. Ol. LXXV, 1.
Xerxis traectus in Graeciam. Pugna naualis *Salaminia*; anno sequenti ad Plataeas. Inierat Xerxes foedus cum Carthaginensibus, ut Graecos in Sicilia

Sicilia classe adorirentur. Visti a Gelone Carthaginenses ad Himeram, hoc eodem anno: Herodot. VII, 165 sqq. mari quoque: v. Pindar. P. I, 137 sq.

Ab hoc inde anno procedunt *anni L. florentis Graeciae.* v. sup. p. 365 sq.

Ante C. N. 478. V. C. 276. Ol. LXXV, 3.
Simonides Leoprepis f. vicit choro Athenis. Moritur Ol. LXXVII, 4. Est haec aetas ferax summorum ingeniorum; vixere tum Lyrici, in his Pindarus et Bacchylides; vixere Epicharmus, Aeschylus.

Eodem anno *Hiero* Geloni fratri succedit Syraculis.

Circa haec tempora magnificentia *Agrigentorum* in operibus publicis, imprimis templorum, celebrata est: v. Diodor. XI, 25. vsque ad Olymp. XCIII, 3. v. ibid. XIII, 82 sqq.

Ante C. N. 476. V. C. 278. Ol. LXXVI, 1.
Anaxilaus Rhegii tyrannus obit. Idem *Zanclem* ad fretum in Sicilia colluie hominum frequentarat, eiectionis Samiis, et nomen a patria sua, nam Messenius erat, indidit *Messanam*: Thucyd. VI, 5. Alii Messanam Messeniorum coloniam faciunt. v. Strab. VI, p. 410. C. cf. sup. ad a. 664. Zancles colonia fuit Himera. Ceterum Zanclem primo Cumani condiderant: Thucyd. VI, 4. eratque ea adeo inter colonias Chalcidenses; quocirca a Naxiis eius origines repetitas videas ab aliis ap. Strab. l. c. Cumanos Samii aliique Iones eiecerunt, qui Me-
 dos

dos fugerant; quod factum necesse est post Ol. LXXI, 2. cf. Corfin. ad h. a. Tandem urbem Campani Mamertini occupant Ol. CXXIV. conf. Opusc. Vol. II. p. 269 sq.

Ante C. N. 474. V. C. 280. Ol. LXXVI, 3.

Cumae ab Etruscis bello petita (ὑπὸ Τυρρῶνῶν Σαλαττοκρατούντων) auxilium ab Hierone Siculorum tyranno petunt: cuius triremes adiunctis Cumaenis Etruscos nauali praelio vincunt multasque eorum naues submergunt (τοὺς μὲν Τυρρῶνους ἐταπείνωσαν) Diodor. XI, 51. Praedicat illustrem victoriam Pindarus Pyth. I, 139 sqq. Luxu *Cumae* post haec tempora infames. vid. Athen. XII. p. 528. E. cf. sup. ante C. N. 506. Opusc. Vol. II. p. 267.

EO anno decessit Anaxilaus Rheginorum tyrannus; liberorum et urbis cura relicta Miccytho liberto. v. Opusc. Vol. II. p. 271.

Ante C. N. 471. V. C. 283. Ol. LXXVII, 2.

Capua et Nola a Tuscis condita secundum Catonem ap. Vellej. I, 7. v. sup. a. C. N. 801. Res parum probabilis et pro ceteris rerum temporumque rationibus falsa; nisi dicas instauratam tum fuisse urbem et noua incrementa accepisse Etruscorum studiis.

Ante C. N. 466. V. C. 288. Ol. LXXVIII, 3.
Thrafsybulo eiecto *Syracusae* libertatem recuperant.

Si Marmor Bimardi cum anaglypho certae esset fidei, haberemus anaglyphum ex Olymp. LXXIX, 4. fatis rude adhuc.

Ante

Ante C. N. 453. V. C. 301. Ol. LXXXI, 4.

aduersus *Tyrrhenos* latrociniis mare infestantes classem mittunt *Syracusani* duce Phayllo, et mox aliam sub Apelle, qui, Etruriae et Corsicae maritimis locis ualtatis et direptis, Aethaliaque insula in potestatem redacta, classem opibus mancipiisque onustam reducit. Diod. XI, 88.

Missi hoc anno in Graeciam a Romanis, qui leges et ciuitates cognoscerent; adierant iidem ciuitates Magnae Graeciae.

Ante C. N. 451. V. C. 303. Ol. LXXXII, 2.

Ducetio rege uicto *Siculi* Syracusanorum ditioni subiecti. Diod. XI, extr.

Romae Decemuii legibus scribendis creati.

Fuit et Hermodori Ephesii statua ex aere in Comitio, legum, quas Decemuii scribebant, interpretis, publice dicata. At quis dixerit, eodem tempore esse positam?

Ante C. N. 446. V. C. 308. Ol. LXXXIII, 3.

Colonia *Thuriorum* deducta.

Ante C. N. 444. V. C. 310. Ol. LXXXIV, 1.

Aetas *Phidiae, Alcamenis, Hegiae*, et XVI annis post, *Ol. LXXXVIII, 1. Ageladae, Callonis, Polycleti, Myronis* etc., de his et ceteris Graecorum artificum aetatibus v. sup. Artif. inter Gr. temp. p. 365 sqq. *Duriora et Tuscanicis propiora Callon atque Hegesias fecere; Quinctil. XII, 10, 7.*

Ante C. N. 439. V. C. 315. Ol. LXXXV, 2.

L. Minucius praefectus annonae, idem, qui Sp. Maesium regni affectati reum damnauit: *cui extra portam Trigeminam unciaria sipe collata statuam* (etsi de columna ibi agit) populus posuit, Plin. XXXIV, s. 11. At lib. XVIII, 4. *diserte statua* memoratur. Pro ea *bouem auratum*, victimam puta, Livius pronuntiat IV, 16.

Ante C. N. 438. V. C. 316. Ol. LXXXV, 3.

Gens Campanorum coaluit (*συνέστη*) Diodor. XII, 31. Syncell. p. 198. Euseb. Hieronym. ad h. a. Ex Livio hoc esse interpretandum censeo, IV, 37. quod ab Etruscis bello fatigatis recepti tum sunt Samnites in agri societatem. Mala hinc orta v. inf. a. 423:

Eodem anno Fidenae, colonia Romana, ad *Lartem Tolumnium*, et Veientes defecere: Missi ad Tolumnium legati iussu eius trucidantur. Liv. IV, 17. Statuae iis publice in Rostris positae: *ibid.* et Plin. XXXIV, 6, 11.

Ante C. N. 435. V. C. 319. Ol. LXXXVI, 2.

Iterum bellum Romanorum cum *Veientibus*, ad quos Fidenates defecerant. Lars Tolumnius in pugna caesus; *Fidenae captae*. Liv. IV, 19. 22. Indicto ad Voltumnae fanum omni Etruriae concilio auxilia Veientibus negantur. Veientibus a Romanis induciae in XX annos datae decem annos post, V. C. 329.

Hac Olympiade *Heraclea* a Tarantinis condita proditur: v. Opusc. Vol. II. p. 234 sqq.

Ante

Ante C. N. 431. V. C. 323. Ol. LXXXVII, 2.
Carthaginenses tum primum per seditiones Siculorum ad partis alterius auxilium in Siciliam traicere Liv IV, 29. non quasi tum primum traiecerint, verum ex quo Syracusani praevalentes per Siciliam opes parauerant, ciuitates autem obsequium detrectantes ad nouas res spectabant. Petierant Egestani auxilium a Poenis aduersus Selinuntios.

Eodem anno bellum Peloponnesium initium habuit.

Ante C. N. 427. V. C. 327. Ol. LXXXVIII, 2.
 Athenienses classem in Siciliam mittunt ad suppetias ferendas Leontinis aduersus Syracusanos.

Ante C. N. 423. V. C. 331. Ol. LXXXIX, 2.
Peregrina res, verba sunt Livii IV, 37. *sed memoria digna, traditur eo anno facta: Vulturum, Etruscorum urbem, quae nunc Capua est, ab Samnitibus captam, Capuamque ab duce eorum Capye, vel quod propius vero est, a campestri agro appellatam.* (Neutrum verum; sed nomen a Tuscis inditum, viso falconis augurio, qui Tusca lingua capys dicitur, Servius, Strabo [V, p. 371. B.] aliique ap. Cluver. Ital. ant. IV, 1. vt adeo *Vulturum* eius interpretamentum habendum sit.) *Cepere autem prius bello fatigatis Etruscis* (quae ea bella? cum ipsis puto Samnitibus, quae ante haec tempora Campaniam infestare coeperant) *in societatem urbis agrarumque accepti* (cf. sup. a. 438. vt hoc adeo tanquam pacis foedere bellum compositum fuerit); *deinde*

feſto die graues ſomno epulisque incolas veteres noui coloni nocturna caede adorti. Coniurationem fecerant Samnites ritu quodam ſacramenti vetuſto velut initiatis militibus, quod alio tempore repetitum ab iis deſcripſit Livius, X, 38. adiiciens in f. — ve- tuſta Samnitium religione, qua quondam uſi maiores eorum fuiſſent quum adimendae Etruſcis Capuae clau- deſtinum cepiſſent conſilium. Iam nunc igitur Capua Samnitium vrbs facta; quos, tenendum eſt, intelli- gendos eſſe, quoties Campani narrantur Dionyſio et Agathocli ſe mercede conducendos dediſſe.

Ex iisdem fuere qui *Meffanam* mala fraude oc- cuparunt, quorum exemplum ſequuta eſt legio Campana, quae *Rheginos* oppreſſit ſub belli Ta- rentini initia. Sunt autem *Samnites* Sabinorum pro- pago, ſed montium et ſaltuum ſolitudine efferata. v. Strabo V, p. 349. C. 383. A.

Hoc igitur modo Etruſci, qui *XII urbibus*, quarum caput *Capua* erat, *Campaniam* inhabitabant, cum per nimium luxum mollitie fluerent (*διὰ τὴν τρυ- φὴν εἰς μαλακίαν τραπομένων*), uti antea regione ad *Padum* pulſi fuerant, ita nunc Samnitibus *Campania* ceſſerunt. Strabo V, p. 371. B. Galli igitur iam tum locis circumpadanis Etruſcos eiecerant. De *Capua* et *Campanis* v. inf. ad a. 343.

Ante C. N. 420. V. C. 334. Ol. XC, 1.

A Campanis (h. e. Samnitibus. cf. Liv. IV, 52.) *Cumae*, quam *Graeci* tum urbem tenebant (cf. ſup. ad a. 1044.) capiuntur. Liv. IV, 44. Adde Diodor. XII, 76. qui ſub Ol. LXXXIX, 4. haec recitat.

Hinc

Hinc diluenda Velleii oratio lib. I, 4. *sed aliis* (f. illis, Neapolitanis, vt et Ruhnken. coniicit; sed bene Krauf. esse *aliis* pro *alteris* dictum) *diligentior ritus patrii mansit custodia, Cumanos Osca mutavit vicinia.* Campanos multa contumeliose in Cumanos consuluisse, ex Strabone discitur lib. V. p. 373. A.

Haec eadem Olympias epocha picturae inter Graecos florentis. Sequuntur mox Ol. XCV sqq. aetates Zeuxis, Parrhasii, Timanthis.

Ante C. N. 410. V. C. 344. Ol. XCII, 3.

Carthaginienses bello Syracusanos petunt; Himera capta et solo aequata.

Ante C. N. 406. V. C. 348. Ol. XCIII, 3.

Carthaginienses iterum Siciliam adorti Agrigentum expugnant. *Dionysius* tyrannidem Syracusarum occupat.

Eodem anno *Veientibus* bellum indictum a Romanis, rebus repetitis non redditis, Liv. IV, 58. Anno sequ. *Veii* obsessi. Creato a Veientibus rege ceteri Etruriae populi offensi auxilia Veientibus negant (V, 1.) praeter Faliscos et Capenates. Frustra concilia Etruriae ad Fanum Voltumnae habita de auxiliis mittendis. *Gentem inuisitatam, novos accolas, Gallos esse, cum quibus nec pax satis fida nec bellum pro certo fit* (ibid. V, 17.). Hac de causa auxilia negata.

Ante C. N. 396. V. C. 358.

Excidium *Veiorum*. Praeda ingens. Reginae Iunonis signum Romam deportatum, lib. V, 22.

Hinc ante C. N. 395. V. C. 359.

Capenates a Romanis bello petiti. Pax petentibus data, Liv. V, 24.

Ante C. N. 394. V. C. 360.

In Faliseos bellum decretum. Deduntur *Falerii*. Liv. V, 26. 27.

Ante C. N. 393. V. C. 361. Ol. XCVI, 4.

Dionysius Rheginos bello adoritur. Idem annis seqq. Italiam semel iterumque classe infestat.

Ante C. N. 392. V. C. 362.

Volturniensibus et *Salpinatibus* Romani bellum inferunt. Datae anno sequ. induciae in XX annos. Liv. V, 31. 32.

Ante C. N. 391. V. C. 363. Ol. XCVII, 2.

Galli *Senones* Apennino traiecto in Etruriam descendunt. *Clusini* obsessi auxilium a Romanis petunt. Conuerfi in Romanos Galli *Romam* capiunt anno sequ.

Ante C. N. 390. V. C. 364.

Mox reddita vrbe in patriam reuertuntur; causam Polyb. II, 18. exponit. Veneti scilicet eorum fines hostili impetu adorti erant.

Ceterum ab hoc inde tempore perpetua Romanorum fuere bella cum Gallis et Etruscis. Statim

ante C. N. 388. C. C. 366.

coniurationem de bello ad fanum Voltumnae factam Romam mercatores afferebant Liv. VI, 2. Sutrium, socios pop. R., Etruria prope omnis armata obsidet: sed captum eodem die Camillus recipit.

Ante

Ante C. N. 385. V. C. 367.

Exercitus Romanorum in agrum Tarquiniensem ductus. Ibi oppida Etruscorum Cortuosa et Contenebra vi capta dirutaque. Liv. VI, 4.

Ante C. N. 384. V. C. 368. Ol. XCIX, I.

Dionysius Syracus. rex Agyllam classe adortus templum opulentum Leucotheae spoliat. v. Diodor. XV, 14. Aristot. Oecon. II. p. 506. B. du Val.

Ante C. N. 383. V. C. 369.

Nepete et Sutrium ab Etruscis capta et a Camillo recepta. Liv. VI, 9. 10.

Ante C. N. 378. V. C. 376.

Praeneste a Romanis captum; T. Quinctius dictator triumphans signum Praeneste deuectum Iovis Imperatoris in Capitolium tulit; dedicatum est inter cellam Iovis ac Minervae; tabulaque sub eo fixa — Liv. VI, 29.

Ante C. N. 358. V. C. 394.

Iterum Tumultus Gallicus Romae. Singulare certamen T. Manlii Torquati trans pontem Aethienis cum Gallo. Galli in Tiburtem agrum, atque inde, societate belli facta, in Campaniam transeunt. Liv. VII, 9. 10. cf. Polyb. II, 18. Anno proximo pugna cum Gallis ad portam Collinam. ibid. c. 11. iterum Galli victi circa Pedum V. C. 397. ibid. c. 14. 15. Iterum Galli in agro Latino confederant a. C. 347. V. C. 405. et gestum cum iis a Romanis bellum: Liv. VII, 23 sq. Polyb. II, 19. terrore percullos Gallos reuersos domum ait.

Ante C. N. 356. V. C. 395. Ol. CVI, I.
Dionysius iunior: Syracusis eiectus Italiam adit.

Ante¹⁰ C. N. 355. V. C. 396.
Tarquiniense bellum cum Romanis. Liv. VII, 12.
Anno seq. CCCVII. captos in praelio Romanos milites Tarquinienses immolarunt: *ibid. c. 15.* Ante V. C. 399. *Falisci Tarquiniensesque M. Fabium Cos. prima pugna fundunt, quod sacerdotes eorum facibus ardentibus anguibusque praelatis, incessu furiali militem Romanum insueta turbauerant specie. Liv. ibid. c. 17.* Bacchicum habitum, qualis in vasis Etruscis occurrit, facile agnoscas.

Concitur deinde omne nomen Etruscum — et ad Salinas perueniunt. Castra eorum capta a C. Marcio dictatore. *ibid.*

Ante C. N. 351. V. C. 401.
In *Tarquinienses* victos a Romanis acerbe saeuitum: ex captis vulgus trucidatum, CCCLVIII nobiles iuuenes Romam abducti in foro virgis caesi ac securi percussi: id pro immolatis in foro Tarquiniensium Romanis poenae hostibus redditum. *ibid. c. 19.*

Anno sequ. *Caere* in belli societatem pertractum, sed *Caerites* bellum deprecantur. *ibid. c. 19. 20.*

Tandem *ante C. N. 348. V. C. 404.*
Falisci Tarquiniensesque, qui, dum nusquam cum hoste congredierentur, agros suos ferro ignique vastari videbant, inducias in XL annos pepigerunt. *ibid. c. 22.*

Ante

Ante C. N. 347. V. C. 407. Ol. CVIII, 2.

foedus Poenorum cum Romanis renouatum, v. Polyb. III, 24. Liv. VII, 27. Binis annis ante mare infestum classibus Graecorum erat, oraque littoris Antiatis Laurensque tractus et Tiberis ostia. Liv. VII, 25. 26. qui in f. subiungit: *Cuius populi ea cuiusque gentis classis fuerit, nihil certi est; maxime Siciliae fuisse tyrannos crediderim.* Dionysii iunioris eas naues fuisse arbitror, qui tum in Italia inferiore circa Locros confederat Syracusis expulsus, quo anno sequente Ol. CVIII, 3. reuersus est.

Ante C. N. 343. V. C. 411. Ol. CIX, 2.

Campani Sidicinis auxiliati ipsi fluentes luxu a Samnitibus belli vsu induratis victi hostes in se conuertunt; quibus vt se subducerent, cum intra moenia essent compulsi, Romanis se dedunt. Itaque Campani Samniticam originem (v. sup. ad a. 423.) longa luxuria exuerant. Inde *Samnitici belli* origo, quo vastatis Campaniae, inde Italiae inferioris locis, Etruscae et Graecae artium pleraque interiere monumenta.

Miram rem Plinius narrat: XXXIV, f. 12. (add. Plutarch. in Numa p 65. D. E.) *Inuenio et Pythagorae et Alcibiadi* (obierat is anno ante C. N. 404. Ol. XCIV, 1.) *in cornibus Comitii positas statuas, cum bello-Samniti Apollo Pythius fortissimo Graiae gentis iussisset, et alteri sapientissimo, simulacra celebri loco dicari: ea stetero, donec Sulla Dictator ibi Curiam faceret; mirumque est illos patres Socrati, cunctis ab eodem deo sapientia praelato, Pythagoram praetulisse, aut tot aliis virtute Alcibiadem, aut quemquam utroque*

Themistocli. Iusta utique miratio. Vere traditum esse potuit, extitisse Romae statuas Pythagorae et Alcibiadis; causa, hominis male feduli commento, ferius adiecta. Potuere illae Romam aduectae esse per bella in Magna Graecia gesta. Alioqui colligerem, iam tum fuisse Graecarum rerum notitiam aliquam inter Romanos ac curam.

Ceterum Apollinem aliquoties consuluisse memorantur Romani. Ita Delphos missi Tarquinii filii cum Bruto. Iterum Veiis obsessis missi legati V. C. 356. Liv. V, 15. 16. et post pugnam Cannensem V. C. 535. Liv. XXII, 57. XXIII, 11. iterum V. C. 549. Matris Idaeae adducendae causa ibid. XXIX, 10. 11.

Ante C. N. 340. V. C. 414. Ol. CX, I.
 Latini iterum bello domiti cum Campanis. Latium Capuaque agro multati. Liv. VIII, 11. Latini ob iram agri amissi rebellant. Tandem Eodem anno *Alexandrum Epiri regem* in Italiam classem appulisse constat: Liv. VIII, 3. Posthaec semel iterumque in Italiam traiecit. *Ceterum, cum saepe Bruttias Lucanasque legiones sudisset, Heracleam, Tarentinorum coloniam, Consentiam ex Lucanis, Sipontumque, Bruttiorum Terinam, alias inde Messapiorum ac Lucanorum, cepisset vrbes, haud procul Pandosia vrbe interemtus est.* Liv. VIII, 24. ante C. N. 326. V. C. 428. Olymp. CXIII, 3.

Ante C. N. 338. V. C. 416.
 L. Furio Camillo C. Maenio Coss. omne Latium subactum. *Additus triumpho honos, ut statuae equestres*

stres iis, rara illa aetate res, in foro ponerentur.
Liv. VIII, 11. 13.

Pro statua columnam C. Maenio positam memorat Plinius XXXIV. s. 11. eamque antiquiorem observat fuisse columna C. Duillio posita, qui primus navalem triumphum egit de Poenis, quae est etiamnum in Foro. Camilli statuam memorat paullo post in Rostris eamque tunicatam.

Ab Antio naues longae abactae, interdictumque mari Antiati populo est. Naues Antiatum partim in naualia Romae subductae, partim incensae, rostrisque earum suggestum in foro extructum adornari placuit Liv. VIII, 14. Antiatum classis iam ante V. C. 287 capta, et apparatus navalis incensus fuerat a Romanis: Dionys. IX, 56.

Ante C. N. 336. V. C. 418.

Pacem foedusque cum Gallis factum narrat Polyb. II, 18. quod XXX annos servauerunt.

Ante C. N. 331. V. C. 423. Ol. CXII, 2.

Alexander victo Dario Persica ditione potitus. Moritur a. C. 324. V. C. 430. Ol. CXIV, 1. Eo anno ad Babylonem eum adierant gratulabundi de victoriis et Asiae imperio Legati Bruttiorum, Lucanorum et Etruscorum. Arrian. VII, 15.

Ante C. N. 327. V. C. 427. Ol. CXIII, 2.

Palaepolitanis bellum illatum a Romanis: Liv. VIII, 22 sq. Dionys. Exc. Legat. p. 702 sqq. Cumis illi oriundi (sup. ad a. 1044.) ideoque Chalcidensi origine. Anno sequente vrbs proditione Romanis tradita. Foedus Neapolitanis datum.

Ante

Ante C. N. 317. V. C. 437. Ol. CXV, 4.
Agathocles, Syracusarum rex, renuntiatus. Is anno 310. bello a Carthaginiensibus petitus arma in Africam transfert.

Ante C. N. 312. V. C. 442.
 Bello Samniti nondum profligato *Etrusci* bellum renouant. Liv. IX, 29. nec tamen de causis belli constat. Duumuiros nauales Romae creatos ibid. c. 30. inuenio, vt et mari pugnatum fuisse videatur.

Ante C. N. 311. V. C. 443.
 Omnes Etruriae populi praeter Arretinos ad arma ierant. Oppugnant Sutrium, quae vrbs socia Romanis velut claustra Etruriae erat. Pugna cum Romanis commissa vtrisque cruenta. Liv. IX, 32.

Ante C. N. 310. V. C. 444. Ol. CXVII, 3.
 Iterum Sutrium obsidentes *Etrusci* vincuntur a Romanis Liv. IX, 35. Q. Fabius Cos. Ciminium saltum emensus agrum Etruriae late populatur. Iterum Etrusci in castris oppressi. ibid. c. 36. 37. Etiam cum Vmbris acie depugnatum est, et ad *Vadimonis lacum cum Etruscis*, lege ab his sacrata coacto exercitu. Vici tamen Etrusci: *et ille primum dies fortuna veteri abundantes Etruscorum fregit opes.* ibid. c. 39. L. Papius Cursor Dictator Romanis praerat. Sed et Fabius Cos. cum reliquiis Etruscorum ad Perusiam dimicauit. ibid. c. 40. Nomen Etruscum omne foedus a Cos. petit: datae induciae annuae ibid. c. 41. quas tamen per plures annos continuatas esse necesse est.

Vmbri

Vmbri ad Romam pergentes a Fabio Cos. victi. *ibid.*

Circa eadem tempora factum esse necesse est, quod Polyb. de iunctis Gallorum cum Etruscis armis narrat lib. II, 19.

Ante C. N. 306. V. C. 448. Ol. CXVIII, 3.
foedus Carthaginensium cum Romanis tertio renovatum: Liv. IX, 43.

Eodem anno Q. Marcius Tremulus Cos. Anagnia capta de Hernicis triumphat. *Posita ei statua equestris togata.* Liv. IX, 42. Plin. XXXIV, 6. f. 11.

Ante C. N. 303. V. C. 451. Ol. CXIX, 2.
Cleonymus Spartanorum rex a Tarentinis aduersus Lucanos et Romanos arcessitus *Tarentum* diripit; mox a Venetis et Patavinis naues eius incensae. Liv. X, 2. Diod. XX, 104.

Ante C. N. 302. V. C. 452. Ol. CXIX, 3.
M. Livio Dentre, M. Aemilio Paulo Cos. (secundum Plinii computationem V. C. 450.) *Fabius Pictor aedem Salutis pinxit:* Plin. XXXV, f. 7. Aedem eam C. Bubulcus dedicauit: Liv. X, 1.

Eodem anno *Etruria* rebellat, ab Arretinorum seditionibus motu orto: Liv. X, 3. pacata a dictatore M. Valerio *Etruria.* *ibid.* c. 4. 5.

Ante C. N. 299. V. C. 455.
Nequinum in Vmbriis captum, et colonia eo aduersus Vmbros missa a flumine *Narnia* appellata. Liv. X, 10.

Gallorum ingens exercitus fines *Etruriae* ingressus; cum pecunia ingenti Galli dimittuntur. *ibid.* Romani in *Etruria* vastandis agris vrendisque tegis, vicorum quoque, faeuunt. *ibid.* c. 11.

Ante C. N. 298. V. C. 456.

Etruscis ad Volaterras victis Romani iterum *Etruriam* ferro ignique vastant. *ibid.* c. 12.

Ante C. N. 296. V. C. 458.

Samnitium agmen finibus expulsum *Etruriam* petit. *Liv. X, 16.* Tusci fere omnes consciscunt bellum in Romanos adiunctis *Vmbris*, et Gallis mercede conductis. Multa praelia a Romanis locis et temporibus iniquis commissa *ibid.* c. 18. vincunt hostem Romani altero *Cos. L. Volunnio* e *Samnio* arcessito. c. 19. Ingrauescente tamen bello *Romae* trepidatum est. Galli *Senones* apud *Clusium* legionem Romanam circumueniunt. c. 26.

Ante C. N. 295. V. C. 459.

ad *Sentinum Vmbriae* oppidum pugna fit cum *Gallis* et *Samnitibus*. *Decius Cos.* se deuouet. *Victoria Romanorum* cruenta. *Etrusci* ad fines suos tuendos discesserant. c. 27 - 30.

Anno sequ. *Perusini* caesi. c. 31. *L. Postumius Cos.* *Volfiniensem* et *Ruffellanum* agrum vastat. *Volfinii*, *Perusia*, *Arretium*, pacem petiere. *Induciae* in XL annos datae. Multa praefens quingenum millium aeris in singulas ciuitates imposita. c. 37.

Ante

Ante C. N. 293. V. C. 461. Ol. CXXI, 4.

Falisci arma Etruscis iungunt. Sp. Carvilius Cos. Troilium (f. Troffulum) cum quinque castellis expugnat. Idem Cos. de Samnitibus et Etruscis triumphat. Liv. X, 46.

Idem Sp. Carvilius e pectoralibus Samnitium ocreisque et galeis *Iovem colosseum* fecit, de quo Plinius XXXIV, f. 18. Non Graeco, sed Etrusco artifice eum usum probabile fit, cum de Graecis artificibus nondum quicquam memoratum meminerim. Adstabat ad pedes Carvili statua e reliquiis limae, hoc est, ramentis.

Etiam sequ. anno D. Brutus Cos. Faliscos narratur vicisse et eorum ceterorumque agros vastasse ap. Zonaram Annal. VIII. p. 367. B.

Ante C. N. 290. V. C. 464.

bellum aduersus *Lucanos*, C. Aelio Trib. pl. rogante, se iuit populus, quod illi Thurinos vexauerant. Posita C. Aelio statua a Thurinis Romae. Idem postea Fabricium donauere statua, liberati obsidione: V. C. 472. ante C. N. 282. Plin. XXXIV. f. 15.

Ante C. N. 286. V. C. 468.

hoc et seq. anno bellum *Volsiniensium* cum Romanis. Liv. Epit. XI. Galli Senones Arretium obsident. Missi ad Gallos legati Romanorum trucidantur. V. C. 470.

Ante C. N. 283. V. C. 471.

P. Cornelius Dolabella Senones vastat. Apud Arretium Etrusci et Galli Praetorem L. Caecilium

vincunt. Senones Romam pergunt, in Dolabellam incidunt et vincuntur. *Tota Senonum gens excisa.*

Etrusci Boiique cum Senonum reliquiis ad *Vadimonis lacum* XX annis post priorem pugna commissa caesi. Polyb. II, 19. Sena colonia deducta.

Ante C. N. 282. V. C. 472. Ol. CXXIV, 3.
Iterum Etrusci Boiique in aciem aduersus Romanos progressi profligantur. Petita per legatos pace foedus cum Romanis factum: Polyb. II, 20. Videtur Etruria in *deditionem venisse*, nomenque Etruscum esse deletum, h. e. desiit esse sui iuris.

Ante C. N. 281. V. C. 473.
bellum cum *Tarentinis*. Pyrrhus Epiri rex accitus.

Ante C. N. 278. V. C. 476.
res in Etruria gestae Liv. Epit. XIII.

Ante C. N. 272. V. C. 482.
Samnites a Sp. Carvilio, Bruttii et Lucani ab altero Cos. Papirio perdomiti. Tarentum in fidem acceptum.

Ante C. N. 269. V. C. 485. Ol. CXXVII, 4.
argentum signari coepit Romae. Plin. XXXIII. f. 13.

Eodem anno *Hiero* Syracusis rex creatur.

Ante C. N. 266. V. C. 488. Ol. CXXVIII, 3.
Vniuersa Italia perpacata. Mox (a. 488.) Italia in IV regiones diuisa, IVque quaestoribus creatis, prouinciae Umbriae Etruria pars facta esse videtur.

Ante

Ante C. N. 265. V. C. 489.

Volsinienses superioribus bellis attriti seruos libertate et ciuitate donauerant; ab his oppressi ad Romanos confugiunt; *Volsinii* a Romanis oppugnati: Flor. 1, 21. et alii.

Anno sequ. vrbs dedita et diruta. Zonaras Annal. VIII, 7. Huius expugnationis miram causam e Metrodoro Scepsio memorat Plin. XXXIV, f. 16. *propter duo millia statuarum Volsinios expugnatos: quod detrectandi potius studio quam certa fide traditum esse videtur. Iterum postea condita vrbs, iterum concidit fulmine incensa: Plin. II, 53. Eandem urbem aliquando seruauerat fulmen a monstri ingruentis impetu: ibid. c. 54. Vetus fama Etruriae est, impetratum (scil. esse fulmen quod impetritum dictum), Volsinios urbem, agris depopulatis, subiunte monstro, quod vocauere Voltam: quod etiam in sarcophago expressum esse creditur. Mentionem vrbs adhuc sub a. V. C. 661. factam video ap. Iul. Obsequ. de prodig. c. 61. De Volsiniensium perdita luxuria, ut etiam seruorum se insolentissimae dominationi subiicerent, locus est apud Valer. Max. IX, 1. ext. 2. vbi inter alia: postremo lege sanxerunt, ut supra sua in viduis pariter ac nuptis impunita essent, ac ne qua virgo ingenuo nuberet, cuius castitatem non ante ex numero ipsorum aliquis delibasset. At haec de seruis narrantur, qui rerum potiti erant, per breue tempus; nec magis vniuersae civitati tribui possunt, quam vniuerso Francorum populo immanitas factionis Robespierrianae.*

Ante C. N. 263. V. C. 491.

M. Valerius Messala Cos. Hieronem ad pacem petendam adegit. Ad hoc tempus spectat locus Plinii XXXV, f. 7. *Dignatio (picturae) autem praecipua Romae increuit, ut existimo, a M. Valerio Maximo Messala, qui princeps tabulam picturae praelii, quo Carthaginienses et Hieronem in Sicilia deuicerat, proposuit in latere Curiae Hostiliae, anno ab V. C. CCCCXC. Subiicit inde exempla aliorum e frequentibus temporibus.*

Ante C. N. 241. V. C. 513.

sub finem belli Punici I. *Falisci* armis Romanos provocant, priore praelio victoria ambigua; altero victi se dedunt Romanis: armis, equis, supellectile, seruitiis et agri semisse, multantur; vrbs ex arduo et praerupto loco in planum translata. Zonaras VIII, 18.

Eodem anno Vestae aede ardente L. Caecilius Metellus Palladium ex incendio seruauerat: statua ei posita in Capitolio, cum titulo pietatem declarante. Plin. VII, 45.

Ante C. N. 230. V. C. 524.

missi ad Teutam, Illyrici reginam, legati interfecti: Polyb. II, 8. Statuae iis posita Romae, in foro, tripedanae: Plin. XXXIV, 6, 11.

Ante C. N. 226. V. C. 528.

Gallorum Insubrium et Boiorum copiae per Etruriam iter ad Romanos tentant; circa Faefulas male a Romanis pugnatur. Onusti praeda Galli domum

mun discedentes in alterum Consulem a Pisis venientem incidunt et caeduntur: Polyb. II, 26. 30.

Anno sequ. Romani, aduersus Boios educti, tertio anno Insubres adoriuntur, Pado traiecto. Mox a. 532. *Insubres in deditionem veniunt.* ibid. 31-35.

Anno ante C. N. 217. V. C. 537. Ol. CXL, 4. Annibal *Etruriam* ingressus, pugna ad Thrasymenum lacum facta pergit in Umbriam, late Italiam vastat, in Campaniam tendit.

Anno sequ. V. C. 538. post pugnam Cannensem defecere ad Poenos omnes fere Italiae inferioris populi: Liv. XXII. sub fin.

Ante C. N. 212. V. C. 542. Ol. CXLII, 1. *Syracusae* a M. Marcello captae. Archimedes necatur.

Ante C. N. 211. V. C. 543. Ol. CXLII, 2. *Capua* capta a Romanis; caesi vel venditi Campani; vrbs haecenus seruata, vt esset aratorum sedes; ager omnis et tecta populi Romani facta. Liv. XXVI, 15. 16.

Ante C. N. 209. V. C. 545. Ol. CXLII, 4. *Tarentum* captum et direptum a Fabio Maximo; relictus colossus Iovis; at translatus Hercules et in Capitolio dedicatus: Plin. XXXIV, 18.

Ita tandem *omnis Italia in vastitatem versa: priscarum opum monumenta deleta.*

Ante C. N. 193. V. C. 561.

Iam inde ab a. 197. V. C. 557. Ligures cum Gallis Cisalpinis aliquot populis bellum Romanis intulerant; hoc anno Pisas circumfident. Magnam ex Etruria praedam eos fecisse ex Liv. XXXV, 21. et XXXIX, 3. intelligitur. Pacata Liguria V. C. 567. ad tempus.

Ante C. N. 188. V. C. 566.

Seiuges (equi) in Capitolio aurati a P. Cornelio positi; consulem (anni 560.) dedisse inscriptum est. At Plinius XXXIV, 5, 10. non nisi a diuo Augusto seiuges positas pronuntiat; scilicet de triumphantibus loquitur.

Ante C. N. 186. V. C. 568. Ol. CXLVIII, 3. quaestio de Bacchanalibus per Italiam habita.

Ante C. N. 158. V. C. 596.

M. Aemilio C. Popillio Coff. a Censoribus P. Cornelio Scipione, M. Popillio, statuas circa forum eorum, qui magistratus gesserant, sublata. omnes, praeter eas, quae populi aut senatus sententia statutae essent, e L. Pifone narrat Plin. XXXIV, 6, 13.

Ante C. N. 146. V. C. 608.

Q. Caecilius Metellus de Macedonibus Achaëisque triumphat; inter cetera spolia transuexit turmam Alexandri M. amicorum a Lyfippo factam, de quibus Plin. XXXIV, l. 19, 6. et Vellej. 1, 11. qui etiam primus aedem ex marmore fecisse narratur, suamne,

suamne, an dei alicuius non memoratum est; quam Plinius XXXVI, 4, 12. innuere videtur; erat ea cum porticu; eique circumducta postea porticus Octaviae.

Eodem anno capta et excisa *Corinthus*: cumque ea extincta Graeciae gloria, ingeniorum lumen, artium honos.

Atque hic omnino finem habet id, quod mihi propositum erat, ut colligerem vestigia et fragmenta artium et operum Italiae, inprimis antiquioris, e quibus iudicio idoneo elici possit, quae indoles, quae conditio artium et litterarum per Italiam fuisse videri possit, primo inter barbaros, ab ipsis inde originibus, tum per Etruscorum et Graecorum, qui inferiorem Italiam infederant, ingenia, quae partim per se quaeque, partim commerciis rerum, et aliorum operum exemplis ante oculos positis, noua inuenta et sollertiae exempla protulerant; quae characterem seu stilum quem vocant habent peculiarem; donec sub tempora expolitae ac perfectae artis Athenis et in reliqua Graecia, artifices per Italiam quoque ad absolutae artis similem laudem contenderunt: (ut adeo praestantiora quaeuis opera et Graecanicis propiora pro recentissimis quoque Italicae artis esse habenda videantur;) vna cum caussis interitus antiquiorum monumentorum cum ipsis plerumque memoriis. Utetur igitur his, pro fundo vberioris materiae conquirendae, et historiae artis, quantum fieri potest, condendae, qui volet, si cui fors otium et

Ff ; studium

studium concefferit. Conquiret idem plures memorias statuarum Romae positarum et signorum in urbem inuektorum. Subiiciam adhuc nonnulla sparsim e fequentibus annis, quae mihi in manus venerunt,

Ante C. N. 121. V. C. 633.

interfectus C. Gracchus, vti vndecim ante annos frater Tiberius (621). *Positae iis statuae a populo in foro* (ἐν Φανερω̄ saltem Plutarch. in Gracch. p. 843. C.) etiam *matri, Corneliae*, quae Africani maioris filia fuit; *Sedens huic posita soleisque sine amento insignis, in Metelli publica porticu: quae statua nunc est in Octaviae operibus.* Plin. XXXIV, 6. f. 14. qui addit Catonem id prohibere non potuisse, etsi in Censura vociferantem, *mulieribus Romanis in prouinciis statuas poni.*

Ante C. N. 91. V. C. 663.

Bellum Marsicum, sociorumque defectio ob negatam ciuitatis communicationem. Vastata hoc bello Italia: nec Annibalis, nec Pyrrhi fuit tanta vastatio. Flor. III, 18, 11. Etruscos arma cum Italicis sociasse, Florus et Orosius tradunt: v. Interpp. ad Flor. I. c. Appian. B. C. lib. I, 49. eoque bello nondum confecto *bellum ciuile* inter Marium et Sullam nouas calamitates attulit ab anno inde ante C. N. 88. V. C. 666. *quarum non minima pars Etruriam quoque attigit.* cf. Florus III, 21, 22. Volaterrae inter vltimas erant belli reliquias cum dederentur Sullae ante C. N. 79. V. C. 675. Samni-

Samnitium gens profus extincta a Sulla. v. Strabo V. p. 382.

Ante C. N. 86. V. C. 668.

C. Marius Gratidianus praetor rem numariam constituit, arte probandi denarios inuenta. Plin. XXXIII, 9, f. 46. *Ei vicitim statuae dicatae.* ibid. et XXXIV, 6. f. 12. euerfae eae Sullae in urbem ingressu. a. V. C. 672. ibid.

Ante C. N. 73. V. C. 681.

M. Terentius Varro Cos. obiit V. C. 726. ante C. N. 28. Eum tradere narrat Plinius XXXV, f. 45. *sibi cognitum Romae Posim nomine, a quo facta poma et uvas, ut non posses adspectu discernere a veris; idem magnificat Arcesilaum, L. Luculli familiarem; cuius proplasmata pluris venire solita artificibus ipsis, quam aliorum opera; de eo v. plura eod. l. cf. XXXVI, 4, 13. Laudat et Pasitelem, qui plasticen matrem statuariae sculpturaeque et caelaturae esse dixit, et, quum esset in omnibus his summus, nihil unquam fecit, antequam finxit: quasi aliter alii fecerint! Iterum e Varrone XXXVI, f. 4, 12. Thespiades admiratur et Pasiteles: qui et quinque volumina scripsit nobilium operum in toto orbe. Natus hic in Graecia, Italiae ora, et ciuitate Romana donatus cum iis oppidis (oppidis Magnae Graeciae: quod factum Lege Iulia V. C. 666. et Lege Plo-tia V. C. 668.) Iovem fecit eboreum in Metelli aede, qua Campus petitur.*

Fuit Ludius, *D. Augusti* aetate, qui primus instituit — parietum picturam. — Fuit et Arellius Romae celebris paullo ante *D. Augustum* — fuit et nuper, memorat haec Plinius XXXV, f. 37. gravis ac severus, idemque floridus, humilis rei pictor Amulius; huius erat Minerva spectantem adspiciens quacunque adspiceretur; paucis diei horis pingebat; id quoque cum gravitate, quod semper togatus; quanquam in machinis; carcer eius artis Domus aurea (Neronis) fuit, et ideo non extant exempla alia magnopere (fatum simile multarum nostrae aetatis nobilium tabularum multi queruntur). Post eum (Amulium) fuere in auctoritate Cornelius Pinus et Accius Priscus, qui Honoris et Virtutis aedes Imperatori Vespasiano Augusto restituenti pinxerunt; sed Priscus antiquis similior.

I N D E X. *)

- Abderi* funus: in tabula Philostrati sen. 136. ab eo vrbs
Abdera dicta 137.
- Aborigines* 344.
- Abradates* Pantheae coniux 110.
- Academiae Georgiae Augustae* tranquillitas inter bellicos
terrores 2. 102. 104. 122. 233. 245. 266. 304. fausti
ac laeti euentus 25. protractae nimium et intem-
pestivae feriae et excursiones cursum studiorum sus-
flaminant 246. feriarum semestrium vtilitas 40. 180.
aliena G. A. a rerum nouandarum studio 78. intacta
a vociferationibus philosophantium 102. 3. liberta-
tem sentiendi seruauit 122. 3.
- Academiae* desiderant artium cum litteris seuerioribusque
disciplinis connubium 9. iis perniciofa saeculi pro-
pensio degustandi leuiter disciplinarum academicarum
studia 267.
- Acheloi* pugna cum Hercule tab. 171.
- Achilles* a Chirone nutritus, tabula 92. Ingens Antilo-
chum 107. comis tonsis exhibitus ibid. tab. in
Scyro: tab. 165.
- Adria*, Etruscorum colonia 403.
- Aectes* Argonautas perfequens tab. 185.
- Aegisthi* partes in caede Agamemnonis et Cassandrae 113.
- Aesculapius*. tab. 214.
- Aesopus* a Mythis coronatus: tab. Ph. sen. 92.
- Aethiopes* adstantes Perseo 81.
- Agamemnon*, pictus 107 (g). caedes 113.
- Agave* Penthei mater 63.
- Ageladas* statuarius 368.
- Aglaophon* 376. 380.
- Agoracritus* statuarius 368.
- Agrigentum* conditum 414. 422. magnificentia 431.
- Ff 5. *Agylla*

*) Ex parte confectus a *Ge. Henr. Lünemann*, Gotting. Iuene ornatissimo. Facile intelliges argumenta maxime tabularum, et memorabilia in iis obuia, esse adscripta, ex historia autem ea, quae ad artium fortunam aliquam vim habere potuere,

Index.

- Agylla* f. *Caere* re nauali potens 423.
Aiaces picti 107 (g). *Aiacis* Locri naufragium tab.
Alcamenes statuarius 368.
Alcibiadis statua Romae 441.
Alcimachus pictor 386,
Alcmena lecto profiliens 173.
Alexander Epiri rex in Italia 442.
Alexandra, Nealcis pictoris f. 389.
Alexis statuarius 376.
Alpheus fl. Pelopi coronam porrigens 58.
Alypus statuarius 377.
Amores: tab. 32. cygnis infidentes 35. *Daedalo* operis locii 55.
Amphitaraus vates terrae hiatu haustus, tab. 81. in quo loco: p. 83.
Amphion lyra canens. tab. 36.
Amphion statuarius 384.
Amphitruo, Herculi infanti gladio stricto succurrens 173.
Amulius pictor 456.
Amyclæus statuarius 365.
Amymone Neptunum accedentem conspiciens tab. 34.
Ἀνυμῶν 150.
Anaxilaus *Rheginus* 431. 2. 428.
Ancaeus in venatione apri Calydonii 191.
Andrii tab. Ph. fen. 74.
Androcydes pictor 381.
Andromeda a Perseo liberata, Amore vincula solvente 86.
Angelio sculptor 363.
Antaeus ab Hercule occisus: tab. 130. statuarius; f. *Antheus* 389.
Anthermus sculptor 355. 363.
Ἄνθος 34. not.
Antidotus pictor 382.
Antigone fratris corpus tollens: tab. 150.
Antiloehus a Memnone caesus: tab. 106. *Achillis* ἐρωμέ-
νος 107.
Antiphanes statuarius 377.
Antiphilus pictor 385.
Antorides pictor 385.
Apelles 383.
Aper Calydonius. Eius venatio 191.
Aphrodisius sculptor 591.

Apollo:

Index.

- Apollo*: boues furto a Mercurio abactas a Maia repofcens 76.
Phlegyam pugilatu caedit 128. cum Hyacintho 72.
189. Amyclaeus 351. 359 sq. in Thornace ibid.
*Apollo*dorus pictor 381. — fictor 387.
Apollonius Argon. IV, 603. em. 46. ex eius lib. III, 275.
adumbrata tabula: 176. 7.
Apollonius Tyanensis 12. not.
τῶν Ἀπολλόνων poetae 37. not.
Arcanearum telae: tab. 149.
Arcefilaus Parius pictor 383. plastes 390. 455.
Arellius, pictor 456.
Argentum primum Romae signatum 448.
Argius, statuarius 376.
Argo cum vectoribus: tab. 117. 8. in Phaside nauigans 185.
Argonautae reduces 186.
Ariadne dormiens, Baccho accedente tab. 53.
Aristides pictor 376. 381. 3. 4. 5.
Aristocles Cydoniates 353. alius 377. alius 378. 384.
Aristodemus pictor Niciae pater 384. statuarius 379.
alius post Alexandri tempora, qui Seleucum fecerat
Plin. XXXIV, 19, 26. tandem alius, qui historiam
picturae et operum scripserat, ipse pictor Eumeli ar-
tem aemulatus, cuius erat Helena Romae in foro po-
sita. Philostr. prooem. Imagg. et de Vit. Soph. II, 5.
p. 570.
Aristodemus Cumaeorum tyrannus 425. 6.
Aristolaus pictor 384.
Aristomedes sculptor 375.
Aristomedon statuarius 365.
Ariston statuarius 385.
Aristophanis schol. Av. 575. em. p. 356.
Aristophon pictor 376.
Arrhichio pugil. tab. Phil. sen. 104.
Ars pingendi commendata a Philostrato 17. de artibus fa-
bulose tradita temporibus heroicis et Homericis 339 sq.
346 sq. narrata temporibus regum Lydiae 347 sq.
Artium inter Graecos tempora p. 338-391. incre-
menta Croesi, Cyri et Cambyfis temp. 360 sq.
per Samios 361. Phidiae et Periclis aetate 365 sq.
Polycleti, Zeuxis, Parrhasii 376 sq. Praxitelis,
Apellis, Lyssippi 381 sq. inde a Lyssippo vsque ad
Augusti tempora 386 sq. scholae 10.
Artemon, pictor 388. alius sculptor 391.

Index.

- Artes* in Italia antiqua 392 sqq. earum antiquitas aut falso
credita aut vltra meritum laudata 405 sq. conditio
et fata per Italiam 453.
Artificum epochae parum subtiliter constitutae 366.
Asclepiodorus pictor 384.
Asopodorus statuarius 376.
Atalanta in venatione apri Calydonii 191.
Athamas insaniens. pictura in cera: Callistrati 219.
Athenaeus XV, p. 672. eum. 345 (h). statuarius 389.
Athenio pictor 385.
Athenis prima artium elegantia 361.
Atlas onere oppressus, ab Hercule lenatur. tab. 129.
Auri argentique penuria in vetere Graecia 350. subnata
copia. ibid.
Ausones 394.
- B**
Baccha, Scopae signum ap. Callistrat. 201. Bacchae et
Pentheus: tab. 62.
Bacchanalia, de iis quaestio 452.
Bacchicum furorem simulantes in fabulis tragicis 111.
Bacchus nascens 51. attributa 54. not.
Βαλβίς in disci iactu 73.
Bathycles 360. 420.
Batrachus 390.
Beda 387. 8.
Boehmeria domus apparatus tabularum servans 4.
Bononia Felsina 403.
Bosporus Thracicus: tab. 46. de eo 49. not.
Bularchi tabula 348.
Bupalus 355. 363.
Byzes Naxius 354.
- C**
Cadmus et Harmonia, in dracones versi 63.
Caere, re nauali potens 423.
Calades pictor 385.
Calamis statuarius 374.
Calinthus 370.
Callicles pictor 385.
Callistratus statuarius 389.
Callistrati statuae XIV, 198 sqq. Emendatt. Jacobs. in
eum 201.
Calliteles statuarius 370.
Callixenus statuarius 389.

Callon

Index.

- Callon Aegineta* 364. sculptor. *ibid.* alius, Eleus, statuarius.
- Calos*: ap. Clement. Alex. qui Callon. 342. 364.
- Campaha* vasa 401. 421. 440. Campani se dedunt Romanis 441. gens deleta 451. Campaniae XII coloniae Etruscorum 406. 434.
- Capaneus* 30. 151 not.
- Capua* 406. 432. 435. 436. deleta 451.
- Carmanides* pictor 382.
- Carthaginienfes* in Sicilia 435. 6. bellum cum Syracusanis 437. foedera cum Romanis 426. 441. 445.
- Carthago* 398. 400. opes maritimae 423. 424.
- Cassandrae* caedes: tab. 112.
- Catana* condita 410.
- Cebetis tabula*, ficta pictura 15 not.
- Centaura* tab. 94.
- Centaurus*: pictus: commissura corporum diuerforum observata 94. not. signum 216. fabula de Centauris *ibid.*
- Cepiffodorus* sculptor 380. 382.
- Cepiffodotus* statuarius 379. alius 387. 8.
- Ceris pingere*: inuentum 383.
- Chares* statuarius 387.
- Chartas* statuarius 372.
- Chionis* statuarius 365.
- Chiron* Centaurus, Achillis nutritor: bis in eadem tabula 92.
- Chius* insula artes fouit 425. 353.
- Chorographiae* in tabula. septem ap. Philostrat. sen. 17.
- Chorus puellarum* 90.
- Cleanthes* Corinthius inter antiquissimos picturae auctores 349.
- Clearchus* plastes 371. 372. 377.
- Cleoetas* statuarius 378.
- Cleon* statuarius 377.
- Cleonymus* Rex Spartanorum in Italia 445.
- Cleophantus* pictor 417.
- Clesides* pictor 388.
- Clipeus Achillis*, comparatione Philostrati illustratus 185.
- Clytaemestra* Cassandram necans 113.
- Colotes* statuarius 368. alius, Parus 390.
- Comus*, deus, tab. Ph. sen. 25. cum eo Rifus *ibid.*
- Corinthus excisa* 453.
- Corficam tenent* Phocacenses 423. Carthaginienfes 424.

Critheis

Index.

- Critheis* mater Homeri, Meletis fl. amore capta 108.
Craterus statuarius.
Creta sub Minoe 397.
Croton condita 414.
Croesi donaria 350.
Critias statuarius 365. discipuli 369.
Ctesidemus pictor 385.
Ctesilochus pictor 385.
Cumae in Italia 400. 406. 425. 432. 436.
Cupido talis ludens cum Ganymede 177.
Cupido Praxitelis signum 204. alter 215. signa alia 205.
Currus euerfus pictus 96. 97.
Cyclops, tabula 126.
Cydias pictor 383.
Cygni Zephyro spirante canere crediti 44. not.
Cypseli arca 351.
Cyrene condita 416.
- D**
Daedalus 339. 340. eius discipuli 341. officina: tab. 54.
Daedalus Sicyonius, statuarius 379.
Dahippus statuarius 387. 8.
Daemon fontibus Nili infidens 31. not.
Dameas statuarius 364. 425. alius f. Demeas, Clitarius 376.
Damocritus statuarius 369.
Damophilus plasta 380. 429.
Damophon sculptor 373.
Deianira certantibus de eius nuptiis Acheloo et Hercule tab. 171. a Nesso capta, et ab Hercule vindicata alia tab. 192.
Delphica donaria 350. 362.
Delphos missi a Romanis legati aliquoties 442.
Demaratus in Italiam profectus 415. 416.
Diana Laphria 373.
Dicaearchia condita 425.
Dinomedes statuarius 378.
Dinomenes statuarius 377.
Dinon statuarius 376.
Diomedes pictus 107 (g). 166.
Diomedes Thrax caesus ab Hercule 136.
Dionysius Syrac. infestat Italiam 438. 441.
Dionysius pictor 385. alius 390. statuarius 389.
Dipoenus sculptor 341. 354. 355. eius schola 362.

Dirae

Index.

- Dirae* in sacris 136.
Discei iactus: et discoboli status in monumentis antiq. 72. 73.
Diyllus statuarius 365.
Dontas statuarius 362.
Doryclidas statuarius 362.
E
Eburna signa 91.
Echion pictor 383.
Echo in tabula reddita 156. adstans Satyro cum Pane 280.
Ehrhart, Fr., botanici herbarium Academiae donatum 2.
Encausta 383. 384.
Encaustici operis suspicio in loco Philostrati sen. 84. not.
Endoens statuarius 342.
Equi seingens dedicati 452.
Erigonus pictor 389.
Etruria vastata a Romanis 444. 446. a Gallis ibid. et Liguribus. 452. in bello Marfico 454. in bello ciuili Sulano ibid.
Etrusci. Eorum origines 398. octo saecula durationis 401. incrementa 402. bella cum Umbris 404sq. cum Romanis inde a p. 409. cum Gallis: inde a p. 420. praelium nauale cum Phocacensibus 423. cum Cumanis et Poenis 432. cum Sytaculanis 433. cum Romanis ad Vadimonis lacum, bis victi p. 444 et 448. tumque in deditionem venerunt.
Euchir et *Eugrammus* fictores 352. 372. 417.
Eumelus pictor 18.
Euphranor pictor 381. 2. 5.
Euphronides statuarius 386.
Eupompus pictor 381.
Euripides Herc. fur. expressus in tab. Philostr. jun. 184. 187.
Eurypylus occisus a Neoptolemo 183.
Eutelidas statuarius 354.
Euthyrates statuarius 387.
Eutychides statuarius 387.
Euxenidas pictor 381.
Evadne se caelo marito Capaneo in rogam immittit. tab. 151.
Evenor pictor 380.
Ἐξῆγηται in urbibus et templis 12.
F
Fabulae Aesopum coronantes. tab. 29.
Faliscorum bella cum Romanis. Falerii dediti 438. euerfi 450.

Faunus

Index.

Faunus vid. *Satyrus*.
Feisina Etruscorum colonia 403.
Festa celebrandi varii modi vnde ducti? 319 sq.
Fictiles dii 418.
Forma perfecta, mente concepta, non admittit variandi modos 209.
Fruges in tabula pictae 89.

G
Gades conditae 400.
Galatea per fluctus vecta, Polyphemo prospiciente 126.
Galli. Eorum in Italiam transitus 420. inde perpetua cum Etruscis et Romanis bella, in opp. sqq.
Ganymedes talis ludens cum Cupidine tab. 177.
Gela condita 414.
Genii coronis redimiti 28.
Γεωργεῖν, elaborare 46.
Glaucias statuarius 374.
Glaucion pictor 385.
Glaucus deus marinus, mari emergens et vaticinans: tab. 117.
Glaucus Chius 353. *Argius* statuarius, alius *Lemnius* 374.
Gorgafus plastā 429.
Gorgias Laco statuarius 371.
Gracorum nauigationes ad Occidentem 405. *Magnae Graeciae* ciuitates 399 sq.
Gyrae petrae s. *Ajax* *Locrus*: tab. 115.

H
Hecatodorus statuarius 378.
Hegesias s. *Hegias* statuarius 369.
Heliades in populos versae 45.
Heliodorus statuarius 382.
Hellanodices in tab. 106.
Heraclea condita 434.
Heraclides pictor 385. 390.
Hercules furens, tab. 134. inter *Pygmaeos*, tab. 132. *Atlantis* onus lubit, tab. 129. *Diomedem* *Thracem* necat, *Abderi* mortem vitus, tab. 136. *buphagus*, *Thiodamantis* boues deuorans, tab. 106. liberat *Hefionen*, tab. 187. *Nessum* telo percutit, tab. 192. cum *Acheloo* pugnat, tab. 171. anguem elidit 173.
Hercules in Italia 398. 399, fictilis 418.
Hermolaus statuarius 391.
Hefione ab *Hercule* liberata, tab. 187.

Hippo-

Index.

- Hippocampi* in tabula 35.
Hippodamia, tab. 96. alia opera 58.
Hippolytus raptatus, tab. 96.
Horae; choream agentes, tab. 156. caeli portas seruant 43.
Hyacinthus, ex aduerso stante Apolline, tab. 189. prostratus, adstante Apolline, tab. 72.
Hyllus puer, tab. 192.
Hymenaeus coronato capite, facem tenens 28.
Hymnus in Mercur, comparatus cum tabula. 75.
- Ias* seu *Iades*, statuarius 387.
Iason, ex aduerso, Medea, tab. 176.
Ideal vid. *forma*.
Indus, statua 205.
Ino cum Meliceerta in mare desiliens 111.
Insulae, tab. 124.
Iox, statuarius 386.
Ister, cygnis innatantibus 45.
Isthmia a Sisypho instituta 119.
Isthmus pictus, virili habitu; Lechaenum et Cenchreae puellari 119.
Italia in ditionem Romanorum redacta 448. vastata 451. 454.
Italiae antiquae artes 391.
Iunonis signa Smilidis 342. Samiae templum 344. antiquissimum 358. sedentis signum Tirynthe Argos aduectum 341. Iuno Regina Etruscorum religio 437.
Iupiter, Iovis Imperatoris signum 439. Colossus a Carvilio dicatus 447.

K
Kaipòs Lysippi statua 208.

- Laco* statuarius 371.
Lahippus statuarius 388.
Lala *Cyzicena* inter pictores 390.
Laodamia mariti morte accepta se occidens 111.
Laphaes sculptor 371.
Learchus statuarius 382. 425.
Lectionis otiosae et promiscuae librorum, inter aetatis nostrae calamitates 140 sq.
Legum vis debilitatur numero aucto 41.
Leochares statuarius 379.
Leonides pictor 382.

Index.

- Leontini conditi* 410.
Leontiscus pictor 389.
Libanii ἐπιφράσις 220.
Libertas sentiendi tollitur per sectarum furores 122. 3.
Librarius mercatus sapientius regendus 142.
Lindus in Rhodo 135.
Liparenfes 422. pugnant cum Tyrrhenis. *ibid.*
Litterarum artiumque cōnubium in academiis 11. quale fuerit inter Graecos et Romanos. *ibid.*
Litteratorum stulta persuasio, litteras et studia nil debere imperantium voluntatibus 282.
Locri conditi 414.
Lucianus: Rhet. Praecept. em. 369.
Lucta dea 153.
Lucta Amorum paullo saeuior. tab. 33. Antaei et Herculis. tab. 131.
Luctus finiendus officijs vitae intentiore animo exsequendis 61.
Ludibundi. tab. 177.
Ludio pictor 456.
Lycius statuarius 376.
Eydi arte equestri clari 57. inter eos prima artium initia 347. 412.
Lydia: picta 112.
Lyra in tab. ac descripta 36.
Lysippus statuarius 386. eius turma amicorum Alexandri Romam abducta 452. pictor 383.
Lysistratus statuarius 386.
- M***agnetum praelia* 348 (1). 360.
Maia puerpera. tab. 75.
Malas sculptor 355.
Mantua Etruscorum 403.
Marmore (ex) prima Romae aedes 452.
Marsyas ab Apolline excoriatur. tab. 168.
Massilia condita 419.
Mechopanes pictor 384.
Medea fugiens, insequente patre 186. caedem liberorum animo versans. statua ap. Callistratum 217. in Colchis, adstante Iasone. tab. 175. 6.
Melcager in venatione Calydonii apris 191.
Meles fl. a Critheide amatus. tab. 108.

Index.

Melicerta in Isthmum a delphine portatus in Neptuni templo collocatus 119.

Μελίχρως 31.

Memnon ab Achille caesus. tab. 34. Antilochi caesi victor 106. signum e marmore 213.

Menedotus Samius, res Samiorum perscripsit 344.

Menelaus pictus 107 (g).

Menoecus se iugulans pro patria. tab. 29.

Mercurii natales et furta. tab. 74.

Messana 415. 431.

Metapontum 399.

Metrodorus pictor 386. 390.

Micciades sculptor 355.

Micon, pictor, clarus cum Polygnoto 376. alius, minor, et ipse pictor, pater Timaretes 376. statuarius 370. 375.

Midas: cum Satyro capto. tab. 68. narrata de eo 69.

Minervae natales. tab. 147. sedentis signa 342. 343. Lindia 345.

Minucio statua posita 434.

Morychus Dionysus 373.

Myron statuarius 371.

Mysi. tab. 183.

Mystagogi 12.

Mythi Graeciae in Italiam allati 352.

Μύθωι Aesopum coronantes. tab. 29.

Narcissus. tab. 70. statua 206. alia signa ibid.

Naucydes statuarius 377.

Navis piratica, picta et descripta 64.

Naxus in Sicilia 409.

Nealces pictor 389.

Neapolis condita 400. 1.

Neoptolemus vid. *Pyrrhus*.

Neptunus et *Amymone*. tab. 34. curru vectus ad viciscendam Aiakis Oilei superbiam 116. tridente montes findens 116. 117. *πανόπτης* et *γεωργός* 125. Isthmius et eius templum 119.

Neseas pictor 380.

Nessus Centaurus ab Hercule telo transfixus 192.

Nicanor pictor 383.

Niceros pictor 385.

Nicomachus pictor 384.

Index.

- Nicophanes* pictor 385.
Nilus, deus. tab. 31. *Nili fontium daemon* 32.
Nisaeus equus 99.
Nola condita 406.
Nonnus. Dionys. XLIV, 142: ill. p. 66.
Nymphae *Pani* illudentes 114.
O
Occasio *Lyssippi* statua a *Callistrato* descripta 208.
Oenomaus a *Pelope* cursu curuli victus 56.
Oenotrus 396.
Olympia in tab. 105. *Arcadiae* assignata a *Philostrato* 154.
Olympus, tibia canens. tab. 66. alia 67.
Omphalion pictor 385.
Onatas statuarius 369.
Oropus, heros, conditor urbis 81.
Orpheus inter feras canens lyra 174. sedens inter Argonautas 186. pulsans lyram, statua. 210.
Offa et *Olympus* diremti 116. 117.
Othryadis mors 363.
P
Paenonius sculptor 373.
Paestum conditum 427.
Palaemon, nouus deus marinus. tab. 118.
Palaeopolis condita 400. capta a Romanis 443.
Palaestra. tab. 153.
Paludes. tab. 35.
Pamphilus pictor 381. sculptor 382.
Pan, iusus *Nympharum*. tab. 114.
Panaenus pictor 375.
Panocratium, in tab. 105.
Panthea super mariti corpore se ingulans. tab. 110.
Pantias statuarius 377. 378.
Parelius, s. *Perelius*, statuarius 373.
Parrhasius pictor 380. 381.
Parthenope condita 409.
Pasias pictor 381.
Pasiphae. tab. 54.
Pasiteles sculptor 455.
Patrocles statuarius 377. 379.
Pausanias. VII, 5. em. p. 343. V, 24: p. 368. VIII, 42.
p. 370. II, 21. p. 377.
Pausias pictor 384.
Pauson pictor 385.

Index.

- Πηλαμύδες* vid. *Thynnus*.
Pelagi in Italia 395 sq.
Peleus, in venatione apri Calydonii 191.
Pelops cum Hippodamia. tab. 56. currum conscendens,
adstante Neptuno. tab. 87. alia 182.
Penelopes tela. tab. 149.
Pentheus a Bacchis discerptus 52. tab. 62.
Pericletus 377.
Περιηγηται 12.
Perseus. tab. 85.
Phaethon in tab. 42. alia artis opera 46.
Phasis fl. pictus 179.
Phidiae et *Periclis* aetas 365.
Philochares pictor 391.
Philoctetes. tab. 192.
Philostratus 12 sq. senior tabulas in porticu Neapoli interpretatur 14. 15. opus Sophistae ac rhetoris, non indicis artium callidi 16. tabularum argumenta inde a p. 17. cum diiudicatione inuenti et artis; eadem in classes redacta 17. emendata lectio per Commentationes decem priores 18 - 195. emendationes Jacobii p. 193 sq. codd. Guelpherb. 162. 3.
Phocaeenses Massiliam condiderunt 419. in Corsica confedere 423. pugna naualis cum Carthaginensibus et Etruscis, conduunt Veliam. ibid.
Phoenix statuarius 387.
Phorbas vel *Phlegyae*. tab. 128, vbi de Phorbante. not.
Phradmon s. *Phragmon*, statuarius. 371.
Phrygia marmoribus abundans 48. not.
Phrygius vestitus 88. vid. *Vestitus*.
Phrylus pictor 380.
Phrynon statuarius 376.
Pictura in cera 219. prima dedicata Romae 450.
Picturae in Italia 349. tria genera 381. antiquae in Italia 408. 409.
Πίλοι in statuis 343.
Pindari natales tab. 114.
Pingendi ars. vid. *Ars*.
Pinus, Corn., pictor 456.
Piscatores. tab. 46.
Piso statuarius 369.
Plastice in Italia 417. 352.
Plato de Rep. V. em. p. 31.

Index.

- Plinius* XXXIV, 19, 16. em. p. 369. XXXIV, 19. em. p. 371.
ibid. 19, 4. em. p. 371.
Plutus in arce Athenarum 148.
Poeni vid. *Carthaginienses*.
Polemo periegetes; eximius scriptor 12.
Polichus statuarius 377. qui et *Ptolichus*.
Πόλος in statuis 343. 210.
Polycles statuarius 379. alius 389.
Polyeletus Sicyonius, statuarius 371. eius discipuli 376.
Argivus statuarius 377.
Polydectes statuarius 391.
Polygnotus Thasius pictor 375.
Polyphemus prospiciens Galateam in mari vectam. tab. 126.
Porfenna 426.
Porticus in littore 48. tabulis in pariete conspicua 14.
Posidonia vid. *Paestum*.
Posis plastes 455.
Praxiteles sculptor 381sq. eius Bacchus 212. Cupido 204.
Priscus, *Accius*, pictor 456.
Προβολή, in pulsandis fidibus 38.
Προβόλιον 26. 86.
Ptolichus Corcyraeus, statuarius 369.
Puellarum chorea ad aram et signum Veneris. tab. 90.
Puteoli conditi 425.
Pygmaei Herculem aggrediuntur. tab. 132. fabula 133. not.
Pyreicus pictor 385.
Πύργος, domus alta 166.
Pyrrhus s. *Neoptolemus*, in Scyro educatus, in tab. 167.
eius pugna cum Eurypylo 183. clipeum Achillis patris tenet 184. Hegiae 369. rex Epiri in Italia bellans 448.
Pythagorae Samii statua Romae 441.
Pythagoras Rheginus, statuarius 371.
Pythias statuarius 389.
Pythocles statuarius 389.
Pythodorus sculptor 391.
- Quadrigarum* vsus antiquior in certaminibus quam in bellis 57. fictiles in fornace crescentes 418.
- Rheae* simulacrum ante Pindari domum 115.
Rhodogune. tab. 97.
Rhoecus plasta 356. 7. 8.

Index.

Rifus deus, Γέλως 74.

Romanorum origines 408.

Saniorum nauigatio 416. studium artium 361 sq. 425.
templum lunonis 358. Apollinis Pythaei 359.

Samnitium gens extincta 455.

Satyrus, aut *Olynipus*. tab. 66. (Silenus) a Mida captus
68. tibia canens statua 199. Satyrorum forma de-
scripta ibid. 68. 69.

Sauros sculptor 390.

Scamander fl. tab. 18.

Scopae Baccha. ap. Callistr. 201.

Scopas sculptor 372. 380.

Scyllis sculptor 341. 354.

Scyros picta; adstante Echo 166.

Sciuges dedicati 452.

Semele igni conflagrans. tab. 50.

Sicilia coloniis frequentata 408 sqq.

Siculi 394. a Syracusanis subacti 433.

Sicyonius, intell. Canachus 368.

Silanion statuarius 386.

Silenus: a Mida captus 68. ei tributa persona sapientiae
praecepta tradentis, tanquam Bacchi nutritoris 68.

Simon Aegineta statuarius 373. alius Eupalami f. scul-
ptor. ibid.

Sisyphus Isthmia instituit 119.

Smilis sculptor 341.

Socrates sculptor 375. alius ^{scul}pictor 384.

Somis statuarius 368.

Somniorum porta 133.

Somnus in tab. 28. 81. 83.

Sophistae nonnulla ex epigrammatibus arripere 219 et al.

Sophistarum dictio et fucus notatus 161. et in omnib. pag.

Sophocles, μέλιττα. 199. ἀντιγόνηιον. ibid. eius Antigone
expressa in tabula. 150. munera accipit a Melpo-
mene 188.

Softratus statuarius 372. alii Softrati 377. 378. 386.

Statuae equestres Romae positae 442. 443. 445. pedestres
positae 447. et al. in seqq. quae statuae habitae sint
Romae pro antiquissimis 411. 427. circa forum sub-
latae 452. Corneliae cum soleis sine amento 454.

Στάζειν corr. ἀρσυάζειν 45.

Sthenis statuarius 386.

Stomius

Index.

- Stomtus* statuarius 365.
Sydias statuarius 371.
Sybaris condita 410. deleta 426.
Symoon statuarius 377.
Syracusae conditae 410.
- T**
Tabulae pictae in nostris aedibus sacris passim extantes 5.
in Philostrato ad sua genera reuocatae 17.
Talos 342.
Tarentum conditum 314. a Cleonymo Lac. direptum 445.
deditum Romanis 448. direptum 451.
Tarquinienses 440 et sq.
Tectaeus statuarius 363.
Telae. tab. 149.
Telestes pictor 384. alius est, qui cum Aristone fratre
fecerat colossum Iovis (a Clitorii Olympiae dedi-
catum: Pausan. V, 24, p. 440.) testante Epigrammate
in Analect. Tom. III, p. 177. CXXXVI.
Templa opera antiquissima aileruarunt 345. ex iisdem fa-
bulae de operum antiquitate passim manarunt 345. 6.
Themistocles in aula Persarum. tab. 152.
Theocles sculptor 362.
Theodorus plastes et statuarius 356. 7. 9.
Theopompus, eius *Θαυμάσια*, e quibus fabula de Sileno
apud Midam 68.
Therimachus pictor 383.
Theffalia: Tempe in ea orta 116. muliebri figura ibid.
Thiodamas, ei aranti Hercules, bouem denorat. tab. 135.
Thynorum piscatio in Bosporo. in tab. 49. c. not.
Tiara vid. *Vestitus Phrygius*.
Timanthes pictor 381.
Tintarchus statuarius 387.
Timarete inter pictores 376.
Timocles statuarius 389.
Timomachus pictor 390.
Timotheus sculptor 380.
Tiresias in tab. Menoecei 29.
Tisicrates statuarius 387.
Turris pro domo alta 166.
Tuscanica opera 429. 433.
Tyche Smyrnaeorum 356 (0).
Tyrrheni, a Baccho in Delphines mutati 63. qui illi fue-
rint 66. Pelasgi 394. eorum latrocinia 410. 422.

Valerius

Index.

- Valerius Flaccus* Argonaut. I, 542 sq. illustr. 145.
Veientum bella cum Romanis 409 sqq. *Vei* capti 437.
Venatio tab. 83. agri Calydonii 191. *Venatores* reduces
a venatione. tab. 69.
Venus arcessit Cupidinem. tab. 177. *Veneris* antrum 33.
Veritas picta 81.
Vestis in veli modum expansa in dearum figuris 127.
Vestitus Doricus 136. Persicus 152. Phrygius et Thra-
cicus 175. 178. 182. 210. 211.
Victoria alata 356 (0).
Vigenerius: eius versio Philostrati et picturae caelo red-
ditae 19.
Volfinii a Romanis capti et statuæ abductae 449. iidem a
seruis oppressi. ibid.
Volta, monstrum. ibid.
Vffenbachianus apparatus librorum et tabularum aere ex-
pressarum aut delineatarum graphide 3.
Vlysses pictus 107. 166.
Vmbra in pictura 71. 130.
Vmbrae, σιδωλα, super craniis caesorum volitantes 183. not.
Vmbri 394. 404.
Vtica 400.
- Xenia*, tabulae duae. 89. 146.
Xenocrates statuarius 387.
Xenophontis *Panthia* expressa in tab. 110.
- Zancla* 415. 431.
Zephyrus in tabb. 35. 72. adspirans cantui 36. 66.
Zeuxiades, nom. corr. 387.
Zeuxis pictor 381.
Zschornianum legatum 5. 6 sq.

Index rerum academicarum

INDEX RERUM ACADEMICARUM IN HOC VOLUMINE QVINTO.

Anniversaria Georgiae Augustae. LIX, in ann. 1796. p. 21. —
LX, 1797. p. 60. — LXI, 1798. p. 101. — LXII, 1799.
p. 137. — LXIII, 1800. p. 180.

Prorectores: a. 1796. Chph. Meiners. p. 1. Car. Frid. Stäudlin. 21. —
1797. Iust. Frid. Runde. 39. He. ar. Aug. Wrisberg. 60. —
1798. Io. Godofr. Eichhorn. 77. Chph. Frid. Ammon. 101. —
1799. Io. Petr. Waldeck. 121. Henr. Aug. Wrisberg. 139. —
1800. Tho. Chr. Tychsen. 159. Theoph. Iac. Planck. 180. —
1801. Geo. Iac. Frid. Meißner. 197.

Quaestiones propositae, et scripta diiudicata

I. ab Ordine Theologorum:

1796. De utilitate librorum symbollicorum. p. 236. — 1797. De
mendaciorum necessitate extorto. 252. — 1798. Delineatio historiae Pon-
tificum nostra aetate scribendae. 270. — 1799. Religionis Christianae
vis in vita moribusque per tria priora saecula conspicua. 289. — 1800.
Doctrina de reditu Messiae. 305. — 1801. Sententiae Patrum ante
Augustinum de peccato originali. 324.

*Argumenta sermonum sacrorum, qui in certamine homi-
letico (primum a. XCV. regia munificentia indicto in
a. sequ. p. 235.) habiti sunt:*

1796. Verae de peccatorum remissione notionis vis ad homi-
num animos, ad Ioh. I, 9. p. 235. — 1797. De vitanda libi-
dine monita ex disciplina Iesu, ad Matth. V, 8 p. 255. — 1798.
Quam vim habuerit primis saeculis ad Christianorum pietatem doctrina
de persona Iesu, ad Ioh. I, 14-17. p. 272. — 1799. De sanctitate
magistratum civilium ex doctrina Christiana, ad Rom. XIII, 1-4.
p. 291. — 1800. Dei sapientia et sanctitas asserta in inali moralis
origine et propagatione, ad Matth. XIII, 24-31. p. 307. — 1801. De
certa persuasione exauditarum a deo precum, ad Ioh. XVI, 23. p. 326.

II. ab Ordine Iureconsultorum:

1796. De iure supremae inspectionis. p. 249. — 1797. De in-
vestitura euentuali, accedente contentu vasalli. 256. — 1798. De
distinctioe inter modos tollendi obligationem ipso iure et vi exceptio-
nis. 272. — 1799. Legum poenaliu interpretationis praecepta pro-
pria. 291. — 1800. Iura in peregrinis delinquentibus puniendis. 308.
— 1801. Facultas de bonis inter viuos disponendi, successione vniuer-
sali per pactum promissa. 326.

III. Ab Ordine Medicorum:

1796. De febribus nervosis acutis. p. 239. — 1797. De efficacia
lucis in corpore humanum. 257. — 1798. Historia sensuum extero-
rum

in hoc volumine quinto.

rum in classe animantium exsanguium. 273. — 1799. Elementa chemica corporum animalium et vegetabilium 293. — 1800. Historia et curatio febris flavae Americanae. 309. — 1801. Aeris oxygenii vis in morbos. 327.

IV. ab Ordine Philosophorum:

1796. Historiae vrbis agrique Gotingensis breuiarium. p. 240. — 1797. Interdicti importandarum mercium externarum emolumenta et detrimenta. 259. — 1798. Prouinciae Germaniae quae sint, in quas populi Slavicae originis immigrauerunt. 274. *Extraordinaria:* Historia bellorum cruciatorum ex Abulfeda. 275. — 1799. Momenta moralia in religionibus Graecorum et Romanorum. 294. *Extraord. reperta de Slavicis gentibus immigrantibus in prouincias Germaniae.* 295. — 1800. De vrbis circuli et curuarum in artibus mechanicis et architectura ante Cartesium. 311. *Extraord. Senatus Romani prudentia in mittendis legatis.* 312. — 1801. Diuitiarum metallicarum eminentis affluentiae effectus. 330. *Extraord. Reditus reipublicae Romanae ante triumphum Macedonicum.* 331.

* * *

Index eorum, qui praemia tulere.

I. Ab Ordine Theologorum:

1796. Gottl. Guil. Meyer. p. 238. Accessit proxime ad principem locum Io. Gottfr. Brüggemann. 238. — 1797. Io. Gotth. Brüggemann. 238. Accessit: Io. Wilh. Raph. Fiorillo. 255. — 1798. Car. Adolph Gruebe. 271. — 1799. Lud. Aug. Pätz. 291. — 1800. Io. Chr. Koken. 306. — 1801. Io. Horn. 325. Accessit: Henr. Dan. Andr. Sonne. 325.

*Praemia qui tulere homileticis studiis proposita sermonibus
sacris habitis:*

1796. Frid. Köppen. p. 238. — 1797. Chph. Heinr. Albers. 255. Accessit: Aug. Ant. Lüdeke. 236. — 1798. Guil. Frid. Lehne. 272. — 1799. Io. Theoph. Krönig. 291. — 1800. Phil. Conr. Marheinecke. 307. Accessit: Car. Chph. Peterfohn. 307. — 1801. Nic. Henr. Ruete. 326.

II. Ab Ordine Iureconsultorum:

1796. Car. Aug. Fittmann. p. 239. — 1797. Franc. Arnold. Reiche. 257. Accessit: Frid. Ern. Car. Fromm. 257. — 1799. Aug. Chr. Jordan. 293. — 1800. Edmund. Büschleb. 309. — 1801. Car. Wilh. Pätz. 327.

III. Ab Ordine Medicorum:

1797. Io. Chph. Ebermaier. p. 258. Accessit: Ern. Horn. 258. — 1798. Mart. Chr. Gottl. Lehmann. 274. Accessit: Franc. Ioseph Schelver. 274. — 1799. Io. Lud. Jordan. 293. — 1800. Constant. Didier. 310. Accessit: Car. Henr. Parry et Aug. Henr. Ferd. Gutfeld. 310. — 1801. Ern. Henr. Guil. Münchmeyer. 330. Accessit: Geo. Car. Henr. Sander. 330.

Index rerum academicarum etc.

IV. Ab Ordine Philosophorum:

179 . iul. Billerbeck. p. 241. — 1797. Chr. Wilh. Ios. Huybens.
260. Accessit: Io. Iac. Wagner. 260. — 1798. *Extraord.* Frid.
Wilcken. 276. — 1799. Io. Aug. Briegleb. 295. Accessit: Car.
Henr. Parry 295. Laudatus Geo Lud. Winter. 296. — 1800.
Io. Henr. Maur. Poppe. 311. Accessit: Casp. Frid. Renner. 311. —
1801. *Extraord.* Io. Andr. Wendel. 332. Accessitque Rud. Henr.
Bernh. Boffe. 332. *Alt. extraord.* Io. Conr. Dümmler. 333.

* * *

Io. Steph. *Pütteri* sacrum semisaeculare muneris professorii. p. 21.
Abr. Gotth. *Kaestneri* sacrum semisaeculare muneris professorii. p. 226.

S p h a l m a t a, quae morari aut fallere possint legentem.

Pag. 6. lin. 3. del. *cum.*

— 26. lin. 23. leg. 1212. aliis 1230.

— 34. lin. 2. leg. *prinitias.*

— 48. lin. 29. inferendum *is* ante *ταυς.*

— 48. lin. 36. leg. *ώσανει κᾶν εἰ ἐν τῇ γέγραφεν.*

— 49. lin. 20. *τῷ* ante *στόματι* excidit.

— 52. lin. 22. leg. *ἄσονται* et lin. seq.

— 52. lin. 31. *τῷ* deest ante *πυρί.*

— 65. lin. 15. *ἔπεικασται* legitur *διείκασται.*

— 78. lin. 28. lege *diobolaribus.*

— 106. lin. 22. leg. *γῆ* pro *γῆ.*

— 109. lin. 15. leg. *Critheis.*

— 112. lin. 30. leg. *χευσῆ γε, ὄς.*

— 114. lin. 32. leg. *κᾶκ* pro *κᾶ.*

— 125. lin. 21. deest *τοῦ* ante *παίδος.*

— 128. lin. 1. leg. 128 pro 228.

— 130. lin. 21. leg. *οὐτως.*

— 131. lin. 13. leg. *olei* pro *oleo.*

— 131. lin. 20. deest *ἄνθος* ante *αἷματος.*

— 153. lin. 8. deest *τῷ* ante *τῶν.*

— 155. lin. 23. *δὲ* legitur *δι.*

— 157. lin. 12. leg. *πέμψεν* pro *πέμπεν.*

— 165. lin. 17. deest *οἰμείων* ante *ἕλην.*

— 169. lin. 31. leg. *ἄδειν* pro *ἄδειν.*

— 205. lin. 14. leg. *fit* pro *fiit.*

— 211. lin. 28. leg. *ἄδοντος.*

— 218. lin. 26. leg. *Hufschke.*

— 220. lin. 3. leg. *in epigrammate* pro *epigrammata.*

— 262. lin. 26. leg. *cupidissima.*

— 267. lin. 17. leg. *ad nos* pro *a nos.*

Monendum adhuc est, in certaminum Prolusionibus, inde a p. 231.
ea, quae vicinis “ — ” inclusa sunt, iudicium verba esse.

1

2

3

4

5

8365